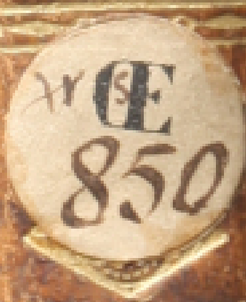

VIATORUM
UTRIUSQUE
JURIS

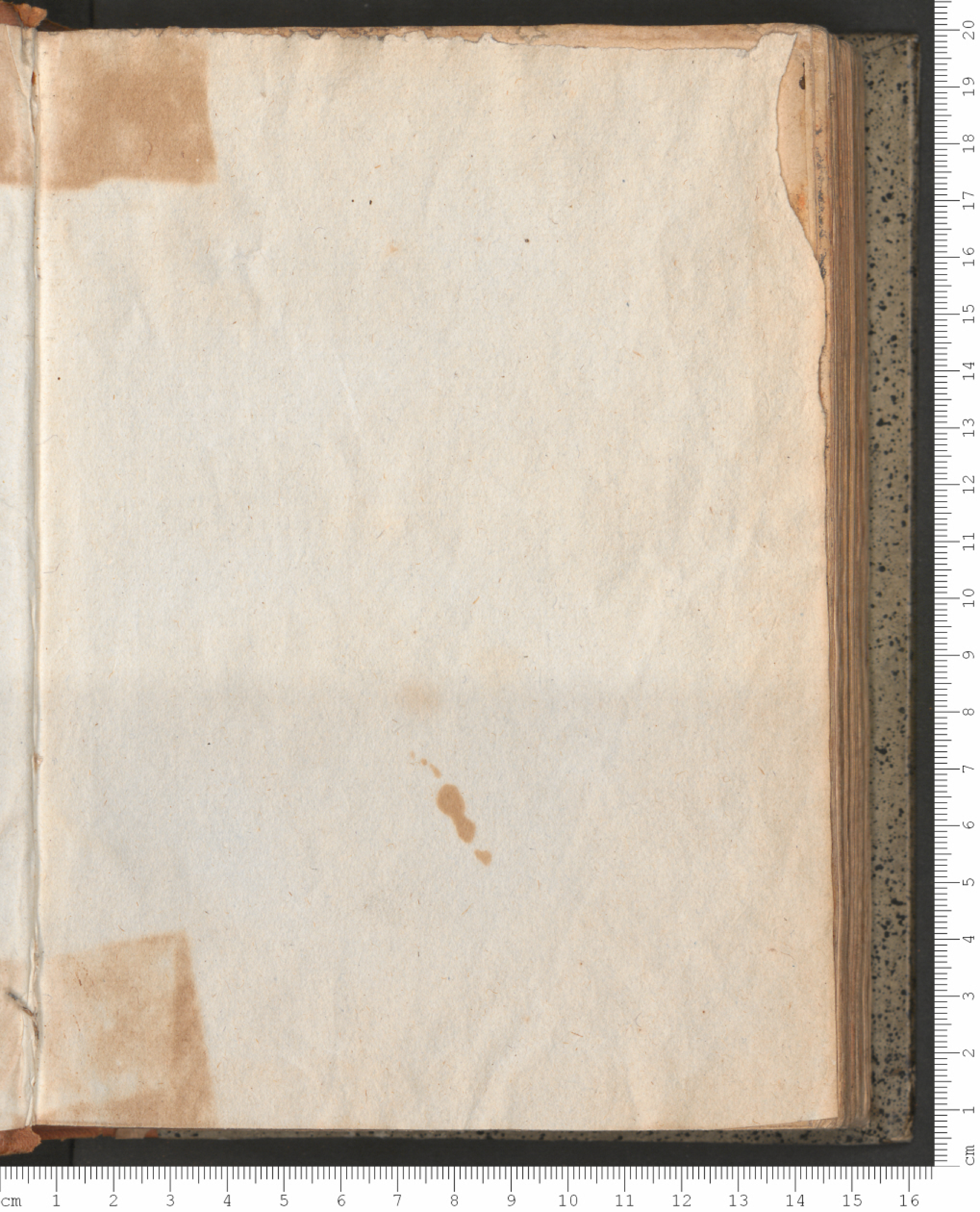

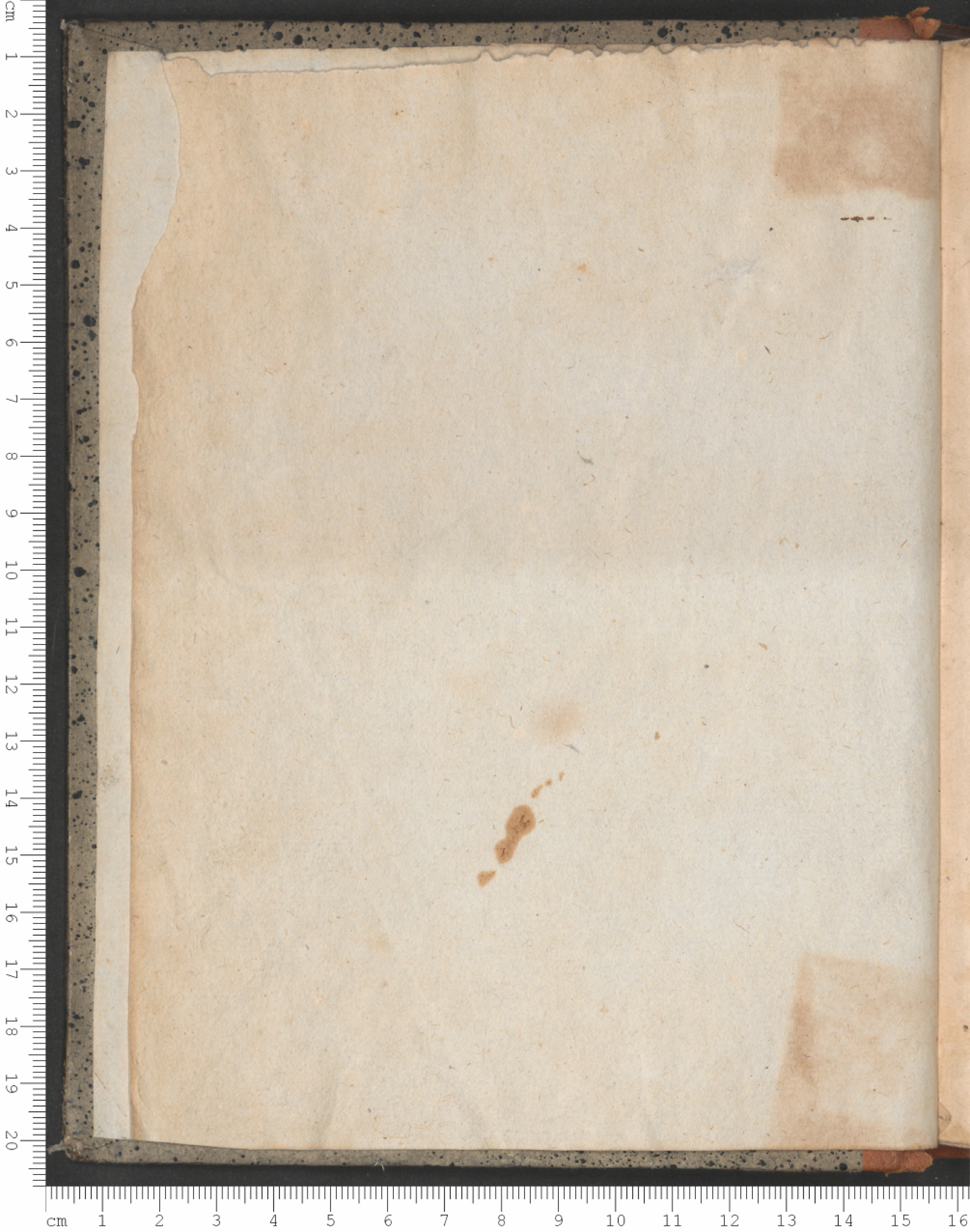

fin du 15e S. sans date, sans indicat. de lieu.

Viatorium vtriusqз iuris.

Du mesme

Hoc opusculū iuris viatoriū merito ītitulatū ī quattuor nature ⁊ iuris ordinē ī sequādo diuidit ptes. Quaꝝ prima d̄ criminibus tradit q₂ ordo nature ē primo delinquere φ̄ cōtrahere p se vel p aliū posse Secūda vo de cōtractib⁹ tractat q₂ primo q̄s per se vel p aliū cōtrahere d̄r φ̄ testari. Tertia si quidē de testamētis aperit. q₂ post delinquere ⁊ contrahere null⁹ quicφ̄ aliud φ̄ de suis deponere reb⁹ Et sic testari facere pōt. Quarta vo de iudicijs absoluit. q₂ primo delicta leuia vel grauia esse scōo aliquē cōtractū recte ⁊ rite stipulatū iuste q₃ sustātialib⁹ vestitū eē vel nō ⁊ tertio vltimas hoib⁹ volūtates siue testamēta cū ea q̄ decet solēnitate facta fuisse iure vel nō iure ⁊ sic rūpenda vel nō rūpēda imo firma manere neuter φ̄ possum⁹ scire: nisi p rectū oia istec iudiciū deducāt

Prime vo ptis q̄ de crimib⁹ tradit rubrice sunt seqntes.

Explicit tabula.

Incipit viatorium vtriusq3 iuris ab egregio iuriū pfesso
re magistro Johe. Berberij ex opido ylsingachij patrie val
lauieū. oriūdo. quibusuis promptis subtilib9 et cōpendio
sis iuristis non minus vtile q̄ necessarium.

Vias suas dominus demonstret
michi 7 semitas suas edoceat me pr̄ luminū
A quo oē donū desursum Jacob. i. capi. sine
quo nichil quantūcunq3 minimū humana in-
choare mediare vel finire fragilitas pōt. Naz
scriptū est Jo. xv. Sine me nichil potestis facere. tm̄ em̄ pos
sumus q̄tum de9 pmittit Lu. xvij. et de conse. di. iiij c. queris
Deus em̄ ē qui operat̄ in nobis 7 velle et pficere p bona vo
luntate. ad philipē. ij ca. Nā sufficiētia nostra ex deo ē ij. ad
Cor. iij. Scrib. ē etiā i canone q̄ qui sine saluatore vult ha
bere salutē Et sine vera sapiētia se prudentē fieri existimat
nō san9. sed eger. nō prudēs sed stultus ē. xxvi. q. ij. qui sine
saluatore. vtinā ig. t̄ dicere possū cū psalmista ps. iiij. Cū
inuocarē exaudiuit me 7c. vt si quid dignū in hoc opusculo
quod viatoriū intitulaui Inuenitat̄ ad gratia4 actiōes ipsi
omnipotēti deo ascribat̄ corrigēdi. emendādiq3 meis ma-
ioribus relinquat̄ Verū q2 in omni opere quatuor solent
cōcurrere ad ei9 pfectionē cause efficiēs videlicet material̄
formalis 7 finalis Qualiter he cause huic opusculo cōueni-
ār cōgrue ppponēdū censui. Efficiēs quippe fuit religēdi aliq̄
practicabilia iuris hincinde dispersa i vnū paruū 7 portatile
volumē quod viatores et signāter aduocati et cōciliarij cu
riarū qui sepe discurrere habent prouincias in eo aliqd prac
tice rememorari valeāt. Et licet gratia breuitatis in hoc o-
pusculo allegem dūtaxat tex. glo. 7 rationes casus deciden
tes. In oibus tñ sēp tam veterū q̄ modernorū amplexus
sū doctorū iuris vtriusq3 sentēcias sine quo4 doctrina nil me
quisquā egisse comecter 7 arbitret̄. S3 q2 si ipsorū recitassem
opiniones 7 iuriū aduxissem cōcordantias multasq3 subti-
litates q̄s doctores tangūt: paru3 tñ in practica occurrētes

deduxissem: nomē operis defecisset cū nō vie sed studio vel camere magis cōuenisset: Ob ideo ꝓfunctorie practicabilia inducendo transiui: Materialis vero ex humanis actib⁹ sumit originē. Nam circa quattuor vt plurimū humani ꝯsistūt actus. q: aut circa delicta aut circa cōtract⁹ aut circa vltimas dispositiones aut circa iudicia super quibus materiale hui⁹ operis fundaui. Formalis vero erit quattuor ptes describere. Quarū prima crimina et penā eoꝝ continebit. Secunda ꝯtractus ⁊ in eis requisita insinuabit. Tertia vero que ⁊ quales sint extreme hominū voluntates mōstrabit. Quarta vo ⁊ nouissima qualiter actiones ex premissis criminib⁹ cōtractibus ⁊ vltimis volūtatib⁹ descendētes ad praxim iudiciaria reducant edocebit. Et ꝙꝙ sine hoc opusculo foret reipublice satis prouisum: tamē quia scḋꝫ proposita ac mores hominū et varietatē tēporū iura aliter ⁊ aliter pratice applicātur: finaleꝫ huius opusculi esse spero causam ꝙ noui iuris et pratice tirones i eo legētes ⁊ ꝓficiētes deū ꝓ ꝑmissis meis īdulgēt exorabūt futurā eē cōiecturaui qḋ donet altissim⁹

[P]ossent lectores hesitare que fuerit causa ꝙ primū de criminibus et eoꝝ penis ꝓposui tractatū. Deinde cōtract⁹. Tertio vltias voluntates. Postremo vero iudicia subiunxi. Quib⁹ si nature ordinē spectēt facilis pꝫ respōcio. Nam ordo nature est primo delinquere ꝙ cōtrahere. Deinde primo contrahere posse per se vel per alium ꝙ testari. Et prius posse testari ꝙ per se in iudicio existere ⁊ iste ordo etiā in iure probatur. Nam videmus etiam pueros gradiusculos excedentes etatem septē annoꝝ delinquere posse de cōse. di. iiij. paruuli. Naꝫ tria sunt que supplēt etatem malicia vt in ca. Iuuenis. de sponsa prudentia. ca. fi. de desponsa. impube. Et doli capacitas. iij. c. i. de delic. pue. ⁊ C. aduer. delic. l. i. ⁊ de penis. l. impunitas. Et quod plus est potest deportari pupill⁹ Et sic criminaliter puniri. l. si arrogati in principio. ff. de tute. facit optime. l. pu

pillus.ff.de regu.iu.glo.in.l.clarū.C.de aucto.prestan.⁊ in
ca.i.de deli.pue.que dicūt q omne delictū cadit in puerum
preter delictū carnis. Secundo dixi q primo per se vel per
aliū homo cōtrahit q testari possit. Nam notum est de iure
q impubes nō pōt testari et tamē pōt obligari ex cōtractu
tutoris.l.pupillus in principio.ff.de aucto.tu.faciūt que le-
gunt ⁊ notant in.l.i.⁊ in.l.pupillus.ff.de noua. q aūt pu9
possit testari q eē in iudicio p3 q2 pubes fact9 testari pōt dū
tn̄ talis sit pubes cui testamn̄ti factio actiua nō sit interdicta
vt puta q2 in p̄rāte furiosus.p dig9 interdict9.surd9 ⁊ mutus
Capite munit9 ⁊ similes de quib9 in glo.fi.insti.qui l3 fa.te-
sta.vel nō ⁊ p totū ti.ff.eodē.Nec est necessaria curatoꝝ au-
ctoritas per glo.que reputat singularis in.l.aurelio.ff.de li-
ber.lega.i iudicio aūt eē nō pn̄t p se.l.cū ⁊ minores.C.si ad
uer.rem iudi.l.in reb9.C.qui legi pso.L3 fallat i bn̄ficialib9
per.c.si annū decimūquintū de iudi.li.vi. Ex quib9 dictū
nature ⁊ iuris ordinē insequēdo partes p̄dictas hui9 operis
ita sub ordinaui Quarū quidā partiū primū agredior de cri-
minib9 Et a maiorib9 cōtexere incipio. Inter que primū lo-
cum occupat lese maiestatis crimē.⁊ q2 due sunt maiestates
diuina v3 ⁊ humana.A diuina exordium facio.

De crimine lese maiestatis rubrica.

m Erito hec rubrica preponitur q2 lōge
grauius est eternam qua temporalem ledere ma-
iestatem capi.vergentis in senium de hereti.⁊.C
ea auctorita.gazaros.⁊.xxiij.q.v.si apud.⁊ qui i religionē
diuinam cōmittit in omniū fertur iniuriam et publicum cri-
men cōmittit.l.manicheos.C.eodē titulo ⁊ in auctē.ut nō
luxuri.homi.cōtra naturam coll.vi.Et licet diuina ipa ma-
iestas occulte ⁊ manifeste offendatur.Quia occultoꝝ salus
deus est cognitor nec talium cognitio ad forum pertinent
humanū cap.vt nostrum.§.porro vt ecclesiastica.beneficia

sine di. confe. c. sicut de symo. i fine. xxxii. d. erubescāt de hiis
per que ipsa dīna potestas palā offendit p̄ns est tractatus. Et
licet plura dici possent de hoc crimie quod multis mōis cō-
mittit quos modos sigillatim exprimere forte essz homies
sensuales et rationis exercitio carentes ad mala peiora q̄ p-
uocare: satis dictū arbitror sic q̄ tales capitaliter puniant. i
notuerit per tex. in aucē. predi. ut nō luxu. ho. Que pena me
rito infligitur qr nō debem⁹ illi⁹ obprobriū multū dimitte-
re qui nostra p̄ctā deleuit. c. iii. nō nullis de iudeis. et illa ē
pena principaliū qua iura nō cōtētant quinymo etiā patrū
iniquitatem in filios puniūt etiā nō infectos illo crimine scz
amissione et priuatione bonoꝝ paternoꝝ et portionis ciuis
dē ca. cū scdm leges de hereti. li. vi. lz. regulariter filius p pa
tre nec vnus pro delicto alteri⁹ puniat Ezechiel. xviij. ca. et
i. q. iiij. in summa. et ca. nullus. Sz si filij essent ex eoꝝ p̄pria
psona infecti illo crimine punirētur vti pater capitaliter per
d. aucē. vt non luxu ho. in duobus tn̄ casibus saluantur bo-
na filijs. Primo si reuelent heresim paternā per lecta et nota.
et in. l. quisquis C. ad. l. Iuli. mage et in. c. vt inquisitionis
de hereticis. li. vi. Scdo si tanto tp̄e bona possiderint q̄ legi
time pscripserunt. de hereti. c. fi. li. vi. Dos tn̄ vxoris heretici
nō cōfiscat nisi scienter cū heretico cōtraxisset. c. decreuit. eo.
ti. li. vi. et hec ē pena legalis que cōmuniter exercet per ignē
quia viui cōcremātur. iuxta illud euāgelij. Iohis. xv. Si quis
nō mānserit i me mittet foras sicut palmes et arescz et colligēt
eum et in ignem mittent et ardet de quo habet p notata. in.
ca. ad abolendam de hereti. Iure aūt canonico puniūt here
tici qr excōmunicātur deportant et curie seculari tradūt et bo
na cōfiscātur aufferūt dicto. c. ad abolendam et. ca. excōmu-
nicam⁹ de. hereti. et in ca. cū scdm leges. e. ti. li. vi. Que quidē
auctoritas. Iohāis de qua in dicto. c. ad abolendā. p docto.
hoc mō exponit Si quis nō mānserit in me scz per fidē firmā
et simpl cē et parā. c. i. in princi. de sum. trini. Sed si ab ea ex-
orbitauerit mittet foras. i. extra cōionem eccl'e siue sit cleric⁹
siue laic⁹ et mittet foras p sententiā excōicationis q̄ q̄ sint

hodie excōicati ipso iure.eo.ti.excōicamus le.i.et le.ij.⁊.c.ad
abolendā sicut palmes.i.sicut homo infidelis et mortuus
cū in eo sit oīno grā dei extīcta de re.eccle.nō alie.c.si qs pſ
biteroꝝ. Aresset Si laycꝰ sit ꝑ iudicīs ecclesiastici ꝯdēnarōⁱ
nez et curie sclari traditionē ⁊ pene corporalis executōem Si
ꝟo clericꝰ sit ꝑ similē ꝯdēnatōnē ⁊ secutā degradationē.c.cū
n̄ ab hoīe de iudi.c.degradatō de pe.li.vi.ac curie sclari tra
ditionē ⁊c̄ Et colligent scȝ potestates seculares ⁊c̄. Cum scilȝ
laycū per damnationē corporalis pene et executionē. Cleri
cū vero in foro suo recipient vt et datā ꝑ eos penā cōtra eū
exequātur ⁊c̄ Et in ignem mittēt scȝ ministri sclariū ꝓtātum
de eoꝝ mandato et ardet.i.ad lrām tradēt igni ⁊ cōburetur
Et ex hac auctoritate sic exposita satis pōt colligi id qđ ha
bēt et notatur in.c.nouimus de ver.signi. Lex etiā humana
in hac pena cōcordat Dicit eīn tales vltimo supplicio puniē
dos. C.de hereti.l.artam Quod vltimū suppliciū lex mortē
interpretat̄.ff.de penis.l.vlti.et viui cōcrematio.ff.đ pe.l.ca
pitalū hāc etiā penā sic īterpretata ē gn̄alis ꝯsuetudo scđm
quam igni tradunt̄ Quare nō solum scđm legem euāgelicā
sed etiā humanā Necnō generalē cōsuetudinē ē debita hec
pena Secunda pena est oīm bonoꝝ publicatio et cōfiscatō
vt in dicto ca.vergentis et ca.cū scđm leges. In duobꝰ ū
casibꝰ reseruant̄ liberis Primꝰ si liberi reuelauerint heresim
paternā.c.vt inquisitionis de here.li.vi. Scđs si tanto tēpo
re possiderint ꝙ ꝓscripserit c.fi.eo.ti Sed qꝛ bona non sunt
sꝑ absolute ꝯdemnata.audiui dubitari de sequeū.vȝ an bo
na feudalia vel emphiteotecaria ꝑtineāt fisco vel dn̄o feudi
seu emphiteosis Et lȝ plura dici possēt:veritas est ꝙ ꝑtinēt
dn̄is feudoꝝ ⁊ emphiteosis ar.l.pri.⁊.l.si filiꝰ.C.đ bo.dāp.
et.l.fi.§.si liber.ff.eo.titu.et.l.iij.§.vtrū.ff.đ minori et.l. res
vxori.C.de dona.inter.vi.et vxo. Dotes vero salue sunt
vxoribus nisi ꝑticipauerint ī crimine.cap.decreuit de hereti.
li.vi. Altera vero erat dubitatio de alijs bonis feudali
bus vel emphiteocarijs sitis in diuersis territorijs cui appli
centur an dn̄o vbi condēnat̄.an vero dn̄o vbi sita sunt Et

dicēdū breuiter ꝙ si dñs domicilij vel rerū habeat fiscū tūc bona que sunt in loco domicilij occupabuntur per fiscū domicilij. Et maxime qꝛ ꝑprius forꝰest domicilij ꝛ q̄ habet ex habitatione. glo. no. in. c. statutū. §. cū aūt super verbo olim de rescrip. li. vi. pro quo. l. iij. C. de bo. vacan. tenet ꝙ fiscus territorij occupat bona in suo territorio vacātia facit. l. tutores. §. heres. ff. de admistra. tuto. ꝛ. l. si qñ. ꝛ. l. fi. C. de bo. va can. Et hāc sniam tenēt cōiter docto. in dictis iurib' ꝛ in. c. postulasti de foro compe. Pro qua sentētia facit. l. forma. §. si vero. ff. de censi. Nec distingo An iuridicto illa temporalis ptineat laycis vel clericis qꝛ ecclesia hñs iurisdictionē tēporalē vēdicat ibi iura pricipiū per lecti. ꝛ nota. in cle. i. de heretic. ꝛ in. c. qꝛ diuersitatē de concess. preben. Notanduz tñ est ꝙ si condēnatꝰ sit ꝑsona ecclesiastica tunc bona non applicant fisco seculari sed ecclesiastico. vt ī dicto. c. excōicamꝰ §. Si vero clerici ꝙ si plures sint ecclesie pro rata inter eas diuiditur ꝑ. c. relatū. de testa. cū ibi notatis. ꝛ vt gñalis q̄daz habeat ad penas canonicas doctrina q̄ singlis deseruiet titulis habemꝰ ꝑsupponere ꝙ canones obseruāt octo modos ꝑcedēdi in correctiōe quorūcunqꝫ criminosoꝝ quoꝝ primꝰ est monicio vt desistant. Excōicatio si nō pareāt Suspensio beneficioꝝ si differant Priuatio beneficij si ꝑseuerēt. Suspēsio ordinis si obstinate cōtendāt Intrusio in monasteriū si indurati existant perpetua carceris mācipatio si incorrigibiles existant. c. quāuis de penis li. vi. qui carcer est penalis lꝫ secus iure ciuili quo nūꝙ carcer ē penalis. ff. de penis. l. aut dampna. §. solēt. ꝛ vltimū qd̄ habet ecclesia est degradatio in presentia officialiū tēporaliū que pro tacita remissiōe habetur fit tñ cū ꝑtestatione ꝙ mors non seqtur ꝛ hoc vltimū ꝑbatur clare per. c. nouimus de verbo. signi. Primū vo scilꝫ de monitiōe probat in ca. cōtingit de snia excōicationis in au. ꝛ in. c. vni. de vita ꝛ hone. clericoꝝ li. vi. Scdm ꝑbatur in ca. cleri. arma de vi. et ho. cle. Tertiū vo ꝑbat ꝑ ca. ꝑterea de vsu. Quartū scilicet priuatio beneficij probatur ꝑ ca. cum dilec. in fine de accusa. Quintū probatur ꝑ ca. cū no ab hoīe

de iudi. Sextū probatur per idē. c. cū nō ab hoīe. Septimū
probatur per dictū. c. cū nō ab hoīe. Octauū probatur ꝑ di
ctū ca. nouim⁹ de verbo. signi. Ad hoc inde glo. in ca. ad re
primendam de offi. ordi. Aduertendū tū est ꝙ predictus
ordo penaꝝ nō semper obseruatur qꝛ crimē potest esse a deo
graue grauius vel grauissimū ⁊ reipublice ecclesiastice scāda-
losuꝫ ꝙ obmitteretur ista solēnitas ordinis ⁊ statim ꝓcede
retur ad degradationē ⁊ curie seculari traditionē puta si de
liqueret in primo capite lese maiestatis tēporalis vel diuine
⁊ obstinate ꝑseuerarct de quo supradictū est ⁊ infra lati⁹ vi
debitur suo loco ⁊ sic possemus de alijs similib⁹ scādalosis
et grauissimis criminib⁹ dicere ⁊ exemplificare. sed p̄missus
ordo seruatur in grauibus vel leuibus in quibus nō tantū
leditur vel scandalizaṫ respublica. Possum⁹ ergo facere vnā
regulā generalē ex mente predictoꝝ iuriū. ⁊. c. tue. de penis
cum vtrobiqꝫ notatis per doc. ⁊ ꝓportionare penas cano-
nicas penis legalibus vt infra in fine hui⁹ partis diceṫ. Ex
cōmunicationē vero minorē nō numero in penis quia me-
dicinalis est. c. cū m dicinalis de snia excōica. li. vi. maxime
cum profertur ab hoīe vt in proposito nostro: quia si proferreṫ
a canone penalis esset vt volūt doc. in dicto. c. cū medicina
lis. Sentētia vero excōicatiōis maior anathematizans semꝑ
est penalis vt in dictis iurib⁹ Resolue igiṫ ꝙ ꝓ leuib⁹ crimi
nibus cleric⁹ nō deponiṫ nec priuatur: sed ad tēpus suspēdiṫ
ꝑ lec. ⁊ nota. in dicto ca. cū dilecti. de accu. Si vero cōmittiṫ
grauia: tūc pōt deponi vt in dicto ca. cū nō ab hoīe. Si vero
grauissima ex quib⁹ de iure ciuili imponereṫ mors vt supra
dictū est Tūc posset dāpnari ad ꝑpetuū carcerē vt in. c. pe-
nultimo de here. et in. c. nouim⁹ de verboꝝ signi. ⁊ in. c. pri-
mo de here. li. vi. posset tñ dicta grauissima delicta eē a deo
exēplo ꝑniciosa ⁊ reipublice scādalosa ꝙ facta depositōe nō
mācipareṫ ꝑpetuo carceri Sꝫ relinquereṫ sclari curie ꝑ lec. ⁊
nota. in dictis iurib⁹ ⁊ in. c. ac si clerici. de iudi. Ex qb⁹ qlibꝫ
iudex faciliter ꝯprehēdere poterit declaratis penis ciuilib⁹ q
pena canoica īfligēda sit ī quolibꝫ crīe ad q sepi⁹ me remitta

Quantũ vero penã p̃ntis criminis et rubricelle materiã attinet: dicim⁹ q̃ de iure canonico clerici heretici puniũť q: primo degradãť ab ordinib⁹. Secũdo beneficijs expoliant ⁊ si peniteant seu ptinaciter ĩ errore nõ p̃seuerent ecclesia illa pena cõtẽtať. Si vero ptinaces sint vel relapsi curie seculari tradunť scđm q̃ colligiť ex mẽte iuriũ ⁊ doctorũ in. ca. ad abolendã in prin. ⁊ in. ca. sicut ⁊ c. excõmunica⁹ đ hereti. et in. c. vt: cõmissi. eo. ti. li. vi. Nec ẽ opus ĩ relapsis noua audiẽtia; q: possunt illico curie seculari relinqui. ca. sup eo. de here. li. vi. Neq₃ vlterius ptiť. c. vt officiũ. eo. ti. et. li.. Multi tñ sunt casus in quibus quis non dicitur formatus hereticus: sed suspectus quos tediosum esset enumerare. Resoluuntur tamẽ in duab⁹ cõsiderationib⁹. Prima q̃ heresis nõ respiciat directe articulos fidei. Secũda q̃ ptinaciter nõ asseuereť. Duo eñ sunt que faciunt hereticũ sc₃ error rõne et ptinatia in volũtate cle. i. §. porro de sum. trini. et talibus suspectis iniũgitur penitẽtia edificandi aliquẽ piũ locũ vt colligiť ex dictis. c. ad abolẽdam et. c. excõmunicam⁹. §. addicim⁹ ⁊. c. accusat⁹ de here. li. vi. et in cle. prima eo. ti. et in auctoritate. de eccle. titu. §. si quis coll. ix.

Sequiť aliud mẽbrũ diuisionis rubrice de crimĩe lese maiestatis sc₃ de crimine lese maiestatis tẽporalis qđ mẽbrum est in pte expeditũ ĩ primo mẽbro diuisionis hui⁹ rubrice in p̃cedenti q̃ inuicẽ simbolisant ⁊ per p̃sequẽs de vno ad aliđ membrũ fieri potest trãsitus. Aliqua tñ h₃ capitula. Capita seu species hec maiestas que precedenti nõ p̃nt adaptari de quib⁹ hic necessario tractare oportet. Et vt plene cognoscamus p̃mittẽdũ ẽ cui⁹ principis põt dici lesa maiestas ⁊ clarũ ẽ q̃ ei⁹ qui ñ recognoscit superiorẽ. S₃ vice imperij fungitur ex eo q̃ hodie cisum ẽ imperiũ vt dicit glo. sup rubrica de studi. libe. rome. li. xi. muto. c. i. §. i in. li. feu. q̃d sit dux marchio et comes. §. si ministrales ĩ ti. de cle. viola. pa. et cũ xp̃ianissim⁹ ac deo deuotissim⁹ serenissim⁹ illustrissimus ⁊ victoriosissim⁹ ac semp augustus dñs meus. Ludouic⁹ francorũ modern⁹ rex superiorẽ ĩ temporalib⁹ nõ recognoscat. c.

per venerabilē. §. verū qui fi. sunt legi. Nemo dubitabit ip̄z
habere maiestatem ⁊ illā ledi. Et per cōsequens ledētes pe
na legū multari posse signāter in hac ꝓuincia occitana que
iure scripto sub ei⁹ imperio regit̄ et qua ab origine tam p̄ me
q̄ p̄ genitores meos. Ego iohānes berberij vallauiēsis ori
undus ex opido ysingbachij inter iuriū doctores minimus
incolui de cuiusquidē ꝓuincie laudib⁹ audeo tanq̄ expertus
porare q̄ si esset muris aut mōtibus instēsibilibus vallata
nullo nisi diuino egeret auxilio. Et vt hoc verū demōstrē ab
elemētis tanq̄ precipuis humane nature exordiū sumā Se
cundo a fructibus. Tertio a fectib⁹. Quarto a mineralib⁹ de
monstrationē faciā. Et que laudis ei⁹ sunt insinuabo. Dixi
primo ab elementis. Nā primo terra fertilis et refertissima a
que maritime ⁊ fluuiales īsignes aeꝝ ameni saphirei coloꝝ
cogrua tēperies. Nam licet regio exitu calida exultat estiuos
tn̄ tranquillos leoniosq̄z calores affricus summe tempꝫ erat.
Quid aūt terra gignat. dico oīm granoꝝ. leguminū seminū
atq̄z herbarū habundantiā cunctasq̄z arbores liquoreas et
pomiferas in omni genere pomi ⁊ liquores ꝓduxit. Aque
vero maritime piscibus ⁊ sale supabundant. Fluuiales ve
ro piscibus estuāt. Fontes vero ⁊ riui dulces ⁊ ameni ⁊ ter
ra excarturiūt. Quales autē fetus aialia parturiant describe
quod volueris iumētorū volucrū pecudumq̄z genus. Nam
de oibus q̄tum velis obtabisq̄z poteris cōperire. De mine
ralibus vero nō copia sed abundātia est ita vt ex terra lota
aurum purū se seruatur. Ceteroꝝ vero que vsui humano ne
cessaria sūt vti lane ligni cyrici ⁊ alioꝝ neebiliū etiā optimo
rū copia est. Tincturarū vero omniū colorū materialia ter
ra ibi euomit omniūq̄z cemētorū lignoꝝ ⁊ alioꝝ domiffitō
requisitoꝝ exuberātia. Ob quod ibi splendide vrbes īsignes
ville elegantia. castra vici optimi ⁊ mirāda palatia ꝯstructa
sunt. Quid plura hec ꝓuincia est fluēs lac et mel et altera ꝓ
missionis terra que describitur de vtero. viij. ca. Post plura
vero laudū p̄conia vnuz saltem p̄ntialiter attestor q̄ hoies
habitātes dictā prouinciaz sunt pauperrimi miseri ⁊ pānosi

itaq̃ vix habent de quo educent aut operiantur. Si q̃s
aũt cupit eius habere cõfines quatuor traditos puta ab orien
te rodanum maximũ inter gallos fluuiũ ⁊ ab occidẽte pirra
neos mõtes galliã ab hispania interserantes. ab austro ve
ro mari mediterraneo agitatur. ⁊ a septentrione frugifferis
ex agro ludunenẽ. vsq3 ad albiã cõtinuis montibus ab acq̃
tanea se cernitur. de qua dicere possum hec est terra in quam
introduxit me dñs vt per eam ad requiẽ veniã sempiternã.
Ad propositũ igitur rediens hoc lese maiestatis crimen
multis casibus ⁊ modis cõmittitur. Primo quando cõtra
psonam principis vel contra rem publicã praue aliqui mo
uuntur. Secũdo quando suorum officiariorum quos ipe prin
ceps partes sui corporis reputat psona offendit. Tertio inci
dit q̃ qualitercũq3 iuuat hostes armis pecunia vel consilio.
Quarto qui subiectis nititur facere rebelles. Quinto in
cidit qui facit seditionem in ciuitate vt magistratus occidat
vel princeps vel illi qui circa latus eius militant. Sexto q̃
sumit arma vel occupat loca contra rem publicam Septi
mo qui accusatũ de hoc crimine de custodia patit exire. Oc
tauo qui obsides sine iussu principis occidit vel iterficit. No
no qui de prouincia nõ dicessit cũ ei successum sit. Et iste ca
sus est in. l. ij. in principio. ff. ad. l. iul. maiesta. quem glo. ad
aptat rubrice. C. vt oẽs tam ci. q̃ mili. iudi. post administra.
de po. per. l. dies in ciui. vel locis certis permaneãt occasiõe
sũpta p dictã glo. ex pricipio. l. vnice. eiusdẽ ti. dũ dicit post
q̃ sibi successum fuerit audeat excedere de locis quos rexisse
noscit anteq̃ quinquaginta dierũ cõstitutus numerus fini
atur. Qui tex. loquit etiã in ducibus et comitibus vt ibidẽ ap
paret. Sed in veritate dictio negatiua in principio dicte. l. ij
multũ aduersat illi intellectui quia dicta. l. vnica. C. ut oñs
⁊c. ph. bet ne intra quinquaginta dies discedãt. Et dicta. l.
ij. punit non discedentes dũ dicit qui ve de prouincia cũ ei
successum esset non dicesserit quod declarat. l. iij. ff. ad. l. iul.
maiesta. in fine ibi dum dicit qui ve cum ei in prouincia suc
cessum est exercitũ successori nõ tradidit. Ecce quomõ est in

possibile ꝙ conueniat ille intellect⁹ glo. Putabā igit̃ posse sane adaptari hūc intellectū hoc modo. princeps in locū capitanei alicuius fortie vel castri aliū subrogauit forte amotū hn̄s suspectū mandādo amoto vt i sui locū subrogato cedat. Jlle amotus nō vult obtēperare nec discedere sed volūtati principis resistit. Quo casu penam mortis incurrit per. c. si quis de maio. ⁊ obe. Et maxime ex eo incurrere videt̃ lese maiestatis crimen quia ibidem remanendo cōtra voluntatē principis de ipso suspicantis animū prodiendi habere videt̃ Et ideo in penam. l. iuli. ma. per dictā. l. ij. in principio icidit Et hic intellectus cōmode pōt adaptari sup quo legentes cogitabūt decimo q̄ priuatū carcerē exercuit. C. d priua. car. l. vnica vndecimo qui fabricat falsaȝ monetā vt. C. de falsa mone. l. pe. Et istis omibus casibus pena capitalis infligit̃ per dictas leges ⁊ tex. in. l. i. ij. iij. ⁊. iiij. ff. ad. l. iuli. maie. et i l. quisquis. C. eo. De cōfiscatione aūt bonoꝝ nō est exquirēda alia doctrina quam dicte. l. quisquis que satis clare apperit penas corporū ⁊ bonoꝝ tā quo ad principales cōmittentes ꝙ etiā eoꝝ successores ⁊ fautores. Et hec dicta sufficiāt.

Sequit̃ rubrica de adulterijs. stupro. incestu ⁊ lenocinio.

Ulti indocti iudices eorum salutis immemores ac precepta diuina canonica ⁊ ciuilia contēpnentes et ad fabulas se cōuertentes hui⁹ criminis penas imperite dissimulāt. Et vtinā memoriter tenerent illud ps. lxxxix. Da michi intellectum ⁊ scrutabor legem tuam ⁊ custodiam illam in toto corde meo. Quis est q̄ negabit nō adulterari esse vnū de preceptis legis diuine: vt in exodo. legitur. xx. ca. cui⁹ pena erat ex lege diuina lapidatio deut̃o. xxij. ca. xxxiij. q. v. c. satis. Et pariter legis canonice et ciuilis q̄ talem cōcupiscentiā prohibēt vt in ti. ad. l. iul. de adulte. ff. et. C. ⁊ in ti. de adulte. in antiquis. Quarū legū iudices hui⁹ seculi ministri sunt qui si dissimulent peccant qꝛ nō pōt iudex illā remittere. Nam lequm vene non sunt

potestate iudicis saltē in totū.l.i.§.i.ff.ad turpill.l.ordine.⁊
respō.ff.ad muicipa.de quo in.l.⁊ si seuerior.C.de his q̄ no-
tant infa.hodie tm̄ iudices quo zelo nescitur adulteria ꝓ fa-
bulis reputant quasi videantur dictaꝝ legum reprehēsores.
Ob quod nobis accidūt discordie plurime. Naꝫ cause ꝓpter
quas pax in terris nō est assignant̄ sex per glo.sup verbo pa
cem verti ⁊ solēt reddi sex cause in.c.ad applice de re.iudi.li.
vi.Inter quas prima adducit̄ illa quia nō puniūt̄ maleficia
Ultima vero assignatur q꞉ nō seruam⁹ ꝓcepta dei.Et vtinā
deus talia delicta in iudices dissimulantes punire ⁊ nō ge
neraliter vlcisceret̄.Cōsiderēt igitur iudices ꝙ eoꝝ potestas
a deo est. Io.xix. Non haberes potestatē aduersuꝫ me vllā
nisi tibi datū esset de sup.Et cū a deo potestatē habeāt faci
ant igit̄ que.l.diuina pariter ⁊ humana iubet.Et q꞉ ex adul
terio omia pene crimina ꝓficiscūtur:violētia:iniuria:homi-
cidiū:piuriū:falsa testimonia.⁊ aliquotiēs simul cū eo stu-
prū ⁊ lenociniū cōmittuntur.ob quod sub vna rubrica clau
duntur.merito leges ꝓpter eius enormitatē de eo trāsigere
nō ꝑmittunt.C.de transac.l.transigere ⁊ in.l.de crimie.C.
ad.l.iul.de adulte. Primo igit̄ videndū est q̄liter iure ciui
li cōmittant̄ adulteria stupra ⁊ lenocinia ⁊ demū que sunt
eoꝝ pene. Et primo videamus de adulterio quod cōmit-
titur iure ciuili tunc principal'r qn̄ mulier castitatē matrimo-
nialem cū alio viro violat.l.inter liberas.ff.eo quod de iure
ciuili tm̄ ꝓcedit q꞉ mulier virū de adulterio defferre nō pōt
l.i.C.e.licet de iure canonico vt infra dicet̄ mulier possit ac-
cusare de adulterio ꝑ.c.maritus ⁊.c.intelleximus versicu.ꝙ cir.
c.ti.qđ nō faceret nisi a viro etiaꝫ cōmitteret̄.Sed dicendū
est ꝙ adulteriū ꝓprie est in muliere iproprie vero i viro quo
ad accusationes.Sed quo ad penas legales vterqꝫ punitur
pro interesse reipublice vt subdicet̄. Pena aūt hui⁹ criminis
variatur scđm variationē ꝑsonaruꝫ.Nā alia viro alia vxori
imponit̄.Et viro quidē pena mortis infligit̄.Nā sacrilegos
nuptiaꝝ gladio puniri oportet.l.quāuis in fine .C.eo.titu.
nec ē dicta pena correcta i viris ꝑ iura nouissima auctoritatis

vt vult glo. in dicta. l. quāuis. In muliere vero q̄ fragilior ē īmutata p auct. Sz hodie ibi signata q̄ mulieres hodie v̄berant̄ et monasterio tradūt̄ data facultate marito illā īfra biēnnū recōciliādi quo lapso vel viro ītra biēniū mortuo adultera habitu suscepto monastico ī monasterio trusa dū viuit habitat duab⁹ ptib⁹ ppriе substātie liberis si habeat. tertia v̄o monasterio applicādis Sz si liberos nō habeat parētib⁹ stātib⁹ tertia pars applicat̄ bonoꝝ et due monasterio. Nō stantib⁹ v̄o liberis neqz parētiq⁹ vel etiā stātib⁹ parētib⁹ cōsciis criminis oīa bona monasterio queruntur. Sz si pactū factuz fuisset inter virū et vxorē de lucrāda dote in totū vel in pte illa pacta seruanda sunt siue criminaliter siue ciuiliter de crimine agatur per. l. fi. C. de pactis. ɔuen. et. l. sancci. legū. ff. de penis et scdm doct. in dicta auct. sed hodie. Nunc qualiter stuprū cōmittat̄ queritur. Et dicendū ē q̄ pprie cū virgie et large capiendo etiā cū vidua honeste viuēte insti. de pu. iudi. §. le. iulia. in fine et. l. stuprū. in fine. ff. ad. l. iul'. de adul. et l. inter liberos eo. ti. Stupri vero pena pariter variat̄ scdm varietatē personarū. Nam si cū pueris vase prohibito q̄ ne phādum est gladio vltore pena capitis punit̄. C. e. l. cū vir. Si vero cū femina vase pmisso naturaliter ɔmittit̄ et cōmittens alias sit honesta psona medietate pte bonoꝝ p publicationez multat̄ q̄ si humilis psona fuerit relegat̄ et in corpore cohercet̄ puta q̄ deportat̄ in insulā. ff. de questio. l. siqs viduā facit qd̄ habet̄ insti. de pu. iudi. §. Item lex iulia. sed si per vim fieret capite punitur insti. de publi. iudi. §. sin autez.

Sciendū tamē est q̄ sollicitatores mulieꝝ nuptaꝝ ad infringendū matrimoniū vel dantes intelligere virginib⁹ q̄ volunt eas habere vxores vt corrūpant extra ordinarie puniantur arbitrio iudicis. l. i. in principio. ff. de extraor. cri. qd̄ pcedit sine vi. quia si cum vi. distinguendum esset quia aut ipsemet qui sollicitat aut interpellat vim facit aut p aliū fieri facit et si per se. Aut peruenit ad actum. Et tunc indubitāter capite puniūtur. Aut nō pueнit ad actū et tūc distinguēdum est vt in glo. l. si quis non dicam rapere. de epi. et cleri.

Si quis autē nō infert vim per se sed p interpositā psonā Et tūc sumus in termīs.l.i.§.si.ff.de extraor. crimi.cuius te; nor talis est. Qui puero stuprū abducto ab eo vel corru; pto comite psuaserit Aut mulierē puellā vel interpellauerit q̄d ve impudicicie grā fecerit domū p̄buerit p̄ciū ve quo is persuaserit dederit pfecto flagicio puniūf capite imperfecto in insulam deportantur corrupti comites summo supplicio afficiuntur. Item notandū q̄ quando tutor stuprauit eā cuius fuit tutor deportatur et bona fisce vēdicanf p.l.cā.C. si quis eam cuius tutor fuerit corruperit Et idem in curatore per.l.qui pupillā.ff.e. Item mulierū que seruis pprijs se im miscent capitaliter ꝛ alijs penis de quib⁹ in.l.i.C.de mulie. que seruis pprijs se immiscē puniunf. Et q̄ parū hoc est i vsu vide in dicta.l. vnica ibi clare. Sed q̄ cū adulterio ꝛ stu; pro aliquādo cō currit incestus pena eius variaf per scientiā et ignorantiam. Nam qui scienter cōmittit:eadez pena qua adulter punitur. Sed si per ignorātiam contracto matrimo nio a masculo cōmittatur humani⁹ punif q̄ adulterum. ff. e.l.si adulterum.§.nō nunq̄ et.§.incestū. Si vero cōmittaf a femina per ignorantiā iuris naturalis vel gentiū punitur vt masculus. Si p ignorantiā iuris ciuilis excusatur in totū et idem in minore vt.ff.eo. adulte.§.fi ꝛ.§.idem imperatoꝝ et.§.incestum est ꝛ aliud in hoc crimine speciale. Quia si an teq̄ q̄s accusef diuertat a tali illicito matrimonio nō tenef postea vt.ff.eo.l.si adulteriū.§.idem pollioni. Et est hic p̄sti tutū quīquēniuz vt ꝛ p lenocinio vt.ff.e.l.mariti lenociniū §.hoc quīquenniū et est eadē pena lenocinij que adulterij vt.ff.de mino.l.auxiliū. Nec excusant a pena incestus crasse nuptie quinymo scienter cōtrahētes incestas nuptias puni untur cōfiscatione dotis ꝛ oīm bonoꝝ ꝛ verberati in exiliū mittunf. C.de incestis nup.l.qui contra et auct.incestas et ibidez vide. Qualiter vero lenociniū cōmittaf. attēdenda est qualitas personarū. Nam vir potest aliquib⁹ casibus le; nociniuz cōmittere etiam propria vxore puta quia ab adul; teris vxoris aliquid recipit vel quia in adulterio dep̄hensā

retinuit vel quia patitur vxorē suam delinquere vel damnatam de adulterio duxit vel questū ex adulterio vxoꝝ facit. l. ij. §. lenocinij. ff. eo. ti. et dicta. l. ij. C. eo. et ibi glo. Detinens aūt suspectā tali suspitione quam possit per honestam pariētiam obumbrare nō cōmittit lenocinū. l. sine metu. C. eodē
Sed si nō possit eam honeste obūbrare cōmittit lenocinū l. mariti in princi. ff. eo. Et an honeste vel inhoneste possit eam obumbrare. Remittendū est arbitrio iudicantis per ea que trahunt doct. in dicta. l. sine metu. Et erit arbitrium sumendum ex cōiecturis de quibus in glo. super verbo in ipsis rebus in. l. quod ait lex. ff. eo. ti. scꝫ ex loco puta quia oppaco vel sacrato qualitate personaꝝ puta quia nō sunt in gradu ꝓhibito ex actu vt quia se inuicē baysiabāt ⁊ mamillas vel pudenda tangebant vel qḋ vehementius esset vidit vxorē ad collum amplectentem virū. Et isti similesqꝫ actus faciūt ꝑsumi adulteriū taliter ꝙ si aliquis maritellꝰ optās cornua per ea nō suspicaretur no esset ꝑ iudicē dissimulandus quia non posset per tales actus obumbrare honestas. Nos tū gallici qui fidē habemꝰ de honestate mulieꝝ nostrarum arbitramur semper in bonaꝫ partem. ⁊ ꝙ omnia talia bone et honeste amicitie causa nō aūt mala vel ihonesta cōtinguāt intentione Et predicti lenocinij pena est eadē lege instituta videlicet lege iulia. de adulte. per. l. ij. §. lenocinij. ff. e. ⁊ per le. crimen. C. eo. cum concor. Cōmittatur etiā lenocinium per lenones ducētes meretrices per patriā ⁊ eas ꝓstituētes in luppanarijs. Et ad hoc ꝙ dicatꝰ quis leno. publicus de q̄bus in auct. de leno. coll. iij. oportet ꝙ cōcurrant sequentia Primo ꝙ inuitas puellas sumāt puta via facti vel ꝑ verba deceptoria vt vult glo. in dict. auct. §. ꝑconamꝰ. Scdo ꝙ ad necessitatē peccandi indicāt. Tertio ꝙ fornicationis sue eis defferāt q̄stū ⁊ quarto ꝙ ipas habeat obligatas pactis ꝓmissionibꝰ iuramētis vl̄ ꝯuentōibꝰ ad dcām vtilitatē exercēdā ꝓut vult tex. i ꝑdi. §. ꝑconimꝰ ⁊ tales vltio supplicio puniunꝰ vt i di. §. ꝑconimꝰ ⁊ ibi gl. Qualiꝰ aūt fautores adulꝰ stupratiū ⁊ leno. puniāꝰ le. appiūt nā i adul. fautores eadē

pena puniũť.l.qui domũ.ff.e.ti.⁊ in stupro eadē pena puni-
untnr fautores qua stuprantes et si amicis .ff.e.ti.et in leno
cinio pariter teneť fautores pena lenocinij.l.ij.et.l.castitati
C.e.et.l.is cui⁹.l.respō.et.§.si vir et.l.mariti.i.re.et.§.i.ij. et
iij Et hec sunt pene legales ī p̄dictis crimib⁹ statute et or-
dinate In pctō ꝯ.ra naturā qđ nō audeo declarare est pena
capitalis.C.de adul.l.cū vir.et in aucten .vt nō luxu.bo.cō-
traria coll.vi. Et idē ī brutalitate et ad terrorē cris dz brutū
cū hoīe simul vltimo supplicio affici.ca.mulier.xvi.q.i.pena
adul.scđm canones De iure aūt canonico predicta crimia
puniuntur Nam adulteri primo a thoro sepanť.Secūdo ī
monasterio detrudunť vt ibi lacrimis lauent pctm̄. Tertio
qꝛ scindūtur in pānis et capillis ante et retro.Quarto excoi-
cať et quito et vltimo qđ pōt facere ecclia scꝫ excōicare maio
ri excōione que vocať anathema de qua in.c.si quis sua-
dente de penis in cle.Et eadē pena īponiť iure canonū viris
ꝙ vxoribus.xxxij.q.vi.c.cristiana. Sꝫ qꝛ iura canonica in
sanguine nō puniūt per.c.sniam sanguinis ne cleri.vł mo-
nachi cū ecclesia fec̄ ꝙ in se est et adulter vł adultera etiā de
foro ecclie ꝑpter incorrigibilitatē remittunť foro seculari ser
uata forma.c.cū nō ab hoīe de iudi. Cleric⁹ aūt luxuriose
viuens ⁊ publice in scandalū ecclie adulterās vel fornicās
potest suspendi ab officio ⁊ inde crescēte cōtumatia deponi
l.d.si quis dyachonus qui si incorrigibilis efficiať ꝑpter no
toriū scandalū quod causať ex ei⁹ publica ⁊ notoria fornica
tione pōt degradari vt volūt doc.in dicto ca.cū nō ab hoīe
facit optime.c.maximianus.lxxxi.distin.et.ca ac si clerici de
iudi.Et ratio est q̄a ex tali rebellione ⁊ contumatia perseue-
rata obstinate causať quidē cōtempt⁹ clauiū ecclesie.quiq̄dē
contemptus sapit heresim tanto maiorē quanto maius est
delictum ca.odio.lxxxvi.di. Ubi aūt presbyter adulterať
cum filia spirituali punitnr quia deponiť ab officio.xv. an-
nis peregrinatur ⁊ demū in monasterio perpetuo dedicatur
xxx.q.i.ca.si quis sacerdos. Unum tamē est notanduꝫ ꝙ
siue de iure canonico siue de iure ciuili loquantur adulteriuꝫ

quod ab vxore cõmittitur vir nõ potest accusare in casibus istis vz quando vir pariter est adulter.c.intelleximus.eo.ti. Itẽ secũdo si vxorẽ tradidit adulterandã vt in.c.discretionẽ de eo qui cognouit ↄsangui. Tertio si violenter fuit oppssa ff.eo.ti.l.vim passam.quarto si ignorãter et fraudulãter ab alio fuerit cognita quẽ credebat esse virũ suũ ar.xxxiiij.q.ij. in lectũ. Quinto si credens virũ mortuũ esse alteri nupserit. xxxiiij.q.i.c.cũ p bellicã.ca.dñs ac redẽptor noster de scdis nup. et meli9 auct.hodie.C.de repudijs. Sz si ille talis sciẽs primũ virũ viuere nubat huic vel vir aliã habẽs vxorẽ asserens se solutũ nubat adulteriũ vel stuprũ cõmittit scdm q̃litatem mulieris.l.eum qui simul duas.C.eo.titu.a quo tamẽ reuelat mulier si sit decepta per e.l. Sexto quãdo post adulterium eam recõsiliauit de iur.iuran.c.quẽadmodum. Septimo qñ viro obstat ppriũ iuramentũ vt i dicto.c.quẽadmodum de iure iuran. Octauo in casu.c.fi.eo.ti. Stuprum autem de iure canonico punit penis de quib9 in.c.peruenit.e.ti.scilz q ei nubat ex pena castigationis scdm q vsum fuerit iudici imponatur vt ibidem vult glo.super verbo castigat9 Si autẽ nõ velit aut nõ possit nubere: corporaliter castigat et excõicatur imo et in monasteriũ intruditur de quo facultatem egrediendi non habet sine licentia epi. Si autẽ stuprãs sit persona ecclesiastica in sacris cui nubere nõ sit fas: tunc debet corpaliter castigari p dictũ ca.peruenit facit etiã in ar.c. ij.de calum. Et si talis clericus habeat bona dotabit.stuprata de suis bonis qr p interesse mulierũ illa pena est statuta p dictũ.c.i.de adulte. Et clericus puniri põt pecunialiter vt in.c.finem de dolo et cõtumatia de offi.ordi.ca.dilect9 de peni ca.licet. Et poterit etiaz deponi per ea que tradũt doct.in dicto ca.ac si clerici vt supra dictũ est. De incestu vero cõmisso cũ matre vel sorore seu filia spirituali qua pena puniat iure canonũ vide.c.si quis cum matre.xxxiij.q.ij. Et nota q grauior pena imponit q̃ pro adulterio vt vult tex.in.c.ij. de eo qui cogno.cõsan.vxo.quod limitat ut in glo. Et peccatum contra naturã vel brutalitas: qualiter similiter puniat

vide in ca. clerici. de excess. prela. Et finalite: distingue vt sup in adulterio et aggrauando penā adulterij arbitrio discretione personarum habita.

Sequitur rubrica de raptoribus

[I]sta rubrica precedenti subnectitur qꝛ quedam continuatio materie esse videtur. Et qꝛ pene raptus virginum viduarū ꝛ sanctimonialium sūt capitales. Et tradunť clare. in. l. vnica. C. de rap. virgi. ꝛ in. l. si quis nō dicam rapere. C. de epi. ꝛ cleri. ꝛ pariter in raptore nupto. ff. ad. l. iul. de vi. pu. l. qui cetu. §. q̇ vaccantē et. §. sinautē insti. de publi. iudi. Ideo de eiꝰ pena ad iudi. ad spēm rescribere supfluum mihi visum est. Sed ad dicta iura remitto. Breuis tamē sūma hec esse potest ꝙ raptus cum vi factꝰ puniť capite per. l. raptoꝝ. C. de rap. virgi. ꝛ. §. sinautem insti. de pu. iudi. ꝛ. c. lex in fine. xxxvi. q. prima. et capi. si quis nō dicam ea causa. q. ij. Si autez sine vi si cōmittať ab eo qui in dignitate cōstitutus est media pars bonorū ꝯfisca tur. Si vero non sit in. i. dignitate in corpore cohercenť ꝛ relegantur insti. de pu. iudi. §. preterea autez. Si autē volēs rapere per seipsum vim nō fecit sed per comitē seui mediatorem vim fieri fecit. Et tūc puniunť penis de quibus. iij. §. fi. l. prime. ff. de extraor. crimi. cuius tex. tenorē inserui. in p̄cedēti rubrica. De fautoribus autem eoꝝ qualiter puniant̄ eisdem cauetur iuribus. Bona autem talium quibus in ꝗtū ꝛ qualiter applicenť dictis legibꝰ iūcto auct. de rap. muli. que raptoribꝰ nubant coll. ix. cauetur satis clare. Unum tamē est notandū ꝙ cōmunis snia doctoꝝ in dictis iuribus habz ꝙ raptores etiā dicātur hij q̇ blandimētis aut verbis deceptorijs ad hoc raptas ipellunt quod nō est mirū actenta humanitate criminis. Et licet de iure ciuili rapta raptori nubere nō possit sine pena i dicta auct. de rapt. muli. iure tn̄ canonuz nubere pōt p. c. fi. de rap. Si ad hoc voluntariꝰ interueniat cōsensus nec stať in hoc dispositioni iuris ciuilis ꝟ quo in. c. ad id. quod de spōsa. ꝛ in. c. litteras de despō. impube.

Raptoris aũt pena de iure canonico est ꝙ raptor efficiẗ seruus rapte nisi velit se reddimere vt.xxxvi.q.i.de raptoribus ꝛ excõicanẗ cum suis fautoribus.xxxvi.q.ij.c.i. Clerici vero deponunẗ vt in dicto.c.i.ꝛ.c.reos.c.de puellis. Posset hic queri post precedentes species qua pena teneanẗ sollicitatores alienaꝝ nuptiaꝝ ꝛ matrimonioꝝ iterpellatores quãuis effectu scelerũ potiri nõ possint ꝛ dicẽdũ ẽ ꝙ pena extraordinaria.l.i.in principio.ff.de extraordi.crimi.de quo in.l.si q̃s non dicaꝫ rapere.C.de epi.ꝛ cle. Quã est canonizata de pe.di.prima. Que autẽ vel qualis pena imponitur in extraordinarijs criminibus dicetur in suo loco.

Sequitur rubrica de vi publica.

Cire volumus quibus modis vis publica cõmittatur breuior vel clarior sñia non põt haberi ꝙ tex.duodecim puaꝝ legũ.ff.ad.l.iul.de vi.pu.vbi modi ꝛ casus quibus cõmittitur vis publica sigillatim enumeranẗ ꝛ qui resoluunẗ in hos videlicet ꝙ quicũqꝫ aliena per vim armataꝫ rapit siue sint ꝑsone siue bona le.iulia.de vi publica tenetur ꝛ armoꝝ appellatione continẽ omne instrumentum per quod homini nocumentũ fieri põt.l.armatos.ff.ad.l.iul.de vi publica inter quos singulariter notatur casus.l.fi.scꝫ de imponente nouũ vectigal q̃d intelligẽ q̃n imponẽs exercuit. Et est hoc crimen publicũ cuiꝰ delatio cuilibet de pp̃lo ꝯpetit.l.i.ff.de pu.iudi. Et ẽ a deo publicũ ꝙ etiã si vim passi ꝓcibꝰ exorati iniuriã remittã ꝓ interẽ tñ publico poterit q̃libet extraneꝰ etiã post q̃nquẽniũ deferre.l.q̃ cetu.§.q̃ vaccatẽ.ff e.ti. Pena aũt huiꝰ cris ut ceteroꝝ ex q̃litate variaẗ ꝑsonaꝝ. Nã aliter serui aliẗ ingenui puniũẗ. Et quidẽ si nõ cõponaẗ cũ alio crimie in libero capite puniẗ pena deportatiõis ꝛ bonoꝝ publicatõis.l.ij.ꝛ.l.si q̃s.C.eo.ti.ff.l.ij.insti.e.de pu.iudi. Itẽ lex in cuiꝰ locũ hodie succedit bãnimentũ ꝑpetuuꝫ cũ bonoꝝ ꝑditione dicimꝰ ꝙ loco relegatiõis succedit bãnimentũ ad tẽpus siue ãnotatõe bonoꝝ ꝺ quo i.§.relegati isti.q̃bꝰmo.ius patro.po.soluiẗ ꝛ ꝑ doctores

hoc

in auct. Item nulla cōitas. C. de sacro sanc. ecclie. Est tamē notandū q̄ dicte pene locum habent vbi vere vis illata est Si vero vis nonduȝ est illata Sed aliquis hoies armatos aut bicellarios vel liberos hoies vel seruos penes se aggregatos ad vim publicam inferendā habuerit vel tenuerit tūc licet non sit vis illata in persona: arbitrio iudicis punit̄ ꝛ in bonis pena centū librarꝫ auri mulctat̄. l. fi. C. eo. et ita limitātur. l. i. ꝛ. ij. in principio. ff. e. titu. Judices vero ꝛ rectores si talia dissimulauerint penis in dictis iuribus cōtentis puniri debēt. Qualiter aūt serui vim publicā cōmittētes eorꝫ motu ꝓprio vel a dn̄is exortati ꝛ ipi dn̄i exortātes puniant̄ habet̄ in. l. seruos. C. eo. titu. Notandū etiaȝ q̄ viles ꝛ infames persone ꝛ cōsueti in hoc crimine delinquētes grauiꝰ ceteris puniunt̄ vt in. l. seruos in fi. C. eo. Sed qꝛ tex. glo. et doct. clare illā grauiorē penā nō aperiūt arbi. iudicis relinquēdꝰ est qꝛ pena que nō est taxata a iure arbitrio iudicis relinquit̄. ff. de penis. l. hodie et. l. sancio. legū eo. ti. ꝛ in ca. de causis de offi. delega. Est etiaȝ notandū q̄ predicte pene locum hn̄t vbi ex violentia ꝑmissa nō sequitur aliud grauiꝰ crimē puta homicidiū raptus aut similia. Nam pro qualitate illius criminis vim publicā cōmittētes et illorꝫ fautores punirentur. de quo plene p doct. in. l. qm̄ multa facinora. C. eo. ti. ꝛ in dicta. l. qui cetu. §. qui vaccātem eo. ti. ff. et iste sūt pene ciuiles. De iure aūt canonico alie pene statuunt̄ vt in alijs criminibꝰ publicis ꝛ infamātibus videlȝ q̄ clerici vim publicā cōmittētes pn̄t excōicari donec se emēdēt ꝛ pariter deponi pro offensa publica pro quo faciūt que legunt̄ ꝛ notantur in. c. veritatis de dolo ꝛ cōtuma. et in. c. inquisitiōis ꝛ in. c. qualiter ꝛ qn̄ de accusa. ꝛ in. c. lȝ hely. de symo. ꝛ que notantur in. c. gn̄ali de elec. li. vi. ꝛ in. c. ac si clerici et in. c. cū nō ab hoie de iudi. ꝓut supra dictū est in p̄cedētibꝰ criminibꝰ.

Sequitur rubrica de vi priuata.

Qualiter hoc crimen cōmittatur clare aperiunt leges. ff. eo. titu. que non possunt breuius

rimari i hoc tn̄ differt hic ti. a p̄cedenti q2 vis de q̄ in p̄cedēti ti. fit cū armis et ea de qua i hoc ti. fit sine armis. Armoꝝ autem appellatiōe veniūt fustes lapides ferrū et oīne illud qd̄ manu ⁊ artu mittit. ff. de ver. signi. l. armoꝝ nota. glo. in. c. sicut dignū de homi. ⁊ in cle. ne in agro. de ita. mona. in glo. sup v̄bo arma ⁊. l. iij. §. armis ⁊. §. plane. ff. de vi. ⁊ vi arma. Pena aūt hui9 criminis est relegatio ⁊ cōdēnatio tertie ptis bonoꝝ vt vult glo. in regula hoc iure. ff. de regu. iuris ꝑ iura in ea allegata facit. l. tutoris. C. e. ti. ⁊ nota infamie. ff. eo. l. fi. in vlt. v̄bis. Aduertandū tn̄ est ꝙ si ex dicto crimie alia insurgāt maiori pena digna dūt pariter puniri pena le. de illo crimine disponētis vt visum est in p̄cedenti ꝑ. l. qm̄ multa. C. e. ti. Notandū etiā est ꝙ etiā si per terrore armoꝝ vis fiat. lz arma nō extrahētur vl' mittant nichilomin9 puniunt nō ex. l. iul'. de vi publica sz ꝑ. l. iij. §. arma. ff. d̄ vi. ⁊ vi arma. de quo suo loco dicem9. Et hec est pena ciuilis. Pena aūt canonica est multatio tertie partis bonoꝝ ꝑ iura cū i eis lectis et notatis in p̄cedēti rubrica allegata ⁊ deducta facit. c. ij. de or. cog. in glo. que ponit hos versus. ¶ Vis priuata rem deponit ab ordine rex. Sed deportat si vis armata ꝓbat

Sequitur rubrica de homicidio.

Ec rubrica ponitur secundum rubricationez canonicā eo ꝙ lex cor. de sicca. ad alios casus ꝙ homicidia se extēdit vti ad incēdiarios ex. ij. capite legis. l. i. in pricipio et. l. si qs dolo. ff. ad. l. cor. de sicca. Similiter ⁊ ad eos q̄ thilibias. i. instrumenta ad castrandū hoies faciūt. l. hij ꝙ eo. ti. Et q̄ castrādos seruos tradūt vel qui spadones faciunt. l. cor. ia. i. §. Itē diu9 et. l. is qui seruuz eo. ti. Et pariter qui sacrificia illicita faciūt eo. ti. l. ex senatus consulto. Et ideo vt de capitib9 dicte le. homicidiū dūtaxat respiciētib9 tractem9 ⁊ alia capita suis locis ⁊ ti. relinq̄mus sub descriptiōe cano. p̄dicta de homicidio dūtaxat in hoc ti. tractabim9 quē subordinare potueram9 post titulū le. iulie maiestatis. Nā primū pctm̄ qd̄ a p̄rib9 nr̄is ꝓcessit fuit lege maiestatis. Scd̄z v̄o homicidij Nā cayn fratrē suū abel

prim⁹ interemit. Et reuera hoc crimē a deo est detestabile ꝙ angeli dei volūtati executores sanguinē occisoꝝ de manib⁹ homicidarū requirūt de quo geñ. iiij. ca. Huic leges ciuiles violatores cognatiōis humane tales appellāt. l. vt vim. ff. de insti. ⁊ iure. Quā. uꝫ aūt iura canonica detestanꝰ legiꝰ et notaꝰ in ca. periculose de peniten. distin. i. Ut ergo de casibus cōiter accidētib⁹ aliquid vtile iudicib⁹ ⁊ practicis sub no⁀em⁹ hec mēbra que his trib⁹ rithmus versibus cōtinenꝰ ꝓsequemur videlicet v̄sus. Ferro ore ligno lapide telo. Impulsu nimio ꝓcessuqꝫ veneno. Homicidiū dico signo comittat atqꝫ pugno. Capio igiꝰ primū mēbrum vꝫ qn homicidium ferro cōmittiꝰ ⁊ istud mēbrū est ꝓprie illud de quo disponit cor. l. de sicca. Nā sicca ferreū ab vtraqꝫ parte icindens vel cultū diciꝰ insti. de pu. iudi. §. Itē. l. cornelia v̄siculo. siccari autem et a sicca siccatrix descendit et hinc dicere possum⁹ ꝙ sicca pōt capi ꝓ omni instrumento cū quo siccatrices ex q̄bus mors naturalis sequitur inferunꝰ. Et hec interpretatio sumi pōt ex legib⁹ ti. ff. ⁊ C. de sicca. que loquunꝰ d̄ morte cōtingēte tā ex ferro ꝙ̄ lapide ꝙ̄ etiā telo ⁊ alio mō occidendi. Hoc ergo exped tū est ꝙ qui neccat quomōcūqꝫ hoc eueniat dū tn̄ dolose fiat neccās teneꝰ. l. i. l. cor. dolus. ff. ad. l. cor. de sicca. Et qualēcūqꝫ hoiēꝫ occidat liberꝫ vꝫ an seruū nobilem vel innobilē militē vel paganū. l. i. §. ꝑterea in fine. ff. e. ti. Sūt tn̄ q̄ impune occidunꝰ de q̄b⁹ in. l. iij. §. si v̄ci. transfugas qd̄ limita et intellige scd̄ꝫ glo. vel eiusdē. l. scꝫ ꝑfecto flagitio ⁊c. ff. e. ti. Quicūqꝫ igiꝰ aliū gladio dolose occidit pena legis cor. teneꝰ. Sꝫ qꝛ lege cor. caueꝰ i tertio capite de quo i l. i. in principio et. §. diuus. ff. e. ti. et in. l. ij. C. e. ꝙ etiā puniatur ambulans cū telo vt occidat ⁊ qui vulnerat etiā vt occidat habeaꝰ ꝓ homicida qꝛ voluntas in hoc casu ꝓ facto reputaꝰ. l. is q̄ cū telo. C. e. ti. et. l. diu⁹. ff. e. ti. pena ea. puniaꝰ ac si v̄e occidisset vt clare apperit tex. i. l. aut facta. §. euent⁹. ff. d̄ pe. dubitare tn̄ me facit qd̄ ꝯtrariū in cōi practica obseruaꝰ ita ꝙ similes apparet aīo necādi quē vulnerasse vł ipulisse si mors nō sequaꝰ vulnerati vel impulsi pariter nō seq̄s

tur mors vulnerātis vel impellētis q̄ꝙ leges p̄dicte mortē sequi debere clare disponant. Et que quidē leges ciuiles etiā iuuantur lege diuina de qua exo.xxi.c. vbi tex. dicit q̄ percussent hoīez volens occidere morte moriatur. Unū igitur hoc est ꝙ iudices nostri tēporis sint clemētiores lege nō valeo. aliā rōnez cogitare nisi ꝙ in p̄misso casu scꝫ qn̄ no sequitur mors vulnerati vel impulsi nō tm̄ leditur res publica q̄tuz ex morte qr̄ n̄ priuatur res publica sine suo Et ideo rigor illarū legū potuit ꝯsuetudie restringi maxīe in locis in q̄bus homicidia parū frequētantur et accidūt sicuti in p̄nti regno frācie per ea q̄ sentit tex. i dicta. l. aut fctā. §. fi. et in p̄misso articulo. doctores vario mō dixerūt Nā sūt q̄ tenēt p̄dictos tex. ad lrām et quoadiuuāt pil. et canones scꝫ p. l. si quis nō dicā rapere. C. de epi et cleri. pro qua pte faciūt glo. in. l. p̄nti i principio. C. de his q̄ ad eccle. cōfugi. et. in. c. de. pa. iura. fir. sup verbo mēbrorū Qui vero tenent ꝯtrarium solū aducūt cōsuetudinē qr̄ iurib⁹ cōib⁹ saluari nō p̄nt Et ideo cōcordādo dicam⁹ iuuādo nos dicto. §. fi. l. aut facta ꝙ vtraqꝫ opinio saluari pōt ⁊ dicem⁹ ꝙ delinquētes vtroqꝫ casu puniuntur ea. l. s. l. cor. sꝫ nō eadē pena et hāc interpretationem sumo ex dicta le. i. §. diuus in fine. ff. a. l. corn. de sicca et ex dicto. §. fi. l. aut facta. Et ex theorica. l. sciant cuncti. C. de proba. vbi in criminib⁹ exigūtur probationes luce meridiana clariores. Et qr̄ nō est possibile clare dici posse illum qui occidere voluit et nō occidit occidisse dicem⁹ ꝙ deficit probatio facti sine quo nullus debet capitaliter damnari per. l. i. in. §. si quis vltro. ff. de questio. Nec obstat si dicatur fictio iuris hoc operetur quia respondetur ꝙ fictio id operatur in casu ficto quod veritas In casu vero quando ad diuersos fines tendunt Secus si ad eundem qr̄ tunc veritas preualet fictione per tex. et ea que in eo inferūtur in. l. filio i principio. ff. de libe. et postu. Nūc claruz est ꝙ fictio et veritas hic casu ad eūdē finē tēdunt et iō quia veritas est hoīez nō esse occisum nō habebit locū fictio quo ad penā scꝫ hominez occisum pro occiso haberi qr̄ i factis vt dictū ē vītas p̄pollet fictiōe

et maxime in penalibus in quibus semper debem⁹ in huma
niorem partem inclinari per regulam in penis li. vi. ibi nota
tis. Dicemus ergo penā moderandā et leuiendā scd̄m qua-
litatē delictorū ar. dicte. l. i. §. diuus in fi. ff. eo. ti. ad. l. cor. de
sicca. Quam sniam reperi humaniorē inter doct. Et ideo
nimirū si in iudicando quicquid habeat rigor legum seruatᷓ
dictū temperamentū qꝛ in talibus vbi agitur de vita ꝛ salu
teh omīs caute ambulandū ar. lectorꝝ notatorꝝ in. c. vbi ma-
ius de electu. vi. cum cōcor. Nunc de scd̄o membro scꝫ de
homicidio quod ex ore causatᷓ discussiendū est. Et istud scd̄ꝫ
membrū fundatur super sexto capite legis dū dicitur Qui ve
falsum testimoniū dixerit quo quis publico iudicio reus ca
pitalis dānaretur Qui modus occidēdi detestabilius est eo
ꝙ quasi cū oībus participat criminib⁹ merito ergo iuris cō-
sultus de eo mō spālem mentionē fecit. Et capio primū mē
brum huius membri de falso testimonio. Secunduꝫ erit de
falso ꝛ corrupto iudicio. Et pro fundamento premitto tex. ī
ca. i. de falsis vbi talis tex. Falsidicus testis tribus psonis est
ob noxius. primū deo cuius pn̄tiam cōtempnit. deinde iudi
ci quem mentiendo fallit postremo innocenti quem falso te
stimonio ledit. Et ideo merito istud ꝓditoriū homicidiū
dicta. l. cornelia puniri iubetur et quia tres ledit: triplex pena
sibi imponi potest scꝫ Primo periurij. secundo falsi de quib⁹
locis suis dicetur. et tertio homicidij de quo hic cauetur fa-
cit optie tex. ī dicto. c. piculose de peni. di. i. tenetᷓ etiā ex alia
q̄cūqꝫ pena q̄ irrogatᷓ ex crie de quo reū ꝑ falsuꝫ testimoniū
ledit vt vult glo. in dicto. c. falsidicus sup v̄bo ledat. De ter-
tio piter videam⁹ scꝫ qn̄ fit cū ligno qd̄ mēbrū etiā si illud li
gnū nō hēat aliqd̄ ferrū puta qꝛ erat claua vl̄ cucuma d̄ quo
in dicto. §. diu⁹. l. i. ff. ad. l. cor. de sicca. ꝛ dicitᷓ claua scd̄m ser
monē vulgarē massa q̄ ē idē ꝙ vn⁹ magn⁹ bacul⁹ hn̄s gros-
situdinē in altero extremo quo viri curiales ī castris tāꝙ ar
mis vtūtᷓ et merito ea. l. ꝛ pena punitᷓ q̄ cū tali ligno sine fer
ro occidit qꝛ vr̄ habuisse aīm dolosū vtēdo tali bacculo ī q̄
dolorē ꝛ casū mortis ī eē putōre pošat. l. si ex plagis. §. taber

narius.ff.ad le.acquil. Et ideo si cũ alio paruo baculo quez ad sustentationẽ sue psone ambulando deferebat vel ad ornatũ vt plures deferũt ꝛ q̃ baccul⁹ de sui natura ad mortẽ iferendã nõ poterat dici vel cogitari aptus: p̃sumendum erit p verberante cũ tali baculo vel ligno q̃ nõ animo occidendi faceret per ea que habenẽ in.l.cornelia ꝛ in.l.diuus.ff.ad le.corneli.de sicca. ꝛ in.l.frater. ꝛ in.l.eũ qui.C.eo.ti. Mod⁹ tũ loc⁹ persona ꝛ temp⁹ monere poterunt animũ iudicantis ad arbitrandũ in pena imponenda puta q: amici erãt. si ludendo sine dolo de die in platea publice q: talia faciũt cessare p̃sumptionẽ doli p ca.que le.ꝛ nota. p glo.in.l.i.ff.ad le.cornel.de sicca. ꝛ in ca.eũ qui.l.di.ꝛ in ca.i. de presumptio.

Uidendu nunc de homicidio quod lapide ꝛ telo.cõmititur. Nam hec duo vna appellatiõe continenẽ ꝛ nedũ hec sed ꝛ omne aliud quod manu vel arcu mittitur siue sit lapis lignũ ferratum ferro vti sagitte dardi lance.ptisane geuelie genetarie ꝛ similia aut simplex lignũ vl' simplex ferrũ vl' plũbus quod vulg⁹ appellat plumbatas vel vompetre seu colluurine quia illa fuit mẽs legis.xij.tabu.in pte in qua de sicca.describi vt gaius dicte legis interpres teitatur institu.de publi.iudi.§.Jtẽ lex cornelia. Et quia ex oĩbus his resultat par.ꝛ eadẽ ratio puniẽdi deb3 merito eadẽ pena imponi q̃a vbi eadẽ ratio ibidem ius statuendũ est le.actitio.ff.de verbo.obli.l.illud ad.l.acquil.l.i.C.de libe.p̃teri.melius ꝛ moderne in cle.i.de rescrip.in glo.sup ṽbo p̃sidẽtis v̾si.ex identitate rõnis ꝛ ibi car.de zaberel'. Nunc videndũ est de homicidio cõmisso impulsu.vel per p̃cipitationez puta q̃a aliq̃s de domo tecto ponte vel mõte seu arbore aut simili alio loco. Aliquẽ dolose p̃cipitauit.aĩo rũpi faciẽdi collũ vel submergendi isti casus licet nõ sint expressi in.l.cornelia p speciales clausulas: sub generali tamẽ de qua in dicta.l.i.in.fi:prin.v̾si.ꝛ qui hominẽ cõtinenẽ. Naz post particulares cas⁹ enumeratos addit iuriscõsultus istaz generalẽ clausulã. Et qui hominem occiderit punitur nõ habita differenta ad instrumentum vel cuius condictionis hominẽ interemit.que

clausula generalis casus nō enumeratos eiusdē qualitatis cōprehendit, pro quo faciūt que legūtur et notantur in le. qua actiōe. §. proinde si quis adulterius impulsu. ff. ad. l. acquil.

Restat videre quādo nūmis corruptus iudex quē innocentem capitaliter cōdemnat de quo tamē dicta. l. i. in principio vsi. qui ve. cum magistratus. ff. ad. l. cor. de sicca. Et clarum est quod si ad mortē cōdēnet pena capitali legis cor. teneatur per dictam. l. i. Si autem ad mortē non condēnet sed alias puniat in corpore corrupte iudicando in exiliū datur et omnia bona confiscantur de quo in auct. sed nouo iuris. C. pena iudi. qui male iudi. Item tenetur lege iul. repetun. ff. ad l. iul. re. l. i. et. iij. et. iiij. de cuius pena sub dicetur. Itē cōcussiōis l. i. ff. de cōcussi. Itē crimē falsi. ff. ad. l. cor. de fal. l. i. §. qui iudicem et de penis illorum criminū vide infra suis locis. Super est videre de alio mēbro videlicet quando cōsensū dedit quod mēbrum quattuor species cōtinet sequentes videlicet consilij mandati operis remoti et operis propinqui. de primo scilicet de homicidio ex cōsilio cōmisso varij. varia dixerūt. Quicquid tamen optinetur. Inter doc. hec videtur cōmunis opinio quod si omicida homicidiū alias facturus nō fuisset nisi interuenisset cōsiliū cōsulentis: tunc par. idemque delictū est facere homicidiū vel cōsulere persuadēdo alias nō facturo etiā de facienti pro quo. c. sicut dignum §. quia vero de homicidio et ibi glo. magna et. ca. fi. eo. ti. li. vi. et. l. qui seruo. ff. de furtis et leno. in furti. §. ope. eo. ti. et quod habetur in regula nullus ex cōsilio de regu. iuris. li. vi. Quādo aūt mandato fit per personas exequētes mandatū et alias nō facturas tenetur mandās. l. cornelia. l. iij. §. ij. versi. Item quod auct. ff. ad. l. cor. de sicca. ca. fi. de homici. li. vi. In hoc iudicio. ff. de seruo corrupto et. l. quā multa. C. ad. l. iul. de vi pu. et. C. de seditio per totū. Tertiū mēbrum est operis remoti et tunc aut prebet opē alias nō facturo puta quia gladiū furioso dedit vt se vel aliū occidat et tenetur. l. nichil interest. ff. ad. l. cor. de sicca vel aliud iuuamē pstitit quo cessāte et mediāte homicidiū inde per aliū fuit factū quod alias factū nō fuisset nisi dolo et initu illius coadunātis de quo per doc. in. l. is qui opē. ff.

de fur. ꝛ in. §. ac vbi insti. de obli. que ex q̄ delic. nascunt̄ ꝛ in l. damni. § si mandato. ff. de dam. infec. cū concor. glo. ꝛ. §. illud instituenda. Quartū erat operis ꝓpinqui puta q꞉ ipse-met cōmisit cū alio ꝛ cooperatus est ꝛ equaliter peccat quia est principalis in delicto illo casu de quo vide ꝑ glo. magr̄az ꝛ aureā in hac materia in. c. primo sup̄ verbo pari pena que de quadruplici cōcessu loquitur de offi. delega. Extra istos casus queri solet an negligēs per cui⁹ negligentiā cōtingit homicidiū puta q꞉ faciliter poterat obuiare ꝛ nō obuiauit teneat̄ pena le. corne. de sicca. et iste casus dubius est in iure Nam regulariter non tenet̄ quis obuiare delicto nisi ꝑsona que dz offendi esset dn̄s vel pater ita videt̄ velle glo. i. l. culpa caret. ff. de re. iu. ꝓ quo facit. l. vtrū de paricidijs. In op-positū facit. c. dilecto. de sn̄ia excō. li. vi. ꝛ meli⁹. l. si om̄e. §. fi. ff. de re. mili. Et ideo ꝓ concordia dicere possum⁹ arguēdo ab equitate paritatis rōnis ꝙ queadmodū filius ꝛ seruus tenentur subuenire patri ꝛ dominis iniuriā patientibus ita etiā dn̄s vel pater ꝛ alij qui habēt in offendētes potestatē tenent̄ ipsos ꝓhibere al's cōsentire vident̄. Et hoc est qd vo-luit glo. in dicta. l. culpa caret ī finalib⁹ verbis suis. Et est ca-sus dicte. l. si om̄e. §. finali ꝓ quo facit. l. in oībus ꝛ. l. in deli-ctis. ff. de noxa. Et est casus magis ad l̄ram in. l. prima. §. i. ff. si fam. fur. feci dicat̄. Unū tamē est notandū ꝙ lz ex deli-cto illo teneat̄ non tamen eadē pena ar. eorumqz leguntur ꝛ notantur. i. q. i. quicquid inuisibilis ꝛ. lxxxiij. di. cōsentire in fi. Et istud arbitrabitur iudex ex qualitate negociorum ꝛ casum per. l. sancio. legum. ff. de penis. Unum tamē mira-bile videt̄ velle glo. super verbo suo nomine in dicta. l. i. ff. si fa. fur. fe. dicatur ꝙ non ꝓhibens furtum fieri nullū malefici-um faciat. Et q꞉ dicte glo. aduersant̄ subaudiendū est dictā glo. itelligi debere. qn̄ dn̄s seruū furtū facere ꝓhibere nō po-tuit ꝙ multis casib⁹ cōtingere pōt quos iudex arbitrari pote-rit. Nunc de homicidio per venenū cōmisso videnduz. Et lz reperiantur tres species venenorū in iure. Nam quoddaz est venenum malum. Et istud est in duplici differentia quia

quoddā est quod pōt misceri cū alio medicamēto ⁊ effici bo
num ⁊ tale vendi pōt. Aliud aūt quod nō pōt cum alio mi
sceri ⁊ de se semꝑ malū est ⁊ illud non pōt vendi. de quo in
l. quod sepe. §. veneni. ff. de contra. emp. et vendi. Et ideo q̄
tale venenū vendi quod de se semper malū est qꝛ ad necan-
dos hoīes fecerit habuerit vel vendiderit plectitur eiusdē. l.
cornelie pena. l. iij. in principio. ff. ad. l. cor. de sicca. Et multo
magis qui illo vsus fuerit per. l. i. §. preterea. eo. ti. Et genera-
liter quodcūqꝫ venenū sit ex quo mors homini īferat̄ ex do
lo faciētis habētis dantis vel vendētis pena dicte. l. tenet̄
in dicta. l. iij. §. i. Faciētes aūt habētes vel vendētes vene-
nuꝫ ex quo mixto cū alio medicamēto possint fieri antidota
vel alia medicamēta ⁊ illo aīo faciētes hn̄tes dātes vel vē
dentes inspicere debēt quales sunt ꝑsone q̄bus vendūt. Nā
medicis surgicis ⁊ marescallis vēdere possunt. Sed si alijs
ꝑsonis vel eis ignotis venderēt certe tenerētur pena. l. cor.
predicte per dictā. l. iij. §. alio. Sed qꝛ hoc casu secuto homici
dio nō eueniret ex dolo facientis habētis dantis vel vendē
tis. Sed ex lata culpa tunc leuiāda esset pena vt supra dictū
est ī mēbro homicidij cū ligno facti. Nā ad hoc ꝙ lex corne.
de sicca. locuꝫ habeat oportet ꝙ dolo fiat vt ꝑ discursū legū
dicti titu. appareat ⁊ signanter in. iij. l. l. cornelia eo. ti. Et ꝑ
omni resolutione in hoc articulo multū facit arbitrū iudicis
arbitrātis ex qualitatibus ꝑsonaꝝ ⁊ actuuꝫ. Notāduꝫ tn̄
est ꝙ sub isto mēbro pōt cadere pena abortiōis de q̄ in. l. ci-
cero de penis. ff. ⁊ in. l. diuus. ff. de extraordi. criminibꝰ glo.
in ca. si aliquis de homicidio ꝑ quo distiguo qꝛ aut abortꝰ
fit partu nō dū formato ⁊ aīato. Aut formato seu aīmato et
si formato siue animato punitur pena capitali vt in. dicta. l.
cicero in prin. Si aūt nondū formato ⁊ tūc. aut fit hoc acce
pta pecunia aut nō. si cū pecunia substigunt̄ qꝛ aut intra. xl.
dies aut post. si intra. pena exilij tēporalis punitur ꝑ dictaꝫ
l. diuꝰ. Si vero post. xl. ꝑpetuo exilio dānat̄. ff. ad le. cor. de
sicca. l. si mulierem scd̄m intellectum docto. Postremo vi-
dendū restat de homicidio qđ pugno. i. cū quocūqꝫ mēbro

sine armis cōmittit̃ de quo in .l. qua actiōe. §. occisum. ff. ad l. acquil. Et ideo q: manu vacua vel pugno pōt homicidiū ɔmitti merito eadē .l. et pena punit̃ q: lex cor. animū ⁊ actū respicit vt per discursum ti. ad .l. cor. de sicca colligit̃. Aduertandū tñ est ꝙ de iure canonū si vulneratus ꝙ bene notandū ꝓ remissiōe a principe obtinēda ꝑ tres dies post vuln'illatū lasciuiendo viuat nō ꝓ̄sumit̃ ex illo decessisse. c. si qua femina .l. di. saltē quo ad hoc ꝙ vulnerat' teneret̃ de occiso sed si ante triduū decederet teneret̃. ⁊ in hoc differt ius canonicum a iure ciuili quia ius canonicū equiparat culpam latā dolo. c. eos et capi. si quis voluntarie. c. studeat ⁊ ca. hij qui eadē distin. Jus vero ciuile latam culpā dolo nō equiparat ꝑ lecta ⁊ notata in lege cornelia. ff. ad .l. cor. de sicca. cum ibi notat̃. Multis alijs modis cōmittitur homicidiū qui colligūtur ex titulis. ff. ad .l. acquil. et extra de homicidio. Sed q: sunt excusabilia a formali dispositione legis cornelie iō relinquo ⁊ ibi remitto. Sup est videndū que pena de iure canonico pro homicidio imponat̃ Et q: homicidiū dupliciter cōmittitur scʒ casu ⁊ ꝓposito. Sed q: de illo quod casu ɔmittitur canones nullam penā assignāt maxime quādo dabat̃ opera rei licite per. c. iohannes ⁊ c. fi. de homi. Videndū est que pena assignat̃ qñ opera dabat̃ rei illicite. Nā tunc debet ꝑpetuo remoueri ⁊ ab officio sacerdotali deponi. c. presbyterū de homi. volun. cū sua glo. c. si q̄s viduā .l. distin. q: post homicidiū admīstrare nō pōt. c. miror eadē distin. Ubi autē homicidiū aio cōmittit̃ tūc distinguēdū est an homicidiū sit scādalosū reipublice ꝑ calificatiōes. et tunc q: eccl'ia nō hʒ maiorē penā in homicidio quā depositionē ⁊ detrusionē in monasteriū vt in. c. tue de penis. ꝑ quo nō esset sufficiēter punitus poterit ecclesia altero de duobus mōis ꝓcedere scʒ ꝑ degradationē ⁊ curie seculari traditionē de quo in. c. cum non ab hoīe de iudi. ⁊ in. c. preallegato. tue. Uel ꝙ scdm theoricā c. nouim' in fine de ver. signi. ⁊ in. c. quāuis de penis li. vi. ꝑpetuo carceri mancipet̃ ⁊ ibidē de pane et aqua alat̃. Dict' tñ carcer nō dʒ esse tāte austeritatis ꝙ verisimiliter possit eē

ad mortē sed dz esse verisimilis ad penā ꝓpter dubiū irregu laritatis de quo per doct. in dictis. c. nouimus z. c. quāuis vbi me remitto et ad ea que notātur in. c. cū nō ab hoīe de iudi.

Hij vero qui sibiipsis mortē inferūt puniūtur scd̄m quali litatē animi quo mouētur. Nā si ob dolorē vel īfirmitatis īpatientiā se interimat in nullo puniūtur vt in. l. i. in fi. C. de bo. eoꝝ q̄ mor. si cōstine. Si vero ex alia causa sibi mortē cō stituat. Tunc aut se interimūt aut interimere satagūt. primo casu dic quo ad bonā vt. j. de bo. dam. in fine. Quo vero ad corpus q̄a iā mortuū nō pōt pati penā sz ad terrorē delinq̄n tiū penes nos suspenduntur qđ est tollerabile ar. eoꝝ que ha betur in. c. mulier. xv. q. i. z in. l. i. C. ad. l. iul. repetū. Scd̄o ca su q̄n satagat dic q̄ aut erat conscius crimis aut nō. si primū punitur pena capitali. l. si q̄s aliquid. §. miles. ff. de pe. l. omē delictū. §. qui se. ff. de re. mi. Scd̄o casu punitur ac si aliū aīo occidendi vulnerasset. l. fi. § sic autē boc. ff. de bo. eo. q̄ mor. si consti. de quo supra istomet ti. dixi.

Sequitur rubrica de paricidio.

Hoc crimen quibus casibus cōmitta tur satis insinuāt leges in. ti. ff. ad. l. pōpey ð pari cidijs. Nā ꝓprie locū hz vbi quis aliquē parentū occidit vel vbi aliquis parētū aliquē descēdentiū pimit. Et sic hz locū in ascēdentibus z descēdētibus in infinitū. In collate ralibus vo hz locū in quibusdā gradibus vt qui fratrē sororē pa truelē matruelē patruū auūculū cōsobrinū cōsobrinā z in alijs quibusdā affinibus vti vxore nuru. genero socru vitrico p̄nigno p̄nigna. Et in legitimis parētibus vti patrono z pa trona de quo in. l. i. z. l. frat z. l. sz sciēdū z. l. copr. ff. e. ti. p q̄ videatur gl. i dicta. l. i. sup v̄bo pena. pena aūt huius sceleris ē q̄ pmittēs virgis sanguineis v̄berat⁹ z insut⁹ culeo. i. sacco. cor. ij. cū cane et gallo gallinaceo vipera et symia z iter fera les bestias cō prehēsus serpētiū cōtubernijs mulceatur z vt regiōis q̄litas tulerit vł in vicinū mare vł in ānem. . fluuiū pciatur vt oī elemētoꝝ vsu viu⁹ carcere icipiat et ei celū supsti titi terra mortuo auferat q̄ sine mare nec ānis pximū sine ve

stijs tradit q pene colligunt ex.l.pena.ff.e.et.l.vnica.C.eo.
Et locū hz tā ex verbis qꝫ mēte legis pōpeye.in psonis pnu
meratis.Hodie tn̄ qꝛ difficile esset vbiqꝫ similes bestias re
perire sufficit q pena vltimi supplicij imponat talib⁹cū ali
quo genere pene arbitrio iudicis secūdū qualitatē regiōis.
arbitrande tali videlz per quā metus terror et pauor omib⁹
vidētibus et similia cogitantibus imponat.Et hec est mēs
legis de qua i dicta.l.i.ff.eo.ti.dū dicit tales lege cor.teneri
et queadmodū le.vnica.C.eo.limittat quo ad hoc vt pijci
atur in mare aq̄ vel annē p le.pena.ff.eo.vt intelligat vz
si sibi sit mare vicinū.Nā si nō fuerit:bestijs subijcit p di.le.
pena p quā limitat dicta le.vnica.Nec est incōueniēs poste
riores leges p priores intelligi p le.sed.et posteriores et p gl.
in le.nō est nouū ff.de legi.Dicere ergo possum⁹ q si esset tā
ta difficultas que quasi equipararet impossibilitati posset di
spensare iudex in dicto genere pene dum tn̄ eque p terribiles
adicerent ar.eoꝝ que habētur in.l.relegatū.ff.de vsufru.le
ga.et in.l.fi.ff.de operi.pu.cū similib⁹.Et eadē pena puniun
tur fautores et cōstij crimis.l.vtrū.ff.eo.Et sic grauiori pena
puniunt:q si ipimet facerēt qꝛ si ipimet facerēt solū puniren
tur pena.l.cor.Hoc tn̄ introductū est pꝑter horrorē cris.De
iure aūt canonico pena taliū cōmittētiū est depositio et cu
rie seculari traditio.Nā p simplici homicidio sit depositio et
detrusio vt in.c.cū nō ab hoīe de iudi.iuncto.c.tue.de penis
et.c.sicut dignū cū gl.de homici.et.c.fi.eo.ti.li.vi.deb3 p isto
homicidio calificato et enormi.imponi grauior pena sed qꝛ
grauior nō inuenit de iure canonico q depositio vt in.c.ad
reprimendū per.gl.de offi.ordi.Nec habeat ecclesia vltra q̄d
faciat nisi q eum degradet et relinquat iudicio seculari ar.c.
halle.cū nō ab hoīe.pcedi poterit ad degradationez vel re
curretur ad theoricā.c.nouim⁹de verbo.signi.te.c.quis de
penis.li.vi.scz vt in ppetuū carcerē ponatur in pane et aqua
p vita sua vtat vt supra in homicidio dictū est.De penitētia
li autem pena nil dico sed remitto me cōfessoribus qui vide
ant et studeant rubricam de his qui filios occiderunt.

Sequitur rubrica de sortilegijs maleficijs matematicis et similibus.

5

Ec rubrica non habetur expressa in pādetis siue. ff. Sed de prima parte habetur in antiquis relique vero partes tractantur. C. de maleficis et matematicis. Pro cuius expeditione clariori facio tres partes sequētes scd̄m q̄ in his tripliciter delinquitur. Primo in deū. Scd̄o in p̄ximū. et tertio in seipsum. Prima pars expedita est supra in rubrica lese maiestatis diuine. Scd̄a qn̄ in p̄ximū delinquitur tractatur. C. de malefi. Tertia v̄o qn̄ in seipsuz principal'r tractatur ī titulo de sortilegijs in antiq̄s. Capio igit̄ scd̄m mēbrum vz qn̄ in p̄ximū delinquitur quod cōtingit duob⁹ modis videlz verbo vel opere. Et quidē qui opere talia cōmittunt ex quib⁹ mors sequitur de quib⁹ in. l. i. C. de malefici. l. corne. de sicca tenent̄. l. i. ī principio. ff. ad. l. cor. de sicca. Nam plus est hominē veneno occidere q̄ gladio extinguere in dicta. l. i. C. de malefici. Et q̄a de dictis duobus mēbris satis supra tractatū est. Videnanū est de tertio vz qn̄ in seipso principal'r delinq̄tur q̄d mēbruz subdiuiditur in duo. Nā sunt q̄ simpliciter in se et nō in proximuz deliquūt. alij v̄o in se et in p̄ximū vti sunt illi q̄ magis artib⁹ vsi elemēta turbare vitas ī sonciuz labefactare nō dubitāt ⁊ actincti crudelib⁹ ⁊ in humanis actib⁹ intēdētes audent vētilare vt q̄sq3 suos ꝓ ficiat malis artib⁹ inimicos hos qn̄ natura pegrini sunt ferralis bestia assumat. i. ca morte q̄ bestie sez gladio moriant̄. l. multi. C. de malefici. ⁊ mathe. vl' bestijs feria lacerād⁹ tradat̄ vt vult glo. in. l. nemo. e. ti. Nūc de tertio mēbro p̄cipali qn̄ in seipsuz sub quo mēbro cadūt sortilegia ⁊ alie supsticiositates. Et q2 ista etiā ptinēt ad forū secularē vt in. c. accusat⁹. §. sane de here. li. vi. vidēdū ē an vtentes breuib⁹ in collo. vel alteri mēbro alligātes vt inde curētur a dolorib⁹ ⁊ anxietatib⁹ suis cōprehendātur sub hoc ti. de qua questiō ē habet̄ ī scd̄a scd̄e. q. lxxvi. Et finaliter cas

uendū est in verbis sacris que in collo portātur ne sit ibi ali-
quid ptinēs ad inuocationē demonū. qr hoc indubitāter essz
supsticiosū ꝛ illicitū. Cauendū etiā est ne sint ibi vba ignos
ta ne sub illis lateat aliqd et ne fiāt aliqua vana puta caras
cteres ꝛ nichil penitꝰ pter crucē. Cauendū etiā sūmopere ne
habeat̄ spes in modo scribēdi vel ligādi nec habeat̄ spes in
manu i q̄ scriptū vt puta an i carta vginea vel sit vas trāgula
re. Nec oīno dz poni spes in aliqua vanitate q̄ nō ptineat ad
diuinā reuerētiā qr hoc totū esset supsticiosuz ꝛ illicitū ꝛ pec
catū. xxxvi. q. iij. igit̄ et. xxvi. q. v. c. nō lz ibi nec in colectōni
bus herbaꝝ ꝛc̄. Et ideo qr in istis casibꝰ nō est dolꝰ expressꝰ
lz cadere possit supsticiositas leges ciuiles hoc casu penā nō
determinā̄t sz est iudicio cōscientioso ꝛ penitētiali ecclīe res
mittēduz vt in decre. c. nō lz. Diuinatores aūt sub hac rubri
ca ptinent̄ ꝛ diuinandi modi sunt plures. Sed ad ppositū
nr̄m enumerāt̄ sex modi in. l. et si excepta. §. si quis. C. de ma
le. Et lz argumēta fieri possent hincinde an diuinatio sit p
missa vel ne. Cōclusio tñ est ꝙ nō dz eē auguriū. i iacob nec
diuinatio in israel qr p tales diuinatiōes vsurpant̄ ea q̄ ad
deū ptinēt scz noticia futuroꝝ. xxvi. q. v. §. i. facit. l. sed. et si re
stituat̄. ff. de iudi. et etiā i eo ꝙ in talibꝰ querūt salutē q̄ a so
lo deo q̄renda est. xxvi. q. c. q̄ sine saluatore. Et iō oīs diuina
tio est hodie phibita. xxv. q. ij. c. illud. v̄. neqz aliqd. Et habe
tur expssuz in. c. tuaꝝ de sortil. facit qd̄ hētur de vtero. xviij. c
nō inueniat̄ in te qui obseruet auguria. Et iteꝝ nō inueniat̄ i
te q̄ obseruet sōnia. Et iteꝝ ibidē nō inueniat̄ q̄ ariolos excite
tur neqz q̄ diuinos cōsulat. Et iō tales sunt oī iure reprobati
q̄ si ad lumina alterꝰ accedāt iubent̄ cōcremari. l. nullꝰ. C. e.
Receptatores vero coꝝ deportant̄ et bona coꝝ publicet̄ vt
ibidē fautores aūt capitaliter puniunt̄. l. fi. C. e. et alia lex ta
les gladio iubet eē puniēdos. l. nemo. C. e. vel bestijs subici
endos vt ibi gl. vt sup dictū est. Sūt aūt q̄ p artes illas ma
gicas psonas plurimas ledūt cōflatis imaginibꝰ cere ꝛ plu
res dānificāt de quo i. l. mutū. e. ti. Aliq̄ vo pudicos aīos ad
libidinē puocant. l. coꝝ eo. ti. vel inimicitias inter cōiuges

vel alios causāt vt i dicta le. multi. Et tales leges ꝓsequunt ita ꝙ si mors subseq̄tur le. cor. tenētur vt sup̄ dictū ē ⁊ breuit oīs le. i. li. ti. C. de malefi. sceuenter tales iubent puniēdos que ꝓcedunt in conuicto et cōfesso vt sentit tex. i. l. et si excepta. §. si quis eoꝫ ti. de malefici. Si autē cōuicti testib⁹ cōfiteri noluit ꝑ hoc tn̄ nō euadūt punitionē lʒ mitius puniātur Nā iubentur eculeo poni et vngulis laxerari donec vngulis fulcantib⁹ ⁊ tinctis ei⁹ sanguie penas ꝓprio dignas facinore ꝑferāt dicta le. et si excepta in fine Unū tn̄ notandū ē ꝙ q̄cunqʒ dignitas nō excusat tales a q̄stione dicta. l. et si excepta i principio ⁊ hoc ꝓpter imanitatē cris qđ crimē lese maiestati ꝓparatur. De iure aūt canonico pena sortilegoꝝ ⁊ diuinatoꝝ est ꝙ tonsurātur in capite et decaluāur ad modū stultoꝝ vestesqʒ eoꝝ añ et retro scindūtur. Et de hac decaluatōe habem⁹. xxxij. q. i. c. ō bn̄dicto. Et sic dehōestat⁹ de tota ꝓrochia eicitur. xxvi. q. v. c. epi. Et efficitur īfamis. ij. q. viij. quisquis Et si habeat offm̄ vel bn̄ficiū pōt illis priuari vt vult glo. fi. in. c. i. de sortile. ꝑ ca. nō opʒ. xxvi. q. v. cū duob⁹ seq̄n. hodie tn̄ tales sortilegos vt dictū est iura canonica dehonestant ca. epi e. cā ⁊. q. nutrā de pictā eoꝝ scelerib⁹ capiti iponunt ⁊ in scala in loco publico dū pp̄lus ad diuina cōcurrit stare faciūt et ex inde eos cū vitupero extra diocesim eiciūt. Que practica pōt fundari sup̄ dictis ca. epi ⁊ de bn̄dicto pal le. Posset tn̄ talia fieri ꝑ demonū inuocatōes quo casu clerici degradanṫ per ca. admoneāt. xxvi. q. vult qꝛ tūc incidūt in heresim vt supra dictū est ti. de hereti.

Sequitur rubrica de falsarijs ⁊ falsis.

Prima pars huius rubrice habetur in antiq̄s decretalib⁹. scđa vo. ff. et. C. a. l. cor. de fal. Et qꝛ eminētior ē pena legalis q̄ canonica primo tractat⁹ legales ꝑmitto. Et sic de falsis ꝑmittēdo quero q̄d sit falsū et q̄d ē falsū quo ad ꝓpositū attinet ē mutatio v̄itatis dolose facta vt colligiṫ ex. l. q̄d sit falsū ff. e. et ex. c. tua nobis de offi. ad hoc faciūt q̄ bn̄ṫ i. c. sup lr̄is de rescri. ⁊ i. §. ea q̄ isti. qb⁹ ex cau. manu. nō po. ⁊ addidi illa v̄ba. s. dolose fcā ex. l. nec exē

plū. C.e.et.l.impuberē.ff.c.qꝛ ad hoc ꝙ hac pena q̄s teneaꝶ opꝫ ꝙ dolo falsuꝫ cōmittaꝶ ꝑ dictas leges q̄ q̄deꝫ diffinitio ex p̄missis iurib⁹ illicita oī casui ꝯuenit specifice descripto i ti p̄nariatis.et qꝛ ꝓpositi nostri est cāus et penas describere fal suꝫ cōmitti posse his mōis arbitram⁹. Cōsensu ꝟ boꝛ ope. vsu et omissiōe. que mēbra si discurrerim⁹ nihil vel paꝝ hoꝝ que sub hoc crimie cadere pn̄t relinquem⁹ De his ergo falsis q̄ cō sensu cōmittunꝶ ꝓponētes queriꝶ q̄b⁹ mōis falsū cōsensu cō mittiꝶ. Et qꝛ maxima pars cōtractuū ex cōsensu vires sumit dr̄ falsū cōmitti ꝑ cōtrahētes puta qꝛ rē duob⁹ q̄s vēdidit ꝑ l.q̄ duob⁹.ff.c.in quo articulo faciam⁹ quattuoꝛ mēbra. Pri muꝫ qd̄ p̄missuꝫ est.scꝫ qn̄ rē vni venditā alteri vēdit quo ca su cōmittiꝶ falsuꝫ vt dictū est. Scd̄ꝫ qn̄ vni rē ypothecā alte ri vēdit ꝑmutat aut in solutū dat Et tūc nō reperiꝶ pena coꝛ poral' specifice a iure statuta. Sꝫ ē arbitraria ꝑ lecta ⁊ notata in.l.stellionat⁹.§.pena.ff.de cri.stellio.⁊ vltra ꝓuideꝶ de cep to ꝑ remedia tituloꝝ.ff.⁊.C.q̄ poci.in pigno.hēanꝶ. Tertiuꝫ qn̄ q̄s rē vni obligatā alteri ypothecat.et tūc etiā ē pena cri minis stellionat⁹ vt glo.i dicta.l.stellionat⁹.ff.de crie stellio na. Et est tex.exp̄ssus in.l.si q̄s in pignore.§.Sꝫ et si q̄s.ff.ꝺ pigno.acci. Quartū qn̄ quis aliquaꝫ rem vendidit et illam nō duꝫ traditam alteri ypothecauit ꝑ ea que habenꝶ in di cta.l.qui duobus iuncta le.alienatū.ff.de verbo.signi. Et in istis mēbris solū notaꝶ sub hac rubrica primū qn̄ quis duo bus rē vēdit. Nā ista rubrica cetera mēbra ad alias sp̄es de clinat vt supra dictū ē q̄ suis locis et ordīe tractabunꝶ. Et iō de scd̄o mēbro est tractandū vꝫ de falso qd̄ cōmittiꝶ verbo quod cōtingit quiqꝫ mōis principaliter vꝫ subgerēdo denū ciando accusando testificādo et iudicādo. Subgerēdo puta qꝛ impetrando rescriptū.falsum ꝑsuadetur principi vel iudi ci.in.le.si quis obrepserit,ff.eo. Et ex qua ꝑsuasione fit in iu sticia parti cōtra quē persuadetur. De quo vide.ff.eo.l.si quis obrepserit et in iurib⁹ per glo.in ea allegatis et in le.maioꝛē et le.vbi falsi.C.eo.titu. Denunciando et accusando etiam cōmittitur falsum vt in lege cornelis cauetur.§.fi.ff.eo.pro

quo faciũt que tradunt̃ p doct.in.l.i.§.incidit.ff. ad turpil.
Cõmittitur etiã falsum hoc casu false testificando.l.i.in prin
cipio.et.§.i.et.l.falsi pena.ff.e.Et punitur etiã si testimoniuz
nõ habuerit effectũ p lec.et nota.l.c.i.de crimie falsi.Ex quo
testimonio si sequat̃ homicidiũ nõ solũ tenet̃.l.cor.de falsis
imo tenet̃.l.cor.de sicca.talis testis vt supra dictũ est in ti.de
homicidio pariter false iudicãdo cõmittitur falsuz.l.i.§.sz et
si quis ṽ.et qui iudicet̃ eo.ti.⁊ tenet̃ de homicidio si homi
cidiũ sequat̃ vt supra dictũ est in ti.de homicidio. Optime
autẽ multis modis falsum cõmittitur puta scriptura falsum
scribendo vel verũ delendo vt in.l.i.ff.e.nec est differẽtia in
ter scripturã concernẽtem rem publicã vel inter rem priuatã
p lec.et nota.in.l.damꝰ licẽtiã.C.ad.l.cor.de falsis.Et est no
tandum ꝙ notariꝰ si culpa dolo vel negligentia aliquẽ plus
vel minus scribẽdo dannificet tenet̃ ad om̃e interesse p tex.
in.l.fi.C.de magi.couenien.et in.l.fi.ff.si messor fl̃m.mo.di
xe.in.l.ij.C.de nume.⁊ actu.li.xij.Tenetur etiã notarius pe
na falsi falsum attestando in instrumẽto suo puta q: dixit et
attestatus fuit in sui p̃ñtia pecuniã fuisse numerata q̃ nõ fue
rit numerata ita notãt doc.i.l.si ex cautiõe.C.de nõ nume.
pecunia et in.l.si ex.in.l.i.C.de cautione frumẽtario.ṽ.ro.li.
xij.Item cõmittit falsuz notarius falso signo vtendo.l.lege
cor.testamẽtaria.ff.e.Et est hodie pena notarij falsuz instru
mentũ scribẽtis q: pdit manũ p.c.impialẽ.§.scriba de phi
alie seu p fide.quod limita vt infra in fine dicet̃. Cõmittit̃
etiam falsuz qñ q̃s sibi ascribitur intestato vel codicillo siue
ascribat sibi hereditatẽ siue legatũ vel substitutõz.l.q̃ testa
mentũ cũ quattuor seq̃.⁊.l.diuꝰ ⁊ le.impube.ff.ad.l.cor.d
fal.et.C.de his q̃ sibi ascri.intestato quos casus h̃ longũ es
set narrare iõ ibi remitto.Itẽ cõmittit̃ falsuz in falsa moneta
vt sunt illi q̃ nũmos ptim raserũt ptim tinxerũt vel cõfixerũt
q̃ si liberi sũt bestijs subiciũt̃ et si serui vltio supplicio dãnan
tur.Et idẽ de eo q̃ falsam monetã pcusserit.l.q̃ falsaz.ff.e.vl
adulterinos nũmos fecerit puta plũbeos vel stãneos.dicta
l.q̃ falsuz ⁊.l.q̃cũqz.et.l.pñt.e.ti.hec tñ pena latiꝰ declarabit̃

in ti. de fal. moneta. Cōmittit etiā falsuz in falsa mēsura vt i
le. pent. §. fi. ff. e. cui⁹ pena est relegatio vt ibidē et in. l. anno
nam. §. fi. ff. de extraor. cri. Sz iure canonū inducit pnia ꝙ ie
iunet. xxx. dieb⁹ in pane ⁊ aqua. c. i. de emp. ⁊ ven. Ego in re
gularez ⁊ adaptare penis ciuilib⁹ vt in pcedentib⁹ dictū fuit
⁊. j. dicet. Itē cōmittit falsuz supponēdo ptū. l. q falsā. ff. e.
ti. et. l. lege cor. testamentaria. §. i. e. ti. et. l. i. si suppositi. C. eo.
Preterea etiā ↄmittit falsuz in vsu puta qr vtit q̇s falso noīe. l.
falsi noīs. e. ti. ff. vl' falso officio vl' dignitate. l. eos. ff. e. ti. vel
falso noīe alteri⁹ vtit mādato le. q̄ noīe eo. ti. ff. vbi notatur
de falsis seruiētib⁹ Qui si pecunia corrupti hoc faciāt puniūt
vt falsarij. ff. e. l. i. §. sz et si q̇s obrenū ciadū Sz si nō corrupt⁹
pecunia tenet ad interesse. ff. e. ti. l. p noīe proꝝ qᵒ nota p exe
cutorib⁹ falsas relatiōes facientib⁹. Postremo vᵒ cōmittit
obmissiōe vt si q̇s testamentū celauerit. l. cū qui. C. eo. ⁊. ff.
eo. l. qui testamētū ⁊. l. instroꝝ. e. ti. p quā pbat nō hēre locū
in alijs instrumētis subreptis vl' celatis. Sz hn veꝝ est ꝙ hz
etiā locū i codicillis celatis cū sint pars testamēti. l. ipuberuz
§. codicillos e. ti. pena aūt regularit est in hoc delicto depo
sitio ⁊ oīz bonoꝝ publicatio. l. i. §. fi. ff. e. Sz i aliquib⁹ calib⁹
spālib⁹ miti⁹ pcedit vt supra dictū est Et est notandū ꝙ q̄re
la siue accusatio hui⁹ criminis p̄scribit. xx. annis vt in le. q̄rela
C. e. et ibi notatur in gl. quoꝝ criminū accusationes et quās
tis tēporalib⁹ p̄scribantur. Nunc de penis videndū restat
de quib⁹ canōes diffiniūt ⁊ quidē cōmittētes falsuz vᵒ hoc ti
dicit tex. qr tres ledit triplex pena imponitur scz i eo ꝙ ledit
deū septenis pnia nec vnq̄ admittitur ad testimoniū vt. vi.
q. i. quicunqz ⁊ qr iudicē deludi notatur infamia. xxij. q. v. si
quis ↄuict⁹ et verberib⁹ castigatur. v. q. v. illi qui in pricipio
In eo vero in quo pximū ledit iuxta modū lesiōis punit p
nota. in. q. ix. nihilomin⁹ vel dicere possum⁹ ꝙ debeat depo
ni p iec. et nota. in. c. olim de rescriptis. ⁊ in. c. cū olim de of
fi. delega. Et in monasteriū detrudi ad pniam agenduz ar.
ca. si quando. l. distin. et earū que habentur in. ca. cuz nō ab
homine de iudi. ⁊ in. c. tue de penis. Et meli⁹ in ca. nouim⁹

de verbo signi. et dicit falsum p testē cōmitti etiā tacēdo verum ca. p̄sbyteri. v. q. vi. In delinquēte aūt in facto vti i falsificāte mēsuras nō est pena certa statuta de iure canonico nisi capiam⁹ penaȝ glo. iij. ff. c. vt mensure de emp. et vendit que dicit le. cornelia de falsis puniri que est in libero hoīe depositio et bonoꝝ publicatio vt supra dictū est le. i. in. fine. ff. ad le. cor. de falsis. loco cuius succedit de iure canonico depositio vt notat per doct. in ca. qualiter li. ij. de accusa. et erit similis pena que in teste vt in penis ciuilib⁹ vt supra dictuȝ est p. l. bodie. §. si venditor. ff. ad. l. cor. de fal. Falsificantes autē sigillum de iure canonico puniūtur scdm diuersitatē sigillorum. Nam falsificantes sigillum vel plumbū romani pontificis degradātur ⁊ potestati seculari tradunt vt in. c. ad falsarioꝝ de crimie falsi. Falsificantes autē sigilla principū verbaliter degradantur et signantur sigillo falsificato vt ab alijs discernantur et a prouincia seu diocesi expelluntur ca. ad audientiam eo. ti. Falsus autē denūciator suspenditur ab officio et beneficio p ca. fi. de calum. Qui vero falsuȝ scripto attestatur ab officio et bn̄ficio suspenditur. Qui vero litteras seu bullas apostolicas falsificāt modis et formis de quibus in ca. ad falsarioꝝ de crimine falsi puniuntur scȝ degradatione et curie seculari traditione. Naȝ si sit clericus excōmunicatur priuatur beneficio ⁊ officio et curie seculari traditur. Si vero est laycus excommunicatur et curie seculari tradit illi vero qui non falsant sed false impetrant per dolum et maliciaȝ puniuntur penis de quibus in ca. super litteris de rescriptis. Utētes vero falsis litteris si sint clerici debēt officijs priuari et bn̄ficijs. Si vero layci sūt ipso iure excōmunicati vt sentit tex. in dicto. c. ad falsarioꝝ. Falsificātes vero litteras alioruȝ prelatoꝝ vel instrumēta deponunt ⁊ intrudunt legi disti i si cpus. Alias autē penas canonicas curiosus lector ex discursu dicti ti. colligere poterit. et qꝛ vt plurimū falsuȝ a tabellionibus cōmitti videndū est qua pena hodie puniant p quo distingue Quia aut delinquūt cōtra ecclesiam aut cōtra fiscuȝ vel contra priuatū. In primo casu scȝ quādo cōtra

ecclesiam falsuz scribendo tunc puniuntur pena le. iubem⁹. §. sane. C. de sacro sanc. eccle. scʒ ꝙ pena irreuocabilis exilij oñantur dicto. §. sane. vsi. his tabellionibus in scđo vero casu scʒ qñ cōtra fiscū distinguit̄ Quia aut delinquit ipe notarius i nō faciēdo hoc est in obmittēdo ea q̄ tenebat̄ ⁊ tūc punitur multilatiōe seu abscisione man⁹ vt i supradicto. §. scriba de pbi. seu alie et in auct. de man. prin. §. coges q̄ pena ē gñalis in omni casu in quo lex iubʒ mēbrū amputari i auct. vt nulli iudices. §. plr. Si vero delinquit notari⁹ cōtra p. icipem in faciēdo sub distinguit̄ q: aut tabellio ē auctor delicti et tūc dʒ puniri pena cōbustiōis vt in. l. i. C. de imunitate nemini pđē. li. x Aut ñ ē auctor dlictis sʒ delicto p alios ꝯmisso assentit cōficiēdo instrumētuʒ. Et tūc est pena ꝯmissiōis bonoꝝ. l. ij. C. de peti. bono. subla. Tertio vero casu scʒ qñ delinquit ꝯtra priuatū distinguit̄ q: aut delinquit in nō faciēdo puta q: nō vult cōficere instrumentū ⁊ tūc dʒ ab officio deponi p le. iubem⁹ in fi. C. de offēso ciuita. cū ibi notat̄. Si vero delinquit in faciēdo et hoc dupl'r. Quia aut cōficit instrumentuʒ sup casu illicito aut licito illicitū et vetitū cōtractuʒ faciēdo primo casu aut iste cōtract⁹ erat illicit⁹ sui natura Et tūc dʒ puniri pe. capitali. l. ij. circa mediuʒ iūcta glo. sup v̄bo grauissima. C. de eunuchis. Aut cōtract⁹ nō est illicit⁹ sui natura sed legis pħibitione. Et tunc dʒ amittere seu pdere manuʒ cū qua fecit instrumentū vt i dicto. §. scriba de pbi. seu alie p fr de. Aut v̄o deliquit i officio suo sup ꝯtractu licito illicituʒ instrumentū faciendo scribēdo seu fabricādo. Et tunc est pena deportationis ⁊ oim bonoꝝ publicatioñ. vt. l. i. §. fi. ff. e. Clericus vero falsificans alias litteras ꝙ papales priuatur officio et detruditur in monasterio legitima distin. c. si eps. Et hec dicta de huiusmōi crimie p presenti sufficiant.

Sequitur rubrica de falsa moneta

Alse monete crimē quinqʒ modis principaliter cōmitti pōt puta q: is qui cudere monetā nō pōt cudit scđo q: ⁊ si cudr̄e possit i falsa materia cudit. Vel et tertio v̄ falsa materia cudit. Vel ⁊ quar.o

ns pondere illā fefellit seu et quinto false cusam expendit. Et omnibus istis casibus. l. cor. de fal. monete tenet̃. Et vt singula mēbra cōprobēmus primū quando quis monetā cudere non pōt ꝛ cudit tenet̃. l. cor. de fal. i. qui falsā le. qui nomine ꝛ. le. cornelia testamētaria. ff. ad. l. cor. de fal. tenetur etiā le. iulia. mage. l. si quis minimuꝫ. C. de falsa moneta ꝛ huius ratio esse pōt qꝛ cudere vel formare monetā ad regaliam ptinet vt in. c. vnico que sunt regalie in vsibus feudoꝝ cū ibi notat̃ facit. l. ij. §. deinde cum errarum. ff. de ori. iuꝝ. In scḋo vero casu qñ in falsa materia puta qꝛ argēteos in stāno vel aureos in electo cudit eadem pena tenet̃. l. i. in principio. C. de falsa moneta et in le. quicunqꝫ nūmos. ff. ad. l. cor. de fal. In tertio vero casu scꝫ quādo in falsa forma cuditur p habētem ptātem cudendi sed nō in tali cuguo impssiōe vel signo talis monete qꝛ adulterium signo vtitur in. le. corne. de fals. tenet̃ per le. lege cornelia testamētaria in principio. ff. de fal. Quarto autē tenetur falsans pondus legitimū vt in. c. qrto de iure iuran. ꝛ in le. i. C. de veteris nummis le. xi. Quinto et vltimo tenetur qui falsam expedit monetam de quo per doct. in lege cornelia cauetur. ff. de fal. pene autem in supradictis casibus sunt. Nam in primo qꝛ maiestas principis leditur punitur pena legis iuli. mage. que est taxata in le. si qs C. de fal. mone. scilꝫ vt flammaꝝ exustionibus mancipetur lꝫ glo. voluerint distinguere inter nūmos aureos ꝛ argenteos vt qui aureos illa pena teneatur. Qui vero argenteos pena capitis. i. deportatiōis vt vult glo. fi. in. l. fi. C. de veteris nūmi potestate li. xi. per quā glo. limitant̃. l. i. ꝛ. ij. C. de falsa moneta. Secunda vero de aurea intelligatur. Ego tamē credo indistincte ꝓcedere istā penā ignis siue sit moneta aurea siue argētea dum tñ sit moneta principis nō recognoscētis superiorem falsata vt sentit glo. in dicta le. ij. super verbo flāmaruꝫ in tertia solutiōe quaꝫ facit ad argumentū lege. i. Et dicemus ꝙ pena capitis de qua i le. i. declaretur per le. ij. scꝫ vt intelligatur illa pena capitis esse pena ignis vel aliud vltimum suppliciuꝫ. Ubi autē moneta alterius quā principis

falsatur mitiꝰ punit᷑. Et istū intelletū seq̄tur glo. i. in ca. q̄tō de iureiurā. Scd̄o vero casu qñ quis habet auctoritatem cudēdi ⁊ cudit in falsa materia punitur. l. cor. de falsis q: si liber est datur ad bestias. Si vero seruꝰ vltimo supplicio. l. q̄cū q3 cū seq̄ue. ff. ad. l. cor. de fal. ⁊ cū hoc ꝯfiscātur eiꝰ bona vt in. l. si quis in pricipio. C. de falsa mone. In tertio vero casu qñ in falsa forma punitur. l. cor. de fal. eo. ꝙ falsum signuz et adulterū suo cugno exculserit per. l. lege cor. testementaria de fal. ⁊ si in dicta moneta seu eius circūferentia nomen principis apponat pariter punitur pena falsi per. l. qui nom̄ pretorū ⁊. l. falsi nominis. ff. e. ti. de fal. Quarto vero casu qñ legitimo pōdere defraudatur tūc etiā tales fraudatores tenētur. l. cor. de fal. vt volūt doct. in. l. lege cor. cauet. ff. de fal. et est glo. prima sup verbo defraudata in dicto ca. quāto de iure iuran. sub quo mēbro cōprehendūtur radētes. ꝑ lec. ⁊ notata in dicta. l. quicūq3. ff. ad. l. cor. de falsis. Quinto quidem casu sc3 q̄s falsam monetā exponit scienter ⁊ dolose falsum cōmittit vt notant doct. in. d. l. lege cornelia cauet. S3 licet teneatur eadē. l. qua falsās nō tm̄ eadē pena s3 punitur pena de q̄ in. l. seculari in prin. et ibi glo. ff. de varijs et extraordi. cri. que pena est ꝙ damnetur ad opus metalli vel fustigetur vel relegetur. Notandū tamē est pro limitatiōe primi mēbri ꝙ falsans monetā alterius q̄ꝫ principes nō punitur pena mortis naturalis. Sed pena mortis ciuilis puta quia banitur seu deportatur ⁊ bona eius publicantur ꝑ ordinariam penaz falsarioꝝ de qua in. l. iij. ff. de falsis. Et hoc tm̄ casu reseruarez bona venientibꝰ ab intestato q: nō leditur maiestas et credo hoc casu procedere auctori. bona dānatorum. C. de bo. dam. et h3 hoc crimē multa sp̄alia primo q: q̄libet tenet᷑ ad accusationē. Itē q: cōdēnatꝰ nō appellat. Itē q: punitur is i cuiꝰ domo cuditur l3 illud ignoret Itez ꝙ eximēs falsariū captū a manibꝰ iusticie punit᷑ capitalit᷑. Itē ꝙ q̄lib3 pōt cape ꝓpria auctoritate falsariū. itē ꝙ accusator succūbens nō punitur vt calumniator ⁊ omia hec ꝓbantur. C. eo. l. i. De iure canonico nō minoratur pena ut vult gl. in . c.

De falsa nominis mutatione

quando de iure iurant. Et sic poterit puniri cleric⁹ scdꝫ magis vel minus adaptādo penas canonicas legalib⁹ vt in pcedē tibus titulis visum est et infra in fine huiꝰ partis dicet.

Sequit rubrica de falsa nomis mutatiōe

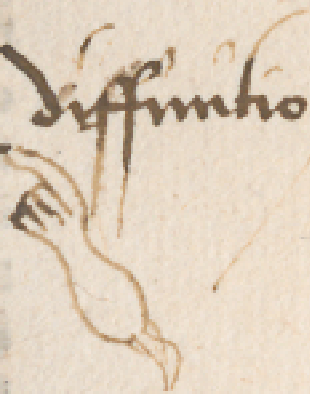
Nomen cognomen vel agnomen mutatur altero de duob⁹ modis primo sine fraude ⁊ dolo vt i fit i sacramēto ɔfirmatōis de his q̄ hn̄t turpia noia ab ipositiōe baptismi qd̄ quotidie fieri videm⁹. Et illa mutatio licite fit Idē etiā qn̄ mutat stat⁹ hois vt i. le. ad recognoscēdos. C. de iuge. et ē gl. sup pĥemio sexti i v̄bo bonifaci⁹. Alia est mutatio q̄ fit necessario vt in herede. istituto sub ɔditiōe ꝙ nomē testatoris defferat dū tn̄ sit hanostuz p le. sꝫ sciendū ⁊ le. stā. §. si sub cōditiōe v̄si. si v̄o nois. ff. ad trebell. Et dico istā mutationē necessariā nō necessitate. necessitante sꝫ necessitate cātiua. Alia ē mutatio dolosa vt pluries vidi ɔtingere de tpe meo Nā sunt q̄ colludūt cū debitorib⁹ aliquoꝝ creditoꝝ volētiū liberari a creditorib⁹ q̄ corā aliquo notario fingūt illū talē eē creditorē quē noiant noie creditoris. et ille fact⁹ creditor sub noie veri creditoris q̄ctat debitorem vel exēplificari posset de illo q̄ colluso cū quodā q̄ alicuius heres effici optabat falsū supposuit testatorē in aliq̄ camera oppaca p quē testari ⁊ se heredē istitui acsi esset testator fecit. Itē ⁊ illo q̄ optās cōsequi vnū bonū et pingue bñficium alicui⁹ antiq̄ prioris supposito in lecto ⁊ loco obscuro aliquo sciēter fingere v̄ba dicti prioris sibi bñficiū resignari ⁊ pcuratores ad resignādū ɔstitui fecit istos casus vidi ɔtingere quos arbitror v̄ere cadere sub ista rubrica ita ꝙ teneāt pena falsi ut deportent ⁊ bona publicētur p le. falsi nois i prin. ff. ad. le. cor. de falsis. ⁊. c. q̄ habent i l. vnica. C. e. seruo autē nullo mō mutare lꝫ vt in. l. vni. C. eo. ti. Cleric⁹ v̄o false in p̄iudiciū tertij mutās nomē punit pena falsi; de qua sup̄ in ti. de fal. arguēdo de pe. ciuilib⁹ ad canonicas vt sepe dictū est

Sequitur ru. de le. iul. ambitus.

Ambitus lꝫ ex frequenti vsurpatiōe pōtur int hūanos iudices qd̄ dolēter refert p hoc tn̄ apud deū

qui est iudex incōmutabilis nō min⁹ in vltionē venit. Et iō sacrorum canonū auctores tāꝗ detestabili⁹ inter crimiales tractatus pposuerūt ti. de symonia que nil aliud est ꝙ ambit⁹. Et ne pcedam⁹ p ignota sciendū est ꝙ ambit⁹ est inordinat⁹ appetit⁹ honoris terreni dignitatis aut amplitudinis p̄bat hec diffinitio ex lec. ⁊ notata in. l. quisquis. C. se cer. peta. ⁊. c cū iā dudū de p̄ben. Que diffinitio illos solū augit quos tāgit vz ignorātes et de solo p̄nti de futuro vero nichil cogitātes et q̄ honores hūanos falsitatē putant q̄ si ad ea q̄ i p̄incipio ethicorum. c. v. describunt aduerterēt non ita curiose istis humanis delectationib⁹ insuadarent q: ad vitā p̄fectā vna dies sz neqz paucuz tp̄s sufficit put nec vna yrūdo ver. fac. nec vna pulchra dies estatē ⁊ tales potius dicunt passionū secutores quā virtuosi eo ꝙ finis eorum est nō cognitio bonuz que agunt sed actus vt in prohemio ethicorum. Nec est possibile eos q̄ administrationē iusticie spe lucri optāt posse dici iustos. Nam vt scribit in. v. ethicorum ca. i. videt enim illegalis iniustus esse ⁊ auar⁹ et inequalis facit ad hoc qđ habet exo. c. viij. vbi mādatur cōstitui tribunos ⁊ rectores oēs hoies sapientes timentes deum in quibus veritas ⁊ qui oderunt sapientes timentes deū in quibus est veritas et qui oderūt auariciā q̄ vt vult salustin⁹ in catilinario solū pecunie studiū habet quā tn̄ nemo sapiens cō cupiuit q: ea venenis cupiditatis imbuta aīn corpusqz virilē effemiat p quo facit tex. ad litterā in auctē. vt iudi. sine quo quo suffra. §. cogitatio coll. vi. vbi p̄bat ꝙ q̄ singulū iudicādi cū mercede accipiūt malū aīm lucrādi habere videt nā necessitati q: care emūt vēdūt. pena aūt eorum est de iure stabilita in ea auct. §. si q̄s aūt de q̄ sub dicet. Sz ad ppositū redeūtes de malo ābitionis in ecclesiastico. viij. c. admonemur noli querere fieri iudices nisi valeamus virtute irrūpere iniquitates. Hocqz crimē nō solū ad tp̄ales sz et sp̄ūales extēdit honores p lec. ⁊ nota. i ca primo de cleri nō resi. et. c. auaricie. ceci. de elec. in. vi. ⁊ in. c. si quis ep̄s cū duob⁹ sequen. i. q. i. xl. di. ante oia. Et alibi dicitur quicūqz ambitiosus desiderat primatum in terra inueniet confusionez in celo. xl. di. c. multi. et ideo summe cauere

diffinitio

debēt principes ne tales ambitōsos ad officia recipiāt eo ꝙ nūmis quos in emptionē officioꝝ cōuenerūt exuti quasi canes famelici, hincinde circuiunt rembursari. Et ideo tales excludendi sunt et officijs amouendi exemplo ei⁹ qͦd legit̄ de tyberio in hystorijs sup actus aplꝯ qui audita cōquestiōe de quodā suo pcuratore ꝙ segnis et piger esset illuz destituere noluit. Sed respōdit ꝙ pcuratores qui ad modicū temp⁹ cōstituunt̄ emūgūt pplm vsqꝫ ad sanguinē ꝛ tanto dn̄ant̄ acertius quāto breuius ꝛ qui recentes veniunt distipant q̄cquid inueniūt. Et vtinā principes nostri temporis volentibus officia reffutarent ꝛ refutantes cōpellerent iuxta theoricam. le. si queq̄. C. de epi et cleri. ꝛ. l. fi. C. ad. l. iul. repe. Et idē dico in ecclesiasticis ordinibus et dignitatibus pro quo faciūt lecta et notata. lxiij. distin. valentianus. Nullus q̄ppe sumendus est ad honorē nisi qui vocatus fuerit a dn̄o tanq̄ aaron ad hebreos. v. c. ꝛ. viij. q. i. in scripturis. quod libētes facerēt spūales ꝛ tēporales pricipes si ad infinita mala que ex dictis ambitiosis pmotionibus eueniūt aduerterēt put deberent miserijs ꝛ calamitatibus suoꝝ subditoꝝ subueniēdo. Nunc qualiter ꝛ in quibus hoc crimen cōmittat̄ cōsiderandū est. Et primū cōmittitur qn̄ per pecuniā facit se q̄s eligi extra tn̄ vrbem rome. ff. eo. l. i. vel qn̄ quis nouuz vectigal instituit vt ibidem. Sed qui nouuz vectigal instituit etiā alia pena scꝫ. l. iul. de vi pu. tenet̄. l. fi. ff. ad. l. iul. de vi pu. vt supra visum est. Item tenet̄ hac. l. ambitus qn̄ quis domuz aut dn̄ium iudicis ingreditur vt in dicta. l. i. ff. e. quod intellige qn̄ ingreditur appensate animo inducēdi iudicē vt ei faueat in preiudic ū alteri⁹. Item hꝫ locum qn̄ quis accipit dignitatē in qua al's fuit. C. eo. l. vnica. Quod autem dictū est ꝙ dantes pecunias vt pmoueantur ad honores vel ad officia puniant̄ intelligit̄ qn̄ dant his q̄ sunt ad lat⁹ principis et quoꝝ consilio princeps regitur qͦd hodie videmus practicari. Nam si principi darent forte in foro temporali excusarētur per. l. i. in pricipio. ff. eo. Sed in foro spūali secus vt vult glo. fi. in. ca. ij. de cōcess. c. cū essent de symo. Et quod dictū

est de redeūte ad idē officiū intelligendū est qn̄ officiū hꝫ iu
risdictionē annexā vt in dicta.l.vnica.C eo.ti.et hui⁹ ratio ē
qꝛ volens redire p̄sumit̄ habere animū vendidi iusticiam vt
supra visuꝫ ē. Posset tn̄ quis ex bono iustoqꝫ rationabili aīo
ambire idē officiū scꝫ vt ꝓdesset et forte defectus suos p̄teri
tos suppleret qđ tolerabile esset ꝑ ea que habentur in.l.bar
barius phisicus.ff.de offi.p̄si.et in.c.qui ep̄atuꝫ octaua.q.i.
Pena aūt huius criminis reperitur esse duplex vna centuꝫ
aureoꝝ statuta a.l.i.ff.e. Alia est quadruplex.C.ad.l.iul.
repe.l.fi.quas penas intelligo vbi aliquis dedit pecuniā ꝓ
administratione adipiscenda vel recuperāda ⁊ quā ex inde
non exercuit male sed si male exerceret scꝫ corruptiones acci
piēdo tūc sine dubio puniret̄ penis de quib⁹ in.§ si quis aūt
preter hec in auc.iudi.siue quoquo suffra.coll.vi.vbi ē talis
tex.Si quis aūt preter hec aliquid egerit et donec in admini
stratione in qua ē iudex.furti reus appeat et si ꝓhec aut dās
aurū vt accipiat administrationē aut accipiēs ex admistra
tione vtrūqꝫ em̄ similiter noxiū est. Sciat quod et cōfiscatō
nem et exiliū sustinebit et in corp⁹ verbera atqꝫ suppliciū Et
nota sup verbo furti ꝙ iudices qui accepta pecunia vni par
ti fauēdo aliā ledūt furtū cōmittūt. Et ideo nimirū si legib⁹
cohercea̅tur vel coherceri mandentur vt decet. Nunc vidē
dū restat đ symonia que nihil aliud est quā ambit⁹ pecunia
ruꝫ vel alioꝝ duoꝝ assecutio. Et que quidē symonia vt supra
dictū est de ambitu trib⁹ modis cōmitti pōt. vno mō in or
dine.alio mō et scđo in officio ⁊ alio mō et tertio in bn̄ficio
Et quidē symoniacus in ordine deponēdus ē.c.ex tue de sy
monia.c.si quis ep̄s et quinqꝫ seque.et quasi ꝑ to.i.q.i.etiaꝫ
ꝙtumcūqꝫ egerit penitētiā vt in homicida dicim⁹ le.i.di.mi
ror et in.c.fi.de temp.ordi.⁊.c.sicut dignū de homi. Et ratio
est qꝛ cū ordo sit vitiose recept⁹ nec habeat executionē nunꝙ
ex penitētia pōt hoc purgari facit ca.ij.et.c.qui per pecuniā
et quasi ꝑ to.i.q.i.et que notantur in.c.inquisitionis super.i.
responsorio de accusa. Symoniac⁹ vero in officio et non in
ordine vel etiaꝫ in beneficio deponendus est ab officio vel

beneficio.c.insinuatũ et.ca.audiuim⁹ de symonia.et.c.ꝓsbi
si ecclesiaꝫ ⁊ in pluribus alijs capl'is.i.q.i.et.i.q.v.quasi per
totum. Nec consuetudo excusat.e.ca.que et.c.iacobus de sy
monia et vide que habentur in.c.dilectus et in ca.quoniam
symoniaca eo.ti.verũtamen nõ imputatur ꝓmoto si eo ꝓhi
bente et cõtradicẽte nec aliqualiter ratũ habẽte symonia ab
alio nõie ei⁹ cõmittatur de quo in.c.sicut tuis de symo. naꝫ
al's possꝫ quis in odiũ ꝓmoti symoniã cõmittere vt inde ip
sis deponi faceret quod nõ est tollerandũ vt ibi vult tex. Et
ad hoc ꝓpositum. Uide glo.ordinariã in.c.tuã de etate ⁊ q̄
litate. Ultima resolutio in hac materia est ꝙ symoniac⁹ in
eo in quo delinquit siue sit gradus ordo siue dignitas bene-
ficialis puniendus est de positione prima.q.i.c.si quis ep̃us
i.q.vij.c.ij.et quasi ꝑ totũ vbi vide.

Sequitur rubrica de lege iulia repetũdaꝝ.

Congruenter hic titulus ordinat post ꝑcedentẽ eo ꝙ hij q̄ per ãbitiosos modos officia quib⁹ ius dicẽdi iminet volentes qđ exbursarũt in emendis ad q̄s ꝑtes condẽnant reimbursare etiã cũ iactura pauperuꝫ multas cõmittũt in eoꝝ officiis sordes qđ pluribꝰ modis con tingit puta qꝫ vt iudicẽt iniq̄ vl' vt nõ iudicẽt eque: munera accipiũt et sic ĩ primo casu faciẽdo in scđo vo obmittẽdo de linquũt qđ exẽplificare possꝫ de pl'ib⁹ vt.ff.e.l.i.iij.⁊.vi. Clau sula tñ gñalis hec sub q̄ oẽs cas⁹ spãles cõprehendunt de q̄ in dicta.l.vt oẽs cõprehendit cui⁹ tenor hic est. Lege iulia re petundaꝝ tenet q̄ cũ aliquã ptãtẽ hẽret pecuniã ob iudicãdũ decernendũ ve accepit. Et seqtur gñalissima clausula vel quo mai⁹ aut min⁹ q̄d ex officio suo faceret. Et ẽ notãda hec clau sula vltima gñalis quã oẽs hñtes officia ĩ quib⁹ siue in faci endo siue ĩ obmittẽdo delinquũt cõprehẽdit. Quã q̄dẽ clau sula ꝯsiderata paucos auderẽ q̄ publicis officijs ꝑsunt a pe na hui⁹.l.excusare de futuris vero q̄d euentuꝝ sit nouit q̄ et no tribunali ꝑest. Queri tñ solꝫ an talib⁹ officiarijs licitũ sit accipere pocuiẽta et esculenta. Et cõcludit ꝑ theoricã iuꝝ ꝙ

esculēta ⁊ poculēta edulia siue cōestibilia hoc ē intra prios dies cōsumēda recipere pōt dū tñ nō sit ita frequēs vsus taliuz donarioꝝ ex quo posset pecunias imbursare qꝛ tūc de eq̄polētib⁹ idē esset iudiciū de quo i.l.solēt.§.plt ⁊ fi.ff.de offi. pcōsulis. Nec excusant si dicāt dona facta fuisse eoꝝ seruitoribus dū tñ p mediū seruitoꝝ ad eos pueniāt.l.i.C.e.nisi talia donaria reciperent a psonis pmissis vt cōsobrinis ⁊ his q̄ sunt in primiori gradu et ab vxore.l.i.in fi.ff.eo. Pena aūt hui⁹ criminis est duplex. Nā quedā est ciuilis quedā vero crialis. Ciuilis est quadruplū ei⁹ qđ datū vel acceptū est.l.fi.in fine.C.eo.et hoc quadruplū qñ turpitudo dādi pueniț ex pte dantis totū applicat fisco.ff.de iuꝝ fisti.l.lucius. Si vero ex pte recipiētis tūc medietas applicat lezo. Et medietas fisco C.de assesso.l.iij. Criminalis v̄o pena est scđm q̄litatē negocij. Nā si ex it⁹ cause dānuz afferat in bonis priuat officio. Si v̄o exit⁹ cause dānuz afferat in corpore aut sequit mors. aut non et si nō sequatur mors mittitur in exiliū et bona confiscantur per.§.Si quis autē in auctē.vt litigātes iurent coll. ix. Si vero mors sequat capite plectitur.l.lex iulia.§.fi.ff.eo.

De iure aūt canonico pena hui⁹ criminis est suspensio ab officio.c.cum eterni tribunal de re iudi.li.vi. Et si sit bñficiatus.talis iudex deponi debet a bñficio licꝫ glo.referat duas opiniones. Ipsa tamē glo.ordinaria non oino sequitur primaz quinymo vltimā cū tñ distinctione quā ponit in cle.cupientes de penis. Et ego credo verā illā a beneficio posse suspendi ppter cōuenientiaz pene. Nam pene canonice correspondere solent ciuilibus vt notat p docto.in.c.qualiter de accusa. Et qꝛ ius ciuile punit ppetua depositione ab officio vt supra visuz est dici posset ꝙ etiā a beneficio possꝫ suspēdi Et hoc est quod forte sentit tex.in fi.d.c.cum eterni dū dicit Saluis alijs cōstitutiōib⁹ q̄ iudicib⁹ male iudicātib⁹ penas inferūt et infligūt. Et hoc sentire videt glo.sup v̄bo infigūt in fi. Nam al's nimis esset leuis cohercio suspendere homiez beneficiatū ab officio dūtaxat quia per hoc non desineret p seuerare epulari.vētrez saturare.et libidini forte iseruire ⁊ qđ

deterius esse nõ deseruire altari ꝓpter suspẽsionẽ officij ⁊ de altari viueret qđ iura abhorrent ca. extirpande de ꝓben. et .i. ad corin. ix. c. et multi sunt tales q̃ de suspensione ab officio non darẽt vnũ obolũ cũ etiã multi seipsos suspendãt ex eo ꝙ exercitio diuini officij nõ vaccãt et qđ dictũ est de dictis penis siue de iure ciuili siue canonico intelligit̃ qñ iudex vl' officiari⁹ pecunia corrupti facit que facere nõ oꝫ vl' omittit facere que facere tenet̃ et si ꝑ impericiã male iudicet tũc punit̃ inq̃tum bonũ et equũ fuerit visum iudici. ff. de var. et extraordi. cog. l. vltima et insti. de ac. que ex quasi. delic. nascunt̃ i princi. de quo magis dicet̃. C. de pena iu. qui male iudi.

Sequitur rubrica de lege iulia de annona.

Uia fraus et dolus cõmittitur non solum in iusticia distributiua ꝑ ministros legis. Sꝫ etiã cõmutatiua ꝑ illi⁹ exercitores cõuenienter io post .l. iu. repeti. subiũgit̃ .t. l. iu. de annona in qua principal'r delinquũt hij quoꝝ misterio ꝑ iniq̃ lucra carior ãnona vẽditur et lꝫ iura ciuilia leuiter in punitiõe ꝑtrãseant ꝓut infra dicet̃. apud deũ tñ qui oĩa recte iudicat acri⁹ puniunt̃ et rõ ẽ q2 q̃to magis offendit̃ tanto seueri⁹ punit vt iuxta mẽsura delicti sit et plagaꝝ mod⁹ et vt pena correspondeat delicto. l. sãxim⁹. C. de penis q2 in his cõtra offm̃ charitatis deliquit̃ q̃ est maxia inter v̾tutes theologales vt habet̃ .i. ad corin. xiij. Nũc aũt manent fides spes ⁊ charitas maior aũt hoꝝ ẽ charitas et hec ẽ sine qua nõ põt aliqua v̾tus exerceri vt ibidꝫ si distribuero in cibos paupeꝝ oẽs facultates meas. et si tradidero corp⁹ meũ ita vt ardeã. charitatẽ aũt nõ habeã: nihil mihi ꝓdest et ꝑ ipam charitatẽ cetere v̾tutes coadiuuant̃ cãtico. ij. introduxit me rex in cellam viuariã ⁊ ordinauit i me charitatẽ. Charitas eñi nõ q̃rit que sua sũt. i. corin. xiij. ⁊ pl⁹ diligere facit ꝓximũ q̃ seipm vt habet̃ in li. de doctrina xpiana merito iura diuina cria ipi charitati ꝯtraria puniri iubẽt. Uideam⁹ ergo primo q̃ ꝑsone delinquũt in hoc crie. scdo q̃liter et tertio qua pena puniunt̃. Et clarũ ẽ ꝙ in hãc legẽ principaliter incidunt mercatores qui fraudãt annonã vel etiaꝫ

Annona e[st] pap. Est alimonia anni non solum frumenti sed aliarum rerum putatarum annonarum ... ut describitur ... muovello ...

qui nō fraudant. Sed per cupiditatē ꝛ auaritiam faciūt ꝙ carior vendaṫ. l. i. et. ij. ff. eo. Itē et domini vel deputati ad custodias portuū et passagiorū qui fraudulosa societate vel intelligētia cū mercatoribus hita aliquib⁹ dant facultatē introducēdi granū infra puinciā et aliquib⁹ extrahēdi in fraudē reipublice dicta. l. ij. §. fi. Qualiter aūt delinquaṫ videdū restat. Et dicendū est ꝙ oi modo quo exquisitis fraudibus ad impingandū bursas aliquorū pticulariū ānona carnis. venditur in detrimentū humiliū ꝛ pauperū. Et ideo. l. fi. eo. ti. puidet ꝙ decuriones ciuitatū puideāt in pcijs annonarū necessariarū ad victū habitantiū ciuitatis et pciū iustū statuāt. Et hic queri pōt de questione incidēti quā mouent doct. in. l. i. §. cura carnis. ff. de offi. pfec. vr. videlꝫ an hntes orrea in ciuitatib⁹ villis vel castris cōpellantur p pfectum vrbis velint aut nolint signāter tpe necessitatis vendere bladū. Et cōcludiṫ ꝙ ita etiā nō habita cōsideratiōe cōis pcij. Quia hoc casu cōpellitur quis vendere min⁹ iusto pcio hoc est min⁹ cōi. ar. l. ij. §. quesitū. ff. ad. l. ro. de iactu. Nam alr̄s posset plurimorū mors cōtingere qḋ tollerandū nō est a bono pfecto ppter necessitatē famis eminentē. que etiā a furto excusat. c. si quis de furtis. Alia vero mēbra quibus queri posset de alijs q̄ vel que vendere cogantur videri possunt in dictis iuribus. Pena autē huius criminis est. xx. aureorū. l. lege. ff. eo. sed illa lex pprie loquiṫ in impediēte nauctas annone. Mercatores autē qui coemptas merces vel bladorū quātitates vt carius vendāt sic pmunt puniunṫ scḋm qualitatē excessus. Nam si in modico excesserint interdiciṫ eis negotiatio. Si vero in multo releganṫ. Humiliores ṽo ad op⁹ publicū dānantur. l. annonā. ff. de extraor. crimib⁹. De iure aūt canonico pena diuersimode statuiṫ ꝛ scḋꝫ q̄litatē psonarū. Nā laici si moniti nō desistāt excōicanṫ. Clerici ṽo ab officio ꝛ bñficio suspēdunṫ. c. pp terea de vsurꝫ q̄ si incorrigibilr̄ pseuerent priuanṫ ꝛ deponunṫ vt in. c. i. eo. ti. Manifesti ṽo vsurarij cōmunione et sepultura priuātur. c. iij. eo. ti. de qb⁹ videri lati⁹ pōt i alle. c. iij. de vsurꝫ. Et qḋ dictū ē de annona

locū habet etiā in vino qr appellatiōe annone vinū cōtinetur p lecta et notata in.l.i.C.de erro.mili.anno.li.xij.z.l.iubem9.e.ti.maxime in istis occitanis bassis partib9 in quib9 hoies nō possūt viuere sine vino. Et ideo cū sit eadē rō idē ius est statuenduz.l.aticio.ff.de ver.obli. Secus tamē in locis vbi vinū nō est tm̄ vsui humano necessariū accedēte ratione.l.i.§.hoc interdictū.ff.de fonte.

Sequit rubrica de lege iulia.peculat9 z de residuis zc.

Upra visum est de pena iudiciū intercipientiū pecuniā priuatoz vz in ti.de lege iuli.repetun. Uerū quia cōueniēs erat q de his q̄ pecunias publicas interciperint aliqd edicceretur. Jō.l.iul.pecu.i eo casu puidit cōtra iudices et ministeriuz prebentes pecuniam publicā subripientes. Et dicūtur pecunie publice hoc casu vt vult glo.in.l.vnica.C.eo.scilicet pecunie ciuitatis vl' fisci ab alijs administrate et per iudicē subrepte. Sed si p administratores met subriperentur tenerentur.l.iulia.de residuis et no peccula.et in hoc differt.l.iulia peccu.a.l.peccu.l.iu.de residuis videlz q locū habz vbi iudices pecunias publicas ab alijs ad aministratas subripiūt. Lex vero iulia.de residuis vbi administrātes met subripiūt. Et nota q furtū peccculat9 z sacrilegiū differūt vt gen9 et spēs. Naz furtū se hz vt gen9 et pecculat9 et sacrilegiū vt spēs vt in.c.quid ergo.xxiij q.iiij. Casus aūt in quib9 incidit quis in.l.iul.peccu. enumerantur.ff.eo.p discursuz ti.pena aūt.l.iul.peccu.capitalis est C.e.l.i.in princi. Et est pena capitalis deportatio vt ibidez vult glo.et insti.de pu.iu.§.Itē lex iulia.peccu. Posset forte tn̄ dici q pena variatur scdz qualitates personaz vt si iudex pecuniā publicam subripuerit capitali animaduersione puniatur in pprio significato p tex.in dicta.l.vnica.C.e. Si vero ali9 q̄ iudex incidat in.l.iu.peccu.tūc punitur pena deportationis. Et hoc est q expresse voluisse videtur tex. in dicto §.Item lex iulia.insti.de pu.iudi.in vsi.alij vo. Nam ecce q tex.in precedētib9 punit iudices capitaliter et sequit: alij vo qui in hanc penā inciderint pene deportationis subiiūgent

facit ad hoc. l. lege. ff. eo. Sed qꝛ glo. et doct. aliā penā ꝙ de-
portatiōis nō imponūt: nō audere ꝑsumere maxīe in penis
vbi benignioꝛ interptatio est faciēda aliā addere pena vo. l.
iu. de resi. est post restitutionē simplici. vt vult glo. in dicta. l.
lex iulia. §. lege. ff. eo. Que autē pena sit hoc crimie de iure
ca. vnico. dic ꝙ pena taliū de iure canonico ē ꝙ ꝑsbyteri et
alij viri ecclesiastici sibi appropriātes vel alienātes bona ec
clesiastica excōicanť donec restituerint et si restituere nō pos
sint deponūť. xij. q. ij. c. diaconi de quo in. c. si q̄s de re. eccle.
nō alie. et in auct. iubem⁹. §. yconom⁹. C. de sacro sanc. eccl.

Sequitur rubrica de plagiarijs.

Plagiarij sūt illi qui liberos hoīes se
ducūt vł alienos seruos subripiūt vēdūt a plaga
maris dicti. C. e. sup rubrica. Nā q̄ liberos vel ser-
uos hoīes furti in subreptos vendūt plagū cōmittūt. Et dr̄
plagiū a plaga qꝛ dn̄o vel pr̄i magna plaga infligiť dū libe
ri vel serui eis subtrahunť vt ibidē. Casus aūt q̄b⁹ cōmittiť
satis diffuse terminanť. ff. et. C. e. ti. vbi videri potenūt. pena
aūt hui⁹ criminis variať scd̄m qualitatē ꝑsonaꝝ. Nā seru⁹ et li-
bert⁹ bestijs subiciunť. Jngenui vero aūt sunt nobiles aut
inobiles gladio feriunť. nobiles vo in metallū dānanť in. l.
fi. ff. et. C. e. De iure aūt canoico nō reperiť spāl'is pena i hoc
crie nisi caperem⁹ illā de qua in. c. fi. deinde. scꝫ ꝙ emēs ho-
minē ꝫ liberū baptisatū vel baptisandū si. i. tres menses euꝫ
non relaxauerit: perdit p̄cium. vel possem⁹ dicere ꝙ qꝛ istud
crimen est de grauioꝛib⁹ ꝙ irrogeť pena depositiōis de quo
plene p doct. in gn̄ali doctrina quā ponūt in. c. ac si clerici. ⁊
in. c. cum nō ab hoīe de iudi. et in. c. primo de fur.

Sequitur rubrica de sacrilegijs.

Uerūt nōnulli legiste qui asserere volue
runt sacrilegiū tripliciter cōmitti posse scꝫ qn̄ sacruꝫ
de sacro. Scd̄o qn̄ sacrū de nō sacro. Tertio qn̄ nō
sacrū de sacro. Et duo pⁱma mēbra ꝓbātur p. l. sacrilegij ca
pite. ff. ad. l. iul. peccu. Tertiū vero ꝓbatur per. l. diuus seuer⁹

eo.ti. Alij vero dicunt vno mō cōmitti scꝫ cū sacrū de sacro
rapit per dictā in.l.diuus et forte meliꝰ vt penales restringa
mus sanxiones. Secundū canones vō tribꝰ modis predi
ctis cōmittitur sacrilegiū ac etiā quarto quotiēs quis manꝰ
impias immitit in clericū prout hec probant in.c.si quis sua
dente diabolo.xvij.q.iiij.et est idē tex.in.cle.i.de penis.nec
est vix ꝙ magis extēdit sacrilegiū iure canonū qꝛ canones
nō irrogāt tantā penā quātuꝫ leges ciuiles vt.j.dicit. Veri
tas ergo est ꝙ in dictis primis duobꝰ casibꝰ vere cōmittit sa
crilegiū. In tertio vero furtū. Et scdm diuersitatē hoꝝ casuū
diuersificant pene. Nam in primo casu est pena capitalis i ꝓ
prio significato per.l.sacrilegi capite.ff. ad.l.iul. pecu. et sa
crile.et resi.et.l.si quis in hoc genus.C.de epi.et cleri. In se
cundo vō casu qꝛ non est ꝓprie et absolute sacrilegiū de iure
ciuili et tamē maiꝰ delictū ꝙ furtū ideo magis puniri iubet
per dictā.l.sacrilegi capite in.ij.respōsorio. Et erit ista maio
ritas pene arbitrio iudicātis imponēda ꝑ.l.lege iulis.§.mā
datis.ff.ad.l.iul.pecu.puta manꝰ amputatio. Aut ꝑpetuū
bānimentuꝫ. In tertio vero casu punitur pena furti ꝑ dictaꝫ
l.diuus de qua pena habetur in aucto.sꝫ hodie nouo iure.C.
de seruis fugi.de quo dicet.j.in ti.de furtis. Alij casus sunt
in quibus sacrilegiū quasi cōmittitur qui paꝝ sunt in vsu de
quibus me remitto.ll.C.eo.ti.et.ff.ad.l.iulia.pecu.de sacri.
De iure autē canonico sacrilegiū dicit cōmitti in omnibꝰ ca
sibus predictis vt.xvij.q.iiij.c.si quis cōtumax.ca.si quis in
uentus.et ca.si quis suadente et dicitur crimē mixtū vt vide
tur velle glo.in cap.sunt qui opes.e.cau.et questione. Pena
autē iure a canonico imponitur scilicet ꝙ post trinam amo
nitionē excōmunicandus est vt vult glo.in ca.si quis domū
xvij.q.iiij.vnde miror ꝙ iura canonica in tanto scelere ita
mittem penam imponant vt sentit dicta glo. pro quo facit
cap.fraternitas.xij.q.ij. Et ideo crederem dici posse ꝙ si sa
crilegium perpetratuꝫ sit manifestum ex quo infamia sequa
tur vel nota publica Tunc aut cōmissum est a promouendo
vel a promoto. Primo casu in penam impeditur ne promo

ueatur ad sacros ordines ar. a cõtrario sensu ca. fi. de fur. pro
quo facit ca. si quis p̄sbyter. l. di. potest etiã puniri tã q̄ fur.
ar. c. quid ergo. xxiij. q. iij. et cõdẽnari pecunialiter erga eos
ad quos sacrilegij querimonia pertinet dicto ca. si quis cõtu
max. xvij. q. iiij. Si vo a ꝑmoto tũc crederẽ q̄ posset suspẽdi
ar. eoꝝ q̄ hntur in. c. ac si clerici. et in. c. cũ nõ ab hoie de iudi:
vel forte etiã priuari Quia istud crimẽ sacrilegij irrogat infa
miaz vt in dicto ca. fi. de fur. Et qꝛ est inter crimina publica
numeratũ. Et vt supra dictũ est in alijs criminib⁹ cleric⁹ põt
deponi a bñficio ꝓpter maleficiũ ab eo ꝑpetratũ qd̾ irrogat
infamiã de iure ciuili vti sunt crimina publica vt nota. ff. et
C. de his qui notantur infa. et ꝑ ea. que legunt̄ et notant̄ in
c. veritatis de dolo et cõtuma. et in. c. inquisitiõis et. c. quali
ter et qñ de accu. et. c. lz hely. de symo. cũ si͛lib⁹ Cõcludit̄ igit̄
talẽ clericũ priuand̾ fore bñficio vel officio ar. lec. et nota. in
c. si forte. xvij. q. iiij. Si aũt nõ esset publicũ posset ep̄us cuz
penitente et correcto dispensare per lecta et notata in dicto
c. si quis presbyter:

Sequitur rubrica de sediciosis.

TRia sũt principaliter attendẽda in hoc
crimine quibus attẽtis enodabunt̄ varietates q̄
sunt inter doctores de pena hui⁹ crimis vz a q̄b⁹
ꝯmittit̄ seditio. Scd̾o qualis. et tertio cõtra quẽ. Ad pri-
muz subdistinguendũ est si ꝯmittatur a cõsulib⁹ vel adminis-
strantib⁹ rẽ publicã corp⁹ vniuersitatis repñtantib⁹ vl̾ ab ali
quib⁹ ꝑticularib⁹ ꝑ modũ vniuersitatis ꝯgregatis Nã in pri
mo casu scz qñ a ꝯsulib⁹ vel admĩstrãtib⁹ rẽ publicã cũctas
cõmittit̄ inspiciẽduz est an delictũ ꝯmissuz sit in obmittẽdo
an vo in faciẽdo. Et si i obmittẽdo: punit̄ totũ collegiũ vni
uersitatis ꝑ. l. iubem⁹ nullã de sacro sãc. ecl̾. Et rõ est qꝛ negli
gentia illoꝝ quib⁹ mãdat̄ nõ excusat a negligẽtia mãdantis
quinymo ita tenent̄ nõ obmittẽtes quoꝝ intererat fieri. l. si ꝓ
curator. §. si tutores v̾si. si vero. ff. mãda. Si vero in faciẽdo
crimẽ cõmissuz sit. Et tunc subdistinguendũ est quia aut qd̾
cõmittitur: cõmittitur ꝑ modũ vniuersi puta statuta illicita

cōdendo collectas imponēdo. Et tunc oēs tenenť ք ea que habentur in. l. oēs ppl'i. ff. de insti. et iure. et per auct. Itē nulla cōitas. C. de epi. et cle. Si aūt crimē sit cōmissum in faciēdo ⁊ ք particulares vniuersitatis lꝫ ꝓcessuꝫ sit ք modū vniuersitatis vt est crimē violentie alicui⁹ ⁊ tunc quia vere vniuersitas nō delinquit. Sꝫ illi ꝗ operā dāt seditioni. Tūc nō tenentur nisi facientes. ff. de dolo. l. sed ex dolo. §. i. Si vero a particularib⁹ per modū particulariū cōmittitur iustū est ꝙ pena sequatur auctores. l. sancim⁹. C. de penis. In scdo vero casu principali scꝫ qualis seditio cōmittatur attendenda est qualitas. Nā posset talis seditio cōmitti ꝗ trāsierit in aliā speciem criminis puta leze maiestatis vel vis publice in qua spē sunt hij qui fecerūt hoīes armatos cū telis lapidib⁹ ve in vrbe vbi sint ꝯueniūt ve aduersus rē publicā vt hoīes ad seditionē cōuocentur Aut quo quis magistratus ꝗ imperiū hꝫ occidatur. l. i. ff. ad. l. iu. maiesta. Et qui turbe seditōn. ve faciendo cōsiliuꝫ inhierint. l. iij. ff. ad. l. iu. de vi publica in principio. Pariter etiā teneretur de homicidio si homicidiū cōtingat. Et iudex prudēs crimē ex actib⁹ iudicabit. Considerandu ꝫ est etiā ⁊ tertio ꝯtra quē cōmittitur. Nā si cōtra principē le. iul. maie. tenerenť ⁊ in illo casu nō solū tenētur ipi delinquentes sed etiā eoꝝ posteritas saltē ciuiliter quo ad penā confiscationis bonoꝝ vt supra visum est in ti. ad. l. iu. maie. Sed si nō fiat cōtra principem sed cōtra rem publicā distinguenduꝫ est: q2 vel illa seditio cōmittitur per lasciuiā ⁊ insolentiam ppl'i aut ex dolo et malicia. Si primū aut est ꝑuentum ad effectū seditionis aut nō. Si est peruentum tūc capite puniuntur per. l. i. cum glo. sua et l. ij. C. de sedici. accedāt. lec. et notata in. l. denunciamus. C. de his qui ad eccle. confugi. Si autem non est peruentuꝫ ad actum sed solum est statum et remansum in terminis insolentie ⁊ proclamationis et tunc fustigātur. l. capitalium. §. solent. ff. de penis. Et hoc quando nō fuerunt inhibiti ne talia facerent q2 si fuissent inhibiti tunc grauius punirentur vt vult glo. in dicto. §. solent super verbo āmoniti. Si autem seditio cōmittatur per dolū

et machinatam conspirationē licet nō sit peruentū ad actū
punietur penis legalibus predictis. de quibus in dictis. l. i.
ꝓpter verbum ibi positum temptauerit per quod ꝓbatur ꝙ
attēptant licet nō ꝑficientes illa pena puniātur quod iudi-
cantis arbitrio temperandū erit in casu ꝓmisso. Potest etiā
cōmitti seditio nō solū cōtra principem ⁊ ciuitates sed etiā
cōtra castra et alia loca vt ꝓbatur in. l. ij. C. de sedi. in princi
pio dū dicit in nullis locis aut ciuitatibus ⁊ idē sentit glo.
in. l. i. super verbo plebē eo. ti. Et distinguenduꝫ est in penis
vt supra dictū est. Unum tamen notari oportet ꝙ vbi sedi-
tio cōmittitur ab vniuersitate per modū vniuersitatis qđ cō
tingit si delictū est in cōmittēdo puta qꝛ cōgregato pplo vł
vniuersitate et cōsilio deliberato cōmissuꝫ est. Tunc cōside-
randuꝫ est si sit collegiū magnū ita ꝙ si corporaliter punirē-
tur singuli de vniuersitate fieret magna strages gentiuꝫ. Et
tunc corporaliter puniendi sunt qui dederūt materiam sedi
tionis in alijs autē alterabit̄ pena corporalis in pecuniariā
vel aliā ar. l. qui sedere. ff. ad. l. cor. de sicca. Et idē sentit glo:
in. l. aut facta. ff. đ penis facit optime. l. si familia. ff. si. fa. fur-
se. dicat̄. Et est optimus tex. ad hoc in. ca. sane de tēpo. ordi.
Quia multitudo inducit iudicē ad dispensandū cōtra iuꝝ ri
gorē et ob populū multū crimē pertransit inultū. xxiij. q. iiij
nō pōt et dicit̄ multus ppl's qn̄ excedit numerū quadragita
c. latores extra de cle. exco. ministran. vbi glo. optima suꝑ ver-
bo multitudine. Et hoc est ꝓpter scandalū euitandū. Quia
scandalosuꝫ esset totū populū vnius ciuitatis subijcere gla
dio ⁊ depopulare vrbē in detrimētuꝫ reipublice cuiꝰ interest
amplā hr̄e sobolē ad r̄parēdas al' replēdas ciuitates liberis
hoibus. l. i. ff. solu. matri. Si aūt ppl's et vniuersitas nō esset
cōuocata ⁊ ꝯsilio deliberato seditio cōmissa sꝫ ad instigatio
nē aliquoꝝ ꝑticl'ariū etiā magnā ꝑtē vniuersitatis faciētiū
nō ꝑ hoc diceret̄ vniuersitas delictū cōmittere sꝫ illi singula
res ꝑ. l. semꝑ. §. ij. ff. qđ vi aut clam. et glo. i. l. aliud. §. reffert̄
de regu. iuꝝ. ff. Ubi aūt delinquit̄ in obmittēdo oēs tenent̄
vt supra dictū est ꝑ dictā. l. iubemꝰ nullam. Notandū etiā ꝙ

non licet alicui cõgregare multitudinẽ hominũ armatorũ Etiã si dubitet adire iudicem qꝫ si quis tales cõgregatiões faciat capite punit̃ per dictã.l.denunciam⁹.C. de his qui ad eccle.confugi. De iure aũt canonico sediciosi ꝓ simplici sedi- tione puniunt̃ in eo qꝫ impediuntur ꝓmoueri ad sacros p.c. sedicionarios.xlvi.distin.et iam ꝓmoti priuant̃ honore quo vtebantur.c.cõspirationũ.xi.q.i.Si tñ cũ seditiõe aliud cri- men incidat punietur iuxta naturã illius criminis incidẽtis de quibus suis locis dicetur.

Sequitur rubrica de furtis.

Ec rubrica vbiqꝫ est repetita et lꝫ iura cõia satis de eo dixerint euenit tñ ꝓpter frequentiã delicti qꝫ in ciuitatibus vt plurima facta sunt statu- ta ꝑ que grauius puniuntur fures qꝫ ꝑ regulas iuꝝ cõis nec miꝝ est scdꝫ mutationẽ moꝝ hoim statuta etiã mutent̃.c.nõ dꝫ de cõsan.et affinita.ex.iiij.distin.erit aũt lex. Euenit etiã vt eadẽ scelera in quibusdã ꝓuincijs graui⁹ plectant̃ et ꝑiter vt aliquoꝝ maleficioꝝ supplicia exacerbant̃ quotiẽs multis ꝑsonis grassantib⁹ exẽplo op⁹ est.l.aut facta.§.fi.ff.de penis Et ideo statuta italie gallie et germanie ꝑ que in furca affi- gi iubent̃ ꝓpter nimiã frequentiã et assuefactionẽ dicti deli- cti sũt satis rõnabilia ꝑ dicta iura vt q̃ v̓tutis amore a malo nõ retrahunt̃ saltẽ pene formidine coherceantur.l.i.in prin. ff.de iusticia et iure et finis taliũ statutoꝝ bon⁹ est vt hoies a malo retrahant̃ et ꝓuincie purgentur a malis hoibus. Et ideo de penis statuarijs locoꝝ nihil dicam qꝛ seruande sunt in locis vbi et ꝓut statuta sunt et ordinata seruari. De iure aũt cõi pene variant̃ scdꝫ varietatẽ qualitates crimis. Et vt distincte intelligam⁹ qualitas sciendũ est qꝫ furtum potest cõmicti simpliciter et nõ cõposite.i.sine aliqua alteri⁹ criminis compositione. Et quotienscunqꝫ cõponit̃ cũ alio crimine si illud cum quo cõponitur sit elegantius et notabilius crimẽ tũc punit̃ pena illi⁹ puta qꝛ rẽpublicã furtat̃ punit̃ pena legis iulie pecculat⁹ vel qꝛ pecuniã publicã quã admĩstrauit cõtra- ctando retinet tenetur.le.iulia.de residuis vel qꝛ res sacras

intercipit ɔtractādo q̄ retinet tenet̄ pena sacrilegij de quib⁹ supra dictū est vel qꝛ furando vim cōmisit publica vel priua tam ⁊ tenet̄ legis vis publice et priuate vel qꝛ furando occi dit vel vulnerauit et tenetur lege corne. de sicca. vel acqlea de vulnerato de quib⁹ etiā supra dictū est. et infra dicet̄. Et sic dici ac discurri posse in alijs criminib⁹ cū quibus cō poni posset furtum quod laboriosius q̄ȝ subtile foret pernotare.

Sed videam⁹ de furto in simplici significato ꝓut furtum describitur videlicet prout est fraudulosa cōtractatio rei alie ne mobilis corporalis que fit inuito dominio animo lucrā di gratia rei vel possessionis vel vsus. ff. eo. l. i. in fine. Et no tanter dicit̄ fraudulosa qꝛ si quis bona cogitatiōe puta dn̄ij credulitate errorꝫ ductus. aliena capiat non tenet̄ pena furti insti. vi. bo. rap. §. quia tamē oportet etiam q̄ȝ si vera ɔtra tactio. Quia sola cogitatio furti non facit furem dicta. l. i. §. sola et dicitur cōtractactio a con. qd̄ est simul ⁊ trabo quasi simul cū bonis furantis alienoꝝ tractio. Alia mēbra diffini tionis late tractantur in summis ⁊ titulis. ff. et. C. que ibi vi deantur. Sed quia de pena huius simplicis furti querim⁹ dicendū est q̄ȝ pro varietate pene furti simplicis quod nō trā sit in speciem alterius delicti distingui solent furta iure anti quo scd̄m qualitatē ꝑsonaruꝫ. Nam si esset cōmissuꝫ a seruo castigabitur seu fustigabatur. Aut al's in corpore puniebat̄. vt. ff. de penis. l. in seruoꝝ. Si vero a libero homīe tunc aut erat nobilis aut in dignitate positus. Et tūc pecuniarie pu niebatur. Sic intelligebatur. l. capitaliū. §. nō oēs. ff. de pe. Aut non erat nobilis nec alias in dignitate. Et tūc aut erat hō bone vite q̄ al's nō cōsueuerat facere mala. Et tūc punie batur i pecunia quā si soluere nō poterat ɔuertebat̄ in penā corporalē. Et in argumētuꝫ adducebāt. l. ij. ff. de penis et. l. quicunqꝫ. C. de seruis fugi. Aut erat talis ꝑsona que al's cō sueuerat facere mala. Et tūc corporaliter puniebat̄. vt. ff. de penis. l. capitaliū in fine. Hodie vero ius nouum videlicet auct. de nouo iure nō facit distinctionē ꝑsonarū in simplici furto ſꝫ eq̄liter puniri iubet̄ lꝫ cōmunis practica curiaꝝ rna

vetera obseruet scdm distinctionē predictā. Fuerūt tamē qui tenere voluerunt ꝙ ꝑ vno furto enormi q̄s possit grauiꝰ puniri ꝙ̄ pro paruo quoꝫ opinio iuuari possꝫ per tex. ad hoc nobilē in. l. pedibꝰ. §. diuus. ff. de incēdio. verūtamē. qꝛ. l. nō distinguit in furto simplici magno vel paruo nec ego distinguo qꝛ vbi. l. nō distinguit. nec nos ꝛc. l. de ꝑcio. ff. de publiciana nec obstat illa. l. pedibꝰ qꝛ ibi furtū erat calificatū ꝑpt qualitatē naufragij. Et iō fur diurnꝰ q̄ aliena de die ingreditur canacl'a puta apothecas domos vel orrea aīo furādi punitur grauiꝰ qꝛ magis est deprauatꝰ aīo ꝙ̄ ille q̄ nocte. Nā ille q̄ nocte si nō timet diuinā. hūanam tn̄ veretur iusticiā. Nā qui male agit odit lucē. Sed diurnus neqꝫ diuinā sed neqꝫ humanā formidat disciplinā. Et ideo quāto deprauatior aīmus tāto grauior pena infligit̄ ꝑ. l. sacculariȷ. §. i. ff. de extraordi. criminibꝰ scꝫ scdm qualitatē delicti attentati ad tēpus publicū dānari vel ad tēpus regulari vt in dicto. §. i. In latronibꝰ aūt scꝫ qui de die et cū agressura depꝑdantur ac infamosis et aggressatoribꝰ siue grassatoribꝰ furibꝰ nichil est imutatuꝫ ꝑ dictā auct. Sꝫ nouo iure in ṽsi. q̄ aūt vsqꝫ i finē sꝫ capitaliter puniunt̄ iuxta distinctionē. l. capitaliuꝫ predicte. §. gressatores et. §. famosos. In duplici vero furto etiaꝫ nō cōposito vltra fustigationē que ꝑ simplici imponit̄ grauiꝰ punitur fur puta qꝛ mutilat̄ et ꝑ tertio suspendit̄ scdꝫ cōstitutiōes imperiales de q̄bꝰ in lūbardis cōstitutionibꝰ q̄ lꝫ locales videatur ꝑ extēsionē tn̄ vsus ꝛ stili curiaꝝ extense sunt dicte cōstitutiones imperiales in ꝓuincijs que iure scripto regūtur ad interpretationē legū cōmuniū et hoc satis tollerabile est q̄nia crescente contumatia crescere debet et pena. c. cum non ab hoīe de iudi. pro duobus tamē furtis simplicibꝰ nūꝙ̄ morietur quia non pōt dici grassator vel famosus licet dicatur consuetus ꝑ. l. nemo. C. de epi. audien. grassator autē vel famosus dicit̄ per tria furta ar. l. pl't. et fi. ff. de abige. Erit ergo talis resolutio in hac materia furtoꝝ non compositoꝝ ꝙ pro vnico furto dicitur fur et dꝫ fustigari ꝑ dictā aucto. sꝫ nouo iure. Pro secundo vero dicitur cōsuetus et ex interpreta

tione legis imperialis lumbardie mutilat aliquo mēbro pu
ta aure vel altera manu minus necessaria & in qua min⁹ po
test vt vult glo. in. c. vnico. in §. iniuria super verbo furtum
que ad hoc est magistra de pace iura. fir. in vsib⁹ feu. Pro ter
tio vero dicit famosus vel grassator eo q sepi⁹ ad vomitū re
disse dr. Et q quā aucten. sed hodie nouo iure. C. de ser. fugi.
et corp⁹ vñ sumit velint q p furto nemo moriat et ad hoc cō
cordat. l. diuina exodi. xxij. ca. In furtis tñ dicta iura nil sta
tuerūt. Et ideo furtis multiplicatis et maxime cū pluries cō
miserit et correctus corrigi noluit tunc ex legum interpreta
tione que sumit ex generali cōsuetudine et obseruantia scdꝫ
aliquos punitur furca seu alias capitaliter per dictū. §. gras
satores et per. §. famosos. verūtamen quia lex pscripta scilꝫ
auct. sed hodie. C. de seruis fugiti. et. §. quia vero vnde sumi
tur q est in auct. vt nulli iudi. oino pbibēt mori p furto etiā
decies cōmisso saltez de iure cōi. Ubi aūt aliter iudicat opꝫ
excusari lege muicipali aut cōsuetudine locali. Et hec pcede
re videntur in furto simplici. Et qr aliqñ furtuꝫ fit calificate
puta tempore incendij ruine et naufragij tunc grauī⁹ punit
secundū qualitatem psonaruꝫ et rerum Nam si grauis preda
sit distinguitur an liberi vel serui sint. q si liberi aut altioris
aut inferioris gradus q si altioruꝫ fustibus cesi in trienniuꝫ
relegātur. Si vero inferioris serui sint flagellis cesi in metal
lum dantur. Si vero preda nō sit magna liber fustibus. serui
flagellis cesi dimittuntur. l. pedius. §. diuus. ff. de incendo.
De spēbus autem penaꝝ habetur in. l. si quis forte. §. fi. cum
tribus. ll. sequē. ff. de penis. et in. l. capitaliū e. ti. De iure au
tem canonico distinguendū est in hoc crimine sicuti in cete
ris criminib⁹ scꝫ an sit clericus pro furto per eum cōmisso pu
blice diffamatus nō imponit pena nisi leuis p modū penitē
tie per. c. fi. de fur. Nec impedit pmotio dū tñ quattuor con
currāt primo q sponte cōfiteat. Scdo q satisfaciat leso. Ter
tio q ifamia nō isurrexerit ꝯtra eū Et quarto q egerit pniaꝫ
Si aūt isurgat infamia ex furto ꝯmisso vl furtis cōmissis nō
solū impedit pmouend⁹ sꝫ deponit iā pmot⁹. l. di. c. de his

De furto arborum cesarum

xxi. distin. presbiter. xvij. q. iiij. si quis clericus. et detrudit ad agendã penitentiã per lecta et notata in ca. tue de penis quod qualiter practicetur videndum est in dictis iuribus.

Sequitur rubrica de furto arborum cesarum.

Uia ista spẽs furti spãliter notatur in iure conueniens est vt de ea specialiter dicamus. et ideo insistendũ est eo quod magis in eo delinquit cum possit transire in depopulationẽ agrorum in reipublice preiudicium: distinctio tñ fienda est inter arbores cesas. quia alique sunt fructifere que cese non renascũtur vel si renascãtur nõ tñ statim fructũ afferunt. Alie vero sunt nõ fructifere sed ex propria natura caduce vti salices. Et ideo quia arbores fructiferas lucri faciendi et sibi appropriandi causa scientes supple alienas et ad se nõ ptinere scindũt capitali pena puniendi sunt per. l. sciendum cũ principio. l. sequẽtis. et. l. facienda. §. furtum. ff. arborum fur. cesa. Et huius ratio est quia duplex crimen cõmittit scilicet furtũ et depopulatio et tales censant inimici reipublice. C. quando liceat vni siue iu se vendi. l. i. Et ideo nimirũ si acrit puniri iubẽtur. Ubi aũt arbores nõ fructifere sed caduce per scindunt per eũ qui scit alienas et nõ ad se ptinere lucri faciẽdi causa tũc punit pena furti de qua in pcedentiti. dictũ est per dictã. l. faciendã. §. furtũ. ff. arbo. fur. cesa. Et sic prudens iudex scdm intentionẽ scindentis et qualitatẽ arborum penam accõmodabit quia in penis infligẽdis maximã partẽ cõfert iudicantis arbitriũ. Et ex his satis apparet et inferri põt que pena de iure canonico inferat seu imponi debeat. Nã pro arbore non fructifera punitur tanquam fur de quo supra visum est in ti. de furtis. Si vero sit fructifera magis puniendus esset quod iudi. et arbitrio iudicium relinquo.

Sequitur rubrica de vi. bo. rap.

E materia huius rubrice quathus criminalitatem concernit supra visum est suis locis. Quia raptus bonorum altero de duobus mõis fit aut

Aut cum vi aut sine vi. Et si cum vi. aut publica. aut priuata. de quib⁹ supra visum est. Si vero sine vi. in furto cōtingit et pariter de eo supra visum est in ti. de furtis prout tū verbū sonat vi bonoꝝ rap. Rapina sine vi fieri nō pōt. l. ij. §. nō solum. ff. de incen. Sed qualitercūq3 accidat supra visum est i ti. ad. l iulī. de vi et datur ī. annū ad quadruplū post annū vero ad simplum. C. eo. l. res. qñq3 in duplum tm̄. ff. eo. l. iiij et insti. eo. in p̄rin. et ibi vide.

Sequitur rubrica de incendiarijs.

Et clare liqueat qui pena pro hoc commisso siue delicto infigenda sit distinguendū ē q2 aut incēdiū fit sine dolo sed cū culpa. aut cū dolo si primū aut culpa est leuis aut lata si leuis tūc dānū resarcire iube. ff. de incendio. l. qui edes. §. nō nūꝗ. Si vero culpa sit lata tenet emēdare dānū. Et si nō habeat in ere luet i corpore per dictū. §. Si vero culpa sit leuis poterit castigari p̄ fustigationē. Si vero dolo cōtingat distinguendū est q2 aut incendiū immittit in ciuitate castro opido vel rure si primum Et tūc aut incēdiarius est tenuioris vite et humilis. Et tūc aut incendiū est magnū et d3 necari in igne vt. l. qui edes in principio. ff. de incēdio vel bestijs subici vt l. fi. §. fi. eo. ti. Et hoc qñ dicat magnū v̄l puuz relinquit iudicis arbitrio vtroq3 tm̄ casu vltimū suppliciū inducit. ff. de penis qui vltimo. et. l. capitaliū in principio. Et. l. respiciendū in fine. Si vō incendiū nō est magnū tūc imponitur pena metalli per dictā l. capitaliū loco cuius est hodie bānimentū ꝑpetuū dicta. l. capitaliū. §. nō nūꝗ. Aut incendiari⁹ est in aliquo gradu cōstitut⁹ et tunc si incēdium est magnū capite punit si modicū in insulā portat dicta. l. fi. §. fi. Si vero incendiū sit factū i rure. Tunc aut est humilis persona aut in gradu constituta et si humilis Aut incendiū est magnū punit capite vt sic leuius punit ꝙ in ciuitate castro vel opido dicta. l. capitaliū §. qui ob inimicitias. Si aūt sit paruū incendium tunc erit pena metalli ex cōiunctione principij. l. capitalium et. §. qui ob inimicitias. v̄. qui vero casam. Nam. v̄. ille qui vero casa3

dicit leui9 puniri et principiū.l.capitaliū dicit leuius q̄ morte puniri dū quis in metallū dānatur. Si vero incendiari9 ē in aliquo gradu cōstitut9 tunc si incēdiū est magnū deportabitur Si modicū relegabit cū sit minor q̄ deportatio dicta.l capitaliū in principio. Et hee variatiōes penarum ex qualitate psonarum et rerum pbant p.l.pedi9 et.l.q̄ edes et fi.ff.de incēdio et in.l.ij.ff.de termio amoto et p.l.plt.ff.si ex noxa cā. agat et p.l.capitaliū. §.fi.palle. Ultra tn̄ casus pre enarratos cōtingit aliquotiēs incendiū fortuito casu absq3 aliqua culpa puta qr in custodiēdo ignē eandē diligentiā adhibuerat is q̄ lampadē incenderat qualē diligen.paterfa.adhibuisset fortuito casu vitrū lāpadis ruptū emisit oleu3 z dū ignis validius ascensus finē quo tenebat lāpas incēdit et ex illo fune ignis postes vl' trabes dom9 cōbuxit in quo casu nulla penitus pōt notari culpa certe tale incendiū venia dignū est vt i l.si fortuito in prin.ff.de incēdio. Nec tenebit resarsire dānu3 cū nulla fuerit negligētia q̄ tn̄ requirit ad hoc vt resarsire teneat p.l.q̄ edes v̄.si vero e.ti. Et ita intelligit glo.in dicta.l. si fortuito Nā rē q̄ culpa caret in dānu3 vocari nō puenit ca. cognoscētes in prin.de pstitutis qr pena noxā psupponit.l. sanxim9 in prin. C.de penis ar.optimū in.c fi.in fi. de iniurum et dāno dato. De iure autē canonico incēdiarij volūtarij restituto dāno p tres annos pniam agere iubent vt in.ca.si q̄s domū de iniurijs et dā.dato. Et hec pena pcedit i occulto incēdiario qr si esset manifest9 z infamia notat9 tūc si incēderet eccl'ias tanq̄ sacrileg9 romano pōtifici ess3 p absolutione obtinēda remittēd9.c.tua nos de sen excō.et tales ipo facto incurrūt sniam excō. Incēdiarij v̄o aliorum locorum nō sacrorum nō sūt ipso facto excōicati s3 sūt excōicādi ppetuo carceri mācipādi ca.pessimā.xxiij.q.viij.de quo in ca.cū deuotissima p glo.xij.q.ij. Iniungiet etiā eis d3 pegrinatio iherolomitana vel apud sanctū iacobū.xxiij.q.vlt.ca.si q̄s mēbrorum de quo habet i.c.si q̄s de iniurum z dā.da. Et iste pene sūt magis psciētiose q̄ cōtentiose iudicij. Nā si corā officialib9 epo4 vel archiepo4 alio4 vel plato4 fiscali pcuratori itercedēte i iudi

eius terminarent tūc ꝑ q̄litate cōmissi punirent̄ ita ꝙ tant⁹
posset esse excessus in incēdio magno dolo ꝯmisso ꝙ posset
degradari vel si nō eēt magn⁹ excess⁹ seu magnū incēdiū de
poni a bñficio vel si eēt puuz suspēdi et al's ꝑ q̄litate criminis
et ꝑsone puniri ꝑ ea q̄ traduntur in sepe allegatis .c. pessimā ⁊
ca. si quis. et in .c. cū nō ab hoīe de iudi. et in .c. tue de penis.

Sequitur rubrica de abigeis.

Hoc crimē abigeatus deprehēditur ex
numero pecoꝝ ablatoꝝ aut ex ꝯsuetudine abigē-
tis. et q̄d si q̄s vno semel dūtaxat .x. oues .iiij. porcos vnū
bouē vl' vnū equū abegerit .i. ab alio egerit q̄d vi ceperit pe-
na abigeat⁹ tenet̄ .l. oues in prin. ff. e. et agrauat̄ delictū ex q̄-
litate loci ex quo abacta sūt aīalia vt i dicta .l. oues .§. vnq̄z
Sz si q̄s sepi⁹ scz ter vnū pec⁹ q̄libet vice abegerit abigēs ē
dctā .l. oues .§. q̄ sepi⁹. Agrauat̄ etiā hoc delictū ex qualitate
abigēdi q̄z vel abigit cū armis aut sine puta cū pāno rubeo
more abactoꝝ studiosa caliditate abigentiū. Et iō merito di-
uersificant̄ pene et vt plene intelligam⁹ q̄ pena ifligēda sit ꝑ
pecudib⁹ abactis faciēda sūt hec mēbra. q̄z si q̄s ouē bouē
vel equū et sic de alijs aīalib⁹ oberrātib⁹ et i pascuis relictis
abduxerit aīo doloso vt dño nō reddat nō ē ꝓprie abigēs sz
fur ⁊ tāq̄ talis .s. fur punit̄ vt i .l. i. §. ceteꝝ. ff. de q̄ pena visuz ē
sup̄ i ti. de furtis. Si vō q̄s studiose abigat vt ipe vel ali⁹ ar-
ripiat sicut porcū caprā berbitē vel aliud minimū aīal abdu-
cat min⁹ punit̄ q̄ꝫ q̄ bouē vl' equū puta q̄z fustib⁹ castigari po-
terit ꝑ .l. leuia. ff. de accu. vel ad tp̄s relegari. ꝑ .l. i. i prin. ff. de
abige. qui vō gregē puta decē oues .iiij. porcos vnū equū vl'
bouē abigit i metallū dānari pōt vel hodie loco illi⁹ ꝑpetuo
bāniri .l. i. §. q̄ꝙ. ff. e. si tñ abigēs sit in dignitate ꝯstitut⁹ rele-
gat̄ aut ab illa dignitate deponit̄ dicto .§. q̄ꝙ. vō ac tñ. Qui
aūt cū gladio .i. ꝑ vim abigūt bestijs subiciunt̄ dicto .§ q̄ꝙ i
fine. Receptatores vō abigeoꝝ ad .x. annos relegant̄ vt i .l.
fi. i fine ff. e. ti. In iure aūt canonico nō reperit̄ specificata pe-
na hui⁹ delicti. Ac tñ q̄z iura canōica i penis ifligēdis sic ciui-
lia penā culpe adaptāt. ⁊ q̄to q̄s culpabilior statu punibilior

vt.c.cum nõ ab homine de iudi. Dicendũ erit ꝙ abigens im probior sit fure vt in.l.abigeat⁹.ff.eo.merito.scdm canones punietur ꝓ furto.ar.eoꝝ que notantur in.c.fi.de furtis et poterit esse depositio per ea que notantur in dicto.c.cum nõ ab hoie et in.c.tue de penis qđ tñ peritie iudicãtis remittẽdũ ẽ

Sequitur rubrica de receptatorib⁹

Uia pessimũ genus ẽ receptatorum si ne quib⁹ malefactores diu latere nõ possunt.l.prima in pricipio.ff.eo.iõ par ipsos pena spectat.l.i.C.de his q̃ latro.vel alijs cri.reos occultã.Sꝫ si q̃s nõ recepter offerre tñ nocentẽ q̃ moraꝛ in ꝑdio suo cõtradicat vl'supercedat si pñs sit cui⁹ꝑ diũ est puniꝛ in substantia qꝛ priuaꝛ fundo.l.fi.in.fine.C.de his qui latro vel alijs cri.reos occul. Et coloni.vel inquilini cõtradicẽtes ꝑpetuo exilio subiacẽt vt in.e.l.in.fine idẽ est in bonis.l.i.C.de his q̃ latro.Et iõ vt clari⁹ hãc materiã intelligam⁹ faciem⁹ hec mẽbra qꝛ aut q̃s i domo vel agro.suis hꝫ nocentẽ quẽ talẽ ignorat.aut quẽ talẽ scit.Et primo casu nõ teneꝛ pena receptatoꝝ dũ tñ dñs ꝑdij offerat iudici requirẽti reũ efferre si in ꝑdio suo sit.Et hoc est qđ vult tex.in.l.i.C.de his q̃ latrones in ꝟsi.vel offerre ⁊ in.l.sequenti.in principio de quo pleni⁹ in.l.requirẽdi.C.de seruis.fugi.ꝑ docto.Si ṽo dñs ꝑdij scit nocẽteꝫ apud se esse tunc distinguiꝛ cui⁹ criminis reus apud eũ sit.Nã si latro fuerit qꝛ tales inimici capitales sunt nature.iuraqꝫ tales maxime detestanꝛ volũt iura ꝙ q̃ tales suscipiũt supplicio corporali puniãꝛ vt in dicta.l.i.C.de his qui latro.et in.l.i.§.i pari.ff.de recepta.Qui vero alijs criminib⁹ irrecticos sciẽter occultãt pari pena qua ipsi occultati puniunꝛ ꝑ dictã.l.i.C. de his q̃ latro qđ ꝓcedit si receptator fauet delictis cõmissis qꝛ tũc tales sunt fautores.l.ij.§.nõ tm̃.ff.de incẽ.⁊ in mauf. Si ṽo receptator nõ fauet delictis sꝫ ꝑsonis delinq̃ntib⁹ tũc intelligiꝛ ꝙ tales punientur eadẽ lege.sꝫ nõ eadẽ pena imo miti⁹ iudicis arbitrio et sic intelligi dꝫ dicta.l.fi.ff.e.et i pari causa hñdi sunt q̃ cũ apprehẽdere latrones possent pecunia vel surreptoꝝ ꝑte accepta dimittũt dicta.l.i.i fine.ff.de rece.

Eripiunt tū formali pena receptatoꝝ affines ⁊ cōsanguinei
q̄ affinitatis vł cōsanguinitatis grā malefactores occultāt
ꝑ.l.fi.ff.eo. Et intelligendū ꝙ lȝ affinitatis vel cōsanguini-
tatis affectio eos reuelet: nō tū a tota pena Sȝ punient mi-
tius arbitrio iudicis et hoc est ꝙ vult dicta.l.fi.in v̄. neqȝ se
uere ad modū puniēdos quasi velit ꝙ nō puniūtur iuxta se-
ueritatē legis sȝ mitius ꝓ quo.l.quid ergo.§.pena grauior.
ff.de his qui nota infa. Notandū etiā ꝙ si affines vel cogna
ti receptarēt fauēdo delictis et nō ꝑsone vȝ ad euitandū pu
nitionē affiniū vel cōsanguineoꝝ occultarēt vel receptarēt
seueritate receptatoꝝ punirēt qꝛ tūc cessarēt rōnes affectiōn.
affinitatis et cōsanguinitatis vt ꝓbatur ꝑ tex.in.l.castitati
cū ibi notatis. C.ad.l.iul.de adulte.et. C.de falsa moneta.l
i.i fine. De iure autē canonico receptatores hereticoꝝ ana-
thematizātur et mortuis denegant sepultura vt in.c.sicut ait
de hereti. Et intelligendū de receptatorib⁹ fauētib⁹ ꝑsone ⁊
nō delicto. Quia si fauerēt delicto eadē pena punirētur qua
receptatores vt i.c.ij.de here.li.vi. In alijs v̄o delictis q̄ꝑ he
resis serua distinctionē legalē de qua supra adhibito cano-
nico tēperamēto quo supra vsi sum⁹ scȝ si receptatores sint ex
eo diffamati vel nō diffamati qꝛ si publice diffamati puniū
tur vt delinquētes si receptādo fauēt delicto glo.in ca.i.sup
verbo receptauerit de homicidio li.vi.ar.eoꝝ que habētur
in.c.cū nō ab hoie de iudi.et in.c.tue de penis ⁊ i.c.fi.d̄.fur.

Sequitur rubrica de effractoribus carcerū.

Rubrica ista expediri pōt ꝑ q̄situ̅ scilȝ q̄
pena puniat fugiēs a carcere ꝓ cui⁹ solutiōe dic ꝙ
aut talis exiuit carcerē nō frāgēdo aut frangēdo. Primo ca-
su vt qꝛ inuenit ostiū apertū et sic exiuit tūc arbitrio iudicis
est puniēdus.ff.e.li.i.ij.respō. Aut frāgendo carcerē ⁊ tūc di
stingue qꝛ aut iste in veritate crimē cōmisit ꝓ quo erat i car-
ceratus. Et tūc puniet capitaliter ad lr̄am lȝ delictū ꝓ quo
erat incarcerat⁹ nō esset capitale vt in dicta.l.i.in. principio
⁊.ff.d̄ penis.l.si q̄s aliq̄d la.ij.§.miles et.milites agrum.§
ei⁹ in fine.ff.de re.mili. Et est ratio quare plus punitur quia

maius ē delictū et duplex.s.primū et istud scōm qꝛ fregit car
cerem. Quare nō miror si plus puniat̄ ar. C. de epi.audi.l.iij.
in.fi.et ad.l.iul.de vi publi.l.seruos circa mediū dela.l.oēs
li.x.et.ff.de penis.l.capitaliū.§.solēt. Aut iste qui fregit nō
cōmiserat. Et tunc qꝛ pro confesso habet̄ punietur.ac si illud
cōmisisset sic intelligetur.l.in eos.ff.de custodi.reo et eiꝰglo.
verutamē qꝛ ista pena imponi debet ex p̄sumptiōe ꝓbatōis
tempꝑate dꝫ ꝓcedere iudex et q̄ntum pōt tardare ad penā vel
multū mitigare.ar.lec.et nota.dꝛ.ij.q.i.noīe et.c.i.qꝛ sanctiꝰ
est nocentē impunitū ⁊c.l.absentē.ff.de penis. Cōsiderare
etiā dꝫ iudex quid mouerit fugientē vel effrangentē. Nā si cō
spiciebat sibi ꝑ falsos et capitales inimicos accusatores ⁊ te
stes crimē capitale impositū et iudicē fore ipius inimicū aut
participem false accusationis tunc quia per tales verisimili
ter vis et iniusticia sibi fieret tunc fugiens aut frangens nō
habetur ꝓ confesso qꝛ ad repellendū vim et iniuriā hoc fecis
se videretur qꝺ et ꝓmittitur.l.vt vim.ff.de insti.et iure fa.lec.
⁊ nota.in.l.scientiā.§.qui cū aliter.ff.ad.l.acq̄l. Propterea
qꝺ dictū est fugientem pro confesso haberi habet hoc locū
si ipsemet exiuit. Si autē alius ipsis subtraxit tūc subtrahēs
tenetur scōm quosdam crimine.l.iul.maiestatis vt in.l.cuius
qꝫ.v. Item qui cōfessum.ff.ad.l.iul.maie.quod est verū si il
le que substraxit erat reus maiestatis et cōfessus vt ibi nota
Si autē erat reus alterius criminis tunc non punitur vt reꝰ
maiestatis vt ibidē notatur sed illa pena qua detentꝰ punie
tur. C. de exacto.tribu.l.quotiens.li.x.ar.etiā dicte le.in eos.
ff.de custo.reo.et in dicto.§.miles. Notandū tamen est ꝙ
eximens per vim a manibus officiariorū videtur in casum
pro exempto fide iubere.l.i.§.si quis. C. de falsa moneta. Sꝫ
effrangens carcerem vt aliquē intro existentem et detentū
pro crimine sibi imposito licet nō vero vt ipsū a carcere libe
ret in quinquēniū relegatur seu bannitur per.l.i.§.itē effra
ctores.ff.de effra.si aūt culpa cōmentariensis euadat leuius
punitur.l.ad cōmentarien. C. de custo.reo.cum ibi notatis.
De iure aūt canonico nō reperitur specialiter pena statuta sꝫ

per generalitatem regularū de quib⁹ in supra allegatis.c.ac si clerici et cū non ab homie de iudi.et per.c.tue de penis poterit ecclesiasticus iudex ad instar.regularū ciuiliū qualitatibus personaruz et delictoꝝ pensatis punire.Nam posset deponere effractorē per lec.et notata in.c.ex litteris de exe.pla.

Sequitur rubrica de crimine expilate hereditatis.

Oc crimen parum degenerat a furto: Nam ex parte cōmittētis nō est dr̄ia q2 vterqz cōtractat nec ex pte rei cōtracte q2 alienū ꝯtractat vt i.l.i.ff.e.ꝑverbuz alienā ibi positū.Sz q2 i furto res q̄ ꝯtractatur ē vere vnius certi vel pluriuz certoꝝ.In expilata aūt hereditate nescit cui⁹ hereditas erit vel si sciat nō duz est possessa vt in.l.ij.e.ti.ff. Quia tn̄ expilatores sunt atrotiores fures l.i.§.expilatores.ff.de effracto.atroti⁹ puniūt.Nā in op⁹ publicū ꝑpetuuz seu ꝑpetuo hāno si cris q̄litas exposcat dari pn̄t vel intēporariū si isigniores grad⁹ sint.Honestiores vo hoc ē in dignitate cōstituti amoneri pn̄t ad tp̄s ab ordie seu dignitate vl' hāniri ad tp̄us arbitrio iudicis q̄ crimie cognoscit vt dicto.§.expilatores.Et in effectu nō pōt certa regula dari.Q2 scd̄z q̄litatē ꝑsonaꝝ delinquentiū et delicti iudex alteraz penaꝝ p̄dictaꝝ acōmodabit.Notandū tn̄ est ꝙ ignorātia hoc casu expilantē nō excusat p.l.fi.ff.eo.ti.puta si credat esse de bonis vni⁹ ꝛ sit de bonis alteri⁹ Sz si crederet eē suuz et cogitatiōe dn̄i caperet excusaret p.l.merito.ff.ꝓ socio.Si tn̄ capiat aliq̄d qd̄ ad se n̄ ꝑtineat credēs quodā crassa credulitate nulli ꝑtinere ꝑiter tenet q2 ridiculū ē dicere vl' audire ꝙ rē alienā velut suā cepit vl' occupauerit oēs aūt scire dn̄t qd̄ suū nō ē hoc ad alios mōis oib⁹ ꝑtinere.l.fi.C.vn̄ vi vbi bonus tex.i ista materia De iure aūt canoico q2 nō repit expssa pena.in hoc casu recurrēduz ē ad penas canonicas d̄ fur.sup

Sequitur rubrica de termino amoto.

Losa finalis i lege fi.ff. eo.facit tria mēbra ꝯtingētia hāc rubricā.sz q2 illa tria mēbra nō amplectuntur totū titulū et maxie penas legis agrarie de q̄b⁹ i

principio dicte.l.fi. Uisū mihi est posse sub sex mēbris totuz
titulū cōprehēdi de quib⁹ seriatim dicēdo hui⁹ ti. materia sa
tis erit enucleata. Cōsiderem⁹ igit̄ q̄ cause inducere pn̄t hamo
nentes ad amouendū termios. Et si resolute pēsem⁹.iiij. dū
taxat reperiem⁹. Prima causa est vl' esse pōt q2 terminis lapide
us est in signis ꝛ vtilis ad alia edifficia ꝛ his qui amouet ar
bitrat̄ terminū illū vtilē eē edifficio suo. Et sic furatur nō tn̄
aīo transferēdi aut ꝓpellendi vel obscurādi limitē. Et tūc te
netur pena furti de q̄ supra visuz est in ti. de furtis et hoc cōti
net.l.i.in fi.ff.e. dū dicit sz ꝓ cōditione admittentiū cobertio
ne transizendū. Et istū intellectū magis declarat.l.diu⁹ i fi.
eo.ti. Scd̄o casu terminū amouere pn̄t vt remoti⁹ figant̄ et
cōplantent̄ ad fines appropriandi amouēti ꝑtem agri vicis
ni. infra quē ꝓpulsi sunt termini et istū scd̄m intellectū tāgit
glo.vl't. in.l.fi.eo.ti.qui colligit̄ ex principio.l.ij.eo.ti. ꝑ ver
buz ꝓpulerint. Nam illud verbū ꝓcul pellere sonat et tale de
lictū puniet̄ scd̄m qualitatē ꝑsonaꝝ ita ꝙ si in gradu dignis
tatis cōstitut⁹ sit cōmittēs subdistiguit̄ aut iuuenis vl' senex
sit. q̄ si iuuenis fuerit in lōginquis ꝑtib⁹ ad tp̄s relelegat̄ Si
v̄o senex in ꝓpinqs.l.ij.§.de pena.ff.e. Tertio casu cōtinge
re pōt qn̄ duo litigāt de finib⁹ agroꝝ suoꝝ cōuicinoꝝ et vn⁹
euellit termios ad fines obturādi limites alteri⁹. Et tūc pu
nit̄ scd̄m q̄litatē et cōditiōez ꝑsone ꝛ factoꝝ violentiā.l.diu⁹
in prin.et.l.fi.in.fine.ff.eo. Hoc tn̄ scias ꝙ vltim⁹ grad⁹ est re
legatio seu bānimentū tpale et nō capitalis pena vt i dictis
legib⁹. Quarto casu cōtingere pōt sola cū deprauatiōe puta
q2 nō vult cōtractare terminū nec ꝑ diuz vicini sibi lucro fa
cere nec questionē seu litem obscurare sed dūtaxat aīo nocē
di vicino et sibi nō proficiendi: fines cōmunes inter vicinuz
amouet et tunc distinguit̄ pena scd̄m diuersitatē ꝑsonaꝝ ex
lege agraria. Nam si liber sit ꝓ quolibet termino amoto con
demnatur in quinquaginta aureis fisco applicādis Si vero
seru⁹ capitaliter punitur dn̄o militari pro eo soluere volue
rit.l.fi.in principio.ff.eo. Et est actio popularis in premissis
casibus vt in dicta.l.fi.§.et eius actionem. Quinto potest

contingere euulsio terminoꝝ casu fortuito puta quia credēs furari lapidē simplicem furatus est terminū quē ignorabat esse terminū et tunc verberibus cedi iubetur.l.ij.in fi.ff.eo. Sexto et vltimo cōtingere pōt euulsio terminoꝝ mādato alicui⁹ et tunc mādatarij hoc turpe exequētes mādatū ꝑ biēniū ad opus publicū dantur vel loco illius ꝑ biennium relegantur seu banniūtur.l.ij.§.si vero alij.ff.eo.et ꝑ hos casus credo cōprehensū esse totū nigrū.ff.eo.et pariter oēs casus q̄ in hac materia vltra q̄ꝫ expedire cotidiana retentis simplicib⁹ termis rubrice euenire pñt.qꝛ extēdendo rubricā posset fieri disgressio ad alios cas⁹ puta si ꝑ vim publicā vel priuatam fieret et similia. De iure canonico pariter fit distinctio inter cōmittētes et cōsiliū dātes. Nam cōsilium dātes duob⁹ mēsib⁹ excōicari iubenᵗ vt in.c.tanta.lxxxvi.di. ita tñ vt si quid eis īfra dictoꝝ duoꝝ mēsiū humanit⁹ euenerit puta infirmitas vel mortis ꝑiculum viaticū eis non denegaᵗ. Principales vero anotētur carcerib⁹ ꝑ pnia ꝑagenda ad tēpus mācipari pñt ar.eoꝝ q̄ sentit gl.in di.c.tanta sup verbo terminos iunctis etiā que dicunᵗ in sepe allegatis capi.cū nō ab hoīe de iudi.et tue de penis maxime cū de facto illo īsurgit cōtra cōmittentē infamia vt in precedentib⁹ penis canonicis dictū est.

Sequitur rubrica de collegijs illicitis et monopolijs.

T certā habere possimus doctrinam q̄ collegia dicanᵗ licita et q̄ illicita duas hēm⁹ cōsiderare collegioꝝ faciēdoꝝ cās cōem vꝫ et priuatam. Et regulariter collegia q̄ ad vtilitatē reipublice fiūt sūt de iure ꝑmissa.l.i.§.Itē collegia.ff.q̄d cui⁹qꝫ vniuersitatis ꝛ in.l.collegia.§.i sūma.ff.de colle.illi. Cetera vo q̄ ob vtilitatē priuatā cui⁹libꝫ et nō hita cōsideratiōe boni publici fiūt illicita cēsenᵗ vt i.l.i.C.de monopolijs et.l.fi.ff.e.ibi.dū dic dū neqd ex publica lege corrūpāt ꝛc. Et est notādū q̄ꝫ regulanᵗ ꝑmittiᵗ artificib⁹ enumeratis in.l.fi.ff.de iuꝝ īmunita. facere collegiū dū tñ bona itentōe illō faciāt qꝛ si illō faciāt ad īuidiā seu detrimētū reipublice ꝑpriāqꝫ vtilitatē diceret

poti⁹ monopoliū q̄ licitū collegiū p̄ dictā.l.vnicā.C.d̄ mo.
Et qd̄ ml'tis mōis ꝯtingere pōt puta q2 fit inter artifices ali
cui⁹ ciuitatis q̄ fraus fiat in artificio. vt int̄ pistores q̇ man⁹
et brachia lauāt cū aceto vel oleo vt panis exaleat̄ vt appeat
maior. Et carnifices q̇ insufflāt carnib⁹ vt grossiores appeāt
petie carniū Et caupones q̇ p̄ vino aquaticā ⁊ p̄ mustatel-
lo vinū albū sophisticatū vendūt ⁊ sartores in disploidib⁹
ponūt lanā loco bābicis et eos q̇ stāgni cupri aut electri va
sa cōflāt et aliquas lineaturas sub colore ornamēti faciūt vt
citi⁹ corrūpant̄ et sic de alijs artib⁹ in q̇b⁹ aliq̇ cōmittūt̄ bara
tarie vl' pōt fieri fraus etiā in p̄cio puta q2 oēs eiusd̄ artis cō
ueniūt ne vn⁹ alio vili⁹ vēdat q̄ inter eos cōuentū sit vl' ne
vn⁹ opus p̄ aliū inceptū p̄ficiat vt ī dicta.l.vnica.de mono.
Et tales cōgregatiōes cōspiratiōes et cōuentiōes ad emu-
lationez reipublice cōfecte sunt reprobe et dānate et punibi-
les. Et ideo pena taliū facientiū talia mono. illicita distin-
guitur ex p̄sonis. Nam si serui sint recepti in collegio illicito
pena est centū aureoꝝ vt in dicta.l.collegia. Si vero liberi il
licitū collegiū cōtrahāt pena quinquaginta librāꝝ mulctā-
tur. Sed si cū collegio illicito ꝯcurrat monopoliū in detrimē
tuz reipublice: tunc tale monopoliū facientes cōfiscatis bo
nis in exiliū ꝑpetuuz mittunt̄ et iudices p̄missas penas in-
fligere dissimulantes in.xl.libraꝝ auri cōdēnantur ꝓut hec
omia ꝓbantur in.le.vnica predicta. C.de mono. Facientes
cientes v̊o collegiū illicitū.s.contra legū sanxiones et reipu
blice vtilitatē puniūtur sicut q̇ vim publicā cōmittūt per.le.
qui illicitū.ff.de colle.illici. imo etiaz si per tale collegiū lede
retur princeps habēs maiestatē teneret̄.l.iul.maiestatis.l.i.
in principio.℣.quo ve.cetus.ff.ad.l.iul.maie. Et p̄ premissa
potes elicere dr̄az int̄ collegiū illicitū et monopoliū. De iure
āt canoīco collegia q̇ fiūt ad pia loca sūt approbata vt i mo-
nachoꝝ canonicoꝝ scolariū ⁊ similiū ꝓut no.doc.in.c.cū ab
eccl'iaꝝ de offi.ordi. et pariter religionū p̄ romanū pontificē
approbataꝝ vt in.c.fi.de reli.domi. et ca.vnico.e.ti.li.vi. pe
na aūt certa eo.iuꝝ nō est statuta saltē penalis in foro ꝯten-
cioso. Sed propter prohibitionē canonicam puniri possent

arbitrio iudicis ar. eoꝝ que leguntur et notātur in .c. dilecta de exces. prela. et recurrendū esset habita cōsideratiōe criminis et ꝑsonaꝝ q̄litate pēsata ad regulas gn̄ales q̄ sepe dicte sunt in dictis capitulis cū nō ab hoie de iudi. et tue de penis.]

Sequitur rubrica de crimine stellionatus.]

Hoc crimen posset sub ti. generali de extraordi. cri. collocari vt in .l. stellionat⁹. ff. de extraordi. cri. Sz q2 iuriscōsulti principalē assignant rubricā de his in quib⁹ cōmuni⁹ delinquitur iō aliquid dicem⁹ Pro quo p̄mittendū est ꝙ crimē stellionat⁹ locū hz in omni delicto seu crimie cui a iure nomē certū nō ē impositū .l. stellionatus in principio. ff. eo. Et sicut se hz actio de dolo ad ciuilia iudicia in priuatis iudicijs seu ciuilib⁹ actionibus sic se hz stellionatus in criminib⁹. Nam sicut de dolo actio est subsidiaria vt in .l. si legatarius. ff. de dolo ita etiā in locū deficientis accusationis spālis criminis daṫ ex hoc titulo crimis stellionat⁹ accusatio. Sed ne ꝑ ignota ꝓcedamus sciedū est ꝙ crimē stellionat⁹ nomē sūpsit a quodaz aiali reptili; qd̄ dr̄ stellio: et est quasi simile serpēti et stellionatū aial dr̄ q2 ex diuersis colorib⁹ pictū sicut celū stellis. Et cōmittit hoc crimen ille qui aio verbo et opere varius et incōstans est. Puta q2 candē rē vni impignorat et alteri vendit ꝑmutat insolutuz dat vel quomōlz alienat. vel vnā mercē ꝓ alia supponit vti electrū ꝓ auro stāgnū ꝓ argento pānuz lineuz ꝓ ciricio dicta .l. stellionatus vsqz ad .§. pena. ff. eo. ti. et in .l. saccularij in principio. ff. de extraor. cri. vel rem alienaz afferens esse suā impignorat .l. fi. e. ti. Et gn̄aliṫ in omi casu vbi deffi cit criminis titul⁹ cert⁹ vt in dicta .l. stellionat⁹. ff. eo. ti. Pena aūt certa in hoc crimine exprimi nō pōt q2 scdz qualitatē cōmissi variaṫ vt in .§. pena. e. l. que vult. stelliones puniri pena extraordi. duz tamē in plebeis penam metalli in honore v̄o constitutis ad tēpus relegationē vel ordinis amotionē nō excedat. Et q2 oīs casus videnṫ satis clari satis dep̄hendiṫ pena cuiuslibet ex premissis excepto ꝙ in eadē .l. iij. §. Item si quis fit mētio ꝙ qui ipostură facit crimē stellionat⁹ cōmittit

in cuiusq͂ dicte verbi interp̄tatione glo. et doct. variarūt idō ad euitandū oīa cōtraria verbū imposturam intelligi dz scḋm naturā clausule in qua post eū est dū dr̄ in dicto tex. Itē siqs iposturaz fecerit vel collusionē in necem alterius stellionat⁹ poterit postulari in. quo noto disiūctam vel cui⁹ natura est iūgere simbolisantia saltē in significato p. c. inter ceteras de rescrip. cū ibi notatis opz p̄sumere q̄ ipostura et collusio pro eodē ibidē effectualiter accipiant. Et q̄ fiāt in necē alteri⁹. Capiam⁹ ergo vnū mēbrū qḋ baptizabim⁹ p stellionatū puta tici⁹ odio hz seyū idē tici⁹ scit q̄ seyus freq̄ntat domū gaij hn̄tis vxorē formosam. Et lz tici⁹ sciat seyū frequētare ex cā honesta et nō turpi domū gaij suggerit tn̄ gayo q̄ ex cā turpi frequētat vt medio gaij se de ticio vindicet. Ex cui⁹ suggestione gay⁹ seyū occidit. Et qz iste casus nō est noiatuz comprehēsus sub lege cornelia oportuit ip̄z cū sepe cōtingat sub gn̄alitate hui⁹ tituli ꝯp̄hendi. Et iste intellect⁹ pōt deffendi p doctrinā duaꝝ glosaꝝ in. c. sicut dignū de homi. quaꝝ vna est sup verbo inflēmasse et alia sup verbo ꝓuocassent. Qualitatē aūt pene tam hui⁹ q̄ ceteroꝝ mēbroꝝ hui⁹ crimis relinquo arbitrio ius dicere debentis q̄ p̄sonaꝝ et facti qualitatibus p̄esatis penā p qualitatib⁹ adiciet. De iure aūt canonico nō reperio exp̄ssaz penā applicari tn̄ pōt p tradita i. c. nulli liceat de re. eccle. nō alte ipignorāte vel alienāte res eccl'ie ad se nō ptinentes. Et est pena priuatiōis a bn̄ficio cui⁹ bona alienat tanq̄ sua cū sua nō sint p glo. fi. eo. ti. facit ad hoc l. iubem⁹. §. yconomus. C. de sacro sanc. ecle.

Sequitur rubrica de sepulcro violato.

Via hodie ecclesia in copia cimiteriorūz ꝓuidit crimē hoc in dessuetudinē abijt. Null⁹ quidē legitime humād⁹ sepultura caret nec magis exquisita q̄ non exquisita prodest vt extra de sepul. quasi p totū et de statu mona. c. cū ad monasteriū licet premissum sit eligere sepulturam que eligi debet in loco magis religioso vt in. cap. fraternitatē de sepultuꝛ. Que autē pena violati sepulcri esse solet habet̄ p glo. super verbo crimen. C. de sepul. viols. ⁊ in

l. si quis sup verbo violatores eo. ti. et in. l. fi. et. l. pretor. ait super verbo aureoꝝ. ff. eo. ad que me remitto. De iure autē canonico nulla pena statuit. nisi q gesta irritant vt in dicto. c. fraternitatem. Et in effectu ista rubrica parū est in vsu. Et iō parū cōmode in ea tractari post:

Sequitur rubrica de violatoribus exilij et carcerū:

[P]Ena violentis exilium seu bānimētum est scdm q crescit cōtumatia. Nam qui ad tps relegat9 est si redeat infra tēp9 in insu am relegetur. l. capitaliū. §. in exilibus in principio. ff. de penis. Et erit ista relegatio ppetua vt ibi vult glo. p. l. relegati. eo. titu. Sz illa glo. nō potest pcedere. quia tūc superflueret qd sequitur ibidem videlicet quiquidē relegatus et iterum ꝛc. deportat et cum deportatio ex proprio significato sit ppetua relegatio vsi. temporalis. l. relegatoꝝ. §. dr̄ia. ff. de interdic. et rele. non oportebit intelligere illā regulā relegationē tēporalē vt primam sz erit hec dr̄ia q p primā relegatur extra puinciā. In scda vero relegatur ad tempus in insulaz et sic nō hz aliquā prouinciam liberam. Et si talis in insulam relegat9 recedat in insulaz perpetuū deportatur qui deportatus si euaserit capite punitur per dicta iura ꝛ ibidem in custodijs vt in dicta l. capitaliū. §. et ita in custodijs quas custodias glo. ibi exponit per interpretationē. l. custodias. ff. de publi. iudi. sz forte intelligere possemus illū. §. et ita loqui. in condemnato ad carcerē ad temp9 per. l. seruus. C. de pe. et hoc sentit glo. in c. hij qui in. q. iiij. et per. c. qūuis de penis. li. vi. quez glo. dicit procedere in omni habente iurisdictionē. Dicemus ergo. et ita in custodijs subaudi idest i hoībus ad temp9 carceri sub custodia mācipatis idest vt qui in tpus dānati essent ad carcerem si euaderēt duplicatur tpus. l. aut damna. §. quod q̄s et si violenter illud in perpetuuz damnarentur vt ibidem et dicto. §. si ita. Et qui in perpetuū si exirent in metallū damnarentur. Et qui in metallū euaserint summo supplicio afficerentur. Et per istam expositionem colligit que pena impo

nitur de iure canonico violanti carcerem ad quem dānatus fuerat ad tempus scilicet ꝙ duplicetur et si duplicatū iteruʒ violet ꝙ perpetuo carceri deputatur adhibetur tamen tēpe ramentū in dicta tēpoꝝ duplicatione vt scilʒ tpus intra decenniuʒ in tm̄ duplicetur q̄tum ex leudium relinquebat. Si vero ad decēniū vel vltra erat incarceratus tunc perpetuat vt in dicto. §. quod quis pōt etiā ecclesia imponere penā cri lij. l. di. accedens de calum. c. primo de cri. fal. ad audientiaʒ et in illis casibus pcedetur vt supra dictū est.

Sequitur rubrica de vectigaliū et alioꝝ tributorū indebitis ex actoribus.

Sunt qui sub colore debite ex actionis plurimas faciūt extorsiones maxime in exigendis pedagijs guigdacijs passagijs et alijs tributis quos puniri cōueniens est. Et quia circa hec varie delinquitur varie et q̄ pene statuunt. Nā pōt exigi indebite vectigal puta q: nullū ius vectigalis cōpetit exigenti et de eo dictuʒ est supra in rubrica de vi publica. Et vt hic aliqua repetam' et amplius scōm theoricam doct. in. l. fi. C. noua vecti. insti. nō posse distingam' q: aut aliquis vtitur illicite inducendo vectigal. Et est pena. l. libraꝝ auri et pena. l. iulie. de ambitu vt. ff. ad. l. iul. de ambitu. l. vnica. Et hoc si nō exegerit sʒ solū inducat aut post indutionē exigit Et tunc est pena. l. iul. vis publice. si cū armis. Si autē sine armis de vi priuata tenet vt. ff. ad. l. iul. de vi priuata. l. fi. autē recte inductuʒ vectigal sʒ publicanus male exigit. Et tūc aut exigit de illis quib' nō est cōsuetuʒ exigi et tūc est pena capitalis si ab inuito exigat C. de vectigal. l. vniuersi in fine aut abutit exigēdo plus q̄tenʒ debebat de mercib' ɔsuetis. Et tūc q̄tū ad fiscū punit exilio. vt. l. fi. C. noua vectigalia instituī nō pos. vl' extra ordiēʒ vt. ff. de publi. vecti. et cōmiss. l. i. §. dixerit. Et itelligit scdʒ q̄litatē cāis vt ibidē et i. § sequē. De iure aūt canonico eccliastica psona excōmunicat priuata psona interdicitur donec emēdauerint cōpetenter per cle. pnti. de cenlib'. Et ista emēda fiet p'ius ꝑ pena et ad tm̄dam cōdamnabitur vt in. c. q: plerīq3 de imunita eccl.

Sequitur rubrica de violatoribus immunitatū

Iolantes īmunitate ecclesiarū iuribus ciuilibus pena vltimi supplicij puniuntur.l.fi.i.re spōsorio.C.de his qui ad eccle.cōfugi.De iure autez canonico ē arbitraria per ea que leguntur et notanť in.c. quomin⁹ et in.c.aduersus de imunitate eccľaꝝ. Et pōt violator pecuniarť in nouigentis solidis vel alia in ista multa puniri.c.si quis cōtumax.xvij.q.iiij.et violatores vt publici latrones reputari et donec emēdent excōmunicari.c.sicut antiquitus ea cā et.q. Aduertendū tn̄ est ꝙ si ꝑ vim extrahēdo ab imunitate īferreť iniuria clericis:tales violatores punirentur tanꝙ lese maiestatis rei.ea causa et.q.c.qui aūt. Facit optime.c.cū deuotissimā.xij.q.ij. Casus aūt quos colligunt doct.in.c.inter alia de imunitate eccľaꝝ et aliquos in c.i.de homicidio in quib⁹ quis nō gaudet imunitate enumeranť septē.prim⁹ i clerico qui ad euitandū disciplinā cōfugit quē pōt ṗlatus extrahere discipline causa.Et ꝑ pnīa iniūgēda vt aie cōfugientis cōsulať.Scd̄us in interficiēte clericuz. Terti⁹ in seruo fugiēte inuito dn̄o.Nā cū iuramēto impunitatis restituere teneť ecclesia.Quart⁹ in iudeis ⁊ infidelibus Quint⁹ in publico latrone vel depopulatore agroꝝ.Sextus in cōmittēte homicidiū vľ multilationē in ecclesia vel cymiterio imunitatis.Septim⁹ qn̄ quis insidijs pēsatis cōmisit homicidiū. Jura aūt ciuilia duos alios casus adducūt scilz raptores virginū et adulteros ꝑ.§.ꝙ si delinquētes i auctē. de man.ṗrici.colľ.iij.quos duos casus canoniste cōiter nō recipiūt nisi cōmitteretur intra ecclesiā Quero q̄ sit pena violatoꝝ pacis Dic ꝙ scd̄m leges est pena capitalis in milite violente.ff.de re.mili.l.fi.in fine.in milite v̄o eccľie est excōicatio.xxiiij.q.ij.ca.illi qui et priuatio.c.primo i fine de treu. et pa.q: cū in pl⁹ se habeat dol⁹ cōmittētis q̄ negligentia puniētis si priuať ep̄s nō puniēs:multo magis ṗsbyter vel cleric⁹ cōmittēs verūtn̄ q: paꝝ est in vsu ampli⁹ nō ṗsequor. Posset queri an quēadmoduz ꝑsone gaudent immunitate gaudeāt similiter bona distingue q: aut sunt bona debitoꝝ

fisti pricipis vt reipublice et nō gaudēt ar. l. diu⁹. ff. ad. l. iul. peccu. Aut debitor̄ priuati et tūc gaudēt et ita intelligat. c. sine antiquitus. xvij. q. iiij. cū concordantis.

Sequitur rubrica de extratraordinarijs crimib⁹

Extra ordinariū crimē esse potest prodi tio instrumentor̄ vel documentor̄ secretor̄ ptis fctā pti aduerse muto eo cui ptinebāt reuelatio vt in. l. saccularij. §. sunt p̄terea. ff. e. ti. et i. l. si q̄s aliq̄d ex metal lo. si q̄s istrumentū cū seque. ff. de penis lz fuerint q̄ dixerint φ sit crimē falsi. p. l. primā §. is q̄ depositā. ff. ḋ fal. dictā tn̄. l. saccularij. §. sūt p̄terea. ff ḋ extraor. cri. inter extraor. cria ꝯnu merat q̄cq̄ d tn̄ sit pena ē deportatiōis aut ī metallū dation̄. p dictā. l. si q̄s aliquid §. instrumēta. et p totū tex. illi⁹. l. ff. ḋ penis pōt etiā cadere in extraor. crimē. si q̄s cū nō essēt termi certi positi p potentiā suā volēs occupare p̄diuz vicini intbi tnat vicino ne vltra aliq̄d signū quod ad libitū sui facit pro grediat fruct⁹ colligēdo. Et hoc sub cōminatiōe mortis. et il le talis vicin⁹ pusilla im⁹ metu mortis sibi comunate igredi nō audet nec fruct⁹ suos sibi ptinētes colligere certe talis ex cess⁹ etiā capitaliter puniri solet dicta. l. saccularij §. sūt q̄daz qḋ marie p cedit vbi talis cōiator scopulos posuit ad exeq̄n duz suū ꝓpositu et lz glo. interlineatis ibi exponat scopulos i. lapides n̄ videt tn̄ textui posse adaptari qr tex. claro. v̄bo la pides vtit et cū verbū lapides sit dictio latina nō ē op⁹ ethi mologiari p v̄ buz scopulos grecū sz dicem⁹ φ scopuli sint si gna p icidiatores et episculatores apposita p ꝯminātez mis so ad vidēdū si ꝯmiat⁹ lapides aut alia signa apposita p cō minantē aufferre tēptauerit vt ip̄m ꝯmiatuz aufferentē occi dant et hoc satis apperit ille tex. Scopi eñ grece intēdere vl' speculari latine dr̄. et scḋz hec cadit in extraordi. criminibus nā si lapides p modū terminor̄ appositi remouēt aut trans feretur caderet sub titu. de termino amoto qḋ est crimē ordi nariuz et supfluere dict⁹ § sūt quedā qḋ nō est dicendū. Pōt eti. ā dici incidere in extraordinariū crimē is qui exclusaz mo

lendini aut piscādi. aut grā adequēdi agros factā ꝓpria auctoritate demolit᷑. Nā queadmodū rūpentes ageres in egypto vsui agroꝝ necessarios puniebant᷑ ꝑ edictū de vi. ageribus nō rūpen. q̄ pena acerrima erat i. l. vnica. C. de vi. agerinō rum. possum⁹a similitudine publice vtilitatis penā non leuē ꝫ arbitrariā ꝓ cōditiōe ꝑsone et cōmissi iponere scd̄ꝫ iudicantis arbitriū dicta. l. saccularij. §. fi. ff. eo. Possunt etiaꝫ extra ordinē puniri isti exprobatores ciriace q̇ vt maior fides habeat᷑ ab emptorib⁹ ꝑntib⁹ incutiūt timores ꝑ incirculationes serpētū et puniunt᷑ arbitrio iudicis ꝑ. l. fi. ff. e. Alios cas⁹ pōt quilꝫ curiosus in iure ꝑquirere.

Sequitur rubrica generalis de plurib⁹ extrauagantib⁹ penis in corpore iuꝝ cōprehensis.

Pena iudicis ordinarij q̄ rōne mulctaꝝ in maiori summa duaꝝ vnciaꝝ auri condēnat est suppli. C. de mō multaꝝ. l. i. i respō. et. §. ꝙ si quis Perhoc tn̄ nō euitant᷑ pene q̄ ꝓ delictis cohercendis seueri⁹ cōuenit ꝓfligi vt in. §. sequēti. qui incipit nec tn̄. Pena illius qui albū p̄toris corrūpit. c. l. aureoꝝ. et. l. cor. de falsis vt notatur ad plenū insti. de acci. §. penales in glo. sup verbo ex albo: et ibi diffinitur albū p̄toris aureus accipit᷑ ꝓ solido et septuagintaduo auꝝ ꝓ libra. insti. de pena temere litigantiuꝫ in glo. fi. et. C. de suscep. et archa. l. quotiēscunqꝫ li. xi. Pena illoꝝ qui in ius vocant prēm et patronū est. l. aureorū patri seu patrono applicādoꝝ vt notat gl. insti. de acci. §. penales sup. v. in eū et si libertus nō possit soluere luat i corpore et fustiget᷑. ff. de in ius vocan. l. fi. Idē forte in filio lꝫ nota nō dicat et ibidē dicit᷑ idē dic in patronā et matrē et alijs supioribus. Et nota modū ꝑ quē dꝫ petivenia in dicto. §. penales et de pena. te. liti. §. fi. sup. v. impetrasset. Et loquitur de filio emācipato q2 al's nō posset agere nec cū venia nec al's cōtra ꝑentes nisi in castrēsib⁹ vel quasi vt vult glo. i dicto. § penales. et in. l. fi. §. de iniuꝛ. vocā. Pena illoꝝ q̄ vi eximuūt quo min⁹ q̄s i iudicio veniat seu illoꝝ ꝑ quē factū est quo minus quis ⁊c. est ꝙ creditur iuramento dānum passi. et iutm̄

cõdẽnabit ille q̃ exemit vel p̃ quẽ factũ est vt notat gl. insti. de acci. §. penales sup v̄bo ɜtẽ aduersus. Penalis ẽ actio depositi in duplum in .iiij. casibus scilȝ si fiat ratione tumultus. incendij. naufragij vel ruine. si reus inficietur vt notatur insti. de acci. §. plane si depositi. Pena fratris qui accusat fratrem capitaliter est exilij. C. qui accu. non pos. l. si magnũ nisi patris fuerit vite insidiatus eo. ti. l. per insidias.

Pena legis acquile ex primo capite cõpetit qñ homo vel aial qd̃ nũero pecudũ habet. i. qd̃ gregatũ pascit et non al's occiditur et est pena cõtra cõfitente qd̃ extimatur quãtuȝ valuit ab an̄no retro insti. de lege acqui. §. primo. Nam vbi hõ occidit habet locũ. l. cornelia de qua supra suo loco dictũ est scd̃ȝ caput nõ est in vsu. Tertiũ vero caput cõpetit qñ hõ vl' aial qd̃ gregatũ pascit vulnerat et ẽ pena q̃tuȝ valuit a .xxx. diebus citra cõtra cõfitentẽ insti. de lege acqui. §. capite aũt tertio et de acci. §. sȝ et legis vbi dicit q cõtra inficiãtez dat in dupplum. §. ac ille. insti. e. et. C. ad. l. acquil. l. contra negãtem. Pro hoie vero vulneratũ attẽditur qualitas loci tp̃is et vulneris. §. iniuria in. c. i. de pace iura. fir. et arbitrio iudicis punit cũ recõpensatõe dãni. §. in dupplũ insti. de acci. et ibi glo. Pena euellentis crines vel barbã aut dantis ictũ baculi vel pugni sine vulnere est .x. ll'. parti et .xx. fisco. §. si q̇s aliq̃ de pace ten. i feu. Pena illi⁹ q̃ metũ intulit est q̃drupli si p̄seuerauerit vsq; ad sñiam. ff. qd̃ me. cã. l. si cũ te. §. i. et .iiij et ti. et insti. de acci. in. §. quadrupli. et ibi dr̃ q non durat vltra annũ in dicta. l. si cũ te. §. ij. Pena illi⁹ qui nõ soluit legatum et distulit fraudulose et sine cã solutionẽ vel fideicommissariũ venerabilib⁹ locis relictũ anteq̃ vocet ad iudiciũ ẽ dupli. ⁊ vocat actio mixta. insti. de actõ. §. itẽ mixta et ibidẽ notat glo. q currunt vsure a tp̃e more sine alia interpellatione In alijs aũt legatis pena est interesse vt ibi dr̃ veritũ si heres iussus vel monit⁹ a iudice nõ impleat. ĩ. ãnũ volũtatẽ defuncti intellige in his in quib⁹ nõ transit ius in legatariũ vel fideicõmissariũ sine facto hered̃ p̃dit ius qd̃ hȝ ex testamẽto et institutiõe et deuoluit aduenientes ab intestato iure

ta lec. et no. in auct. hoc apli⁹. C. de fideicō. Pena duppli. ē illi⁹ q̄ occupat vel petit dolose terrā vicini q2 dz amittere id qđ occupat et tm̄dez de ꝓprio vt. C. fiūt regūdoꝝ. l. si cōstitu erit. Pena ꝯtra iudices q̄ sustinēt malas cōsuetudies posse ꝑs scribi aliquo tpe. xx. libꝝ auri et priuatōis cingli i auc. vt nlli iudi. §. i. coll. ix. Pena illi⁹ q̄ dilatorē corrūpit est ꝙ ꝑ ꝯuicto hētur. ff. de iur. fisci. l. et⁹ q̄ delatorē deferre iduces tm̄ erario teneret soluere q̄ntū delator ꝯsuet⁹ fuisset si obtinerz. ff. de iur. fisci. l. senat⁹ cēsuit. §. i. et si delator tercitat⁹. noluerit ꝓpere te net pena calūnie vt in. §. diu⁹ in ea. l. Pena illoꝝ q̄ impediūt seu iuuadūt agricultores in cultura sua ꝑsonas boues vl instrumēta aratoria ē ꝙ puniunt in q̄drupplū et incurrūt infamiā ipo iure. C. q̄ res pigno. in auct. agricultores. Pena illi⁹ q̄ inhibet testari ē ꝙ priuat a successiōe. C. si q̄s aliquē testa. ꝓhi. l. ij. Etiā dz cōdenari in dupplū restituendū illis q̄ ꝓpt hoc dānificant et i exiliū mitti. in auct. vt nulli iudi. §. et hoc ꝓuenit coll. ix. et idē in iudice q̄ testamētū factū insinuari vl nuptias celebrari vl donationē nuptijs cōfirmari vel corpa mortuoꝝ sepeliri vel reꝝ descriptionē vel aliq̄d ꝑtinēs ad ꝑdicta vt ibi dz fieri nō sinit vel ꝑmittit. Pena hospitis q̄ bona ꝑegrini rōne testamēti in domo hospitis facti sibi appropriat ē triplex. §. cōia de succes. auc. oēs ꝑegrini. Et in fine dz q̄ntū aliq̄s delinquit i hoc puniat. Pena illoꝝ q̄ dicūt ꝑegrinuz facere nō posse testamētū est ꝙ efficiunt intestabiles ita ꝙ in hoc puniunt in quo delinquūt. C. cōia de succes. auct. oēs ꝑegrini. Pena ꝯtra iudices statuta est. xx. libꝝ auri q̄ nō visitāt incarceratos quolz die dñico iuxta legē iudices. C. de epi. audie. Pena mulieris q̄. i. tpa luct⁹ a legib⁹ instituta. i. infra annū nubit est ꝙ infamis efficit. Itē scdo viro nō pōt dare in doctē vltra tertiā partez bonoꝝ nec i testamēto vltra tertiā partē eidē relinquere potest nec donatōes mortis causa nec legata vel fidei ꝯmissa petat et bona si q̄ habeat a ꝑrio marito amittit vt nota in. l. i. et. ij. C. de scdis nuptijs. idē est iudiciū de illa q̄ parit ifra annū ab alio q̄ a marito ꝑrio i co. ti. auct. eiusdē. De iure tm̄ canonico sublata est pena infamie

per.c.fi.de secun.nupcis q: mortuo viro mulier soluta est a le
ge viri.prima ad corint.vij.c.Que vero ad penas legales in
fauorez succedentiū appositas nō sunt sublate imo remanēt
dicte pene legales.Et ista ē resolutio doctorꝝ in dictis iurib⁹
Pena est iponēda illi et applicāda fisco q̇ cōtinētiā cause
diuidit idest q̇ agit de possessiōe corā iudice vno et vult age
re corā alio de ꝓprietate.l.nulli.C.de iudi.et dic.ꝙ est extra
ordinaria arbitrio iudicis ⁊ notat.C.de mō.mulctaꝝ.l.mul
ctaꝝ.ff.de testi.l.q̄situ̅.ff.de iuꝝ deli.l.i.ī fine de officio.iudi.
de lega.c.de causis.Pena iudicis q̇ nō remittit criosu̅ i atro
cib⁹ iudici requirēti in cui⁹ iurisdictiō ē delinq̇t est.iiij.librāꝝ
auri.Si v̄o ꝓpter pecuniā hoc facere renuat ē cingli amissio
et exiliu̅ in auct.vt nulli.iudi.§.si vero quis cōprehēsoꝝ coll.
ix. Pena illi⁹ qui frustratorie dilatiōis causa ante diffiniti
uā appellant est.l.ll'.q̄ si cleric⁹ fuerit paupib⁹ applicat̄.C.de
epi.audi.l.ij.si v̄o laic⁹ fisco.l.ab executore.C.quoꝝ appel.n̄.
re. Pena vxoris q̄ mittit repudiu̅ et nō ꝓbat iustā cām est
ꝙ amittit dotē.Et ꝓpter nuptias donatioē.Et efficit̄ inu
bilus vsq̄ ad quiquēniu̅.C.de repudi.l.cōsensu.§.i.et idē in
viro.§.sequē.ea.l. Pena iudicis q̇ nō termiauit cām crimia
lē.ī.duos ānos est.xx.libꝝ auri.C.vt.ī.certu̅ tp̄s crialis ac
ctio terminet̄.l.fi.in fi.al's alibi punit̄ in.x.libꝝ.auri et amis
sione officij.C.de custodi.reo.l.fi.ī.fine vt cōuictos velox pe
na subducat et liberādos expeditio nō moret̄.et in.c.ciuili.ī
tres ānos al's iudex punit̄ in.x.libꝝ auri et maiores iudicea
dn̄t puniri ī.xxx.libras auri.C.de iudi.l.ꝓperandu̅.§.sin aut̄
vtraq̄ pars qd̄ totu̅ hodie male obseruat̄.Pena iudicis q̇ i
cā ciuili est corrupt⁹ est dare triplu̅ et singuli amissio.Sed si ꝓ
misit solu̅ duplu̅ vt.C.de pena iudi.auct.nouo iure primo re
spōsorio.Pena vassalli q̇ dimittit dn̄ȝ ībello mortali absq̄
co ꝓ sit vulnerat⁹ mortiffere.vel si cōcubuit cu̅ vxore concu
bina nepte filia vel si in hospicio morant̄ vel si maiorē ptem
feud̄ alienauerit vel impignorauit est p̄io omissio feudi.c.
vnico quib⁹ modis feu.amit.de quo lati⁹.ī.ꝑte.ij.ti.de feu
dis.Sed cu̅ apud nos frequētia vigeāt bella in quib⁹ sepe nu

mero delinquitur videndū eſt quib[us] modis delinquaṫ et q̄liter in eis cōmiſſa puniaṅt. Quero igiṫ primo quottuplex eſt militia. dico q[uod] triplex. quedā eſt militia celeſtis que circa ſpiritualia verſaṫ. l. ſacroſancta. cū ſua autentica p̄ſbyteros. C. de epi. et cle. glo. in. l. miles de re. iudi. et. xcv. diſtin. ecce cum ibi notatis. Alia eſt militia terreſtris vti ē militū qui in acie pro re publica pugnāt toto titulo. ff. de re. mili. Tertia eſt militia mixta ſcz doctoralis q̄ partim de diuinis partim vero d̄ humanis reb[us] tractat. l. aduocati. cū ibi notatis. C. de aduocatis diuerſo. l. primos. C. de primis ſacro[rum] ſcri. li. xij. Quiq̄dem milites p[ro]pter virtutū merita p[er] ſcrutiniū aſſumuntur p[ro]ut de prima militia p[ro]batur i. c. vnico de ſcrutinio in ordine faciendo et in. c. eā. te. de eta. et quali. ordi. et. xxiij. diſtin. hac igiṫ et. xxiij. diſtin. c. quando. De ſc̄da habetur. C. qui milita re poſſunt vel nō. l. prima li. xij. l. cōtra publicam in fi. C. de re milita. eodem libro. De tertia vero habeṫ. viij. q. i. op[or]z. C. de p[ro]feſſoribus. et medicis. l. grāmaticos et. l. magiſtros. li. x. Nūc a quib[us] ordinetur quer iṫ q[uo]d iure ſatis expeditū eſt. Naz milites ſpirituales hoc eſt p̄ſbyteri ab ep̄is ordinanṫ vt l[ate] glo. in. c. q[uan]to de cōſuetudine et in. c. i. de temp. ordi. li. vi. xxi diſtin. iij. nono. xciij. di. legimus. Ex cōſuetudine t[ame]n vel priuilegio poſſunt minores ordines ſcilicet prime tonſure p[er] abbates cōferri ca. cum cōtingat de etate et qualitate. Terreſtris vero miles ordinatur a principe vel a principis vices gerente vt legitur et notaṫ in. l. i. C. qui militare poſſunt vel nō. et. C. de re militari. l. neminē libro. xij. Mixtus vero miles ſcilicet doctor ordinaṫ a preſidente in collegio doctoruz l. magiſtros cū ibi notatis. C. de p[ro]feſſo. et medi. li. x. Et quilibet p̄dicto[rum] militū recipit aliqua. Nam miles celeſtis recipit tonſurā et indumenta ſacerdotalia glo. in cle. quoniā de vi. et honeſta. clerico[rum]. et in exodo. xxviij. ca. Terreſtris vero recipit enſem et ſtigmata vide glo. in. l. milites. ff. ex quibus cauſis maiores. Mixtus vero ſcilicet doctor recipit libruz et inſignia. glo. in cle. cum ſit de magiſtris. Et in iſtis inſignijs attenduntur conſuetudines prouinciarum. Et cum noſtra

pro nunc versetur intentio circa penas militie terrestris vi/
deamus quibus modis delinquūt et qualiter puniunt mi/
lites terrestres. Et dic ꝙ dupliciter delinquūt scȝ faciēdo p̄/
hibita et nō faciēdo iussa. l. desertorem. §. in bello. ff. de re mi/
lita. In hac eni generali regula fere omēs cōprehendūntur
species in quib⁹ delinquūt. Et quidem faciendo delinquūt
his modis. Primo exercitū deserēdo. Et apud hostes se trās/
ferēdo. Et tales vocāt trāsfuge de quib⁹ habet in. l. post limi/
niuȝ. la. ij. §. transfuge. ff. de captiuis et in. l. itē eis. ff. ex qui.
cau. ma. Et dr̄ transfuge etiā si nō vt ibi ꝑpetuo sit transfuge
at sed vt in aliquo t̄pe ibi existat dicta. l. post liminiū. §. trās/
fuga. Scd̄o eūdem exercitū deserendo et ꝑ patriā vagādo
et inde ꝓprio motu suo ad exercitū redeundo quo casu dici/
tur emasor. ff. de re. militari. l. iij. §. emansor. Tertio similiter
exercitu it deserendo ⁊ per plixuȝ tēpus vaguādo ⁊ inde in/
vitus rediens quo casu dicit desertor dicta. l. iij. §. desertor.
Quarto qui acie prior fugā facit q̄ dr̄ cōtumax. l. ii oīe. §. cō/
tumatia eo. ti. Quinto secreta hostib⁹ pandendo quo casu ꝓ/
ditores dicunt vt in eadē. l. §. exploratores. Dicuntur etiā ꝓ/
ditores qui hostes minuūt quo fortiores ⁊ validiores fiant
l. fi. et ibi doc. C. q̄ res exportari nō dn̄r. Sexto, q̄ in ꝑpositū
belli seu capitaneū man⁹ violētas īfert qui appellat petulē/
tus dicta. l. si oīe in prin. Septimo cū ducē vl' capitaneū
ꝓtegere possit ab inimicis nō ꝓtegit e. l. §. fi. quo casu dr̄ de/
sidiosus vel segnis vt ibidē. Octauo deserit q̄s exercitū ꝓpt
quolȝ aliud delictū qd̄ cōmisit quo casu dr̄ ignominia miss⁹
vel ignominiosus. l. milites agrū. §. missionū. eo. ti. Nō de/
serit exercitū captiu⁹ seu prisoneri⁹ hostiū quo casu dr̄ refuga
vt in dicta. l. milites. §. ei⁹. Et hij oēs delinquūt et puniēdi
sunt. Sȝ aliter et aliter. Nō transfuge furcha dānant seu al's
capite puniunt. l. iij. §. hij q̄ ad hostes. ff. de re. milita. l. lex. xij
tabu. §. fi. ff. ad. l. iul. maie. emansores vero puniunt scd̄m q̄/
litatē emāsionis arbitrio ꝑpositi tribuni vl' capitanei. l. ꝑ cū
vno. §. fi. ff. de re militari qui scd̄m varietatē causaȝ emāsio/
nis penas statuet vt ibidē notat. Nā posset esse tam grauis

causa emāsionis ꝙ pena esset capitalis. l. iij. §. his qui exploratione ꝛ. §. in bello de re milita. Desertoris vero pena similiter augetur vel diminuitur scd̄m qualitatē et euentū desertionis. l. nō oēs. in. §. i. et. iiij. sequentibus. ff. de re milita. Nā si penitentia ductus sponte reddeat mitius punitur ꝙ̄ si cohactus reducatur mitius si aciem pacatā ꝙ̄ bellantem deserat ꝗ̄ si bellantē deserat et cohactus reddeat capite punitur dicta. l. non oēs §. in bello. Sed si voluntarius reddeat deportatur in insulam seu ꝑpetuo bānitur dicta. l. nō oēs. §. item desertor. Qui vero in pace aciē deserit mitius punitur vt ibidē notatur. Contumax vero regulariter capite punitur si tēpore belli ꝯtumatia cōmittitur dicta. l. si omne. §. cōtumatia. Si vero cōtumatia cōmittatur dū acies bella nō gerit mitius punitur. Nam priuatur singulo. l. qui cū vno. §. qui post eo. ti. Proditores vero capite puniuntur dicta. l. si omne. § qui in acie et. §. exploratores cū. l. sequē. eo. ti. facit. l. cuiusq3. ff. ad. l. iul. ma. Ubi autem dictū est ꝙ reuelans secreta dicatur cōmittere proditionem intelligitur quando reuelat inimicis. secus si amicis vt vult glo. in. c. hoc. videtur. xxij. q. v. Et maxime quando vtilius erat hoc reuelare ꝙ̄ tacere. glo. in. c. ego. ij. de iureiuran. Petulentes vero qui manus in capitaneū infert capite punitur dicta. l. si oīe. §. qui manus. Segnis vero seu desidiosus similiter capite punitur cū factori cōparentur dicta. l. si oīe. §. fi. Resfuga ꝑ eius pena distinguendū est q2 aut exiuit aperto carcere et sine violentia. Aut rupto carcere et cū violentia primo casu nō punitur. sed vēdicatur si reperiatur. l. nō omēs. §. desertor. et dicta. l. milites. §. eius fugam eo. ti. de re. mili. Si vero rupto carcere et cū violentia tunc capite punitur dicta. l. milites. §. eū tamē. Ignominia missus siue ignominiosus punitur penis infamie et priuatur singulo militie. dicta. l. milites. § missionū cū ibi notatis. Notandū tñ est ꝙ in casibus predictis si delinquunt ꝑ ebrietatē aut lasciuiā mitius puniūtur dicta. l. si oīe. §. ꝑ vinū. Notandū etiā ꝙ milites tēpore quo bellū geritur maxime cauere debēt ne terminos eis a duce belli constitutos preteregrediantur capi. summa laus.

xxiij. q. i. al's puniuntur capite. Sed si pretergrediantur dum bellum non geritur tunc mitius puniuntur dicta. l. iij. §. his qui exploratione cū sequen. nec excusantur ex eo ꝙ attētatū bene succedit dicto. §. in bello eadem. l. Item notandum ꝙ miles qui alienat omnia arma sua vel principalia punit᷑ vt desertor. Si vero alienet nō principalia mitius punitur. l. q̇ cōmeatus. §. arma eodem titu. Sed tironib⁹ seu nouis militibus cōmuniter eis parcitur dū hoc primo eis cōtingit dicta. l. qui cōmeatus. §. tironi. Item pariter notandū ꝙ emāsionē excusat licentia ducis tribuni centurionis aut capitanei belli ad tēpus concessa si intra id redeat. dicta. l. qui cōmeatus in pricipio. Si vero post: distinguendū est quia aut redit intra modicū tempus post tēpus prefinitū. Aut post prolixum tempus post statutū effluxū. Et iterū subdistinguendum. quia aut fuit impeditus in reditu aut nō. Et si fuit impeditus et pbet impedimentū excusatur dicta. l. qui cōmeatus in pricipio. Si vero nō pbet dūtamē al's sit bona et honesta psona statur ei⁹ iuramento al's nō dicta. l. nō oēs. §. a barbaris eodē titu. Sed punitur tanꝙ emāsor aut desertor. Super esset videre qualiter delinquāt et puniantur milites spirituales et mixti. Sed quia satis supra dictū est de spirituali in qualibet specie criminis Et de mixto in titulo de falsis. ⁊ de concussionibus et pluribus alijs ideo hic nō repeto sed ibi remitto. Pena administratoris qui emit q̃s administrat p se vel interpositā psonā est quadrupli pcuratori cesaris applicanda. Et vna cū hoc amittat. ff. de cōtrahēn. emp. l. nō licet. exceptis aliquib⁹ casib⁹ ibidē notatis. Pena illius q̇ emit aliq̇d ab eccl'ia vel impign⁹ recipit vl' donation. seu pmutationis causa nisi in casib⁹ a iure pmissis ē ꝙ restituat rem illā ecclesie vna cū fructib⁹ inde pceptis Et iudem de ppria substātia ecclesie applicāda in auct. de nō alienan. aut pmutan. emphi. re. §. qz vero leonis cū. §. sequen. ⁊ sequen. et sequen. et sequē. Notari⁹ vero dz ppetuo exulari et yconom⁹ dz officio priuari et tā ipse ꝙ heredes tenent᷑ restituere eccl'ie dāna et interesse. Et iudex q̇ aucto. i hoc impti᷑ cū

gulo dignitatis priuat̄ e. ti. §. yconomū. ⁊. §. seque. ⁊ seque.

Pena illoꝝ q̄ imponunt titulos in bonis principis q̄uis sint vacātia vel q̄ vsurpant ei⁹ iura est grauissima. C. de bo- nis vac. l. iij. et. iiij. Sed in bonis priuatoꝝ vel vacantiū est amissio oium bonoꝝ in auct. de manda. principū. §. titulos vide practicā p docto. in. l. vacātia ⁊. l. si vacan. ⁊. l. fi. C. de bo. vac. li. x. Pena illoꝝ q̄ humāt mulierē mortuā pregnā tem absq̄ apertione et extractione partus est q̄ pmisisse par tum videntur. ff. de mortuo inferendo. l. negat. an aūt tenet̄ l. cornelia de sicca. vide supra ti. de homicidio. Pena illoꝝ qui necessitatē filiabus et ācillis imponūt est q̄ amittūt ius patrie ptātis et ius dn̄ij. C. de expecta. seni. ⁊ leno. l. fi. li. xi. ⁊ pena exilij et metalli vt i fine dicte. l. dicitur. et etiam leno nes qui furtiue inducūt iuuenes mulieres et recipiūt lucruꝫ de earū peccato cū maius peccatū cōmittant q̄ si furarētur pecunias vel aliā rē tales lenones pena vltimi supplicij pu niunt̄ in auct. de leno. §. p̄conamus. de quo supra ti. de adul terijs. Pena illoꝝ qui attēptant in supplicatiōe sua q̄ lice at eis facere cōtra formā statutoꝝ senatus cōsultoꝝ ⁊ impa toꝝ est q̄ in tertia parte patrimonij mulctant̄ et incidūt i cri men ambit⁹ et efficiunt̄ infames. C. de senat⁹ cōsul. l. vnica.

Pena eoꝝ qui blandū ad exercitū principis p̄paratum in alienos vsus cōuertunt vēdendo vel distrahendo etiā mer- cando de eo si honestiori loco positi sunt p cōfiscationeꝫ bo noꝝ puniunt̄. Inferiores vero deportant̄ per. l. fi. C. que res vendi nō poss. Et hec pena est imposita cuicūq̄ si extra exer- citum vendatur dūtamen nō sint hostes. q2 si hostibus ven derēt lege iulia maiestatis tenerent̄ eo q̄ principis exercitū victū detrahendo debilitant et aduersarios validiores red- dunt vt in. l. iiij. ff. ad. l. iulia. maiesta. Nullus eni potest adin ueniri modus promptior ad deseri faciendū exercitū q̄ sub- tractionis victualium. ar. eoꝝ que leguntur ⁊ notant̄ i. l. fi. C. que res ven. nō merito ergo tales puniendi sunt vti ɔtin git de plurib⁹ proximo supiore anno. M. cccc. lxxiiij. Cū xpi- anissimus dn̄s noster francoꝝ rex misso copioso armigeroꝝ

exercitu cũ octingentis curribꝰ onustis vomipetris seu boni dardis/colobrinis serpẽtinis petris rotũdis ꝛ ferreis globis ac vasis plenis pulueribꝰ ad debellandũ per ꝑpinbanũ ꝛ co mittatuz ros. bom et rebellem edi. tũ ne quis occitanꝰ bladũ extra ꝓuinciã trãsduceret per suos officiaꝝ fecisset et fieri mã dasset pluresq; mercatores ꝓprijs cõmodis ꝛ lucris intẽdẽ tes cõtẽpto edicto extra ꝓuinciaz trãsportassent grandes et merito secute fuerũt punitiões ꝓpter quas obeditũ fuit edi cto ꝛ copiose ꝓuisum exercitui et eo. alijsq; medijs expugna ta dicta villa ꝑpinbani post cuiꝰ expugnationẽ comptũ fuit ꝙ p̄ angustia famis plures intro existẽtes tꝑe obsidiõis die bus singulis fame necabant. Pena tutoꝝ q̇ inuentarij co fectione res aliqua sciẽter supressit est dupli. ar. C. de iure de libe. l. fi. §. illo. et efficitur infamis. l. i. §. item. ff. de offi. p̄fec. vr. et p̄terea iurari põt contra eũ in litem. l. ij. et quasi ꝑ totũ C. de in litem iuran. ꝛ si aío cõtractãdi facit tenet furti vt su pra de furtis. Pena creditoris exigentis bis idẽ debituz est pena stellionatus. ff. manda. l. si fideiussor. §. in omibus. Et de pena stellionatꝰ supra visuz est suo loco. Similiter etiã ea pena tenetur exigẽs indebitũ vt in dicto. §. in oibꝰ. Pos set tñ furtũ cõmitti exigẽdo indebitũ in casibꝰ de quibꝰ ꝑ gl. in dicto. §. in oibus. Creditor ꝟo exigẽs ꝓpria auct. etiã de bitũ ꝑdit ius debiti et crediti. l. extat. ff. qd̄ metus causa.

Sequitur rubrica de calũniatoribus priuationibus ꝛ ter giuersationibus.

Alique partes huius rubrice tacte fue runt aliquibus p̄cedentibus titulis dũ de legibꝰ tulijs pecculatus ambitus ꝛ de residuis supra tra ctauimꝰ et que ibi videri poterũt. Sed q: nõ fuere ea que ne cessario hic tractãda sunt ad speciẽ tacta. videndũ est primo de calũniatoribus. deinde de priuationibꝰ postea de terguer sationibus. Et ne ꝓcedamꝰ ꝑ ignota primũ videndũ est de quid nois cuiuslz eoꝝ. Et primo q̇d sit calũniari. Et breui ter calumniari nil aliud est ꝙ falsa crimina scienter intende re. Nam ex eo ꝙ q̇s crimẽ delatũ nõ ꝓbat calũniandi causa

fecisse videt qd̄ pcedit in accusante denūciante vel instigan te.l.i.§.incidit.ff.ad turpill'.preuaricatio vo opposita ē calū nie ex eo q̄ puaricari est vera crimina abscondere tergiuersa ri vero est in vniuersuз ab actione desistere put hec probaut in.c.si quē penituerit.§.notandū.ij.q.iij.dicit etiā puarica tor pcurator vel aduocat⁹ qui aduersam ptem adiuuat p dicta causa sui cliētuli qd̄ nomē a varia certatione tractatū asse ritur vt.ff.de pua.l.i.et.l.arbelatas.§.plt.ff.de his q̄ notan tur rc̄. Ad hoc autē q̄ quis in edictū de calūniatoribus incidisse possit dici r calūniatus fuisse oportet q̄ pcurrāt duo primo q̄ accusationē criminis ordinarij instituerit vt.l.i.§.i.ff.de calum.qr in extraordinarijs delictis nō pceditur ex senatus cōsulto turpilliano cōtra calūniantem sз officio iudicis vt colligitur.ff.ad senatus cōsul.turpilli.l.si q̄s repetere.§.si stellionat⁹. Nec interest an sint publica vl' priuata eo modo quo iura distingūt inter publica r priuata q̄tuз ad accusationē sз solū sufficit dici publica qr publice puniri interest reipublice p ea que ple.notantur in.l.calūniatores. C.eo p quo glo.in.l.i.super verbo negotiū.ff.de calūnia. r ita intelligitur glo.in.l.i.C.ad turpill'. Scd̄o requiritur q̄ deficiat in pbatione pposui criminis p qd̄ videtur calumniatus fuisse C.de aduo.diuer.iudiciorum.l.i.ff.de testibus.l.iij.§.iteз diuus.ff.de famo.libel.l.i.in fine et.C.ad.l.iul.de vi pu.l.si q̄s ad se fundum. Et est in calumniatore in criminibus ordinarijs pena eadem vel similis que imponeretur accusato si cō uictus esset de crimie.l.fi.C.eo.et.C.qui accu.nō po.l.iij.et de accu.l.fi. In alijs vo scilicet in extraordinarijs tāta quāta pro illo crimie solet pro illo imponi.l.et in priuatis.ff.ad turpillianuз.vel si nō sit pena taxata relinquitur arbitrio iudicis per.l.fi.C.de accusa. Notanduз tn̄ est q̄ alique sunt psone que excusantur a calumnia etiā si deficiat in accusatione de quib⁹ p tex.et glo.in.l.ij.C.de calumnia. Preuaricatores autem ab accusatione desistantes qualiter puniantur distinguendaз est quia aut desistitur ab accusatione siue abolitione Et tunc puniuntur in quinqз libris auri r notant

infamia et in oib⁹ expensis condēnant per.l.iij.§.fi.cum.l. sequen.ff.de preuari.et.per.l.qui crimē.C.qui accu.nō po.cū ibi notatis Aut procedit in accusatione sed nō terminat ifra biennium.Et tunc punit in quarta parte bonoꝝ cū infamia vt.C.vt intra certum temp⁹.l.prima Aut incepit prosequi causaz sed contumaciter exinde supercessit ꝛ tunc arbitrio iudicis punit per.l.absente circa medium .ff.de penis. Et hec procedunt in accusatore. Aduocatus autē vel ꝓcurator preuaricans in causa clientuli punit pena extraordinaria in.l.i.§.fi.ff.de preuarica.et efficitur infamis.l.athletas.§.plt.ff. de his qui notantur infa. Tergiuersatores autez eisdez penis et legibus quibus et preuaricatores puniunt vt vult gl. super rubrica.C.ad turpill.per iura in ea allegata. Aduertendum tamē est quia si quis tergiuersatur in falsa accusatione per eū facta ꝑ penam tergiuersationis nō euitat penā calūnie que in plus se habet vt notatur in preallegatis iuribus.

Notandum etiā ꝙ pene de quibus supradictū est locū habent ex senatus cōsul.turpill.cōcurrentib⁹his de quibus in l.i.C.ad turpill.Nam cū antea locus esset penitentie tenet tū accusans actione iniuriarū desistens ante inscriptionē ꝑ l.item apud labeonem.§.si quis libello ff de iniurijs. De iure aūt canonico calumniatores pariter puniūtur similitudine supplicij puta ꝑ si casus ꝓ quo accusatus fuerat exigeret priuationē bñficij. Aut depositionem ordinis aut exiliuz talis calumniator priuaretur aut depon t priuatur verberat publice et in exiliū mittit.c.i.de calum.Et si calūniator non possit similitudine supplicij puniri puta qꝛ subdiacon⁹accusat diaconū diacon⁹ pſbyterū ꝛ presbyter epm supplebit pena puta qꝛ verberib⁹castigabit citra tamē sanguinis effusionem et in exiliuz mittetur vt in dicto.c.i.in fine. Si vero clericus accusat laicum et sic non possit deponi ab ordine quez nō habet punietur arbitrio iudicis alia pena ꝑ dictū.c.i.de calum.Preuaricator vero de iure canonico punitur pena extraordinaria de quo in ca.si quem.§.preuaricator.ij q.iij et in.l.athletas.§.preuaricator.ff.de his qui notantur infa.

De tergiuersatore nullã penã exp̃ssaꝫ in iure canonico re=
perio. Sed ad similitudinẽ penaꝝ legaliũ dicere possum⁹ eũ
q̃ dolose et exp̃sse desistit puniri debere pena extraordinaria
vt p̃uaricatorẽ ꝑ dictũ. §. p̃uaricator. Si võ nõ dolose ⁊ exp̃s
se ꝫ tante desistat nõ punit̃ q: cõceditur in foro ecclesiastico
pnia accusanti. ꝑ. c. licet de accusa. tenet̃ tñ actiõe iniuriaꝝ vt
ibidẽ. Sed eedem pene q̃ imponũtur accusanti, imponũtur
etiã denũcianti ꝑ. c. cũ dilectus de calum. Excusant̃ aũt de
iure canonico hij q̃ de iure ciuili excusant̃ de quib⁹ ꝑ glo. i. l.
ij. C. de calũ. Et vltra illos casus adduntur alij duo casus ꝺ
iure canonico prim⁹ si accusator vel denunciator audiuit reũ
dici criosũ a fide dignis ꝑsonis ꝑ. c. inquisitiõi de sen. exco.
Scdo qñ accusator vl' denũciator fuit decept⁹ ꝑ falsos testes
q̃ ꝓmiserant testificari et defecerũt ꝑ glo. in. c. paulũ. ij. q. iij.

Sequitur rubrica de cõcussionibus.

Conuenienter subiungitur hec rubrica p̃cedenti ex eo ꝙ sepe cõtingit accusatores vel denũciatores appositis desistere collusiõe facta cuꝫ iudicib⁹ ꝑ sordes et cõcussiões. iõ videndũ q̃d sit cõcussio. Et que sit pena cõcussionis. Et cõcussio nihil aliud est ꝙ ꝙ nõ fiat iusticia vel ꝙ fiat iniusticia iniqua pactio. Et hec pactio illicita in spẽs pluriũ criminũ incidit ꝓ̃ lege iulie repetũ dañ in qua imponit̃ hoc casu pena extraordinaria. ff. ad. l. iuliã repetũdaꝝ. l. iulia. et supra visuꝫ est suo loco. Scdo cri men falsi qd penã depositiõis vel vltimi supplicij cõtinet. ff. ad. l. cor. de fal. l. i. i. respõ. in fine. Tertio vt gñalit oĩa cõpre hendam⁹ tenet̃ cõcussus q̃ ꝯcussionẽ executioni demãdauit eisdẽ penis quib⁹ teneret̃ ii vere crimina de quib⁹ iniuste cõ dẽnat vel de quib⁹ iuste cõdẽnare obmittit per ea que legũ tur et notant̃ in. l. si ab eo. ff. de calũ. et in. l. fi. de cõcussio. Et posset iudex cõcussus in oĩ delicto de oĩ pena teneri ita ꝙ si ꝑ cõcussionẽ suã iniuste ad mortẽ cõdẽnaret teneret̃. l. cor. ꝺ sicca. vt in. l. i. in principio. ꝟ. qui ve magistrat⁹. ff. ad. l. cor. ꝺ sicca. Et ita posset iudicari de omib⁹ scdm mẽsurã et qualita tẽ corruptele ordinaria aũt pena est in iudice corrupto in cã

criminali ꝙ cõfiscatis oib⁹ bonis in exiliũ mittit̃ in auct. no uo iure. C. ꝺ pena iudi. q̇ male iudicat sumpta ex auct. ut nulli iudiciũ. §. si quid. In simplici aũt cõcussiõe nõ habẽte digressionẽ ad aliud crimẽ est pena extraordinaria arbitrio iudicis iudicenda de qua in. l. i. ff. eo. Et põt interuenire cõcussio ex tribus vt legitur moraliũ. ix. cap. ante mediũ vbi dicit̃ ꝙ tres sunt acceptiones munerũ ad quas ex fraude festinat̃ scꝫ mun⁹ ex corde. mun⁹ ab ore et munus ex manu. mun⁹ nã qꝫ ex corde est capta grã alicui⁹ min⁹ ab ore gloria ꝑ fauorẽ. Munus ex manu premiũ per dationẽ A quibus oĩbus iust⁹ iudex suas man⁹ excutit hinc psalmista ait. Et qui munera sup̲ innocentẽ nõ accepit. Et idẽ ysa. xxxiij. Qui excutit manus suas ab omni munere. Et ysa. x. Inuenitur ꝯtra malos et iniquos iudices q̇ corrupti male iudicãt vel qui custodiũt leges iniquas scribentes iniusticias ꝛc̃. Et iteruꝫ paralipomenon. xlix. iuste iudicate filij hoium ꝓ quo facit. c. cũ eterni tribunal. de sñia ꝛ re iudi. li. vi. Multa alia adduci possẽt ad exemplũ punitionis et reprimẽde cõcussionis. Sed quia video ꝙ his tẽporib⁹ meis arguere iudices de iniusticia reputatur deliramentũ seu truffa audẽtqꝫ vesani iudices ad iniuriam reprehensorib⁹ retorquere cũ his tẽporibus magnates irreprehensibiliter delinquãt vt vult glo. in. l. ad splendidioris. C. de diuer. officijs. li. xij. omnia relinquo diuine pietati que diu malos tollerãs postremo viucre nõ sinit. Et q̃to tardius tanto acrius punit lento enĩ gradu ad vindictã diuina ꝓcedit ira vẽꝫ tarditatẽ supplicij grauitate pensat valerius primo. li. in hystoria de dyonisio cyratusano sacrilego. De iure aũt canonico iudex cõcussus punit̃ vt calũniator ꝑ c. militare. xxiij. q. i. Sꝫ iure nouo plectuntur penis de quib⁹ in. c. cum eterni tribunal de sñia et re iudi. li. vi. verũ quia hodie nulli puniũtur licet plures delinquãt ideo cõscientiarijs principũ relinquo. Finaliter vero ꝓ generali concordia penarum ciuilium et canonicaruꝫ relictis his que nõ sunt in vsu dicere possumus ꝙ ad p̃ns et apud nos. Usuales pene ciuiles et canonice sunt hee. Prima et maior pena ciuilis est

que priuat vita et bonis vti est pena criis lese maiestatis de q̃ supra suo loco dictũ est in ti. de here. et in ti. de. l. iul. maiestatis huic ꝓportionat̃ de iure canonico degradatio ⁊ curie seculari traditio q̃ trib⁹ casib⁹ indicit̃ p̄rio in falsificatiõe bullaꝝ ap̄licaꝝ. Scd̃o in crimie heresis. Tertio gñaliter i quocũq₃ crimie in quo incorrigibiliter ꝑseuerat̃ de q̃b⁹ supra in titulis de hereticis ⁊ de falsis. Et ẽ gl. in. c. nouim⁹ de vbo. signi.

Scd̃a pena ẽ q̃ priuat vita sȝ nõ bonis vti sunt cetera criia vltimũ suppliciũ iportãtia de q̃b⁹ supra visũ ẽ in diuersis ti. Et ꝙ nõ priuẽt bonis dicet̃ statim infra in sequẽti ti. Huic ꝓportionat̃ degradatio et carceris ꝑpetui mãcipatio de qua i c. degradatio. et in q̃uis carcer ꝑ cõiunctionẽ dictoꝝ iuriuȝ de penis li. vi. Tertia pena eit mẽbri mutilatio de q̃ supra visuȝ est in ti. de furtis et in quibusdã aliis titulis. Huic proportionat̃ degradatio tñ seu ꝑpetua officii priuatio tantũ vel detrusio ꝑpetua in monasteriũ tñ que licet ꝓ capitalib⁹ inferantur. Non tñ ita graues sunt queadmodũ ꝑnumerate de quib⁹ habet̃ in. c. si eps. l. di. et in. c. cleric⁹. xlvi. di. Quia ꝓ quocũq₃ crimie capitali nõ admitit̃ vita quinymo capitalibus diuerse pene imponũtur ꝓut se hñt in pl⁹ vel min⁹. l. sancio legũ. ff. de penis. et scd̃m ꝙ cria sunt inter se grauiora de quo in. l. capitaliũ in prin. eo. ti. ff. de penis. Quarta pena est publica fustigatio cũ bãnimẽto ꝑpetuo de qua supra i plib⁹ titulis visuȝ est. Huic põt ꝓportionari ꝑpetua priuatio bñficii de qua in. c. cũ cũctis de elec. et in. c. si qs de ordine. vii. q. i. et. l. di. si quis viduã vel etiã huic põt ꝓportionari ad scalã cũ libello diffamatorio posito qua multũ hodie vtuntur officiales epoꝝ. Et que pena forte fuit subrogata in locũ fustigationis qua vti solebat ecclesia vt in. c. i. de calum. Et q̃ pena sumi põt ex lec. et nota. in. c. de bñdicto. xxxii. q. i. Notanduȝ tñ est ꝙ ecc̃lia ꝓ quibuscũq₃ criminib⁹ grauib⁹ de quib⁹ quis ẽ publice diffamat⁹ vti ꝯsueuit priuatiõe bñficii vt lec. et nota. in. c. dilecti lo. primo de rescriptis et in. c. ex tenore et c. fi. de tẽp. ordi. Quita pena ẽ bãnimẽtũ ꝑpetuũ tñ de q̃ supra i diuersis titu. qua etiã vtit̃ ecc̃lia, vt legi. et nota. i dicto

c.i. de calumniatoribus et .l. distin. accedēs vel suspensio ab officio de qua in cap. nullus et in cap. propter .xxij. distin.

Sexta pena est bānimentū ad tempus de qua supra visum est in pluribus ti. Et huic pportionat ad tempus incarceratio de qua in dicto ca. Quis vel etiā ad tēpus bānimentū quo etiā pōt vti eccl'ia vt in plurib9 in pcedēti articlo allegatis. Septima est positio ad colūnam seu pilonū qd ē instrumentū quoddā iusticie ad notandū malos q̄ dieb9 fori ponunt i sūmitate pile seu colūne alligati et notati et ibidem ɔspiciant tanq̄ criminosi q̄ pena lz nō sit specialiter a iure introducta est tn̄ apud nos in vsu simplicis iurisditionis et pōt fundari i iure ex lec. et nota. in .l. magistratib9. ff. de iurisdic. omni iudi. et insti. de pena teme. liti. §. ex q̄busdā. huic adaptatur suspensio a bn̄ficio .lxxxij. di. p̄sbyter. xxi. q. ij. placuit Pene aque et ignis interditōis deportatiōis In metallū et ad opus metalli. In arenā et similes nō sunt hodie apud nos in vsu. Sz p̄dictas loco illaꝝ iuxta casuū qualitates adaptamus. Canones vero alias penas habēt quibus generaliter vtunt p̄dicti officiales quas species enumerat glo. in cle. cupientes de penis Et ibi remitto.

Sequit rubrica de bonis dānatoꝝ et morte sibi ɔsciētium.

Ec materia probleumatica ē in tex. gl. et doctoꝝ opinionib9 ppter auct. bona dānatoꝝ C. e. et tex in corpore vn̄ sumitur ita q̄ vix elici valet certa regula nec audere aliq̄d. certū diffinire. Hoc tn̄ verū est q̄ in crib9 lese maiestatis siue diuine vt in .c. cū scd'z leges de here. li. vi. siue humane vt in dicta auct. bona iubent dānatoꝝ in fine bona cōfiscant ⁊c. In aliis vero crimib9 distiguendū ē hoc mō vz q̄ aut leges ātique siue noue siue etiā nouissime aliquā imponūt penā facinore dignam p̄ter bonoꝝ cōfiscationē. Et tunc illa iura que de cōfiscatione loquebantur cencentur correcta per dictā auct. bona dānatoꝝ q̄ ē fundata super equitate ab intestato succedere debentiū. quibus iuꝝ dispositione bona debentur. Ubi vero iura nō imponebant cōdignā penā nisi publicatio interueniret bonoꝝ

Tunc leges de bonoꝝ publicatione mentionē facientes nō
intelligunt̄ correcte. verbigr̄a. incest⁹ graui⁹ crimē est ꝙ̄ adul
teriuʒ. pro quo pena capitis vt supra dictū est imponitur. iō
incestuʒ opʒ graui⁹ puniri ꝙ nō fieret nisi bonoꝝ publicatio
penas corporis afflictiuas augeret. q: scđm iuris dispositio
neʒ incestuose nuptie nō puniūt nisi pena exilij ⁊ priuatiōis
cinguli si in dignitate sit ⁊ si vilis esſʒ verberatiōe vt ī auct.
incestas. C. de inces. nup. et in corpore vñ sumit̄ congruū est
igitur profiteri ꝙ ad supplementū pene incestus succedat bo
noꝝ publicatio vt in dicta auct. incestas. Et ita dicendū est
in ceteris crimib⁹ in quib⁹ bona publicari iubent̄ vt si iudex
remota bonoꝝ cōfiscatiōe videret crimē impunitū remane-
re saltē cōdigne penā cōfiscatiōis correctā nō p̄sumat vt exē
plificari posſʒ de ti. ff. et. C. de requi. reis q: non est verisimile
leges nouissimas īpunitateʒ delictis adinuenisse. Si vō cō-
fiscatio bonoꝝ veniebat iurib⁹ antiq̄s vel nouis in ꝯsequē-
tiaʒ delicti ita ꝙ etiā bonis nō cōfiscatis delinq̄nti sufficiēs
pena infligeret̄. Tunc ꝓcedat dicta auct. bona dānatoꝝ. Et
hoc facile est ex criminū ⁊ penaꝝ qualitate dep̄hendi ꝑ quē-
libet prudentē et equū iudicē q: oia discutere velle oporteret
per singulas rubricas discursuʒ facere. esſetq꜄ magis laborio
suʒ ꝙ̄ difficile. Nec obstat supradicta equitas q: ab intesta-
to succedere debētes sunt in linea descendentiū vel ascendē
tium aut collateraliū. Et si descendentiū q: amor patrū in li
beros oēs trāscendit amores vt. l. finali in prin. de curato fu
rio. C. p̄sumendū est patrē vel auuʒ vel ꝓauū ꝓ aliqua re in
uidi velle priuare liberos substātia. Et metus amissiōis sub
stantie ipos a malis cohercebit ar. eoꝝ q̄ lec. ⁊ not. in. l. i. C.
de fal. mone. Si vero sint ascēdētes hij q̄ succedere debēt pu
niunt̄ in quo delinquūt q: corrigere debuerūt liberos quos
q: nō correxerūt merito substantia priuant̄ ar. eoꝝ q̄ habent̄
in. l. vnica. C. de emēda. ꝓpin. In collateralib⁹ vō ad quos
hereditas ex dispositiōe trāsferret̄ alijs nō extātib⁹ nō fit iniu
ria q: delinquens cū fisco cōtrahit per. l. si q̄s post hac. C. e.
⁊. l. post ꝯtractū. ff. d̄ dona. Et iō nihil ad ipos collaterales

cum fiscus iniuriā eis nō irroget Nam in facultate fuit talis delinquēn. bona sua ī penitus extraneū dū tū turpis psona nō existeret transferre: multo magis in fiscū cū sit priuilegiatior. ff. de iure fis. et. C. de priui. fisci. p totū. Superest videre de vltima parte rubrice. videlȝ de bonis mortē sibi pscientiū Et licet doctores varient circa materiaȝ huius partis. Ego credo indistincte pcedere tex. duaꝝ legum. C. eo. vidȝ. p eorum qui sibi mortē cōsciunt ob criminis publici cōscientiaȝ vel metu future sententie nō ob doloris impatiētiaȝ bona publicantur. Et hoc cōueniens est qꝛ plus delinquit qui seipm metu criminis ꝙ qui aliū occidit. Nam qui seipm corpus et animaȝ occidit et dānat vt de iuda legimus. Qui vero aliū corpus dūtaxat interemit. Cōueniens ergo est vt a talibus desperationibꝰ homines retrahenꝫ aliquid in cōsequentiaȝ pene adicere cū omnia iura diuina canonica et humana ad cohertionē tendant delictoꝝ. Hij vero qui ob doloꝝ impatientiaȝ cōmittunt excusanꝫ p dictas leges. Sed videreꝫ ꝙ non debeant releuari per tex. in cap. si non licet. xxiij. q v. vbi talis tex. Si nō licet priuata potestate alicui hominē occidere innocentē cuius occidendi licentiaȝ lex nullā concessit profecto qui seipsuȝ occidit homicida est et tanto nocentior fit cū se occiderit quāto in ea causa innocentior fuit ꝗ se occidendum putauit. Nam si iude factuȝ merito detestamur eūqȝ veritas iudicat qui se laqueo suspendit: scelerate illiꝰ traditionis auxisse potius ꝙ expiasse cōmissum. quoniā de dei misericordia desperando excitabiliter penitens nullū sibi salubris penitētie locū reliquit: quāto magis a sua sede abstinere debet qui tali supplicio quid in se puniat nō hȝ. Judas enim cum se occidit sceleratum hominē occidit. et tamē non solum xpi verū etiā sue mortis fuit reus. Cur aūt homo qui nichil mali fecit sibi male faciat ⁊ seipm interficiendo hominē interficiat innocentē ne aliā patiatur nocentē atqȝ in se ppetret pctm ppriuȝ ne in eo ppetretur alienū. Item in sanctis canonicisqȝ libris nobis nusꝙ diuinitus pceptum permissum ve reperiri potest vt vel ipsius immortalitatis adhi

pescende vel cavendi curandiq; causa nobismet ipsis necem inferamus. Nam et phibitos nos esse intelligendū est. vbi lex ait. Nō occides ꝑsertim qꝛ nō addidit ꝓximū tuū ⁊c. Et sequit. His igitur exceptis quos vel lex iusta generaliter vel ipse fons iusticie deus spiritualiter occidi iubet quisquis hominez vel seipsum vel quēlibet occiderit homicidij crimine innectitur. Item hoc modis oībus approbam⁹ neminez spontaneam mortē sibi inferre deberē velut fugiendo molestias tēporales ne incidat in perpetuas. Neminē ꝓpter aliena peccata ne hoc ipso incipiat habere grauissimū ꝓpriū. neminez ꝓpter sua ꝑterita peccata que magis in hac vita op⁹ est vt possint penitendo sanari. Neminez velut desiderio melioris vite que post mortē speratur qꝛ reū sue mortis melior post mortē vita nō suscipit. Uerumtñ quicq̄d dicat eleganter iste tex. de iure ciuili seruantur ꝓmisse distinctiones per iura supra deducta cum in eis notatis.

Hic finis prime partis.

Incipit secunda pars videlicet ꝯtractū

E cōtractibus dicere scđo loco polliciti fuim⁹. Et qꝛ in ꝯtractib⁹ maxīe ꝓmissa q̄ ex fide pactoꝝ pēdent seruāda sunt q̄ si nō seruarent nec cōtract⁹ sꝫ necq; cōtrahētes dici possent ꝑ lec. ⁊ no. in. l. i. ff. đ pact. et in. c. antigon⁹. e. ti. de pac. Couenieñs est vt pactoꝝ lege seruata hanc scđam ꝑtem aggrediamur. Sꝫ anteq̄ rubricellas cuiuslibet cōtractus tangamus iam ceptū stilū insequentes aliqua generalia ad cōtractus premittim⁹ que sub quattuor cōprehendi pñt cōiter in cōtractib⁹ requisitis scilꝫ cōsensu cōtrahentiū ex quo cōtrahitur. Scđo materia rei de qua cōtrahitur. Tertio forma ꝑ quā cōtrahit. Et quarto act⁹ ꝑ quem cōtractus ꝑficitur. Dictū est primo cōsiderandū esse cōcessuꝫ ex quo cōtrahitur tanq̄ causam efficientē cōtractuū per dictā. l. i. de pac. ⁊. l. consen. ff. de acti. ⁊ obli. l. i. ff. mād.

et.l.sicut.C.de acci.ꝛ obli.Et posset subdiuidi ista causa effi ciens.Nam quedā est ꝓpinqua que est cōsensus.remota vo ꝑsone cōsentientes.Et impediunt vel impediri pñt per vnā quāqꝫ istarū causarū.Defectus tñ cōsensus principaliter im pedit cōtractū ꝓut latius dicetur.Pariter etiā causa remota scꝫ defectus personarꝫ pōt attēdi dupliciter.vno modo ꝙ ꝑ sone sint a iure ꝓhibite cōtrahere.Et tunc cōtract⁹ nō firma tur iuramento ꝑ ea que le.et notant in.l.non dubium.C.de legi. Alio modo ꝙ nō sint a iure ꝓhibite sed inhabiles ex iu ris dispositione ꝛ tunc taliū cōtractus iuramēto firmantur per auct.sacramenta puberū cū tota sua materia.C.si aduer sus vēdi.Et in corpore vñ sumitur.Et latius sup singulis ti tulis et rubricellis huiusmodi mater discuriārendo dicet in habilitant etiā ꝯtractus ex parte materie que attēdi pōt scꝫ vt est ipa materialis substantia ex qua cū aliquo fit aliquid ar.ff.de pi.acci.l.si ꝯuenerit.§.si quis ꝛ dele.iij.l.lana i prin. ꝛ de acqui.re.do.l.adeo.§.voluntas. Et isto modo dicim⁹ materiale esse rem in cōtractib⁹ que in cōtractu deducit.Nā sicut i operationib⁹ mecanicis ꝛ artificialib⁹ vt operatū fiat requirit apta materia dicta.l.adeo.§.cū quid.similiter ꝛ in cōtractib⁹.pactis et cōuentionib⁹ iurꝫ gentiū. et ciuilib⁹ vt recte fieri valeant requirit causa materialis seu disposita ma teria.ff.de verbo.obli.l.interstipulantē.§.sacrā.et de rescrip. verbis.l.insulam. Tertio impeditur cōtractus ratiōe for me substantialis q̄ sicut in reb⁹ materialib⁹ est necessaria ad esse rei eo ꝙ dat eē et cōseruat in esse.ff.ad exiben.l.iulianus §.sed si q̄s et.l.falci.l.is qui.§.quid:ita etiā in contractib⁹ re quiritur solemnitas.ff.de verbo.obli.l.sciendū.et.l.cōtinus in principio.e.l.i.§.si quis ita.cū multis concor.Et sine istis non valeret contractus vt in predictis iuribus. Quarto im probatur ꝯtractus ex parte cause finalis.ff.de here.insti.l.fi. ff.de lega.ij.l.cum pater.dulcissimus.ff.de here.insti.l.si pat

Et qualiter hee cause per iuramentum in contractu appo situm habilitantur per singulos titulos et rubricellas vide bimus materiam discurrendo Et quia donatio simplex que

ex mera ꝓcedit liberalitate honorabilior est inter omnes cō tractus eo ꝙ beatius est dare quā accipere vt in.c.cum mar‑ the.§.sane.de celebra.missa:est q̄ etiā nobilior contract⁹ vt i cap.p̄rio de donatio. Quia ilarem datorē diligit deus.ij. ad corint.ix.c.et hoc contractu nobiscū contrahit de⁹eo ꝙ om̄e donum descendit a patre luminū. Et deus habundāter dat et nemini improperat ⁊ ꝑ totū discursum veteris et noue le‑ gis cōmemoratur contractus donationis. Titulum seu ru‑ bricam de donationibus ceteris ante ponimus contractib⁹

Sequitur rubrica de donationibus

Quid quis cui qualiter in his quattuor quesitis omniū pene contractuū materia resolui pōt. Nā ꝑ interrogatoriū. Primū quid querit̄ q̄d donari potest. Et ꝑ scōm quis donare. ⁊ per tertiū cui dona ri. Et ꝑ quartū qualiter detur. Ad primū igitur quo que‑ rebatur quid possit donari respondetur quicq̄d accipientis fieri potest.l.in edibus.§.fi.ff.eo.ti.vel si aliud equalis valo ris detur insti.qui mō.tollitur.obli.in principio ⁊ sunt ea q̄ accipientis fieri possunt que cadunt in cōmercio nostro. Et ideo res sacra vel religiosa donari nō potest q: nō cadit i sti pulatione insti.de imuti.stipu.circa principium. Aliena autē res donari non pōt nā pōt stricte loquēdo insti.de acci.§.sic itaq̧. Sȝ large sic ita ꝙ lȝ res sit aliena pōt tñ donatarij fieri possidēdo titulo ꝓ donato.ff.ꝓ dona.l.i. Nec īpediet vsuca pionē mutatio volūtatis donantis.l.ij.e.ti.ꝓ donato. Do nari etiā ꝓhibet̄ regulariter res quecūq̧ etiā non sacre eccle siaruȝ.c.ij.de dona.et eo.ti.de re.eccle.nō alie.iu.antiq̄s vi: ⁊ cle.⁊ in.c.sine exceptione ⁊.c.quisquis.xij.q.ij.⁊ in.l.iube mus cum suis anctēticis.C.de sacro sanc.eccle. Et dictū est regulariter q: vbi alienatio afferret vtilitatem eccl'ie teneret alienatio vt in dictis iurib⁹. Itē regularit̄ donari non pos sunt res dotales ⁊ res minoꝝ.C.de fundo.do.per totū ⁊ de prediis ⁊ aliis re.minoꝝ per totū. Et simil'r dictū est regula riter q: pariter vbi cōditiones mulierū ⁊ minorū efficerent̄

meliores essent eo. casu alienabiles vt notat i dictis iurib⁹ ꝛ in.l.i.§.sed nō nullos.ff.de tutell. ꝛ rō distra. ꝛ.ff.de pac. l.iuris gentiū.§.si filius ꝛ in.l.pactū curatoꝝ.C.eo. Itē res ptinētes reipublice vt eo.ti.ff.de admi.re.ad ti.pti.ʒ vbi potest vtilitas insurgere alienari pōt vt in ti.ff.de decre.ab or. factis. Et notāt doct.in.l.ciuitas.ff.de re credi. Et ita posset exēplificari in reb⁹ principis ꝛ similiū ꝓhibitoꝝ.c.intellecto de iure iurā. Et intelligit ꝓhibita donari nisi donādo ex aliqua cōsequēta fieret cōditio eccl'ie mulierū minoꝝ ciuitatis aut principis melior qͦ pōt aliquib⁹ casib⁹ cōtingere ʒ regulariter donare sit ꝑdere.ff.dona.l.fili⁹familias. Quis aūt donare possit hoc mēbrū latū est. Nā aut querim⁹ in ꝓphanis aut in eccl'iasticis. Et quidē in ꝓphanis maior.xxv.ānis sui iuꝝ dare pōt. Non autē minor regulariter. C.de in inte.resti. minoꝝ.l.si minorem nec ex eo magis validatur ꝙ se maiorē dixit per.l.fi.C.de his qui veni.eta.licet si pricipis rescripto suppleta sit etas in masculo in.xx. ꝛ in femina in.xviij. ānis quo ad aliqua ꝓ maiore habeat vt notat i ti.C.de his q̄ veni.eta.l.ij. Attamē aduers⁹ talē imperationē venie etatis si ledant etiā restituuntur vt vult glo.fi.in.l.fi.e.ti.et facit.l.minor autē magistratus.§.i.ꝛ.ij.ff.de minorib⁹. Caueāt ergo donatarij cū donationes fiūt eis ꝑ minores ꝙ vltra veniā etatis impetratā faciant interponi decretū vt in dicta.l.ij.ꝛ etiam iurare faciāt de nō reuocādo. Nā de virib⁹ iuramenti postea dicem⁹. Itē dare pōt cōpos mentis etiā senex dū tn̄ non sit ꝓdigus vel furiosus.ff.eo.l.modestiuus.§.fi.ꝛ.ff.de verbo.obli.l.is cui bonis ꝛ de cura furiosi iulianus.ꝛ in.l. senectus.C.eo.ti.de dona. Prohibentur donare rei criminis quib⁹ alienatio ē interdicta a iure vt i.heretic⁹ vl' lese maiestatis reus.alijs aūt criminosis an̄ sniam nō est ꝓhibitū donare.ff.e.post cōtractum et.l.donationes.§.vltimo.ꝛ de hoc vide glo.mgram q̄ est fi.in.l.res vxo.C.de dona.iter vi. ꝛ vxo.q̄ in oī spē donatiōis distinguit. Itē nec donat pater in filiū nec vir in vxorē cōstante matrimonio primū ꝓbatur in.l.si donatiōe.C.de colla.vbi gl.magra scd'ʒ vero ꝓbatur

in.l.sine res.ff.de dona.inter viꝝ ꝛ vxoꝛē. In casib⁹ tamē istis donatio confirmaꝛ morte vt notaꝛ in dictis iurib⁹ ꝛ.ff de peti.heredi.l.iij.§.fina.quod limita si fuerit ꝑ virū tradita possessio rei donate glo.in.l.papian⁹.ff.de dona.inter vi. ꝛ vxo. Facta vero a patre in filiū cōfirmaꝛ morte etiā hereditate nō adbita glo.in.l.si filie.C.famelie herciscū Et cōputantur in legitima liberoꝛum quibus facte sunt glo.in.l.filium quem eo.titu. An autē mater donare prohibetur. Dic ꝙ filio in potestate patris cōstituto non potest donare quia sic per indirectum daret viro cui queritur per filiū.l.iij.§.generaliter.ff.de dona.inter vi.ꝛ vxo.Sunt tamē aliqui casus in quibus pater dat filio quos notat glo.in.l.cū opoꝛtet.§.non autem.C.de bo.que lib.In casu vero quo pater dat filio tanꝙ bene merito opoꝛtet ꝓbari merita ꝓcessisse gl.in.l.si donatione.C.de colla. Item nec filiusfami.nisi habeat castrense vel quasi pecculuꝫ vel nisi pater ei cōcesserit vel cōcessisse videatur ratiōe dignitatis puta senatoꝛie vel si ratione iusta donet.aliter nō.Etiā si liberam habeat admistratōnem pecculij ꝛ cuiuscunqꝫ discretionis sit ipse fili⁹ vt hec colliguntur in.l.filiusfamilias.ff.eo.Et in.l.iurisgentiū.§.idem pꝛobat alias incipit si filius.ff.de pactis Item is qui ē in potestate alteri in eadē potestate existenti.l.ij.§.qui in eiusdem.ff.dona.inter virum et vxoꝛem Item mater non potest donare filio in patris potestate existenti nisi esset per modū castrēsis pecculij vt in dicto.§.qui in eiusdem. Itē viri ecclesiastici bona ecclesiarū suarū dare ꝓhibentur ca.pꝛimo et ij.ꝛ.iij.eo.titulo.ꝛ in ca.si quis de re.eccle.non alienan. Et hui⁹ ratio est quia sunt magis ꝓcuratoꝛes seu admistratoꝛes ꝙ domini vt in dictis iuribus Administratoꝛes autē donare nō p̄nt q̃tenus cōcernit factū admistratiōis.l.nō oī in fi.C.de admistra.tu.vide in ca.ap̄lice ꝛ in.c.ceterū de dona. Et donationes quas faciūt viri ecclesiastici suis parētibus: pꝛesumunꝛ viciose per lec.ꝛ nota.in.c.decenter.lxxxi.di.ꝛ in c.i.vt eccle.bene siue di.confe. Cui autē donari possit.respō.detur noto ꝛ ignoto.ff.eo.l.vltima p̄senti vel absenti.l.nec c

ābigi opz. C. e. Dū tñ puū cū p epl'am fiat vel subseq̄tur. rati
habitio donatarij ⁊ ita cōiter intelligit̄ dicta. l. nec abigi p-
pter cōtrariuz qd̄ fieri posset de. l. si q̇s argentū. §. si naut mi-
nime facit. l. si aliquid. C. eo: Sunt tn̄ qui voluerūt tenere ꝙ
absenti siue nūcio vel epl'a possit donari de eq̄tate canonica
per glo. in. c. cōstitut⁹ de ꝓcur̄ ⁊ in. c. quāq̄ꝫ de vsuꝝ. li. vi. su-
per verbo possit acquirere. Jtez donari pōt extraneo amico
vel amice. donari etiā potest doctori vl' nō doctori. ff. e. l. affe
ctioñ. ⁊. C. de dona. iter viꝝ ⁊ vxo. l. iij. ⁊ de ami. tu. l. cū plu
res. §. cū tutor. Jtē patrifamil'. nisi donator esset pater dona
tarij quia filio in potestate existēti donari nō pōt. l. sine emā
cipatis. C. eo. Similiter nec vir vxo. donare potest. C. de do-
na. inter vi. ⁊ vxo. quasi per totū. Jtē nō valet donatio fctā
presidi. l. plebicito. ff. de offi. presi. nisi dicant̄ esculēta ⁊ pocu
lenta de quo dici in precedenti pte titu. de lege iulia repetū.

Qualiter autē detur respondetur ꝙ scd̄m iura vetera per
stipulationē hodie autē vel per stipulationem vel per soluz
pactum vt vult glo. in. l. hactenus super verbo tenetur. ff. de
consti. pecu. ⁊ insti. de dona. in principio ⁊ ideo fieri potest i
ter pn̄tes vel absentes per nunciū vel per epl'am in scriptis
vel sine. nec breuitas cartule nocet. ff. eo. l. absenti. ⁊. C. eo. l.
absenti ⁊. l. si aliquid et. l. donatio. Et ideo ꝯsensus requiritur
quia nuda ratio nō facit donationē. l. nuda. ratio. ff. eo. ⁊ de
acci. ⁊ obli. l. obligationū substantia. Quod aūt dictū est
donationē fieri posse sine scriptura hoc verū nisi fuerit pactū
ꝙ fieret scriptura. C. de fide istru. l. cōtract⁹ ⁊ de regu. iur. l. cō
tractus li. vi. Quia tunc quantūcūqꝫ sit modica res q̄ dona
tur requiret̄ scriptura ex pacto. requirit̄ etiā scriptura etiā si ñ
fuerit actū inter ptes qñ donatio simplex excedit summā q̇n
gentoꝝ aureoꝝ. l. si quis argentum cum sequen. C. eo. Et di
ctum est simplex qꝛ donatio ob causaz facta puta filio ꝓpter
merita nō eget. Jnsinuatione p. l. acquilius regul⁹. ff. de do
natis vbi casus simplex vero insinuat̄. Fallit rōe dignitatis
pietatis amicitie. vel caritas in casibus de quib⁹ in. l. pl't. C.
codez ⁊ in aucto. vt nō fiant pignorationes. §. Jllud quoqꝫ

⁊ de nõ alie vel par. §. si minus ⁊. L. de dona. ꝑpter nupcꝫ.
auct. eo. de cursum ⁊. l. modestinus. ff. eo. ⁊. l. si quis pro re-
demptiõe. L. eo. ⁊ ibi bona glo. de quo vide in. l. sancimus
L. eo. Cessat etiaꝫ insinuatio quãdo donatio fit gratia remu
nerationis p. §. si. qui feu. da pro infeud. Idem si fiat ob cau
sam per glo. in. l. acquilius. ff. de dona. ⁊ sic pauce donatões
egent insinuatione maxime qꝛ hodie cõmunis moleuit prac
tica notarioꝝ qui ponunt in donationib⁹ excedentib⁹ qñ-
gentos aureos clausulam illã vim insinuationis habenteꝫ
⁊ etiam clausulam renunciationis iurium de insinuatione
fienda mensionem facientiuꝫ cum iuramenti interpositione
per quas clausulas valet donatio. etiam sine insinuatione.

Quia legum austeritas pactis litigantium mitigatur. L
de tempo. appell. le. vltima in fine. ff. de edili. edic. l. queritur
§. si venditoꝛ facere. L. de pac. si quis in cõscribendo ⁊. ff. de
pactꝭ. l. pascici. ⁊ quod notatur. ff. de dona. l. fideissoꝛ. Et ita
seruatur in iudicijs maxime quando iuramentũ interuenit
vt dictum est ⁊ de quo subdicetur. Et licet antiquitus oẽs
donationes inciperent a promissione ratione stipulationis
que de se sonat in futurũ. ff. de vbo. obli. l. stipulationũ. ho-
die tamen fieri potest per verba de presenti ⁊ si dando ꝑ ver
ba de p̄senti fiat traditio rei donatoꝛ nõ obligatur ex illo cõ
tractu per casum qui reputatur singularis in. l. aristo. ff. eodẽ
Sed si donatio ꝑ verba de presenti fiat ⁊ nõ fiat traditio do
natoꝛ obligat̃ ad tradendũ quia id agi videt̃ inter cõtrahẽ-
tes vt ad tradendũ donatoꝛ teneatur vigore pacti. ff. de pac
tis. l. tale pactũ ⁊. l. i. §. i. ⁊. l. vbi auteꝫ non apparet in fine. ff
de verbo. obli. ⁊. §. alie. autem insti. de dona. Et ita se habẽt
cõmunis vsus. Et compellitur donatoꝛ ex stipulatu vel con
ditione ex. l. si quis argentum. §. pl't. ad tradendum rem do-
natam vel extimationem eius. In aliquibus tamẽ casibus
traditio esse fingitur puta cuꝫ quis dat aliquã summã ⁊ tra
dit instrumentuꝫ obligationis. L. de dona. l. i. vel qñ donat
bladum in orreis positum ⁊ tradit claues illoꝝ orreorum. ff
de cõtrahen. emp. l. clauibus. Vel qñ retinet vsum fructuꝫ

vt.l.q̄uis.C.eo.alios tres casus ponit glo.super verbo aio in.l.iij.ff.de acqui.poss. Temperamentū autē adhibendū est in cōpulsione donatorū scilicet ne conueniatur nisi inq̄tuz facere potest scilicet de ducto ne egeat.l.nesciuius.ff.de re.iudica.quod intellige vt iacet in tex.q̄ delegatio fiat per donatorium conscientie donatore Et hoc probāt verba donatarium et creditori ibi posita Nam priuilegiū vt cōueniatur q̄ datur donatori cōtra donatarium est ex eo. q̄ donatarius hz titulum lucratiuū ex mera liberalitate donantis Et ideo nō est rationabile q̄ liberalitate sua in ops Sed quando res donata delegatur creditori donatarij Tunc res donata puenit ad creditorē donatarij ex causa onerosa q: p solutiōe debiti Et ideo mirum si ius donatori nō reseruat priuilegiū cōtra creditorē donatarij cui facta est delegatio sed sibi imputet donator qui in tali necessitate se cōstituit. Huic sequitur q̄ si donatarius de re donata aliam donationem faceret nōdum secuta traditione et sic de atione cessionem faceret q̄ cōpeteret priuilegiū donatori etiā cōtra illū cui donatarius aliā donationem fecisset ex mente dictaz legum et per rationem earum.cōuenitur etiā donator et excucit tota substantia sua qn̄ est bonus artifex q̄ pōt ex officio suo viuere p glo.approbatā.l.si quis argentū.C.de donationibus.Notandū ē q̄ clausula in donationibus apposita et q̄ refert ad multa semp interpretat in fauorē donatarij p.c.cū §.dilectis de donat. Post hec q̄ritur de aliquibus questiōibus Et prio querit an i pmissis casibus in quibus donatio de iure nō tenet iuramēto firmet Et quia hec questio adaptari poterat ad oēs pene cōtractus aliquātulū calamū laxabo Cū querit ergo an donatio inualida per iuramentū firmetur:sciendum est q̄ donatiōes sunt multiplices de quibus p̄diximus quedā em̄ ex eo appellant simplices q̄ ex mera donantis pdunt liberalitate Et iō donari videt qd̄ nullo cogēte imperio cōcedit.l.donari.ff.de regu.iuz Alia est donatio ob cām de q̄ in sequenti ti.dicet Sunt pariter alie donatiōes inter virū et vxo. Et alia etiā q̄ dicit cā mortis de quibus suis ordinibus.j.dicet que multis casibus res

tractantur nec iuramēto firmant̄ vti donatio oīm bonoꝝ p̄
sentiū ⁊ futuroꝝ ex eo ꝙ testādi facultatē tollit. ⁊ nō adduci
potest q꞉ cōtra bonos mores talis donatio fit testamēti fa-
ctionē liberā amonēdo scđꝫ cōeꝫ sniaꝫ in locis ⁊ iurib⁹ p̄al-
legatis p.c. nō est obligatoriū de regu. iuꝝ. li. vi. ad instar pa-
cti de succedēdo seu de futura successiōe qđ ꝓpter votū cap-
tāde mortis noscit̄ iprobatū vt plene i dicta. l. fi. C. de pac.
⁊ in. c. ij. de cōces. preben. c. detestanda. c. ne captāde eo. ti. li.
vi. Et idē in pacto per qđ auffert̄ libertas matrimonij vt in
cōtrahēdo vel in dissoluēdo. c. gēma extra de spō. c. tua nos
de iure iuran. ⁊. l. ticia in prin. ff. de ꝟbo. obli. Et idē in q̄cū
ꝗꝫ ꝓmissiōe turpi q̄ nō firmat̄ iuramēto q꞉ iuramēta ꝯtinētia
in se vitiū nō sunt seruāda. c. si publicis. c. est etiā. c. qđ dauid
ca. in malis. c. sꝫ aliq̄d. ⁊ quasi per totā questionē. xxij. q. iiij.
tollerabili⁹ eñ est iuramētis nō implere. ꝙ qđ turpe ē facere
c. vnusq̄ꝗꝫ. c. incōmutabilis. c. magne sapiētie. primo capitu
lo qui sacramento ca. nō omia ca. non est obseruandum ca.
q. ⁊ causa. ⁊ ꝑ premissis facit ratio q꞉ legi ꝓhibitiue renūcia
ri nō pōt vt vult glo. in. l. i. C. ne fideiusso. do. dent̄. Ac ta
men q꞉ magne sunt vires iuramēti taꝫ de iure diuino ꝙ eti
am ciuili ⁊ canonico maxime qñ prestatur licite in cōtracti-
bus de q̄bus nunc agitur scilꝫ ne inde per cauillationes cō-
trahentiū defraudent̄ lites vt oriant̄. Et qui rigoribus ciui
lib⁹ obligati ꝯtrauenire cōtractib⁹ suis nō dubitāt. formidēt
saltē piurij qđ temere ꝯtrauenīēdo ꝓmissis incurrūt paueāt
⁊ refrenent̄. Et ista est vna virtus iuramenti scilꝫ iponere fi-
nem controuersijs vt inquit apostolus ad hebreos. vi. cap.
Inquiens homies per maiorem suū iurant ⁊ omnes cōtro-
uersie coꝝ finis ad confirmationē est iuramentum ꝓ quo fa
ciūt q̄ legunt̄ in canonica iacobi. c. vltimo iheremie. iiij. Iu
re aūt canonū ꝓbat̄ in. c. ⁊ si xp̄s de iure iurā. De iure aūt ci
uili habet̄. ff. de iure iuran. l. qui per salutē ⁊ auct. sacramen-
ta puberum. C. si aduer. vendi ⁊ in corpore vnde sumit̄. Et
vtinam ad vnguē. hodie licita seruarentur iuramenta. Ad
hoc autem ꝙ iuramentū possit vere dici licitum requiruntur

sequētia. scʒ ꝙ iuretur in varietate cōsciētie in iudicio discre to ⁊ deliberato. Et tertio in iusticia vt scilʒ qđ iurat̃ sit licitū Et isti sunt tres comites requisiti in omni iuramento scilʒ veritas iudicium ⁊ iusticia de quibus hieremie. iiij. ca. preallegato. ⁊. xxij. q. ij. c. animaduertendū ⁊ ea causa. q. iiij. c. innocens glo. in auct. quod eis. C. de nup. ⁊ in dicto. c. ⁊ si xp̄us.

Cū ergo querimus an donatio simplex q̄. ꝓpter aliquos iuꝝ. rigores posset inualidari firmet̃ iuramēto videretur ꝙ nō quia donatio simplex fit sine causa per dictaʒ. l. donari ⁊ donatio sine causa nō valet. l. hoc iure in principio. ff. de dona. Sed dic ꝙ illa. l. procedit in donatiōe que fit reipublice que per dictam. l. prohibetur fieri sine causa. Et ideo si iuramentum aduersus dispositionem dicte legis prestaretur nō teneret quia ratio ꝓhibitionis dicte legis est causa euitanda turpitudinis ⁊ mali finis que per iuramentuʒ non posset derogari sed potius adiuuari deberēt propter tertium comitē iuramenti scilicet iusticiam. Priuate autē persone etiaʒ sine causa fieri potest donatio quia licet non exprimatur causa expressa loco tamē cause habetur donantis liberalitas vt vult glo. in dicta le. hoc iure. pro qua facit. l. campanus. ff. de operis. liberti. Et ideo cum tales donationes simplices sciēter ⁊ cōsulte fiant per dantes. In veritate iudicio ⁊ iusticia merito taliū donationes etiā si esset aliquis ali⁹ iuris rigor firmantur iuramēto quia iuramentū habet vim clausule cōfirmantis ⁊ habilitantis scilʒ si nō valet quod ago vt ago valeat vt valere potest. l. cum pater. §. filius matrem. ff. de lega. ij. sup̱ quo omnes cōmuniter se fundant docto. Quod autem dixi rigori iuꝝ. derogari posset per iuramentū limitādum est. Nam qn̄ talis rigor annullans contractū siue donationis sine alterius descēdit ex defectu cause formalis. tūc non firmatur iuramento scd̄m cōmuneʒ opinionē legistarū in dicta auct. sacramenta pubeꝝ quā sequit̃ aliqui canoniste Cōmunis tamen opinio canonistarū in. c. cum contingat. ⁊ capi. debitores de iure iuran. est in oppositum ⁊ mouetur hac ratione quia ⁊ si defectus fuerit in forma remanet tamē

pactum nudũ quod de iure canonico obligat per.c.i.de pac maxime quãdo est vestitum coherentia iuramenti. Et ideo si donatio nõ fuerit insinuata que insinuatio requiritur scd'z aliquos per modũ forme.tenẽt docto. ꝙ iuramentũ validet In hoc tamẽ articulo legiste et canoniste fuerunt varij ꝑ pter multa que subaudiunt in iuramẽto pstito ad validitatem contractus. Nam primo subauditur cõditio si pacta seruentur. C.de nõ nu.pecu.l.fi. Secũdo si cõtrariũ nõ precipiatur.l.mulier.ff.de lege cõmisso. Tertio nisi dispensatio obtineatur.c.i.de iure iuran. Quarto si qualitas cõtrahentiũ nõ varieť.ff.de solu.l.quod si forte. Quinto si status rei cõtractate nõ mutetur.l.quod si seruus.ff.de condi.ob causam. Oz tamẽ maxima est vis iuramenti nõ auderem dicere, licere tali iuramento cõtrauenire maxime propria auctoritate.sʒ obtineri poterit dispensatio. Quando autẽ qualiter et a quo peti possit dispensatio iuramẽti. Dic breuiter ad primũ quesitum ꝙ dispensatio iuramẽti peti potest in contractibus in quibus quis iurauit nõ cõtrauenire contractui.ad quẽ inbiendum interuenit ex parte recipiẽtis turpitudo.deceptio vel enormis lesio. Et ex parte prestantis incapacitas minoritas vel sexus fragilitas scd'm cõmunem scolam doctoꝝ in.c.cuʒ ꝯtingat de iure iuran.et in.c.quãuis de pac.li.vi. Et in auc. sacramenta puberum preallegata. Ubi autem hec nõ interuenirent licet iuramentum esset prestitum contra legẽ ꝑ hoc non dispensaretur scd'm resolutionem doctoꝝ in dictis ca.et dicta auct.sacramenta.petitur secundo dispensatio iuramenti parte vocata maxime quando contractus validatur iuramento. Et ratio est quia agitur de pleno preiuditio quo casu vocandi sunt oẽs quoꝝ interest per ea que notantur in dictis iuribus ⁊ in.c.debitores de iure iuran.⁊.xxij.q.iiij.c.fi. ⁊ in.c.albericus.de testibus vt in auctẽtica si quis in aliquo documento. C.de eodẽ. Et tercio peti põt coram epõ ꝑ glo. in florentinũ.xxv.di.et ea que leguntur et notantur in ca. veniens in.glo.fi.de iure iuran. Sed queritur an quando cõtractus posset inualidari si non obstaret iuramentũ mors

tuo principali iurante. An heredes ad quos transit successio possent sine dispensatiōe inualidare. Et licet hinc inde argui posset veritas tamē est ꝙ licet iuramentū nō trāseat ad heredes obligatio tamē q̄ ex iuramēto descēdit transit ad eos ꝑ doctrinā doct. in. c. fi. de sepul. ⁊ in. c. cū sit generale de for. cōpe. ⁊ in dicta auct. sacramēta puberū. An aūt dispensatio istius iuramenti peti possit ꝑ ꝓcuratorem generalem absq̧ speciali mandato videtur ꝙ ita cū tantū operetur generale quo ad suas generalitates q̄tum specificata numeratio specierum quo ad species per ea q̄ notantur in. l. sed et si. §. quesitum. ff. si quis cautio. Sed illa regula multas patitur fallatias inter quas enumerat illa quādo aliquid mandatur procuratori quod est contra rigorē iuris cōmunis. Nam tūc debet interuenire mandatū speciale per. l. illud. §. si talis. ff. de minoribus. ad idē facit. l. diuus. §. nec generale. ff. de falsis.

Est ⁊ alia fallacia ad dictam regulā scȝ quādo resultat cōtraria equitas vt in dicto. §. quesitū. Et cū iuramentū nō debeat esse iniquitatis. Vinculū vt in. c. quanto de iure iuran. merito dici possȝ ꝙ vbi dispēsatio petitur ex capite iniq̄tatis ⁊ nō ad dispensandū sup rigore iuris possȝ ꝓcurator gn̄alis hoc casu dispensationē petere. Queri possȝ etiā an necessaria sit dispensatio iuramēti appositi ad cōfirmationē cōtractꝰ in quo sunt dūtaxat gn̄ales renūciationes. Et dicendū est ꝙ ille q̄ generaliter renūciat oī iuris bn̄ficio nō intelligit̄ renūciare singulari ar. §. quesitū ꝑalle. Restat alia magis vtilis questio videlȝ an iuramentuȝ firmet cōtractuȝ factū cōtra ꝓhibitionē legis. In qua questione docto. sunt varij in ꝑdictis iuribus. Cōclusio tamē inter eos cōmunis esse videtur ꝙ aut lex ꝓhibet aliquē cōtractuȝ fieri tanq̄ inductiuū peccati mortalis. Et tunc suꝑueniēs iuramentū nō ratificat qꝛ deficeret comites iuramēti de quibus supra dictū est. Si vero cōtractus talis ꝓhibeatur nō qꝛ sit inductiuus peccati sȝ quia principi placuit ita prouidere. Et tunc tale iuramentuȝ seruandum est quia licet contraueniendo mādato principis temporalis peccet plus tamen peccaret cōtraueniendo mā-

dato dei quo precipitur seruari iuramentū si seruari potest si ne detrimento salutis per dicta iura. Querit an donator te neatur de enictione donatario ex natura cōtractus si nō cō uenit q̄stio est pbleumatica. Cōclusio tñ est doc. in. l. ad res donatas. ff. de ade. le. et in. l. aristo. §. si. ff. de dona. et in. l. ij. C. de enictionibus ꝙ quando donatio incipit a traditione puta quia similiter datur ⁊ tradit ⁊ tunc nō tenet de enictio ne qꝛ donator fecit quicquid in se est ⁊ sic nō tenet regularit p dictā. l. ad res donatas ⁊ notata in dicta. l. ij. Sꝫ qn̄ inci pit a promissiōe seu a stipulatione qꝛ obligatio querit dona tario in vim stipulatōis opꝫ ꝙ donator efficacit se liberet. s. donādo ⁊ hēre faciendo dicta. l. si q̄s argentū. C. de dona. Et ita ꝯcordātur gl. q̄ sunt in dictis iurib⁹ q̄si cōtrarie.

Sequtur rubrica de donationib⁹ q̄ sub mō cōditione vel cause fiunt.

Ec rubrica tria hꝫ mēbra de duobus primis habet. C. de his q̄ sub mō vl' cōditiōe. Et de tertio. ff. ⁊. C. de cōdi. ob cau. dato. Et p intel lectu p̄mittēda est differētia inter modū conditionē ⁊ cām de q̄ p glo. sup rubrica. C. de falsa causa adiecta. lega. ⁊. ff. de cōdi. ⁊ demonstra. q̄tum autē ad ppositū attinet videndū est de donatiōe ob cām facta qua discussa resultabit decisio factarū sub modo et cōditione. Pro quo p̄supponendum ꝙ nos hic loquimur de donatiōe facta de aliqua re ob cām et nō de donatiōe facti vel op᷑is qꝛ opus vel factū irrepetibile est. Sed agit ad extimationē operis. l. plr. ff. de p̄scrip. ver bis ⁊. l. si nō sortem. §. libertus circa mediū. ff. de cōdi. inde biti. Donatio vero facta de re ob causaꝫ perficitur irretracta biliter p euentum et cōplementū cause vt in titulis. ff. ⁊. C. eo: vel si culpa eius cui impleri debetur nō impleatur. l. dedi. §. quāꝙ. ff. e. ⁊. ff. de condi. ⁊ demonstra. l. iure ciuili. Sed si impediatur a iure competit repetitio per. l. similiter. C. de con di. ob cau. Queramus aūt qn̄ donatū ob causaꝫ causa nō secuta repetatur. pro quo distinguenda est diuersitas causaꝝ Nā q̄dā est cā impulsiua ⁊ mouēs sꝫ nō finalis p modū mōi

apposita Quedā vero est causa finalis et defect⁹ prime scʒ defectus cause impulsiue vel mouētis in aīo residēs donantis nō secuta nō parat repetitionē puta dabā eo aīo vt te amiciorez haberē. C. e. l. si repetēdi. ei. ff. e. dedi. §. subtili⁹. sunt tñ q̄daʒ cause q̄ apponunt̃ ꝑ modū cōditionis negatiue scʒ ne ad iudicē eas cōtra me. Et tūc quādiu nō itur cessat cōditio ꝛ pnia dicta. l. dedi in pricipio et ibi glo. nec tenet̃ satisdare de nō eūdo nisi hoc actū esset vt ibidē. Similiter donatio q̄ fit sub modo ꝑ lec. ꝛ nota. in. l. i. ꝛ. ij. C. de do. que sub modo glo. in. c. veruʒ de cōdi. appo. Data vero sub cōditione affirmatiua scʒ vt aliquid facias vł agas si nō fiat repetunt̃. et resoluit̃ donatio. l. si vt. ꝑponis. C. e. l. i. ꝛ. ij. C. de reuo. do. ff de codi. ꝛ de mo. qui heredi. et. l. qui sub cōditione in qua veniunt fruct⁹ rei donate ꝑcepti ꝑ donatariū nō implētem. ff. eo. l. vltima. et. l. qui se. §. vltimo. Sed hoc fallit qñ donatio fit ecclesie cuius fauore nō reuocatur nisi hoc sit spāliter cautum per lec. ꝛ nota. in. c. verum ꝛ ibi glo. magistra de condi. appo. Est etiā donatio q̄ fit ob causam de p̄terito q̄ ꝓprie dicit̃ causa et nō cōditio puta qꝛ testator dicit Quia fuisti ꝑ me romā et similia dona tibi. Tūc aut causa ē vera aut falsa Si vera indubie valet donatio ꝑ titulos. ff. ꝛ. C. de cōdi. ob causam. Si vero est falsa dedisse videt̃ ꝑ. l. qui se debere. in responꝰ. ff. e. Unū tñ scias ꝙ siue sit causa siue mod⁹ dūtamē conditionalit̃ apponant̃ hoc est ꝑ modū cause finalis ꝑ aliquo agēdo faciēdo vel nō faciēdo dando vel nō dādo tūc opʒ talē modū vel causaʒ impleri. l. si vt ꝑponis. l. ea lege. l. si cū exiguā. l. cū ancillā et. l. dictā. C. de cōditiōe ob cām datoruʒ. An autē donās ob cām vel ob rem futurā large sumēdo causam possit penitere donationū ante implementū cōditionis et repetere res donatas et dicendū est ꝙ nō est loc⁹ penitētie in eo in quo est obligatio ꝯtracta ꝑ. l. sicut. C. de acci. et obli. Et ideo si ab vtraꝗ ꝑte sit impletum nō est loc⁹ penitentie per dictam. l. sicut ꝛ. l. explacito. C. de rerum permuta. Si autem a neutra partium sit impletum tunc licitum est penitere per ea que late notantur in. l. si pecuniam. ff. codeʒ.

Si vero ab vna pte est impletu pfecte. ex alia nullo mo. Et tuc supest facultas impede & pot penitere q impleuit. l. iij. § i. ff. eo. dumtn identitati aduersarij cosulat dicta. l. si pecunia §. fi. Aut no supest nec supfuit facultas impedi de iure vl de facto. Et tuc aut ab initio fuit facultas sz post desijt. pmo casu. aut ille q impleuit sciuit p alteru impleri no posse. Et non est loc9 repeticioni seu penitentie dicta. l. si milite & l. iij. §. si liber bo. ff. eo. In secudo vero casu qn facultas defficit. si deficiat pter. mora aduersarij. loc9 est penitentie. l. ij. §. pluralit. ff. eo. qd itellige ex pte illi9 qui ipleuit. Na is q no impleuit penitere. no pot. qz ratioe implementi aduersarij obligat9 est & ab illa obligatioe sine volutate sui aduersarij recedere no potest p dicta. l. sicut & l. ex placito n si aliud qd impletu est esset prepamentu & no totalis impletio qz tuc cosulando ideutitati aduersarij adbuc loc9 esset penitetie. dicta. l. si pecunia. §. itez si qs. Nec exqrut in bis casib9 vires iurameti. qz iurametu est pditionatu iuxta natura cotract9 nec obligat an euentu pditionis cause vel rei implede. c. quemadmodu de iu. iura. et in c. puenit. eo. ti. facit. l. qro. §. iter. ff. loca. l. fi. ff. q satisda. cogut. l. fi. C. de no nu. pecu. & in. c. cu iter de reuu. neqz vltra astringit q illud quod sub iuramento per notata in preallegatis iuribus facit. l. indubitati. C. de non nu. pe.

Sequitur rubrica de donationibus inter virum & vxorem et parentum in liberos.

Nota pratica huius rubrice consistere potest i duob9 quesitis. Qz regulare e q donatio iter viru & vxore no valet qn fiut pauperiores piuges l. iij. in prin. ff. eo. Silr etia inter pres & filios no valet ratioe patrie potestatis. l. donationes qs de dona. inter viz & vxore. Et io filio dat mater cu no bbeat in ptate & pater emacipato. l. si costante eo. ti. & no solu pbibent donatoes fieri int viru & vxore sz etia in psonas quoz iuri subiecti sunt. l. nec inter. l. si vt ppoin s. C. eode et. l. iij. §. qui eiusde & l. cu bic stat9 §. non solu. alias incipit oratio. ff. eode Quero p expeditione in quib9 casib9 donatio inter viru & vxore & inter parëtes et liberos valeat. Et in quib9 casib9 pot retractari. Et qz enumeratis casib9 quib9 donari pot satis resultabit alijs casibus

nō posse donari pōt. Et q̄d donari pōt īter viꝝ ⁊ vxorē etiā
si donatoꝛ efficiat̄ paupioꝛ. Pꝛīo qn̄ donat̄ ad refectionē do
moꝝ cōsumptaꝝ icendio dū tn̄ nō vltra donet̄ ꝙ̄ refectio ex
poscit. ff. eo. q̄d si vir. Itez si donet̄ vxori aliq̄d annuū vl' me
struū ad sustētatōez vsq̄ ad vires dotis dūtaxat. ff. eo. l. ex
ānuo in p̄cipio. Itē ⁊ tertio si donent̄ vxori vsure vl' lucrū
pecuniaꝝ dicta. l. ex ānuo. §. si marit⁹ Et ē miꝝ ꝙ mulier hoc
casu lucrū ⁊ nō dānū ꝑcipit p. l. q̄d ergo eo. ti. Itez ⁊ q̄rto si
donauit p̄diū ⁊ ex illo fruct⁹ ꝑcepit Nā fruct⁹ facit suos p. l.
de fructib⁹ eo. ti. ⁊. l. sicut. C. eo. Itez valet donatio boꝝ que
vsus grā cōcedūtur vt in edib⁹ ⁊ vestimētis. l. sed si vir. ff. eo
ti. Itez ⁊ sexto si mulieri det̄ p suis agēdis negocijs puta qꝛ
bz bona pafernalia i remotis quoꝝ fruct⁹ bz transducere si de
volūtate mariti accedat ad curāda dicta bona Et p ea ma
ritus soluit vetigal. vel vecturas nō repetit. l. si q̄s pro vxo
re. ff. eo. Itē ⁊ ope seruoꝝ donare videt̄. ff. eo. si id q̄d. §. si q̄s
Itē si vir vxori debet in diē p̄uenire post tp̄s ⁊ dare interu
soriū tēporis. l. sed si vir lana. §. q̄d vir. ff. eo. Itē donatiōe cā
mortis. l. si vir vxori. §. fi. ff. de dona. iter viꝝ ⁊ vxorē. Itē dat
vxoꝛ viro licite grā ꝯsequēde vel adipiscēde dignitatis. ff. eo.
l. q̄d adipiscēde q̄d ꝑcedit si alias vir illā dignitatē consequi
nō poterat vt ibidē ⁊ i duab⁹ legib⁹ seq̄ntib⁹ i quib⁹ alij duo
casus paꝝ in vsu notātur. Itē valet donatio int̄ impatorē ⁊
augustā. l. fi. C. eo. Reuocat̄ aūt donatio duob⁹ cōcurrētib⁹
scz qn̄ donās fit paupioꝛ ⁊ accipiēs locupletioꝛ. ff. eo. l. si spō
sus. §. pl'rita. ꝙ si vxoꝛ cōꝑauit p̄diū ex donatis videt̄ etiā lo
cupletioꝛ in q̄ntū v̄sum est ad ei⁹ vtilitatē. l. ꝙ aūt. §. idem iu
ris. ff. eo. ⁊. l. vxoꝛ eo. ti. Naz si vxoꝛ ꝯsumpsissz nō teneret̄ p. l.
sz si vir. §. nō videt̄ ⁊. l. q̄d aūt. §. si marit⁹ eo. ti. ff. Reuocātur
aūt donatōes exceptis p̄missis casib⁹. Qn̄q̄ tacite. Qn̄q̄ ex
p̄sse. exp̄sse p penitetiā puta qꝛ reuocat. ff. eo. l. cū h̄ stat⁹. §. ait
Itē si ea q̄ donauit pignori dedit. C. eo. si marit⁹. Tacite vo
fit reuocatio p diuortiū. ff. eo. l. sed interim. §. si marit⁹ nisi illa
donatio fieret diuorcij cā qꝛ tūc valeret vt ibidē i fine. Itē fit
reuocatio si pri⁹ decedat donatari⁹ ꝙ̄ is qui donauit ⁊ alios
duos discurrere in dicta. l. cū h̄ stat⁹. §. q̄d ait oro ⁊ ibi glo. su
p v̄bo secuto. vide glo. in. c. fi. de donatione int̄ viꝝ ⁊ vxorez

sup v̄bo tacite Nūc restat videre de donatōe facta iter parē tes ⁊ liberos. Et quidē regularit̄ nō valet donatio inter pa-rētes ⁊ liberos in ptāte ɔ̄stitutos. l. donatōes. C. eo. Et ra-tio est q: int̄ dantez ⁊ accipientē debet esse distinctio corpa-lis. c. fi. de isti. l. i. ff. de aucto. tuto. Et cū liberi in ptāte ɔ̄stitu ti cedē psone cū parentib⁹ reputentur. l. fi. C. de impu. stipu. ⁊ ali. substi. ⁊. §. ei q̄ tuo insti. de inutti stipu. Et i donatōis cō tractu due requirūtur psone nō per modū vni⁹ sed per modū duoꝝ scz donans ⁊ donatari⁹ vt per totū titulum. C. ⁊. ff. de dona. Igr̄ cū pater ⁊ fili⁹ vicez vni⁹ optineant fieri iter eos nō pōt donacio Fallit in aliquib⁹ casib⁹ puta in dote ⁊ i dona tione ꝑpter nuptias quas necessari o h̄nt cōstituere parētes in liberos. l. si pater. §. vtrāq; ver. neq;. C. de dotis ꝓmissione Itez cū parentes donāt liberis euntib⁹ in castris ⁊ cā castrē sis peculij. glo. C. de reuocan. do. l. ij. ⁊ in. l. i. ff. quib⁹ mo. pig. vel ypo. solui. Itē cū pat̄ remittit vsuz fructū in reb⁹ aduēti cijs vel dat ratiōe alimentoꝝ. C. de bo. q̄ libe. l. cū oportet. §. sin autez. Et in istis casib⁹ fallentiaꝝ nō est necessaria alia cō firmatio q: iure ꝓmittende fiūt In alijs v̄o casib⁹ oportz ꝙ interueniat exp̄ssa scz ꝑ vltimā dispositionē vl' tacita ꝑ mor-tez donātis cōfirment̄ vt habeāt effectū distingue tn̄ vt i di-cta. l. donatōes. C. de dona. inter viꝝ ⁊ vxorē ⁊ in. l. si dona-tion. e C. de colla. Et reiecto vno casu in quo non cōfirmatur scilicet quando pater donat filio in peculium profecticum vt in dicta. l. si donatione. In alijs fac duo mēbra. quia aut do natio nō excedit q̄titatem que a non prohibitis donari pos-set sine insinuatione. Aut excedit primo casu siue cōfirmet̄ ex-presse siue tacite tunc retro trahitur cōfirmatio ⁊ presumit̄ ab initio fuisse valida donatio. ita ꝙ filius familie vel vxor fru ctus suos fecisse intelligetur. ff. de leg. ij. l. cum pater. §. pater filie Et idez q̄n excedebat q̄titatem. sed fuerat insinuatio fa-cta dicta. l. donationes in fine Si vero ab initio excedebat quantitatem et non fuerat insinuata: tūc in eo quod excedit non operatur ex tempore confirmationis sicut nō ex tēpore donationis per dictam. l. donationes. Et est effectus huius membri ꝙ medio tempore filius vel vxor nō faciunt fructus suos sed veniēt in collatione et iudicio familiercule ꝑ ea que

notātur in.l.si donatione.C.de colla.Et ibi glosa notabilis
Sed querit nūc donatio facta est de viro ad vxorē nulla sequta traditiōe.sed statim est in meris terminis ꝓmissionis querit an talis donatio ꝯfirmet morte.Et dic ꝙ stato in meris terminis donatōis ⁊ nullo alio adminiculāte cōtractum nō cōfirmat.tacita cōfirmatione.s.mortis.ꝑ l.papinianꝰ.ff.de dona.inter virū ⁊ vxorē ⁊ ea q̄ habētur in.l.donationes C.eo.Sed si īteruenīat aliud aminiculās cōtractū puta ꝯstitutū qđ loco traditionis habet ꝑ ea q̄ legūtur ⁊ notātur in.l.qđ meo noīe.ff.de acq.pos.Tunc ꝑclarū cōstitutū opat traditionē qđ limta dū tn̄ donās tpe cōstituti esset possessor ꝑ glo.in.l.si de suo.C.de dote.cauta.Accedāt notata in.l.i.§.si vir vxori.ff.de acqui.pos.cōcurrētibꝰ igit vera possessione donantis ⁊ cōstituto vim traditōis hñte ex retro firmat donatio siue de exꝑssa siue tacita cōfirmatione loquamur qđ nota qm̄ cotbidianū practicabile ⁊ vtile. Supest videre an ꝓmissis defficiētibꝰ ⁊ stādo in meris terminis ꝓhibitis legis ꝓhibētis valeat seu possis talis donatio iuramēto firmari.Et arguitur p̄io ꝙ nō firmet qꝛ vbicūqꝫ inutilis est stipulatio aliq̄ ratione iuris nūq̄ꝫ valet in vim pact.nisi exꝑsse id agatur.casus est cū sua glo.⁊ ibi docto.in.l.i.§.si q̇s ita.ij.responsorio:ff.de verbo.obli.⁊ in.l.i.§.cū quis inutiliter.ff.de cōsti.pecu.illa ergo naturalis obligatio nō pōt tanq̄ꝫ ex pacto oriri ar.l.q̄cunqꝫ germinis.ff.de acci.⁊ obli.ibi inanē actū nostrū efficiunt.facit ad hoc.§.si q̇s aliꝫ insti.de inutti.stipu. Pro hoc et similibꝰ articulis breuiter distingue.qꝛ aut cōtractꝰ ꝓhibetur fauore alteriꝰ cōtrahentiū vt in velleyano ⁊ macedoniano ⁊ cōtractu minoꝝ.Et his casibꝰ et similibꝰ iuramentuꝫ firmat ꝑ ea que legūtur ⁊ notātur in.c.cū cōtingat de iure iurā.⁊.c.ꝙuis de pactis li.vi.⁊ in auct.sacramēta.C.si aduer.vēdi.aut et secūdo ꝓhibetur fieri in odiū alteriꝰ cōtrahentiū vti in pactis vsurarijs pignoraticijs cōmissorijs vel officiarioꝝ durāte officio.⁊ hoc casu nō firmat cōtractꝰ iuramēto taliter ꝙ ipsum cōtractū efficacē reddat licet seruandū sit.c.i.⁊.c.debitores de iure iuran.⁊.c.significāte de pigno.Et iō petita absolutione iuramēti in talibꝰ cōtractibꝰ prestiti pōt cōtrahēs cōtrauenire vel etiā solutū repetere ꝑ cōditionē sine causa ꝑ ea

que notãtur in dictis iurib⁹. Et rõ est q: in talib⁹ presumit̃ in teruenisse dolus ei⁹ in cui⁹ fauorẽ fit cõtract⁹ Et ppterea at tendẽde sunt due cõsideratiões vna cõcernẽs fauorẽ publicũ alia fauorez aĩe Et iõ dicere possum⁹ ꝙ cõtract⁹ phibiti odio alteri⁹ cõtrahentiũ ⁊ fauore imediate rei publice vel odio al teri⁹ cõtrahentiũ ⁊ fauore aĩe scz ad cohibendũ facultatez pec candi regularit̃ nõ firmãtur iuramẽto p theoricaz doctoꝝ i di ctis iurib⁹ Et ideo donatões facte de viro ad vxorẽ vl' de pa tre ad filiũ firmãtur iuramẽto q: nõ respiciũt imediate fauorẽ publicũ. Alia rõ est q̃ cõiter assignat̃ p doc. In dictis iuribus q: iter p̃rem ⁊ filiũ. virũ ⁊ vxorez oritur naturalis obligatio licet ciuilis impediatur que tñ per iuramentum suppletur.

Sequitur rubrica de donationibus causa mortis

Onatio causa mortis fit cogitatiõe mor tis instantis vel future. ff. eo. l. iij. ⁊. iiij. memoratio ne mortis eo tñ pacto ꝙ sibi non liceat repetere ma gis inter viuos ꝙ̃ cã mortis donare videt̃. l. vbi ita donat̃ ff. eo. Et debet exprimi cã vel piculũ mortis vt appareat do natio causa mortis q: etiã moriẽs inter viuos donare posset l. seya. §. fi. ff. eo. Et in dubio p̃sumitur etiã inter viuos nisi p betur cã mortis facta. ff. eo. l. pluralit̃ i fi. ⁊ de dote p̃le. l. seya. et in dicta. l. seya. §. fi. ff. eo. Et talis nõ retractat̃ penitentia. l. cũ marit⁹. §. fi. ff. de pac. dota. licet causa mortis facta reuoca ri possit vt sub dicet̃. Et est talis mens donãtis causa mortis ꝙ se magis vult hr̃e res donatas ꝙ̃ eũ cui donat qđ trib⁹ ca sib⁹ cõtingit vt dicet̃ Et eũ cui donat ꝙ̃ eius heredez vt in. l. i. ff. eo. Fit aũt donatio cã mortis p stipulationẽ vel pollis citationez nudã sicut donatio inter viuos glo. singularis Et in. l. cũ pater. §. memo. de le. ij. ⁊ in. l. ij. C. de iu. do. vel p solaz traditõem quiqꝫ testib⁹ p̃ntib⁹. li. fi. C. eo. in hoc scz in nume ro testiũ simbolizat cũ vltimis volũtatib⁹ scz cũ codicillis in quib⁹ requirũtur quiqꝫ testes notant̃. ff. de dona. cau. mor tis. l. tã his donare põt q̃ testamentũ facere põt ⁊ etiaz filius fa. licet testari nõ possit. ff. eo. tã is ⁊ dari põt cui legari. ff. eo. l. oĩbus Posset h̃ queri de q̃dam practicabili q̃stione videlz an fili⁹ in donatione causa mortis quaz auctoritate vel cõsen su p̃ris facit possit totũ vel ptem relinquere patri auctorisanti

vel cõsentiẽti Sunt q̃ distingũt inter ꝑsonas filioꝝ videlicȝ an sint clerici vel laici Naȝ pͥo casu cõcedere videt doctores cano. in.c.qꝛ nos de testa.facultatẽ filio fa.clerico testãdi.et ꝑ cõsequẽs a maiori donãdi cã mortis ĩ oĩ peculio sine auctoritate vel cõsensu pr̃is Sȝ legiste nõ ꝯsentiũt ĩ aucto. ꝑsbiteros.C.de epi.⁊ cleri.⁊ tanta est doctoꝝ vtriusq̃ iuris auctoritas q̃ nõ audeo me iterponere mediũ Credo tñ q̃ de ꝓfecticijs quo ad plenitudinẽ iuꝝ ⁊ aduẽticijs quo ad vsumfructũ nõ possint filij famil.etiã clerici sine volũtate vl' auctoritate pr̃na dispẽsare Et ad hoc rõe moneoꝛ qꝛ sacerdotiũ seu clericat⁹ nõ exuit a pͥa ptãte quo ad ea q̃ ptinẽt ad iura paterne ptãtis tpalis lȝ liberet a pͥa ptãte quo ad ea q̃ sunt iuris spũalis ita cõcordant iura ꝑ doctores in.c.ideo cõꝝ de eta. et quali.⁊ ordi.ꝓficiẽ.⁊ ĩ.c.si annuũ de iudi.li.vi.Et cũ quesitũ nõ sit de spũalib⁹ cõcludi põt q̃ nõ est fiẽda dr̃ia int clericũ ⁊ laycũ Sed respõdendũ est ĩ forma ad quesitũ ꝑ distinctionẽ videlȝ q̃ aut pr̃ auctorisat seu cõsensuȝ ꝓbet filio dõare volẽti ipi pr̃i imediate aut mediate pͥo casu nõ valet auctoritas seu cõsensus nec ꝑ cõsequẽs donatio.ꝑ glo.quã cõiter sequũt doc.in.l.i.ff.de auc.tu.Sup ṽbo acq̃rit.Scḋo vero casu scȝ qñ nõ imediate.Sȝ ꝑ cõsequẽtiã puta qꝛ fili⁹ auctoritate vl' cõsensu pr̃is dat.nepotis paꝝ ex filio donãte ꝓcreato cui substitui põt.§.sinautẽ in.l.vnica.C.de cadu.tollen. Et tũc valȝ maxime vbi tpe quo fiebat donatio nullũ ius et tũc quereret pr̃i in ꝓprietate vel possessione seu vsuffructu. Ubi ṽo ex tũc aliq̃d ius q̃reret pr̃i auctorisanti vel cõsenciẽti tũc respectu illi⁹ iuris siue ꝓprietatis siue possessionis seu vsufructus nõ quereret ius pr̃i qꝛ sibiipi auctoꝛ esse videretur. Et ita bñ intellecta ꝓcedit dicta.l.i.ff.de aucto.tuto.Nã in pͥo casu illi⁹.l.pupill⁹ nõ efficiebat imediat⁹ debitoꝛ tutoꝝ Sȝ medio dilationis hereditatis Et iõ ille casus pmittit.Sed vbi imediate q̃ rerit ius pr̃i auctorisanti vl' cõsentiẽti nõ valȝ cõsensus vel auctoritas ⁊ hoc clare ꝓbat dicta.l.i.ĩ ṽsiculo sȝ tñ et versiculo sȝ si auctoꝛ.fiat Ubi aũt nõ imediate sȝ mediate q̃ritur ius pr̃i valȝ auctoritas ⁊ cõsensus.nec obest glose exẽplũ q̃d facit de seruo qꝛ q̃cquid acq̃rit seru⁹ querit imediate dño ꝑ ea que legũtur ⁊ notãtur insti.ꝑ q̃s ꝑso.nobis acq.§.item

nobis ⁊.l.seruꝰ vetante.ff.de v̄bo.obli. In exēplo vero pre
misso ꝺ donatõe facta nepoti ꝑ filiū auctoritate vl' consensu
p̄ris ꝑcedit pricipiū dicte.l.⁊.l.qꝺ dicimꝰ illo eo.tit.nec glo.
cõtrariat̃ Et ꝑ hac decisione facit optie eq̄tas.l.q̄cunq̃.l.qꝺ
scitis.C.ꝺ bo.q̄ libe.que vult bona redire ad donātes Qua
liter aūt reuocent̃ donatões cā mortis Dic ꝙ tribꝰ mõis pri
cipaliter scȝ si p̄cedat donatariꝰ donāte.l.si donatariꝰ moriat̃
aū donantē.Scꝺo si peniterat ⁊ penitendo reuocet Tertio si
cõualeat de ꝑiculo mortis ĩ quo cõstitutꝰ laborabat.l.nõ oĩs
in prin.ff.si certū petat̃ Et insti.de dona.§.i⁊.ff.de dona.cau
mor.l.seya in fi.i.rñsorio Et cū reuocat̃ tenetur donatariꝰ re-
stituere fructꝰ ꝑ glo.ff.de dona.cau.mor.l.si mortis cā.ff.de
cõdi.ob cau.l.cū q̄s Secꝰ in donatõe inter viꝝ ⁊ vxorē ꝑ lec
ta ⁊ notata in.l.donatões.C.de do.int̃ viꝝ ⁊ vxo.Sȝ quero
an ad validitatē donatiõis cā mortis sit necessaria aditio ꝑ
heredes ĩstitutos vel alias venīētes ab ĩtestato.ꝑ quo facit
glo.in.l.etiā.C.de in offi.testa.⁊ tex.in.l.filiusfamilis.ĩfra.C
famierch. ⁊ ibi glo.velle videt̃ ꝙ sufficit ĩteruenire mortē do
nātis siue reuocatõe exp̄ssa Et ꝑcedit hoc etiā in donatõe fa
cta ꝑ filiū cū cõsensu p̄ris vt morte filij cõfir.glo.in.l.nec fris
C.isto titulo Ex quo infert̃ ꝙ nõ fiat traditio reꝝ donataꝝ ex
trebelliano ar.l.mulier.§.fi.ff.ad trebel.Sȝ iuris actionis scȝ
vtilis rei ven.vel etiā directe in aliquibꝰ casibꝰ.l.senatꝰ.§.i.ff
eo.vel iure exceptionis ⁊.l.si mortis cā donatꝰ.ff.eo. Et ē ac
tio quā intētat donatariꝰ qñ nõ possidet Sȝ heres vel aliꝰ cer
ti cõditio spālis si spālis sit res donata Aut certi cõditio gn̄a
lis si gn̄alis sit.ff.si certū peta.l.certi cõditio Et ĩ hoc pariffi
cant̃ legata ⁊ donatões cā mortis'q: quēadmodū transit do
miniū in legatariū ꝑ.l.aticio.ff.de furtis.ita ⁊ ĩ donatorio cā
mortis.l.si mortis cā ⁊.l.illud.ff.de mortis cā dona.⁊ melꝰ
in.l.ij.ff.de publiciana Et ĩõ q: iure actionis peti p̄nt dona-
tiões cā mortis nõ detrahit̃ trebellianica lȝ falcidia detraha
tur.l.ĩ donationibꝰ ⁊.l.pl'r.§.sanctimꝰ.C.eo.Differt tñ a lega
tis in aliquibꝰ casibꝰ de quibꝰ insti.de leg.in pri.in glo.sup v-
bo fore leg.ĩ donatõe tñ cā mor.nõ põt directe substitui nisi
ꝑ stipulatõez.ff.de do.cā mor.l.si cui.Dr̃t ēt a dõa.iter viuos
q: donatio iter viuos excedēs: debitā summā indiget ĩsinua

tione nō aūt donatio cā mortis.l.fi. C.co. Itē sicut cōfirmatur morte ita de portatione.l.sed si mors.§.i.ff.de dona. inter viꝝ et vxorē Aduertēdū tn̄ est ꝙ lꝫ in donatione simplici ꝑ cōstitutū trāsferatur possessio ꝑ ea q̄ notātur in.l.q̄uis.C.de dona Secus tn̄ ē in donatione cā mortis ꝑ ea q̄ legūtur in.l.q̄uis §.si cōductor.ff.de acqui.posses. Et rō est q2 alias esset in donante ꝯtradictoria volūtas Nam donādo cā mortis magis se ꝙ donat hr̄e ꝛ possidere et tn̄ si iteruenirer ꝯstitutū cū suo effectu magis velle videretur donatariū hr̄e ꝙ se ip̄m Et iō cōstitutū nō opatur cōtra naturē cōtract⁹. Notanduꝫ etiam ꝙ donatio causa mortis non infirmatur propter conditionē impossibilem.l.que sub cōditione.§.i.ff.de condi.insti.

Sequitur rubrica de reuouendis donationibus.

Quia vidimus qualiter donationes fiant in sp̄eb⁹ p̄dictis Nūc videnduꝫ restat qualiter ꝛ quib⁹ casib⁹ reuocētur Et quidē donatōes simplices reuocari p̄nt plurib⁹ de causis P̄rio si donatari⁹ atroces iiurias in donatorē effundat Scd̄o si ip̄as man⁹ donatari⁹ donatori inferat Tertio si graue dānū in bonis vel vite p̄iculū intulerit Quarto si legi dicte in donādo nō paruerit vt.C.de reuo dona.l.fi.glo.v̄o addit vnū aliū casuꝫ scꝫ si donatari⁹ alimēta deneget donatori licꝫ alia glo.sup.l.in cōdēpnatione.ff.de regu.iu.dicat nō esse iuris cautuꝫ ꝙ donatarij teneātur alere donatores. Actū ex mēte docto.in dictis iurib⁹ credere distiguēdū inter donationē oim̄ bonoꝝ sine retentōe vsufructus iuramēto firmatā ꝛ don atōeꝫ ꝑtis bonoꝝ. Naꝫ p̄io casu donatari⁹ alere tenetur ꝙtūcūq͂ minimū sit qd̄ donatur q2 recipiēdo donata cū illa tacita cōditōe de alendo recipere videtur arg.glo.in dicta.l.fi.q2 cōtract⁹ limictātur scd̄m iuris dispositiones.l obligationū sbā.ff.de acci.ꝛ obli.cū sua glo. Et hui⁹ rō est q2 lꝫ ibi glo.sup verbo nō obligor sentire videatur ꝙ donatari⁹ obligatur donatori ad antidota naturaliter tm̄ iuramentū tn̄ supplet viculū obligatōis ciuilis vt supradictū est i virib⁹ iuramēti. Et hec limitta nisi donator esset bon⁹ artifex.ex quo posset viuere qm̄ tūc donatari⁹ nō cōpelleretur ad alēduꝫ donatorē ꝑ glo.in l.si qs argentū.C.de do.saltē quādiu ex arte viuere posset. In secūdo v̄o casu vbi donatur ꝑs recurren

dū erit ad bona retēta. ita ꝙ si bona retēta sufficiāt ad alen-
dū cū donatari⁹ nō sit, nisi subsidiari⁹ alimentatoꝛ nō tenebiꝛ
al ere Et si retēta nō sufficiāt in totū ad alendū Tūc donata
rius ꝓ rata ⁊ porcione reꝝ donataꝝ ꝯtribuet in alimētis Et
hec sūt de mēte doctoꝝ in dicta. l. fi. C. de reuo. do. Alius est
casus in quo reuocaꝛ donatio. s. susceptio noue ꝓlis post do
natione. l. si vnꝗ̄. C. de reuocan. dona. qd̄ qualiꝛ. ⁊ inq̄tū ꝓ-
cedat ibi vide Breuiter tn̄ dici pōt ꝙ aut is q̄ donat veni-
entib⁹ ab intestato aut extraneis. Et si veniētib⁹ ab intestato
Tūc siue donatoꝛ hr̄et liberos tp̄e donatōis siue nō hr̄et Et
post donationē ꝓcrearet. tūc reuocaꝛ donatio vsq̄ ad debi-
tū subsidiū; ꝑ. l. si tot⁹ ⁊. l. si liquet. C. de inoffi. dona. Si vo de
dit extraneo in totū reuocaꝛ ꝑ dictā. l. si vnꝗ̄ An aūt iuramē
tū de nō reuocādo etiā ꝓ susceptionē noue ꝓlis ꝓ̄stitū impe
diat reuocationē dic ꝙ nō q2 nō reuocaꝛ fauore donātis sed
fauore ꝓlis inde secute Et regula est in iure in. c. cū cōtingat
de iu. iurā. ibi dū dicit cū in alteri⁹ p̄iudiciū ꝙ iuramentū nō
validat ꝯtract⁹ in p̄iudiciū tertij. Nota etiā ꝙ q̄ꝙ donatio
reuoceꝛ in casib⁹ de q̄b⁹ in dicta. l. fi. C. eo. hoc veꝝ nisi eēt fa-
cta remuneratōis grā ꝑ. l. si pr̄. §. fi. ff. de do. q2 tūc dr̄ poti⁹ cō
p̄ēsatio mercedis ꝙ donatio An aūt i casib⁹ in quib⁹ reuocā
tur donatiōes donatari⁹ teneaꝛ restituere fruct⁹ ꝑceptos dic
ꝙ nō ꝑ. l. gn̄aliter. §. si q̄s alienū. ff. de fidecō. libe. ⁊ ibi glo. su
ꝑ verbo ex aliq̄. An aūt iuramētu a deo validet donatōes ⁊
ceteros cōtract⁹ ꝙ nō liceat ab eis recedere satis supradictū
est in ti. de donationib⁹ Et vltra ea pōt notare septē casus
in quib⁹ nō obstāte iuramēto licitū est resilire a cōtractu Pri
mus si pactū ex aduerso nō seruetꝛ. C. de nō nu. pec. l. fi. Scd̄s
si iudex p̄cepat recedi a cōtractu. l. mulier. ff. de le. commisso.
Terti⁹ si iuramētū sit cōtra bonos mores. ff. de regu. iu. nō vi
detur ⁊ de iure iurā. c. q̄ntilianis. Quart⁹ si cōditio tacita vel
exp̄ssa nō impleaꝛ. ff. de iu. do. l. stipulationē Quīt⁹ si desinat
q̄litas ꝑsone cui ⁊ sub qua donaꝛ ⁊ ꝓmittiꝛ. ff. de solu. l. qd̄
si forte Sext⁹ si rei q̄litas pariꝛ muteꝛ. ff. de cōdi. ob cau. l. qd̄
si seruus Septim⁹ in ꝓmissiōe facti alieni q̄ nō obligat p̄cise
iurantē de spō. c. ex lr̄is Notādū tn̄ ꝙ donatio simplex facta
extraneo q̄ nō ipediꝛ ꝑ susceptōez noue ꝓlis ex i mēsitate bn̄

ficij est irreuocabil. p. l. si pr. §. si qs. ff. eo. Sz ppter amicitiaz facta pōt qñcūq̄ reuocari glo. sup v̄bo liberalitatis in. l. i. ff. de pca. Aduertēdū etiā q̄ donatari⁹ cōsenciēs alienationi rei donate p donatorē facte re dare videt p casū q̄ reputat singularis in. l. si vero nō remunerādi. §. idē papian⁹. ff. manda. Donatōes q̄ vero sub mō vl' cōditione fiūt reuocātur mōis quibus supra ī rubrica de dona. q̄ sub mō reuocātur ad bn̄placitū. l. cū h stat⁹. §. ait ratio. ff. de dona. iter viz ꝛ vxorē cū ibi plene notatis Donationes v̄o que fiūt in associationib⁹ siue affrayramētis q̄liter ꝛ qn̄ reuocētur vide. ī. ti. de societate. et parit facte inter virum ꝛ vxorem ꝛ etiaz mortis causa donationes vt supra in suis congruis titulis dictum fuit.

Sequitur rubrica de emptione ꝛ venditione.

Licet donatio nobilior et honoratior cōtract⁹ sit q̄ emptōis ꝛ vēditōis. Emptio tn̄ ꝛ venditio iter hūanos cōior est Pro cui⁹ expeditiōe vidēdū est p̄io q̄ res vēdi phibētur Scdo q̄ pmissas vēdere pn̄t Tertio quib⁹ Quarto q̄liter ꝛ sub quib⁹ pactis Quīto q̄liter pficit vēditio Sexto q̄liter retractet Septīo ad quē ptineat piculū rei empte ꝛ vēdite Octauo q̄liter ꝛ quib⁹ casib⁹ sucurratur ēptori re empta. Ad primū igr cū querit q̄ res vendi phibētur. ꝛ r̄ndere possum⁹ q̄ loca sacra vel religiosa. Item publica veluti foz basilica insti. eo. §. fi. ꝛ liber hō. l. ꝛ liber hō. ff de ptra. emp. Itē ꝛ venenū maluz. l. q̄d sepe. §. veneni. ff. eo. q̄d qualit intelligat dixi supra i. l. cornelia de sicca. sup v̄bo veneno Itē frumētū q̄d p excercitu pricipis ppatū est vt in. l. fi C. que res vēdi nō pn̄t qnimo q̄ vēdere psumūt grauissime puniūtur de quo s̄ dixi ī rubrica gn̄ali de exuagātib⁹ penis. Vl purpure fustā de tingēde piter etiā vendi phibetur frumentū ad vsuz rei publice cōpatū Et cōtra facientes piter puniūt. l. qz. C. que res vendi nō po. Itez piter licores phibētur vendi barbaris. l. i. C. que res exportari Et pariter prohibētur arma et paciter materia ex qua fieri possint. l. fi. eodem titulo. Qui v̄o vendit vel portat si honeste psone sint. bona ei⁹ cōfiscātur humiles v̄o capite puniūtur p dictā. l. fi. in fi. Itē phibentur vēdi spadones seu eunuchi violēter sub impio romano ptra dispōnē iuris facti. l. fi. C. de eunucheis Itē phibetur vēdi lis

beri a parēte ppetuo et in ppetua seruitute redigi.l.i.C.de pře qui fi.distrac.Sz i seruitute tpalē pōt vendi p prem ppter ne cessitatē famis.l.fi.C.de patri:q fi.distra.Et hoc donec redē ptus aut alius seruꝰ in locū eiꝰ subrogatꝰ fuerit dicta.l.fi.Item pbibet vendi hereditas viuētis.l.i.ff.de hereditate vl' actiōe vendi et hec sufficiāt qz alias pbibitiōes rez qlibet curiosus ex iuriū discursu colligere pōt Scdo loco quesitū fuit q res p missas vēdere pñt et quidē illi q alias pñt obligari vt in con gruis titulis Qui aūt pñt obligari habetur.C.et.ff.de pactis Nō igr tenet emptio et vēditio inter prem et filiū nisi i castrē sis vel qsi castrensi pecculio vt.ff.eo.l.i.nec int tutorē et pupil lū et curatorem vt.ff.eo.l.si in emptōe.§.vlti.nisi vnus tutor emat a pupillo alteriꝰ cōtutoris auctoritate īteruenīēte vl' ni si emat a pupillo seu a tutore ipi palā et bona fide pstādo au ctoritatē suā in re sua vt.ff.de aucto.tuto.l.v.§.pupillꝰ et de admistratu nō existimo et.ff.eo.l.fistulas.§.i.et.l.cū specie:C eo.Et est hoc gñale i oībus psonis administrātibꝰ ex officio publico vel priuato vt dictū est vt nō liceat eis emere rē eius cuiꝰ sustinet administrationē alioqn nō tm̄ rē admittāt sz eti az in qdruplū cōueniūtur qd forte appli:at fisco nisi spāliter quibusdā cōcessuz sit a lege vt si prna bona alteriꝰ vendātur vt.ff.eo.l.non lz et.l.q officij et de iure fisci.l.aufferi.§.quod a pside Quibꝰ aūt vendi possit rñdetur qd oībus nisi quibꝰ pbibitū sit vti supra diximꝰ de barbaris quibꝰ pbibitū est li gamina vendi et piter arma et oē id de quo arma pñt fieri vt C.que res vendi et.C.que res expor' Item prohibentur yco nomi ecclesiaz agnati et cognati eoz emere res que distrahū tur qtuncūqz venales per auctoritatem quibuscunqz modis C.de sacro san.ecclesie.et in corpore vnd sumitur.Item tuto res curatores et similes.l.si id emptione.§.fi.ff.de cōtra.em: nisi palam et bona fide emant vt ibi in glo.et.C.eo.l.cuz ipe

Nunc videndum qualiter et sub quibus pactis emptio cele bretur.Et quidem theorica venditionū satis elicitur ex titu lis.ff.et.C.de contra.empti.Nam conuentione habita de vē dendo certo pcio inter partes cōuento venditio altero d du obus modis celebratis Aut per verba pñtis aut per verba fu ri temporis.Per verba pñtis puta quia venditor dicit ven

do.l.i.ꝛ.l.exempto.ff.de acci.empti. Alio modo concipitur p verba futuri tẽporis.vt quia venditor promittit vẽdere ꝛ tradere de quo p doc.insti.de empti.ꝛ vẽ.post prin.alias ẽ.§.in his ꝛ.l.ij.C.qñ liceat ab empti.recedere Et qñ vẽditio fit per vba de pñti distinguendũ est qꝛ aut est facta v a traditio Aut est quasi facta aut nullomõ facta.in prio casu emptor nõ habet actionẽ ad pfectionẽ cõtract⁹ qꝛ perfect⁹ est.l.emptorẽ.§.i. ff.de accio.empti.ꝛ.l.exẽpto in prin.eo.ti.cõpetit tñ ei actiones enictionis ꝛ redibitorie vel in factũ ex pscriptis vbis de quib⁹ subdicetur dũmõ emptor pciũ numerauerit dicta.l.exẽpto in prin.ꝛ dicta.l.iulian⁹.§.offerri.ff.de acci.empti. Secũdo vero casu qñ est quasi tradita puta qꝛ vẽditor cõfitet se pcario tenere qꝛ tũc ciuilis possessio est trãslata cõpetit emptori ad naturalẽ cõsequendũ.actio exẽpto vt vult glo.in dicta.l. iulian⁹.§.possessionẽ Tertio vero casu qñ nullomõ est tradita tũc si ẽptor numerauerit pciũ ꝛ fecerit qd ex sui pte debet fieri iuxta.§.offerri.tũc cõpetit emptori actio exẽpto ad rem tradendã.si rez habeat vẽditor.aut ad iteresse si nõ habeat.l. i.in prin.ꝛ ibi glo.magra.ff.de ac.empti. Qñ vero vẽditio nõ celebrat p v ba pñti tẽporis sed futuri Tũc licitũ est ab emptione recedere.l.ij.C.qñ liceat emp.ꝛ dicto.§.in his insti.eo ti.cũ tñ discedit hoc casu distingueꝛ qꝛ aut etiaz cõsensu cõiet tũc sine pena sine alteri⁹ cõsensu tñ ꝛ tũc cũ pena qꝛ se ẽptor discedat pdit qd arraꝝ noĩe datũ est Si vo venditor discedit qd arraꝝ noĩe accepit ꝛ tm̃ dẽ restituit dicto.§.in his in si.istiᵗ eo. Si vero cõtract⁹ fuisset pfect⁹ p cõsensuz licet nõ res tradita nec pciũ solutũ fuerit si tñ de pcio ptes cõuenerint Tũc nõ põt discedi nisi vtriusqꝫ iteruenĩete cõsensu.argu.ff.de regu. iu.l.nil taz natale. Et hoc etiaz pcedit qñ discedẽtes sũt ydonei ad discedẽdũ sicuti fuerũt ad cõtrahendũ. Et iõ pupillus heres emẽtis vl' vẽdentis nõ põt sine auctoritate tutoꝝ a cõtractu recedere.l.si id qd.§.idez.ff.de rescin.vẽditis Alijs modis recedit a cõtractu q poterũt videri insũma q resolui pñt in hos casus scꝫ qñ p aliũ cõtractũ inde sequẽtẽ cõtract⁹ venditõis ex vẽdito in aliũ trãsit cõtractũ vel idẽmet cõtract⁹ renouat volũtate pciũ Nũc supest videre de duob⁹ pactis specialib⁹ huic matie õseruiẽtib⁹.s.d pacto legis cõmissorie ꝛ ad

sectionis in diē. Et quidē pactū legis cōmissorie fit cū ita cō
uenit vēditor cū emptore vt si nō fuerit solutū totū preciū vl
pars restās soluāda tali die vel tpe sit res inēpta. l. i. ⁊. l. q̇ ea
lege. C. eo. qua die vel tpe si nō fuerit facta solutio competit
rei vendicatio venditori p. l. cōmissorie. C. eo. ff. de rei ven. si
quis. ⁊. ff. de lege com. l. fi. secus si ita dictū sit. s. si pecunia i to
tū vel in pte tali die soluta nō fuerit tūc res vendita ad vēdi
torē reuertat tunc qꝛ vēditio eo casu esset pura licet resolubilis
sub cōditione p. l. i. ff. de lege cō. non daretur rei vē. Qꝛ domi
niū esset translatū licet retractabiliter p ea q̄ legūtur ⁊ notās
tur in. l. ij. ff. de in diez adiec. sed cōpetet psonalis. s. pscriptis
verbis. vel ex vēdito nisi vēditor tradēdo rē venditaꝫ penes
se retenuisset pcariaꝫ possessionē. Qꝛ tūc reuocato pcario semꝑ
p presumitur fuisse vēditis. l. i. ff. de preca. Et tūc competet rei
vē. vt in dictis iurib⁹ tenebiturq̄ etiā emptor ad fruct⁹ perce
ptos ⁊ deteriorationē rei. si totū preciū debeatur. l. si fund⁹ pri
mo respōsorio. ff. de lege cōmisso. Sed si pars pcij tm̄ debere
tur est in electione venditoꝝ repetere fruct⁹ ⁊ restituere parteꝫ
precij quā receperat vel si malit retineat preciū ⁊ dimittat fru
ctus dicta. l. si fundus. §. si qd ait. nisi cōtrariū inter ptes exp̄s
se actū sit. ff. de cōtrahē. empti. l. sed celsus. §. si fundus Nunc
de pacto adiectionis in diē videam⁹ Et quidem pactū adie
ctionis in diē parū differt a pacto cōmissorio q̄ differētie col
ligi poterūt ex subdicēdis. In quo pacto due sunt pncipales
forme pascisēdi qꝛ aut hoc agitur ꝙ venditio pfecta resolua
tur. Aut ꝙ impfecta perficiat exemplū primi celebrata vendi
tione ⁊ conuēto de pcio inter emptorē ⁊ venditorē venditor
adicit pactū ꝙ casu quo intra mēsem vel quindecim dies ali
us meliorē conditionē venditori attulerit discedat ab empti
one. tunc vēditio pura est sed resoluitur sub cōditione. l. ij. pri
mo respōsorio. digestis. de in diē adiect. Exēplū secūdi puta
qꝛ habito tractatu de vendēdo ⁊ emendo ptes conueniūt de
precio ⁊ sub illo pcio venditio fit nisi intra menseꝫ vel quīde
cim dies ali⁹ meliorē conditionē afferret. Naꝫ tūc si melior cō
ditio nō afferatur venditio q̄ conditionalis existebat transit
in purā ⁊ pficitur dicta. l. ij. ij. respōsorio. Et est differētia in
ter dictos cōtract⁹ qꝛ in primo emptor est effectus dn̄s ſꝫ retra

ctabiliter vt.l.i.§.sed ꝛ marcell⁹.ff.de a diec.ī diē. Et iō ite-
rũn vsucapit ꝛ lucrat̃ fruct⁹ dicta.l.ij.in fi.l. Itē qȯ di:tũ.ff.
de in diē adi ec. ꝛ periculũ rei vendite interiuatur res purifi
catur ꝯditio et emptio cēsetur pura q: nō pōt rei interempte
nec accessionũ suarũ melioꝛ cōditio afferri.l.vbi aut.§.i.eo.
ti. In secũdo vero casu scꝫ qñ imꝑfecta ꝑfici speratur: tũc em
ptoꝛ nō vsucapit nec fruct⁹ facit suos nec periculũ ad euꝫ ꝑti
net dicta.l.vbi aũt in prin. Sed licet ipe nō vsucapiat prode
rit tñ tp̄s quo fuerit apud emptorē venditori ad vsucapionē
ꝑficiendã.l.pōponi⁹.ff.de acqui.pos. Qualiter aũt ꝛ quib⁹
ca ibus q̇s meliorē conditionem facere videtur multi casus
colligi possent in dicta.l.vbi aũt.§.melioꝛ cũ se Sed oēs ca-
sus in iure enumerati in quib⁹ melioꝛ cōditio afferri videtur
resoluũt̃ in vnũ scꝫ qñ adicit̃ ad vtilitatē vēditorũ q̇cq̇d sit.
q̄le ve sit ꝛ q̄tũcũq̧ sit.l.quicq̇d.ff.de indiē adiec. Qȯ intelli
go dũ tñ talis sit vtilitas q̄ oibus caculcatis como.dũ sit a
latura vēditori.l.si p̄dio.§.si fund⁹.ff.de pac.adiec.in diem.

Et est notandũ ꝙ meliori cōditione semel allata licituꝫ est
vēditori recedere ꝛ ꝯtrahere cũ offerēte sed nō econtra nō li
cet emptori meliori cōditione allata ab emptione recedere ni
si hoc noiatim actũ esset per.l.qȯ aũt sabinus eo.tit.qȯ aũt
supradictũ est ꝙ resoluta venditio fiat restitutio fructuũ sub
audiendũ est de tractis expēsis in re empta factis medio tē-
pore ꝑ emptorē Nã emptoꝛ vsq̧ ad illã summã retinere po-
terit qui si nō sufficiãt ꝯpetit eiactio exempto.l.imꝑatoꝛ eo
ti. Est etiã notandũ ꝙ emptoꝛ ꝑ adiectiōem in diē meliori
cōditione allata habet facultatē super adiciendi ꝛ iō intima
ri sibi debet adiectio.l.necesse eo.ti.ff.etiã ad obuiãdũ frau
dulosis adiectionib⁹ quas vēditoꝛ ꝓuocare posset de quib⁹
in.l.si venditoꝛ eo.ti. Notandũ etiã ꝙ si plures sint vendi
tores q̇ vno ꝛ eodeꝫ p̄cio ꝛ vnã rem vendiderũt loco vnius
habent̃.l.ꝙ si vno in prin. Sed si ꝑ modũ plur.uꝫ pōt cuili-
bet adici.l.qȯ inter in fi.cũ.l.se.eo.ti. Et q: vidim⁹ de pactis
approbatis in emptionib⁹ ꝛ venditionib⁹ videnduꝫ esset de
pactis improbatis de quib⁹ dicetur.ī.in.§.in quo tractabim⁹
qualiṫ retractet̃ venditio Qualiter aũt ꝑficiatur videndũ re
stat pro quo premittendũ est ꝙ ēptiones ꝛ vēditōes ꝯñt q̇-
druplicit̃ ꝯsiderari scōm ꝙ q̈tuoꝛ ꝓñt interuenire ad eaꝝ ꝑfe

ctionē grad⁹ Nā quedā venditiōes fiūt pure et pfecte. quedā pfecte sz nō pure quedā vo pure sz nō pfecte. Quedaz vo que nō pure nec pfecte fiūt Primo igr pōt celebrari emptio et venditio pure et pfecte solo cōsensu cōuentione habita de pcio. ff de ptrahē emp. l. i. §. vl. et l. ij. §. i. qd pcedit in vēditionib⁹ sine scriptis qr si cōuentū esset qp fierēt in scriptis nō esset pura cū haberet implicitā cōditionē scz qp penitere posset insti. eo. §. i. l. ptract⁹. C. de fide instru. pro quo vide glo. notabilez in l. necessario in prin. ff. de pcu. et como. rei ven Quedā vero vt dictū est fiūt pfecte sed nō pure pter cōditionē resolubilē et de istis dictū est supra in pacto adiec. in diē de lege cōmissoria et hoc qn fiūt per vba pntis tēporis scilicz p vendo et cetera

Tertio mō quedā fiūt pure sed pfecte puta qr pcium fuit simulatū vel ymaginariū vel qr in alteri⁹ arbitriū cōmittitur de quo isti. eo. §. itez pciū et l. empti. C. eo. et l. in ementis eo. ti. C. vel qr venditor post decez dies vel intra sperabat habere pciū qr nō censent tū chabuisse fidez p glo. in. l. in ciuile. ff de rei ven. Quarto mō quedā fiūt nec pure. neqz pfecte de q̄ insti. eo. §. emptio puta qr venditor dicit si sticus tibi placuerit infra tale tps erit tibi empt⁹ aureis tot etc. et de pfectione hui⁹ qsiti. vide glo. primā insti. de emptis Nūc ad primū mēbrū redeam⁹ et videam⁹ qualir in primo mēbro totalir dicat pfecta pōt distigui vno mō inqtū hz respectū ad pfectōez cotract⁹ seu obligatōis et tūc p psensū et fidē seu cōuentionem de pcio vt supra dictū est qr tūc illitico nascir obligatio et actio ēptori ad rē ex empto et vēdiditori ad pciū ex vēdito. §. sz nostra insti. eo. Alio mō accipere possum⁹ pfectōez cōtractus assorbentē actionē qputa qr vēditor tradidit rē et emptor pcium de q̄ pfectōe loqr tex. in. l. Julianus. §. offerri. ff. de acti. emp. et io si de illa pfectione loquamur nō dr esse pfect⁹ contract⁹ ēptionis et vēditōis nisi iteruenlāt tria scz cōsens⁹ cōtractio et traditio seu nūeratio p iura palle. facit. l. cū res et ibi glo. Et de pba. Quinymo si vēditor traderet rē quez ali⁹ possideret cā rei seruāde nō diceret iplenisse ex sui pte. l. si in ēptione. §. i. ff. de ac. empti. quia re. non tradita agit emptor ad rem consequendam quam incitatur tradere venditor si illam habeat aut ad interesse si illam desierit habere secundū

cōmunē sententiā glo. ⁊ docto. in. l. i. i prin. ff. de acci. em. Et si ꝑcacitate venditoris res nō tradatur puta qꝛ dolo desinit possidere transportādo ⁊ ocultādo in tm̄ ꝙ executio in ea fie ri nō pōt tunc arbitrio iudicis. Cōdēnatur ad īteresse empto ris ⁊ ita intellige. l. si traditio. C. de acci. emp. ⁊ ita cōcor opi. glo. ⁊ prouidetur emptori aduersus versusias ⁊ procacias vē ditoris. Sed q̊s tenetur prius adimplere scȝ vēditor trade re rē vel emptor preciū dic ꝙ emptor preciū glo. in. c. in tantū de symonia. ⁊ de ꝑben. c. cū qui. ⁊. c. se li. vi Sed pone ꝙ em ptor nō vult recipere rē Nunq̊d ad damna ⁊ interesse vēdito ris tenebitur dic ꝙ sic per. l. venditor. §. i. ff. de acci. empti. Erit ergo venditio triplex scilicȝ ꝑfecta ꝑfectior perfectissima Primo ꝑfecta scȝ per cōsensum mutuū rei vēdende ⁊ emende et cōuentionē precii ꝑ iura. supra alle. Perfectior concurrens duob⁹ premissis ⁊ cōstituto p̄cario puta qꝛ vēditor interim se cōstituit se p̄cario noīe tenere ꝑ glo. in. l. ab emp. ff. de pact. Et nota ꝙ vēditor q̊ retinet p̄cariū sup re vendita donec sa tisfacto sibi de p̄cio. si ēptor nolit soluere qꝛ dicit eminere emi ctionē poterit reuocato p̄cario recuperare tanꝙ suaȝ iuxta. l. ea q̄. ff. de p̄ca. ⁊. l. serui emp. ff. de ꝑicu. ⁊ como. rei ven. ⁊ po terit vendere alteri. l. q̊ ea lege ⁊ ibi glo. et docto. C. de pact. inter emp. ⁊ ven. Sed pone ꝙ vēditor nō tradit sed confi tetur se p̄cario tenere deinde alteri vendit ⁊ tradit q̊s empto rū erit potior dic ꝙ prim⁹ in vim p̄carij ꝑlecta et notata in. l. certe. §. prio. ff. de p̄ca. Perfectissima dr̄ cōcurrētib⁹ duob⁹ pri mis ⁊ inde secuta vera traditione. d. §. offerri ⁊. l. ij. C. de pe ricu. rei ven. qꝛ ꝑ rei traditionē liberatꝰ integraliter vēditor ab actione exempto ꝑ dicta iura In scd̄o vero mēbro tūc erit ꝑ fectissima vēditio qn̄ conditio erit purificata puta qꝛ emptor p̄ciuȝ totū vel partē restantē soluit ⁊ sic purificata est cōditio legis cōmissorie vel alius meliorē conditionē nō attulit ⁊ sic purificata est conditio adiectionis. Et est ꝑfectior venditio ꝑ purificationē ⁊ cōpetit actio exēpto emptori ad rē ⁊ ex vēdi to venditori ad p̄cium exceptis duob⁹ casib⁹ primo videlicet si sciētia rei aliene exēpte supuenerit emptori ante solutionē quoniā tūc emptor nō tenetur ad preciū tradēdū ꝑ glo. no tabileȝ in. §. nouissime iust. de suspec. tuto. Secundo casu si in

limine ꝯtract⁹ emineat euictio ⁊ tūc etiā nō tenet emptor ad
p̄ciū nisi vēditor satisdet cū fideiussorib⁹ ꝑ.l.si post ꝑfectaz.C.
de euic. qȯ si hincinde detur ⁊ tradat erit ꝑfectissima Tertio
vero casu nūq̄ ꝑficitur.ꝑ ea que tradūtur i.l.emptione.C.pl⁹
valere qȯ agit. ⁊ lati⁹ dicetur.infra i.§.primo qn̄ tractab inu
q̄lificet tractat vēditio Quarto ⁊ finali casu qn̄ nec pure nec ꝑ
fecte tūc spectād⁹ est euent⁹ implemēti pactoꝝ appositoꝝ i cō
tractu ꝑ ea q̄ legūtur ⁊ notant in.l.ab emp.§.fi.ff.de pac.vnū
tn̄ nota ꝙ si nō sit appositū certū tp̄s.tūc a iure limitat qȝ dā
tur.lx.dies vt vult glo.ma.i.c.illo.l.vos de pignori facit op
time.l.qȯ si nolit.§.q̄ mācipia.ff.de edi.edic. Nūc q̄liter re
tractet ēp. ⁊ vē.videdū est ꝙ lȝ vnico v̄bo nos possem⁹ expe
dire ⁊ dicere ꝙ deficiēte his q̄ ad ei⁹ ꝑfectionē req̄rūtur de q̄
bus supra ꝓxime visum est Sȝ qȝ nimis gn̄ale est expedit vt
aliquos ꝑticulares ⁊ specificos modos sub notem⁹ quos sub
duab⁹ speb⁹ recisionis cōprehēdere possum⁹ aut vēditio fu
it ab initio nulla vel ex post facto a nullāda ⁊ i p̄rio casu sub
distinguēdū est. Qȝ aut fuit nulla ꝓpter defectū formaliū et
s̄bāliū.extrinsecoꝝ cōtract⁹ de quo supra visuȝ est in his que re
q̄rūtur ad ꝑfectionē cōtract⁹ puta qȝ deficit in eis vl̄ p̄ciuȝ Et
hoc casu qȝ vicia sunt appr̄entia est ip̄o iure nulla ꝑ ea que su
pra visa sunt ⁊ q̄ habētur i.§.preciū insti.eo. ⁊.C.eo.l.finali.
Scd̄o v̄o casu qn̄ defficiūt s̄bālia intrīseca.puta ver⁹ cōsen
sus qȝ ꝑ metū adhibitū ꝓcessit vēditio.tūc rescindit ꝑ actio
nē qȯ met⁹ cā toto tit.ff. ⁊.C.qȯ me.causa ⁊.l.si volūtate.C.
de rescin.vē.vel si dolus dederit causaȝ cōtractui qȝ tunc ip̄o
iure dr̄ rescindi cū nō tenuerit cōtract⁹.ff.de dolo.l.elegant.
Sȝ qȝ viciū contract⁹ nō est apparēs ex tenore cōtract⁹ Ideo
opus est ꝙ intētet actio qȯ met⁹ causa ⁊ de dolo. Aut ediliti
is actionib⁹ agat ad recisionē Rescindit etiaȝ vēditio ex aliis
q̄ s̄bālib⁹ deffectib⁹.puta qȝ deceptio īteruenit vltra dimidiā
iusti p̄cij quo casu emptor habȝ supplere iustū p̄cium.aut desi
stere a vēditōe.l.ij. ⁊ dicta.l.si volūtate.C.de rescin.vē.Qȯ ꝓ
cedit re n̄ īterēpta qȝ si īterēpta eēt siñ dolo vl̄ culpa ēptoris n̄
teneret emptor nisi ad p̄ciū ꝯuentū qȝ satis esset ꝙ i eo ēptori
sucureret ar.l.si res.§.si mulier.ff.de iure doci Et hec ꝓcedūt
etiaȝ i datione i solutū in q̄ decept⁹ est vltra dimidiā scȝ ꝙ ve

bet suppleri p̄ciū iustū vel rescīdi dacio insolutū qꝛ talis da-
tio insolutū vim hꝫ venditōis. C. de euic. si p̄diū in fine Ergo
locū hꝫ remediū. l. ij. C. de rescin. venditi. Qđ aūt dictū est vē
ditionez factā minori ꝙ diuidi a iusti p̄cij rescīdi. fallit in vē-
ditōe facta ad astā seu incautū seruatis solēnitatibꝰ debitis ꝑ
lec. ⁊ nota i. l. i. C. de p̄dijs curia. li. x. Itez resciditur vēditio
ꝑ actiōes edilicias que sūt p̄torie. ff. ⁊. C. de edi. acti. vel etiā
per actōes ciuiles exempto vt qꝛ res aīata vēdita laborabat
vicijs intrinsecis puta qꝛ seruꝰ erat fugitiuꝰ vel erro siue erra-
tiuus. C. de acti. emp. ⁊ ven. l. emptor vel qꝛ equus vel aliud
aīal laborabat aliquo morbo intrīseco ⁊ latenti. ff. de ac. ēp.
l. exēpto. §. aīaliū quoqꝫ. Naꝫ ꝑ has ciuiles actōes agit emp-
tor ad interesse ꝯtra venditorē. l. i. i prin. ⁊. l. quero. ff. de acci.
empti. Naꝫ cū sit cōtractꝰ bone fidei emptio ⁊ venditio oīa in
eis veniūt que cōtra bonā fidez fuerit ꝑ vēditorem īprobato
more p̄sentē vt d. l. i. cōpetit etiaꝫ redibitoria ex eo cōtractu. l.
exēpto. §. redibitionē. ff. de acti. emp. ⁊. §. si q̄s virginem. Ad
uertandū tn̄ est ꝙ si vēditor iu tacēdo vel exprimēdo dolose
vltra ꝓbatū morez vendēdo fuerit versatꝰ. cōsiderandū est ex
ꝑsona emptoris an si tacita fuissent exp̄ssa vel exp̄ssa fuissent
tacita fuisset empturꝰ. vel nō Naꝫ si fuisset empturꝰ nō fit reso-
lutio cōtractꝰ sꝫ tenet̄ ad interesse cū quo liberaret̄ ꝑ ea q̄ no-
tātur in dicta. l. i. de acci. empti. ⁊ q̄si ꝑ totū ti. Si aūt al's. nō
liberat̄. soluēdo interesse sꝫ in totū rescidit̄ venditio. l. bouē. §
aliū. ff. de edi. edic. ⁊ i. l. si is q̄. §. i. ff. de excep. rei iudi. Et ꝑ hoc
habes drīam inter actionē Redibitoriā ꝯto minoꝝ ciuilē. ⁊
p̄toriaꝫ quā assignat glo. in. l. iulianꝰ in prin. sup ꝟbo emptu-
rus. ff. de acci. emp. ⁊ vendi ⁊ hec erit resolutio drīe ꝙ actio re-
dibitoria ciuilis nō hꝫ respectū nisi ad merū rigorez iuris scꝫ si
aliq̄d cōtra bonā fidez ⁊ vltra ꝓbatū morez factū fuerit ꝑ vē-
ditorez qꝛ tūc talis dolus dans cām rescindit in totuꝫ ꝑ ea q̄
habētur in dicta. l. elegāter. ff. de dolo in prin. ⁊ in dicta. l. i. ff
de acci emp. Sꝫ redibitoria p̄toria que hꝫ equitatē annexā tē-
perat iuris ciuilis rigorez int̄ mediās iter iura emptoris ⁊ vē-
ditoris p̄missaꝫ adhibēs distinctōez si al's erat empturꝰ vel n̄
vt si esset empturꝰ oībꝰ exp̄ssis que tacita sunt rata mouēre vē-
ditiōe eiꝰ idēpnitati succurrat̄. vt quāto minꝰ emisset si vicia
aut onera sciuisset tm̄ ei restituat̄ ꝑ dictaꝫ. l. si is qui. ⁊ dicta. l

bouez.§.aliqñ Et hoc satis rõni ⁊ magis eqtati cõuenit Et
nota ꝙ vendẽs p̄diũ seu rez p̄sumitur liberã vendere p.l.i vẽ
ditõe.ff.de acci.emp.q̃ si seruilis coperiaꝛ cõpetit emptori ac
tio q̄to mioꝝ Pariꝛ rescidiꝛ qñ mioꝛ cõtraxit ⁊ in tali contra
ctu fuit decept⁹.C.si aduer.veñ.p totũ Jtez rõne solẽnitatis
obmisse i ecclasticijs p̄dijs vt auc.hoc ius porrectũ.C.de sa
cro sctẽ eccle.Jtez etiã in obmissa solẽnitate in p̄dijs minoꝝ
vel reb⁹coꝝ vt.C.de administra.tuto.l.lex que tutores Pariꝛ
ꝙ in p̄dijs debitoris.rei publice si nõ vẽdaꝛ iusto p̄cio vt.C
de rescin.ven.l.si quos Jtẽ rõne pacti nõ seruati rescinditur
si aliqs nõ erat cõtractur⁹ al'.nisi seruata sibi cõditiõe Et tũc
agit actione ex vẽdito vel cõditui.ob cãm Aut si erat al's cõ
tractur⁹ agitur ad ĩteresse vt.C.e.l.ca.⁊ de pac.inter emp.l.cũ
te Jtez rescindiꝛ rõne officij publici vt ecce comites palacij vl'
iudices cũ priuatis sibi subiectis cõtrahere nõ debãt nec eme
re aurũ.vestes vel argentũ vt.C.eo.l.vltima ⁊ de cõtractib⁹
iudi.l.vnica Sũt alie cause rescindẽde venditõis ⁊ pacto cõ
trahentiũ vti legis cõmissorie ⁊ i adiecto.in diẽ de quib⁹ su
pra dictũ est Uidẽdũ restat ad quã p̄iculũ rei empte vel ven
dite ptineat Et lz satis diffuse taz.text⁹ q̄ glo.ꝙ etiã docto
tractauerũt.breuis tñ scd͛z mentẽ iuriũ doctrina dari põt Nã
aut de p̄iculo cõuentũ est ad quez ptinere debeat Et ad illũ
ptinebit q̇ in se p̄iculũ rei empte assũpsit.l.si in vẽditõe i pri.
ff.de p̄iculo ⁊ como.rei ven.⁊.l.si mãcipia.ff.de mĩ.docum
aut nichil cõuentũ est ⁊ tũc statur dispositioni iuris cõisquo
casu fiẽda sũt tria mẽbra Nã aut venditio est cõditional' aut
pura.si cõdi.p̄iculũ ptinet ad vẽditorez pendente cõditiõe p
l.necessario.§.qd͛ si penden.ff.de p̄icu.⁊ co.rei ven. Si vo sit
pura aut purificata p euentũ cõditõis tũc distiguendũ est qꝛ
aut res vendita v͛e tradita est Aut nullomõ tradita Aut est ñ
vere sz q̄si tradita Primo casu subdistinguenduz est quia aut
res est sine vicio ⁊ tunc sine dubio liberatur venditor per rei
non viciose traditionem ⁊ iste casus est clarus in iure p.l.i.in
principio.C.de pericu.⁊ comodo rei.ven.Aut res que tradi
ta est erat viciosa.puta nam al i morbosum ⁊ tunc aut vitium
erat latẽs aut patens si patens nõ teneꝛ vt supra dictũ est i.§
tunc qualiter retractetur Si autem erat latens etiã ibi visum

Et breuiť resolue ꝙ si viciū an̄cedit ⁊ est latēs teneť vēditor
ꝑ.l.mortis.C.de ꝑiculo ⁊ como. Si vero viciū erat patēs tūc
ad vēditorez nō ꝑtinet regulariter ꝑ ea que legūtur ⁊ notanť
in.l.ea que.§.quedā.ff.de cōtrahē.empti. Sz si vicia sequan
tur ad emptorē ꝑtinet ꝑiculū vt in dictis iurib⁹. Et hoc i aia
lib⁹ et reb⁹ se mouētib⁹ vēditis Sz qn̄ res euinciť ab emptore
tūc distinguēdū est qꝛ aut causa euictionis p̄cedebat aut se
quebatur in p̄mo casu ad venditorē ꝑiculū ꝑtinebit in secūdo
ad emptorē ꝑ dictā.l.i.§.i.⁊.l.dolū.C.de pericu.⁊ como.rei
vēdite Scd̄o vero casu p̄ncipali qn̄ nullomō tradita est di
stinguēdū est qꝛ aut stetit ꝑ venditorē ⁊ ei⁹ culpa vel mora seu
calliditate factū est quomin⁹ res traderet ⁊ tūc ꝑiculū ꝑtinet
ad venditorē.l.si neqz in prin.ff.de ꝑicu. Aut stetit ꝑ emptorē
et tūc ad emptorez ꝑtinet per.l.lectos in fine eo.ti. Aut hinc
inde interuenit culpa vel mora ⁊ tūc ad eū ꝑtinet ꝑiculū cui⁹
culpa vel mora nouissima traditio facta nō fuit.l.cū inter.C
eodē ⁊.l.si ꝑ emptorē.l.si vēditor.ff.de actione empti ⁊ meli
us in.l.illud.ff.de ꝑicu.⁊ como. Culpa v̄o vel mora hincide
cessentib⁹ periculū ꝑtinet ad emptorē vt in dictis iurib⁹ Ter
tio vero casu p̄ncipali qn̄ vere nō fuit tradita sed q̄si puta qꝛ ꝑ
emptorē liquores gustati grana mēsurata metalla pōderata
aialia signata sunt ⁊ similia ⁊ tūc periculū ꝑtinet ad gustan
tē mansuratē vel signātē ⁊c.ꝑ.l.ꝙ si neq̄.§.finali ⁊.l.i.ff.de
periculo ⁊.l.ij.C.eo. Et hec p̄cedūt in reb⁹ que sub p̄missis q̄
litatib⁹ vēdite sunt qꝛ si ꝑ modū speciei certe venderētur pu
ta vinū qđ est in talib⁹ vasis.oleū qđ est in talib⁹ amphoris.
bladū qđ est in tali orreo ⁊c̄. Tūc distinguēdū est an vēditor
cōmēdādi gr̄a aliqua adiecerit puta qꝛ dixerit vinū vel oleū
bonū ⁊ mercabile aialia sana. Et tūc si aliq̄d p̄ter naturam
acciderit teneť venditor.l.si diua.ff.de ꝑiculo ⁊ eo.ꝙ si nihil
dixerit sed ꝑ modū certe speciei vēdidit ꝑiculū ꝑtinet ad em
ptorē per dictā.l.ij.§.i.C.eo.⁊.l.qđ sepe.§.in his.ff.eo. Et ad
uertandū est ꝙ duab⁹ reb⁹ vēditis alternatiue puta vēdo tibi
illā vel illū periculū prime interēptionis pertinet ad vēdito
rez scd̄e ad emptorē.l.si in emptione.§.si emptio.ff.de contrā
hen.emp. Ubi aūt dictū est ꝙ in ꝑfecta vēditione periculuz
ꝑtinet ad emptorē fallit in casu publicatōis.ꝑ.l.si fund⁹.§.i.

ff.loc. Et que dicta sūt de ꝑicu. rei ven. etiaȝ sūt i comō vt ad
eū ꝑtineat comodū ad que ꝑtinet ꝑiculū per.l.iulianus.§.si
fructib⁹.ff.de acti.emp. Cetera huic mēbro ꝑtinētia videri pos
suut in discursu ꝑdictoꝝ tituloꝝ Postremo videndū restat q̄
liter ⁊ in quib⁹ succurrat̃ emptori re euicta ꝓ quo distinguen⸗
dū est q꞉ vel de euictione ꝑstanda vel nō ꝑstanda īter emen
tes ⁊ vendētes cautū est. aut nihil dictū vł pactū est. Primo
casu seruatur qđ actū. est alias iuri cōi reseruat̃ iura sūt vulga
ta ⁊ infra dicet̃ in alijs mēbris Scđo vero casu subdistinguē
dū est q꞉ vel pactū est de nō ꝑstanda. aut de cetero nō prestā
da. prio casu re euicta nō agit ēptor ad interesse q꞉ ꝑ remissio
nē euictionis īteresse remisisse videtur per.l.emptorē.§.ꝓuide
ff.de ac.empti. ⁊ ꝑ glo.in.l.nō dubitatur.C.de euic. Autē cō⸗
seq̄tur ꝑciū per dicta iura .nisi spāliter cautū esse vēditorē i ca
sum euictionis nulla actione teneri q꞉ tūc nō teneret̃ vēditor
ff.de edi.edic. q꞉ sibi iputare hȝ cū scire posset remittendo ac⸗
tiones suas nō hr̄e regressuȝ ad eas qđ liniicta nisi venditor
vendēdo reȝ sciret alienā Naȝ cū tūc dol⁹ venditoris ꝑpōde⸗
raret negligētie seu simplicitati ēptoris remittētis tenet̃ ven
ditor ad ꝑciū remissione gn̄ali nō obstante ꝓ quo facit.l. te⸗
netur.§.fina.ff.de acci.em. ⁊ rō assignat̃ in dicto.§.fina. q꞉ in
cōtractu emptionis ⁊ venditōis dolū sꝑ abesse oȝ Et pariter
queādmodū dictū est ꝙ venditor q̇ vendit scient̃ reȝ alienaȝ
tenetur ad ꝑciū gn̄ale renūciatione euictionis nō obstante.
ꝑiter emptor scienter emens reȝ alienā nō agit de euictiōe ni
si spāliter de ea sibi cautū sit. C.de euictio.l.si fundū ꝓ quo vi
de glo.in vsi.feu.titu.de ꝓhi.feu.alie ꝑ frede.§.nos aūt ⁊ i.c.
hoc ius.x.q.ij. Secūdo vero casu scȝ qn̄ cōuentū est de certo
mō prestāda qđ actū est seruandū est.l.sine.C.de euic. Et in
hoc mēbro nō est multū insistendū q꞉ pactū est regulatū se⸗
cundū volūtatem cōtrahentiū saluis his que supradicta sūt
scȝ ꝙ sine dolo fiant pacta. Naȝ si cū dolo fierent nō tenerent
q꞉ repugnarent nature contract⁹ qui est bone fidei in.§.actio
num insti.de acci. Scđo vero casu principali scȝ qn̄ nichil li
pactū vel dictū est de euictione distinguendū est q꞉ aut euin
citur possessio rei vendite aut proprietas. si possessio non com
petit actio emptori cōtra venditorē ꝑ glo.in.l.ratio possessio

onis de ac.emp. que declarat. s. ꝙ nõ tenet de enictione eoꝙ
ꝓ nõ tradita res habet vt vult tex. in dicta. l. rõ. Et iõ qꝛ pro
nõ tradita habetur cõpetit emptori actio exẽpto ad rẽ cõse
quẽdã ꝑ. l. i. ff. de ac. emp. Sꝫ ꝑ hoc nõ negat quinetiã cõpe
tat emptori actio exempto ad interesse vt vult gl. in dicta. l.
rõ in prin. qꝛ ad hoc cesset enictio vẽditori tenet facere empto
rem potiorẽ i lite de possessione ꝑ. l. emptorem. §. idẽ veraciꝰ
ff. de acci. empti. Scðo vero casu qñ ꝓprietas enicit distin
guẽdũ ẽ qꝛ aut enincit de facto aut de iure si de facto vendi
tor nõ tenetur ꝑ. l. ij. i. prin. et ibi glo. ff. de here. vel acci. vẽdi.
fallit si vẽditor promisit stare emptori. de enictione facti per
lecta et notata in. l. fi. ff. de ac. em. ⁊ in. l. expulsos. C. e. Si ve
ro nõ de facto sꝫ cã cognita enincat distiguẽdũ ẽ qꝛ aut sen
tentia indebite fuit lata. aut debite. Si indebite nõ tenetur
venditor ꝑ ea q̃ legũtur et notãtur in. l. si ꝑ inprudẽtiã. ff. de
enic. et in. c. fi. de emp. et vẽ. Si vero debite distinguẽdũ est
qꝛ aut fuit vendita res enicta cũ vniuersitate aut singularit
Si cũ vniuersitate puta quia vẽdita fuit tota hereditas in q̃
erat prediũ enictũ et tũc nisi nominatim ꝓmisũ eẽt de parti
culari enictione regulariter nõ tenet ꝑ. l. i. C. de enict. Si vo
singulariter fuerit vendita res et iterũ subdistinguẽdũ. Aut
fuit enicta de facto. Aut ꝑ iprudẽtiã iudicis. et nõ tenet vt su
pra dictum est. Si vero debite ꝑ sentẽtiã iuste latã. tũc aduer
tẽdũ ẽ circa hec videlicet si debite denũciauerit emptor eni
tionẽ iuxta theoricã. l. si rẽ quã. §. fi. ff. de euic. et. l. auctore ⁊
l. ẽptore et. l. emptor et. l. empti. C. de enic. ꝑ ea q̃ leguntur ⁊
notant in. l. vtiq3. ff. de rei ven. et in dicto. c. fi. ꝑ glo. et toto
ti. ff. et. C. de enictione. Qð limita i sentẽcia iudicis qꝛ in sen
tẽcia arbitrij non tenetur per. l. si dictũ. §. si cũ ꝓmisero. ff.
de euic. qð iterum limita scðm gl. i dicto. §. vñ ꝓmisero nisi
emptor cõpromisisset de volũtate vẽditoris qꝛ tũc teneretur
Ex his iferũt doctores ꝙ si emptor cõpromicteret in vendi
torẽ met cõpeteret emptori actio enictionis rõne sciẽtie et vo
luntatis ipsiꝰ vẽditoris. Sed restat q̃d ð sũptibꝰ factis ⁊ gl.
in. l. i. C. e. facit distinctionẽ qꝛ aut emptor obtinuit. et sic res
nõ fuit enicta et nõ agit ad ad sũptꝰ ꝑ regulã q̃ victꝰ victori
tenet. Si vo subcũbat et fuerit denunciatus et enincat res
repetit sumptꝰ ꝑ. l. si cũ qõ. C. de enictio. Si autẽ nõ enincat

vide
tunc nō tenetur vēditor qꝛ tūc emptor cām suā egisse
tur de quo plene in glo. allega. l. prime. C. de enictio Hodie
vero notarij sunt ita practici in clausulis enictionuz ꝙ oms
clausulas apponunt ꝑ quas stipulatum deducūt ꝙ vēdito-
res teneātur de oī iuris vl' facti particulari siue vniuersali pos
sessionis seu proprietatis facta vt nō facta denunciatōe re e-
nicta vl' nō enicta enictione et ꝙ teneātur in prima denunci
atione litem ꝓseq̄ et de oib⁹ dāpnis intereē et expen. Et iō
paucas vidi īsurgere qōnes qꝛ instrumēta sūt ita clare cōfec
ta ꝙ oēs soluūt q̄si qōnes. Sz pone ꝙ res enicitur ꝓ par
te q̄lr̄ aget actor cōtra vēditorē et dic cōpetere actōnes edi-
licias ꝓ mensura dāpni ꝑ lecta et notata i. l. i. circa principiū
et. §. i. ff. de edi. edic. vel actionē emptōis iuxta q̄litatē et exti
mationē rei enicte. l. i. cū sua glosa. ff. de enictōe. qd̄ puto ve
rum in re diuisibili cui⁹ ps sepata a toto tantā auffert vtilita
tē quātā ꝯiuncta toto ꝑ lecta et notata in. l. stipulationes nō
diuidūtur. §. catho. ff. de verb. ob. qꝛ si nō eēt diuisibilis mō
ꝓmisso hoc ē ꝙ diuisa. ps q̄ remaneret apd̄ emptorē nō af-
ferret tātā vtilitatē quātā afferebat coniuncta toto. Tūc nō
solum teneretur ad extimatōnē ꝑtis enicte. sed etiā dampni
qd̄ pateretur emptor in ꝑte nō enicta ar. lec. et nota in. §. Itē
si ex pari insti. de lege. acq̄l. cū suis cōcor. Et idez si vendidit
rē liberā que tenebatur ad seruitutem per lecta in. §. i. l. prime
ff. de ac. em. et venditione. Et idem si tacuit verum con finem
l. qd̄ sepe. §. ij. ff. de cōtrah. em. et vē. Agit̄ d̄ enicti. regularit̄
enicta. C. de enic. l. q̄ rē. Sz si dolus vendentis īteruenit pōt
agi etiam re nō enicta. l. si hominē. ff. d̄ solu. et ē glo. i l. seru⁹
§. fi. ff. de ac. em. Sz q̄ritur an si pactū sit factū ꝙ venditori d̄
enictione nō teneatur qd̄ fieri pōt cessante dolo venditoruz
vt supra dictū est. an saltem tenebit̄ restituere ꝓciū ꝓ quo di
stinguendum est qꝛ aut vēditor stipulat⁹ ē se non teneri de
enictione si ab aliquo particulari puta titio enincatur aut ge
neraliter a quocunq̄ enincatur. In primo casu semper cessā-
te dolo vt dictum est non tenetur etiam ad restitutionem
precij per legem qui liberatur in principio. ff. de emptio. et
ibi glosa si vero generaliter tunc tenebitur ad precium per. l.
emp. §. q̄ autē. ff. de ac. em. Nā al's pactū extēdere esset inis

quū cōtra regulā iuris locupletari de regu. iuris. li. vi. Qꝛ visuz est venditorē de emptiōe teneri qñ res eniincit̃ in iudicio dūmō fuerit denūciatū videam⁹ qualit̃ ⁊ quo tp̄e fiat denūciatio Et lꝫ doc. vario mō dicāt cōis stilus curiarū approbat sententiaꝫ ꝙ fiat denūciatio vēditori aut ei⁹ heredi p. l. ēptor ℒ. de enictio. ⁊ qđ req̇rat̃ ꝙ assistat cause ⁊ illaꝫ istruat per. l. emp. §. i. eo. ti. Et iō qꝛ req̇ritur de instruēda cā oꝫ ꝙ denūciatio fiat tp̄e quo salue sint exceptōes ⁊ ꝓbatōes vēditori sciꝫ an̄ exclusionē renūciatōeꝫ vl' cōclusionē de quo in. l. si rē quā §. fi. ff. de enic. faciūt ea q̄ notāt doc. i. l. i. ℒ. de ꝑicu. Et hec ꝓcedūt vbi nō fuit renūciatū necessitati dnūciatōis cui renunciari pōt p. l. herennn⁹. ff. de enic. qꝛ tūc etiā sine denūciatiōe tenerēt vēditor qđ intellige nisi eēt enictio. facti aūt iniuriosa vt supradictū est vl' culpa ēptoris p. l. ēptor i fi. ℒ. de enictio. Queri possꝫ vtrū si denūciatio obmissa fuerit i prima instātia fieri possit i scđa ad hoc ꝙ teneat̃ vēditor de enic. Et clarū est ꝙ fieri pōt i scđa istantia. s. appellatōis dū tñ i terga sint oia venditori. s. exceptiones ⁊ ꝓbatōes vt vult glo. in dicta. l. si rē quā. §. fi. Et iō si i prima instātia ageret̃ in curia p̄sidali a q̄ appellat̃ ad p̄toriū seu p̄fectos p̄torio vti in p̄nti p̄ria occitana in q̄ appellat̃ a dn̄o senescallo bellicardi ⁊ nemasi ad plamentū in quo ꝓcessius agitati corā senescallo qñ ꝑtes fuerīt ad plenū audite corā dicto senescallo recipiūtur ad iudicādū ꝑ curiaꝫ ꝑlamēti ex eisdē actis. tūc sero fieret denūciatio ꝑ emptoreꝫ qꝛ nō essent salue exeptōes ⁊ ꝓbatōes vēditori ex quo possꝫ perire ius suū ⁊ sic nō teneret̃ qꝛ nō eēt debito tp̄e nunciata enictio posset tamen emptor sue mores succurrere per rescriptum principis q̄ nō sūt presētis speculatōis Et nota ꝙ multi sūt casus i qb⁹ cessat enictio i primis quando illi spāliter et expresse renūciatū ē. de quo supra visū ē et hoc fallit in trib⁹ casib⁹. primo si vēditor fuerit i dolo p. l. i. in fi. et. l. tenet̃. §. fi. ff. de acci empti. Scđo fallit quādo vēditor vl' ei⁹ heres enincit. p. l. emptorē. §. fi. ff. de acci em. p̄alle. Tercio qꝛ si ali⁹ enincit tenet̃ ad p̄ciū lꝫ nō teneat̃ de enictione ratione stipulatōis duple. dicta. l. emptorē. §. q̇ autē de quo supra dictū ē. Itē et secundo cessat enictio quādo vēditio fit in ludo ꝓhibito. l. ij. §. i. ff. quarū re. ac. nō dat̃. Tercio cessat quando

ratione transactōis res tradita a tercio euincit̄ p. l. si pfūdos §. fi. C. de transac. Quarto cessat si emptor deuento ad ei⁹ noticiā qꝫ res vēdita nō erat vēdētis eā a vero dn̄o emat qꝛ nō cōpetit sibi actio euictōis lꝫ p̄ciū recupari possit p ea q̄ legūtur et notatur i. l. si rē quā i prin. ff. de euic. Quito cessat in vēditore vniuersitatis vna re euicta. dicta. l. i. C. de euic. et in. l. post vēditōez. C. de pac. et in. l. ij. ff. de heredi. vl' acci. ven. qd̄ verū est nisi spāliter cautū sit de pticulari euictōne teneat̄ vt quotidie fit vti dicta. l. ij. ⁊ ibi gl. Sexto qn̄ ignorāter res aliena. legata est ex̄neo. l. si dn̄s. §. i. ff. de lega. i. Septimo cessat euictio in p̄legatis. l. cū p̄r. §. euictis. ff. de leg. ij. Octauo ⁊ vltimo cessat gn̄alit̄ in oi casu in quo res euincit̄ dolo culpa vel mora emptoris vt in alle. l. emptor. C. de euic. ⁊ in m'ltis alijs. iurib⁹. Alij casus in quib⁹ cessat colligi pn̄t i discursu tit. ff. ⁊. C. de euictio. ⁊ alia ptinentia ad hāc materiā videri pn̄t in summis Quia nimis extenderetur opus si vellem omnia recitare sed sufficiat practicabilia adduxisse

Sequitur rubrica de locato ⁊ conducto

Quia locatio et conductio proxima est emptioni ⁊ vēditioni insti. de loca. ⁊ cō duc. in prin. Est tn̄ est primaria dr̄ia. qꝛ in vēditione dn̄ium rei transfert̄ ⁊ i locatione vsus cōueniūt tn̄ in eo qꝫ vbiqꝫ p̄cium intervenire oꝫ etiā in pecu. nu. de ēmptōe pbat̄ in. §. pciū insti. de emptiōe ⁊ de locatōe pbatur p glo. insti. eo. i prin. ⁊. ff. de locā. ⁊ cōduc. ⁊. l. si merces. §. appet Et vt breuit̄ oīa cōcludamus ea q̄ dicta sunt in vēditionib⁹ pn̄t dici in locationib⁹ ⁊ cōductionib⁹ s'litē in his que cōcernūt sbālia contractum. Et est sciēdn̄ qꝫ locatio. ⁊ cōduc. fieri pn̄t ad tp̄s vl' ac ppetuū vt. ff. si ager vectiga. l. i. ⁊. ij. ⁊ insti. loca. §. a deo. Et in primo mēbro scꝫ locatiōe ad tp̄s nomē cōtract⁹ remansit. In ppetua vero i aliud nomē transiuit scꝫ in cōtractū emphiteoticarū vt in dicto. §. a deo Et qꝛ vt dictū est duplex est dr̄ia cōtract⁹ locatōis ⁊ cōductionis scꝫ tpalis ⁊ ppetui de vtroqꝫ dicemus Et pr̄io de tpali loca. Et videndū pr̄io est q̄ veniēt in locatione qꝛ p ea cognoscem⁹ que sūt ei⁹ sbālia ⁊ accidentalia Et q̄dā pr̄io oꝫ interuenire ex pte locantis tem. ⁊ ex pte cōdu

centis mercedez. Et gñaliter oia alia que couenta fuerüt int locatorē τcō duc.l.legez.C.eo. Ita φ si conuentū sit quo tpe solui debeat mers illo tpe soluāda est si couentū nō sit i fine tpis soluanda est p.l.sp in stipulationib⁹.ff.de regu.iuris. Et si cōductor nō soluat poterit locator expellere.l.eo.C.eo. poterit etiaz locator expellere ꝯductorē in trib⁹ casib⁹ de quib⁹ in dicta.l.eo.scz si locator p suis ppriis vsib⁹ egeat re locata vel eam velit refficere Aut qꝛ cōductor male vsatur i.c.ō quo late p glo.τ docto.in dicta.l.eo.τ in.c.ppter sterilitatem extra eo.ti. Itez veniūt dol⁹ mora τ culpa locatoris ex quib⁹ dānū inferꝫ cōductori.puta aliqs locauit opas suas ad agros tellēdos vl' vehendū marmores aut custodiēdū greges. Si aliqd sinistrū cōttngat ex mala cultura vehetura vl' custodia teneꝫ de dolo lata culpa τ leui.l.i iudicio.C.eo.τ insti.eo.§.fi.τ in.l.si vt certo.§.nunc videndū.ff.cōmoda glo.tū in.l.q mercedez.ff.eo.vult φ locator operaꝝ p custodia cū merceō teneatur de leuissima culpa p.l.q̄ mercedem.τ.l.se.ff.eo.qō limitatur qñ dānū venit ppter custodiaz nō adhibitaz a se qꝛ respectu sui oēm diligentiā adhibere tenetur Sec⁹ si damnū ex culpa alteri⁹ accideret Nam tūc excuraretur p diligentez custodiaz Et ita ꝯcordanꝫ iura q̄ in oppositū deduci possēt Casus aūt fortuit⁹ nō venit in hac actione nisi culpa vel mora p̄cedat.ff.eo.l.si merces.§.vis maior τ.l.videam⁹.§.si hoc τ i plurib⁹ aliis iurib⁹ Itez venit in pitia.ff.eo.l.Item quer.ꝫ.§.si gemina Itē venit error.puta qꝛ fullo vestimēta titii tradidit gayo dicta.l.Itē querꝫ.§.τ si palliū Itē negligētia si fullo vestes p mures corrodi pmiserit eo.l.§.si fullo Itez nimia timiditas puta qꝛ dimisit domū in custoditaz τ armigeri dānū intulerūt qō nō fecissent si ipe ibidē remāsisset eo.l.§.exercitu Alios ples casus vide p discursuz dicte.l. Porro finito tpe locatōis venit in istaz actionē restitutio rei locate Et si q̄dez cōductor culpa sua nō restituat possessionē tenebitur locatori ad iteresse vt.ff.eo.l.videam⁹.§.qui vinū Si aūt p cōtumaciaz nō restituit iurari pōt contra eū in litē vt.ff.eo.l.si cui.§.i.qꝛ hec actio bone fidei est vt.ff.de in litez iuran.l.in actionib⁹. Itē agi pōt cōditione ex.l.ad restitutionē possessionis Et si quiō cōductor vsqꝫ ad diffinitiuā sententiā litem ex

pectauerit nō solū rez locatā sz extimationē ei⁹ locatori p̄sta re cōpellit̄ vt. C. eo. l. si quis cōductōis ⁊. l. cōductores Itē locator singl'aris ei⁹ successor aut ēptor cui tradidit auctorita te sua pōt expellere cōductorē nisi alit̄ conuētū sit qꝛ vere nō possiderz ꝯductor sz videt̄ possidēr vt. ff. e. l. cū i p̄ſes. §. heredē et de acqui. pos. l. qui vniuersis. §. quod per colonū ⁊. C. eo; l. emptione Si tū conductor interuerteret possessionez non li ceret dn̄o repellere eū nisi i continenti Alij v̄o mādato cōdu ctoris non liceret eū expellere lz alicui vēdidissz sz nondū tra didissz locator. vt. ff. de vi. ⁊ vi. arma. l. colon⁹ ⁊. l. cū fundum colon⁹ aūt ꝑpetu⁹. vel qui conduxit ad non modicū tp̄s non potest impune. expelli cū habeat ius in re ⁊ naturalē posses sionem. §. si ager. vecti. ⁊ de sup fi. l. i. posset ad hoc adduci: C licet ep̄us de p̄ben. li. vi. Item venit. In hac actione dolus seu culpa familie conductoris. ff. eo. l. videam⁹ Preterea scien dū est φ i isto contractu sūt aliq̄ sp̄ūalia Naz p̄io renouatur contract⁹ in rusticis p̄dijs ad tm̄ tp̄s cum suis c lausulis ꝑ ta citu; consensuz. l. Itez queritur. §. qui impleto. ff. eo. Sz in vr banis ⁊ ad tm̄ q̄tuz lapso tp̄e inquilin⁹ inhabitauerit dicta. l Itez queritur. §. fi. nisi aliud esset conuentū in prima locatio ne puta qꝛ in primo contractu erat expresse hoc actū vel taci te quia prim⁹ celebratus fuerat in scriptis alias sencetur re no tat q̄tum in habitatum esset vel ad tantum tempus q̄tuz tē pus prime locationis Fallit si fund⁹ vrban⁹ esset nature rusti ci. puta φ ex illo non recipetur fructus nisi semel in anno vt in domibus preparatis ad nundinas vel lucrandum indul gentias semel in anno vt ibi limictant docto. quia tunc sens centur renouata ad tantum tp̄s sicut in rusticis per regulam vbi eandam ratio idem ius. ⁊c̄. quod intellige quo ad con ductorem quia fideiussoria obligatio non ītelligitur renoua ta nisi fideiussor consenciat. l. si cū hermes. C. eo. ⁊ in dicto. § qui impleto faciunt que notantur in. c. preterea de appella. Et quod dictum est de renouatione tacita contract⁹ limictā dum est personis stantibus in tali qualitate in q̄ contrahere potuerūt. ff. eo. qui ad certum ⁊ huius ratio esse potest. Qꝛ regulariter fictio nō plus operatur in casu fictio q̄ veritas i ca su vero. l. si is pro emptore. ff. de vsurarijs nec cadit fictio vbi

nõ cadit veritas.l.si pr̃.ff.de adop. Et qꝛ veritas nõ põt pati ꝙ furiosus mẽte capt⁹ aut al's de iure ꝯtrahere ipedit⁹ ꝯtrahere possit. Ergo nec fictio ad illũ casuz se extẽdit facit ꝓ hoc glo.in.l.si de suo.C.de dote.cauta. Et est etiã dr̃ia inter p̃dia rustica ⁊ vrbana quo ad ypothecã rex in vectax qꝛ in vrbanis siue sciẽte siue ignorãte dño res fuerũt iuecte.sunt tacite ypo.dño in rusticis vero nõ nisi iteruenıat ꝯsensus dñi.l.certi iuris.C.eo. Itez aliud est speciale. qꝛ res mea in aliũ me inuito trãsfert qꝛ cõductor põt rez quã cõduxit alteri relocare p l.nemo.C.eo.sz per hoc nõ obligat scd's ꝯductor p̃rio locatori l.si i lege.§.si colon⁹.ff.eo. Sciendũ tñ est ꝙ ibi cõductor.impedit vti re cõducta distiguendũ est a quo causetur ipedimẽtũ.Naz vel causat a locatore. Aut ab eo quẽ locator ꝓhibere nõ potuit.vl'a tertio quẽ ꝓhibere nõ potuit. In p̃rio ⁊ scd'o casib⁹ tenet locator ad iteresse i quo venit lucrũ cõductoris. ff.eo.l.si fund⁹ quẽ post principiũ. Si vero a tertio quẽ ꝓhibere nõ potuit remittit pensio ꝓ rata vt ibidẽ in fine dicte legis Nisi cõductor cãm hr̃et ab habẽte causam ab illo tertio puta qꝛ cõductor recõduxit maiori p̃cio ⁊ expellit a p̃rio locatore. Q: tũc nõ solũ fit remissio prime pẽsionis sz etiã ei⁹ qđ in pl⁹ locauit prim⁹ cõductor.l.si ibi alienã cũ fe.ff.eo. Remittit etiam pensio ꝓpter sterilitatẽ vbi cõpensari nõ põt cũ vbertate residui tp̃is.ff.eo.l.ex cõducto.§.si vim ⁊.C.eo.l.lz ⁊ in.c.ꝓpter extra eo.ti. Q: si fieri posset cõpensatio non remicteret per p̃alle.iura. Et hec ꝓcedũt in locãte ad pecuniaz numeratẽ qꝛ si ꝓ pte fructuũ diceret ꝑciarius ⁊ soci⁹ p.l.si merces.§.vix maior in fi.ff.eo.cõtingit tñ aliqñ ꝙ cõductor in se suscipit.pericula.in quo aduertẽdũ est Q: aut suscipit ꝑicula aliquox casuũ ꝑticulariũ tm̃ Et hoc indubitatũ est ꝙ tenet de enumeratis nisi illa renũciatio esset cõtra formã iuris ⁊ inductiua peccati puta qꝛ cõductor ꝓmitteret reddere p̃ciũ rei si penes euz indisticte periret.C.de pactis pignori.l.i.ff.de vsuris.l.pecunie ⁊ de acci.emp.⁊.l.iulan⁹.§.papinian⁹ Aut post enumerationẽ ꝑticulariũ p clausulaz gñalẽ suscipit ꝑiculũ oim aliorũ et quorũcũqȝ casuũ vt iste casus quo ad expssos est indubitatus Quo vͦ ad eos qui cõprehẽdi pñt in clausula gñali doctores sunt varij Possunt tamen eorum dicta in has du-

as ꝯsideratōes reso lui.s. ꝙ aut casus nō expssi veniūt et sunt
alias de natura cōtract⁹. aut nō Et si veniāt clausula gnālis
illos cōprehēdit ꝑ ea que tradūtur in.l. que fortui. C. de pig.
actio. Sz vbi nō veniūt de ꝓpria natura ꝯtract⁹ dū tn̄ eorū
obseruatio nō inducat pctm̄ mortale. tūc pnt subaudiri cōpre
hensi i gnāli renūciatiōe ꝑ dicta iura qd̄ itellige ꝓcedere vbi
illi casus spāliter nō enumerati pnt ex aliq̄ verisimilitudie ꝑ
ciū cogitati fuisse. puta qꝛ emptor vini suscepit in se piculū cō
sumptionis effusionis ꝛ gnāliter alia pericula qꝛ lꝫ nō expssi
serit acoris ꝛ mucoris in se suscepisse videbit ꝑ.l. si qs vina.
§. si in aduersione. ff. de pericu. ꝛ como. rei vēdite Et hec ma
xime ꝓcedūt qn̄ in tali expssione periculoꝝ infuenit iuramē
tū qd̄ quidē iuramentū trahit ad ea que verisimilit quis cō
siderauit ꝛ ad qd̄ se extēdebat mens partiū l. fina. C. de non
nu. pecu. c. veniēs ꝛ ibi glo. ꝛ doctores de iu. iuran. faciūt que
tradūtur in. c. cū cōtingat de iure iuran. Itē locans vasa vi
tiosa tenet siue sciret siue ignoraret. ff. locati. l. sed addes. §. i.
Itē locator vrbanoꝝ tenet repatōes necessarias facere. ff. lo
cati. l. merces. §. si vicio Sz locator rusticoꝝ nō tenet dicta. l. si
merces. §. cōductor Itē notandū est ꝙ debitor operaꝝ non
valens illas prestare. ꝓpter aliqd̄ impedimentū pōt alio tpe
supplere vt vult glo. approbata in. l. si vno. §. itē cū quidā. ff.
isto titu. Sz si debitor opaꝝ duob⁹ locauerit prio eū satisface
re oꝫ primo ꝯductori. l. in opis. ff. eo. Sz si locator casu fortui
to ipediatur in pstatione opaꝝ nichilomin⁹ mercedē totā ꝑ
sequet nisi culpa vl' mora sibi potuisset iputari vl' nisi tpe quo
seruire ipedit⁹ fuit vim seruiuit alteri. ex quo sallariū cōsequit
ff. eo. l. sed addes. §. pl'r. ꝛ fi. Nota etiā ꝙ cōductor tpalis po
test ꝑ locatorē expleto tpe ꝓpria aucten. expelli qꝛ nō possidꝫ
sibi sed locatori meli⁹ tn̄ est ꝙ auctē. iudicis faciat argu. C. de
pigno. l. creditores Itē locanti operas nō tenet cōductor ꝓ
uidere de instrumētis glo. in. l. qm̄ liberi. C. de testi. Itē cōdu
ctio transit ad heredes vniuersales. l. viā. C. locati. qd̄ facit ꝓ
arentib⁹ bñficia vel māsos ꝛ silia Itē si cōductor deserat pen
dēte tpe domū pōt statim ꝑ toto tpe ꝯueniri glo. in. l. si lege
§. colonus. ff. locati Sciendū tn̄ est ꝙ locatores oparum ꝑ
quos nō stat quomin⁹ prestēt sed deffectu cōductoꝝ puta qꝛ

faber nõ hz carbonē. q̄ nõ hz ꝑgamenū tūc locat suas opas
scz scriptor vł scribi faciēs mēbranas lucrat̄ salariū cū per eū
nõ stet per. l. qui opis. ff. eo. Et hoc satis rõni ꝯuenit si interi
alteri nõ locet opas Nā si alteri locaret ex quo salariū repor
taret nõ ꝯsequeret̄ q2 satis esset ei⁹ idāpnitati ꝓuisuz ꝑ dictuz
§. pe. ⁊ fi. in. l. sz addes. ff. eo. alias binā incurreret exactionez
qḋ tollerari nõ debet ꝑ regulā bonaz fides ⁊c̄ Itē qneri pos
set de cothidiana q̄stione de īpedimēto p̄stare opas. An non
obstāte ꝙ nõ p̄stiterit īpedit⁹ exiget vł retinebit salariū ista ⁊
alie que circa hec ꝯtingere p̄nt questiōes plene tractāt̄ ꝑ glo
in. l. si vno. §. Itē cū quidā. ff. eo. ti. ⁊ ibi vide Querit̄ etiaz ti
cius locauit opas suas seyo. ad defferēdū aliquā lr̄am misso
riaz narbonā vł parisi⁹ aut alibi vł alia negocia faciendū: cas
pt⁹ est tici⁹ a latronib⁹ ⁊ i via expoliat̄ vł alit̄ se redīmit Que
ritur an seyus q̄ euz mictebat tenebit̄. ⁊ distīguit ur. q2 aut ti
cius se obtulit; ⁊ cā lucri sui p̄cipalit̄ opa data fuit ⁊ tūc sibi
īputet. ff. ex q̄ cau. maior q̄ data ⁊. ff. depōi. l. i. §. sepe ⁊ in ca.
bona fides de depōito. Aut se nõ obtulit sz iussus vel instā
ter sollicit⁹ iuit Et tūc nichil est ꝙ sibi īputet. ff. de regu. iuris
nõ pōt dolo carere. ⁊. l. nõ videt̄. §. ꝯuis ⁊. ff. de his q̄ notā
tur infa. §. q̄ iussu. Et iō mictēs tenebitur Si aūt nõ apparet
an rogat⁹ vel rogans sollicitat⁹ vł sollicitās accesserit. tūc q2
vtilitas vtriusq; v̄titur scz mictētis ad suū negociū explendū
et missi ad salariū cōsequendū. tūc equū est vt oēs cōtribuāt
ff. ad. l. ro. de iactu. l. ij. §. si nauis ⁊. ff. ne q̄d in loco. i. p̄tor. §.
viaz. Et hec ꝓcedūt vbi nulla culpa posset titio īputari. l. itē
querit̄. §. i. ff. loc. Si tn̄ aliq̄d īter ꝑtes de futuro ꝑiculo itine
ris cautū fuisset illud seruandū estz. l. si q̄s dominiuz. §. Julia
nus eo. ti. Et idē dici posset de misso ad exercitū p̄cipis ꝑ ali
quē nobilez ꝑ rōes p̄dictas Et hui⁹ rō esse pōt q2 ille scz seius
si accessissz forte capt⁹ fuisset ⁊ maiores sumpt⁹ fecisset ar. ff. d
peti. here. §. qḋ aūt Et iste tici⁹ gerēs negocia: seu que necessa
rio habuit accedere seu mictere nõ; tenet̄ de casib⁹ fortuitis. l.
negociū. C. de nego gestis. Et hoc verū vt supradictū est nisi
aliter esset cōuentū ꝑ dictā. l. negociū. vel nisi culpa gestorū
interueniret vt dictū est supra rubricella de cōtractu emphi:
Nūc de locatiōe ꝑpetua que ēphitheosis dr̄ insti. locati. §. a

deo in practica occurrētia videam⁹ qui q̄rere quo iure sit itro
ducta ēphiteosis ⁊ vñ dicaṫ ⁊ plura alia que sūt magis speu
latiua q̄ꝫ vtilia amicto ⁊ ad practicabilia me conuerto Et q̄
ro q̄liter celebraṫ Et dic ꝙ i scriptis vt in.l.i.C.de iure ēphi.⁊
est glo.in.c.romana.de censi.li.vi. Et i dicto.§.a deo ⁊ ibi vi
de alia requisita. Que aūt forma seruāda sit in ēphitheosi reꝝ
eccl'iasticaꝝ scđm primenas solēpnitates vide in.c.i pñtia de
ꝓbatio ⁊.C.de sacroscis.eccle. in aucten.ꝑpetua ⁊ si q̇s rui
nas que sunt incoporate decima.q.ij. Hodie vero oēs ille so
lēnitates nō sunt i vsu sꝫ leuiori via vtūtur eccl'ie et eccl'iasti
ce ꝑsone iō qꝛ aliquociēs dicte solēpnitates dāpnose erāt ec
clesijs qꝛ plures diffugiebāt cū eccl'ia cōtra heredes. Nec mi
rū si a dictis solēnitatib⁹ in parte sit recessuꝫ qꝛ fieri potuit. C.
de dona.l.sanxim⁹ ⁊.l.pltr.l.milites de testō militis. Et tales
solēpnitates obmisse dū tn̄ min⁹ solēpnitudies nichil vl' paꝝ
dāni ecclesijs afferāt tollerātur ꝑ dissimulationē ⁊ pacientiā
vt i simili dr̄ de ꝑbē.c.cū iaꝫ dudū qđ itellige verū ⁊ ꝓcedere
dū tn̄ eccl'ie nō ledanṫ qꝛ ꝑ restituerenṫ vt eo.ti.de i inte.resti
tuti. ⁊ in.vi Qualiṫ aūt perpetuas infeudatōes reꝝ eccle
siasticaꝝ fore dānosas eccl'is intelligātur inspiciēda est q̄litas
rei que datur in ēphiteosim puta qꝛ fundi vrbani sūt ruinosi
rustici sunt heremi.nullū vel modicū fructum afferentes ⁊ ta
les dari possunt in emphiteosim faciendo diminutionem ca
nonis vel fruct⁹ percipi consueti.vsq; ad tertiam.verbi grā so
lebant percipi tria reducentur ad duos vt in dictis auctenti
incorꝑatis.x.q.ij. ⁊ in.§.si vero quedam.in auct.de aliena et
emphi. ⁊ in.c.terrulas.xij.q.ij. Si vero nō sunt ruinosi aut he
remi. Tunc expectenduꝫ erit an sit alia legitima causa ꝓpter
quam expediat ecclesie infeudare puta quia nullos vel pau
cos habet fructus ⁊ tuuc dari potest in emphiteosis per iura
allegata Et si predia sint eiusdem bonitatis.sicuti qñ eccl'ia
prius acquisierat Tūc non debent dari in emphiteo.nisi cum
diminutōe sexte partis redditū quos ꝑcipere ꝯsueuerat ec
clesia puta reddit⁹ valebant sex pōt infeudare ꝓ quinq; vt in di
cta auc.perpetua ⁊ eadeꝫ pensio debet cōstitui si res sit facta
melior post q̄ꝫ eccl'ia acquisiuit ne sua diligētia sit sibi dānosa
C.de alluuio.l.si ideꝫ etiaꝫ si parū deteriorata sit naꝫ propter

modicũ dãnũ a iure nõ recedit. ff. de inte. restitu. l. scio ⁊ in. c. i. de loca. ⁊ in. c. penulti. de re eccl'ie alie vl' nõ alie. Et si tm̃ tẽpus exierit ꝙ excedat hoim memoriã ita ꝙ nõ põt sciri cuius bonitatis erat qñ ꝯuenit ad man⁹ eccl'ie attendet̃ solũ valor p̃ns redditũ vt notatur in dictis iurib⁹ Et hec ꝓcedũt i prediis solitis infeudari si efficiãtur ruinosa. aut alio casu deteriorẽtur tũc ad exonerẽdũ nouũ ẽphi põt diminui pẽsio antiqua in tertiã ꝑtez vt i dicta auct. si q̃s minas qđ ꝓcedit si illico nõ spectata repatione empbiteota soluere velit pensionẽ. Naz si nouus ille empbite. nollet soluere nisi facta repatione Tũc nõ fieret diminutio in tertiaz sz in mediaz dũtaxat vt in dicta auct. ⁊ in corpe vñ sumit̃. Et hoꝝ diuersitatis rõ esse potest qꝛ in p̃io casu scz qñ empbiteo. parat⁹ e͛t soluere pẽsionẽ nõ spectata repatione eccl'ia releuatur ex eo ꝙ ꝟti⁹ pensionez recipit ꝙ empbi. fructũ. In scđo vero casu eccl'ia nichil ꝑcipit Et ideo nõ fit tanta diminutio vt i dictis iurib⁹ Hodie tñ ecclesie in cõtractib⁹ empbi. suis paucã faciũt differentiã cũ empbi. cõtractib⁹ seculariũ qꝛ vix al's repirent ẽphiteotas. Et vt supra dictũ est ꝑ romanũ põtificez ⁊ alios p̃latos eccl'ie tollerẽtur nec mirũ qꝛ etiaz scđm varietatẽ tẽpoꝝ statuta mutant̃ c. nõ debet de consan. ⁊ affi. Sed querit̃ si prim⁹ empbi. restabat debẽs aliq̃d de canonib⁹ ⁊ sencib⁹ an agi poterit contra scđm empbiteotã. ⁊ dic ꝙ nõ qꝛ illa est ꝑsonalis actio q̃ non trãsit ad tertiã possessorẽ. ff. ad trebellis. l. i. §. si heres. Sz queritur an ampbiteota relaxẽdo rez empbi. liberet̃ ab arreyrag⁹ dic ꝙ nõ. ff. de aqua plu. arcen. l. quã ꝙ. §. i. ⁊. ff. de leg. i. l. apđ iulianũ. §. fi. ⁊ de publica. l. impatores. i. rñ sorio. Pone empbi. vult relaxare dño vnũ de p̃diis empbiteocariis ⁊ aliud retinere an possit dic ꝙ nõ ꝑ lec. ⁊ notata in. c. i. an agnat⁹ in feudis ⁊ meli⁹ in. l. cũ fructuari⁹ cõsequeñ. ff. de vsufruc. ⁊ in ll. in. §. si autẽ duoꝝ. C. de iure ẽphi. Pone minor cessauit i solutionẽ canonis an cõmictat dic ꝙ sic sz restituit̃. ff. de minori. l. si ex cã. §. p'r extra de inte. resti. c. cõstitut⁹. Et idez i eccl'ia ñ purificet̃ in p̃uilegiis restitutionũ. c. i. de inte restitutionis Et currit q̃driennũ restitutõis petẽde eccl'ie a tp̃e cõmissi scz biẽnii vel triennii. c. i. ⁊. ii. de in inte' resti li. vi. Notandũ tñ ꝙ empbi. ipedito soluere ipedĩmẽto dñi puta qꝛ dñs deffect⁹ est

et hereditas est iacens nō currit tēp⁹ nec comictit argu. ff. d
vsu. l. peccunie et in. c. cū tu. e. ti. Queritˀ si emphitheota nō sol
uerit totum canonē an ꝑ solutionē partis euitet cōmissum ⁊
dic ꝙ sic dum tñ de residuo dominus et fidē. Nam tūc dñs ꝑ
tem capiēs videtur remictere ar. C. de pactis. inter em. et ve.
l. comissorio et in. c. suā de penis. Secus vbi de residuo dñs
nō haberet fidem ar. l. in executōnib⁹. ff. de ver. ob. C. de dist.
pig. l. ꝙdiu. Itē q̄ritur si emphitheota cessauit per. xl. ānos
a solutione pensionis an possit exceptione prescriptionis se
tueri hec qō fuit dubia inter doctores. conclusio tñ est ꝙ non
per ea que leguntur et notantur in l. male agitur. C. de pre
scriptio. xxx. ānoꝝ et in. l. cū notissimi. §. fi. eo. ti. et in. l. cū fun
dus. ff. de vi et vi ar. et in. c. constitutus de reli. domi. Et hec
procedunt in emphitheota q̇ dño possidere videtur et sibi
cāz possidēdi imitari nō pōt. C. de acq̇. pos. l. nemo. Nā si em
phitheota venderet alicui tercio irrequisitio domino. tercius
ille possideret pro suo et tāꝙ suum et tūc prescriberet. l. ij. ff.
pro suo. Et hec hodie satis sunt determinata. Queri solet in
hac materia emphi. an per recognitionem quā facit emphi
theota per quam fateṫ se tenere in feudis a tali vel a tali tale
vel tale predium sub tali sensu an per instrumētū illius reco
gnitionis dñs. directus probet directū dñiū in qua qōne va
riatū fuit inter doctores. Et iō eorūdē sequendo doctrinam
ꝓmicto ꝙ quinq̧ sūt modi probandi dñium. Prim⁹ est si ꝓ
bet quis se habuisse a dño rē de cuius dñio queritur. C. de ꝓ
batio. cum res. ff. de pignori. et que nondum. §. ꝙ dicitur. ff. d
acci. empti. l. ex empto. i. responsorio. Secund⁹ modus est si
probet se illā iusto titulo accepisse et longo tempore prescri
psisse vt. ff. de rei ven. l. in rē. §. fi. et. ff. de acq̇. re. do. l. a quiriṫ
§. nō solum. ff. de vsuca. cum q̇. Tercius modus est si probet
rem sibi traditā fuisse ex iusta cā lz eam nō prescripserit. hz tamē
publiciā vt. ff. de publi. l. i. et se. Quart⁹ ē si ꝓbet se vł aliū pro
se. xxx. ānis cū titulo possedisse vt in. C. de prescrip. triginta
anno. l. si q̇s emptōis. Quint⁹ modus ē lz sit multum dispu
tabilis si probet ex concessionibus factis a domino ipsam rē
ꝑ q̄ ē emphitheota ꝑ dño lōgo tempore vł longissimo fuis
se possessam. Et q̄ nullo istoꝝ modoꝝ conuenit ꝓbatio per

instrumentum recognitionis dici pt ꝙ per tale instrumentuz nō ꝓbaṫ dn̄ium. ff. de publi. eū q. §. fi. et. l. se. Et ꝙ recognitō sola nō ꝓbet dn̄ium optimū prestat argumētū. l. cū res. C. ꝺ proba. Sꝫ lꝫ ꝑ talē recognitionē non ꝓbeṫ dn̄iuz si tamē dominꝰ cui recognitio facta ē fuerit in possessione ꝑcipiendi censum vl' canonē poterit itentare iterdictū. vt tueaṫ in possessione percipiēdi. c. q̄relē de elec. quo manutento et cōseruato si postea reseraṫ qō ꝓprietal' ꝑ emphitheotam nō ꝓbabit dn̄s directꝰ. Directū dominū ꝑ illā recognitōnez et absolueṫ ab vlteriori ꝑstatōne emphitheota q̄ census ignorantie solui nō dꝫ. c. peruenit. de censi. Verūtn̄ si cū dicta recognitōe cōcurreret ꝑscriptio longi tēporis ex his duobꝰ resultaret ꝓbatio dominij. vt dictum ē supra i scd̄o mō ꝓbādi dn̄iuz ꝑ hoc facit l. litibꝰ. C. de agri. et censi. li. x. Sꝫ ex his isurgit alia qō ponamꝰ ꝙ recognitio facta ē generalis. q̄ emphi. cōfessus ē se teneṙ a tali omia et quecūꝗ ꝑdia q̄ moueṫ de feudo vl' emphi. ipis dn̄i directi ⁊ q̄ vtiliṫ tenet et possidet ipe emphi. in territorio ville vel castri a tali vult exigere dn̄s canonē opponit emphiteota et dicit nulla tenere ꝑdia. Nec ꝓbat dicta recognitio q̄ gn̄alis nō faciēs mētionem specificam de ꝑdijs Et q̄ ēt ipe recognoscebat ꝑdia que tenebātur a dicto domino nec apparet que sūt illa. Ergo nulla ē recognitio. ar. ff. de her. isti. l. idēꝗ sabinꝰ. §. sꝫ si asse ⁊. ff ꝺ her. vl' ac. vēdi. l. ꝙsi sit hereditas Nā cū sup re icerta fit promissio. tā ex parte respōdētis ꝙ stipulātis nulla contrahiṫ obligatio. ff. de ver. obli. tricticen et extra ꝺ re. iudi. abbate sane. li. vi. Et tal' gn̄alis recognitio restringēda ē ad modicos minimosꝗ fūdos. ar. ff. de verbo. obli. si ita stipulatus fuero decem. ff. de re iudi. interpares in fi. cuꝫ cōcor. Ex eq̄tate tamen ꝑtoria et iudicis arbitrio discusciendum ē in qua discutione iudex vl' arbiṫ sequentia ꝯsiderare. Primo morē regionis. Scd̄o cōsuetudinē ifeudātis. Tercio quantitatē ꝑcij rei infeudate. Et quarto canonis animi valorē. Et scd̄m hec arbitrari poterit quāta fuerit quātitas iugerum vl' sestayritarū terre. Et mediam habebit eligere viā ita ꝙ n̄ melior nec deterior sed mediocris assigneṫ ar. ff. de testa. heredes et. ff. ꝺ annuis lega. l. sicut. Et ex hac qōne pt alia isurgere dn̄s ifeudauit filio oīa que tenebat ab

cō pr filiꝰ dicit plura acq̄siuisse bona que non fuerūt paterna et nō teneri illa recognoscere cui icūbet onus an dn̄o proba re oīa fuisse aliūde quesita. et dic ꝙ filiꝰ probare habet aliūde q̄sita. cum oīa presumātur paterna. ar. C. de proba. sine et C. de bo. ma. l. i. de pecu. cle. c. i. xij. qōne i. c. i. Qui si nō probauerit aliūde quesita recognoscet tanq̄ p̄rna seu a p̄re prouenta. Sz ponamꝰ retento themate d alia magis pplexa qōne emphi. dicit se duo dūtaxat repisse p̄dia q̄ mouetur d dn̄o directo dantis ꝛ census ē excessiuꝰ i ꝑatōe p̄dioꝝ. Querit̄ an dn̄s directꝰ tenebit̄ oñdere de alijs p̄dijs vsqz ad debitū concursum cēsuū. an vo p̄cise illa duo modica p̄dia ad soluēdū oīmodā pensionē tenebūtur. Et veritas ē ꝙ iudex cōsiderātis more regionis quātitate iuestiture seu acceptionis pensionis annualis et valoꝝ fructuū reꝝ ēphitheotecariarū arbitrabit̄ q̄ qualꝭ vel quāta fuerit res emphi. ar. ff. de lega. i. si seruꝰ plurium i fi. et. C. d don. si q̄s argētū. i. respō. et. ff. de operuz seruoꝝ. l. fi. ꝛ d edili. edic. si qd vēditor. Itē querit̄ an emphi. q̄ diu pēsionē soluit alicui teneatur illi ignorati oñdere rem p q̄ soluerit. An vero dn̄s teneat̄ oñdere ēphi. et breuit̄ distingue ꝙ aut ēphitheo. fatetur se ēphitheotā. aut negat p̄rio casu ēphitheo. tenet̄ certiorare dn̄m p notata i. §. coges i auct. d mā. pri. collꝭ iij. ff. ad exhi. l. iij. §. est autē de cenu. c. ꝑuenit. Se si neget se eē emphitheotā nō tenetur certificare dn̄m sz dn̄s ēphitheotā seu vassallū. ar. ad hoc. C. d pe. her. l. cog. et. ij. qōne. v. §. i. vel alit̄ ispiciēdū ē q̄s agat qꝛ si dn̄s agat petēs cēsum seu canonē dz probare quā rē dederit in emphitheosim alioquin reus absoluetur et idē est in emphi. si agat cōtra dn̄m qd̄ facere pōt. ff. si ager emphi. petat̄. l. i. ꝛ. ij. Aduertēdū tn̄ ē ꝙ ꝑnegatōnez emphi nō ipedit̄ dn̄s i possessione exigēdi canonē qꝛ qōnes d dmōstrādo ꝛ cerciorādo. sūt magis petitorie ꝙ possessorie q̄ n̄ ipediūt iteri possidere vt sup̄ visū ē. Querit̄ et̄ d alia cothidiana et practicabili. qōne. nos videmꝰ cothidie ꝙ magnates faciūt sibi r̄cognosci p rusticanos ꝛ maxie i ista ꝑuicia occitana vbi plrimū nobiles p potētiā procedūt postea rusticani iueniūt ꝙ p̄dia p eos recognita ab alijs tenētur vel sunt allodialia et sic p errorē recognouerunt. queritur an possint facere rescindi illam recognitōez

erronee per eos sic factam. Breuis est conclusio ꝙ sic per. l. er
ror de iuris et facti ignorã. ff. et ad municipalis. l. libertus. ⁊
er ror. et de iure fisci edicto in. fi. ff. de censi. l. forma in fi. et in. c
vl. de confes. ⁊ hoc vidi pluries de facto practicari. Ulterius
q̃rit̃ si emphi. nolit dicere pro qua re soluit ymo negat se ali
quid tenere a dñ̃o directo dicẽdo ꝙ ea q̃ soluit. soluit inde
bite an domin⁹ poterit ipsũ compellere ad solutionem et sa
tis visũ ẽ i. l. via possessori a supra ꝙ sic. Sʒ in petitoria cõpel
lendus ẽ captis pignoribus ꝑ. l. si quis magr̃at⁹. ff. de mune.
et bono. q̇ si sic dicere noluerit arbitrabitur iudex ex cõsuetu
dine regionis valore p̃dioꝝ ⁊ quãtitate census. ar. ff. de trã
sac. cũ hĳ. §. mod⁹ ⁊ ꝺ dona. inter vir. et vxo. vtrũ Itẽ q̃ritur
an vno heredum soluẽte canonẽ ꝑ ꝑte altero vero nõ comi
ctat̃ in totũ qđ disputabilis est sʒ cõclusio cois ẽẽ videt̃ in
ter docto. ꝙ si ꝑticulares solutiones facte per vnum satisfaci
ant vni vel duob⁹ annis taliter ꝙ respectu amboꝝ nõ sit lap
sum triẽnium. vel bienniũ tunc nõ ẽ loc⁹ coisso. Sʒ si non at
tingũt tũc aut res ẽ diuisibilis aut indiuisibilis. Si diuisi
bilis tunc q̃r nõ ẽ rõnabile ꝙ pena vni⁹ extendat̃ ad alium
ꝑ. c. que fiunt ꝺ hĳs q̃ fiunt a maio. ꝑ. c. C. ne vxo. pro marito
l. pe. et rẽ que culpa caret ĩ dampno vocari nõ conuenit. c. ĳ ꝺ
consti. nec dʒ alteri per alterũ iniq̃ cõditio inferri. ff. de re. iur.
nõ dʒ tunc pro parte soluentis euitatur commissum pro quo
prestat ar. c. ĳ. ꝺ va. q̇ cõsti. lo. in feu. arguẽdo de feudo ad em
phitheosim que ẽ bona argumẽtatio ꝑ lec. et notata. i. c. i. de
feudis mar. ⁊ in ti. an arguatur et i. c. ex ꝑte de ver. si. sʒ si res
ẽ i diuisibilis tunc tota cõmictit̃ al's tributoꝝ prestatio cõsi
deretur ꝙ nõ decet. ff. coi diuidũ. l. coi diuidundo iudicium. i.
respon. Solet ẽt queri an heredes vl' successores emphi. pos
sunt diuidere fũdũ emphi. Et videtur ꝙ nõ. q̃r fũdus vecti
galis nõ dʒ regionib⁹ diuidi ne confundat̃ prestatio vecti
galis. ff. communi diui. l. coi diuidundo. iudicium. §. i. In op
positum facit. q̃r obligatio pensionis in vnũquẽqꝫ pro here
ditaria ꝑte transit. C. ꝺ pac. l. pacto successoꝝ ⁊. l. i. C. si certũ
petat̃ In hoc articulo distingue q̃r aut ꝑ diuisionẽ fit preiu
diciũ dño directo puta quia plus vẽderet̃ vnitum p̃dium
quam diuisum et tunc nõ p̃t inuito dño diuidi Aut per diui

sionē nõ fit ꝑiudiciũ dño puta q: tãtũ valet ĩ ꝑtib⁹ diuisum
ꝙtum cõiunctũ ⁊ tũc ꝑt diuidi et hoc velle videtur dicta .l.
coidiuidũ .ĩ prin. propť dictionē electiuã magis ibi positam
q̃si velit textus ꝙ vbi ꝑstatio vectigal nõ ꝯfũderet diuidi pos
set fũd⁹ Et huic rõni ꝑstãt ar. optimũ ea q̃ dici solent de diui
duo et in diuiduo. vt ĩ .l. eadē. §. carbo. et in .l. stipulatões nõ
diuidũtur ĩ pri. et ĩ v̄si. celsus. ff. d̄ verbo. obli. vbi habeť cõis
doctrina dicto ꝙ ea cẽsent diuidua qñ ꝑtes sepate a toto tã
tam afferunt vtilitatē sepate q̃rã cõiuncte toto al's nõ sũt di
uidua sʒ indiuidua. Et ꝑ intelligẽtia hoꝝ supponam⁹ exẽpla
ĩ vrbanis ⁊ rusticis ꝑdijs et ĩ iurib⁹ corꝑalib⁹. ĩ vrbanis vi
dem⁹ ĩ ciuitatib⁹ ꝙ ĩ carrerijs puplicis dom⁹ habēt strictã fa
ciē sup carrerias ita ꝙ sepe d̄ plurib⁹ videm⁹ ꝙ nõ habēt octo
palmos facieiꝙ si diuiderētur efficerētur inutiles vl' q̃ñ cũ ꝑde
rētur appothece seu opatorij buctice Nã .iiij. palmi essent ne
cessarij tã ad mediũ diuidēs ꝙ ad itroitũ cuiuslibʒ pris ⁊ sic
nil restaret qd̄ afferet vtilitatē ĩ carreria. In rusticis v̄o sunt
duo q̇ habēt areã q̃ vix ꝑ vno sufficit q̃ diuisa nõ eēt capax
ad bladũ flagellãdũ siue espicandũ .i. extra spicã ponenduʒ ĩ
iurib⁹ v̄o possunt sumi exẽpla ex dicta .l. stipulatões nõ diui
dũtur ĩ pri. que d̄ seruitutib⁹ subiũgit exẽpla. Et q: ĩ hijs et si
milib⁹ exẽplis notoriũ v̄tereť ꝑiudiciũ dñoꝝ nõ ē ꝑmissa di
uisio ꝑ dictã .l. coidi. iudiciũ. ff. coidi. Exẽpla v̄o diuisibilita
tis sumi possũt expositis exẽplis ꝑdioꝝ puta q: dom⁹ ē lata
area ampla et seruit⁹ oĩb⁹ apta scd̄ʒ vsũ cuiusꝙ et tunc pote
rit diuidi aut regionib⁹. Aut tēpore aut marcede dictã .l. coi
di. §. cũ d̄ vsufruc. Et hec satis hodie approbat cõis vsus et
obseruãtia ⁊ satis ꝯuenit rõni que ꝑ lege habeť. vbi lex deffi
cit .l. adigeť §. fi. ff. d̄ iure potio .l. i. §. hoc aũt iterdictũ. ff. d̄ fõ
te. Quereť ẽt ecõtrario si dño dñi directi sit eiusdē rei. Et vn⁹
velit retineř iure ꝑlatõis an possit Et conclusio ē ꝙ ita. q: .l. fi.
C. d̄ iure emphi. nõ distinguit an ab vno vl' plurib⁹ teneatur
emphiteosis. sʒ idistincte dat facultatē retētõis ⁊ ꝑ cõsequens
ea facultate retinere poterit. ꝑ legē que d̄ tota. C. d̄ rei vendi
titio. Sed ponan⁹ qd̄ alij ꝯsocij directi ĩ feudo colluserũt cuʒ
emptore ne retinereť iure ꝑlatõis. A cõsocio coꝝ ⁊ finxerũt reʒ
vēditã ꝑcio .x. que multo minori vēdita erat sʒ hoc fiebat vt il

le direct⁹ cõdomin⁹ ꝑcio retract⁹ nõ vtereꝛ iure ꝑlatõis quo
medio vteꝛ iste ⁊ dic ꝙ cõstito ꝺ collusione poterit facere ex
timari ad cõeꝑciũ ⁊ hoc ē ꝙ sitit dicta l. fi. i. §. nec hac ꝺsicu
lo disponim⁹ i ꝺbis illis ꝙtũ ꝑciũ ab alio re ꝺa ⁊c̄. Et hui⁹
rõ ē qꝛ ꝑcia rez cõi extimatõe capiēda sũt. l. ꝑcia rez. ff. ad. l.
falci. al' s sꝑ posset fieri fraus. ⁊ si illa collusio ꝓbari nõ possit ꝑ
testes recurri ꝑt ad iuramētũ ar. eorũ q̄ hn̄tur ꝑ glo. in. l. fulci
m⁹. §. q̇d sit latitare. ff. ex q̇b⁹ causis i pos. ea. et i. c sig. ꝺ bo. ⁊ i
ti. qustũ §. null⁹ ꝺ r̄scriptis. li. vi. Querit̄ ēt ꝺ alia cotidiana qõ
ne videam⁹ ꝙ vt plurimũ in vēditõnib⁹ vēditores vēdēdo di
cũt ꝑdia teneri i feudũ sub sēsu ānuo etc. a tali vl' a tali dño.
Et si vez sit ꝙ teneātur an ex eo ꝙ fctā ē mēcio ꝙ tenerent̄ ab
illo tenebit̄ ēptoꝛ recognoscere illi ⁊ videret̄ prima facieꝙ ita
qꝛ vēditoꝛ potuit illā. l. adicere saltē fauoꝛe ecc̄ie p ea que le
gũtur ⁊ notātur istitu. ꝺ iuti. stip: §. alteri facit. ff. ꝺ posi. l. pu
blia. C. ad exi. l. si res. Jn oppositũ facit. §. alteri i. l. stipulatio
ista. ff. ꝺ ver. ob. p⁹ pl'a hīcīde altercata ꝑ doc. cõclusio ē ꝙ ex
illo cõtractu nõ queritur ius ꝫ ex ratihabitõe q̄ ex ide fit ꝑ do
minũ a quo teneri dicebat̄ qꝛ ratihabitio retro trahitur ⁊ mā
dato cõparatur. ff. ad mac. l. fi. C. ꝺ do. īter vir. et. vx. ⁊ in re
gula ratihabitõez ꝺ re. iu. li. vi. et habebit vēditoꝛ cedere ac
tiones dño q̇b⁹ cessis aget ar. C. si q̇s alteri vl' sibi. l. cũ p eos
⁊. C. ꝑ q̄s ꝑso. et no. acq̇ritur. l. fi. Nec replicabit ēptoꝛ vel exci
piet qꝛ ei⁹ n̄ itereſt cũ tāto min⁹ emerit ꝓpter exꝑssionē oneris
l. i vēditõe. ff. de ac. empti. Sꝫ quo ad iuris subtilitatē r̄spectu
eius cui dicitur seruire cui nõ seruiebat prima facie nõ fuit sibi
q̄sita stipulatio ꝑ dcm̄. §. alti et iõ ispiciēdũ erit ad euitādũ di
ctā iuris solēnitatē an necesse eēt stipulatori ad vtilitatē illi⁹
cui seruire dicebat puta qꝛ forte erat cõiūcta ꝑsona cui stipu
lari poterat vti i pr̄e ⁊ filio inst. ꝺ iuti. sti. §. ēt q̇ tuo. Aut qꝛ
sua itersit vt puta quia si tutoꝛ ei⁹ cui stipulat̄ rē pupilli sal
uā fore vl' qꝛ ꝓcuratoꝛ stipulat̄ dño vl' ēt si q̇s stipulet̄ credi
tori. vt. ff. ꝺ ver. ob. l. stipulatio ista. §. si stipulet ⁊ in plurib⁹
alijs casibus quos in dictis iurib⁹ videre poteris. Et gene
raliter vbicũqꝫ altari stipulatur cum iuramēto ꝓmictētis vt
in. l. seru⁹. §. i. ff. ꝺ ope. lib. et notatur i. l. nā postea. §. iusiuran
dũ. ff ꝺ iu. iurā. maxie cũ exīn stipulās cedit actões. l. posses
sio quoqꝫ. §. possessio. ff. ꝺ acq̇. pos. idē ēt putarez si venditoꝛ

naturalr̄ eēt obligatus ei cui stipulatur puta ad antbidota ⁊
per cōsequēs ex cōpēsatōe tenebatur .l.etiā.ff.de cōpē.qꝛ sti-
pulādo cēsū dari et cui ad antbidota erat obligat⁹ dare vide
batur vt volunt tex. et glo.i.l.si vo.§.ide papinian⁹.ff.māda
ti.Et donatio absenti cū stipulatōe notarij ⁊ iuramēti inter-
positione fieri pt vt supra visū ē in ti.de dona. Queri solet
an compensatio cessare facit cōmissū et dicitur ꝙ sic ꝑ.l.cū al
ter et.l. si ambo.§.cū alter alteri.ff.de cōpen. facit optime.l.
eius et .l.si cōstat.C.e.Et ita iudicari vidi in hac prouincia.
Querit̄ an oblatio census facta ex actori seu receptori d̄putas
to ad exigēdū recipe nolēti excuset a comisso dic ꝙ si ille rece
ptor noluit recipe qꝛ non offerebatur cōgruis loco et tempo
re.nec d̄ legitimo grano licore vl' argento .Et tūc nō excusat
qꝛ nō cōpellitur q̇s accipe d̄bitū nisi in illa q̄litate sub qua ē
d̄bitū ꝑ.l.obsigna.in fi.et.l.cū a quo.C.d̄ solutio. Sꝫ si fieret
ꝯgruis loco et tēpore d̄bitis granis.licorib⁹ vl' nūmis. Tūc
si receptor seu castaldio differat recipere qꝛ forte alijs occupa
t⁹ fuerit cōtēt⁹ ꝙ ēphitheota penes se retineret tūc oblatio vi
bꝫ obsignationis d̄positōis et releuat a cōmisso ar.ff.de pu-
blica.l.fi.§.si q̇s ⁊.in.c.significāte d̄ pigno. Sꝫ si receptor nō
cōmitteret custodiā ēphi ymo aliā diē assignaret in qua def
ferre d̄beret tūc si illa nō portaret et ꝑmitteret elabi temp⁹ nō
euitaret cōmissū ar.ad hoc i.c.ab eo d̄ appel.li.vi.Querit̄ an
ex vēditōe feudi q̇ tenebatur ad ꝑtē fructuū d̄beatur laudi-
miū distingue qꝛ aut erat dat⁹ in emphi.ꝑpetuaꝫ sub certa ꝑ-
te fructuū.Et tūc ē ꝯtract⁹ em.⁊ laudimiū.Sꝫ si n̄ eēt dat⁹ i ꝑ
petuū.sꝫ ad ꝑciriatū vt videm⁹ cōit̄ fieri ꝙ vn⁹ tꝫ āno isto alt̄
alt̄o ad placitū dn̄oꝝ ⁊ tūc n̄ d̄bet̄ qꝛ cēset̄ magis ꝯductor ꝙ̄
ēphi.ꝑ.c.potuit d̄ lo.⁊ ea q̄ habēt̄ i.l.q̇ agros d̄ oi agro d̄ser-
to.li.xi.Querit̄ ēt vidēm⁹ ex aliq̇b⁹ fn̄dis ꝙ seruiūt d̄ duobus
dn̄is si alienet̄ cui d̄bebit̄ laudimiū ⁊ dic ꝙ p̂mo q̄ ifeudauit
C.d̄ iu.em.l.fi.§.sinaūt duoꝝ faciūt q̄ notatur i.l.lex vectiga
li.ff.d̄ pi.sꝫ canō soluetur q̇ nouissime infeudauit ⁊ si ille n̄ sol
uat primo poterit ille prim⁹ expellere terciū ꝑ dictā.l.lex vecti.
ff.d̄ pigno.posset ēt q̄ri qꝛ d̄ iure cōi fūdi feudales vl' em.pos-
set ēt q̄ri qꝛ d̄ iur̄ cōi fūdi feudales vl' em.pn̄t ecc'lis r̄linq.c.i.
§.fi.d̄ imunitā ecc'le.c.vi.vbi probat̄ ꝯsuetudo frācie an vale-
at pactū ꝙ cotbidie fit int̄ dn̄os ⁊ em.seu vasallos ꝙ em.seu

vassello lz alienare in q̃scūq̃ ꝑsonas exceptis ecclesijs clid et militib⁹. ꝛ videret̃ p̄ria facie q̄d nō. C. de pac. l. pacta. q̃ cō tra. i. i oppositū facit q2 cōtract⁹ feudalis ꝛ emphi. regulat̃ pa tionib⁹ ꝓ triū. l. i. in prin. C. de iuris emphi. ibi dū dicit In quo cūcta que iter. vtrasq̄ ↄtrabentiū ꝑtes super oībus vel etiaz fortuitis casib⁹ pactionib⁹ scriptura iteruenīēte bitis. placue rint firma illibataq̄ ꝑpetua stabilitate modis oīb⁹ debeāt cu stodiri. ꝛ hoc iure seu pacto cōiter vtūtur dn̄i. nec ꝑ hoc obstat ar. de dicto. §. fi. vel ꝙ sit pactū cōtra libertatē eccl'ie q2 clarū est de iure ꝙ in legatis fideico. donationib⁹ vēditionib⁹ ꝑmu tationib⁹ vel silib⁹ cōtractib⁹ apponi p̄nt cōditiones. Et q2 ꝑ alienatōes q̃ fierēt eccl'is. clericis vl' militib⁹ fieret p̄iudicium dn̄ijs feudoꝝ ꝛ emphi. vt est notoriū merito p̄nt apponere il lud pactū ne i māib⁹ taliū alienent̃. ꝛ hoc clare ꝓbat̃ in. c. i. de alie. feu. §. vīd. Sz cōsulitur talib⁹ q2 vendere p̄nt. xij. q. ij. lon guiq̄tate ꝛ i feu. de ꝓhi. feu. alēa' nō cōsti. impialē. §. si q̄s i feu dat⁹ ꝛ i talib⁹ loco rei succedit extimatio. ff. de leg. i. l. filiusfa. §. si vera cōtra. Itez q̃ri solet an ēphi. possit fundū empbi. al teri i empbi. dare ꝛ distingue q2 aut hoc fit volente dn̄o aut ignorāte ꝛ si volēte idubiū est ꝙ hoc fieri pōt ꝑ ea que tradū tur i dicto. §. adeo insti. loca ꝛ ꝑ glo. i. l. ij. C. de iure empbi. q2 in hoc dn̄o volenti nō fit iuria. ꝛ hoc casu si cōtingat aliena ri ꝑ scd̄z empbi. tenebit̃ is in quez alienatio facta est renouare seu iuestiturā petere a p̄io dn̄o ꝛ ei laudimioꝝ iura soluere. C. de iuris empbi. l. fi. §. si nautez duoꝝ. Quid si cessēt ille scd̄s sol uere an p̄m⁹ ꝑdet ius dic ꝙ sic ꝑ. l. lex vectigali. ff. de pigno: vnū gñalit̃ dico ꝙ si dn̄t cōsensuz vl' alias de cōsuetudīe em phi. sub infeudaret ꝛ ille alteri q̃ si infinitū sp̄ req̄rend⁹ cēt p̄i mus dn̄s direct⁹ ꝛ ei solui laudimi. per dictā. l. fi. In scd̄o vo casu q̄n scd̄o infeudat̃ igno. dn̄o nō valz illa ifeudatio ꝑ em phiteotā facta. C. de iure ēphi. l. fi. in p̄in. ꝛ in. c. potuit de lo ca. ꝑ que iura ꝓbat̃ ꝙ ēphi. irreq̄sito dn̄o nō p̄t alienare Alie natōis aūt v̄bo cōtinet̃ ꝑpetua emp. de re eccl'ie alie vel non alie. c. null'. Et in auc. de nō alie aut ꝑ mutā reb⁹ eccl'is. §. nos igr̄. v̄sus alienatōis aūt. C. de re alie nō alie. l. fi. Sunt tn̄ aliq̄ que ꝓuincie que de cōsuetudīe tollerāt ꝙ empbi. possit appo nere pensionē annuā etiaz ꝑpetuaz per dcm̄. §. adeo ꝛ glo. in

dicta.l.ij.cui consuetudini statur in illis ꝓuincijs cũ sit legũ i-
terpres ⁊ ꝑ lege seruatur.l.ij.cũ ibi notatis.C.que sit lon.cõ-
su.Itez quero an emphi.⁊ vassall⁹ dimittendo rẽ inuito dño
excuset a seruicijs debitis sine canone ⁊ de vassallo videt ꝙ
sit per.c.vnicũ in fine de va.q̇ cõtra.cõsti.lotha.⁊ de ꝓhi.feu:
aliena per fredericũ.c.impialẽ De emphi.idez videt dicendũ
per.l.⁊ si forte.§.etiã.ff.si seruit⁹ vendi.Cõtrariũ tñ est verũ ꝑ
.§.adeo insti.de loca.⁊ per.c.iudicatũ de imunitate eccl'ie lꝫ
glo.alit intelligat scꝫ in seruis.glebe.q: iste cõtract⁹ lꝫ ab ini-
tio sit volũtatis expost tñ est necessitatis.l.sicut.C.de acti.et
videt text⁹ de hoc in.l.quicũqꝫ de fun.pr.C.li.xi.⁊ in.l.cũ sa-
tis.§.teneãt de agri.⁊ censi in ṽsiculo nulla ⁊ de oi agro de-
serto.l.quicũqꝫ nec obstat ꝙ vassall⁹ possit rẽ dimittere inui-
to dño.nã ibi est rõ q: feudũ dat ꝓpter amorẽ honorẽ ⁊ vtili-
tatẽ vassalli vt in.c.bñficiũ in qui.cau.bñficiũ ⁊ ido nimirũ
si illi vtilitati renũciare põt iuxta ar.l.penult.C.de pac.ẽphi-
teoris aũt dat ꝓpter hoc ꝙ res melioret ergo nõ mirꝫ si em-
phi.nõ possit dimittere sine cõsensu dñi.Querit cũ ꝑ expedito
habeat ꝙ ꝯtract⁹ emphiteocari⁹ celebrari debeat i scriptis.an
post longũ tp̄s petit Instrumentũ emphi.qđ forte amisit ac
tñ.canonẽ annuatim soluit.an ꝑ tale longũ tp̄s p̄sumitur ꝑ
cessise contract⁹ emphi.⁊ p̄dicũ datũ in ẽphiteosim ⁊ dic ꝙ p̄-
sumit cõcessa per.l.iubem⁹.C.de fun.pr.li.xi.lõga eñi p̃scrita i-
ducit cõiecturã vt oĩa solẽniter acta videãtur.ff.de vsuris cũ
de in rez verso.Quero etiaz de cotidiana qõne emphi.vaga-
tur per p̃iam nec scitur vbi sit ⁊ relinq̇t bona sua impossessa
dñs direct⁹ vidꝫ deteriorari ⁊ i cano.cessari an possit ad ma-
nũ suã capere ⁊ hñtẽ priuare sic ꝙ rediẽs nõ reciperet ꝓ quo
distigue q: ãt ille ẽphi.est mior vel ꝓ re publi.absẽs ⁊ tũc du-
rante mior vl' habẽtia ꝓ re publi.nõ p̄t sibi vẽdi.bo.dñs dire-
ctus sꝫ dꝫ deputari facere curatorẽ ar.l.in possessionez.§.cũ dr
ff.ex qui.cau.in pos.ca.vl' forte ip̄emet vt curator legitim⁹ bo-
noꝝ ẽphiteomate abũtis ad instar.curatoꝝ q̇ dant bonis ab-
sentiũ admĩstrabit ꝑ dictã.l.in possessionẽ et durabit illa cu-
ra vsqꝫ ad maioritatẽ vl' finitã cãm abũcie vt in dicto.§.cum
dr et in.§.ab hostib⁹ insti.de auc.tuto Sꝫ si q̇s maior sine cã
legitima absens fuerit spectari dꝫ ꝑ triẽniũ si feudũ sit ꝓpha

nū. Aut p bieniū si feudū sit eccl'iasticū qui si nō redierit poterit dñs re ad manū suā ꝓpria auctoritate reducere quia i hoc casu cessat ꝯsiliū glo. sup ỽbo repellere in. l. ij. C. de iure. ēphi vbi cōsulit iudicis auct. ꝑte vocata fieri q2 vagabūd9 vocari nō pt q2 nescit vbi sit ar. eoꝝ que notātur in. l. ij. C. vbi d crie. Et i isto casu ꝑstat ar. c. inter. iiij. de clericis descrētib9 bñficia sine iusta cā si cōgruo tp̄e spectati non redeāt pñt p epm priuari Et est arbitrariū tp̄s in bñficialib9 cū nō sit a iure limitatū Sz q2 in casu nr̄o est a iure limitatū scz bienniū vl' trieniū nisi redeat infra illud cessantib9. causis legitimis poterit dñs ꝓpria auctoritate recuperare feudū suū. Nā al's possessez tanta absentia ꝙ pl9 ascēderēt cessatōes canonū vel deteriorationes ꝙ̄ valor fundoꝝ empbiteosoꝝ Et ꝙ in casu p̄misso recuperare possit dñs ꝓpria auctoritate ꝑstat ar. l. si ita pr̄ ꝛ. l. si filius. ff. de ritu. nup. Alia ꝑtinentia huic materie vñ in summis ꝛ i glo. triū legū. C. de iure ēphi. Ultimo ad breuē notitiaz hñdaz ex quib9 alienationib9 ꝛ ꝙ̄tū debeat laudimium Primo recurrēdū est ad pacta deinde ad locoꝝ cōsuetudines cessantib9 vero pactis vel cōsuetudinib9 recurrendū est ad iuris cōis dispositionē Et obmissis duob9 primis mēbris. s. pactis ꝛ cōsuetudinib9 cū querit de iure cōi ex quib9 alienationibus et ꝙ̄tū debeat laudimiū distiguēdū est q2 aut alienatio fit cōditionalit aut pure. Si cōditionalit hoc dupl'r q2 aut cōditio ipedit dñij trāslationē aut retractat prio casu nō debet laudimiū q2 nō est vera alienatio p lec. ꝛ notata i. l. si hoiem ff. de vsucapio et i. l. vbi āt. ff. de in diē adiec. Scd̄o vero casu qñ cōditio retractat iaz trāslatū debet laudimiū ar. lec. ꝛ nota. in. l. quociēs e. t. de in diē adiec. ꝛ. ff. de lege cōi ꝙ̄si p totū et. C. de pac. iter emp. et ven. l. ij. et. iij. de quo supra dictū est ti. de emp. §. nūc videndū est ꝙ̄liter. ỽ. nūc supest et ver. nunc de pactis Si vero ꝛ scd̄o pricipaliter alienatio fit pure. iteꝝ distinguēdū est q2 aut alienatio fit ex mera liberalitate aut vrgēte necessitate si primū. aut fit sine causa vt donatio simplex Aut cū cā vt donatio causata Primo casu nō debet glo. i. l. fi. C. de iure empbi. ꝛ in. c. potuit de loca. cū q̄b9 cōiter trāseunt docto. Scd̄o vero casu donatio est cāta debet p dictā. l. fi §. ꝛ ne auaricia In ill' verbis vel extimatōis eiusdē In scd̄o aūt casu qñ fit ex necessitate iteꝝ distinguēdū est. q2 aut est ne

cessitas causatiua vt testari. l. i. C. de sacro sctis eccl'is. aut est necessitas p̄cisa vt dotare vel donare ꝓpt̄ nuptias; ꝛ siliã Pri mo casu aut istituit̄ su⁹ aut ex̄ne⁹ Si su⁹ nõ debet̄ q̄ꝛ est q̄dam cõtinuatio dn̄ij. l. i suis. ff. de suis ꝛ legi here. Si vero ex̄neus hoc dupl'r q̄ꝛ aut est penit⁹ extrane⁹ aut quodã mõ su⁹ p̄rio ca- su debet̄ ꝑ dcm̄. §. ꝛ ne auaricia Scd̄o vero casu qn̄ ē quodã mõ su⁹ vt sũt oẽs succedẽtes ab itestato vt i. l. hac consultissi ma: §. si q̇s aũt. C. de testa. Et tũc n̄ debet̄ nisi aliō h̄ret pactũ vel cõsuetudo vt supra dictũ est Scd̄o q̇dē casu qn̄ necessi tas ē p̄cisa ꝛ hoc dupl'r q̄ꝛ aut illa necessitas ꝓuenit facto ho minis aut misterio legis p̄rio casu puta q̄ꝛ aliq̇s ꝓ necessario vsu suo aut misterio legis p̄rio casu puta q̄ꝛ aliq̇s ꝓ necessa- rio vsu suo ꝑmutat domũ vel q̄ōlibet aliud p̄diũ cũ alteri⁹ do mo vel p̄dio debet̄ ꝑ lec. ꝛ nota. i. l. i. C. de rex ꝑmuta. aut di uidit ꝛ itex debet̄ ꝑ lec. ꝛ nota. in. l. i. C. cõia. vtriusq̄ iudicij vel d̄bitor dat creditori insolutũ ꝛ debet̄ ar. l. volũtate. ff. q̇- bus modis pig. vel ypo. vel creditor ĩ victo debitore fac̄ vē- di rē ypo. ꝛ similit̄ debet̄ ar. l. si pignore. ff. de pigno. ac. Aut et scd̄o casu necessitas ꝓuenit legis misterio puta q̄ꝛ pr̄ dotat filiã vel dat filio dona. ꝓpter nuptias. Et itex distiguēdũ est q̄ꝛ aut dat fundũ inextimatũ ꝛ nõ debet̄ ar. lec. ꝛ nota. in. § emphiteosuꝫ in auc. de nõ alienari vel permutã. collatiõe. ij. Aut datur extimatũ ꝛ h⁹ itex dupl'r q̄ꝛ aut illa extimatio n̄ fa cit ēptionē. aut facit Prio casu n̄ debetur q̄ꝛ nõ causat aliē- tionē ꝑ lec. ꝛ nota. in. l. quotiēs. C. d̄ iure. do. et i. l. ꝓ lerũq̄. ff eo. Scd̄o vero casu debet̄ ex eo ꝙ talis alienatio causat alie- nationē ꝑ lec. et nota. in. l. vnica. §. lꝫ eiusdē. C. de rei vxo. ac. et in. l. si extimatis ꝛ. l. extimate. ff. solu. matri cũ vtrobiq̄ no tatis Quãtũ vero in casib⁹ in quib⁹ laudimiũ debet̄ solui de beat n̄ detur ꝙ vt supradictũ est p̄rio recurrēdũ est ad pacta d̄ inde ad cõsuetudines. Quãtũ vero ē de iure cõi debet̄ quinq̄ gesima p̄cij vt in dicta. l. fi. in fi. C. de iure ēphi. hodie i n̄ apd̄ nos nõ solũ est d̄ña in ꝓuincijs ꝫ etiã in villis ꝛ opidis pro pter q̄ō nõ pōt cõgrua assignari p̄ciatio vel quota que debea tur ꝓ laudimio.

Sequitur rubrica de societate

Materia huius rubrice per vtilis est huic pro uincie in qua hoies eam incolentes isto cõtractu ma-

xime vtuntur seu verius ex subducendis abutuntur ⁊ nō so
lum in contractibus cōmunib⁹ sed etiā in priuilegiatis quē
admodū sūt dotes ⁊ donationes ꝓpter nuptias q̄s vulgus
appellat affray:amēta forte ex eo ꝙ vult tex. in.l. vex in pri.
ff.e.dicēs societatem habere ius fraternitatis in quibus vix
aut difficulter p̄t interuenire natura hui⁹ cōtractus Et q: cō
muniter illo vtendo. Cōiter abutitur dictos abusus materiā
ꝓsequēdo rescensebimus Sed primū vidēdū est q̇d sit soci
etas Secūdo q̄liter cōtrahat. Tercio de q̇b⁹ reb⁹. Quarto int
quos Quinto sub q̇bus modis vl' pactis. Sexto que veniāt
in eius actione Septimo q̇b⁹ detur actio et contra quos. Oc
tauo et vltimo q̄ [illegible] it soluit Ad primū respōdet ꝙ societas ē
duoꝝ pluriū ve cōuētio honesta cōtracta ob cōmodiorē vsū
et vberiorē questū insti.e.glo.sup rubrica. Ad secundum cō
trahitur societas solo cōsēsu.ff.e.l.q̇ admittit. Et ideo socius
socij mei soci⁹ me⁹ n̄ ē vt ibidē et.l.nā socij e.ti.et ad tp̄s ⁊ ad
vitā et sub conditione.ff.eo.l.i. C.e.l.pl'r. Ad tercium respon
detur ꝙ contrahitur societas vniuersoꝝ bonoꝝ. Quāq̃ negoci
ationis alicui⁹:quandoq̃ vnius rei.ff.e.l. societatis contra
huntur in prin.qd̄ intellige ꝓcedere in reb⁹ honestis q: turpis
rei nulla est societas.ff.e.l.cum duobus.§.vl.l.cū pluribus se
quen. Et actēde ꝙ in societate ꝑticulari nō veniunt aliūde q̄
sita.l.cū duob⁹.§.fi.ff. ꝓ socio. Item nec in societate oim bo
noꝝ veniunt īstitutiones.l.duo societatē.§ fi.ff.ꝓ socio. Ad
quartū cōtrahitur īter eas ꝑsonas que possunt vna alteri ob
ligari de q̇b⁹.ff.et C.de pac. Ad quītū sub quib⁹ mōis ꝯtra
hatur dic ꝙ sub equis vel equalib⁹ modis.l.iij. C.e. ita ꝙ si
cōtrahatur nūmoꝝ vl' mercanciaꝝ aut alteri⁹ negociatio
nis pares sint nūmi mercācie aut negociatōes. Nā si vnū al
tero ꝓpolleret et equū eēt lucrū nō eēt bona societas cum di
ceretur leonina.ff.e.si n̄ fuerit.§.vltimo. Ad sextū que veniāt
in actione veniūt in actione diuisio eq̄lis lucri et damni habi
ta tn̄ ꝯpēsatōe reꝝ ꝑsonaꝝ ⁊ īdustriaꝝ.l.oēs ⁊.l.⁊ si socij et.l.
si n̄ fuerit.ff.e. Ad septimū quib⁹ ⁊ cōtra quos det actio ⁊ dat
directa socio et ei⁹ heredib⁹ īsti.de pena teme litigā.§.ex qui
busdā et datur cōtra sociū.ff.e.cū duob⁹.§.itez mela al's est i
l.si socius. Ad octauū respōdetur ꝙ soluit societas natural

morte.ff.e.l.actiõe.§.morte in fi.nisi aliter sit actũ insti.eo.§.
soluit. Itẽ ciuili morte.ff.e.l.actõe.§.publicatõe ꝛ insti.eo.§.
publicatõe. Itez volũtate ꝯtraria.ff.eo.l.vex in fine ꝛ.C.eo.
tãdiu.l.societatẽ.§.i.ff.eo. Item qñ sbã vni⁹ socioꝝ parit.ff.e
l.iiij.§.i.in.fine. Itez soluit actione pempta vl' mutata.ff. eo
l.vex.§.vlti. Itez si socij cõi cõsensu incipiant seorsum vn⁹ ab
alio negociari.l.itaqȝ e.ti. Sȝ si vn⁹ sine cõsensu alteri⁹ seors
suz negociet sine cã legitia tenet socio actõe ꝓ socio.l.actione
§.labeo ꝛ.§.itẽ qui eo.ti. Itez si vn⁹ incipit esse rixosus.l.si cõ
uenerit i fine.ff.ꝓ socio Et est notandũ vbi dictu zest morte
finiri ꝙ pactũ nõ põt apponi ꝙ ineternũ duret.l.nulla.ff.eo
qꝛ istõ pactũ esset cõtra naturã cõtract⁹ vt ibidẽ.ꝙ aũt dictũ
est eq̃litatẽ esse oĩ modo seruadaz i societate sufficit illã equa
litatẽ insurgere posse ex mutua socioꝝ hincinde cõpensatione
puta qꝛ vn⁹ ponit pecuniã ꝛ alter tãtas merces q̃ta est pecu
nia vl' vn⁹ ponit pecuniã aut merces ꝛ alter industriã ꝛ nego
ciationẽ q̃ pt esse ita p̃ciosa ꝙ forte p̃põderat.ff.e.si nõ fuerit
§.ita ꝛ.§.vult i fine ꝛ nõ fit solũ eq̃tio rei ad operã ymo etiã
piculi Naz lȝ regulare sit in societate dãnũ equalit ad socios
ptinere debere dicto.§.vlti.fit tñ equacio seu cõpensatio pi
culi ꝑsone negociãtis cũ dãno mercis socij puta est tici⁹ q̃ tra
dit sem ꝓmo viro industrioso centũ petias pãnoꝝ Ex portu s
quaꝝ mortuaꝝ onerandas sup aq̃ naui transfretãdas s dama
scũ vl' bonitiũ ad ꝯducendũ dictas merces cũ nauto optimo
certe pactũ fieri põt ꝙ eque diuidat lucrũ ꝑueniendũ iter eos
Et tñ oẽ dãnũ ꝑtineat ticio Et rõ est qꝛ semproni⁹ expõit cor
pus suũ piculo submercionis ꝛ incursui pirataꝝ qđ est maius
q̃ ꝑditio bonoꝝ. Alter võ incurrit piculũ ꝑditionis bonoꝝ
qđ min⁹ est vt in dictõ.§.ita in fine ibi dũ dicit. Itez si sol⁹ pe
grinet si sol⁹ nauiget si picula subeat sol⁹ Et gñaliter oẽ pac
tũ equalitatis vl' iequalitatis lucri apponi põt dũm illa ine
qualitas possit ꝑ cõpensationem ope idustrie vel piculi socij
cõpensari ꝛ ad equalitatẽ reduci dicta.l.si nõ fuerit ptio tnᵃ.
facl.l.societates ꝯtrahũtur ꝛ.l.si qs societatẽ.ff.e.ꝙ si nihil d
ctũ fuerit int socios de dãno intelligũtur eisdem partib⁹ ꝛ por
tionib⁹ conuenisse de damno quib⁹ cõuenerũt de lucro insti.
eo.§.illud ꝛ hoc ex natura cõtract⁹ Notandũ ꝙ in societate

oim̄ bonoꝝ veniūt sequentia. p̄rio oēs res corꝑales que quo
ad dominiū ꝛ possessionē ip̄o iure transeūt. ff. eo. l. i. ꝛ. ij. Sꝫ
noīa seu actiones nō trāseūt ip̄o iure sꝫ alter alteꝝ ꝓcuratorē
in reꝫ suā cōstituere tenet̄. l. iij. in prin. ff. eo. Et si durante so
cietate alter socioꝝ aliq̄d ꝓprio noīe acquisierit actionē ꝓ so
cio cōicare cōpellit̄. l. si quis societatem. ff. eo. qꝛ actio ꝓ socio
cōpetit ad ꝯferri faciendū oīa que veniūt in iure societatis si
cuti etiā actio cōidiuidēdo ꝓponit̄ ad diuidi faciendū Itē
in societate nō veniūt regulariter nisi actū sit vt venirēt here
ditas legatū donacio cā mortis. l. duo societate. §. fi. ff. ꝓ so.
vbi aūt dictū est venit. l. iij. §. i. ꝛ. l. si societateꝫ vniuersoꝝ. ff.
eo. Si t̄n dictū esset ꝙ hereditatis que legitīe venirent cōica
rent̄ tū; veniret hereditates dūtaxat in quibꝰ ab īestato erat
successurꝰ. l. iij. §. de illo eo ti. Et hoc ꝓpter adiectionē illiꝰ re
scriptionē legitime idē dici possꝫ i alijs rescriptōibꝰ vt ea nō
excedat cōīo. ff. eo. l. cū duobꝰ. §. papinianꝰ ꝛ. §. itē mela ait. ē
in. l. si sociꝰ. ff. e. Iteꝫ stipendia ꝛ salaria. l. cū duobꝰ. §. idē pa
pinianꝰ eo. t. Ex maleficio t̄n quesita nō veniūt. ff. eo. cū duo
bus. §. vlt. ꝛ. l. qḋ aūt cū sequen̄. ff. e. Et si societas sit contra
cta oīm bonoꝝ lucroꝝ ꝛ fortunarū tūc q̄litercūqꝫ ꝛ quōcūqꝫ
bona ꝑueniant ad sociū cōīa sunt eo. ti. l. coiri. cum sequen̄. sex
legibꝰ ꝛ meliꝰ. l. si societateꝫ vniuersoꝝ. ff. ꝓ socio Iteꝫ notā
dum ꝙ sociꝰ socio tenet̄ de dolo ꝛ culpa lata. ac etiā leui. l. cū
duobꝰ. §. venit ꝛ. l. nō ob eā. cū sequen̄. ꝛ. l. sociꝰ socio. ff. eo.
leuissima aūt scꝫ negligētie sil'r ꝛ casus fortuiti nō veniūt vti
dicta. l. cū duobꝰ. §. damna ꝛ ī dicta. l. sociꝰ qꝛ sibi īputare de
bet qui sociū minꝰ diligentē sibi assumpsit insti. e. §. fi. nec rele
uatur sociꝰ a culpa ex eo ꝙ in alijs actibꝰ societatis bn̄ ꝛ dili
gēter se habuerint. ff. eo. l. nō ob eam cū se. ꝑalle. Sꝫ si culpa es
set hinc inde fieret cōpensatio. ff. de cōpen. si ābo Querit̄ vnus
socioꝝ habet filiā alter nō is qui hꝫ doteꝫ in m̄rionio sibi cō
stituit. dissoluit̄ societas morte p̄ris cōsocij An filia recupa
bit doteꝫ sup bonis cōībus tanq̄ es alienū. Pro cuiꝰ solu
tione distingue qꝛ aut filia nō est heres patri deffuncto Aut
est heres Et si nō est heres subdistinguēdū est qꝛ aut pactuꝫ
fuerat cōe de dotandis filiabꝰ ip̄oꝝ socioꝝ vt in. l. si socius ꝓ
filia. §. i. ff. eo. aut nō p̄rimo casu indistincte filia exigit ꝛ de

trabit dos tanq̄ es alienū.l.oēeo.ti.ꝛ dicta.l.si socius.§.ve
rum Scđo casu principali si filia fuit heres patris Et iterū
subdistinguēduz est qꝛ aut fuerat pactū inter socios de mari-
tandis filiabus aut non in primo casu si fuerat pactū de ma-
ritandis ꝛ durat matrimoniū consequitur ipsa filia ex bonis
cōibus dotem ac si aliꝰ heres extitissʒ dicta.l.si sociꝰ.§.veruz
Sʒ si diuortio eēt solutū matrimoniū non exigeret nisi ꝑ ac-
ceptilationē a marito sublata esset vt in prin.dicte.l.si socius
iuncto fine qꝛ tūc cessaret exactio.Nam etiā cessaret priuilegi
um dotis eo ꝙ non eēt indotata cū succederet in media par-
te bonoꝝ solute societatis Sed diuortiū esset celebratum cō-
stante societate tūc exigeret filia dotē ꝛ cum illa se maritaret
qꝛ alias eēt indotata Et hoc est qđ vult dicta.l.si socius in.§
ꝙ si sa ua vir tn̄ cedendo actiones vxo.per acceptilationē li-
berabitur ab ea.l.promittēdo.§.fi.ff.de iure do.In casu vero
premisso qn̄ soluta societate filia patri succedit dote non solu
ta cōfunditur actio eo ꝙ ipa heres debitrix et creditrix sit ꝑ.l
debitori.C.de pac.Scđo vero casu qn̄ non fuerat pactuz de-
dotantis nō exigit nisi dūtaxat super ꝑte patris cuiꝰ officium
erat filiam dotare.l.si pr̄.C.de dotis ꝓmissis Sed qꝛ est pro
pria heres confunditur actio vt supra dictū est Sed ponamꝰ
filiā dotatā ꝛ dotem solutaʒ fuisse durante societate Sʒ vir
factus est inops ꝛ cōsumpsit doteʒ An redotabit filia de bo
nis cōibus vbi pactū fuit de dotandis filiabꝰ Et dic ꝙ non
nisi specialiter illud cautū esset dicta.l.si socius.§.nec si prior
Itē querit defuncta filia in matrimonio sine liberis cōstante
societate ad quē redibit ꝛ certe ad socios dicta.l.si sociꝰ.§.ce-
terū Et hoc ex equitate pacti societatis vti vult tex.ibideʒ Et
ex hoc inferri p̄t vnū gn̄ale i istis dotibꝰ procedētibꝰ de bonis
cōibꝰ vigore pactoꝝ ꝙ tādiu dotes solui dn̄t filaibꝰ dotatis ꝛ
tādiu apđ eas eē solute q̄ꝙdiu durat societas respectu filiaruʒ
ꝑ dictū.§.ceteꝝ ꝑ quē p̄nt multe dirimi qōnes i hac materia
Reffunduntur seu detrahūtur a bonis cōibus primo omne
es alienū ꝛ vno consocioꝝ non exn̄te soluendo alij tenentur
ff.eo.l.om̄e ꝛ socij.§.si cum tres ꝛ.l.si vnus prio respō.Iteʒ
pericula iniurie damna ꝛ expense que vnus sociorum excer-
cendo cōmunitatem sustinet.l.cum duobus.§.quidam ꝛ.l.

socius. §.si quis ꝛ.§.vlti.ff.e.nisi culpa passi ꝑicula dāna vel iniurie euenissent vt i dictis iurib⁹ ꝛ in.l.ad.§.fi.eo.ti. Item et si q̇d ꝓ re cōi reficienda ipensum sit.l.cū duob⁹.§.idem rn̄sdit cū sequen.ꝛ.l.ꝓ socio.§.si sū.ff.e. Itez iputant̄ in ꝑtez socij ea que ob maleficia socij amota sūt.ff.eo.l.rei cōis Itē venit damnū datū in rei cōi ꝓ quo dāno cōpetit actio legis aqui.l.sꝫ ꝛ si.§.si dāno.ff.ꝓ socio cū.ij.l.sequentib⁹ Et ḡnaliter de oibus his que dolo malo gesta sūt tenet̄ soci⁹ socio.l.verū in prin.ff.eo Et qꝛ supra i exordio hui⁹ ti. dixi ꝙ in hac prouincia ibi huit̄ certi ꝯtract⁹ societatis seu affrayramēti iter viros ꝛ vxores Et taꝫ ad cām dotiū ꝙ̄ donationū ꝓpter nuptias in quib⁹ causant̄ plures abusus maxie in p̄iudiciū mulierū que ꝓ tales societates seu affrarayměta multociēs repertas seu repetita efficiūtur quasi idotate Ad cui⁹ demōstrationezsubito exēplū Ecce ꝙ mulier hn̄s ducenta in dotē cōtrahit cū viro hn̄te quiquagita. fit associatio iter eos de oib⁹ bonis ꝛc. Euenit sepe nūero ꝙ vir decedit relictis liberis ꝛ sic ex pacto societatis media ps dotis vēdicat̄ per liberos ꝛ heredes que sunt centū iteꝝ ꝛ scd̄o cōtrahit cū alio ꝛ cōstituit sibi centū que restāt i dotez cū pacto associationis seu affraramenti p̄dicti decedit vir ea relicta ꝛ liberis liberi vendicant l. cōuolat ad tertia vota ꝛ cōstituit sibi quiquagita cū predictis pactis p̄cedit vir relictis libeꝝ vendicant liberi vigintiquiqꝫ ex pacto associationis cōuolat ad quarta cōstituit vigintiquiqꝫ restantia in dotez cū pactis p̄dictis euenit vt sup̄restant duodecim cū dimidio qđ est vnū nichil respectu prime ue dotis nec pōt mulier ad quita conuolare vota ꝓpt̄. tenuitatez dotis Econuerso ponam⁹ vxorē p̄cedere nō lucratur nisi vingintiquinqꝫ vbi tm̄ vir lucratur⁹ erat centū Et sic restat manifesta inequalitas de iure improbata per tex. ad lr̄am in auct.de eq̄litate dotiū.§.hec igr̄ coll̄.vij.cui⁹ tenor ꝓ fūdamēto subdicendoruꝫ sequit̄ ꝛ est talis Hec igit̄ aū alia vniuersa corrigim⁹ equalia in dotib⁹ esse ꝛ ꝓpter nuptias donationibus ꝛ ea que offerunt̄ ꝛ etiam ea que in stipulationib⁹ deducunt̄ pacta. ꝛ tantā q̄ritatē conscribere quidem viꝝ q̄tam ꝛ mulieꝝ ꝛ ipm̄ queqꝫ lucruꝫ stipulari ꝛ ex tanta parte ex quanta voluerint equalis tm̄ mensure non eīn aliter iusticie ꝛ equi

tatis seruabitur rō si negociatōe alterutros circūueniāt ⁊ vi
deanꝰ quidē eq̄s facere stipulatōes Pro viro aūt inequales
maneant effectꝰ nō pꝛꝰ q̄ntitatez datoꝝ eadē cōsistente irride
ri videaꝰ vndiq̄ lex. Sz si ille quidē conscribat duo milia au
reos ⁊ mulier aūt forte sex milia in dote offerat ⁊ stipulentur
alterutros ꝑtez conscripte in lucro ꝑcipere ꝓuide eueniēte lu
cro Illa quidē nihil aliud lucrabiꝰ nisi quīgenteos aureos ex
quarta. Ille aūt quīgenteos et mille ex eadez quarta ⁊c̄ Ex
hoc em̄ textu tracta est auc. equalitas. C. de pac. cōuenientis
taz sup do. ⁊c. ⁊ lz olim iure codicis volūtariū essz seruari eq̄s
litatez istā per. l. si cōstante. C. de dona. añ nup. hodie tñ nes
cessariū est in dicta auct. de equalitate dotis. §. primū quidez
ibi dū dicit ⁊ nō in electione sicut priꝰ sed in necessitate ⁊c. et
hoc ideo introductū est qm̄ ex talibꝰ inequalibꝰ pactis insur
gunt maliuolentie inꝰ viꝝ et vxo. ⁊ spoliatio mutui amoris
ff. de dona. inter viꝝ ⁊ vxo. l. i. Et efficiuꝰ mr̄imonia quasi ve
nalia. l. ij. c. t. ⁊. C. de inutili. stipu. l. ij. sepeq̄ euenit q̄ ex talis
bus pactis melioꝛ in paupertatez incidit ⁊ deterioꝛ ditioꝛ effi
citur ꝯtra. l. in prin. ff. de dona. inter viꝝ et vxo. Et qd̄ deteriꝰ
ac intollerabiliꝰ est ꝓ q̄ themate assumptuz est eo. deueniꝰ q̄
mulieres efficiūtur idotate cōtra oim̄ iuriū dispositionē qua
ꝓhibeꝰ ex talibꝰ pactis mulieris ꝯditionē fieri deterioꝛē. l. ij. l.
dedie ⁊. l. l3. ff. de pac. dota. Et ideo cauendū est ne mulieꝝ fra
gilitas talibꝰ pactis ledaꝰ nec obstat qd̄ tangit glo. in dicta
auc. equalitas q2 illa auc. ꝑ cōsuetudinē tolli pōt q2 glo. ibi n̄
figit pedez sz hr̄et locū qn̄ pacta lucroꝝ hincinde fiūt q̄ qn̄ fi
unt dn̄t fieri equalia aut oio nō fieri Et si iequalia fiant viris
bus nō subsistūt ꝑ ea q̄ legūtur ⁊ notātur in. l. pacta que con
tra leges. C. de pac. ⁊ in. l. nō dubiū. C. de legi Et rō est quia
edicta legalia ꝓhibentia talia pacta fieri tendūt ad bonū pu
blicū scz ne mulieres remaneant indotate Q2 si indotate eēnt
non reperirent viros Et sic ciuitates destituerentur liberis bo
minibꝰ cōtra. l. i. ff. solu matri ⁊ ius publicū priuatoꝝ pactiōi
bus lederetur qd̄ esse nō dz. l. ius publicū. ff. de pac. Item nō
solū lederetur ius publicū ymo etiaz boni mores q̄ sunt iure i
troducti vt equalitas in mr̄imonijs ⁊ ꝑ cōseq̄ns amoꝛ fides
et sacramentū iugiter iter cōiuges seruenꝰ Et ex his liberoꝝ
l

ꝑcreatio sequat̄ que sunt bona cõiugij vt in.c.fi.de cõdi.apo sitis. Naȝ liberoꝝ ꝑcreatio īter ꝯiuges inuicē mal uolos haberi nõ põt vt ad sensuȝ pȝ q꞉ amor est cā ⁊ initiuȝ gñationis in auc.qui mo.na.effi.legi.§.ili.ō cū ibi nota.coll'.vi. Et ex his resultat ꝙ tā de iure ciuili ꝑ iura sup⁹allegata q̄ꝫ canonico ꝑ c.nup. ⁊.c.fi.de dona.iter viꝝ ⁊ vxo.nõ valēt pacta p̄dicta q̄ fiūt inter viꝝ ⁊ vxorē de dotib⁹ ⁊ donationib⁹sub colore p̄dictarū associationū seu affrayramentoꝝ cū ꝑ eas fraus fiat legi q꞉ qō vna via ꝓhibet̄ oibus etiā vijs quib⁹ad hoc ꝑuenit̄ ꝓhibitū censet̄ vt in regula cū quid de regu.iuꝝ li.vi.⁊.iiij.d. deniq̄ꝫ ⁊ in.c.naui cõcupiscentiā de cõsti. C.de rebus alienis alie vel nõ alie.l.vle.⁊ in.l.nõ dubiū. C.de legi.p̄ alle. Nec obstant ꝯsuetudies q̄ allegari possent q̄si possȝ dici ꝙ hec ꝓuincia gñaliter hoc iure vtit̄ Et ꝑ ꝯñs ꝓcedat prima opinio glo. in dicta auc.eq̄litas Ɋ꞉ m̄ detur illā taleȝ cõsuetudinē nõ posse dici cõsuetudinē sȝ poti⁹corruptelaȝ eo ꝙ non hȝ cām ipulsiuā materialē formalē ⁊ finaleȝ cõsuetudinis Nõ primo ipulsiuā cū nulla supsit necessitas inducēdi cõsuetudineȝ maxime in p̄iudiciū reipublice qō notorie ꝑ ea que dicta sunt vertitur. Materialis v̄o cā cõsuetudinis dȝ esse rõnabilis ⁊ formalis p̄scripta.finalis v̄o necessaria Ɋ꞉ inductiua ⁊ finalis ideȝ sūt nec differūt nisi q̄ꝫtū finis in itentione a fine in executiõe. Et si finis intētionis siue executionis nõ sit necessari⁹nõ est sufficiens ad imutādō legē ꝑ ea que legūtur ⁊ notātur in.c.cū tāto de cõsuetudi.⁊ i.c.nõ dȝ de cõsanguinitate ⁊ affinitate Materialis v̄o dȝ esse rõnabilitate vallata vt in dicto.c.cuȝ tāto et dr̄ rationabilis q̄ nõ est legib⁹improbata vt in.c.cū eccl'ia. de causa.pos.⁊ ꝓprie et in.c.abbate de v̄bo.sig. Et cuȝ p̄dicta cõsuetudo dicēs ꝙ ineq̄lia pacta admittātur sit ꝯtra iura ciuilia ⁊ canonica ꝑ ea que supra dicta sūt defficit vnū de fundamētis sup quo debet fundari cõsuetudo scȝ rõnabilitas q̄ est aia legis vt notat̄ in.l.adigere.§.q̄ꝫuis.ff. de iure patro.⁊ in.l.cū mulier.ff.solu matri. Et ideo q꞉ p̄dicta cõsuetudo est irrationabis non põt dici consuetudo neq̄ꝫ seruari debet vt i auc.vt nulli iudi.§.i.coll'.nona.in v̄bo neq̄ꝫ cõsuetudines et paulo post dr̄ in ꝓpriū lucrū ⁊ iiuste ⁊c̄.⁊ in auc.de statu.cõtra liber.eccle.fac.§.hos frederic⁹coll'.x.nec repiet̄ ꝙ sit forma

liter pscripta qd tn reqreretur ad hoc qd dici posset cōsuetudo
vt in dicto ca.fi.de cōsuetu. ⁊ in.c.abbate de ver.si.⁊ ibi glo.
et.ff.de legi.cum de consuetudine. Deficiunt ergo oēs cause
quibus legitima potest fundari consuetudo Et p consequēs
non est obseruanda vt vult glo.fi.in fi.ff.de legi.⁊ tex.cū glo.
in.l.ij.C.que sit longa consuetudo ⁊ in dicto.c.fi.de cōsuetu.
Sed presupposito iam pro expedito q forma illorum cōtra-
ctuum inequalitatis pactorum dotalium que ex illo corrup-
to abusu affrayramentorum sumitur non valeat inquantum
per eos cōtra venitur rationabilibus iustis ⁊ equis iuris cō
munis dispositionibus de equalitate dotiū ⁊ donationū di
sponentibus Queritur quo remedio prouidebitur hoc est an
in totum vel pro parte rescindetur contractus. Et dic q quia
regulare est q ipso iure pacta intelliguntur facta secunduz e-
qualitatem.l.i.§.si autem.C.de donationibus ante nuptias
quatinus concurrunt vel concurrere possunt donationes cū
dotibus quo ad pacta dotalia erit hincinde validū affrayra
mentum seu associatio ⁊ in eo q vnuz aliud excedet excesius
ille reicietur ⁊ reducetur ad equalitatem quia vtile non debz
per inutile viciari vt in regula vtile de regu.iur libro.vi.C.d
dona.sanximus ⁊.ff.de iure doti.le.siue generalis Et sic aliqd
reducitur ad aliquid scilicet stipulatio excessiua per alteruz fa
cta ad legitimam per alterum factam sicuti etiam ex iuris di
spositione nullum reducitur ad aliquod per dictum.§.si au-
tem in dicta.l.fina.et auct.dos data ibi signata Et poterit
leso sucurri scilicet iure exceptionis si lesus possideat per ea q
traduntur in dicta auct.dos data vel iure actionis si ledens
vel eius heredes possideant ⁊ ad hoc intentare conditionem
ex lege preinserta de equalitate dotis contra quam pacta fa-
cta pro infectis habentur vt supra visum est Et per hec tolli-
tur replicatio ledentis possidentis Sed adhuc restat mag-
na dubitatio posito q aliquis associauerit seu affratrauerit eti
am sub colore matrimonij aliquem ⁊ siue per modum dotis
siue per modum donationis facte alicui puta ticie a nullo a-
lio dotate donationem per modum associationis seu affray-
menti sub colore matrimonij an sit dicta ticia vel eius vir
manus violentas iniecerit vel atroces iniurias

ꝑtulerit contra associātē affrayrantē seu donātez possit talis associans affrayrās seu donās talē associationem affrayra-tionē seu donationē reuocare. Possēt multa argumēta hinc inde fieri sup duob⁹ fūdamētis p̄mū q̄ donatari⁹ tenetur honorare donantē ⁊ nō male tractare ꝑ iura vulgata. Secū-dū q̄ m̄ronia non dn̄t fructib⁹ ad onera supportanda datis frustrari. Pro concordia vero crederē sic distinguenduz quia vl' associatio fit et ꝓcedit ab eo cui cōpetit necessitas dotādi vl' donādi ꝓpt nupt. puta a p̄re cui icumbit necessitas i libe-ro s.l. si pr̄. C. de dotis ꝓmis.l.q̄ liberos.ff.d̄ ri.nupt. Et tunc hoc casu nō reuocatur cū fctā cēseanť magis ad liberatōez ꝑ lec. ⁊ no. et in.l. donari.ff.de re.iu. Et iō p̄t sumi ex.lege rez le-gatā.ff.de adi.lega.in q̄ ꝓbatur q̄ ea que dantur ex necessita-te magis sapiūt liberationē q̄ donationē. Circa hoc tū pos-set adhuc distingui q̄ aut pr̄ iuxta debitū dot.q̄ ꝯstitui debu-it iuxta facultatē bonoꝝ p̄ris dotātis ꝑ lec. ⁊ no. in auctē.res q̄ C. de le.cōia. aut vltra debitā hita cōsideratōe facultatū p̄ri-monij dotauerit Et primo cāu ꝓcedūt iā dicta.s. q̄ nō possit reuocari. Nā si iiurie v̄bales vl' fcti iferātur ꝑ viru opponeŕ p̄t vxor q̄ culpa viri sibi nō d̄zobeē ꝑ.l.ob maritoꝝ.C. ne vxor pro ma.et ecōtra si sint illate ꝑ vxorē opponere poterit mari-tus ꝑ lec.et no.i dicta.l.et sup rubrica.eo.ti. Et scd̄o casu si ali-q̄d datū ē vltra debituz q̄ i illo pluri ē mera liberalitas cum nulla subeēt necessitas Tūc hoc casu per ingratitudines p̄t fieri reuocatio ex.lec.et notata i dicta.l.si pr̄.§.fi.ad idez faciūt lec. ⁊ notata i.l.fi.C.de reuo.dona. Et rō est q̄ in illo plurim̄ censeť eē priuilegiū dotis ꝑ lec. ⁊ no.in.l.cū re. C.ne.vxo.ꝓ ma. In scd̄o vero membro principali.s.qn̄ associatio affray-ramentū vl' donatio fit ab extraneo cui nō incūbit necessitas dotandi vl' donādi propter nuptias tūc distinguerē q̄ aut i-iurie inferūtur per virum et tūc vxor nō ꝑdit iura sibi obuen-ta ex illo superfluo sibi obuento medio dictarum associatōnū seu donationū per dictam.l.ob maritoꝝ. Si vero iiurie iferā-tur per vxorez cui⁹ cōtemplatiōe facta fuit associatio siue do-natio. Tūc indistincte vxor perdit proprietatē bonoꝝ associa-toꝝ seu donatoꝝ q̄ hoc casu est donatio simplex que non red-dit ad dotantem nisi medio ingratitudinū ⁊ nō aliter vl' al's

ex eo q̄ extraneus dotans nō repetit dotem nisi pactū fuerit
appositū.l.vnica.§.accedit.C.de rei.vxo.acci.Fruct⁹ vero du
rante m̄rionio nō perdit marit⁹ ex eq̄tate legis ꝓ onerib⁹.C.
de iure do.Nam durante m̄rionio est quasi dn̄s dotis.l.dote
C.de rei vendi.cū vtrobiq̄ notatis. Et hec dicta sint fauore
simpliciū mulieꝝ signāter hui⁹ ꝓuincie que tm̄ anellāt adha
bendū optatos viros q̄ ipos quasi mercantur ⁊ cōparant et
in m̄rimonijs caꝝ que libera ⁊ sine ꝑcio esse debent.c.cū locū
de spon.Et in solis auinnis nō aūt in lucris.l.iij.in prin.ff.de
dona.inter viꝝ ea faciūt venalia ꝯtra dispositionē.l.ij.eo.tit.
et.l.ij.C.de inutili.stipulatis Querit̄ etiā de alia q̄one de so
cietate aialiū q̄ tradūtur scd̄z vulgare hui⁹ ꝓuincie ad capta
neuz seu ad capitū qualit̄ ⁊ sub quib⁹ pactis legitime ꝯtrahat̄
Pro quo cōsideranda sunt ⁊ attendēda ea que concernunt
ꝑsonaz tradētis Et scd̄o ea que cōcernunt ꝑsonam ei⁹ cui tra
duntur Et tercio ea que cōcernunt vtrūq̄ Dixi primo cōside
randū ꝑsonam tradētis.Q: ex qualitate ꝑsonarū presumitur
aliquotiēs fraus vel dolus interuenisse in ꝯtractu puta quia
simplex homo et bone consciēcie cōtrahit cuz doloso et male
cōscientie puta solito fenerari de quo late per doct.in.c.ad no
straz de emp.⁊ ven.⁊ in.c.illos vos de pig.⁊ in aucto.ad hec
de vsurijs.C.⁊ dixi considerandū personaz eius cui traditur
si pauper si simplex quia pauper magis presumeretur suo inco
modo consentire q̄ꝙ diues per ea que notātur in.l.cuz de in
debito.ff.de probatis ⁊ in.c.cum tu.et plurib⁹ alijs ca.de vsu
ris Nam paupertas cogit ad turpia.l.in prin.ff.de testi.de ex
cu.tu.l.spadonē.§.fi.⁊.C.de patri.qui fi.distra.l.penultia cū
similib⁹ Dixi tercio mixtam fieri consideratione scz tradētis ⁊
accipiētis vt si considerato capitali tradētis ⁊ opa accipien
tis pacta contineant equitatez et equalitatē seruanda erūt ꝑ
iura cōia de societate loquētia Que quidē equitas seu equa
litas poterit per discretos iudices in foro conscientie dijudi
cari maxime assercitis sibi viꝝ nutritoribus seu noyriguerijs
aialium quoꝝ vota in talibus exquiri poterint ar.eorum que
habentur in.l.si irruptione.§.fi.ff.finiuz regum et in.c.frater
nitatis in prin.de frigi.⁊ malefi.⁊ in.l.i.in pricipio.ff.de vētre
inspi. Sed veniēdo ad speciales casus vt veritas magis he

beatur Sciendū est q pacta que fiunt in istis societatib9 aialiū aliqñ fiūt circa capitale seu aialia τ aliquotiēs circa fetuz fructū seu crementū. Jn primo casu Aut aialia dantur extimata Aut inextimata Et si extimata aut extimatōe que facit emptionez aut nō. Et si dētur extimata extimatōe q̄ facit emptionem tūc est contract9 emptionis τ vendi. l. extimate. ff. solu matri τ oīe piculū τ comodū pertinet ad emptorez propter dnij translationē per ea que supra dicta sūt in cōtractu empt. et vendi. Qñ vero datur extimata extimatione que nō facit emptionē Tūc est societas in fructu nisi conuentū esset q cōmunia essent post tpˢ aialia τ fetus. l. si arce. al's ē. l. si tibi rē §. iulian9. ff. de p̄scrip. verbis Et hoc casu cōicant fruct9 vt dictū est saluo capitali tradenti si culpa accipiētis pierit. Naz si casu fortuito piret non tenet accipiēs. qz hoc casu piculū capitalis est cōe accipientis τ tradentis. l. cū duob9. §. dāna. ff. p socio Pro cui9 declaratione sciendū est q ista pacta aliqñ fiunt in istis societatib9 aialiū aliqñ circa ipm capitale τ circa ipa aialia aliqñ circa fetū fructū seu comoditatē Et aliqñ circa tpˢ quo durare dz societas Primo casu qñ fit pactū circa ipsa aialia τ tūc aut dant extimata extimatōe que facit emptionez τ nō est pn̄tis stipulationis. aut extimatione que nō facit emptionē Sz fit gratia clarioris actionis in casu recuperationis Et conuenit de pte fetuū fructuū seu comoditatū. et iste cōtract9 sapit locationez vt supra dictū est poterit tñ ex decisione sequē. liqdari faciem9 ergo nouū mēbrū scz qñ dantur inextimata et cōuentū est de capitali fetib9 τ tpe. Et istō est mēbrū principale qō cōiter practicat qō subdistinguemus iuxta p̄cedentē distinctionez in tria mēbra Et capiem9 primū membrū scz qñ pactū fit circa ipa aialia inextimata. Jn quo dicem9 q exquo sūt data inextimata non videt posse pacisci q ad accipientē ptineat piculū τ non ad ipm tradētem aialia pro quo faciūt que tradūtur p doc. in. l. si pascēda. C. dō pa et in. l. i. C. p socio siue de societate. Et hoc casu quē admoduz dñs pdit aialia ita accipiens nutriturā seu operā p dicta iura. Sz si accipiētis interueniret dolus vel culpa tenerēt de pditione aialiū. l. cū duob9. §. si in cohemida τ. §. dāna. ff. p socio. et ideo si hoc casu paciscerēt dñs aialiū q si aial qō p ca

pitali traditur ꝑiret quomō cūqꝫ suppleri deberet de fetibus
ipoꝝ animaliū. et vltra hoc recipere partē fetuū. pactū eēt re
probū ꝑ glo. in. c. pleriqꝫ. xiiij. q. iij. Q: cū capitale ad ipm do
minū spectet ergo ꝑiculū capitalis sicuti ꝑiculū opaꝝ ꝛ pas
scuoꝝ ꝑtinet ad nutrientez al's nō esset equa societas ex eo ꝙ
vnꝰ socioꝝ sustineret maiorez ꝑtez dāni nec reportaret maios
rem partem lucri quā aliꝰ vt supra visum est in hoc titulo Se
cūdo casu qn̄ pacta fiūt circa fetū lanā lac vel caseū vel frumē
tū qd̄ lucrat̄ ex labore bouū vel extrituratione equoꝝ locatio
ne. et gñaliter ex q̄buscūqꝫ lucris ꝓuenientibꝰ ex aīalibꝰ. et dic
ꝙ pacta conformia iuri vel iuste consuetudini seruanda sunt
per ea q̄ supra dicta sunt in hoc ti. vbi tetigimꝰ aliq̄d de con
suetudine Que q̄dez cōsuetudo dicet̄ iusta. si seruet eq̄tatez et
eq̄litatez iuxta. l. si nō fuerint. ff. pro socio ita ꝙ ex natura con
tractꝰ aīaliū periculū ad tradentez pertinet nisi dolo vel cul
pa accipientis cōtingere operaꝝ vero ꝛ pascuoꝝ ad accipien
tez pertinet vt supra dictū est ꝛ latiꝰ infra dicet̄ Tertio vero
casu scz de pactis circa durationem temporis societatis quā
do conuentū non est de tempore qd̄ durat q̄nquennio per q̄
dam capitula extraordinaria feudorū in capitulis si q̄s dedes
rit iumenta ꝛ in. c. si q̄s dederit vaccam. Noli mirari de termi
no soccida q: est vulgare gallicū gasconū qualis erat condi
tor huiꝰ operis Sed de iure cōi obmissas dictis extraordina
rijs rubricis durat societas animaliuz vsqꝫ ad tp̄s partꝰ si de
partu fetꝰ conuenerit. et si de omnibꝰ fructibꝰ cōuenit vsqꝫ ad
collectionē oim. Ponamꝰ ergo societatez vaccaꝝ ꝛ bouū con
tractam kalendas marcij. durat vsq3 ad kalendas nouem
bris. q: inter vtrasq3 kalendas colunt̄ ꝛ seminantur agri. Et
ponamꝰ de vaccis contractam societatem kalendis iulij cer
te durabit vsq3 ad kalendas aprilis eo ꝙ cōiter inter vtrasq3
kalendas solent fetare ꝛ si de lacte ꝛ caseis cōtracta sit dura
bit biennio q: in primo anno lac necessariū est fetui ꝓ maiori
ꝑte. et ideo si an̄ id tp̄s alter socioꝝ societati renūciauerit te
netur actione ꝓ socio. l. si cōuenerit in principio. ff. ꝓ socio. et
idez dici pōt de alijs pecudibꝰ. Vt scōm qualitatē negocia
tionis cōtracta videat̄ ꝛ in tm̄ tp̄s ꝙtuz durat negociatio. l.
actione. §. Item si alicuiꝰ eo. titulo. nec finita videtur nisi seor

sum Socij negociarij inceperint.l.itaq̃ eo.ti.ff. Attamen il-
le qui seorsũ vti incipit sine cã legitima nõ liberatur.l.actione
§.diximus.ff.eo.ymo tenetur actione ꝓ socio.e.l.§.labeo. et
§.Itẽ q.ff.ꝓ socio aliter autẽ nõ Erit ergo breuis resolutio
in hac materia ꝙ qñ animalia dant̃ ad soccidã idest sociales
captaneã seu a capitum inextimata ꝑiculũ ꝑtinet ad traden-
tem. Qñ vero extimata extimatione q̃ nõ faciat emptionem:
vt supra dictũ ẽ tũc cõe ẽ ꝑiculũ nisi culpa accipientis inter
ueniret ꝑ dictũ.§.damna Unũ tamen notandum est ꝙ si tra-
dens animalia maiorẽ partem lucri stipulet̃ ex eo ꝙ arbitret̃
in aio suo mediã ꝑtẽ ꝑcij accapiti mutuo dare. tunc peccaret
eo ꝙ saperet vsuram ꝑ ea que legunt̃ ⁊ notãtur in.c.in ciuita
te.⁊ in.c.consul uit de vsuris. Sȝ si per modũ societatis nõ
bita consideratione mutui non peccat per ea que dicta sunt:
Et ꝓ oi resolutione discussio an equalis vl' ineq̃lis debeat di
ci societas reliquẽda est arbitrio iudicis.l.in ꝓposita.ff.ꝓ so.
et ibi glo.ꝙ arbitriũ iudex fundabit super qualitatẽ ꝑsonaꝝ
valore seu extimatione rerũ et consuetudine prouincie per.§.
dicta iura. Ultra hec querit̃ de aliq̃bus q̃onibꝰ huic materie
seruiẽtibꝰ Et primo pactuȝ factũ est inter duos socios cões
vnius muri seu parietis de certo mõ leuando vel damnando
alter socius vẽdit partẽ suã. Queritur an tenebitur ẽptor ser-
uare pactũ vẽditoris. Et cõcludit̃ ꝙ sic per.l.quesitũ.§.q̃d
actio.ff.de precario et in.l.in hoc iuditio.§.pe.ff.cõidi. Et idẽ
si pactũ sit factũ de non plãtãdo arbore ꝑ dictã.l.in hoc iudi
cio et ꝑ.l.fluuiũ.§.adicitur.ff.de dam.infecto et.l.deniq̃.ff.
ꝓ socio Itẽ querit̃ ticiꝰ dedit sempronio tres pedes in lati-
tudie fũdi sui cui vicinũ atq̃ cõtiguũ erat ꝑdiũ ticij ꝓ edifficã
do ꝯstruxit murũ ticius vult edifficare in suo et appodiare in
muro sempronij.queritur an possit q̃d dubia est. Nã ꝓ parte
affirmatiua facit.l.int̃ eos.C.de acq̃.re.domi.in oppositũ fa
cit.§.si duoꝝ.insti.de re.di. Cõclusio est ꝙ solũ ẽ cõe ꝑ dicta
iura. Sȝ parietis ĩpense dẽtur ꝓ media ꝑte ꝑ ea que le.et no.
in.§.ex diuerso et in.§.qua rõne insti.de re.diui. Querit̃ an
socius ꝓ cõtractu socij cõueniri possit et dic ꝙ sic si cõtractꝰ
sit factꝰ ꝓ cõibꝰ negocijs societatis.l.actõe.§.si cõis.ff.e. Sȝ
nũq̃d sociꝰ recedẽs ꝑt ꝑtẽ cõiũ reꝝ repetere vl' saltẽ alteri soci

orꝝ dare respōdeẗ dare pōt vel petere finito vsu ad quē empte
fuerūt. vt in. l. actione. §. si cōis pecunia. ff. ꝓ socio prius ve-
ro nō pōt ymo socij agere posset cōtra eū ad itereēꝑ eoꝗ in-
intēpestiue renūciat societati vt. ff. pro socio. l. ʒ et soci⁹ in fi. ⁊
l. conuenerit i fi. primo rñso. Finita vero societate agere pōt
cōidi. ff. cōidi. in sūma. Sʒ ante a locū hʒ actio pro socio vti-
lis vl' directa. vt. ff. e. Nā cū cōtractu. Sed q̇d si vn⁹ sine alio
alienet an et preiudicet dic ꝙ nō. l. i. et. ij. C. de cōi re aliena ⁊
ꝑ glo. in. l. si fam. liebercisci. C. famil hercis. et rō glo. ē q: soci
us in quacūꝗ ꝑte hʒ ꝑtem. Querit an es alienū contrac-
tū durāte societate solui debeat finita societate de bonis cōi
b⁹ societatis ꝑ quo distingue q: aut ab oib⁹ contractū est. Et
tūc indubie de cōi solui dʒ. l. omē es. ff. ꝓ socio et in. l. si vnus
§. ff. e. ti. Aut ab vno tantū fuit cōtractū occasione bonoꝝ cō
muniū et in cōem vtilitatē et iteꝝ soluiẗ de cōmunib⁹ ar. ff. d
neg. ge. pomponi⁹ et. l. se. §. i. si vero ab vno ē cōtractū et non
ad cōeʒ vsū vl' vtilitatē. Et tūc haber lucre ille qui cōtraxit ar.
ff. de re. iur. nō dʒ alteri ⁊ eoꝝ que habentur in. l. iure societa-
tis. ff. ꝓ socio. Soci⁹ an possit inuito socio refficere domū dic
ꝙ sic. l. cū duob⁹. §. idē rñdit. ij. e. ti. ⁊ recupabit expēsa pro me
dia ꝑte dicto. §. idem rñdit Queritur si alter socioꝝ fuerit
cōdemnatus ob maleficiū ab se cōmissuʒ an cōposicio solue
tur de cōi dic ꝙ nō ymo de parte socij q̇ maleficiū cōmisit. ff.
ꝓ socio. l. cū duob⁹ in fi. et. l. ad eo. §. fi. ⁊. ff. de noxa. acti. si cōis
fallacia et. l sequē. Quid si alter socioꝝ aliq̇ lucreẗ vl' emat an
erit cōe distingue q:. Aut sūt socij oim bonoꝝ et tūc oia sunt
cōia. l. cū duob⁹. §. sed inter fratres alias incipit papinianus
ff. e. Aut ē societas ꝑticularis aliquoꝝ bonoꝝ. Et tūc cōicā-
tur tantū ex illa cōmunione quesita dicto. §. sed inter fratres
et notātur i. l. si patru⁹. C. cōia vtriusꝗ iud. ⁊ ibi optimus tex

Sequitur rubrica cōmunidiuidundo.

Ec rubrica inpertinenter videreẗ inter
cōtract⁹ posita cū sit iudiciū et nō cōtract⁹. l. i. ff.
e. Sʒ q: quādā hʒ cōsequētiā ad cōtractū societatis. Nā que
dā associat cōtract⁹ societatis disassociat cōidi. cū null⁹ inui-
t⁹ stare cōpelliẗ. l. fi. C. e. necessariū fuit p⁹ rubricā de societate
subnecere hāc rubricā vt habeaẗ modus a societate recedēdi

Et primo videndū est quib⁹ cōpetat hoc iudiciū. et dic ꝙ ha
bentib⁹ rē cōez iuris dn̄ij. ff. e. l. per hoc iudiciū in prin. idē si iu
re q̄si dn̄ij. ff. e. l. cōidi. in prin. vt in his q̄ habēt vectigal con
ductū. Itē in his q̄ habēt rem cōem a nō dn̄o aq̄sitā quē do
minū ee credebāt. ff. e. l. cōidiui. §. q̄ in rē. Itē his q̄ habēt vti
le dn̄iuz vti emphitheotis dicta. l. cōidi. §. i. Itē duob⁹ credi
torib⁹ habētib⁹ rem pignoratā. e. l. §. si duo. Itē duob⁹ vsura
rijs vel fructuarijs. l. e. §. sed et si. ff. de vsufructu et. e. l. §. cum
de vsufructu. Item hijs q̄ missi sunt in possessionē p̄toris au.
e. l. §. si duo. Et sic ex his nō cōpetit predonib⁹ et p̄cario possi
dentibus nec depositarijs. e. l. §. inter p̄dones et. §. neq̄ colo
nus. Que autem veniant in hoc iudicio dic primo diuisio
rei cōis. ff. e. l. i. et quasi p totū titulū. Impeditur tamen hoc
iudicium pacto temporali vtili cōi puta qꝛ cōuentū est inter
socios ne a societate intra kalendas aprilis discederetur for
te qꝛ contracta societas ad sui perfectionem tm̄ tēpus exige
bat. l. in hoc iudiciū. §. si conueniat. ff. e. Impeditur ēt natu
ra rei que de se est indiuisibilis vti vestibulū hoc est introito
rium duaꝝ domoꝝ cōmuniū desup coopertū habens in la
titudine vnū passum qui si diuideretur eēt vtriq̄ inutilis. ff.
e. l. arbor. §. de vestibulo. Et idē in seruitutib⁹ indiuiduis di
cta. l. arbor. §. fi. Si vero res diuisibiles sint tunc fit diuisio
vtilis oib⁹ et nō vni tm̄. ff. e. l. iudicem qd̄ si regionib⁹ vel eq̄
libus ptib⁹ diuidi nō possit iudex poterit hinc inde pecunia
compensare. ff. e. l. Itē quāuis. §. vltimo isti. de offi. iudi. §. e.
Et poterit iudex si expediens sibi videatur vni adiudicare
proprietatē alteri vero vsūfructum. l. si quis putās. §. officio.
ff. e. vl' poterit licitari et preciū distribui. l. ad officiū. ff. e. Itē
venit in hoc iudicio rō sumptuū factoꝝ in re cōi si facti fuerit
sūptus iure cōi ⁊ i re cōi vt visū ē in p̄cedēti rubrica qꝛ si noie
ꝓprio fecissꝫ sūpt⁹ nō recuperaret. l. in hoc et. l. iij. §. sicut. §. e.
Sꝫ sūptus facti an̄ cōionē n̄ veniūt i hac actōe nisi cā sūptu
um duraret tēpore cōionis vt in dicta. l. iij. §. fi. Itē veniūt p
cepta ex re cōi vl' ꝓpter rē cōez. ff. e. l. si q̄s. §. siue autē. ꝙ si ne
gociatus fuerit socius spe ꝙ sua fuissꝫ solum vtilitas non p̄
iudicat socijs in lucro qꝛ equū lucrum iter eos erit sed sibi in
dāpno p̄iudicat qꝛ totū dāpnū ipe senciet dicto. §. siue autem

Et hoc in odiū fraudis. Itē veniūt ēt ī hac actiōe dāna q̄ i
re cōi soci⁹ dedit. ff. e. ti. si nō oēs. §. venit. siue ēt ali⁹ culpa so
cij damnū dederit. ff. e. l. si his cū quo in fi. ff. loca. l. si merces
§. culpe qꝛ tenet̄ soci⁹ talē diligētia p̄stare q̄lē ī reb⁹ suis vt su
pra dictū ē ḋ societate Querit̄ an vno sociox iuuito ali⁹ pos
sit aliq̄d facere in re cōi. Et si factū fuerit q̄lit̄ ꝓuideri debeat
Pro quo distingue qꝛ aut op⁹ fit vl' factū est absente socio vel
p̄sēte et si absēte i ei⁹ p̄iudiciū facta tollūtur ꝑ hoc iudiciū et
auctoritate pretoris. l. sabin⁹ in fi. ff. e. Si vero p̄nte fit vl' fac
tum sit. Tūc iterū fiēda sūt tria mēbra qꝛ aut cōsencijt aut cō
tradixit aut tacuit i primo cāu qꝛ ꝯsciēti nō fit iuria nulla cō
petit actio dicta. l. sabin⁹. §. sin autē faciēti. Scđo vero cāu s.
qn̄ cōtradixit subdistinguendū est qꝛ aut cōtradixit ab initio
Et tūc qꝛ melior ē cōditio ꝓhibētis dicta. l. sabin⁹ i pri. cassa
bit factū ⁊ resarciet̄ dānū vt i eadē. l. Si vo discesⁱ iteruenit o
pere cōplecto tūc qꝛ p̄sens nō descēsit ab initio. Tūc n̄ tollet̄
factū sꝫ resarciet̄ dānū dicta. l. sabin⁹. §. sꝫ et si. In tercio vero
cāu s. qn̄ tacuit donec ope oīo perfecto ⁊ agere vult p̄t agere
actione cōi diuidūdo si dānū illatū fuerit dicto. §. sꝫ ⁊ si gl. fi.
q̄ vult ꝙ illa taciturnitas nō p̄iudicet i dāno socio pōt in so
cius inuito ⁊ ꝓhibēte socio re cōi vti i certis casib⁹ notatis ꝑ
glo. i dicta. l. sabin⁹ sup verbo cōstat. Sꝫ itex p̄missa mēbra
resoluunt̄ sub vno. s. q vl' soci⁹ vtit̄ re ad vsū vl' modū ad quos
ē destinata res cōis aut ad alios vsus et modos. Nā primo
casu ꝓhiberi nō p̄t nec tenet̄ aliqua actōe. Scđo vero cāu sic
ꝑ lec. et no. in. l. cū duob⁹ al's ē. l. si iter. §. Itē mela. ff. ꝓ socio
Et pone exemplū puta si domū cōē reficere velit si aquā in
pratū diriuare vineā putare i cōe sepulchrū sepellire et his si
milia ꝑ quos curiosus practicus alios poterit exq̄rere casus.
Sꝫ ponam⁹ ꝙ ē aliq̄s ꝯsut⁹ soci⁹ q̄ n̄ curat reficere domū cō
munem sed est contentus' ꝙ veniat in collapsum. Alter
socius est diligens et non vult ꝙ domus paciatur ruinam
sed illam reparat inuito socio vt facere potest. Queritur
quo remedio succurreretur reparanti. Et dic quod primo
actione pro socio ad consequendum quod exposuit in re
paratione quod repetit cum suo interesse seu illud quod

eius interest. l. cū duob⁹. §. fi. al's est. l. soci⁹. §. i. ff. p socio vel si cōsequi nollet vl' nō possit expositū ꝛ interesse intra quattuor menses lapsis dictis quattuor mensib⁹ pōt ex iuris dispositione rez iure dñij vendicare dicta. l. soci⁹ ꝛ. l. si vt ꝓponis. C. de edifficꝫ priua. Durat aūt hec actio. xxx. annis a tpe quo nata est numerādis. l. i. §. sanxim⁹ v̄siculo nemo. C. de anna. excep. Itē q̄ritur qꝛ supra dixim⁹ qr es alienū detrahit' de societate. Quid sit cōione manente īter duos frēs dos est ab altero ipoꝝ recepta distingue aut pater recepit dotez pro filio ꝛ tunc diuisionis tpe debebit dos de bonis cōibus detrahi per. l. si filiam in prin. ꝛ. §. i. cum se. ff. famiherc. Aut vnus ex fratribus eaz recepit Et tūc distingue qꝛ aut illam conuertit in cōem vtilitatez aut non. primo casu detrahitur de cumulo per iudiciū cōidiuidundo. Secundo vero casu de pte socij accipientis ar. ff. pro socio. l. actione. §. fi. ꝛ se. ꝛ. l. si is qui. §. i. ff. de iure doti. ꝛ. l. ij. C. famiherc. Queritur etiam duo socij fecerunt pactū de aliquo muro cōi refficiendo vel leuando vel fecerunt etiam pactum de non plantādo in confinio agroꝝ cōmunū. Alter ipsorū vendit partem suaz an emptor tenebitur stare illi pacto. et dic q̄ sic per. l. quesitū. §. qd̄ a ticio. ff. de preca. ꝛ ar. l. in hoc iudicio. §. pl't. ff. cōidiuidūdo ꝛ. ff. de dāp. in fec. l. fluuiū. §. adijcitur et. ff. pro socio idemq̄ꝫ Queri posset etiam de alia satis ingenti questione de illo qui vicino concessit de terra sua tres pedes in latitudine vt in illa murū faceret cōmunez an videatur etiam solū cōicasse vt vtriusq̄ꝫ sit cōis pro indiuiso arguitur q̄ sic per. l. inter eos. ff. de acquire. do. Et dici potest suū totum vsq̄ꝫ ad dimidiaz partē ex suo latere eo. ti. l. peregre. ff. cōi diui. l. ambo et hic adaptatur significato verbi. ff. de verboꝝ signifi. l. litus. §. i. In contrarium tamen quia dicitur cōmune cum voluntas interuenit insti. de re. diui. §. si duoꝝ. ff. de rei uendi. si frumentum vel ratione vicinitatis prediorꝫ vt preall'e. l. arbor. Cōclusio tñ est per iura in primo loco allegata q̄ fundus est cōis Dubitat' si diuisa est hereditas inter fratres vel cōis inter socios ꝛ alter decept⁹ est an ꝑ actiones cōidiui. vel famiherc. possit agere vt redūdat' ne decipiat' Et ī hac qōne distinguēdū est qꝛ aut deceptio est pua vel magna. s. vltra dimidiā vel intra ꝛ si ītra tūc nisi dol⁹ vel fraus socij vl' cohe

edis dederit cām et cesset bñficiuz minoratis vł aliud auxiliū singulare nō admittitur ad rediuidēdū p ea q̄ traduntur in.l.maiorib⁹.C.cōia vtriusq̄ iudi.ꝛ.l.si maior.C. cōīdiui.et in.l.rē maioꝝ.C.de restin.ven.alias eēt delusorum totiens repetere diuisiones quotiēs alter querelaret q̄d fieri ñ dʒ p ea que tradūt in dicta.l.maioribus. Si vero vltra dimidiā inuenerit deceptio aut diuisio facta est in iudicio aut extra iudiciū Et si in iudicio obstaret exceptio rei iudicate rediuidere peteti p.l.cū putarem.ff.famil.herc. Sʒ si extra iudiciū tunc admitteretur rediuidere petens per dicta iura. Unū tamen ē notādū q̄ q̄ diuisio vim hʒ em.ꝛ vē.l.i.C.cōia vtriusq̄ iudi.in electione erit ei⁹ cōtra quē intentatur remediū rediuisionis supplere in pecunia p̄ciū deceptōis ar.ff.si q̄s infraude patroni.l.i.§.si q̄s.in fraudē.ꝛ.C.de restin.ven.l.ij.ꝛ in ce.pe.de emp.et ven.Querit̄ēt q̄ dictū ē supra q̄ ex delicto con socij.socij nō tenētur an si delictū eēt cōmissū viuēte patre ꝛ promissa emēda per patrem interim moritur p̄r efficiūtur cōmunes filij in bonis paternis petitur emēda an soluetur de pte ipi⁹ fratris an de bonis cōib⁹. Et videretur q̄ de cōibus q̄ pater erat obligatus et obligatio patris transit ī filios eq̄liter succedentes.per.l.frater a fratre.ff.de condi.inde Nam si soluisset p̄r donasse videretur rōne sanguinis.ff.de do.inter vir.ꝛ vx.l.vtrū ergo p̄mittēdo obligatōem in se sumpsit. distingue q̄ aut delictū erat capitale aut nō.primo casu de cōmunib⁹.q̄ pater redimēdo filiū negociū paternū egisse videtur.l.liber captus.C.de capti.et post.l.reuer.in scd̄o v̄o casu soluit̄ de parte filij p iura supra in q̄ōne de delicto p̄petrato aducta vno cōsocioꝝ per quē soluatur emēda. Queritur ēt q̄d d̄ expēsis factis per alterū fratrū ob aliquez honorē puta in militia nupcijs doctoratu vł similib⁹ distingue q̄ aut viuēte aut mortuo p̄re fecit. Et si viuēte nō iputat̄ in ptem ff.de colla.bo.l.i.§.sed an id q̄d dignitatis.Si vero mortuo patre de portione sua detrahitur.ff.fami.herc.l.si filia.v.idem scribit et.§.verati⁹.et.l.ex pte.§.filius et.l.lucius.C.de statuis et ymaginib⁹.l.fi. Itē queri p̄t si alter fratrū habeat filiā cui incūbet onus maritādi ꝛ dic q̄ aut hʒ auū paternū aut ñ Si hʒ ad auū ptinet i cui⁹ potestatē recidit.ff.de iure dot.l.

profecticia. §. si filius. Si autē nō viuit auus tūc de portio-
ne fratris. l. si socius pro filia. ff. pro socio. Item querit̄ q̄d
de lucris fratrum qui sūt dispares in etate an tantū habebūt
infantes quātū maiores. dic ꝙ aut ē certū. aut ē dubiū. Si
certū ē tūc distinguēdū ē ex q̄bus acquisiuit. Nā si ex profec-
ticijs si de alia pr̄is nō apparet volūtate debet cōmunicari
ꝑ lec et no. in. l. si ita. §. fi. ff. de vsu ⁊ hita. ⁊. l. ꝑ seruū. §. fi. ff. de
acq̄. re do. Si aūt nō ē certū nec eē pōt. Et tūc aut dubitatur
in facto aut in iure. Si in facto puta acq̄rit ex operibꝰ suis qꝛ
forte est scriptor vl' artifex tūc sibi acq̄rit ne q̄d ei suis laboribꝰ
et prospera fortuna accessit hoc ad fratres perueniēs luctuo-
sum ei accedat insti. per quas ꝑso. nobis acq̄ritur. §. igitur li-
beri. Si vero dubitat̄ in iure cōsidera an sit male cōuersa-
tionis hō illius artificij qꝛ tūc p̄sumūtur oīa habere d̄ bonis
cōibꝰ aut de patrimonio patris al's vxor oīa p̄sumit̄ habere
de donis mariti. ff. de dona inter virū. et vxorē. quintꝰ ⁊. xij.
q. ij. c. placuit extra de pecu. cle. c. i. Sꝫ si q̄s fratrū pr̄e viuēte
aliq̄d lucratꝰ ē lꝫ acq̄sierit pr̄i ꝑut tradit̄. C. de bo. que lib. l.
cū oꝫ. Si t̄n pater nō apprehēdit videt̄ ꝙ filiꝰ tūc possit sibi il-
lud retinere nec hꝫ necesse cū fratribꝰ cōicare. Si aūt pꝰ mor-
tē pr̄is acquisierit p̄sumit̄ d̄ cōi habere. Et iō cōicādū. ar. c. i
auc. de eccl'ia. ti. §. interdicimꝰ. Si aūt sit bone cōuersatōis
qꝛ artifex ē ⁊ bn̄ lucrat̄ nō ē p̄sumēdū habuisse d̄ cōi nisi exp̄s-
se ꝓbet̄ imo p̄sumit̄ ex suis opibꝰ hūisse. C. arbi. tute. si defū-
ctꝰ auct. de here. et fal. coll'. i. In t̄cio cāu p̄cipaliꝰ q̄n ē du-
biū dicit ꝙ in dubio p̄sumūtur ex cōi lucrata nisi cōtra ꝓbet̄
ꝑ dicta iura cū notatis in eis. Itē q̄ritur q̄d si alter filiorū
ex paterna pecunia aliquid lucratꝰ ē nūquid tenetur cōicare
lucrū alijs. dic ꝙ sic ar. ff. de procu. l. qui ꝓprio. §. ꝓcurator ⁊
ff. de pigno. acti. l. si pignore ⁊. ff. de vsu ⁊ hit. l. si ita. §. fi. ⁊. ff.
de acquire. do. l. ꝑ seruū. §. fi. Lucra vero aliūde ꝓueniēcia ex
ꝑsona filij seu illiꝰ cōtemplatōe sūt aduenticia. l. cū oꝫ i pri-
cipio. C. de bo. q̄ lib. Et aduēticia nō veniunt in societate. l.
duo. §. fi. ff. pro ⁊ supra visū ē ti. ꝓcedē. quid si vnꝰ sociorꝫ habꝫ
plr̄es filios quā alter an eq̄lit̄ diuidet̄ lucrū dic ꝙ si societas
cōsistit i opis. Tūc fiet diuisio ꝑ capita opantiū ꝑ lec. et nota-
ta. in. l. cū oꝫ in prin. ꝟ. sic etenī. C. de bo. que lib. Sꝫ nunquid

frater fratri tenetur cōmunicare donata distingue qꝛ aut da-
tum ē fratri ob cāz negociatōis cōis. Aut ob propriū meritū
in primo cāu ē cōe ar. ff. de peculio. l. hic queritur. §. i. ff. de iu
re do. si legato et. ff. de dona. si mihi donatū. Sꝫ si ob ꝓpriuz
meritū donatū ē et de meritis apparet tūc ē propriū ei⁹. C. d
vsufruc. l. fi. et insti. ꝑ quas ꝑso. no. ac. §. liberi. et. §. p̄teres lex
et fi. Sꝫ si dubitetur sub qua qualitate sit donatū dic ꝙ cōica
bitur. Et i cōtone venire ꝑ ea q̄ no. i. l. filie. C. de coll. Sꝫ po
nam⁹ ꝙ duo fratres diu steterūt simul bona paterna ꝓ idiui-
so pos. nagocia faciēdo cōib⁹ sūptib⁹ viuēdo an videatur ta-
cite contraxisse societatē dic ꝙ sic ar. l. cohiri et. l. cū duob⁹ et. l.
plane. ff. ꝓ socio. Sꝫ quid ecōtra duo fratres vn⁹ ab alio se
orsum bona paterna possedit. an p̄sumētur diuisa licet nul-
la appareant instrumenta hec questio formatur per docto. in
l. si maior. C. cōidiui. et distinguit qꝛ aut loquimur in posses-
sione rei vniuersalis aut ꝑticularis. Et si vniuersalis aut int
fratres aut inter extraneos. Si inter fratres p̄sumitur ꝙ n̄ sit
diuisio sꝫ ꝙ sic sepati possederint gr̄a comodioris vsus. Sꝫ si
īter extraneos p̄sumitur diuisio. In scdo vo cāu pncipali qn̄ a
gitur de possessione rei particularis tūc requiritur vera pro-
batio diuisionis alias nō p̄sumitur ꝑ. l. nullo. C. de rei. ven.
cū ibi notatis. Sꝫ nūquid si steterint simul. xxx. annis an
erit p̄scriptū societati ꝙ nō liceat ab ea discedere. Et videre-
tur ꝙ non liceat discedere per glo. in. §. ad hoc in. l. i. C. d an
na. exceptis. In appositū tamen est veritas scd̄m doc. i. di-
cto. §. ad hoc et mouētur duab⁹ potissime rōnibus prima qꝛ
actus agentiū nō operantur vltra mentem. l. non omnis. ff.
si certum petatur. Sed iste non intendit prescribere societati
ergo ꝛc. Item et secundo contra possidentem non currit pre-
scriptio per. l. male agitur. C. de prescrip. tempo. Et cum vter
ꝗ possideat neuter prescribit qꝛ quantum possessum tantum
prescriptum. c. auditis de prescrip. Et in omnibus pene iuri-
bus de prescriptioꝝ. loquentibus Et hec opinio seruatur i iu
dicijs Quero duo fratres receipiūt aliqn̄ colonatū ad ꝑtia
riatum quod nos appellamus ad fateriā. vnus ipsorum hꝫ
vnum filium etatis. xxv. annorū Et alter duos etatis. xxv. ꝛ
xxvi. et effectualiter sunt equales in labore Quero an lucra ꝑ

tiariatus erūt equalia ipis duob⁹ fratib⁹ aut ineq̄lia ꝓpter in eq̄litatē liberoꝝ. Docto. cōcludūt p l. cū oꝫ in prin. §. sic etei C. de bo. que liberꝭ ꝙ fiet diuisio lucri habita ꝯsideratōe capitum nisi aliud fuerit spāliter inter ipos fratres actū. Ultio resoluēdo oia dic ꝙ credita et debita cōtemplatōe societatis vel cōionis soluūtur de cōitate et exigūtur de cōitate et exigūtur ad vtilitatē cōitatis scḋꝫ cōem sniam doctoꝝ in pallꝫ l. i soci⁹ p filia. ff. p socio. ⁊ in. l. certū. C. famil. h. c. et in. l. cū du ob⁹. §. si. cū. l. sequeñ. ff. cō diui. Ubi vero non est creditum vl̄ debitū fauore societatis sꝫ seorsuꝫ de pticulari et nō de cumulo soluit vel a pticulari exigit etiā si sint socij oiꝫ bonoꝝ sꝫ agitur contra illū talez priuate cōtractantē actione p socio vt in dictis iuribus et aliquid dictū est in titulo proxime precedenti ad finem in questione que incipit queritur an es alienum

Sequitur rubrica de rerum permutatione

Lo. et doctores de pluribus subtilitatibus cōcurrētib⁹ naturaꝫ cōtractuuꝫ innoiatoruꝫ et materiā pactoꝝ sup hac rubrica tractarūt. Sꝫ qꝛ dicte subtilitates i iudicis paꝝ ꝓsunt ⁊ practice nullā vl̄ paucuꝫ comodū afferūt Nostra pn̄s est intentio in hac rubrica sicuti in ceteris practicabilia solummodo tractare Naꝫ posset etiā retractari dr̄ia iusticie cōmutatie ⁊ distributiue. Cui⁹ tractatus ad theologos spectat Primo igit̄ videnduū essꝫ de similibus quesitis de quib⁹ supra visuꝫ est de illis quesitis que pn̄t adaptari huic rubrice ideo ibi multa remicto qꝛ pmutatio vicē empti. ⁊ vendi. optinet. l. ij. C. eo. ⁊ ea que p cedunt i emptione ⁊ venditione pcedunt etiā in pmutatione paucis exceptis de quib⁹ in. l. i. ⁊. ij. ff. eo. ⁊ per glo. fi. in dicta. l. ij. ⁊ per glo. penul. in. l. cū precib⁹ eo. ti. His igr̄ presuppositis pmittendū est ꝙ interduꝫ cōueniunt ptes de pmutādo nulla interueniente stipulatione vel rei traditione Interdū vero cōueniut interueniente sola stipulatione Interdū etiam cōueniūt sine stipulatione postea subsequente rei traditione ab altera parte. In primo casu nulla oritur actio inter partes per. l. ex placito. C. eo. ⁊. ff. de pac. l. iur gentiū. §. sed et si in alium. In secundo oritur actio ex stipulatu vt in dicta. l. ex placito i fine In tercio aliqui dicunt agi ex implemento quod fit rei tradi

tione p.§.posteriore insti.q mo.testa.infir. Sed veritas est q̄ ex pfurmato placito agit̃ vt volūt glo.et doc.in p̄alle.l.ex placito Sed querit̃ si res a nulla vel ab altera tm̄ partiū fuerit tradita sz stipulatio iteruenit de tradēdo an cōpetat actio cōtra tradere nolentē p̄alse ad tradendū Et iz glo.in dicta.l.cū p̄cib⁹ velle videat̃ q̄ nō alia tm̄ glo.in..cu pponas.C.v̄ do lo.tenet q̄ ymo p̄alse cōpellit̃ si rē habeat in posse tradendi et cū illa trasfeut doc.vt dictū est supra in sili de emptiōe et ven:

Quero an queādmodū res aliena pōt vendi.l.rez alienā.ff. de ptrahē.em. An possit etiā pmutari Et dic q̄ sic et tenet do nec res emutat̃ vt vult glo.in.l.i.C.e. Querit̃ etiā si cā pmutationis rē meā tradidi tibi nō bita fide de tua an dn̄m intetransferaz et dic q̄ nō ar.in sili de emp.et ven.p quo glo.in dicta.l.cū p̄cib⁹. Jtez q̄d si vn⁹ impleuit an agere possit alternatiue cōtra nō implentē vt impleat vel restituat Et dic q̄ sicvt apperit tex.l.qm̄.C.eo. Quero q̄d si ex vna pte datur res et pecunia ex alia aūt datur res tm̄ vt cothidie hoc euenit vt do librū meū p tuo et additio tibi decē francos an erit emptio vl venditio an pmutatio. Breuiter videndū est illud q̄d pricipaliter versatur. Aut em̄ pricipaliter venditur pro certo p̄cio hoc acto vt detur alia res et erit vēditio vt.l.tenet̃.§.i.de ac.emp. Aut hoc agit̃ vt pmutetur res cū re hoc acto q̄ sup addat̃ aliqua q̄titas certa et erit pmutatio ar.l. Jtez si p̄cio.§.i.ff.loca. Et p hoc capi.ad qōnes.extra eo. Sz si de hoc dubitat̃ dicerē esse cōtractū innoiatū et pere actionez p̄scriptis v̄bis.ff.de extima.l.i.et de p̄scrip.verbis.l.i. Querit̃ an mulier possit pmutare fundū dotalē et maxime cū viro Et dic q̄ sic dū m ei⁹ vtilitas in pmutatione appeat.ff.de iure doti.l.si cū nuptura.et l.plerūq̄ et.l.fi.et.ff.de transac.cuz bij.§.plt.C.de sacro san.ecde.auc.§.sz et pmutare. Dicto de pmutationib⁹ rez secularū dicendū restat de pmutatōe rez eccl'iasticaz. Pro quo p̄mittendū est p regula q̄ bn̄ficia eccl'iastica q̄ possident̃ in titulū nō pn̄t pmutari ex sola auctoritate possidentiū vt in.c.q̄ situm eo.t. Sed queri posset quia propria aucto.reseruato thēmate permutari non possunt an saltem possint alterius iteruenientē auctoritate et cui⁹. Et dic q̄ epoz ad quos pertinet collatio. Et ille potest interponere decretū seu auctoritatē vt

volunt docto. in dicto. c. quesitū. et est glo. in cle. vnica. eo. tit
Per quam probat q inferiores epo non pnt auctorizare regu
lariter itē querit gl. in dicta. cle. vni. sup vbo pferant. An capi
tulū possit auctorizare permutationes sede vaccante et se re
soluit glo. in hanc breuem distinctionē. q in his quoꝝ colla
tio cōis est vel per modū auctoritatis vel cōsensus pōt capi
tulū auctorizare sede vaccante Querit de cotbidiana qōne
An pmutare volentes bnficia possint inter se tractare licite d
pmutando Et forte sanū esset questionē insolutā relinquere p
pter gnalem abusuz permutantiū q ad instar rerū prophana
rū et seculariū de reb diuinis et spiritualib inuicem cōuersio
nes faciunt Aliqui ex ignorātia alij ex malicia alij temeritate
Primū simplicib. Secundū dolosis. Tertiū vero temerarijs
ascribitur. Et hoꝝ culpe scdm zelos distingūtur qd eoꝝ cōfes
soribus relinquo. Sz quantū ad rigorē iuris attinet tex. in di
cto. c. quesitū stringere videt q nullo pacto liceat permutare
volentibus eoꝝ propria aucto. de permutatione tractare pro
pter labes symonie que euenire solēt. Adde q et quotidie iter
ueniūt qd pdolor refert et lz de rigore iuris nō liceret cuiquā
permutare vel permutationis tractatū facere sine licentia epi
qz tamen dictus rigor posset periculū animab afferre iura no
ua modificauerūt scilicz in. c. vnico. et in clemen. vnica. in. vi.
et cle. eo. ti. scilicz q possint habere tractū permutare volentes
sed non tractatuz concludere nisi retento beneplacito dnoꝝ
episcoporū ad quos collatio seu institutio pertinet Querit
qz supra visum est q beneficia possunt permutari aucto. supe
rioꝝ An beneficia commendata possint permutari. Et que
stio dubia est. Sed concludūt docto. in. c. cū olim eodez ti. q
ita pnt permutari. Qz commendari habet titulū canonicum
in beneficijs commendatis vt vult glo. in cap. nemo. de elec.
libro vi. Itez qritur qd de espectantib auct. apostolica nun
qd possint cōmutari illa iura. Concludūt docto. vbi supra q
non. Quia nō habēt ius in re sed ad rez. Item q dictū est au
cto. interuenire superioris Nūquid sede vaccāte poterit ca
pitulū auctorizare espectentes glo. in clementi. vnica eodem
ti. put supra distiguit qz aut collatio ptinet epo insolidū aut
vtriusqz epo et c. casu nō pōt. Scdo sic p iura i dicta glo. alle.

plures alias q̄ones mouent glo. in. c. vnico in vi. ⁊ in clemē vnica. eo. ti. quas ibi remicto Sed pone ꝙ vn⁹ est promot⁹ ad parrochialem ecclesiam q̄ habet ꝓmoueri infra annū. c. cū in cūctis. §. inferiora de elec. An si in. xi. mense ille ꝑmittet cū alio non ꝓmoto ad ordines ⁊ ille nō promouef sed ipsemet ꝑmutat cū quodam alio ⁊ sic deinceps an valeāt tales ꝑmutationes Et dic ꝙ de rigore iuris valēt si fiāt auctoritate supi oris vt supra dictū est. Sȝ ad obuiandū fraudi q̄ possȝ interuenire ꝓpter multiplicationē taliū ꝑmutationū nō debet supiores talibus ꝑmutationib⁹ auctoritatē impꝑtiri ꝑ ea q̄ tradunf in. c. ad questiones de re. ꝑmutatōe. ⁊. xxiij. d. cōis. lxx. di. quorūdam. xvi. q. i. ⁊ tempoꝝ Querif vnus permutantium habet eccl'iam grauatā onerib⁹ ⁊ creditis Alter vero habet liberā An potuerūt pacisci ꝙ ille q̄ habȝ grauatā teneaf satisfacere creditorib⁹ ⁊ videref ꝙ nō cū sit quidā mercatio in spūalibus nō licita ⁊ pasciscēti onerosa. Et ido ad tollendū strupulū dicti pacti meli⁹ est ꝙ deducaf general'r in pactū scȝ ꝙ quilibet ꝑmutātiū habeat comoda honores ⁊ iura eccl'ie qua recipit ⁊ onera sustineat. ⁊ si fuerit notificata debita bene quidem Et si nō imputet sibi qui nō inq̄siuit q2 etiaȝ de iure ad hoc tenef quia res transit cum onere suo per iura communia

Sequif rubrica de tutelis ⁊ curis

Et decem quesita cum responsis eoruȝ pōt tota materia saltē practica explicari Querif ergo p̄io q̄d est tutela ⁊ cura. Scd̄o quotuplex Tercio q̄s dat Quarto q̄les danf tutores ⁊ cura. Quito quib⁹ dētur Sexto q̄liter denf Septimo q̄ꝛtū durat eoꝝ officiū Octauo que sint eoꝝ ꝑtātes seu auctoritates. Nono q̄ ad eoꝝ spectant officiū. Et decimo q̄ veniūt in eoꝝ iudicio tā ex ꝑte tutorū ⁊ curatoꝝ q̄ ex ꝑte pupilli seu adulti Ad primū breuit stilū vertam⁹. ⁊ dicamus ꝙ tutela ē vis ⁊ ꝑtās in capite libero ad tuēdū eū q̄ ꝓpf etatē se dēfēdere neq̄t iure ciuili data ac ꝑmissa isti. de tu. §. i. ff. d̄ tu. l. i. Et ē sciēdū ꝙ oia v̄ba i dicta diffinitōe ꝓprehēs̄a de aliquo opanf. Nā p̄io dr̄ vis ⁊ potestas ad denotādū ꝙ daf inuit⁹ ⁊ iuito vt nota in dicto. §. i. ⁊ dctā. l. i. Et⁹ bn̄ cōuenit quia tutela est officiuȝ publicū. l. si filius. ff. de his qui sunt sui vel alie iuꝝ. Item ideo dicitur in capite li-

bero q2 tuto2 nō pōt dari seruo vel ei qui est in aliena cōstitu
tus ptāte puta filiofamil'. Sz datur ipuberibus sui iur existē.
insti. de tute. in prin. Item iō dicitur ad tuendū eū. Q2 prin
cipalis intentio tuto2ū dz versari ad vtilitatē pupilli. Et huic
significationi allidit vocabulū tuto2es. i. tuito2es seu deffen
so2es vt in dicta. l. i. Dicitur ēt pp̄ter etatē Q2 tuto2 datur ma
sculo mino2i. xiiij. et femine. xij. annis insti. qui motu fi. in pri
cipio. Nā intra illā etatē iura nō presumūt q̄ possint se tueri
Dicitur etiam iure ciuili data ad denotandū q̄ sūt tutele da
tiue. Et dicitur pmissa ad denotādū q̄ sunt legitime vt ap
paret ex ttuelis Nunc vidēdū quid sit cura. Et est iuris po
testas in capite lib[illegible] maxime pubere posita ad tuendū ne
gocia ei9 qui propter etatē aut persone inhabilitatē tueri ne
scit Hec descriptio sūpta est ex rub2ice de cura. isti. discursu. Et
dictū ē p2imo iur ptās p. l. si curato2ē habens. L. de integruz
resti. Et dictū ē in capite libero. vt sup2a in tuto2e. Dicitur eti
am maxime pubere posita. Q2 aliquociēs datur ipuberi pu
ta si tuto2 litem hz cū pupillo quo aucto2e nō p̄t agere. Nam
tuto2 in rem suā aucto2 eē nō p̄t. §. fi. insti. de auc. tuto. vl' si le
gitimus tuto2 ydoneus nō sit insti. d̄ cura. §. interdum. vel si
legitim9 sit tuto2. Sed excusetur ad tempus pēdēte illo tēpo
re pvidetur de curato2e insti. e. titu. §. Item in loco idem si ex
cusetur absentia vel infirmitate de quo vide p glo. in §. fi. in
sti. e. ti. Dictū est ēt maxime pubere q2 aliquociēs datur maio
ri puta furioso mente capto surdo muto et his q̄ morbo ppe
tuo labo2āt taliter q̄ rebus et negocijs suis supeesse nō pos
sunt insti. e. §. furiosi. et in. l. de creationibus. L. de epi. audi.
Sz q2 illi sunt casus speciales eo q̄ cōiter dātur puberi ideo
dictū est maxime Dictū est ēt ad tuendū negocia ei9 eo q̄ pri
cipalit̄ curato2 datur rebus vt insti. eo in p2in. dū dicit huius
etatis sūt vt negocia sua tueri. &c. Tuto2 autē dat̄ principalit̄
psone insti. qui tu. vel cu. dare po. §. certe. Propter etatez vel
psone inhabilitatē dictū est ad cōprehēdēdū oēs casus & oia
tempo2a ex qualitate personarū et negocio2ū vt sup2a dictū
est occurrentia. Aduertendū tñ est q̄ pupillo et maio2i i ca
sib9 p̄dictis datur inuitis vt in dictis iurib9. Sz adolescenti
cōpoti nō datur iuito nisi ad litē insti. de cura. §. Item inuiti

Et dictũ est cõpoti. Qz si essz incõpos darek inuito etiã ad ne gocia sicuti maiori vti dicto. §. furiosi. pter vba lz maiorũ zc. p q̄ verba satis mõstrak q adultis incõpotib⁹ etiã datur Et hoc nõ bz dubiũ. Scdo vidẽdũ est quottuplex est tutela z cura. et hoc facile est ppendi ex titulis. ff. C. z insti. de tu. quo vero ad curas dicere possum⁹ q q̄dã sũt necessarie quedaz vo volũtarie. Et necessarie sũt pupilloz ac ẽt adultoz ad lites Et etiaz ĩpoz adultoz ac etiã maioz incõpotũ vt supra visuz est Dñias vero ipaz curaz an a lege an vo a iudice denk seu ɔfir mẽtur colligẽ p glo. in dicto. §. furiosi. Nam modica effect⁹ est quo ad practicã iõ ꝓsecutõez vlteriorẽ relinquo Nũc videdũ q̃s dat tutores z cura. Et qz tutoris ac curatoris datio a du plici pẽdet dispõne claz legis vz. z hois est q oĩs tutor seu cu rator mediate vel imediate Aut a lege aut ab hoĩe dak. A le ge aũt tutores legitimi dãtur. De quib⁹ in rubricis insti. de le gi. agno. patro. paren. tutela. In curatorib⁹ vero duos repi mus casus a lege datos scz furiosoz z pdigoz dicto. §. furio si. z ibi glo. Vnũ tñ gñale pmitto q curatores ab eisdẽ mgra tib⁹ dãtur a quib⁹ tutores insti. de cura. §. i. Sz solẽt z in auc. de deffen. ciui. §. nulla. Sz qz hec nullã vl paucã vtilitatẽ pra ctice afferũt ad dictas rubricas z sũmistas me remitto Ab hoĩe aũt dank rome a ꝓfecto seu ꝓtore in puicijs a ꝓsidib⁹ vt in. l. ij. in prin. ff. de tu. z cura. da ab his z insti. de acti. tu. i pn Inde vero qz difficile visuz fuit z dispẽdiosuz pupill' z miori bus adire oportere ꝓfectos ꝓtores z ꝓsides voluerũt iura limi tare scdz facultates pupilloz z adultoz ita q si quīgẽtos so lidos hoc ẽ aureos nõ excederẽt possent talib⁹ dari tutores vel curatores p deffensores ciuitatũ vna cũ eiusdẽ ciuitatis anti stite dicto ti. de actil' tu. isti. §. nos aũt Et hec difficultas anti quit⁹ insurgebat qz hij soli dare tutores z cura. poterãt quib⁹ lege pmittebak. l. mitto. §. tutoz. ff. de tutelis q̃ erãt hñtes me rũ z mixtũ impiuz. Et qz cause meri imperij ac mixti nõ dele gabãk miores mgrat⁹ ñ dabãt. sz qz hodie oia cognoscibilia sũt delegabilia vt vult glo. fi. i. c. fi. z ibi doc. de offi. ordi. hodie i oleuit gñalis obseruantia q oẽs mgrat⁹ z iudices ciuitatuz dant tutores z cura. ex gñali ɔsuetudie q̃ ius facit. C. q̃ cmã cipa. l. he. l. i. z fi. Et q̃quidem cõsuetudo clare approbak p. l.

tus dādi.ff.de tu.⁊ cu.da.ab his Et iō āpli⁹ disputare an pos-
sint vel nō possint dare infructuosū est cū ita gn̄alit ex gn̄ali
ↄsuetudine denť Notandū tn̄ est ꝙ mgr̄at⁹ vel iudex origis
vel domicilij vel bonoꝝ dare pōt tutorē.l.vnica.C.vbi tu.vl'
cu.pe.Et si in diuersis locis hʒ bona iudex cuiuslibʒ loci dare
poterit curatorē.l.pupillo.ff.de tu.⁊ cu.da.ab his Quesitū
fuit q̄les denť.et dic ꝙ hij cū quib⁹ testamēti factio' passiua ē
l.testamēto.ff.de testa.tu.minorib⁹ exceptis.ff.de testa.tu.l.q̄
ro in fine ⁊ insti.q̄ tuto.§.furiosus ⁊ mulierib⁹.l.fi.ff.de tute.ex
ceptis illis de quib⁹.C.qn̄ mulieres tu.offi.fūgi po.⁊ in auc.
matri ⁊ auie.⁊ de q̄b⁹ diceť in sequēti mēbro Reqriť etiam ꝙ
sit apt⁹ Et iō vere mut⁹ ⁊ surd⁹ tutores dari nō pn̄t.ff.de tute.
l.i.§.penl'.⁊ vlt. Itē nec incōpos mētis insti.q̄ tutores.§.furi
osus qd̄ itelligiť ꝙ diu durat furor Nā si cōualesceret tūc inci
pere valere tutela.l.si hereditas.§.si furiosus.ff.de testa.datur
etiā liber ⁊ nō seru⁹ nisi in testamēto quo casu ↄsequiť liberta
tē Dať priuat⁹ ⁊ mgr̄at⁹. .tutor incert⁹.ff.de testa.tute.pr̄.vl'
fili⁹ insti.q̄ tutoꝝ in pricipio villēsis vel ex̄ne⁹.si ali⁹ nō inueni
atur dicta.l.q̄ro.ff.de testa.tu.⁊ in.l.i.§.si qn̄.ff.de magi con-
uenie.Sʒ si inueniť villēsis nō dať extrane⁹.l.necꝫ.C.q̄ tuto
Unū tn̄ gn̄aliter notandū est ꝙ tutor q̄ datur cert⁹ esse dʒ per
l.duo sūt ⁊ in.l.tutor.incert⁹.ff.de tute.Item pōt dari libert⁹
insti.e.in prin.⁊.C.q̄ dari tu.po.l.i.seruili Supest videre qui
denť et dic liberi maiores sui iuris vel etiā in patria a dn̄is su
is insti.qui tute.da.po.in prin.l.q̄ro.§.luci⁹.ff.eo.⁊.l.ꝙuis.ff
de excu.tu.et qui sensus corpis hʒ dispositos.ff.de tutelis.l.i
mētis cōpos.insti.qui dari testa.tu.po.§.furiosus.⁊ is cū quo
testamenti facto est.l.testa.tutoꝝ.ff.de testa.tuto. Restat vi-
dendū quib⁹ denť ⁊ quidē tutores īpuberib⁹ danť insti.eo.§.
pmissū siue cōpotes siue incōpotes mētis existant.l.iij.i prin
cipio.ff.de tute.Curator v̄o dať his ꝑsonis de quib⁹ supra vi
sum est scʒ tā pupillis ꝙ adultis ꝙ etiam maiorib⁹ furiosis d̄
uenientib⁹ aut al's morbi seu valitudinis impedimēto deten
tis ⁊ adolescētib⁹ incōpotib⁹ mentis ac furiosis ⁊ ꝓdigis vi
de ꝑ glo.in l.de creationib⁹.C.de epi.audi.⁊ insti.de cura.§
furiosi.ff.de tute.qui habet.§.i.De mente capitis surdis ⁊ mu
tis ac ꝑpetuo morbo laborantib⁹ in dicto tit.insti.de cura.dā

tur etiaz psonis ꝺ quib⁹.ff.de postu.l.i.ij.iij.iiij.ꝛ.v. Qualiter aũt dent supra sexto loco quesitũ fuit et qꝫ hic tota vis consi stit practice hui⁹tit.superfluis obmissis de practica b.lib⁹dicã Et psupposito vt supra dictũ est ꝙ qualiter aut a lege aut ab hoīe dant hij qui a lege dant legitimi vocat et hij qui ab ho mine datiui sũt sed in duplici drã Nam aut dant in testamẽ to ꝛ sũt testamentarij Aut per iudicẽ ꝛ per inqsitionẽ ꝛ vocã tur datiui vt apparet ex titulis.ff.C.ꝛ insti.de tute. Ab homi ne ergo dant tutele dupliciter scꝫ aut a testatore.aut a iudice et ea q̃ a testatore datur testamẽtaria vocat ꝛ datur ex dispo sitõe testãtis liberis naturalib⁹ ꝛ legitimis tã natis ꝙ nasci turis qui ĩ alteri⁹ ptãte recassuri nõ sũt.ff.de testa.tu.l.i. Sꝫ na turalib⁹ tm̃ nõ dat efficaciter nisi confirmet.l.fi. C.de confir. tuto. Sed q̃ro si testamentũ rũpatur ex cã preteritiõis an p hoc infirmabitur datio tutele testamẽtarie. dic ꝙ nõ qꝫ cõser uatur p auc.ex cã. C.de liberi.preteri.et hoc sentit glo.in dicta l.i.ff.de testa.tu.sup verbo ruptũ et ꝙ dictũ est de testamento idẽ dicendũ est ꝙ de codicillo.l.testamẽto.ff.de testa.tu.et licꝫ hoc sit indubitatũ est tñ cotbidianũ Et qꝺ dictũ ẽ in testa mento dari tutorẽ sumit distinctionẽ qꝫ aut datur a patre aut a matre et si a patre nõ eget ↄfirmatõe tutor sꝫ si a matre eget ↄfirmatõne.l. pr̃.ff.de testa.tute.ꝛ.C.e.l.iiij.et rõ diuersitatis pr̃is ꝛ matris sumi posset forte ex eo ꝙ testator vult similez q̃ si ptãtez reliquere in aliquo capite ad tuẽdũ liberũ seu eũ qui se tueri nescit ꝛ cũ mater viua nõ habeat ptãtẽ in liberos in sti.de adop.§.femie nõ põt pl⁹iuris reliquere qꝫ nemo pl⁹ iu rũ ꝛc. Per regulam vulgatam Pater aũt secus ꝛ hoc per to tũ ti.insti.de patria potest.et clarũ est Querit a quo tpe cedat dies tu.testamtarie hoc ẽ a quo tpe tutor sit obligat⁹ et dic ꝙ a tpe adhibitõis ita ꝙ q̃diu heres script⁹ deliberandũ ducit cũ hereditas sit iacẽs ñ obligat tutor testamentari⁹ p l.si ne mo.ff.ꝺ te.tu. Querit ꝺ questiõe mota p doct.i.l.si nemo. ff. de te.tu. testator istituit pupillũ suũ ꝺdit eidẽ tutorem.tutor vult gerere apponit ꝙ nõ põt nisi adhita hereditate p dictã l.si nemo. Et pupillus nõ põt adhire sine tutoris auc.p.l.si in fanti.C.de iuris delibe. Et in isto pplexo posset perire ius in fantis quo remedio succurretur. Dic secundũ comunẽ opi

nionē docto. i dicta. l. si nemo ꝙ exiſtētia sui heredis cōfirmat tutelā p. §. suus. insti. de here. q̄li et diffe. ⁊ per. §. posthumi. de here. q̄ ab intesta. et sic pupillus suus adhiet auct. tutorū testamentarij. Sꝫ si testator de suo faceret volūtariū puta substituendo vulgariter. Tūc dari posset alius tutor expressus ad adheūdū herditatē p. l. si hereditas eo. ti. in pri. Aduertēduꝫ ē tñ ꝙ īter ceteras tutelas testametaria est priuilegiatior cum pferat oib⁹ in auctēn. matri et aue. C. qñ mulier. offi. tu. fun gi pt et in. l. si quis sub conditione. ff. de testa. tu. i pri. Sꝫ illa in totū vel in parte defficiēte succedit legitima in ei⁹ locum dicta. l. si q̄s sub cōditione in fine. Legitima vero cessāte succedit datiua qꝛ hic ordo a iure datur ꝙ testamētari⁹ excludit legitimū ⁊ legitim⁹ datiuū. dicta. l. si quis sub cōditione. ver. ꝙ si tutor ⁊ in l. nō. solū. §. si libert⁹. ff. d̄ excu. tuto. ⁊. l. si tutor reipublice. §. i. ff. d̄ tute. ⁊ rō distrahen. Et nota. ꝙ illud quod supradictū ē ꝙ supuemēte legitimo cessat datiu⁹ intelligitur postq̄ legitim⁹ satisdederit vt volūt docto. in. l. si ipuberi. ff. de tuto. et curato. da ab his Est etiā sciēdū ꝙ in casib⁹ in q̄bus ꝑpter īpedimenta nō pt eē legitim⁹ tutor deueniendum est ad datiuū cui⁹ tutela cessabit cessantib⁹ impedimentis legitimi tutorꝫ dicta. l. si impuberi. v̄. q̄ tutelā. Et si nūq̄ cessaret impedimētū nūq̄ remoueret nec alius daret Qꝛ regulariter tutorē habēti tutor dari nō pt insti. de cura. §. interdū. Licet fallat hec regula in sex casib⁹ i q̄b⁹ tutore habēti tuto. dari pt Prim⁹ si tutor sit surd⁹ vl' mut⁹ vel furiosus. ff. de tute. l. i. Secūd⁹ si hꝫ bona in duab⁹ vel plurib⁹ ꝓuincijs. Nā totidē pñt eē tutores. ff. d̄ ex. tu ꝑpt litē. §. fi. Terci⁹ si mat tutrix nubat. Nā tūc dat ali⁹ tutor i autēn. d̄ nup. §. si vero tutelaꝫ. coll. iiij. Quart⁹ si tutor ē ad tēpus relegat⁹ vl' excusat⁹ vl' remotus. Nā interim alter dat. C. i q. ca. ha. tu. l. pe. ⁊ facit isti. d̄ actil. tu. §. primo. et. secundo. Quintus si tutor est apud hostes non vt seruus sed vt relegatus vel transfuga. ff. de tute. si quis tutor. Sextus si abest reipublice causa. ff. eo. quesitum. et. ff. de suspec. tu. l. tutor. si quis abfugit Quero pupillus ratione originis pertinet ad vnū iudicem sed ratione domicilij ad alium. Et habet bona in alio q̄ originis vel domicilij. Queritur quis dabit tutorem Et videret ꝙ iudex vbi sunt bo

na sita. per. l. i. C. vbi tu. vel. cu. doc. in. l. pupillo. ff. de tuto. et cura. da. ab his variarunt. Sed conclusio est que a practica recipitur ꝙ qua in. l. vnica. C. vbi petantur tutores per gl. ꝙ iudex originis vel domicilij seu bonoꝝ p ec. et notata in. l. vnica. C. vbi pe. tu. dare pt et ille domicilij vel originis ad ministrabit vbicꝫ p. l. pupillo in pri. ff. ꝙ tu. et cu. da. ab his p quo facit. l. ꝓpter lité. §. l3. ff. de excu. tut. Item sciendum ꝙ in testamento tutor dari potest pure vel sub conditione vel etiam in diem instituta qui testamen. da. pos. §. ad certum. ff e. l. tutor. §. tutoré. Ité q̄ro pupill⁹ maior septēno q̄ pt to surari vt no. i. c. fi. de tēpo ordi. i vi. Uel ēt adult⁹ ē cleric⁹ q̄s iudex prouidebit de tutore vel curatore. En ecclesiastic⁹ vel tē poralis conclusio ē doc. ꝙ iudex spiritualis dare d3. Or oz pu pillum eē de iurisdictione ei⁹ q̄ dat tutoré p. l. siue p cosul. ff. de tuto. et cura. da. ab his et idē in curatore adulti In casu tñ pt iudex secularis clerico dare curatoré puta in lite q̄ vertit̄ corá eo. l. fi. §. i. C. de administ. tuto Est ēt notādū ꝙ testa tor dādo tutoré filijs etiā filiab⁹ postumis nō expressis nepo tib⁹ vel neptib⁹ ēt eis dedisse videtur insti. q̄ tu. testa. §. si q̄s τ §. ceterū. Et rō q2 masculinū cōcipit feminū in genere suo. l. i. τ. l. ꝓnūciatio. ff. de ver. sig. Ité si dat tutoré postumis ñ solū filijs s3 ēt nepotib⁹ τ deinceps dedisse videtur insti. de te. tu. §. si q̄s filiab⁹. Si vero necꝫ liberos necꝫ postumos cōmemo rauerit sed liberos tantum tunc filie nepotes τ neptes nati τ nascituri seu pastumi continentur dicto. §. si quis filiabus. Et in ista significatione liberoꝝ nō solum veniunt filij vel filie fi lij sed etiam filij filie. l. i. C. de condi. inser. et quia in ista am pliatione vocabulorum vertitur fauor liberorum faciliter re cipitur dicta ampliatio. Sed queritur dati sūt tutores duo testamentarij. Unus moritur vel excusatur. Aut propter ali quod impedimentum remouetur Quis succedet in locum il lius an legitimus an vero datiuus. Dic primo aduertens dū an facultates pupilli sint magne vel parue difficilis vel facilis administrationis quia si potest explicari administra tio tutele per vnum tunc non erit opus alium subrogare per legem si quis sub conditione. paregrapho. finali. ff. de testa men. tutelle. Propter verbum poterit in ea positum que est

dictio volūtatis ⁊ nō necessitatis vt i c. ac si cleric. §. de adul
terijs de iudi. facit ad hoc. l. fina. C. in qui. cau. tu. habenti. ⁊c
Si vero onus tutele nō possit explicari p illum testantem et
sic locus prouidendi de alio Tūc adhuc supersunt reliq̄e tute
le testamentarie per existenciam alteri⁹ tutoꝝ testamentarij
q̄ existencia cessare facit legitimā dicta. l. si q̇s sub cōditione
in principio daꝛ a iudice ali⁹ tutor q̄ prefertur legitimis et sic
hoc casu datiu⁹ ministerio testamentarij excludit legitimū vt
vult glo. fi. in. l. i. C. de testa. tu. Sed si omnes testamentarij
decessissent seu excusati vel remoti essent Tūc recurrendū ēēt
ad distinctionem glo. in dicta. l. si q̇s sub cōditione. §. ꝙ iu
dex cōsiderare dꝫ an remanerent aliq̄ reliq̄e testamentariarū
tutelarum puta qꝛ testamentarij tutores desierunt esse tuto
res. Oꝛ excusati vel remoti. Uel nō remanent aliq̄ reliquie te
stamētariaꝝ tutelaꝝ puta qꝛ mortui sūt tutores testamentarij
Et primo casu vbi reliq̄e remanent cessant legitime per dictā
regulā generalem dicta. l. si q̇s. sub conditione que est ꝙ te
stamentarie tutele siue spes eaꝝ cessare faciunt legitimas et
datiuas. Sed vbi nulle remanent tutele testamentarie vel re
liq̄e testamentariarum tutelarū. Tunc legitime preferunꝛ da
tiuis taliter ꝙ si iudex presumeret dare tutorem et repellere le
gitimū esset talis datio tutoris ipso iure nulla. ff. de tute. ⁊ ra
tio distrahen. le. si tutor. reipu. §. i. Et huius ratio est qꝛ habē
ti tutorem tutor dari non potest le. cum iure. C. q̇ petant tu. ⁊
insti. de curatori. §. furiosi Et qꝛ iura predicta defficiente te
stamentario tutore presupponunt eū qui habet legitimū ha
bere tutorem ex iurisdispositione. Et ergo q̇ legitimū tutorem
habet tutor dari non pōt Cessantib⁹ vero omīo testamenta
rijs et inde legitimis tertio loco ⁊ ordine recurritur ad dati
uos. Et hic ordo est ordo refectionis decedentium quoꝝ vo
luntates sūt tripplices scilicet omnino expresse. quasi expres
se et tacite. Expresse omnino quando in testamento vel codi
cillis prouident expresse qꝛ sub intelleguntur vocasse ad tute
lam legitimos. Tacite qn̄ cessant premisse. Nam tunc videꝛ
remisisse iudici qui dare hꝫ Et hinc succedit regula ꝙ prouisio
hominis facit cessare prouisionem legis. l. ex facto. §. itē que
ro. ff. de vulga. et pupilla. Et notaꝛ in. c. veniens de prescrip.
Cessante vero prouisione hominis aperta vel oculta congru

um est q succedat prouisio legis Cessat ergo prouisio hois in duob⁹ casib⁹ premissis. Et ideo prouisione legis q̄ exequitur ministerio iudicis loc⁹ ē vno tn̄ casu de quo supra visum ē. Fallit hec regula. s. qn̄ supersūt reliquie testamentarie. que quidem reliquie cessare faciunt legitimas et dāt locū datiuis De quib⁹ per doc. in dictis legib⁹ prima. C. de testa. tu. et secū da si qs sub cōditione. ff. e. ti. de testa. tu. Erit ergo hec resolutio q ex premissis collegimus tres regulas in hac materia Prima regula erit q vbicūq cessāt tutele testamentarie et eorum reliquie loqua ē legitim⁹ tutorib⁹ Secūda regula q vbicūq cessant tutele testamentarie sed non eaꝝ reliquie loc⁹ est datiuis ꝛ nō legitimis tutorib⁹. Tertia regula defficientib⁹ testamentarijs ꝛ reliquijs ꝛ earū ac ēt legitimis loc⁹ est datiuis. Et hec regule colligūt ex premissis tex. glo. ꝛ dictis doctorū in eis. Sꝫ restat dubiū. An si primus ꝛ secūd⁹ gradus deficiant legitimoꝝ propter īpedimētū erit loc⁹ vlteriori gradu legitimorū an prouidebitur de datiuo. Distingue qꝛ aut impedimentum fuit ab initio cū ē defferenda aut ex post facto ea iam delata. si ab initio et impedimentum est perpetuum vt quia est femina vel perpetuo furiosus mut⁹ vel surdus. Tūc non est locus datiuo sed legitimo sequentis gradus. vt. ff. d̄ leg. tu. l. prima. §. interdum alibi ꝛ. §. Item in libertinis. et. §. fi. et. l. agnato in fine. Si autem est temporale impedimentū vt qꝛ minor vel captus ab hostibus. Tunc non est locus legitimo sequentis gradus. sed tantum datiuo. vt. ff. eodem. l. prima. §. si locus. et in pred̄. §. si libertus. Ceterum si impeditur ex post facto vt quia remouetur vel excusatur loc⁹ est datiuo et non legitimo sequentis gradus vt. ff. eodem. l. tercia. §. non tantum. et. l. quod deffuncto. Uerum est q multi sunt casus quibus excusatur quis a tutela et cura q̄ succinte enumerantur insti. de excu. tuto. Nec possunt quomodo breuius summari. Potes tamen sic resoluere q aliqui non admittuntur etiam volentes vt minor. §. minores. et miles §. idem institu. de excu. tuto. Item mulier. l. prima. C. quando mulier et dic regulariter propter matrem et auiam de quibus infra dicetur. Excusanť ceteri multis modis. Primo si excedant annum. lxx. §. Item maior insti. de ex. tu. Item propter

onera Primo ꝓpter onus liberorū videlicz trib⁹ rome. quatu
or in ytalia ⁊ quicꝫ in ꝓuincia viuis aut bello publico amis
sis. Idez in nepotib⁹ qui ī potestate sūt vel recadūt tutoꝝ eo.
ti. in prin. ⁊. §. i. Item onus ꝑ seruicio principis vel re publica
puta officiū ambaxiata ⁊ siƚia eo. t. §. Itez qui ⁊. §. et q̇ ptām
Itez tres tutele nō affectate e. §. itē tria. itē vrgens pauptas e.
§. sȝ. et ꝓpter. Itē infirmitas. §. Itē ꝓpter īimicitie capitales e.
§. Itez propt inimicias Item lis sup statu. aut totalitate vel
maiori pte bonoꝝ eo. §. Item is qui ⁊. ff. eo. l. ꝓpter litem. Ali
as excusatōes pōt quilibet curiosus discurrendo titulos adi
uenire Quero an dū ꝓcessus excusatori⁹ fit erit necesse ꝓui
deri pupillo de curatore ad illam litez Dicit ꝙ sic. §. fi. insti. de
auc. tuto. ⁊ sentit glo. in. l. ij. C. si ex fal. alle. al's snia essȝ nulla
per. l. cōtra pupillū. ff. de re iud. Et qꝛ nobis ordo dat⁹ estꝑ pre
missa superest videre an mater ⁊ auia ac etiaȝ ꝓauia dū legi
mis tutelis loc⁹ erit admittent inter legitimos tutores Et di
stingue tria tempora Temp⁹ digestorū codicis ⁊ auctentico
rū Tempore digestorū non admittebant qꝛ vtile officiū erat
l. i. C. qn̄ mulier ⁊. l. ij. ff. de regulis iuris Poterat tamē mater
hoc tēpore scȝ digestorū impetrare administratiōe tutele fi
lij specialr ⁊ expsse. l. fi. ff. de tu. nec op⁹erat aliquib⁹ cautelis
vel renūciationib⁹ isto iure. Deīn supuenit alid nouū i⁹. s. codi
cis de quo. C. qn̄ mulier offi. tu. ⁊ c. ꝑ totū quo iure fuit ꝑmis
sū mulierib⁹ matrib⁹ impetrare iudice fieri tutrices liberoꝝ su
orū cessantib⁹ testamētarijs ⁊ legitimis. Et eo mediante ꝙ ꝓ
fitebant cū sacramento in actis publicis p̄stito ad alias nup
tias nō venire Et eodē iuramēto renūciabant senatui cōsul
to velleyano ⁊ oī p̄sidio ⁊ auxilio iuris Et vltra obligabant
et ypothecabant oia bona sua ꝓ idēnitate pupilli. l. ij. ⁊. iij.
C. qn̄ mulier. offi. tu. Demū v̄o ⁊ tercio loco supuenit ius au
ēticoꝝ quo nos hodie regi oȝ de quo ī auc. vt sine ꝓhi. mr̄es
coll. vi. ⁊. C. qn̄ mulier offi. tu. fungi pōt in auc. ibidē signa
ta Quequidē iura auctenticoꝝ in q̇nqꝫ inouauerūt iura offi. et
C. i. ī eo ꝙ remiserūt necessitatē impetrādi a pricipe. Scdo qꝛ
extensū est ad auiā priuilegiū qd mater cōpetebat. Tercio qꝛ
preferūt legitimis. Quarto quia remisse sunt renunciationes
cū sacramento prestando apd acta. non conuolandi ad secū

da vota. Quinto.§.ꝙ q̄ꝙ̄ ꝑ auct.vt hij q̄ obligatas ꝓhi. res
se habere minoꝝ coll.vi.ꝓhibitū fuisset debitores vł credito
res administrare non debere tutelas minorū obligatoꝝ vel
creditoꝝ. Hodie tñ ꝑ dictā auct.vt sine ꝓhi.ꝑmissū est ꝙ ma
tres ⁊ auie ēt debitrices vł creditrices pñt eē tutrices abiq̄ eo
ꝙ ꝓmittāt ad secūda vota nō couolare. Et ꝑferuntur alijs
legitimis qđ respectu aliquaꝝ vtile fuit pupillis. Sed respec‑
tu plurimaꝝ cessat vtilitas eo ꝙ femina femineū vix bene fi‑
nit opus. Et lz impator iura ciuilia immutare potuerit ea tñ
que mulierib⁹ insūt a natura cōmutare nō valuit per.§. sz na
turalia insti.de iure naturali. Et qꝛ naturalit̄ inest mulierib⁹
eē fragiles mutabiles et inconstātes vt in.c.forus de ver.sig.
et.C.de inoffi.tes.l.filia. Et hinc mulieres ꝓhibite sunt testifi
cari in criminib⁹ et vtilis volūtatib⁹ in.c. tā lr̄is de testibus ⁊
insti.de testa.§.testes ei eoꝝ natura est cogitare mala consilia
vt in.l.si pr̄.C.de sponsa. Et in morali feminas cōstat eē leui
ores siue mobiliores et ad quedā vicia ꝓniores. Est quippe
mulier hominis cōfusio. Insaciabilis cōcupiscētia continua
sollicitudo. Indefficiēs pugna et viri incontinentis naufra‑
gitur plura alia dici possent que ab auctoritatib⁹ et cothidia
nis exemplis sumi possent ꝑ que forte vti us esset reipublice
stetisse in terminis.ff.quā aliq̄d noui addicere Sed qꝛ sic pla
cuit imperatori forte ab aliquib⁹ astutis mulierib⁹ blandito
stādū ē cū dictis iurib⁹ nouissimis.   Unū tñ atestor ꝙ ō tē‑
pore quo practice operā vnā ⁊ cōstāciā vel incōstācia scien
tiam vel ignoranciā prudēciā vel stulticiā et alias seu alia vir
tutes et vicia mulierū cognoui. Pro vero cōperi ꝙ vbi vna
mulierū tutricū bñ et vtilit̄ gessit nouē dissipauerunt bona
pupilloꝝ maxime de iuuenib⁹ que ad secūda aspirabāt vota
q̄ cōfidētes in dispositionib⁹ maritelorꝝ q̄ ipsas analogiscas
faciūt ducūt in bonis dies suos ēt cū inimicis capitalib⁹ ma‑
ritelorꝝ deffūctoꝝ. Qꝛ vt plurimū gaudent ō morte viroꝝ.vt i
l.pr̄ seuerinā.ff.ō.cō di.et demō. ⁊ tātis icedūtur stimulis ꝙ ñ
gerūt mēti aliud nisi satisfacere eorum sensualitati et pleruq̄
nouis maritis nō solū res filioꝝ sz vitā abducūt ꝓpter amorē
quē habēt erga nouū maritū.C.ō admi.tu.l.lex q̄ tutores.§.
lex tñ Trāseant igit̄ hec cū ceteris errorib⁹ hui⁹ seculi. Sz ꝑsup

positis casib⁹ i q̇b⁹ officio tutele fungi possunt. Queritꝰ a
ꝓauia possit. Et dic ꝙ sic qꝛ appellatione auie etiā ꝓauia cō
tinetur. Sed proauus eā excludit ar. l. i. ff. de senato qꝛ mascu
linū ꝛc. Item an mater et auia naturales glo. in dicta au.
matri et auie tenet ꝙ sic et cū ea transeūt docto. Itē quid si ē
auus et auia quis eoꝝ ꝓferꝰ dic ꝙ nullus, sed ambo admittē
tur. Sꝫ si mater et auus patern⁹ tūc ꝓferꝰ auus paternus per
glo. in dicta auc. matri et auie. Sꝫ dicta glo. nō tenetꝰ ꝑ doc.
q̇ concludūt matrē ꝓferri in tutela eo qꝛ ꝓferūt iura eā succes
sione in auct. defuncto. C. ad turpil. relinquerē tñ arbitrio iu
dicis Queritur an ꝙ dictū ē matre auiam et pro auiam tu
tele officio fungi posse. an idē sit in cura glo. et docto. in dicta
auc. mr̄i et auie ꝙ ita aperitate rōnis. Sꝫ an cogātur recipe
inuite glo. in dicta auctē. dicit ꝙ nō et illā sequuntur docto.
Quero an clericus ꝑt eē tutor dic ꝙ regularis nō auct. presbi
teros. C. de epi. et cleri. Seculares vero in sacris pn̄t si volūt
dicta auc. ꝑsbiteros notatꝰ. xvi. q. i. generaliter. xxi. q. in. c. cy
prianus. Itē queritꝰ tutor tenetur reddere rōnem in vincul.
l. iij. §. qui tutores. ff. de suspec. tuto. et. C. ar. tu. l. vlti. Et mu
lier non pōt vinci seu incarcerari. C. de offi. diuer. iudi. l. i. An
si renūciet omni auxilio. s. velleyano et omni alij auxilio pro
ut renūciare tenetꝰ per. l. fi. C. qn̄ mulier offi. tu. an poterit icar
cerari Questio ē dubitabilis inter doc. et sūt q̇ tenēt ꝙ possit
Crederē tñ distinguendū an sint prime ꝑsone. s. mater et fili⁹
vl' auia et nepos. aut ꝓauia et ꝓnepos et tūc dicerē ꝙ non
cū sint coniunctissime nec per consequens in persona vel ho
nore afficiende ꝑ. l. si tutor. ff. de suspec. tuto. facit. l. rei iudica
te. §. i. cū. l. se. et se. ff. so. ma. Sꝫ si nō sint prime persone puta
qꝛ mortuus est fili⁹ nepos vel ꝓnepos. Et vigore substitutio
nū actio tutele transiuit ad substitutū qui est extraneus vl' for
te collateralis in remoto gradu maꝰ auie vel ꝓauie q̄ vt su
pra renūciauerūt. Et tūc crederem procedere opinionē eoꝝ
q̇ dicūt posse incarcerari per. l. maritū cū sequen. ff. solu. ma.
Et hāc distinctionē reperio fuisse d̄ mēte gl. fi. in. l. fi. C. ar. tu.
Quero cōtingit multociens ꝙ mater datur tutrix in testa
mēto an dicetur testamētaria an vero legitima. et glo. in di
cta auct. matri et auie velle videtꝰ ꝙ sit testamētaria. et ē hoc

magni effect⁹ qꝛ si sit testamētaria nō tenet satisdare insti. de sat. tu. §.sꝫ hoc Sꝫ si sit legitima teneret vt ꝑ totū ti. insti.e. et.l.legitimos in prin.ff.ď legi.tu. Alij dicūt ipāꝫ eē legitimā et ꝙ nō mutet ei⁹ q̄litas ꝑ dispositōeꝫ testatoris ꝑ.l.qui i ali ena.§.quāꝙ.ff.ď nego.gest. Sꝫ quicq̄d sit siue dicam⁹ eā legi timā siue testamētoriā. Cōclusio cōis ē int doc.ꝙ ꝑ hoc n̄ sūt remisse solēnitates dicte auct.matri et auie. Quinymo neces se ē ꝙ tutelā agnoscat corā iudice ꝛ renūciet illis bn̄ficijs ď q̄ b⁹ supradictū ē ꝛ q̄ tāgūtur in dicta auc.matri et auie.et hui⁹ rō p̄t eē qꝛ lex vult ꝛ disponit ꝙ mat auia ꝛ ꝓauia administrā tes tutelā dēt cautōes p̄dictas i dicto.ti.qñ mulier.C.ꝛ auc. ibi signatis ꝛ i corpe vñ sumūt. Ubi aūt lex n̄ distiguit nec nos distiguer ďbem⁹.l.ď ꝑcio.ff.ď pu. Nō p̄t g͡a testator facere qui leges locū habeāt i testamēto suo ꝑ.l.nemo p̄t.§.ď lega.i. ff. Sꝫ restat maius dubiū Nos videm⁹ ď mltis viris ifatuas tis de blādimētis ꝛ ď multōib⁹ captatorijs vxoꝝ suaꝝ ꝙ ꝯsti tuūt eas tutrices analogiscas ꝛ mortuis viris ꝛ pluriū ď eo rū mortib⁹ letātes icipiūt male versari i ꝑsonis ꝛ bonis. Que rit an iudex vl̄ magistrat⁹ loci tenebit seq̄ illď ifatuatū iudici um deffūcti ꝛ ꝯniuētib⁹ oculis ꝑmittere dissipari bona pupil loꝝ. ꝛ dic certe ꝙ nō qꝛ i dispositione testatoris inerat tacita cōdicio.s.si affectione morib⁹ discretione honestate cura et di ligētia maternis ꝑmanētib⁹ ꝑsonā ꝛ bona pupilloꝝ admini strauerit ꝛ hoc ꝓbat ꝑ.l.i cōditionib⁹ et ꝑ.l.i.i fi.ff.de cōdi. ꝛ demō. ꝛ meli⁹ ꝑ.l.i cōfirmādo.§.fi.ff.ď cōfir.tu.ibi dū dicit vl̄ illoꝝ añ celata vl̄ ignorata emerserit iꝓbitas q̄ verba volūt ꝙ nō solū cōditōes i expresse quinymo tacite ꝛ coniecturate ex mēte testātis regulāt dispotōeꝫ testatoris ita ꝙ si testator dixerit disposuerit ac ordinauerit faciat ď bonis vt sibi videbit subītelligit rōnabilit vt vult glo. sup verbo ex rōnabili i c.vt debit⁹ ď ap.et idē si dixerit faciat ď bonis vt sibi videbit expedire qꝛ ītelligit cessante calūpnia i.c.ij.ď iur.calū.in sexto idē si dixerit vt sibi visū fuerit. Qꝛ subītelligit ydonee iuste ac racionabiliter vt vult glo.sup verbo visum fuerit in capitu. ij.de corpore vicia.per iura i ea alle. Idē si dixerit ad velle su um sicut voluerit. Quia intelligitur honeste et ydonee vt est glo.ibi. Idē si dixerit ad suum libitum voluntatis in capitu.

ex parte de cõsuetudine τ de sequestra pos. τ fruc. c. cũ di ect⁹ Idez si dicat ad arbitriũ suũ. Qr intelligit de regulato secũdũ ius vt voluit glo. sup v̄bo faciendũ in cle. sepe de ver sig. Idẽ si dixerit p suo arbitrio volũtatis vt in. c. minus lo. pꝛio de ex cess. pla. Idez si dixerit q̄ de bonis disponat ad liberã suaz facultatez. qr intelligit de regulata τ iusta τ que cõuenit vtilitati pupillox. c. transmissa de ee c. Idez si dixerit q̄ de bonis disponẽdi habeat liberã auctoꝛitatẽ vel potestatem. Quia intelligitur de potestate ac auctoꝛitate regulatis iurib⁹ vt vult glo. in. c. i. de offi. oꝛdi. Idem si dixerit scd̃m suam deliberationẽ. Quia intelligit de deliberatione iusta τ honesta de accusa. c. sicut olim. Et idez dici posset de similib⁹ sub intellectis cõditionib⁹ Quero si marit⁹ p hibuerit inuentarij cõfectionem qd̃ facere potest p. l. fi. §. illo pculdubio. C. arbi. tute. et rõnuz redditionẽ qd̃ etiam facere potest. l. aurelio. §. gayus. ff. de liberi. lega. poterit τ debebit iudex vel magistrat⁹ p hibitiõe testatoꝛis nõ obstante si sibi videat hoc pupill' expedire cõpellere matrez auiam proauiã τ alios tutoꝛes ad pficiendũ inuentariũ vt volũt cõiter docto. in dicta. l. fi. C. arbi. tute le per l. vtilitatẽ. ff. de cõfir. tuto. vel curato que ad hoc clarũ prestat argumentũ. Pariterq̄ poterit cõpellere ad redditionem rationũ p glo. ad hoc approbatã in. l. cũ tale. § i. ff. de cõ di. τ dmõstra. Qr nunq̄ presumit testatoꝛ remisisse dolosaz administrationem. l. iij. confirmando. §. fi. ff. de cõfir. tuto. vel cura Et horum oĩm ratio est Quia propter mutationem morũ affectõis discretionis honestatis cure τ diligentie p̄sumit mutatio voluntatis eius qui administrationẽ concessit per dictã. l. confirmando. §. fi. ff. de confir. tuto. vel cura. et propt̄ vtilitatem pupilli recedit a volũtate deffuncti vt in dictis iurib⁹ τ in. l. prima in pꝛin. τ in. l. ij. in fi. ff. vbi pupill'. edu. Quero nos dicimus q̄ tutoꝛ testamentari⁹ prefertur legitimis τ datiuis mater testatur instituit heredem vniuersalem aliũ q̄ vnũ ex liberis τ dat tutoꝛem liberis. An iste tutoꝛ testamẽtari⁹ preferetur legitimis si sint aut datiuis cessantibus legitimis. et dic q̄ totum hoc pendet ex arbitrio iudicis vel magistrat⁹ vt colligitur ex. l. peto. §. mater. ff. de leg. ij. τ ex. l. ij. ff. de confir. tuto. et l. si patronus τ. l. tutoꝛes eo. ti. Nam arbitrabit iudex qua af-

fectione vel ratione mota fuerit mater vel extraneus. Et quia
mater instituendo extraneos non ꝑsumit bonā affectionem
habuisse erga filios iudex vigilanter inquiret an expediat pu
pillo talē habere tutorē vel non per ea que leguntur et no. in
dicta .l. ij. Sed si filium vel liberū instituisset heredē vniuersa
lem. Or tūc ꝑsumeret bonā habuisse affectionē. Tūc leuiꝰ in-
quiret per dictū. §. mat. Et idē ō extraneo dicendū ē. Utroq̄
tn̄ casu si iudex vel aliꝰ magistratꝰ repiat ꝑ inq̄sitōez nō expe
dire pupillo n̄ ꝑmittet cū administrare puta qꝛ testator igno
rauit mores tutoris ꝑ dictā .l. i confirmādo. Sꝫ si testator nō
uisset mores et heres nō haberet alia bona q̄̄ ea in q̄bꝰ ꝑ ma
trem vel extraneū institutꝰ eēt. Tūc administraret ille tutor ꝑ
dictā .l. si patronꝰ. et eiꝰ rōnē vide ibi dū dicit nō maledicet
iudiciū eiꝰ sequēdū eē q̄ et ꝑsonā eiꝰ quē tutor eē voluerit et
nouerit. Sꝫ si habeat alia bona nō ꝯcedet administratio sine
inq̄sitione. An expediat vel nō expediat vt supra dictum est
Et hec de testamentarijs tutoribꝰ dicta sufficiāt Nūc vero
qualiter legitimi dentur querendū. restat et clarū ē q̄ nō dan
tur ab homine sed a lege. l. legitimos in principio. ff. de legi.
tuto. Ac tn̄ accedere habet ad iudicē vel magistratū nō vt ab
eo detur vel confirmetur. Or ipō iure est datus et confirmatus
Sꝫ adire dꝫ iudicē vel magistratū cui insinuabit se legitimū
tutorē eē ꝛ ꝓximiorē in gradu Et qꝛ a iure ꝓpter successionis
emolumentū artat ad tutelā declarabit animū suum coram
pretore iudice vel magistratu quod tutelam gerere vult Et
tūc iudex pretor seu mḡratꝰ sūmarie exquisita qualitate per-
sone et patrimonij tutorū si eum ydoneum esse reperierit exi-
get ab eo satisdationem et alia req̄sita put hec ꝓbantur ꝑ .l.
i. et .l. legitimos in principio. ff. de legi. tu. Et signanter pro-
mittere et iurare debet pupillū indeffensum non pretermit-
tere alias non valet tutela. l. fi. §. omnē in fi. C. de admini. tu
Et hijs peractis faciet que sequuntur. Primo res accipiet cū
decreto iudicis. Scdō faciet inuentarium. l. fi. in fi. C. arbi. tu.
Tercio iurabit vt in aucten. vt hij qui obli. §. fi. coll. vi. vt de
forma iuramenti statim dicet Quarto satisdabit dicta .l. legi-
timos in principio. Quinto q̄ expresse ꝓmittat defensionē ꝓ
pupillo suscipere alias nō valeret tutela nec datio ipsiꝰ tutele

vt voluit doc. in dicta. l. f. C. de administra. tu. §. deffensionez
⁊. §. omnē ⁊ erit forma iuramēti que in talib⁹ obseruatur scꝫ
ꝙ tactis sacrosāctis euangelijs iurabit ꝑsonā ⁊ bona pupil-
li et debite gubernare et administrare ipsum pupillum ⁊ eius
bona in iudicio et extra pro viribus suis deffendere ⁊ in def-
fensa non relinquere ⁊ omnia recte cū vtilitate pupilli gerere
⁊ neqꝫ ꝑtermittere q̄ vtilia putauerit neqꝫ admittere q̄ nō vti-
lia eē extimauerit ⁊ oīa videlicet res ⁊ bona ⁊ iura pupilli in
inuentario cū oī diligētia ⁊ subtilitate publice cōscribere sub
obligatione ⁊ ypotheca oīuz bonoꝝ suoꝝ ⁊c. Prout hec collii-
gūtˀ ex dicta. l. fi. §. deffensione m. C. de administra. tu. et ex. l.
de creationib⁹. C. de epi. audi. ⁊ in aucte. vt hij q̄ obligatas
perhibēt se habere res minorū nisi coll. vi. Jurabit etiam si re-
leuatus non fuerit ꝑ testatorē administrationis sue rōnē tē-
pore debito reddere ⁊ reliq̄ seu residuuz administrationis red-
dere. Et si mulier fuerit iurabit ea de qb⁹ supra dictū ē. Quod
autē dictū ē legitimos tutores satisdare debere fallit i pr̄e et
patrono honestis. vt. ff. de legi. tu. l. legitimos. §. ij. ⁊. C. in q̄-
b⁹ cau. inte. resti. nō est. c. si tutor. ⁊. C. de tu. ⁊ cura. q̄ satis nō
dedit. l. i. cū ibi notatis. Item quāqꝫ regulare sit ꝙ testamen-
tarij non satisdant fallit si vn⁹ offerat satisdare qꝛ nisi ali⁹ sa-
tisdet ꝑferˀ ⁊ satisdans Et sic si alter ꝯtutor velit satisdare cā-
tiue cōpelliˀ alter satisdare insti. de satis. tu. §. sꝫ et si ex testamē-
to Itē cōpilliˀ satisdare si ceperit male ministrare nota in. l. li-
berto. §. largi⁹. ff. de annuis legatis ēt captis pignorib⁹. l. ter-
cia. C. de suspec. tuto. Unū tn̄ ē ꝙ cōtutor ꝑ cōtutore cauerˀ
poterit. l. roman⁹. ff. de tuto. ⁊ cura. da. ab his. Itē ⁊ quod di-
ciˀ regulariˀ tutores datos a iudice ex inquisitione non tene-
ri satisdare ex generali obseruantia ꝑ cautela iudicū ⁊ mgr̄a-
tū itroducta satisdant informa meliori queq̄ dē obseruātia fū-
daˀ ꝑ cōstitutionem grecā q̄ recitaˀ insti. de acti. tuto. § nos au-
tē ꝑ quā cōstitutōēz oēs datiui tenēˀ satisdare. Et bn̄ itrodu-
ctū ē qꝛ nō ꝑt nimia cautela obseruari in talib⁹ tā ratione fa-
uoris pupiloꝝ ⁊ reipublice cui reipublice datisdatio ꝑstatur
effectualiter. l. i. i pri. ff. d̄ mgr̄a. cōue. ꝙ ēt iudicū ⁊ mgr̄atuū q̄
maximo se exponūt ꝑiculo i decretatōe tutelarū si n̄ ꝓuidēt y-
doneis tutorib⁹ ⁊ cū bonis cautelis. toti. ff. ⁊. C. d̄ mgr̄a con

ue Sz q̄ro an vn⁹ tutor poterit p alio fideiubere. dic q̄ sic p l. roman⁹. ff. de tu. et cu. da. ab his d̄ū n̄ al's sint ydonei. et ex hijs cessat hodie quartū membrū tutelaꝝ quod ponit glo. super verbo ydonei insti. d̄ satis. tu. s. de datis sine inquisitione d̄ q̄b⁹ i. l. fi. C. d̄ auc. p̄stā. q̄ soli tenebant satisdare q̄ oēs datiui satisdāt siue sint dati simpliciter siue p inquisictonē. Et iō ipute͠t iudicib⁹ et mg̃ratib⁹ si. d̄ū dāt tutores et cū inq̄sitione nō exigūt satisdationes. An autē defficiēte primo gradu legitimorum sit loc⁹ sc̄do vel possit iudex seu magistrat⁹ in locū legitimi defficientis dare aliū ex inq̄sitōe d̄ hoc visuz ē supra in p̄cedenti mēbro et ibi me remicto. §. Supest videre. qualit͠ dent datiui Et q̄ dē datiui vt supra sepe dictū ē defficiētib⁹ testamentarijs et legitimis vocātur et dātur Pressuponam⁹ ergo i͠testatū ticiū mortuū relictis gayo et seio filijs suis impuberib⁹ nullis relictis agnatis vel cognotis. Et si quos reliquerit tales qui nō sūt habiles ad tutelā legitimā vl' si essent habiles cōpetūt eis excusationes d̄ q̄b⁹ in iure et d̄ facto se excusant. et restat q̄ dicti pupilli n̄ hn̄t tutorē testamētariuz vl' legitimū Qualiter practicabitur datio isti⁹ tutele. et dic q̄ altero d̄ duob⁹ modis. s. q̄ mortuo ticio mater ad quā primo ex d̄bito pietatis ptinet si nolit eē tutrix petet dari al's priuat͠ successione. l. i. ij. et tercia. ff. qui petant tutores et l. oēm. C. ad tercul. nisi vero. n̄ existēte i medio Agnati et cognati proximi ad quos spectat successio peter hn̄t q̄ si n̄ peterēt itra ānū d̄nes gat eis successio. l. sciāt. C. d̄ legi. heredi p qu ī corrigit. l. qui q̄litercūq̄. ff. qui petā tu. et alie antiq̄ ei cōtrarie et si ex p̄sona ipsoꝝ cōpetat eis excusatōe cōpellātur ad tutelam q̄ p hoc agnati et cognoti excusari a legitim. n̄ excusātur quomin⁹ petāt dari tutores p iudicē vl' mg̃ratū q̄d si n̄ fecerit reddūt se indignos successiōe p ea q̄ le. et no. i dicta. l. sciāt C. d̄. legi. her. et l. sc̄dz naturā. ff. d̄ re. iur. et excluso primo gradu n̄ petētiū veniunt q̄ i sc̄do gl. i. l. nepotib⁹ C. q̄ pe. tu. et cū expectēt successiōis emolumētū licē nolūt tu. ppt excusacōez n̄ tn̄ excusātur qui petere teneātur dicta. l. scōm naturā et agere contra naturā i excusabile est. ff. ad. l. aqui. l. itaq̄ et in. c. si bos de iniur. et damno dato Vel etiam mater si sit in medio petet dari intra annuz. l. ij. §. confestim. ff. ad sena. consul. tercull' Quia esse tutricem liberorum est ei voluntarium et non necessarium vt in ru

brica. C. qn̄ mulier Sȝ petere dari est necessariū auc. matri ibi signata. Et si nō petat punit̄ penis dictaꝝ legū vl' si petat aliter ꝙ deceat maternā pietatē puta qꝛ lȝ sciret aliquē inutilem pupillo ad cōplacendū tm̄ ⁊ impugnandū dari petierit dicta l. iij. §. ⁊ nō solū et idē est si vnꝰ tutoꝝ sit remotꝰ vt suspectꝰ ⁊ mater nō petat de alio necessario in illiꝰ remoti et suspecti locū ꝓuideri dicta. l. si. §. sed si suspecto. ff. q̇ petāt tu. Et hoc itelligē cessantibꝰ legitimis īpedimētis qn̄ mater agnati ⁊ cognati liberti ⁊ silēs ad quos spectat de necessitate tutoꝝ vl' curatorū petitio excusantur ꝓpt̄ legitima īpedimenta de quibꝰ ꝑ discursū legis scd̄e. ff. ad tercullī. Queritur sicut videmꝰ mat̄ cōuolans ad scd̄a vota deserēs tutellā liberoꝝ si nō petat eis ꝓuideri de tutore priuatur successione ꝑ dictaȝ. l. omnē Quid dicemꝰ de alijs tutoribꝰ legitimis q̇ propt̄ supueniens īpedimentū merētur excusationē. et deserūt. tutellā. An si nō petāt tutores puniātur ⁊ dic ꝙ sic ꝑ. l. tutores qui se negocijs ff. de eodē qui pro tutoribꝰ ⁊ vtili. actione Quero an alijs ꝑmittatur petere tutores ꝙ̄ nr̄i agnatis ⁊ cognatis. dic ꝙ sic scȝ omnibꝰ beniuolis educatoribꝰ ⁊ amicis parentū dicta. l. iij in prin. ff. q̇ petāt. Sed q̄ro pupilli extiterūt per annū absq3 eo ꝙ petitū fuerit eis prouideri de tutore ꝑ matrem vel alios ad quos spectat successionis emolumentū ⁊ sūt in scd̄o anno an poterit iputari mgr̄atibꝰ si n̄ dētvidet̄ ꝙ nō nisi fuerit moniti ꝑ aliquos. l. i. §. mgr̄atibꝰ. ff. de magi. couē. i oppositū facit. l. ij. §. si mat̄. v̇. qm̄ vbi tex. dicit qm̄ ⁊ mgr̄atibꝰ mūicipalibꝰ dādi necessitas iniūgit̄. dic ergo ꝙ scd̄m iura antiq̄ magistratꝰ tutoꝝ vel curatoꝝ dare non poterāt nisi moniti vel req̄siti vt vult glo. i. §. mgr̄atibꝰ. Sȝ qꝛ hodie siue moniti siue req̄siti siue nō dare tenētur insti. de acti. l. tu. in fine imputat̄ eis cum dare possint si nō dent ⁊ prouideāt. Qꝛ ad eoꝝ spectat officiū vt i dicto. §. mat̄. vigilare ergo hn̄t magistratꝰ ciuitatis villarū ⁊ opidoꝝ sup cura pupilloꝝ vt supra dictū est Cōstituti igitur in p̄ntia mgr̄atꝰ vel iudicis. mater agnati vel cognati beniuoli educatores vel amici proponēt ꝙ ticiꝰ decessit intestatus relictis gayo ⁊ seyo liberis impuberibꝰ. Et cum nemo sit vel fuerit tutor testamētariꝰ et ꝙ etiā hij q̇ legitimi fuerāt sūt excusati q̇d̄ ꝗ etiā ip̄a mater si mater fuerit vel auia si auia de

supplicabūt magistratui vel iudici ꝙ pla
clarat se nolle gerere supplicabūt magistratui vel iudici ꝙ pla
ceat ei de tutore datiuo ꝓuidere Et tūc iudex querret ab eis si
de aliquo cēsuerit vel ꝑcogitauerit ydoneo q̄ rn̄debūt ꝙ ita
vel nō. ⁊ siue cogitauerit siue nō cōuocabit parētes agnatos
vel cognatos pupilloꝝ si sibi pn̄tes nō fuerit qui si parentes
vel cognatos nō habeāt euocabit beniuolos vicinos educa
tores ⁊ parentū amicos dicta. l. iij. ff. q̄ pe. tu. ⁊ eos iurare fa
ciet de ṽitate dicēda sup his sup quibꝰ interrogabūt ⁊ habi
to eoꝝ iuramēto narrabit quō ꝓuidēdū est de tutoribꝰ liberis
ticij cōdā scꝫ seyo ⁊ gayo ipuberibꝰ Qꝛ non fuerūt dati testa
mētarij ⁊ nulli itāt legitimi vl̄ si exstāt sūt excusati. Interroga
bit igr̄ eos vt de aliquo ydoneo actestēt q̄ de illo d̄ quo eis ap
parebit rn̄ debūt vt si oēs vel maioꝛ ꝑs de vno testāt illū vl̄
illos cōpellet Qꝛ tu. est onꝰ siue munꝰ necessariū et publicū et
cōpellūt inuiti ꝑ. l. fi. i prin. C. de admi. tu. et. C. de suspec. tu.
l. iij. et insti. de satis. tu. §. plt. et. ff. de mūe. et bono. l. si qs. l. tu
tor. petitꝰ et. l. q̄d aūt. ff. de excusatio tuto. Aduertere in debe
bit iudex vt amicissimos et fidelissimos det ꝙtū possibile sibi
erit ꝑ. l. amicissimos. ff. de excu. tut. Et hoc acto dicꝫ iudex ꝙ
qꝛ oim ipoꝝ vel maioꝝ ꝑtis testimonio cōperit tales vel talē
ad ipoꝝ eidēꝫ pupillo tutora constituit et decreuit et dictꝰ tu
tor ꝓmittet ⁊ iurabit ibidē in pn̄tia iudicis vel mgr̄atꝰ nota
rio stipulāte vice noie ⁊ ad opꝰ pupilloꝝ facere vtilia non ꝑt
mictere i deffensos nō reliquere ipoꝝ que res ⁊ ꝑsonas ad co
modū ⁊ vtilitatē eoꝝ bona fide custodire ⁊ saluare ⁊ i vētari
um de rebꝰ eoꝝ facere Et admīstratōis sue rōnēꝫ tempore de
bito reddere cū integra reliquoꝝū seu residuoꝝ p̄estatōne eo
salno ꝙ vti semꝑ valeat ṽitate ⁊ alˀs iuxta stilū iaꝫ satis vul
gatū inter notarios stipulātis ⁊ illico iudex dicto actui tāꝙ
rite ⁊ legitime gesto suā auc. interponet ꝑiter ⁊ curi decretū ⁊
ꝓ sua cautela faciet iudex vel mgr̄atꝰ caueri seu satisdare ꝑ tu
toreꝫ vt supra dictū est. ¶. Uidendū restat de curatoribꝰ quas
liter denē in specie. Qd̄ supra in genere satis visū est. Et habe
tur in ti. in quibꝰ cau. tu. habenti tu. da. non pōt. C. ꝑ quo di
stinguende sūt ꝑsone quibꝰ danē. Naꝫ aliquotiēs daē pupillo
aliqn̄ adolescenti Aliqn̄ deuienti aliquādo prodigo vel alte
ri maiori. Aliquando bonis aliquādo ventri Aliquando in

testamento insti. de excu. tuto. §. q̄ tutelā. Aliqñ sine testamē to vt sequit̃ Et cū dat̃ pupillo datur vt visuz est ꝛ aliquib⁹ ca sib⁹ puta cū habitur⁹ est pupill⁹ litē cū tutore Uel qꝛ tutor nō est ydone⁹ vel est absens vel excusat⁹ ad tp̄s Et tūc adit⁹ iu dex vel mḡrat⁹ qui curatorē dare tenent̃ ex causis q̄ sūt ille ee dē que ꝯtra tutorē et de quib⁹ supra visū est ꝛ significatis cau sis ꝑpter quas curatorez dari oportz iudex sūmatim inquiret q̄s fuerit ydone⁹ ad curā ꝛ de illo ꝓuidebit. Si lis oriri debe at ad illā litem Sed h̄ videndū q̄s stipulabit̃ ea q̄ necessaria erūt pupillis An pupill⁹ An vero curator Et dic ꝙ qꝛ Regu lare ē ꝙ infantes nō hn̄t cōsensū in. c. iuuenis ꝛ ibi gl. de spō ꝛ in. §. pupill⁹ de inutili stipu. insti. ib̄o sibi stipulari regularit̃ nō pōt pupill⁹ lꝫ dict⁹. §. pupill⁹ in v̄ si. ſꝫ in ꝓximis inuat ꝙ ꝓ ximi īfantie pn̄t stipulari saltē in eoꝝ fauorē poterit ergo nota rius hoc casu cū tendat ad vtilitatē pupilli stipulari dari vel fieri pupillo maiori infanti vel ꝓximo infanti. ſꝫ īfanti ex ꝑso na sui ip̄i⁹. notari⁹ vice infātis stipulātis stipulabit̃ de quo l. quotiēs in prin.. ff. de admini. tutoꝝ Qui aūt dicant̃ pro ximi infantie pubertati vel maioritati cōsiderāda est cā prop ter quā ꝓximitas exquirit̃ Naꝫ si ad incomodū infantiū pube rū adultorū seu minoꝝ Tūc itatur terminis ꝛ tēporib⁹ a iure dispositis ita ꝙ dicem⁹ ipuberez minorē septennio cōpleto vt insti. de inutili stipu. §. pupill⁹ ꝛ i. c. spon. d̄ spōsali. Pubes v̄o dicet̃ si femina duodecimū mascul⁹ quatuordecimū ānos pe gerit insti. q̄. mo. tute. fi. §. ꝛ ib̄o ꝛ in. c. fi. de delicto puero Ma iores vero dicūtur q̄. xxv. etatis annū expleuerūt insti. de cu ra. in pri. ꝛ in. c. qui ḡnaliter. c. fi. d̄ ꝓcura. li. vi. Sed vbi agitur de como. infantiū puberū vel minoꝝ tūc iura ꝓuiderūt de an ticipatione etatis vt in. l. oēs. C. de his qui ve. eta. impe. ꝛ in sti. qui cau. manumittere lꝫ. §. ꝛ qui. ꝛ. §. fi. ꝛ insti. de inutili. sti pula. in dicto. §. pupill⁹ v̄si. sed in ꝓximis ꝛ in plurib⁹ alijs iu rib⁹ in quib⁹ eoꝝ fauore certa tp̄a iura detraxerūt que appella uerūt proximas etates scꝫ infantie pubertatis ꝛ maioritatis Et vt vnica ꝛ grossa non tn̄ omnino vera regula cognoscas q̄ dicāt̃ tp̄a ꝓxima diuide etatē cui⁹ ꝓximitatē attigere voles ꝑ numerū qui nariū q̄ diuisione facta tp̄s finis q̄rte ꝑtis vel circa dr̄ tp̄s ꝓximū ꝛ hec diuisio colligit̃ ex dictis iurib⁹ lꝫ ali

qua pauca sit scd͛z iura dn̄ia puta de trib⁹ vel .iiij. mensib⁹ .sed
boc parū est q꞉ in practica nō ita minutatim excutit᷑ tp̄s Et
ita diuidēdo iudex errare nō poterit. q꞉ de modico non curat
lex glo. in .l. scio .ff. de inte. resti. Et est sciendū ꝙ regularit᷑ cu
rator ad litez dat⁹ nō tenet᷑ cōfiscere inuentariū Q꞉ nō est sibi
cōmissa administratio bonoꝝ vt vult glo. sup̱ verbo cōscri
pto in .l. de creationib⁹ .C. de epi. audie lʒ tex. ⁊ glo. sint in op
positū in .l. ⁊ si ad spēs .ff. rez pupilli saluaz fore Quicq̇d tn̄ sit
cōiter practicat᷑ ꝙ de imunietis ⁊ documētis cause si illa sibi
pro lite ꝓsequēda tradant᷑ tenet᷑ inuētariū facere ⁊ hoc est qd̄
sentit lex ad ꝑregendā in fine. C. de in litē dādo. tu. ⁊ .l. vlt. ff
de bonis auct. in di. pos. que ita cōiter practicant᷑ ⁊ bn̄. Nam
pn̄t talia documēta tradi in manib⁹ curatoꝝ litis ꝙ esset me
lius pupillo vel adulto ꝑdere oia sua bona imobilia ꝙ̄ priua
ri illis documētis. puta q꞉ forte iura sua ꝯsistūt in cēsib⁹ reddi
tib⁹ et vsaticis que nō possent exigi nisi mediātib⁹ instrumen
tis recognitōib⁹ ac documētis vt cotidie videm⁹ curatores ve
ro dati puberib⁹ ad litē nō dāt᷑ cū tāta solēnitate q꞉ dant᷑ ad
petitionē adulti ⁊ forma q̄ seruat᷑ satis ē vulgata Unū tn̄. ē
notādū ꝙ hmōi curator ad lites datur iuito ⁊ inuitus .l. fi. in
prin. C. de admini. tu. ⁊ ꝑiter etiaz qn̄ datur pupillo tutorem
hn̄ti de quo supra visuz est vi ī dicta .l. fi. Sed qui dātur vali
tudinarijs ⁊ morbo īpeditis dant᷑ cū ea solēnitate qua dan
tur tutores dati per inquisitionez de qua supra visum est. Cū
nihil vel paꝝ discent ab infante in. §. furiosus. insti. de inuti.
stipu. Et pariter isti cura. dantur iuitis et inuti. per dictam .l.
fi. et funguntur quasi officio tutorum cum non soluz bonis sʒ
ꝑsone decur. .l. ꝯsilio ī pri. ff. ḋ cur. furi. Et isto casu curator dat᷑
ꝑsone. Et ēt notādū ꝙ ī casib⁹ in q̇b⁹ ꝓuidet᷑ furiosis morbo
sis vl' va litudinarijs iudex vl' magr̄at⁹ ꝓferre dʒ ꝑentes .l. fi.
in pri. C. de iur. furi. illis vero cessantib⁹ tres ⁊ propinquos .l.
ne lucrū. e. ti. De eo aūt q̇ dat᷑ ad bona ī casib⁹ ḋ q̇b⁹ ꝑ gl. sup̱
rubrica. ff. ḋ cura bo. dā. ⁊ .ff ex q̇. cau. ī po. eat᷑. l. fulci⁹. §. a. do
et .l. cuius .ff. de cura furi. Curatoꝝ bonorum qualis seruetur
cautela vidēduz est. Quia cotidie in pratica apud nos agi
tur maxime in causis excussionum seu discussionū prioritatuz
et cessionum bonorum in quibus dant᷑ curatorum bonis pre

sentis scd̄m theoricam l.fi.ff.de cura.bona dādo in quo.dā-
do oportet interuenire cōsensū saltē maioꝝ partis creditorū
l.ij.C.de cura.bona dan. Et iste curator q̄ bonis dat̄ nō tene
tur regularit̄ cauere.l.ij.ff.de cura bo.dā.i.respōso īuentariū
tñ facere tenet̄ Qꝛ bonoꝝ administratio ē sibi cōcessa ⁊ aliqñ
cauere tenet̄ vt supra de tutore dictū ē saluo ꝙ de ꝑsona non
cauet vl' satisdat releuat̄ tñ a satisdatione in trib⁹ casib⁹. Pri
mo qñ dat̄ cū inq̄sitione vt i aucteñ. vt liceat matri ⁊ auie col
la.viij.⁊.l.bonoꝝ.ff.de cura furio. Scd̄o qñ ē dat⁹ a p̄re in te
stamento vel cū ē opulēt⁹.ff.de ventre ipo.mictere.l.i.§.eligi
tur qꝛ qñ ē locuplex remittit̄ satisdatio.C.de epi.audi.de cre-
ationib⁹.ff.de testa.tu.l.testamēto circa fi. Sꝫ querit̄. An iste
curator possit dari inuit⁹ ⁊ dic ꝙ nō nisi ex necessitate vt qꝛ ne
mo volūtari⁹ inuenitur ⁊ bona interim dissipātur vt vult gl.
sup verbo necessitate in.§.queritur.l.ij.C.d̄ cur̄ bona dādo ⁊
nota ꝙ iste talis curator bonis datus p̄t intētare actōnes pe
tituras.ff.d̄ cura bona dādo.l.ij.i.respōso. Querit̄ ēt qꝛ supra
fuit de tutorib⁹ ⁊ curatorib⁹ satis dictū q̄tū curet eoꝝ offici
um ⁊ dic ꝙ durat donec expiret ꝙ duob⁹ modis cōtingit.s.
tempore vel cā. Tēpore videlicꝫ adueniēte pubertate vel ma
ioritate ⁊ hoc ē vulgatū Causa finita.verūtamē cause qb⁹ ex-
pirant cure nō sūt regulate tēpore ⁊ incipiam⁹ ab inferiori e-
tate supra visum ē ꝙ pupill⁹ p̄t habere litē cū tutore Et ꝙ tūc
ei prouidet̄ de curatore cui⁹ officiū durabit q̄tū ⁊ lis ⁊ nō vl
tra insti.de auc.tu.§.fi.idē si dēt̄ ꝓdigio vel furioso vel alias
morbo impedito. Qꝛ tantū durabit q̄tū morb⁹ vel mali mo-
res.l.i.ff.d̄ cura furio vel prodigio dandō. Attendendū tamē
ē an morbi vel impedimēta sint ꝑpetui aut tēporales qꝛ si ꝑ-
petui ꝑpetuū erit officiū. Si aūt tēporalis tēpore finit̄.l.cum
alijs.C.d̄ cura furio. Et iō dixi ꝙ isti casus expiratōis cure ñ
sūt limitati tēpore. Naꝫ poterit lis durare cū tutore vsq; post
pubertatē vel tutor eē absens ꝑ duodecim vel tridecim ānos
vel pubes furere aut alio morbo laborare vsq; ad seniū vl' de
crepitum vl' ꝑ totū tēpus vite sue Uerūtamē sūt alie cāe qb⁹
maturi⁹ finiūtur tutele ⁊ cure etiā i casib⁹ p̄missis.s.qñ remo-
uentur vt suspecti in cuiusquidē articuli tractatu querim⁹ qs
possit accusari. Secūdo a qb⁹ Tercio quorā quo. Quarto ex

quib⁹ causis Et quito que sit pena suspecti. Et q̄d dē oēs tu
tores siue testamētarij siue datiui siue legitimi cuiuslibȝ gene
ris accusari pñt Quare ꝛ legitimus tutor accusari poterit duȝ
tamen fame parentū et patronū pcat. l. si tutor. ff. de suspec. tu.
l. pma. §. ostēdim⁹. ff. de suspec. tu. ꝛ dr suspect⁹ q̄ morib⁹ talis
ē vt suspect⁹ sit. Qr paupertas nō est sufficiēs cā suspitōis dum
tn̄ fidelis ꝛ diligēs sit insti. de suspec. tuto. §. fi. ꝛ. ff. e. l. suspec
tū. sic ergo tutorē suspectū nō facultatis sȝ fraudulenta vl' cal
lida conuersatio in reb⁹ pupillarib⁹ facit dȝ eīn fraus vl' ne
gligentia a pupillis pbari. l. pietatis. C. de suspec. tuto. Rele
uat tamen pupill⁹ onere pbandi i casib⁹ sequētib⁹ pter pre
sumptionē q̄ p pupillo facit. Primo si alias in tutelis male
versat⁹ tutor fuerit. ff. d suspec. tuto. l. iij. §. si aūt ipe tutor. Se
cūdo si tutor sit īimic⁹ pupilli vel parentū suoꝝ dicta. l. iij. §. si
tutor īimic⁹ Tercio si mēdose asseruerit nō posse decerni ali
menta pupillo ꝛ i de cōuict⁹ est dicta. l. iij. §. tutor qui alimē
ta Quarto si n̄ fecerit inuentariū. l. vlti. §. fi. C. arbi. tu. ꝛ i dic
ta. l. §. tutores qui'reptoriū vl' si pecunias supfluas nō cōuer
tat i emptionez pdioꝝ. vt i dicto. §. tutores ꝛ in. l. si ita autem
in princi. ff. de admini. tuto. Quinto si obmittat deffensionez
est ipuberū. l. impuberib⁹. §. fi. ff. de suspec. tu. Sexto si vocat⁹
in ius nō cōpeat vl' copiā sui faciat dicta. l. ipuberib⁹ §. fi. ꝛ i. l.
d cre. sȝ ꝛ si q̄s. C. d admi. tu. cū multis silib⁹ Scdo loco q̄situ
fuit a quib⁹ possint tuto. acusari suspecti et dic a parentib⁹ agna
tis cognat. s Et etiā a mulierib⁹ dū tn̄ pietatis et nō vindc
to zelo cōsideratis vt i. l. i. §. ↄsequēs. ff. d suspec. tuto. ymo et
ipi tutores pñt se iuicē vn⁹ alterū accusare. ff. e. l. iij. in princi.
Et credo q tā vires q femine quicūq et vndecumq fuerint
possunt et suspectū tutorē accusare Qr actio quasi pupilloꝝ est
dicto. §. cōsequēs. Qr vidim⁹ qui possint accusare curatores
et dic q hij qui tutores qr ea q̄ dicta sūt d tutorib⁹ pcedunt in
curatorib⁹ et cōiūctōe rubricaꝝ q̄ simul d tutorib⁹ ꝛ curatorib⁹
loquūtur. Et vltra psonas que pñt de suspecto tutores accu
sare pñt adulti suos curatores accusare qd pupilli pñt d suis
tutorib⁹ vt isti. d suspec. tu. §. pñs. et. v. ipuberes et i dicta. l. iij.
Et qd dictū ē tutores posse accusari itellige de oib⁹ siue sint te
stamētarij siue legitimi siue datiui insti. eo. §. ostendimus de

suspec.tuto. Et procedit in tutorib⁹ et curatorib⁹ minorꝫ furi⸗
osi prodigorꝫ ventris ⁊ bonorꝫ dicta.l.iij.§.nõ tantum. Et
notandũ est ꝙ accusatio suspecti locũ hꝫ i tutorib⁹ ⁊ curatori
b⁹ q̃ gesserũt. Nã si non possunt suspecti accusari sꝫ remouẽdi
sũt.l.et enĩ.§.fi.ff.eo.§.sꝫ añꝗ. Tercio supra quesitũ fuerat
principaliter corã quo pñt tutores ac curatores accusari. Et
dic breuiter obmissis argumentationib⁹ q̃ fieri possent ꝙ co⸗
ram illis iudicib⁹ vl'.mg̃ratib⁹ a quib⁹ dãtur de quibus supra
visũ Q: ad eũ ꝑtinet destitutio ad quẽ ꝑtinet isti. ⁊ in.c.ad
monẽt et in.c.qõ indubijs de renũ. et in auctẽ.de deffen.ci.
§.interim.coll'.iij.ff.de.ori.iur.l.iij.§.et cũ placuisset. facit ad
id.l.nichil tã naturale.ff.de re.iu.c.vnico de rerꝫ ꝑmuta.li.vi.
Et durat accusatio suspecti ꝙtũ tp̃s tutele. Q: finito tẽpore
tutele cessat accusatio sꝫ agẽdũ ẽ actione tutele dicta.l.tercia
de suspec.tu.§.q̃ri et isti.e.§.sꝫ si suspecti. ⁊.C.e.l.ij. Proce
ditur autẽ in accusatione suspecti tutorum vel curatorum. Q:
ad habentur iudices vel magistratus eorum cognitio ẽ ꝙ fa⸗
cta delatione ac propositis causis suspicionũ inquiritur veri
tas ꝑ mg̃ratũ vel iudicẽ ⁊ cõperta sit remotio Sꝫ si tutor ali⸗
quo vinculo necessitudinis. vel affinitatis pupillo attinet ñ
remouet̃ sꝫ curator ei adiungit̃.ff.de suspec.tut.l.si tutor ⁊ vl⸗
tra hoc punit̃ per.l.i.fi.ff.ð suspectis Sꝫ q: pena nõ ẽ ibi ta⸗
xata.ꝑ tex.glo.sũmistas necꝫ docto.ꝑut specifice taxari pt̃ q:
multimodis pt̃ male versari tutor ĩ qb⁹ diuersificaretur pena
idõ relinquẽda ẽ arbitrio iudicis.ff.de penis.l.ij. faciũt q̃ notã
tur i.l.nisi.C.de admi.tuto. ⁊ in.c.ð causis de offi.dele. Eff⸗
ect⁹ aũt accusationis suspecti sũt ꝙ remouet̃ vl' si sit cognat⁹
⁊ affinis vel patron⁹ adiũgit̃ ei curator vt dictũ ẽ Ali⁹ effect⁹ ẽ
q: ꝓbata cã suspitionis ñ reponit̃ ẽt oblata satisdatione ꝑ.l.
suspectus ⁊ sequẽ.ff.de suspec.tuto. Est et terci⁹ q: si ob doluꝫ
remoueat̃ efficit̃ ĩfamis ĩsti.eo.§.suspect⁹. Est et quart⁹. q: pu
nit̃ arbitrio iudicis vt supra dictũ ẽ. Est pariter ⁊ quint⁹ q: ex
ꝓpria eorũ substãcia omne detrimẽtũ pupillis vl' adultis qð
ex male gesta vel indebite obmissa administratione substinu
erũt.l.fi.in prin.C.ð admi.tu. ⁊ in rubro ⁊ nigro.C.si tutor ñ
gesserit. An autẽ accusatores se subscribere teneãtur ĩspiciẽ⸗
dũ eẽt an ꝑ lenib⁹ vl' atrociorib⁹ cãis ⁊ an sint ꝑsone cõmu⸗
te vl' remote scðꝫ distinctionẽ glo. ⁊ doc.in.c.sup his ð ac. ⁊ ð

quo dicet. infra in ti. de accusa. Fuit etiam supra octavo loco quesitum que sint tutoris potestates ac auctoritates. Et quidem tutorum vel curatorum potestas est probere gerendis ad utilitatem pupilli auctoritatem. et de ad utilitatem quia si pupillus cum auctoritate tutorum ledatur restituitur. l. minoribus et l. etiam. C. si tutor vel curator interuenerit. Est ergo regulare primo quod utiliter gesta per pupillum vel adultum sine auctoritate tutorum vel curatorum non retractantur insti. de auc. tut. §. nam placuit et C. de pcura. l. non eo minus. Secundo quod inutiliter gesta per pupillos vel adultos sine tutorum vel curatorum auctoritate nullius sint efficacie insti. quibus alie. licet vel non. §. nunc admonendi et in. l. si curatorem habens. C. de in inte. resti. minorum et in. l. obligari. in prin. ff. de auc. tu. Sed pro limitatione harum duarum regularum sciendum est primo quod auctoritas tutorum vel curatorum debet esse spontanea et non cohacta alias non valet. l. i. in fi. de auc. tu. ff. secundo requiritur quod in ipso actu interueniat dicta auctoritas et non ex interuallo insti. de aucto. tu. §. tutor Tercio requiritur quod pure interponatur et non sub conditione. ff. de auc. tu. l. et si condicionalis. Quarto quod conditio sua fiat melior alias non obligaretur etiam naturaliter. l. pupillus in prin. ff. de auc. tu. In adultis vero non habentibus curatorem dicimus quod obligantur naturaliter et ciuiliter siue fiant locupleciores siue non. ff. de ver. obli. l. puberes cum sua materia in actibus vero iudiciariis requiritur auctoritas tutorum vel curatorum in ipso processu. C. si aduer. rem iudi. l. cum et minores et quam legitimam personam. l. momentane. Qui si etiam ledantur in illo iudicio restituuntur dicta. l. cum et minores Sed si auctoritas non interuenerit in iudicio et tunc aufertur sentencia pro eis aut contra eos. Et si pro eis valet etiam sine auctoritate per dictam. l. nec omnimus de pc. C. si vero contra eos aut diffinitiue aut inter locutorie si diffinitiue sentencia est ipso iure nulla per dictam. l. cum et minores. Sed si interlocutorie valet. l. si minor ff. de bonis auc. iud. pos. Sed restituitur ut in dictis iu. et C. si aduer. venditorem pignorum in aliis autem actibus extra iudiciariis puta in adeunda vel repudienda hereditate et petenda bonorum possessione nihil agunt sine tutoribus et curatoribus. ff. de auc. tu. l. obligari. §. hereditatem et l. si ad pupillum. e. ti. insti. e. §. neque Adultus vero ad eum obligatur sed restituitur. ff. de acq. heredi. l. impuberibus et de tu. et cura. da. ab his. §. i. et in eo differt adultus a pupillo Unum generale non obmicto quod ubicumque pupillus maior infante fit

locuplecior in ꝯtractu ēt sine tutoꝝ auctoritate facto obligat nō tm̄ naturalit sed etiā ciuiliter ⁊ cōpetūt actōes ciuiles cōtra eū etiā ex illo cōtractu descēdentes .l.ꝫ michi i prin.ff.comoda Si vo sit mior infante tūc nō dant actōes ciuiles ex illo cōtractu descēdētes ꝯtra eū Sꝫ alie gnales rei vē.ad recupandū ea q̄ penes illū existūt.l.i.§.fi.cū.l.sequē.ff.comoda facit ad hoc optie.l.si me ⁊ ticiū in fi.ff.si cer.petat. Et qd dictū est i iudicijs requiri auc.tutoꝝ nō solū ꝓcedit i ciuilib9 ꝫ etiaꝫ in crimialib9 vt i.l.claꝝ. C.de auc.ꝑsten. Itē nota ꝙ pupillus cōtrahere pōt cū tutore auctorizāte alio cū tutore.l.pupillus in pri.ff.de auc.tuto.l.fi. C.de auc.ꝑsten. Quero si tutor ē pn̄s in actu vl cōtractu pupilli ⁊ tacēs vtrū videat auctorizare taliter ꝙ sufficiat glo.in.l.etiā.ff.de auc.tutoꝝ post plura cōcludit ꝙ oꝫ ꝙ loq̄tur alias nō videret auctorisare ⁊c. Quesitū ꝑiter fuerat que ad eoꝝ spectāt officiū ⁊ ad officiū tu.vel cura. spectat inuētariū de boni. pupilli vel adulti.cōficere nisi fuerit ꝓhibit9 vt supra visuꝫ est Et illō mox quo ordinat9 est dꝫ cōficere.l.tutoꝝ vel cura. C.de admini.tuto. Et sub ꝑntia publicaꝝ ꝑsonarū puta notarij. C.de epi.⁊ cler.l.orphanotrophos.,⁊ corā iudice vel mgr̄atu ar.ff.de admini.tuto.l.cyrografis ⁊. C.de cura.furio.l.vlt. Iteꝫ iurare tenentur tutor vel curator de bn̄ gerēdo ⁊ ꝑiter satisdare vt supra visū est in sexto quesito nec dꝫ gerere nisi ꝑstito iuramēto ⁊ facto inuētario.l.fi C.arbi.tute. Itē dn̄t tutores vel curatores gerere illico qn̄ nouerit se datos legitie Qꝛ si ḡ essent dati. Tūc nō iputaret si nō gererēt. C.q̄ dare tu.l nec.ꝯ si ꝓponāt excusatione ⁊ i ea optineāt euitant ꝑiculū nō gestionis Sꝫ si sucūbāt tenent.ff.de admini.tuto.q̄ iussus. Sꝫ si ples sint tutores testamēto dari. Aut testator disposuit q̄s gerere debeat aut nō, ⁊ si nō disposuerit oēs gerēt ⁊ oēs tenebūtur. Si vero d vno cauerit ille geret ⁊ pricipalit tenebit Excusso vero illo ⁊ eius bonis aget cōtra ceteros Qꝛ lꝫ nō gerant honorarij tn̄ fuerūt tutores cū essent obseruatores ⁊ custodes et imputabit eis si ꝑmiserit gere male gerētē ⁊ cur nō egerit ab eo rōem assidue et cur sollicite nō curauerit qualit versetur ille. Sꝫ si plures tutores velint gestiones regionib9 vel negociationib9 diuidere vel ꝙ vn9 vice oīm inter se cōuenire ꝑtor. ꝑmictet ⁊ liberabū

Et idē in curatorib⁹. ff. admistra. tu
tur qlibet ꝑ sua gestione. duob⁹ ꝑ
l. si plures. §. i. insti de satis tuto. § ꝙ si nēo cū sequē. informare
tinet etiā ad officiū tutoris pupilluz morib⁹ bonis corp⁹
et instruere. ff. de admi. tutoꝝ cū plures. §. cū tutor. Itē
pupilli ꝛ salutē ei⁹ dz tueri. ff. ꝺ cura. furio. l. ꝯsilio. i. respō. Itē
debet deffendere īpuberē si ab alio cōueniat. l. tutoꝝ. ff. de ad
ministra. tu. Alioqn remouet vt suspect⁹ vt supra visū est fac
l. cū. q. C. de ꝑ cura. Itē debet ꝑ miore ꝑmittere soluere ꝛ ī iu
ditio ꝯtra debitorē pupilli ꝑ recuꝑando debitis itendere. ff.
de admini. tuto. si tutor ꝛ. C. eo. l. debitorib⁹ D. ꝺ si nō fecerit
tenet ad interesse pupillo ꝑ dictā. l. si tutor D. eā diligētiam
ad bibere dz in reb⁹ pupilli qualez in ꝑprijs. ff. de admini. tu
toꝝ. l. gn̄aliter Et nō solū dz exigere debita ꝑ alios sed etiā ꝑ
se ipm al's. ꝑpetuat actio in ei⁹ preiudiciū. l. quotiēs. §. item si
tꝑali. ff. de admini. tutoꝝ. et sufficit ꝙ ipi tutores vel curato
res noīe pupilloꝝ ꝛ adultoꝝ vel ipi pupilli ꝛ adulti auctori
bus tutorib⁹ ꝛ curatorib⁹ agāt vel deffendāt. ff. de admini. tu
to. l. i. §. sufficit Itē ꝑtinet ad eoꝝ officiū alimēta pupillis da
re. ff. de suspectis tutorib⁹. l. iij. §. tutor. Itē parit ꝑtinet primo
niū pupilli tueri ꝛ gubernare dicta. l. cōsilio. ff. de cura. furio.
Itez reficere bona imobilia ꝛ scd̄m q̄litatez oꝑis taxabūtur
expense. l. lex q̄ tutores. §. ergo. C. de admini. tu. Itez pecuni
as pupilli in emptiorē ꝑdioꝝ cōuertere al's puniūtur. l. nisi. C
de admini. tuto. ꝛ. l. tutor qui reꝑtoriū. §. si deponi. ff. eo. et ꝙ
diu pecuniā indebite detinet sine cōuertēdo ad vtilitatez pu
pilli tenetur ad interesse pupillo dicta. l. tutor q̄ repertoriū. §.
vsure ꝛ. l. nō existimo eo. ti. cū concor. et sicut tenet exigere de
bita ita etiaz soluere credita et ideo si nō soluerit vectigal pre
dij ēphitheoticarij ꝛ ob nō solutōez ꝑdij amissū fuerit tenet
ad iteresse pupillo. l. si tutoꝝ. C. de admini. tuto. inīq̄s tn̄ cau
sas ꝑ pupillo instituere nō dz al's tenet ad interesse. l. polla. ff
de his quib⁹ vt in dig. l. quotiēs. §. sicut. ff. de admini. tutorū
et. l. nō est. C. eo. Et est notandū ꝙ si debitor debitū suū ꝑpri
uni repetat cōfitebit se recepisse. Itē si mutuo ꝑ se de pecuni
is pupilli recipiat poterit se auctore ꝑ pecunia a se recepta cre
ga pupillū obligare ꝑ simili pecunia ꝑ. §. nō tn̄ ī dicta. l. quo
ciens. Item ad officiū tutorū ꝑtinet res minorū nō alienare.

eo.ti.C.de p̄di.minoꝝ. Itē nec cū decreto ex titulo lucratiuo
pōt transferre res minorū.l.fi.§.cū aūt.C.si maior fact⁹ sine d
cre.alie fac.ra.ha. qđ si ita alienauerit reuocare pōt p.l. tutor
ad vtilitatē.ff.de admi.tuto.ꝛ.de.C.admistra.tuto.l.nō omi
Sed tutores magnatū ꝛ potentū p̄nt al.q̄ pauca donare.Q:
liberalitas decet pricipes et tutor ea q̄ decēt pupillū facere po
test Et q: indicēs ess; principi pupillo remittere ambatiatas
alioꝝ magnatū ꝛ principū sine aliqua p̄miatione.ꝛ sine aliq
bus donis.Merito ꝑmittiꝶ tutorib⁹ taliū principū Et mag
natū aliqua donaria tēperata facere vt volūt docto.in dictis
iurib⁹ ꝛ canoniste in.c.sedes de rescrip.faciūt q̄ habenꝶ i.l.ius
alimentoꝝ.ff.vbi pupill⁹ edu.debeat ꝛ.l.q̇ filiū eo.ti.Itez do
tē dare pōt sorori pupilli eo.patre nate.ff.de admi.tuto.l.cuz
plures.§.cū tutor.Et q: supra vise sūt cause i quib⁹ tutor pōt d
pecunijs pupillarib⁹ disponere.Ponam⁹ ꝙ nō habet pecuni
as pupillares ꝓ satisffaciendo creditorib⁹ maritēda sorore sol
uenđ.sallarij magistroꝝ pupilli emēđ.sibi.lib.vel eq̇s ꝛ si ma
gnas fuerit ꝓ faciēdo donaria ābassiatorib⁹ ꝛ alijs necessari
is Queriꝶ an ꝛ quō ꝓuidebit ꝛ dic ꝙ si stāt mobilia q̄ seruan
do seruari nō p̄nt vti fruct⁹ vestes ꝛ similia illa vēdere poterit
etiā sine decreto.C.de admini.tuto.l.lex ꝙ tutores imobilia
vero defficientib⁹ mobilib⁹ cū decreto alienare pōt ob es ali
enū soluendū ꝛ ꝑpter dotes vel donatōes propꝶ nuptias di
cta.l.lex q̄ tutores ꝛ ibi glo.ꝛ in.l.fi.§.fi.C.si maior fact⁹ ꝛ in
l.ob es alienū.C.de p̄dijs mioꝝ In quib⁹ casib⁹ ꝑmisse sunt
alienatōes rerū mobiliū minorū min⁹ dānosarū vel affectas
rū dicta.l.lex que tutores.§.Nec vero et in.l.si in emptionem
ff.de minorū.Et ido cōiter obseruaꝶ ꝙ fit inq̇sitio corā magi
stratu ꝑ modū summarie informationis seu aprisie ꝙ p̄diū sit
min⁹ dāuosum pupillo ꝛ iudex vel mg̃rat⁹ cōstituto sibi ꝙ in
p̄rimonio pupilli nō sūt pecunie numerate ꝑiter nec mobilia
nec suppetūt vsusfruct⁹ rerū imobiliū Et ꝙ necessariū est ve
nire ad fundorū alienationē ꝑmittit tutori vendere p̄diū qđ
reperit min⁹ dānosuz ex inq̇sitione seu sūmaria aprisia per eū
facta vt fieri ꝛ obseruari cōsueuit in alienatione rerū eccl'iasti
carū vt in auc.hoc ius porrectū.C.de sacro sanc.eccl'ie ꝛ in di
cta vēditione sic legitime celebrata ad cautelā ēptoris ac tu

torū vendētis interponit decretū. Postremo restat videre q̄
veniūt in ei⁹ iuditio. Et quid. § quedā veniūt ex iuditio sine
arbitrio directo cōpetente tutori ꝯtra pupillū. Quedā vero ex
iuditio sine arbitrio cōtrario cōpetēte pupillo cōtra tutorem
Et de hoc sūt rubrice exp̄sse. C. arbitriū tutele. ꝛ alia rubrica
mixta. ff. de tute. ꝛ ra. distrahētis. vtrūq; iudiciū cōplectēs vt
ex discursu ei⁹ apparet. Causat quidem hec actio ex tp̄e tutele.
Sed nō cōpetit nisi finita ip̄a tutela ꝛ hoc probat. l. si tutor. §
fine in v̄bo cōpetāt ꝛ. l. sequē. ff. de tutelis et rōnib⁹ distrahē.
Et dat hec actio pupillo ꝛ heredi ei⁹. Sz ip̄i pupillo cū priui
legio potioritatis. l. idē est. ff. qui po. impig. ha. dat etiā ꝛ i tu
torē ꝛ here. ei⁹. C. arbi. tute. l. penul. Cauti tn̄ tutores vt euitēt
ne teneat actione tutele pro his que administrant et in quib⁹
inde male succedit cōuocant dū talia gerūtur parētes agna
tos ꝛ amicos pupilli quorū p̄sentia releuat eū a mala admi
nistratione p̄ glo. singularē in. l. polla. C. de his quibus vt in
dig. Qualit aūt det cōtra heredē dic q̄d lz heredes tutorū nō
sint tutores tenētur tn̄ in q̄busdā quasi tutores. puta inchoa
tis ꝯtra deffunctū q̄d p̄cedit si heredes sint masculi ꝛ legitie
etatis. i quib⁹ dol⁹ eorū p̄ōt admitti Itē in icboatis ꝛ p̄fectis
p̄ quōdā tutorē tenēt heredes sicut tenebant tutores tp̄e mo
te litis ꝯtra eū Nā tale iudiciū transit ad here. quale fuit cōtra
tutorez. ff. de fide ꝛ noia ac here. tu. l. fi. §. paul⁹ ꝛ. l. cū oñdim⁹
eo. ti. ꝛ. C. de here. tuto. l. i. et fi. Ceterū de proprio dolo ꝛ las
ta culpa tenēt heredes vt i dictis iurib⁹ Reuertor ad actio
nē cōpetentē cōtra ip̄m tutorē ꝛ q̄ veniāt in ea. ꝛ dic p̄rio ve
nire res miorū Itē res cōp̄atas pecunia miorū. l. curator. C.
arbi. tute. Itē veniūt reliq. i. debita ex administratōe. ff. d̄ ad
mini. tuto. l. tutorē. ꝛ. l. luci⁹ indubio tn̄ p̄sumit res nō eē em
ptas pecunia minorū sed ex laborib⁹ ip̄orū tutorū. l. si defunc
tus que ad hoc est notabilis. C. ar. tu. Sz iz p̄sumptio faciat p̄
tutore admictit tn̄ pupillus vel adult⁹ p̄ probationes tollere
presumptionē. puta per confessionez tutorū vel per scripturam
inuentarij cui statur in preiudiciū tutoruz. l. fina. §. primo et se
cundo. C. arbi. tute. Item veniūt acquirenda que iuste acqui
rere potuit tutor et non fecit eū et. l. quicquid eodez titu. quod
procedit si talis acquisitio expediret pupillo per. l. pupillorum

ff. de administra. tuto. que in donatione loquitur. Et iō tene
tur pupillo ad interesse et parit cū ex reb⁹ pupilli maiores fru
ctus vel vsuras vel quid simile potuit percipere. ff. de admi:
tuto. l. siue. §. modestin⁹ et. §. itē. Itē veniunt gesta durāte tu
tela. Itē et gesta finita ea Preterea sciendū ē tutorez ꝛ bere
des ei⁹ pupillo ꝛ beredib⁹ ei⁹ teneri actione de rōnibus dist.
vt. ff. de contra. iudi. tu. l. ij. que locū habent cū i tutela geren
da rem ex bonis pupilli abstulit quod si furandi animo fece
rit ēt furti tenetur et vtraqꝫ obligatur nec altera alteraz tollit
Et intendat hec actio tempore quo actio tutele. ff. de tute. ꝛ ra
tio distraben. l. i. §. de rōnib⁹ ꝛ. §. considerandū

Sequitur rubrica de cōtractu feudali siue de feudis

Conueniens est postquā supra vidimus
de cōtractu ēphitheotico in ti. de loca. ꝛ cōduc. vt
aliquid de feudali subnotem⁹ Et q2 diffusa ē mate
ria ea que cōius in practica occurrūt adducā. Pro cui⁹ eui
dentia deduco. xiiij. quisita ꝛ responsiones ab ea ꝑ q̄ patebit
materia satis euacuata Quero ergo primo quid ē feudum
Scdo quottuplex Tertio quib⁹ modis q̄rit. Quarto i quib⁹
reb⁹ ꝯstituit Quito a q̄b⁹ det. vi. q̄b⁹ det Septio ꝑ quos fiat i
uestitura Octauo q̄lit fiat. Nono de iuramēto ꝛ forma fideli
tatis Decimo quid iuris habeat in re vassall⁹ Undecimo an
ꝛ qn̄ possit alienari Duodecimo de feudi euictione. Tridecis
mo de feudi amissione Decimoquarto ad quē deferat amis
sū ad ꝑmū m̄ dekꝑ scdꝫ sūmā ꝛ gl. lega. ꝛ ciuiles feudū ē be
gniuola actio gaudiū tribuens capiēti cū seruicij retributio
ne Hec diffinicio colligitur ex. c. vnico. §. i primis i quib⁹ cau
sis feudū amictatur q2 feudū amore ꝛ honore dn̄i acquirit ꝛ
datur nō aūt pecunie ꝑ textu d̄ fe. da. mi. valuaso. c. vnico ꝛ
meli⁹ feu. da. vi. l. cōi. c. Sꝫ d̄ iure canonico dicit feudū cōces
sio rei ꝑ homagio facta ita colligit. i. c. ex diligenti de symo:
Sꝫ q2 hoc scire ē modici effect⁹ in practica transeo ad scdꝫ quo
q̄situ fuit quottuplex ē feudū. ad qd̄ ex mēte iuriū ꝛ doctorū
dicere possum⁹ ꝙ tot sūt feuda seu species feudoꝝ quot sūt q̄
litates personaꝝ et modi dādi. Quos prosequor sic nam quo
datur pure libere ꝛ absolute expresse vl' tacite expresse puta q2
iuestitura fit simplicit ꝛ pure vel tacite q2 sciēte dn̄o vassall⁹

possedit faciēdo ea q̄ pertinent ad vassallū vt i.c.vnico de cō
sue. recti feudi. Et tūc tale feudū censetur califficatum califfi
cationib⁹ q̄ veniūt de natura recti feudi que sūt tres principa
lit Prima respectu dātis Scda respectu accipiētis. Et tercia
respectu successionis. prima respectu dātis. Qr dās nō pōt dis
uestire vassallū nisi interueniēte culpa vasa li. vt. i.c. vnico d
natura feudi. Scda respectu accipiētis. Qr accipiens tenetur
ad fidelitatē dn̄o qr feudū a fidelitate dicit seu a fide. c. nulla
p quos fiat iuestitura Nā fidelitas de natura feudi veit qr vas
sall⁹ tenetur dn̄o ad fidelitatē. vt i.c. vni. q̄liter vassall⁹ iura de
bet fideli i illis verbis sicut dz eē vasall⁹ dn̄o in qua veniunt
aliqua in faciēdo. Et aliqua in obmittēdo de q̄bus i.c. vnico
q̄b⁹ modis feu. amitta. Et i q̄b⁹. cāis feud. amittat et que fu
it prima cā bn̄fi. amittē. Tercia erat respectu successorū in cu
ius successione de natura recti feudi pure et absolute vt dictū
est dati nō veniūt nisi masculi vt in rubrica de suc. feu. cū su
is concor. Alia plura possent deduci que pn̄t sub his trib⁹ mē
bris cōprehēdi. Et de quib⁹ p discursuz aliorū quesitoꝝ infra
apparebit. Quoddā vero nō datur pure sz califficate p adiec
tiones pactoꝝ que cadūt i oib⁹ mēbris p̄dictis Nā primo po
test pacisci q̄ vassall⁹ nō teneatur dn̄o ad fidelitatē vt in dic
to. c. nulla. Pōt etiā pacisci vt etiā sine culpa liceat auferre feu
dū puta per lapsū t̄pis vt in. c. vni. de ꝯtrouer. inuesti. §. Itē si
vassallus et de cōtē. inter do. et vassal. §. fi. Pariter ēt p̄t paci
sci circa terciū mēbrū q̄ femine succedāt vt in dicto. c. vnico d
successione feu. §. filia cū concordā. Aliud vero datur sub alis
is cōditionib⁹ ⁊ califficationib⁹ califficatis ⁊ secūdum qua
litates p̄sonaꝝ ⁊ califficationes cōtractuū feudaliū diuersifi
cantur qualitates feudoꝝ Nā primū si ab imperatore imp̄i
ale Si rege regale dicitur. vt in. c. i. de feu mar et duca. et in. c
i. q̄s ducatur dux. mar vel cōmi. Si a p̄sone ecclesiasticis dek
ecclesiasticū dr̄ Si a temporalibus seculare vt colligitur in ti
tulis de his q̄ feu. da. pos. et in ti. episcopum vel abbatem et
in plurib⁹ alijs titulis feudoꝝ Et seculare pariter diuersifican
tur scd̄z dignitates personaꝝ Et iterꝝ cū feudū datur ab alijs
inferioribus īperatore vel rege puta duce march. vel cōmi. et
tūc dicitur liberum feudū cū dignitate vt de alium feuduz in

fine et de feudum mar. Et tale feudū apud vulgum appellatꝛ
honoratū seu nobile. Quodam non nobile seu non honora-
tuȝ ꝙ est quando ꝑcipitꝛ a minoribus vassalis seu valuasori
bꝰ vt de his qui feu da. po. circa principium et de natura feu-
di. c. i. Hodie tn̄ ꝑ q̄ndā cōeȝ vsuȝ oīa sūt in nomine quasi eq̄
ta Et iste sūt species q̄ ꝓueniūt ex ꝑte dātiū ifeudū. Assignā
tur ēt alie species seu differencie ex ꝑte ꝑsonaꝝ accipientium
Nā qn̄qꝫ feudū datꝛ masculis aliquotiēs feminis ⁊ sic qn̄ da
tur masculis dꝛ masculinū. Et qn̄ datꝛ femininis dꝛ feminū
vt de lege corradi. c. i. §. profecto ⁊ de feu. femine. c. i. ⁊ i pluri-
bꝰ iuribꝰ ꝓbatꝛ passus p̄dictis Et iteꝝ masculinū subdistigui
tur. nā qͦdā datū est pr̄i ⁊ alijs masculis descēdentibꝰ. et ta
le appellatꝛ feudū paternū qͦd trāsit ad descendētes masculos
vt in dicto. §. ꝑfecto et q̄ feu. dare pn̄t. §. cū vero ⁊ i pluribꝰ a
lijs iuribꝰ. coll. x. Aliud vero datꝛ filijs et i lud vocatꝛ feudum
nouū. Qꝛ de nouo datꝛ vt in ti. q̄ testes sūt nec. ad ꝓba. no. iue.
c. i. Et iste differētie accipiūtur ex ꝑte capientiū. Alio mō et
vltimo diuersificātur iste spēs scȝ diuersos modos ⁊ formas
infeudādi. Nā primo aliquotiēs datꝛ sine aliquo seruicio. Et
tūc dr̄ feudū honorificū francū et liberū itelligēdū tn̄ ē ꝙ nō
ē a deo liberū quin ad fidelitatē ⁊ ad. c. iuramenti fidelitatis
de q̄bꝰ i. c. i. de no fide. for. teneatꝛ. Qꝛ vt dictū ē de natura fe-
uenit fidelitas. Aliud v̄o qͦd datꝛ cū retētione seruicij. qͦd fie-
ri p̄t vt i. c. fi. de capi. q̄ curiaȝ vēdi et tale nō est nobile nec ꝑ
cōsequēs nobilitat assumētē. vt in. c. vnico. §. ceteri q̄s dica
tur dux mar. vel comes Datꝛ ēt aliquotiēs ad ꝑpetuū ⁊ ali
quotiēs ad vitā et tūc dr̄ ꝑpetuū vel tēꝑale vt de feu. mar. in
pri. et de aliena feu. i fi. ⁊ de feu gar. et gasta l. Et de tēꝑali pos
sent subijci exēpla i materia vsusfructū ⁊ i materia seruitutuȝ
de q̄bꝰ p̄t quisqꝫ exēplificare Aliud datꝛ sine cōditione Ali-
ud cū cōditione. ⁊ si sine cōditōe appellatꝛ simplex et si cū con
ditione appellatꝛ conditionatū que distinctio colligitur q̄bꝰ
cāis amitta feudū in fine ⁊ q̄d sit iuesti. §. pen. ⁊ fi. et si de feu.
cōtro fue. c. vassallꝰ Aliud vero datꝛ cū sacrofidelitatis. Ali
ud vero nō vt ꝑ quos fiat iuesti. c. nulla. al's ē. §. fi. ⁊ ð capitu
lis corradi. i pri. et q̄litꝛ dn̄s ꝓꝑietate. c. vni. i fi. q̄cq̄d tn̄ sit ēt
si ꝑ pactū iuramētū remittatꝛ adhuc tenetꝛ ex natura cōtractꝰ

vassall⁹ fidelitatē tenet dño vt i.c.d forma.xxij.q.v. Et sic cō
mittat vassallus in fidelitatē dño malefid⁹ cēsetur vt i dicto.
c.nulla et illi tales q̇ nō pstāt iuramētū vl' seruiciū bñt vnuz
p se aliud cōtra se Primū cōtra se q̇ nō babentur p parib⁹ vt
de contro.feu.iter pes termi.c.i.et aliud p se q̇ possūt dimit-
tere feudū qñ volūt vt de vassallo q̇ cōtra cōsti.loca.c.i.glo.
in.c.fi.de capita qui curiā vēdi. Unū tñ singulare ē q̇ vassal
lū dimittēdo feudū adbuc tenetur ad seruicia q̄ sūt i obmittē
do.s.nō offēdere ipz dūz vl' ei⁹ familiā vt i dicto.c.vnico i fi.
Aliud vero iportat bomagiū simplex qd tñ bomagiuz icludit
fidelitatē.vt.in.c.idignu d re.iur.i antiquis ⁊ i dicto.c.de for
ma Aliud ē bomagiū ligiū i quo ēt si nō exp̄maf itelligif au-
ctoritas principis reseruata de iure iurā.c.veniētes.et est glo
no.i.cle.pastoralis sup verbo bomeq; legi⁹ de re iudi.⁊ dr le
giū quasi ligatū tenēs iurāt ē ita q̇ n pt sine uolūtate ei⁹ cu
ius ligi⁹ ē bomagiū facere Attamē ex quodaz cōi usu siue ab
usu pluref faciūt bomagiū ligiū dñis ētsubalt̄nis cū i istis feu
dalib⁹ magis stetur consuetudini q̇ iuri eo q̇ coll'.x.cōsuetu-
dines feudoꝝ dicitur ut vult glo.sup v̄bo d nouo i.c.vnico d
noua fideli forma.⁊ iste sūt differēcie i mō ⁊ forma dādi i feu
dum Alie vero sūt differētie q̄ isurgūt ex qualitate itrinseca cō
tractuū feudaliū. Nā qdā est diuisibile qdā indiuisibil. Re
gularif tñ omne feudū ē diuisibile ut si d feu.fue.cōtro.c.oēs
et de natura succe.feu.c.vnico. Sz fallit iducatu marchiona-
tu ⁊ cōmictatu ac baronia ⁊ simil b⁹ feudis dignitatē babēti
b⁹.c.ipialē.§ pterea ducat⁹ de pbi.alie.feu p fre. Est et alia
natura feudoꝝ Nā quedā sūt realia quedā psonalia. et i idez
recidit ista differencia.cū alia quā supra posui de ppetuo et tē
porali Nā quemadmodū perpetuū transit ad beredes sic et
reale Et queadmodum temporale ⁊ transit ad beredes nec p
sonale .Qd aūt reale transeat ad beredes pbaf de feudi suc-
ces.in pri.et si de feu fue.contro.c.omnes. Fallit tam̄ in aliqui
b⁹ dignitatib⁹ d cōsuetudine ut in regno frantie qd trāsit ad
filiū i quo sūt iura primo geniture Superesset vidēdū quia
multa sūt predia que non comprebenduntur sub qualitatib⁹
predictis cuius qualitatis erunt et dic breuiter ut omnia cō-
prebendas q̇ aut predium recognoscitur ab aliquo aut a ne-
mine. Si recognoscitur cadit sub feudo uel ēpbitbeosi. et sub

aliquo mẽbroꝝ p̃dictoꝝ Si vero a nemie recognoscit. tũc dr allodiale. qꝛ a nemine recognoscit. Et ppꝛie dr allodiũ res q̃ est libera vt habet si de feu. fue. cõtro. c. ij. ⁊ infra de pace. iura fir. in fine de quo allodio loqtur glo. in. l. ⁊ si qs in. §. ſꝫ interdũ. ff. de relig. ⁊ sump. fune. ⁊ in. l. penulti. C. de ingenu. et manu Nũc redeamꝰ ad tertiũ quesitũ quo querebat quibus modis feudũ querit. Pro quo p̃mitto supradictas spẽs ⁊ differẽtias. ex quibꝰ appꝫ p quos dari põt feudũ Et potest qs laciꝰ videre in pꝛi o in pꝛin. qui feu. da. po. ⁊ in. c. Itẽ si eps vel abbas. §. idẽ iuꝝ est et in. c. si dñs qui mo. feu. cõsti. po. ⁊ in. c. si qs inuestitꝰ qui succe. tenet ⁊ in. c. clerico de clerico q̃ fa. inuesti. ⁊ in. c. qui a pꝛĩcipe quis dicat dux ⁊ in. c. si qs inuestiuerit de feu. da. vi. l. cõi ⁊ in. c. moribꝰ si de feu. fue. cõtrouer. et i. c. inuestitura p quos fi. inuesti. in quibꝰ iuribꝰ ⁊ eoꝝ concoꝛdancijs põt colligi p quos feudũ dari põt Sed oĩbus calculatis scdm tp̃a nostra hoc querere modici est effectꝰ ex eo ꝙ in tm̃ est gñalis feudalis materia ꝙ plures qui int hr̃e debẽtes nõ sũt enumerati muta hñt feuda que tenẽt ⁊ dant ⁊ ab alijs recipiũt ita vt hodie sint redacti cõtractꝰ feudales q̃si ad istar cõmuniũ cõtractuũ vt inter dãtes ⁊ recipiẽtes paucis fiat dletꝰ. Nec aliud inspicit nisi si dans habeat ad dandũ vendendũ pmutandũ vel infeudandũ. ⁊ accipiẽs ad soluendũ Quibus p̃suppositis ad quiestũ in forma respõdendo quo querebat quibꝰ modis feudũ querit. et dicendũ est ꝙ multis mõis Sꝫ p̃supponẽdũ est ꝙ feudũ siue bñficiũ qđ idẽ est vt in. ca. obertꝰ. §. sciendũ de cognitio. feu. nõ cõstituit nisi in rebꝰ soli veluti in rebꝰ mobilibꝰ vel immobilibꝰ coherentibꝰ. Aut que inter imobilia cõputant vt in dicto. c. obertꝰ in fine Quibus scitis dicere possumꝰ ꝙ feudũ queri põt q̃tuoꝛ modis Primo pactis Scdo paciencia Tertio successione Et q̃rto p̃scriptiõe Primũ pꝛobat in. c. si qs quo tempo. miles et in. ca. i. qui mo. feu. consti. po. ⁊ in. c. vnico per quos fiat inuesti. Secũdũ pꝛobat in. c. pꝛimo vbi glo. sup verbo illiꝰ notabilis de cons sue. rec. feu. Terciũ pꝛobat in. c. vnico. in fi de cogni. feu. ⁊ in. c vnico de gradi. succe. in feu. Quartũ vero pꝛobat in. c. si quis per. xxx. §. si de feu. fue. contro. ⁊ ibi vide Ad q̃rtũ quo querebatur in quibꝰ rebus cõstituitur. Et respõdetur ꝙ queritur i

rebꝰsoli. aut solo coherētibꝰ. aut in his q̄ īnt imobilia cōputā
tur ut in.c.vni.§.sciēdū de cogni.feu. ⁊ de no.feu.c.vni.i prin
et que sūt regal.c.vni. vbi numerant res soli ⁊ solo coherens
tes ⁊ aliq̄ que iter imobilia cōputant Quinto vero ⁊ sexto
q̄sitis satis ꝑ p̄missa rn̄sun est saltē quatinꝰ tāgit quesitū a q̄
bus det Quatinꝰ vero tangit quesitū q̇bus detur laciꝰ rn̄deri
pōt ⁊ dicimꝰ ꝙ dari pōt pat vt i.c.i.de succe.feu.§.filia ibi feu
do p̄rno Scd̄o filijs.c.i.§.sed cū hoc iure q̇ feuda.po. Tercio
nepotibꝰ ex filijs vt in dicto.c.i.§.cū vero corradꝰ Quarto fri
bus vt in eo.§.cū vero.v.frat. ⁊ de his etiā habet in.c.vnico
de gradi succe.in feu. ⁊ de succe.c.vnico Qd̄ aūt dictū est de
filijs intelligit de naturalibꝰ ⁊ legitimis.nō aūt de naturali-
bus tm̄ aut legitimis tm̄.nō primū de naturalibꝰ vt in.c.na-
turales si de feu.deffūc.fue.cōtrouer.Nec de legitimis tm̄ vt
in adoptiuis eo.ti.c.silr nec legitimatis vt i dicto.c. natura-
les.Itē nec ad filios de quibꝰ pactū erat inter cōiuges vt suc
cederēt vt in.c.filij. nati.eo.ti. ⁊ in.c.i.de filijs natis ex mr̄io-
nio ad morga.cōtracto Ad femias vero filias neptes ⁊ silēs
feudū regulariter nō trāsit.c.i.qui feu.da.po.§.hoc aūt notā-
dū et i.c.si femia in.c.an maritꝰ.c.vnico.§.ad filas de gra.suc
ce.in feu.lʒ ex pacto hoc fieri possit vt i.c.vnico de bn̄fi.femine
cū suis ꝯcordācijs. Et i.c.vnico.q̄admodū feudū ad filiaʒ ꝑ
tinet Et iteꝝ qd̄ dictū est de filijs intelligit de aptis ⁊ ydone
is vt in.c.vnico.an mutꝰ vel alter inꝑfec.reti.feu. Et iterū qd̄
dcm̄ est de filiabꝰ succedētibꝰ intelligit si ex filia extarēt filij et
filie tūc masculi excludūt filias vt in.c.vni.de eo q̇ sibi vel he
reditatibꝰ suis An aūt hoc de cōsuetudie regni nr̄i ꝓcedat ifra
videbit.et qd̄ dictū ē d̄ fratribꝰ ⁊ nepotibꝰ ex eis itelligit qn̄ d̄
feudi paterni successiōe querit Qꝛ ad collaterales assendentiū
nō ꝑtinet vt in.c.vnico.§.is vero de gradi.succe.i feu. nec eti
am ad fratrē accipiētis nisi hoc spāliter sit cautuʒ innestitura
vel nisi de cōibus bonis fuerit emptū vel vtriusq̄ noie .Iteʒ
si frater est inuestitꝰ vtriusq̄ noie dn̄o sciente. Iteʒ si frater ac
quisiuit in hostem regis vt in.c.vnico de bn̄ fra. sʒ ad collate
rales descendentiū bene nisi feudū esset nouū vt in titulo im
pater lothariꝰ.c.venire qꝛ tūc collaterales succedunt vsq̄ ad
gradū persone ascēdentis in qua facta est infeudatio in alijs

vero collateralib⁹ descendẽcium nõ est limitat⁹ grad⁹ vt i.c. vnico. §. hoc quoqꝫ qui feud. dare. poss. et in.c. vnico. §. hoc quoqꝫ ꝺ succe. feudi. Questitũ septĩo fuerat ꝑ quos fiat inuestitura et dic ꝙ ꝑ er oẽs illos ꝑ quos feudũ dari p̄t vt in.c. vnico per quos fiat inuesti. Et p̄t fieri per se vel per ꝓcuratorem seu nũciũ vt in.c. vnico de not. feu. §. Itẽ inuesti. Octauo questitũ erat qualiter fiat inuestitura super quo si velim⁹ cõpetẽter respõdere oꝫ ꝙ theoricã a practica queram⁹ que habetur aut saltẽ colligitur ex.c. vnico quid sit inuesti. ⁊ ex.c.i. ꝑ quos fiat inuestitura. In praxi vero seu practica nõ p̄t colligi cert⁹ modus ꝓpter diuersitatẽ stillorꝫ notariorꝫ actamẽ substantialia et reqsita de natura cõtract⁹ vbiqꝫ obseruãtur de q̃b⁹ in.c. ꝺ forma. xxij. q. vi. et in. cap. vnico de noua. fideli. forma. Et in effectu hec cõtinere dꝫ. s. ꝙ sempornius dat ticio ꝓ se ⁊ suis filijs nepotibus et ꝓnepotibus omnibus imperpetuũ descendentibus masculis videlicꝫ naturalib⁹ ⁊ legitimis ⁊c. Talez rẽ ⁊c. in tali loco ⁊c. sic cõfron. etc. Et inde iserãtur generalia cũ cõstitutõe p̄carij. et clausalis solitis apponi scd̃m vulgatũ stillũ notariorꝫ cũ iuremẽto fidelitatis Aut alio iuramentũ secũdũ qualitatẽ feudi. Et finaliter ediciatur iuestitura cũ iuramentis et clausulis apponi solitis que iã satis in stillo inoleuerũt q̃ colli p̄nt i dictis iurib⁹ et i.c.i. de noua. forma. fideli. et queãdmodũ feudũ ad filiũ pertinet.c. vnico. ⁊ ꝺ cõ ces. feu. §. filia et extra de iure iurã.c. ego. Et qꝛ satis apud tabelliones hoc stillatũ ẽ sup̄fluũ reliquit subnectere exempla. Sꝫ remittuntur stillo et praxi notariorꝫ consuetudini prouinciarũ et pactis contrahẽtium. Nonũ quesitũ erat de iuramẽto ⁊ forma fidelitatis hoc ẽ ad que quãta ⁊ qualia tenet vassallus suo domĩo ꝺ quo habetur in.c. vnico de forma fideli ⁊ in c. vnico de noua fide. forma. ⁊ p̄ale.c. de forma Et sciẽdũ ẽ ꝙ in dicto iuramẽto dꝫ auctori. imperatorꝫ vel alteri⁹ sup̄mi principis vti dñi nr̃i francorꝫ regis excipi. vt i.c. vnico. §. fi. de ꝓhi. feu. alie ꝑ frede. Verũtñ ꝙ ꝙ̄ ex iuramẽto fidelitatis vassall⁹ teneatur seruire dño i guerra seu bello. Hoc verꝫ nisi bellũ sit notorie iiustũ aut guerra manifeste irrationabilis. Qꝛ tũc si ñ fuerat ei in guerra nõ ꝑdit feudũ. vt i.c. dño guerrã in pun. inti. hic finit lex nõ tenet ẽt ad seruitiũ vassall⁹ dño suo si dñs ẽ

excõicat⁹ vl' bãnit⁹ donec absolutõe obtẽta. Et ẽ no. etiã q̃ añ q̃
feudũ propter seruiciũ nõ pstitũ pdat oz q̃ vassall⁹ fuerit cer
tificat⁹ et sũmat⁹ p dñz. et vbi dubiũ ẽ an fuerit vel nõ certifi
cat⁹ psumẽdũ est p vassallo. vt dicto. c. dño guerrã. §. ad hoc
q̃n cũq̃. sz et si hec contra dñz faciãt aliud ẽ qḋ p dño facit vi
delicet q̃ i bello iusto vassall⁹ teneẽ iuuare dñz cõtra q̃cũqz
aliũ nõ dñm vassalli ẽt cõtra prẽz fratrẽ et filiũ vt i dicto. c. do
mino guerrã in fi. Pariẽ ẽt excusanẽ a seruitio psonali ipube-
res vt i. c. si quis decesserit. si de feu. deffũcti. Similẽ z pupill⁹
excusatur nõ solũ. a seruitio psonali ymo ẽt a iuramẽto fideli
tatis donec pubescat vt in. c. si minori e. ti. Sz querẽ an cũ
excuseẽ a seruitio psonali et iuramento fidelitatis pro eo q̃ ñ
est in etate iurãdi et seruiendi. et sic censetur suspensa seruitus
vsqz ad tẽp⁹ pubertatis. an saltẽ tenebiẽ pupill⁹ seruire p sub
stitutũ et videreẽ q̃ nõ teneaẽ p. c. si minori p aleg. qḋ releuat
eũ a fidelitate et p. 2ñs a capitulis fidelitatis in q̇b⁹ cadit ser
uiciũ psonale In oppositũ facit. c. ide proxime seq̃ẽs qḋ ici-
pit si q̇s decesserit In vltimis verbis ibi dñ dicit ali⁹ tñ p eo
seruiciũ faciẽs admitteẽ. Pro hoz concordia distingue rẽ an
pater ipuberis decesserit in seruitio bello seu guerra pstito do
mino suo i bello iusto vz p re publica. Aut aliẽ decesserit ĩ tr-
mitate humana i domo sua sine exercitio belli vel guerre. In
primo casu pcedat. c. si minori. s. vt nec p se nec p iterpositã p
sonã teneaẽ seruire intra pupillaritatẽ. Qz ei⁹ pr̃ q̇ i acie deces-
sit adhuc seruire p gloriã itelligiẽ z psumiẽ isti. ḋ excusa. tuto.
§. sz si i bello. ff. ad. l. aquil. l. q̃ actõe. §. si q̇s i collucatione Si
ṽo nõ decesserit i acie vl' expeditõe. sz morte naturali i domo
sua tũc deseruiat p substitutũ iuxta mẽtẽ dicti. c. si q̇s decesse-
rit in fi. et hec sũt que faciũt pro dñis cõtra vassallos Nunc
ṽo vidẽdũ ẽ ad q̃ teneñẽ dñi vassallis. z claz ẽ i primis q̃ te
neñẽ reddere vices mutue fidelitatis vt i. c. vnico ḋ for. fideli.
§. fi. Teneẽ scḋo dñs uassallo facta inuestitura iducere z mic-
teẽ uassallũ i uacuã possessionẽ qḋ si faceẽ recuset teneẽ uassal
lo ad iterẽ z iteri uassall⁹ ad fidelitatẽ seruãdã ñ teneẽ. c. uni-
co. §. fi. z ibi glo. de noua fideli for. Tertio q̃ si dñs fctã iuest.
z recepto iuramẽto fide. nolit i pos. mitteẽ uasallũ ex eo q̃ di-
cta sepe mitere iuestiture nõ liberabiẽ pstãdo iterẽ. Sz cõpel-

litur ad tradendũ possessionẽ. vt i.c.fi..si facta si de feu. defũc.
contro. fue. Habet ẽt vassallus aliõ ꝑ se qꝛ lꝫ vassall⁹ feuduꝫ
alienare ꝓhibeatur inuito dño infeudare tñ p̃t equali.c.si in
ter. §.similiter de legib⁹ cõradi. Decimo quesito respondendo
dicere possumus ꝙ vassall⁹ in primis per inuestiturã efficitur
vtilis dñis cõpetitq; sibi rei vendicatio cõtra occupãtẽ et cõ
tra ab eo vendicantẽ exceptio oppositio et deffentio. potestq;
intentare cõfessoriã et negatoriã ratõe seruitutũ.c. vnico.§.
rei aũt de inuesti. de re alie. fac. Itẽ ꝙ ꝑ iuestiturã nõ solũ effi
citur dñs feudi sibi infeudati. Sꝫ ẽt in crementorũ supuenie
ciũ ad feudũ.c.vnico de contro. inuesti. §.fi. Tercio nõ solũ ef
ficitur dñs a crementoꝝ quinymo ẽt emponomatũ siue meli
orationũ talit ꝙ si feudũ ꝓpter nõ existentiã liberoꝝ vassalli
redeat ad dñm dñs tenetur heredib⁹ vassalli ad melioratio
nes aut ꝑmittere tolli.c. dño guerrã. §. si vassall⁹ in feudo in
ti. hic finitur lex. Quarto qꝛ oẽs fruct⁹ rei feudalis vassallo p̃t
kalẽdas marcij descẽdẽte pertinẽt heredibus vassalli vsq; ad
augustũ dicto.c. dño guerrã. §.is cõsequẽter Querebatur. xi.
an et qñ feudũ possit alienari. Et dicitur ꝙ regulariter feudũ ẽ in
alienabile de iure antiquo. vt in.c. vnico in pri. quali oliꝫ fe.
siue de iure nouo. vt in.c.iperialis. §.ꝑ multas de ꝓhi. feu. ali.
per lotha. et in.c.iperialẽ i prici. de ꝓhi. feu. alie per frede. glo.
in verbo partẽ de succe. feu. Et ratio quare feudi alienatio fu
it et ẽ vtroq; iure regulariter interdicta clara assignatur in di
ctis.c.iperialis et iperialẽ. qꝛ oib⁹ ꝑ alienationes exhaustis
possent seruicia substrahi et vires exercituũ principũ attenua
ri. Et per ide res publica ob nõ deffencionẽ ledi. Et hec ẽ re
gula quare feudoꝝ alienatio interdicitur Plures tñ assigna
ri solẽt exceptiones seu casus exeptati in quibus procedit eti
am d' iure alienatio feudi. Quaꝝ prime pñt premitti ex ꝑte alie
vero ex toto. Et ex ꝑte videretur tollerabilit de iure permissa
alienatio ꝑ. §.i. i.c. vnico q̃lit oliꝫ feudũ vbi videbat fuisse ꝑ
missa alienatio pro ꝑte i oppositũ facit noua cõstitutio frede
rici per alle. i.c.ipialẽ in princi. i verbo vel partẽ. Sꝫ illa ratio
antiqua nũq̃ fuit nec ẽ adhuc bona qꝛ rõ ꝓhibitia alienatio
nis que de toto vtroq; iure veteri et nouo ꝓcedat locũ habu
it et habet in ꝑte Qꝛ quẽadmodũ per alienatõeꝫ toci⁹ cessat

seruiciū vassallaticū in totū ita ēt ita per diuisiones alienatis
onis feudi in tantū posset deteriorari feudū et tanta diminu
tio per venditiones ⁊ alienatōes occurrere ꝙ nulꝰ vassallo
rū haberet de quo posset se vestire dūtaxat et hoc satis pꝫ ad
sensū. Nā si ꝑmitteret̃ feudū cētū librarꝫ ꝓ ꝑte vēdi remaneret
feudū .l. Et si iterꝫ ꝑmitteret̃ vendi feudū quīquagīta remane
ret feudū vigintiquinqꝫ. ⁊ si de vigīti quiqꝫ remaneret feu
dū duodecī cū dimidia remaneret. vi. ⁊ quiqꝫ solidi. et si ꝺ. vi
⁊. v. solidis remaneret tres ⁊ duo solidi dū dimidio ꝺ qbꝰ ñ
eēt possibile solū se vestire ve..imētis cothidianis Cū ergo
mēs iurū de qbꝰ. s. ī nouo q̄sito sit ꝙ vassallus teneat̃ seruit̃
dño ī his que veniūt de natura feudi et forma fidelitatis ⁊ ꝑ
dictas particulares diuisiones vassallꝰ redigeretur ad īpossibi
litatē ꝑstādi. cōuenīētissimo īfertur argumēto quēadmodū ī
toto sic et in parte alienationem interdici accedēte rōne legis
qꝺ in iure est validissimū ar. l. adigere. §. ꝙuis. ff. de iure pa.
et. l. cū mulier. ff. solu. ma. Et cū per ꝑmissas alienationes ces
saret rō infeudationis que ē vt vassallꝰ ea que sūt fidelitatis
ꝑstet. Merito intelligēdū ē int̃ dictā eē omnem alienationē
ꝑ quā ab effectu fidelitatis receditur de quo ī. c. que ī ecclesiā
rū de cōstitutio. Et hoc ꝓbatur ex dicto. c. īpialis. §. hortatu.
et ibi glo. suꝑ verbo vtilitas de ꝓhi. feu. ⁊ alie ꝑ lotha Sed
vidēdū ē an sint aliq̄ casus ꝑmissi in qbꝰ in totū feuduꝫ alie
nari possit ⁊ videretur ꝙ nō ꝑ dictū. c. imperialē in princi. in
his v̄bis sanximꝰ vt nulli liceat. ⁊c. de ꝓhi. alie feu. ꝑ frederi. ꝑ
que verba censet̃ iterdictꝰ omnis modꝰ alienādi ex eorꝫ teno
re Attamē ꝑ eadēmet verba elicit̃ prima exceptio a regula pre
dicta ꝙ liceat alienare. s. dño cōsenciēte. Et hoc ꝓbāt illa ver
ba sine permissione dñi ad quē feudū dignoscitur spectare per
que verba apparet ꝙ volente dño vassallus possit alienare. ⁊
hoc satis clarꝫ ē ꝑ. §. sꝫ si clientulus. versi. si vero in. c. vnico ꝺ
alie feu. qꝺ si nolente dño alienatio facta fuerit reuocare per
c. fi. apꝺ quē vl' quos cōtro. ꝺ be. diffi. etiā ꝑscriptōe lōgi tpis
nō obstāte. c. vnico. §. ꝑterea de capi. cōradij. sꝫ supest quō an
etiā nolēte possit alienare. ⁊ dic ꝙ aut loq̄mur de alienatōe ꝓ
ut est a seipso. s. vassallo abdicare ⁊ tūc ꝑt dño reffutāte seu re
mittente feudū. vt ī. c. i. in fi. ꝺ vassallo q̄ cōtra cōsti. lotha. ⁊

remanet quiet' a seruicijs q̄ cōstituit ī faciēdo. sed non ab his
que consistunt in non faciendo vt ibidem aperit tex. vt supra
dictum est potest etiam se in totum exonerare vassallus alteri
subinfeudādo vt ī. c. imp̄ialē de p̄hi. feu. alie p̄ fre. §. illō quo
q̄ꝫ ꝛ ibi glo. sup̄ verbo aliū Sꝫ queri pōt an in om̄es p̄sonas
cēseat esse iter dicta alienatio ꝛ distīgue iter eccl'iasticas ꝛ se
culares Nā ī eccl'isticas p̄hibet siue alienatio fiat in ꝯtractu vt
ī c. vnico. §. ide pōt de alie. feu. ꝛ rō ibi assignat Q: tale feuđ
nūq̄ꝫ reuersuꝝ esset ad dn̄m siue in v ltima volūtate vt ī dicto
c. imp̄ialē de p̄hi. feu. aliena p̄ frede. in pri. in ill' verbis p̄ aīa
iudicare. In lc'arib' vero p̄sonis distīguēdū est in quos fiat
alienatio scꝫ an in cōiūctos q̄ ab intestato successuri eēnt. Et
tūc ī tales vꝫ ꝛ tenēt alienatio scđm glo. sup̄ v̄bo facta ita in
telligentē tex. in dicto. c. vni. de alie feu. §. ꝛ si cliētul' ī fine in
veri. fratri vero Et clari' p̄bat in. c. i. de alie. feu. pr̄. Si vō ex
neus q: iura p̄alle. p̄hibētia alienatiōeꝫ nō corrigūtur in hoc
p̄ exceptōes r'la firma manet. l. nā qđ liq̄ de. § fi. ff. de penu le.
Hodie tn̄ in ista nr̄a p̄uincia fiūt alienatōes feudoꝝ ꝛ ēphi
teosis irreq̄sitis dn̄is cū p̄testatōe tn̄ in instrumētis solita ap
poni scꝫ retēto bn̄placito ꝛ iure ꝛc. Et maxie actento q̄ꝫ infeu
datōes fiūt vassallis p̄ se ꝛ suis heredib' ꝛ successorib' q̄bus
cūq̄ꝫ. Quo casu q: data est facultas vassallo hn̄di successorē cē
setur data facultas vēdendi donādi vel alienādi ī p̄sonas p̄
missas p̄ ea q̄ le. ꝛ no. in. c. vni. de feu. nō hn̄te p̄p̄riā naturā
feu. Et intm̄ hodie inoleuit iste mod' in feudādi apđ nos q̄ꝫ
feuda deducūtur ī oēm spēm contract' inter p̄sonas p̄missas
Cui ꝯsuetudini ꝛ vsui standū est p̄ §. fi. in. c. vni. de alie feu. sꝫ
pone q̄ꝫ vassall' volūtate dn̄i alienat pure ꝛ simpl'r vel p̄ libel
lū hoc est cū retētione alicui' seruicij animi accidit postea qđ
ipe vassall' recup̄at feudū ab eo in quē alienauerat Queritur
quō ꝛ q̄liter tenebit vassall' post recup̄atiōem feudi. et dic q̄ꝫ
si vassall' gratuitate sine retentiōe seruicij alienauit cū volū
tate dn̄i inde recup̄ando iure p̄p̄rio habebit Sꝫ si cū retētiōe
seruicij vassall' alienat feuđ. ꝛ de volūtate dn̄i. et inde recupe
rat. nō retinebit iure p̄p̄rio. vel p̄ bn̄ficio Sꝫ ad libellū hoc ē
sub q̄litate sub qua trāstulerat vt ī. c. vnico q̄d iuris sit si post
alie feu. va. id recup̄et ꝛ clari' in. c. vnico in fine de inuesti. de re
alie. fa. Notandū tamē q̄ꝫ si alienatio facta fuissꝫ sine volūt

te dñi ꝛ postea vassall⁹ penitentia duct⁹ recuparet ꝑ hoc non
purgaret viciū aptionis ꝑ dictū.c.vnicū.q̇d iuris sit in prin.
Q.ȯ verū ē si vassall⁹ sciēter alienet sec⁹ si ignorāter qꝛ tūc nō
apperit̄ ꝑ.c.vnicū de cōtro.inter do.ꝛ empt̄st. Sil'r nec purga
tur vicū imo ingrauat̄ ꝑ simulationē ꝯtract⁹ si vassall⁹ sub co
lore infeudatōis vēdat vel ꝑmutet fingēs p̄ciū venditōis es
se p̄ciū inuestiture vt in.§.callidis de prohi.feu.alie.ꝑ fred. Sꝫ
querit̄ an vassall⁹ irreq̇sito dño possit ꝑmutare.ꝛ dic ꝙ non ꝑ
c.si q̇s quo tēpo.miles. Sed iterū querit̄ an si dñs alienet ca
strū uel curiā ad causaꝫ quoꝝ habeat plura feu.an ex dicta ali
enatione cēseātur aliena feuda uel bñficia si spāliter dictū nō
fuerit.dic ꝙ nō in tit.si de feu.deffūc.c.in gn̄ali ꝛ de capi.qui
cu.c.i. Notandū etiā est ꝙ in alienatōe allodij nō uenit di
strict⁹ ꝛ iurisdictio dñi sub cui⁹ districtu ꝛ iurisdictione.allodi
um cōsistit.c.unico de pa.iura.fir.§.ad hoc q̇ allodiū Dubita
tur etiā an possit in dotē dari ꝛ uarij uaria dicūt cōis tñ opi
nio uidet̄ ꝙ qñ uassall⁹ accipit feudū pro se ꝛ suis ut cōiter fit
Tūc pōt in dotē dari ut in.c.i.de eo q̇ inuesti.a sempro.acce.ꝛ
in.c.i.de eo.q̇ sibi ꝛ here.suis nota in.c.que i eccliaꝝ de cōsti.
Sꝫ nūc ponam⁹ ꝙ aliquis prohibitus alienare uult reffutare
feudū in manu dñi ad fines ꝙ dñs de illo iuestiat eū in cui⁹
renūciat fauorē seu reffutat An dñs poterit alteri ꝙ ei in cui⁹
fauorē renūciatio seu refutatio facta ē cōferre Et dic ꝙ si renū
ciatio facta ē in fauorē ab itestato succedere debētiū nō pōt al
teri cōferri ꝛ nō nocet ifeudatio alteri facta Si v̇o facta sit in
fauorē nō debētiū succedere puta extneis.et tūc i optione dñi
est retinere uel cui uoluerit cōferre nisi renūciatio fuerit cōdi
tionalit̄ qꝛ tūc nō possꝫ obstāte cōditione renūciatōis ar.eoꝝ
que hñtur i.c.unico de reꝝ ꝑmutatio.i sexto.et qꝛ diximꝰ ꝙ uas
sall⁹ feu.irreq̇sito dño alienare nō pōt querit̄ an ecōtra ꝛ dic
ꝙ nō nisi alienū ineq̄lē vl' in potētiorē Qꝛ alienādo in miorē
fit p̄iudiciū vassallo ꝑ ea q̄ le.ꝛ no.in.c.inf.§.ex eadē de.l.co
tradi.ꝛ in.c.bñficiū si de feu.deffūc.Sil'r ubi dcm̄ est ꝙ uassal
lus possit infeu.itelligere dūtñ ineq̄lē ul' maiorē Qꝛ alienādo
in minorē p̄iudicaret dño dicto.c.ꝫ.si inter.§.sil'r. Duodecimo
querebatur de feudi euictione. Et prima facie uideretur ista q̄
stio sup̄flua. Quia in feudo.est quedam donatio.§.in primis
in.c.unico in quib⁹ causis amittatur Sed ex donatione que

incipit a traditione donator nō teneř de enictione.l.aristo.§ fi.ff.de dona.Ergo idē in feu.In oppositū facit principiū dicte.l.aristo.ꝙ ex donatōe causata donator teneat̃ de enictione q꞉ b꞉ mixtū negociū.Et de hoc motiuo trāseūt iura feudalia disponētia dñm teneri de enictōe vassallo Sed est videndū de quali ꝓ quod distinguēdū est an dñs ignorās rem posse eninci tradiderit Et vassallꝰ ꝑiter ignorans rē enincibilē acceperit.et tūc cadit enictio simplex seu simplicis valoris rei feudalis Si vero vterq꞉ sciuerit rez posse enic.Tūc nō tenetur de enictione nisi specialr̃ sit cautū Si vero dñs sciuerit ⁊ vassallus ignorauerit teneř dñs vt in.c.vnico in prin.de inuesti.de re alie fac.Sz querit̃ cū regulariter de iure emptor teneat̃ denūciare venditori enictionez anteq̄ꝫ venditor teneat̃.l.si rem quaz michi.§.fi.ff.de enictione.An idē sit in feu.et dic speciale in feu.licere vassallo agere et cōueniri etiā nō certificato dño c.si vassallꝰ si de feudo.deffunc.⁊.c.vnico de cōtro.inter vassallū ⁊ aliū de bñficio Sed ponamꝰ ꝙ dñs fuerit vocatꝰ ad deffendendū causaz enictionis ꝑ vassallum ⁊ inde subcubuit vassallꝰ.tūc dñs teneř vassallo ad extimatōez rei feudalis bita cōsideratōe tēpoꝝ rei iudicate.et si nō possit dare: silē feudū teneř dare cautas pecunias cōuertandas in ēptionē fundoꝝ feudaliū silis valoris ꝓut hec ꝓbant̃ i.c.vni.si de feudis vassallꝰ ab aliquo iterpella fuerit ⁊ dñs euz deffendere noluerit cū ibi glosatis hodie tñ cōiter ꝓuideret in ipis cōtractibꝰ per stipulatōez expssaz ⁊ q̄si supflue reliquūtur iste iuris cōis specialitates.Quesitū decimotercio fuerat de feudi amissione h꞉ est q̄rere q̄bus modis ⁊ causis feudū amittitur p̄mitto igr̃ ꝙ regulariter feudū sine culpa nō amittit̃.c.i.i pri.de natura feu ⁊ de feu.sine culpa nō amit.c.i.⁊ quo tp̄e miles.c.iij.Dictum est regularit̃ q꞉ aliq̄ feuda reuocātur ad nutū vt supra dictum est i aliis vero restat q̄ritū et dic ꝙ tot quot sūt mōis cōtra veniendi forme iuramēti fidelitatis noue siue veteris cōprehēse in duobꝰ capitulis ⁊ titulis contiguis uno de forma fidelitatis ⁊ altero de noua forma fidelitatis resolutis in illo uersiculo in dicto primo capitulo posito scilicet incolumē tutum honestū vtile facile ⁊ possibile que tex.ibidē exponitur hoc modo incolumen hoc est ne sit i damnum domino de corpore suo.Et ideo uassallus deserendo dominum in bello in des

sensū ꝛ nō puidēdo ei⁹ in colūniati.priuatur feu.in.c.vnico ī
prin.quib⁹modis feudū amittatur ꝛ i.c.vnico.§. Itē q̄ suū q̄
fuit pria cā bn̄ amittat Itez si potuit liberare dn̄m a morte ꝛ
nō liberauit feudo carebit.c.fi.de aliena feu.pater Itez si pso
naz dn̄i assaliauerit vel castrū ei⁹ vel vicū etiaz alienū sciens
dn̄m vel dn̄am ibi esse vt i dicto.c.vnico qui mo.feu.§.simili
ter et in.c.vnico.§.porro que fuit prima cā vel impias man⁹
in personā dn̄i vbicūq̄ ingesserit vel morti ei⁹ veneno gladio
vel aliter insidiat⁹ fuerit in.c.vnico q̄ fuit prima cā.§.porro ꝛ
intellige cū effectu scz ꝙ sequatur effect⁹ Qꝛ p solas insidias
affectās nō punitur.c.si voluerit de capi.qui curi̅.vendi. Et
idē si pditorie occidat familiares dn̄i simł cū eo babitantes
vti si fratrem dn̄i Aut nepotem ex filio vt in dicto.c.vnico q̄
mo.§.li frēm et ad.c.si quis in titu. An ille qui interficit frēm
ꝛc. Rn̄detur ꝙ ibi frat̄ nō erat de familia Uel scd̄o nō fuit oc
cisus pditorie vel tercio nō pdit vt aplicetur dn̄o sed puenit
at ad agnatos Itez idem de q̄cūq̄ psona cōiūcta dn̄o i qua
parricidij crimē occurrit vt in dicto.c.vnico que fuit prima cā
§.si vero nō in dn̄m et sūt ille psone in quib⁹ pricidiū incurrit
i ascēdētib⁹ ꝛ dscēdētib⁹ in infinitū. In collateralib⁹ v̄o in frē
et sorore patruo auūculo amita psobrina cōsobrino ꝛ in quis
busdā affinib⁹ vti vxore nuri genero socru victrico priuino p̄
uigna ꝛ in legitimis parentib⁹ vti patrono ꝛ patrona d̄ quo
in.l.i.ꝛ.l.frater ꝛ.l.s; sciendū et.l.cū pater de parri et qd̄ dictū
est de offensa in psonā dn̄i nō solū pcedit si ex psona vassalli
ingeratur iniuria facti ymo etiaz si p filiū vel aliū domesticū
vassalli dn̄s offendatur.c.iperialē.§.insup de pbita feu:p fre
de. S; liberat̄ vassall⁹ adducēdo offensorē ad dn̄m qꝛ per boc
disauo are boc est ratū nō bre videtur Silr si vassall⁹ vassalli
dn̄m offenderit ꝛ vassall⁹ requisit⁹ a prio vassallo vt dn̄o offē
so satisfaciat si nō fecerit priuat̄ feudo.s; nō reuertit̄ ad primū
dn̄z s; ad vassallū qꝛ p requisitōez ꝙtū est in se purgauit vici
um vt in dicto.c.imperialez.§.illd̄ ꝙ pariter amittitur retēto
themate predicto si ille prim⁹ vassall⁹ offendit dn̄m ꝛ euocat̄
a scd̄o vassallo ad ipm̄ dn̄m qꝛ resoluto iure datoris resoluit
tur ius acceptoris dicto.capi.vnico qui modi.feu.§.rursus.
Itez si dn̄m accusauit vel in causa accusationis testimonium

cõtra eũ dixit priuand⁹ est feudo vt i.c.sacramẽtũ.§.siũr de cõ
sue.rec.feu. Jtez si delator dñi fuerit dicto.c.vni. que fuit pria
cã.§.sed ⁊ q̇ delator in.c.graue de exces.pla. Jtez ⁊ si pro dela
tore fideiussit vel suo testimonio eũ iuuit spōte vel fuit spon
aduocat⁹ cõtra dñm vel si sentẽtiã cõtra dñz tulit q̇ fuit repa
ta in casu appelli ꝙ vide ⁊ limita vt in glo.magna i dicto.§
sz et q̇ delator que fuit pria cã. Jtẽ si potuit dñz inclusũ libera
re ⁊ nõ liberauit vt i dicto.§.sz ⁊ q̇ delator. Sequit̃ tutũ ⁊ su
ꝑ isto v̇bo cadũt alie cause bñficij amittẽdi ꝯcernẽtes deffect⁹
circa tuicionẽ ꝑsone ⁊ exponit̃ in.c.de forma fidelitatis. Jstō
verbũ tutũ hoc ẽ ne sit ei in dãno de secreto suo vł de muniti
onib⁹ suis ꝑ q̄s tut⁹ esse pōt Sup quo cadũt casus sequentes
in quib⁹ bñficiũ amittit̃. Prim⁹ si cũ inimicis sui dñi amiciti
as copulauerit.c.vni.§.pterea que fuit pria cã contrario sensu
qꝛ cũ teneat̃ reuelare iĩmicos dño ergo faciẽdo pacem cũ eis
tenet eos secretos ꝯtra formã fidelitatis ꝑ hoc etiã est glo.or
dinaria in.l.i.§.cũ patron⁹ sup verbo cũ inimicis.ff.de offi.p
sec.vr. Jtez sub hoc mẽbro cadit Si vassall⁹ secretũ dñi reuelet
vt in.c.vnico de no.for.fideli ⁊ ibi glo.sup verbo pandã que
limitat de secreto reuelato in dãnũ dñi Jtez ⁊ sub hoc mem
bro cadit si vassall⁹ presciuit cõtra dñm quemlibet a saltũ vel
mortẽ vel captionẽ vel ei⁹ patrimonij iacturã ⁊ dñm nõ cer
tiorauit q̄꞉ citi⁹ potuit vt dñs possz ꝑiculũ euitare dicto.c.vni
§.pterea q̇ fuit prima cã he.amitten. Jtez si dñs guerrã faciet
eũ nõ adiuuet vel deffend[illegible]t.c.dño guerraz cũ distinctiõe in
de qua in textu scz si iustũ fuerit bellũ dz eũ adiuuare aggredi
endo ⁊ deffendendo Si vero iniustũ debet eũ adiuuare deffẽ
dendo Sed in prio ꝑdit in scd̊o nõ ꝓpter tacitã exeptionem
Et in bello iusto tenet̃ dñm adiuuare cõtra patrẽ filiũ ⁊ frēm
sed nõ ꝯtra superiorẽ dñm dicto.c.dño guerrã in fine Ho
nestũ qd̊ verbũ exponit̃ ꝑ textũ vbi supra d̊ forma fidelitatis
hoc est ne sit dño in damno de sua iusticia vel de alijs causis
que ad honestatẽ ei⁹ ꝑtinere videtur De quo faciam⁹ duo mẽ
bra primũ quatin⁹ concernit iusticiã sub quo mẽbro cadũt ca
sus sequẽtes scz qñ vassall⁹ denegat dño suo iusticiã facere di
cto.c.vni.q̇ fuit prima cã.§. Jtez q̇ dño Et possent hic appli
cari alij casus de quib⁹ supra dixim⁹ scz qñ dñm accusat denũ

ciat testificat vel iudicat Secūdum mēbrū p̄missum qn̄ vassall⁹
facit aliq̄d cōtra honorē dn̄i ꝛ ei⁹ honestatē cōtinet casus se-
quētes. Primo si dn̄m cucurbitauerit vel p̄ eū nō steterit Itez
si cū vxore dn̄i turpiter luserit. Itē si cū filia dn̄i aut nuru aut
nepte ex filio. Aut cū sorore dn̄i habitantib⁹ in domo dn̄i cō-
cubuerit p̄ut hec colligūtur in dicto. c. vnico qui modo feu. §.
Itez si fidelis Idez si vxorez dn̄i conat⁹ est tradere adulteran-
dā inimicis dn̄i vt colligit ex glo. sup̄ verbo cōcubuerit ī di-
cto. §. Itez si fidelis: Et idē gn̄aliter si q̄scūq̄ graues ꝛ inho-
nestas iniurias honor nomis et fame dn̄i denigratorias intu-
lerit. c. vnico que fuit prima cā. §. porro versus vel alias. Uti-
le hoc verbū exponit tex. supra de forma fidelitatis vtile hoc
est nescit dn̄o in dāno de suis possessionib⁹ et sub isto articu-
cōprehendūt ca. p̄missi de accusatōe ꝛ denūciatōe q: nō p̄nt
fieri sine dāno honor. Itez qn̄ p̄stat aduocationē in cā ꝯtra
dn̄m vt in p̄alle. glo. in. §. sed ꝛ q̄ delator que fuit prima cā et
de alijs infra exēpla subnotabim⁹ Facile hoc verbū etiā ex-
ponit vbi supra in. c. i. de forma. fidelitatis vt scz q̄d facile est
et leuiter expleri potest. non reddat difficile. et idem de verbo
possibile quod etiam exponitur ne id quod est possibile iple-
ri ꝛ expleri dn̄o reddat impossibile de quo facile est exempla
subnotari adhiciendū est q̄ non sufficit q̄ vassallus abstine-
at a dando consilium auxilium aut iuuamen ꝯtra dn̄m. quia
vltra hec q̄ requisitus de dādo consiliū dn̄o illud det alioq̄n
si dare recuset cōmittit vt in dicto. c. vnico de forma fideli. §.
sed q: itē nec sufficit q̄ vassall⁹ abstineat ne dānificet dn̄m in
bonis que hz imo oz q̄ iuuet dn̄m ad recup̄andū rez amissa.
et recuperata deffendat ne iterū amittātur vt in. c. vni. de no-
fideli forma. qui vltimi casus cōprehendi p̄nt sub v̄bo tutuz.
Ultra hec perdit bn̄ficiū seu feudū uasallus qui habitum re-
gionis assumit capitulo unico de milite uassallo qui ar. belli
depo. quia factus miles dei desinit esse miles seculi nec perti-
net beneficium ad eum qui non debet gerere officium. Item
idem si efficiat cleric⁹ ut in. c. qui clericus efficitur si de fru. de
func. Item si efficiat mut⁹ surd⁹ cec⁹ claudus uel al's inhabi-
lis ad seruicium priuat ut in titu. an mutus. c. mutus. Itē cō-

mittitur si vassallus neget feudū vel feudi partem vel condi-
tionē feudi de lege contra.c.ij.et.c.vasallus in vtroq3 si de fe.
defunc. Itē aperitur feudū dño si vassall⁹ sine permissione do
mini feudum alienet vt in.ti.de ꝓhi.feu.alie ꝑ lotha et ꝑ fre-
de Nec submouetur dñs p̄scriptione.x.vel.xx.annoꝝ. vt in.c
§.p̄terea et ibi.glo.super verbo prescriptione de capi. contra.
Et ꝓcedit siue in totū alienet per iura p̄dicta siue in partez q2
ꝑ ꝑte priuatur. que fuit prima cā.c.vnico.§.illud eñi certū et
in.c.si vassallus de va.cōtra cōsti.lotha. Postremo ⁊ gene-
ralit̄ vassall⁹ amittit feudū si quōcūq3 sacro fidelitatis ⁊ capi-
tulis in eodē cōtētis cōtrauenit in.c.vnico de for.fideli.⁊ i.c.
de no.for.fide. Et iō si neget feudū et cōmitat̄ ꝑdit ius qd̄ in
feudo hēat ꝑ lec.⁊ no.in auctē.de trien.⁊ semi.§.illud quo
q3 in iudicijs coll̄.iij. Illō aūt sciri oz ꝙ licz oliz ꝑmissuz es-
set vassallis īferiorib⁹ qñ vellēt auferre feudū hoc tam̄ hodie
correctū ē ꝑ.c.i.de natura feu. in fi.et de fe.da.nūmis valua
so.c.si minores q2 feudū sine culpa amitti non dz vt supra di-
ctū ē Et si iudex prudēs cognoscere velit qñ ⁊ ex q̄b⁹ cāis vas-
sall⁹ priuari debeat bñficio seu feudo ꝓponere dz istā cōside-
rationē et doctrinā quā dat tex.i fi.hic finit lex.c.vnico.§.ad
hoc ꝙ̄ tocūq3 qui admonet iudices p̄ōptiores esse debere ad
soluēdū vassallos qui īpetuntur de infidelitate et aptione ꝙ̄
ad cōdemnandū. Scdm̄ cōsiderare magnitudines īgratitu-
dinū ex ꝑte vassalli quō ei vassall⁹ ꝙ̄ hūilit̄ ꝙ̄ duote ꝙ̄ beni-
gne ꝙ̄ fidelit̄ erga dñm suū debeat se habere poti⁹ ex naturali
⁊ bonis curiaꝝ cōsuetudinib⁹ p̄t ꝑcipi ꝙ̄ aliqua lege aut scri-
pto aliquo possit cōprehēdi.c.vnico.§.si quis ei dixerit i qui.
ca.fe.amitta. Et habito tēperamēto hoꝝ cemētoꝝ cū pruden-
tia iudicātis iusta ⁊ equa ꝓdiet sententia. Q2 nō semꝑ oz iu-
dices ad textuū rigores īclinari vbi aliqua equitate scripta p̄t
iuuari. Amittit ēt feudū vassal⁹ qui tp̄e debito nō petit inue-
stiturā a dño feudi.s.itra annū ⁊ mēsez in successore.c.vnico
quo tēpore miles.⁊c. Aut ītra ānū et diē i tp̄e vl̄ al's acquirē-
te vt in.§.p̄terea.c.īpialē de ꝓhi.fe.alie ꝑ frede.vl̄ intellige.§.
p̄terea in nō milite ⁊ dcm̄.c.vnicū de mili.vas.in milite qd̄ ꝓ-
cedit tā in successore accipiētis ꝙ̄ dātis nisi iusta cā īteruene-
rit veluti mortis inimiciciaꝝ capitaliū vt in.c.vnico.quo tp̄e

miles. Vel infantia vel pupillaritas.c.si qs sit de feu.defun.vel si dñs sit tali crimine notatus q vassall⁹ ad eũ honeste ꝛ salua conscientia accedere nõ possit dicto.c.i.quo tẽpo.mi.ꝛ ibi glo.sup verbo ĩfamia vel iusta absentia absens dicto.c.i.i fi. Sciẽdũ tñ est q si dñs post elapsũ tps pdictũ recipit seruiciũ vassalli sine protestatõe remittere videt ius aperitionis et cõmissi glo fi.i dicto.c.i.quo tẽpo.miles priuatur etiã feudo vassall⁹ qui reqsit⁹ recognoscere et fidelita.iuramẽtũ pstare recusat.vt in.c.vnico q̃ fuit prima cã.§.est alia cã q pcedit in feudis sub fidelitate traditis vt ibidẽ.Et ẽt tẽperamẽtũ recipit dũ tñ dñs ecognitionẽ et fidelitatẽ recognosci temporibus debitis petat.Qr si oĩ anno peteretur p hoc nõ priuaretur vassall⁹.c.et si vassall⁹ si d feu.defunc.Nã quantocũq tpe steterit vassallus dũ tñ dño petenti recognoscat et fidelitatẽ ac seruicium pstet nõ priuatur.c.licet vassall⁹.e.ti.et meli⁹ in ca.dño guerrã in ti. hic finitur lex q̃ tex.remittit oĩa arbitrio iudicãtis.s.vt ex petitõe ꝛ responsione arguat an sit cõtumatia vel nõ.Et nota verbũ diu in dicto tex.positũ p qd ĩportatur tempus decẽ vel viginti ãnorũ.vt nota.in.l.ij.in glo.diu.ff. de acq pos.vel remittitur arbitrio iudicantis vt vbi glo. quã sequitur hodie cõsuetudo et cõis obseruancia dñorũ habentium emphiteoses ꝛ feuda qui nõ faciũt recognosci p emphi vel vassallos nisi de decennio in decenniũ qne cõsuetudo ẽ tenẽda.Nã si passiz possẽt ẽphi.vel vassalli artari ad recognoscẽd ꝛ ñ recognoscẽtes puari multi paupes rudes et indocti ẽphi. et vassalli credentes nõ male agere sine culpa suis emphiteotib⁹ et feudis q nõ lz priuarẽtur.Itẽ aperitur feuduz si vassallus etatis legitime non iuerit cũ dño in expeditõe.vel aliũ promiserit dño acceptabilẽ vel dño pro quantitate feudi stipẽdia milicie persoluerit reqsitus conuictus feuduz perdet de pace iura fir.§.fi.Et dr quantitas debita stipendij feudi qñ vassallus q nõ vadit vel mittit acceptabilẽ ad expeditionẽ dimidia ps reddit⁹ feudi vnius anni.vt in.c.iperiales §.firmiter de phi.feu.alie p frede.Itẽ priuat feudo nõ culpa sui sed vitio contract⁹ et qñ in fraudẽ dñi dat ad longũ tempus per modum cõtract⁹ libellaris hoc est cũ retentione certe pensionis vel partis fructuum vt in.§.rursus qui mo.feud.

amitta Adde generaliter priuat vassall9 feudo ex oib9 cāis ex q̄b9 pōt quis exheredari vel matrimonia cōtracta dissolui vel donatōes reuocari que satis sūt in iure diffuse Et quilibȝ curiosus lector p se poterit pquirere. finalr aduertēdū ē q quia vsus ꝛ obseruantia feudorum variatur secundum consuetudines ꝛ ritus prouinciarum et locorum ita vt vix in ipsa materia certa regula possit dare vt in. capitulo vnico de cog. feu. iō cōpilatores vsuū feudorum voluerūt q p causis et casib9 nō cōprehensis in. x. collatōe vsuū feudoꝝ recurrar ad scripta de iure cōi. vt in dicto. c. vnico de cogni. feu. vltimo q̄ritur vtruȝ dn̄s priuetur pprietate feudi. aliquo casu. et dic q sic. qꝛ quēadmodū vassall9 tenet dn̄o fidelitatē seruare sic et dn̄s viceȝ suo vassallo reddere dȝ alioquin malefid9 censetur. §. fi. i. c. vnico d forma fideli. et dicitur cōmittere quasi feloniā vt i. c. dn̄o si de feu. defunc. et iō amittit proprietatē. c. vnico qualiter dominus ppreta. priuetur vltimo q̄sitū fuit ad quē deferatur feudū amissū ꝛ distingue. Or aut q̄rimus d feudo amisso culpa vassalli. Aut de feudo amisso vicio cōtract9 qꝛ alit ꝛ alit obseruat deuolutio feudi qn̄ p culpā vassalli vl qn̄ p viciū ptractus prout p exēpla appebit. Et primo si p culpā vassall9 priuet feudo p eū bito priuat ipe ꝛ fili9 ei9 nisi de nouo acq̄rant a dn̄o ꝛ nō stēt alij successores qꝛ si starent alij sub motis filijs q̄ vocarētur ad feudū postq semel eēt aptū in fauorē illoꝝ venietiū ad successionē nō posset gratificare seu de nouo infeudare filijs propter ius iā quesitū dictis ad successioneȝ veniētibus vt i. c. vnico si va. feu. priue. ꝛ i. c. si vassallus si de feu. defunc. fuerit cōtro ꝛ ibi glo. q procedit de iure feudoꝝ. Sed de iure cōi filius q̄ nō consensit felonie nō priuatur a successione glo. fi. i. l adoptiuū. ff. de in ius vocan. Sed hoc nō pcedit in feudo eccl'iastico. Or lȝ. vt p̄misū ē i tpali pr p̄iudicet filio ppetuo sec9 ē i p̄lato eccl'ie qꝛ p culpā p eū cōmissaȝ nō priuat eccl'ia nisi durāte vita epi abbatis vl alteri9 psone eccl'iastice feu. tenētis ifidelis de capit'lis cōtra. c. vnico. §. fi. Itē si fuerūt duo fr̄es ꝛ vn9 inuestiturā feudi accepit si postea feudū cū fr̄e dimiserit ꝛ ille q̄ feudi ptē accepit postea pius mediate vēdidit ꝛ sine berede legitio decesserit feudū ad dn̄ȝ reuertit. vt in c. vnico. §. Itē si fuerit q̄bus mōis feu. amittit Itē aduertendū q vassallus nō priuat feudo ex oi alienatōe nisi ex ea quē

sciēt facit vt in.c.de probi.feu.alie ꝑ lotha.⁊ i.c.i.de probi.fe.
alie ꝑ frede. Et qui.mo.feu.amit.§.pe.⁊ fi.⁊ de feu.sine culpa
nō amittē.c. Qz si ignorāter nō priuatur.vt in.c.si vassallꝰ
feudū si de feu.defunc.et.in.c.vnico de cōtro.inter do.⁊ emp.
⁊ hoc casu stabitur iuramēto vassalli si sciens vl' ignorās vt i
dicto.c.vnico de cōtro.inter do.⁊ em. Sz lausfacto itereē em
ptori recuꝑat vt ibidē ⁊ sic dn̄s in isto casu.s.in vēditōe erro
nea nō hz ius ꝓlatōis seu retinēdi iure ꝓlatōis sed reuertitur
ad vassallū lz ex vēditōe facta sciēter cōpetat dn̄o ius ꝓlatio
nis et retentōis pro ꝓcio quo venditū fuit feu.c.vni.§.porro
qualiter oliz feudū ⁊ ibi glo.super verbo retētio. Et hoc iure
vtitur in ista prouincia. Et est sciendū ꝙ vbi facta est alie
natio feudi in extraneos si alienās habeat filios poterūt re
cuꝑare ab emptore soluēdo ꝓciū venditōis. Sz si nō habeat
liberos et agnati eiꝰ recuꝑare velit recuꝑabunt sine solutione
precij nisi filiꝰ vel agnatꝰ expresse cōsenserint alienatōi vl' eti
am tacite paciendo feudū alienatū possideri ꝑ emptorez ꝑ an
nū vt in.c.ciciꝰ filios si de feu defunc. Et ꝓ omni resolutī
one ad quez habeat deuolui feudū amissū ꝑ culpā distingue
Qz aut feudū est antiquū Aut est nouū ⁊ si nouū tūc felo
nia cōmissa in ꝑsonā dn̄i ꝑ vassallū q feudū nouū accepit ꝓ
iudicat oībꝰ alias succedere debentibꝰ.c.vnico.§.deniqꝫ fi.i
illis v̄bis si tn̄ fuerit ꝓtnū que fuit prima cā bn̄ mitten. Si ve
ro nō deliquit in ꝑsonā dn̄i sz alteriꝰ ꝙ dn̄i.et tūc repellūtur li
beri qui bn̄ficiū accepturi erāt ex ꝑsona p̄ris qz ꝑ maleficiū p̄r
nū expellūtur vt in.capitulo si vassallꝰ culpā li d̄ feu.defunc.
et transmittit ad agnatos in gradu proximiores vt vult glo.
sup verbo vocabunt i dicto.c.si vassallꝰ culpā Si vero feud.
sit ātiquū iterz subdistiguit aut culpa seu felonia ē cōmissa i ꝑ
sonaz dn̄i ꝑ vassallū aut i ꝑsonā alteriꝰ.et si i ꝑsonā dn̄i tunc
dic vt i.§.deniqꝫ i.c.vnico que fuit prima cā vsqꝫ ad.v̄.si vero
nō i dn̄zā tūc fuerit ad dn̄m ⁊ n̄ ad ꝓximos seu succedētes
vassallo vt hāc saltē hēat dn̄s sue iurie vltōez Aut cōmittit
i alteriꝰ ꝑsona ꝙ dn̄i ⁊ tūc dic vt i dicto.§.dn̄iqꝫ.v̄.si v̄o vsqꝫ i
finē.vbi clare tex.loq̄t ꝙ ad ꝓximos deuoluit i scd̄o vero mē
bro pricipali qn̄ feudū amittit ꝓpter vitiū cōtractꝰ ad quez d̄
uoluat ⁊ dic ꝙ aut feu.est ātiquū ⁊ iterz distingue qz aut vici
um cōmittit citra substantiā puta qz de substantia contractꝰ

feudalis feudū ē inalienabile vt de phi.feu.alie.p lotha.ꝛ p fre de. Et tūc si vassall⁹ alienat feudū antiquū nō reuertit̃ ad dn̄m p ea q̄ habētur in.c.i.de alie.feu.pater Sꝫ si feudū sit nouū tūc reuertit̃ ad dn̄m vt i ti.que fuit pria cā bn̄fi.amitten.§.fi.ꝛ de phi.feu.alie p lotha.c.i.in fine Si vero viciū sit commissuꝫ q̄litate puta ꝙ etiā cōsentiēte dn̄o vassall⁹ vēdit sꝫ tn̄ fraude pticipata cū emptore i precio ꝛ mioritate p̄cij vl' quia fingit se dare i feudū ꝛ tn̄ vēdit. Et tūc iterū distinguenduꝫ ē Aut feudū sit antiquū qꝛ tūc p̄ferunt̃ succedētes agnati dn̄o in redimēdo feudo.c.vnico q̄liter olim feu.§.porro.v̄.inj phibēdo.ꝛ rō est qꝛ hoc viciū originat̃ in psonā vassalli vendentis ex cui⁹ psona agnati nō succedūt sꝫ ex psona ātiqua vassalli cui fuit datū antiq̄t⁹ feudū.filij' tn̄ hoc casu repellunt̃ p rōes dictas supra i bn̄ficio amisso p culpā.ꝛ hoc sentit dict⁹.v̄.i phibēdo q̄ nullā de liberis mentionē facit. Si aūt feudū sit nouū in cui⁹ alienatiōe fraus est pticipata p vassallū. Tūc oib⁹ exclusis successorib⁹ ad dn̄ꝫ reuertit̃ vt i.§.callidis de phi.feu alie.p frede.cū suis ꝯcordancijs. Sed possꝫ vltimo q̄ri qꝛ supra vidim⁹ ꝙ dn̄s in aliquib⁹ casib⁹ priuat̃ ꝓprietate feudi ꝙ ad modū vassall⁹ iure qd̄ hꝫ. Queritur ad quē deuoluetur ista ꝓprietas feudi ꝛ dic ꝙ ad vassallū et est casus in quo directū dn̄m cōsolidatur cuꝫ vtili Nec distinguitur an culpa commissa per vassallum commissa in psonam domini aut alterius p quo vide.c.domino si de feu.defunc.contro fue.

Sequitur tercia ps de vltimis voluntatibus:

Que et quales sint supreme hominum voluntates. Tercio dixi ꝙ insinuarē. Et qꝛ decedentium volūtates dupliciter cōsiderantur ex tacita.s.vel expssa volūtate defunctoꝝ de tacita p̄mittaꝫ tractatū quē iura cōiecturant̃ in successione ab intestato decedentiū Ad quorū successionē iura nature affectionis et caritatis ordie seruatis succedētes vocant. Scd̄o vero loco ꝛ ordine de expressa ꝛ scripta testatoꝝ decedentiū volūtate subiciem⁹ tractatū Que quidē volūtates in scriptis redacte. Et si vt plurimū expssam cōtineant testantiū volūtateꝫ. Sunt tn̄ plura ad que propter sensus ambiguitatē recurri oportet ꝙ fiat assensus ad psonaꝫ p cui⁹ mediū collaterales cōiungūtur ei de cui⁹ successione tra

ctatur. Si tñ q̃reres quõ inuicẽ distant oz facere trũcuz de pre
gaij Et tũc frat̃ ⁊ soror patris gaij essent i scḋo filij eoꝝ i quar
to. Et sic dc alijs si velis excedere figuraz infra scriptã. Ex idez
dic in linea sinistra feia transuersali. Nũc vero de non directis
lineis transuersalibus que sunt due dicam⁹ quaꝝ vna est a de
xteraz ascendẽdo. Altera ad sinistraz silr ascendẽdo. Et i col
laterali dextera ascendẽdo locabim⁹ masculos. Et in collate-
rali sinistra ascendẽti femias. Et in primo loco ⁊ tertio gradu
retenta sꝑ successione gaij ad dexteraz ponũtur petru⁹ ⁊ auũ
cul⁹ ⁊ ad sinistraz amita et matertera. scḋo loco ⁊ q̃rto gradu
supra ad dexteraz patruus magn⁹ auũcul⁹ magn⁹. Et ad sini
straz amita magna et matertera magna. Et hoc gradu pñt lo
cari i alijs cellulis collateralib⁹ filij patrui et auũculi et filij a
mite et matertere. in lineis vero descendẽtib⁹ collateralit̃ re-
tenta successione gaij sꝑ nõ pñt alie assignari linee transuersa
les. Oz sufficienti diuisione: Aut gayus hz descẽdẽtes aut nõ
Et si habeat descendentes cessat questio transuersaliũ cũ oẽs
sint descẽdẽtes ex gayo ex recta linea et sequitur figura.

Quanq̃ pmissa figura quartũ nõ excedat successionis gra
dũ tñ iura ascendẽtes ⁊ descendẽtes in infinitũ vt in auc. de

here. ab intesta. venie. coll. viij. Collateralles vero usq ad decimu vocet. §. pe. insti. de successi. agna. cu ꝯcor. potuissz figura magis ꝑtendi. Sz qr hodiernis tpib' raro repim' excedere qrtu gradu i successionib' io vt figura clarior apperz qrtu gradu no excessim' Et facere possum' vna regulaz gnale cu vna exceptoe ꝑ modu sumarij figure ꝑ qs clara remaneret noticia cotentoꝝ i figura qliter succedere dnt ꝛ essz regula talis. Descendetes excludut ascendetes Et ascendetes collaterales e gradu ꝓximiores exceptis frib' ꝛ sororib' vtroqz lateri coiunctis eoꝝ earuqz filiab' ꝛ filijs q et que lz sint patre auo ꝓauo. vel ab auo remotiores i gradu. iura tn cu ascedentib' ꝓximiorib' vz fres ꝛ sorores ꝑ capita filios vero ꝛ filias ꝑ stirpes ad successione vocat. In alijs vo scz patruis auunculis amitis materis patruelib' ꝛ sobrinis alijsq collateralib' cu ascendetib' de successione cotendetib' q prior e gradu potior est i successione. Et hoc hz i suma ipa figura. Uerumtn vt clarior noticia habeat possum' magis aliqtulu dilatare successioes ab intestato ex itellectu iuriu. et qrere prio qliter descedetes succedat ascendetib'. et qualr ecotra vz ascendetes descendetib'. Tercio qualr collaterales collateralib'. ꝛ qrto qualr collaterales ascendetib' vl descendetib'. Et quito qualr ascendetes vl descendetes collateralib'. ꝛ his qsitis declaratis satis remaebit liqda successionu ab itestato materia. Ad primu igr redeam' quo qrebat qualr succedet dscendentes ascedentib' ꝑ quo pmittedu est quot st spes descendetiu ꝛ dic ꝙ tot qd st filioꝝ seu liberoꝝ ꝓcreadoꝝ modi. Naz qdaz ꝓcreant ex legitia matrimonio ꝛ tales appellant natales ꝛ legitimi. Qr scdz ordine iuris ꝛ nate ꝓcreati sut. Quida vero n gnant scdz ordine nature. sz adoptant vel arrogant scdz ordine iuris. ꝛ tales dicuntur legitimi. Sut ꝛ alij q lz scdz ordinez nate gnant no tn secudu ordinez iuris. ꝛ isti sut i duplici dria. qr quida no gnantur scdz ordinez iuris pceptiuu. sz pmissuz vt ex concubinatu geniti ꝛ tales dicutur naturales Quidaz etia gnant scdm ordinez nature ꝛ ꝑmissionez iuris. sz cotra vetitaz qualitatis vt est i coytu serui ꝛ libere ꝛ tales dicut spurij. Quida vero ꝓcreant scdz ordinez nature sz no iuris. ymo cotra ꝓhibitoez iuris vt sut illi q ꝓcreant ex coytu legib' dānato cuiusmoi sut adul

terimi icestuosi ⁊ nepharij. Primi scz naturales ⁊ legitimi in-
dubie succedūt ⁊ ad hereditates vocant̄ scđz prioritatē ⁊ po
tioritatē grad⁹ vt in auc. de here. ab intes. s. ī prin. coll. viij. ⁊ in
auc. ī successiōe ab eadē auc. sūpta. C. de suis ⁊ legi. here. ⁊ no
ta qđ dcm̄ est copulatiue gradu priores ⁊ potiores. Q2 n̄ suf
ficeret eē gradu priorem ex eo ꝙ ꝙꝙ pat̄ sit in primo ⁊ fili⁹ fra
tris in scđo nō tm̄ ꝑ hoc fili⁹ est gradu potior q2 iurisictiōe seu
repn̄tatiōe nepos ex filio succedit in gradū pris sui vt in dictis
iurib⁹ ⁊ in auc. vt frm̄ filij ꝑ totū coll. ix. ⁊ hoc est de iure cla⁊
Scđi vero q̄ legitimi vocant̄ hoc est arrogati ⁊ adoptiui succe
dūt hoc mō. Pⁱo arrogat⁹ succedit sicut naturalis ⁊ legitim⁹
et si pat̄ exheredet ī iuste restituunt̄ arrogato bona sua. Et vltra
hec assequtur de bonis arrogātis q̄rtaȝ ꝑtez ei⁹ ꝑtis quaȝ habi
tur⁹ fuerat ab intestato. et si iniuste eū emācipet restituit oīa
habita ab arrogato et in ilia q̄rta nō pōt arrogator ei substi-
tuere nisi pupillarit̄. l. si arrogator. ff. de adoptio. ⁊ insti. đ ad
optiōe. §. Itē. et. C. eo. l. in adoptiuis. Adoptat⁹ vero q̄ adop
tat⁹ est ꝑ suū ascendētez ⁊ eū qui est sui iuris ei succedit ad in
star naturaliū ⁊ legitimoꝝ. Si aūt ꝑ extraneū in cui⁹ nō transit
ptātez Tūc distingue q2 aut pat̄ adoptiu⁹ decedit testat⁹. aut
itestat⁹. Et si intestat⁹ succedit vt naturales ⁊ legimi Si vero
decedat testatus tm̄ assequit̄ ꝙtū ei relinquit̄ ⁊ si nichil relin
quat̄ nil q̄rere hȝ ꝓut oīa ista ꝓbant̄ insti. de adop. ⁊ in. l. cū in
adoptiuis. §. sȝ ne articulū. C. de adop. et q2 paꝝ sūt apđ nos
in vsu sufficiat hec dixisse. Alios dicimus naturales et isti q̄r
succedūt distingue q2 aut succedūt ex testamēto aut ab intesta
to. si ex testamēto si pr̄ hȝ filios naturales ei legitīos parētes
vel vxorē vel agnatos pōt tūc relinq̄re naturalibus vnā vnī
caȝ tm̄ et in hoc cōcordāt iura. C. et auc. l. matre cū limitatōe
auc. se. C. de naturali. libe. et ī auc. de trien. et semis. §. ꝯsidere
mus coll. iij. et ī auc. qui. mo. na. effi. sui. §. discretis col. vij. vid
etiā ⁊ nota ꝑ hac materia ꝓprios tex. in. l. hūanitatis ītuitu
et singulari⁹ in auct. lȝ patri. C. de natura. li. nec videre ꝗuipen
das pe. de ferra. ī libello ꝑ here. ab itesta. debi. in glo. nullisq̄3
supstitib⁹. v. nūc vēio ad filios nat̄ales Si vero nō habuerit
nat̄ales ⁊ legitīos liberos aut alios ascēdētes q̄b⁹ necessitat̄
necessita. l. relīq̄re ꝑtē aliquā ꝓprie sub e pōt eis totū relinque

re vt in dicta auten. licet. C. de natu. liberis. et in. §. si vero filios in dicta auten. qui. mo. na. effi. sui. Si vero stent parẽtes tũc põt naturalib⁹ relinq̃re totã hereditatẽ excepta legitima quã relinquere tenet dictis pentib⁹ vt in dicta auten. licet. Si aũt habeat vxorẽ vel cognatos iteruʒ põt relinquere eis etiã omissis cognatis et vxore vt in princi. dicte auctenti. licʒ. Sʒ fallit quo ad vxorẽ pauperem in casu. l. i. et aucten. p̃terea. C. vñ vir et vxor. Si vero ab intestato decedat p̃r et iterum distingue Qꝛ aut hʒ liberas naturales et legitimos cum naturalib⁹ aut solos naturales Si habeat naturales et legitimos tũc naturales in illo succedũt. vt i dicta aucten. lʒ. Sed alimẽtantur arbitrio boni viri iuxta substãtiã paternã. vt ibi dicitur et in corpe vñ sumitur et i. §. si q̃s igitur hñs in auctẽ. qui. mo. na. effi. sui. Et veniũt agnati et cognati exclusa vxore vt in dicta. l. i. C. vñ vir et vxor. Si vero nõ stent liberi natureles et legitimi. Tunc succedũt i duab⁹ vncijs vna cũ matre partiendis siue diuidẽdis q̃ticũq̃ fuerint naturales filij. vt in dicta aucten. qui. mo. na. effi. sui. §. si q̃s aũt defunc⁹ qđ intellige si oẽs illi naturales liberi ex eadẽ sint concubina nati. qꝛ si ex plurib⁹ cõcubinis essent pcreati. Tũc in odiũ effuse libidinis nihil percipiũt vt in dicta aucten. qui. mo. na. effi. sui §. si vero effusa et in preall. §. cõsideram⁹ de trien. et semis. Et qđ dietũ ẽ pcedit in successione patris. In successione vero mr̃is si mater habeat filios naturales et legitimos. idem dicitur qđ i patre per iura predicta. Sʒ si nõ hñt legitimos tunc succedunt naturales ex testamẽto vel ab intestato mr̃i. vt. ff. vñ cog. l. hac pte. et. l. si spurius et. l. plura. C. ad orphi. et qđ dictũ ẽ de liberis procedit in nepotib⁹ ex filijs vt in preall. §. discretis et in. l. vltima. C. de natu. libe. Sʒ queritur an queadmodũ naturales et legitimi filij excludũt naturales tñ idem sit de legitimis tñ puta arrogatis et adoptatis. et dico q̃ sic qꝛ dict⁹. §. si q̃s igr̃ hñs filios i dic. auc. qui. mo. na effi. sui loquitur in distincte et facit p hoc qꝛ filij legitimi tñ vt adoptiui eq̃pantur in successione naturalibus et legitimis. l. i. §. fi. ff. de suis et legi. Et iõ seruãdũ ẽ in eis q̃ in naturalib⁹ seruatur ar. l. illud. ff. ad. l. acq̃. sʒ iter queritur an sp p̃r possit relinquere vnã vnciã naturalib⁹ existẽtib⁹ legitimis et dic q̃ nõ qꝛ fallit

in casu. §. si pr̄ min⁹ vna vncia relinquerit filio legitimo q᷑ tūc
nō p̄t pl⁹ reliquere naturali ꝙ̄ legitimo. Unū tn̄ ē notādū ꝙ
lꝫ pr̄ naturalis volēs ī casib⁹ p̄missis possit filijs naturalib⁹
reliquere nō tn̄ necessitatur ꝑ dictā. l. si. C. ð na. li. Ultimo
notādū ē ꝙ ī casib⁹ in q̇b⁹ naturales filij vocātur ad successi
onē pētū ī eisdē pētes filijs naturalib⁹ succedūt vt in dicto. §.
si q̇s igit̄ hn̄s filios. v̇. ī q̇b⁹ vero casib⁹ ī dic. auct. q̇ mo. na.
effi. sui. Dictū erat supra ꝙ q̇dā generātur iuxta ordinē natu
re ⁊ ꝑmissionē iuris. Sꝫ cōtra vetitā qualitatis siue cōtra ve
titū q̄litatis vt q᷑ ex seruo ⁊ libera ī q̇b⁹ cessat ꝓpter cōditōez
seruilē successio ī bonis pr̄nis. Q᷑ seru⁹ bona hēre nō p̄t. l. ꝑ rs
familias. ff. de verbo. si. Succedūt tn̄ mr̄i si nō sit illustris vel
soli vl̄ cū alijs legitīs vt īsti. ad orphi. §. nouissime et. l. mode
stin⁹. ff. vn̄ cogna. Ultio vero dictū erat ꝙ quidā ꝓcreātur
scd̓ꝫ ordinē nature sꝫ nō scd̓ꝫ ordinē iuris ymo cōtra ꝓhibiti
onē iuris. Et tales nullomō succedūt parētib⁹ vt ī. §. vl. in di
cta auct. qui. mo. na. effi. sui. Nec p̄nt tales legtiari ad successi⁹
ones vt vult ibi glo. sup verbo ꝑticipiū ꝑiterqꝫ ēt eis a paren
tib⁹ nō succedit̄ per dictū. §. si q̇s igr̄ hn̄s ver. ī quibus vero
nec artātur parētes alere tales liberos vt ī dicto. §. vltio plu
ra alia possent deduci sꝫ q᷑ diffuse tractātur per tex. et glo. ī lo
cis p̄al. iō ibi remittit̄. Et redeam⁹ ad scd̓m principale q̄s
situ quo querebatur qualit̄ ascēdētes succedāt descendētib⁹
Et iterꝫ p̄mittēdū ē ꝙ tot sūt species ascēdētiū quot sūt descē
dentiū cū pr̄ ⁊ fili⁹ auus ⁊ nepos sint correlatiua. Et p̄suppo
sito ꝙ nō sint aliqui collaterales ascendētiū sꝫ solū ipi ascen⁹
dentes in recta linea vti pr̄ mr̄ auus auia ꝓau⁹ ꝓauia et sic ð
alijs Et tūc succedūt filijs salua grad⁹ p̄rogatiua vt de filijs
diximus vt si sol⁹ ē pr̄ solus succedit si sola mr̄ silr̄ et ipa sola. Si
pater et mater. quilꝫ ī dimidia; Si quidē pr̄ et au⁹ matern⁹ so
lus pr̄ succedit Itē si mater ē sola et au⁹ matern⁹ solus sola
mr̄ succedit si nō ē mater sꝫ alij ascēdētes puta auus patern⁹
et auia Au⁹ matern⁹ et auia tm̄ babebit au⁹ patern⁹ vel auia
quātū au⁹ matern⁹ vel auia. Ecōtra tm̄ babebit au⁹ vel auia
materna ꝙ̄tū au⁹ vel auia paterna. Ita dicas de oib⁹ ascēdē
tib⁹ vt ī auct. n̄. ð here. ab ītesta. §. ꝯn̄s que est signata. L. ad
tercul. auc. teñ. defuncto. Et hec ꝓcedūt ī successione naturali⁹

uum ꝛ legitimoꝝ parētū in naturalibus vero liberis ascēdentes eis succedūt eis modis formis ꝛ qualitatibus quibus liberi naturales suis pētibus i auctē.qui.mo.na.effi.sui.in.§.si quis igit.hñs filios i.v.in qbus vero casib⁹.et hec clara sūt Pater vero legitim⁹ viuo filio hꝫ vsūfructū i bonis filiorum legitimorum vt insti.de acq.p arroga.§.i.et succedit tanꝗ legitimo ꝛ naturali.Secus in matre que adoptare non potest Sed cum mater adoptare non possit vt insti.de adoptioni.§ femine nō oꝫ querere an possit succedere cum non possit mater effici adoptiua et qꝺ dictū ē de pr̄e arrogāte pcedit qñ arrogat⁹ est de suis pura qꝛ pr̄ arrogauit nepotē ex filio qꝛ tūc cōcurrūt naturalia et ciuilia iura pcedit iter eos successio.vt in ceteris.sꝫ si adoptat⁹ nō ēēt ex ne⁹ ei nō succederet ꝛ adoptās per ea que le.et no.in.l.cū in adoptiuis.§.sꝫ ne articulū.C.de adoptio.De natis vero ex dānato coytu nō ē necessariū querere qꝛ vltro citroqꝫ successio ē phibita ad tollendū occasionē delinquēdi.l.fi.C.de natu.lib.et in.§.si vero effusa.in fi.qui.mo na.effi.sui.col.vij.vbi.tex.Nā nō dam⁹ luxuriantibus sꝫ pudicis legē.Et in auctē.de triē.et semi.§.si aūt cōfusa qꝺ honeste fuit introductū ad cohibendū pctā circa qꝺ intētio omniū legū versat̄ et diffuse p iura pbatur.iij.di.c.cā vero.c.facte et.c.erit castitas ei sola do possibil̄ ē cū fiducia hoīm aīas psentare in autē.de leno.§.scim⁹ aūt de voto ꝛ vo.redēt.c.i.et ibi glo et i pro be.decretaliū tex.sup verbo pudicos tertius ordo succedēdi posit⁹ erat collateraliū adinuicē.Et dic semper themathe ac proposito retento vidꝫ ꝙ si nō stēt ascēdētes nec descendētes.et tūc si stāt frēs defūcti aut sūt vtroqꝫ latere coniuncti aut vno tm̄ aut mixti si vtroqꝫ sūt latere coniuncti aut sūt soli aut cū nepotib⁹.Et si soli nō ē dubiū ꝙ illi vocātur.ꝛ si nō sūt soli.sꝫ cū nepotib⁹ ex fratre vtroqꝫ latere cōiuncto vocantur nepotes cū fratrib⁹ ad successionē fratruꝫ.s.fratres in capita et nepotes in stirpes p auctē.vt fratrū filij.col la.ix.et si cū vtroqꝫ latere cōiuncti stāt fratres vno latere tm̄ cōiūcti fratres vtroqꝫ latere cōiūcti excludūt fratres vno latere tm̄ cōiūctos vt i aucten.defunc.C.ad tercul.et in coꝛ vñ sumit̄.Nō stantib⁹ vero fratrib⁹ vtriqꝫ cōiūctis succedūt fratres vno latere cōiuncti aut frēs vno latere cōiūcti dfūcti filij cū fratrib⁹ supstitib⁹ vno latere coniunctis vt i.§.reliquū ꝛ se

in auct. de here. ab itesta. et i aucten. cessāte ⁊ aucten. post fra
tres. C. de legi. here. et post illos veniūt agnati ⁊ cognati ad
successionē defūcti scđm grad⁹ ꝑrogatiuā vt i. §. si vero neq3
in di. auc. ꝺ heredi ab intes. Qꝺ aūe dictū ē fratrū filios admit
ti cū fratrib⁹ ꝑ ius repn̄tatiōis cū h3 cū tractat̃ de successione
ascēdētiū nō aūt ꝺscēdētiū collateraliū seu trāsuersaliū post
frēs ⁊ fratrū filios q: in illis successionib⁹ nō h3 locū ius rep-
sentatōis ꝑ dictū. §. reliquū in aucten. ꝺ her. ab ites. ita ꝙ pa-
tru⁹ gaij i supradicta figura ꝑ trunco positi excluderet sororis
aut fris gaij nepotes qꝺ nō faceret si ius repn̄tatōis extēdе-
ret̃ ad sororis frisq̧ nepotes. ⁊ silr̄ retenta successione gaij pa
tru⁹ excludit filiū amitte et ecōtra amitta filiū patrui. q: ius
repn̄sentatōis i eis locū nō h3 ē expressū i. l. auūculo. C. cōia ꝺ
succes. quarto loco quesituz fuerat qualiter collaterales succe-
dūt ascēdētib⁹ vl̃ descēdētib⁹ ⁊ sꝑ retēta successione gaij. Et
primo ꝺ descēdētib⁹ ponam⁹ nepotē ex filio gaij defuncti sine
liberis nō stāte linea ascēdēti. s3 oīb⁹ collateralib⁹ ad successi
onem ei⁹ quis colateraliū ꝑferet̃. ⁊ dic ꝙ q: faciēdo trūcū de
nepote ꝑdicto gaij ꝺ cui⁹ successiōe querit̃ frat̃ gaij erit patru
us magn⁹ dicti nepotis ex gayo ⁊ quarto gradu ⁊ iō si staret̃
filij sororis gaij excluderet̃ ꝑ frēz gaij ꝑ reglaz ꝑdictā ꝑ quaz
dictū ē ius repn̄tatōis nō habere locū i collateralib⁹ ascendē
tib⁹ ⁊ hoc claꝝ est. Si vo ꝺ successiōe ascēdētiū queram⁹ qua
lit̃ eis succedāt collaterales. Et iteꝝ sufficienti diuisiōe aut il-
li collaterales sūt i recta linea trāsuersali ei⁹ ascendētis ꝺ cuius
successiōe querit̃. Pone ꝙ querit̃ ꝺ succes. pris gaij siue ascen-
dētib⁹ ꝺfūcti Tūc patru⁹ ⁊ amita gaij vocabūt̃ ad successio-
nē dicti pris gaij q: sūt frat̃ ⁊ soror. ⁊ si stēt filij patrui ⁊ amite
gaij succedēt cū eis cū sit filij fratrū pris gaij Illi vo ꝺficiētib⁹
vēiret patru⁹ magn⁹ gaij. q eēt patru⁹ pris ipi⁹ gaij. et sic n̄ mu
tat̃ succes. seu fora succedēdi l3 mutēt̃ stipites. Ultio q̄situz e-
rat qualr̄ ascē. ⁊ descen. gaij et nulli collaterales. Certu ē ꝙ pr̄
gaij vēiet cū filio gaij ꝑ i⁹ repn̄tatōis q: faciēdo stipitē succe.
de frē gaij pr̄ gaij est ēt pr̄ fris gaij et fili⁹ gaij q̄ erat i recta li-
nea descendētiū in prio gradu nūc mutādo stipitē de gayo i
frēm ei⁹ efficit̃ collateralis q: fili⁹ fratris qui ꝑ repn̄tatōem ve
nit ad successionē cū ascendentib⁹. et ꝑut supra dixim⁹ i muta
tione stipitis descendentiū dicere possumus in mutatione sti

pitis ascendētiū ꝙ illa mutatio lꝫ mutet gradū figure nō tū mutat modū vel formaꝫ succedendi cū maneat eadē graduū cōputatio. Postremo qꝛ supra legimꝰ qualr̄ frēs succedāt ꝛ diuersos assignauimꝰ modos. Restat videre ꝓsupposito ꝙ sint tres frēs succedere volētes frī defūcto quoꝝ vnꝰ eſſꝫ coniūctꝰ defuncto ex vtroqꝫ parēte. Alter ṽo ex ꝑte pr̄is tm̄. et alter ex ꝑte matris tm̄. Querit̄ q̄s illoꝝ potior erit in successiōe Et dic ꝙ vtriqꝫ ꝯiūctꝰ ꝛ eiꝰ liberi excludūt pr̄nos tm̄ ꝑ auc. itaqꝫ. C. de suis. de succeſſi. ꝛ in corꝑe vn̄ sumit̄. Si ṽo nō sint vtrinqꝫ cōiuncti sꝫ vno latere tm̄. Et iterū distigue qꝛ aut sūt omēs ex vno latere puta ex ꝑte pr̄is vel ex ꝑte mr̄is. aut sūt aliq̄ cōiūcti ex ꝑte pr̄is ꝛ etiā aliq̄ cōiūcti ex ꝑte mr̄is. Pr̄io casu succedūt eq̄liter i oibꝰ bonis vn̄cūqꝫ q̄sitis ꝑ auc. cessante. C. ð legi. here. In scd̄o ṽo casu qn̄ sūt mixti ex altero latere. scꝫ ex ꝑte pr̄is aliq̄ ꝛ ex ꝑte matris reliqui Et tūc distiguēduꝫ ē de bonis defuncti vn̄ fuerūt q̄sita. Nā i quesitis ex linea pr̄na succedit ꝯiūctꝰ ꝑ lineā pat̄nā ꝛ i quesitis ex linea materna succedit cōiūctꝰ ꝑ lineā mat̄naꝫ ꝑ. l. de emācipatis ꝓpe finē in ver. exceptis de legi. here. C. que nō est correcta scd̄ꝫ cōem sententiā glo. ꝛ doctoꝝ in dicta auc. itaqꝫ in bonis vero aliūde quesitis ꝙ ex linea paterna vel materna sublata est differentia agnationis ꝛ cognationis. Et ideo succedunt eq̄liter consanguinei et vterini ꝑ dicta iura. De fratribꝰ vero legitiatis et de legitimis tm̄ ꝛ spuriis q̄liter inuicē succedant nō tango qꝛ parū est apud nos in vsu eoꝝ succeſſio. Sꝫ videatis de naturalibꝰ legitiatis in auc. quibꝰ modis natu. efficiūtur sui. §. filium vero Et de naturalibꝰ non legitiatis vide. ff. vnde liberi. l. ij. et in dicto. §. filiū vero. De legitimis vero tm̄ videatis in dicta. l. cū in adoptiuis. §. sed ne articulū. C. de adopti. De spuriis vero in. l. ij. ff. vn̄ cogna. ꝛ in. l. si spuriis ꝛ insti. de legi. agna. succe. §. vulgo. De incestuosis vero nephariis dic ꝙ nullo modo succedunt vt in dicto. §. vlti. in dicta auc. q̄. mo. na. effi. sui Et hec sufficiant quo ad ea que cōiter in practica accidūt. in ꝛ de successionibꝰ ab intestato ꝑte cetera vide in iuribus ꝓalle.

Sequitur rubrica de successionibus ex testamento

Uncrem grandem intellectum meum excedentem trepidus aggredior qđ non attēptassem ni

si fuisset q lectores mites spero hre cẽsores. et lz hic cõgrue ve
niret plene tractãda testamẽtoꝝ materia i qua cẽnt plura ex
aminãda videlz q pñt testari. De quib9 bonis et quot modis
q pñt heredes institui. qualit et inq̃tũ. quib9 põt legari et q̃
liter et plures ymo q̃si ifinite qõnes i materia legatoruz et in
materia quartarũ moueri. Que omnia vix vnũ volumez cape
ret iõ ne diffussio ogis nomẽ mutet opusculiq̃ȝ viatoriũ inti
tulaui tanq̃ per viã et vidẽdo portabile aliqua pauca sũmati
cõiter in practica accidẽtia de testamẽtoꝝ substitutionũ et le
gatorũ materia tractare ꝑposui in quo tractabo substantiali
ter et sũmatim de testamẽtis et de effectib9 substitutionũ. Et
q̃ ꝑ eas veniũt ad succe. aut r̃pelluntꝰ succesio. testa. Uerũtñ
ne ꝑ ignota ꝑcedam9 q2 substitutões ꝑ̃supponũt istitutiones
testamẽta seu al's dispositões ꝑ̃mittam modos per quos di
sponitꝰ et substituitꝰ ꝑ modũ vltime volũtatis. Pro quo sciẽ
dum est q in testamentis oibus modis substitui põt dumta
men substitutiones cõueniant ꝑsonis et reb9 vt in titulis. ff.
et. C. eo. ti. In codicillis vero directe nõ substituitꝰ sed bone fi
dei cõmittitꝰ vt i l. hereditatez. C. de codicillis et in mortis cã
donationibus. l. vnica. §. cũ aũt in superiore in fi. C. de cadu.
tollen. Et q2 supra in scda pte hui9 operis vbi de cõtractib9
actũ est vidim9 de donationib9 cã mortis ideo hic nõ tracta
tur sed remittitꝰ ibi. Sed videam9 de testamẽtis et codicillis q̃
liter fiant et qualiter i eis substituatꝰ. Et postea videbim9 trac
tatũ substitutionũ. et quidẽ testamẽta sunt in duplici dña Nã
quedam fiunt solẽniter quedaz nuncupatiue. et nũcupatiua.
quedam fiũt corã tabellione et testib9 et testando rediguntur
in scriptis per tabellionem coram testibus. Quedam vero fi
unt sine tabellione sed coram testib9 et non rediguntꝰ in scrip
tis tunc sed ex post corã magistratu seruata solẽnitate de qua
subdicetur redigũtur in scriptis. Codicilli vero ꝑiter fiunt vel
in scriptis prout infra de quolibet suo loco dicem9 Ad primũ
de testamẽto solẽni qualitꝰ fiat et q̃ req̃ranꝰ i eo satis apit lex
hac ꝯsultissima. C. d testamẽtis. Sz adhuc testa mẽta solẽnia
dicũtur duplicitꝰ. vno mõ q2 factũ corã ꝑ̃cipe cui9 ꝑñtia om
nẽ supplet solẽnitatẽ. l. oim. C. de testa. Sz dubitatur an soli9
ꝑñtia principis sufficiat. docto. in dicta. l. oim dicũt q q̃tum

ad essentiam et perfectionē testementi sufficit p̄ntia soli⁹ prīcipis i tantū q̄ ex eius sola p̄ncia testamēto crederet. Et si p̄s aduersa eēt ita fatua q̄ cōfiteret testamētū factū i p̄ntia prīcipis negare tn̄ aliquos testes interuenisse. Certe sub cūberet q̄z ad validitatē ⁊ publicatōēz testamēti sufficit p̄sentia soli⁹ iperatoris. Sz si iperator eēt mortu⁹ vl' nō recordaretur testamenti ⁊ dubitaret an fuerit p̄ns vl' nō tūc necessarij sunt duo testes ad p̄bādū p̄nciam iperatoris. Et ita intelligitur finis dicte legis oim. Sz q̄z iste mod⁹ testādi nō est in vsu vel parū hec dicta sufficiat. Et venio ad aliā formā testamētorū solēniū que aliqualiter lz paucū ē i vsu apud nos. Pro cui⁹ cōfectione aptione et valore multa req̄runtur q̄z nō sufficeret obseruari dū taxat expressa in dicta. l. hac consultissima. nisi seruaretur ēt alia. Primū ergo requisitū ē q̄ is qui testat' sic de p̄sonis cū q̄b⁹ testamēti facto actiua ē iiti. qui. testā facere pn̄t p̄ totū. q̄m multi sūt qui testari n̄ pn̄t puta ipubes furiosus p̄dig⁹ iterdict⁹ bonis mut⁹ et surd⁹ captiu⁹ ⁊ sil'es vt i seru⁹. ff. q̄ testa fa. pn̄t. fili⁹. Religiosus de testa. mona. quasi per totum auct. Ingressi de sacrosā. eccle. q̄z tales nō hn̄t liberū arbitriū p̄prie voluntatis. Itē heretic⁹ credēs et fautor extra d' here ex coicam⁹. lo. i. ⁊. c. vrgētis. Itē incert⁹ de statu suo. ff. q̄ tes. fa. pos. l. de statu. Itē cōdemnat⁹ ad mortē ciuilē vl' naturalem ff. q̄ testa. fa. po. l. ei⁹ q̄. Itez p̄petuo bāniti nr̄i tp̄is q̄ banniūt p̄p' crimina ⁊ maleficia. Pro q̄b⁹ antiq̄t⁹ deportabātur. Et q̄ admodū antiq̄t⁹ deportati testari nō poterāt dicta. l. ei⁹ qui. §. in isulaz Sic nec hodie p̄petue bāniti sec⁹ i bānitis ad tp̄s qui relegatoꝝ loco hn̄tur dicta. l. ei⁹ qui. §. sz relegati. Et iterū de istis bannitis ad tp̄s itellige si bona coꝝ nō fuerint cōfiscata seu p̄ublicata. Q̄z tūc nō possent testari eo q̄ nō haberent arbitriū testandi de bonis suis isti. qui. mo. ius pa. pos. sol. §. relegati ⁊ ibi glo. d' excōicato an testari possit vide glo. or. i. c. decernim⁹ d' sen. ex. li. vi. q̄z nō decidere p̄ eo q̄ apd' nos non ipugnant' testamenta excōicatoꝝ lz forte possent maxie vbi isdurate ⁊ icōtentū eccl'ie q̄ quasi heresiz sapit possent' ipugnari p̄ dictū. c. excōicam⁹. §. credentes d' hereti. Itez obsides. ff. de testa. l. obsides. Itez ob crimen famosū dānat⁹. l. is cui. §. fi. ff. d' testa. d' plurib⁹ alijs p̄sonis possz h' tractari ⁊ q̄ri; sz oīs

qualitates psonarũ sũt reducibiles ad istas. Secũdo pricipa
liiter requirit ꝙ is qui istituit sit de personis cũ quib⁹ testam̃i
ti factio passiua est. Or primo deportat⁹ nõ posset heres insti.
Itẽ nec dãnat⁹ in metallũ. ff. de his qui pro nõ scrip. hñtur. l.
si metallũ. ꝛ idẽ possꝫ in ꝑpetuo bannito dici cũ ipe ꝛ depor
tat⁹ loco mortuoꝝ habeãtur. et fisc⁹ succedit in eoꝝ locuꝫ. ff. ꝓ
socio. l. actõe. §. puplicatõe Itẽ seru⁹ de adulterio cũ dña accu
sat⁹ isti. de here. insti. §. ij. Itẽ illicitũ collegiũ. l. collegiũ. C. d
here. insti. Itẽ incestuosi ꝛ ex damnato coytu nati vt in auct.
qui. mo. na effi. sui. §. fi. Iteꝫ heretici. C. de hereti. l. maniches
os et idẽ in latronũ receptatorib⁹ et fautorib⁹ nisi infra annũ
se correxerint vt. c. excõicam⁹. lo. i. §. credentes de here. Item
apostata. C. de aposta. l. hij qui fideꝫ. Iteꝫ mulier infra annũ
luctus nubẽs et cũ ea cõtrahẽs i auct. de nup. §. i. quod limi
ta vt in. c. pen. et fi. de secundis nup. Item et generaliter qui
libet indignus. ff. ꝛ. C. de his quibus vt indig. per totũ. Ter
tio requiruntur solẽnitates formales de quibus i dicta. l. hac
cõsultissima. ꝛ etiaꝫ alie de quib⁹ subdicet. Et primo requirit
ꝙ si testator scribere sciat si nõ põt scribere saltẽ se subscribat.
Et si nesciat scribere ꝙ ꝑ aliũ extranumerariũ testem vice sui
scribere ꝛ subscribere faciat vt in dicta. l. hac ꝯsultissima Se
cũdo reqrit pñtia septẽ testiũ ꝑter exnumerariũ q̃ loco testa
toris scribere nesciẽtis scribit. dicta. l. hac cõsultissima ꝛ i. l. he
redes pa lã in fi. ff. de testa. Sꝫ qrit an sufficiat testes adeẽ tpe
testamẽti lꝫ nõ supersint tempoꝛ mortis testatoris. questio ẽ
multũ dubia iter doctores. Sꝫ cõis cõsuetudo q̃ ambigua le
gũ iterꝑtatu hꝫ ꝑ expedito sufficere ꝙ tpe testam̃ti dũ tñ pos
sint verificari signa et sigilla defunctoꝝ ar. coꝝ que notant in
l. fi. C. de fideicõ. et i. l. fi. C. de bo. pos. secũdũ tabu. ꝛ. C. de te
sti. l. testiũ in fi. et ita i ꝑtibus istis obseruat. Tertio requirit
ꝙ testes sint rogati ꝛ nõ fortuiti. i. a casu venientes dicta. l. he
redes. §. in testamẽtis. quarto ꝙ sint liberi et puberes dicta. l
hac consultissima. et. l. i. c. ti. isti. de tes. §. sꝫ neqꝫ ꝛ. §. i. masculi
non muti vel surdi nec bonis interdicti ne in potestate testan
tis seu testatoris. insti. de testa. §. testes cũ sequẽtib⁹ quinto re
quiritur ꝙ testes se subscribãt vno et eodẽ tẽpore ꝛ loco dctã
hac consultissima in dicto. §. i. insti. eo. nec vn⁹ testis pro alio

debet scribere. Sed q̄sꝙ ꝓprio cyrographo vti dꝫ. l. singulas ff. e. qd̄ procedit vbi copia testiū litteratoꝝ pōt reperiri. Qz i castris in quib⁹ habitāt rusticani et nō litterati sufficiunt quiꝙ Et ēt pñt duo vel tres scribere sciētes vice alioꝝ testiuꝫ scribere nescientiū subscribere. l. fi. C. e. Sexto reqritur ꝙ testes cōsignēt cū signis seu anulis proprijs vel accomodatis si ꝓprios non hñt dicta. l. si vnus Septimo requiritur ꝙ testator scribat nomē heredis aut scribi faciat et ore proprio nominet dicta. l. heredes palā in prin. Octauo reqritur ꝙ oīa fiāt vno contextu et sine diuerticulo ad alios actus nisi interueniret aliqua humana necessitas. vt in. l. cū antiquitas. §. i. C. de testa. Et cū his reqsitis fit testamētū hoc mō. s. ꝙ testator manu propria si scribere sciat aut si nesciat scribere manu alicu⁹ fidelis et secreti amici sui scribat seu scribi faciat in carta non rosa et spaciosa in qua relinquat bonos margines et signanter in parte inferiori ꝓpter subscriptiones totā suā volūtatez et dispositionē seruatis ꝑmissis sollēnitatibus. Et postea plicet cartā nō equaliter sed inequaliter relinquēdo extra plicaturā de margine inferiori latitudinē spacij triuz vel quattuor digitorum in quo margine possint testator et testes se subscribere et carta sic plicata apponētur septem cordule circumcirca s. in parte inferiori tres et ad quodlibꝫ lat⁹ due et appēdātur ibi sicuti fit in bullis indulgentiarum quas concedunt cardinales Et hoc facto testator faciat venire corā se septez testes oēs scribere scientes si in loco insigni testatur. Si vero i loco non insigni rusticus testetur sint duo vel tres pro minori qui ꝓ alijs subscribant vt supra dictū ē. Et ipis applicatis proponat coram eis quomō certis ex causis animū suū mouētibus voluit condere testamētū suū solēne et secretum quod scripsit vel scribi fecit in illo instrumēto sic plicato ꝙ eisdem exhibet qd̄ vt iure testim valeat et a nemine possit ipugnari roget eos in testes mādetqꝫ dictū testamētū sigillari et subscribi eoruz sigillis et subscriptōib⁹ Et ipemet prim⁹ se subscribꝫ si scribere sciat. Aut loco ipius vnus alius ꝑter quē de septem testib⁹ vt dictū est Et his factis testes ponent sigilla sua. s. qlibet testis in vna cordula. Et si qlibet ꝓpriū nō habeat sigillū poterūt alterutri⁹ ipsorum sigillo vti ꝓut videm⁹ etiaz in curijs

generaliũ francie qui ſigillare cõſueuerũt litteras ſuas quat-
tuoꝛ ſigillis. Et tñ vt plurimuꝫ videmus illa quattuoꝛ ſigilla
ſũt ipꝛeſſa codẽ ãnullo vel ſigillo. Et hꝭs geſtis ſe ſubſcribẽt
Forme aũt ſubſcriptionum tales eẽ pñt. ⁊ pꝛimo teſtatoꝛis. ſi
ſciat ſcribere ⁊ in teſtimoniũ quod hoc inſtrumentum vel hec
carta ſit teſtamentum ſolemne mei talis ⁊cet. Et ꝙ omnia et
ſingula in eo ſeu i ea deſcripta meã cõtinẽt vltimã volũtateꝫ
et ꝙ teſtes ſubſignati ꝑ me rogati eoꝝ ſigna et ſigilia appo-
ſuerũt. hic me ſubſcripſi et ſubſignaui anno et die ⁊c. Si vero
neſciat ſcribere tũc ille extra munerari⁹ notarius vel teſtis qui
ꝑ eo ſcribet ita poterit ſe ſubſcribere. Qd aũt cõtenta ⁊ deſcri
pta in pñti inſtrumẽto ſeu carta manu mei talis ⁊c. Ad man
datũ ⁊ rogamẽ talis. etc. teſtatoꝛis voluerit et velit dictus te
ſtatoꝛ ſuũ eẽ teſtamẽtũ ſollẽne et vltimã volũtatẽ ipius ad ſi
nes ſubſcribẽdi et ſigillãdi teſtib⁹ infra ſignatis exhibitam.
Ego pfat⁹ ⁊c. mãdato dicti teſtatoꝝ litteraꝝ ignari ſi ignar⁹
ſit vel ipotẽtis ſi ſcribere nõ poſſit pñti inſtrumẽto ſeu carte ꝑ
me ei⁹ mãdato et rogatu ſcripte me ſubſcripſi et ſignũ meum
quo in meis vtoꝛ. ſi ſit notari⁹. inſtrumẽtis. et ſi ſit alius. ſcri-
ptuꝝ h appoſui. teſtes vero pñt ſe ſic ſubſcribere. Ego tal' ⁊c.
rogot⁹ et pñs vna cũ oib⁹ ſupꝛa vel infra ſcriptis teſtib⁹ ſimul
pñtib⁹ et rogatis ad oia et ſingula in hoc pñti iſtrumẽto ſeu
carta contẽta et ſcripta ꝑ ſollẽni teſtamẽto talis. ⁊c. nobis ex
hibito ſeu exhibita dicti teſtatoꝛis ꝑcib⁹ et mandato manu
mea in teſtimoniũ ſubſcripſi ⁊ cã pꝛopꝛio. ſi ꝓpꝛiũ hꝫ. vel ac-
comodato ſi nõ hꝫ ꝑ ꝓpꝛiũ ſigillo ſigillaui. reliqua patẽt ex pꝛa
ctica et vſu prouinciaꝝ. Qꝛ ſupꝛadictũ eſt de publicatione vi-
dendũ reſtat qualiter fiat publicatio: Et que cautbele ſint ob
ſeruãde in hmõi publicatõe. Et dic pꝛimo requiri in publica-
tione ꝙ adheat̃ oꝛdinari⁹ vt in. l. teſtamẽta et. l. conſulta. C. d
teſta. ſcđo dñt obtineri littere citatoꝛie ad euocãdũ oẽs quo-
rũ intereſt. ipi⁹ publicatõis puta veniẽtes ab inteſtato no-
minati ſi ſciãt̃ eoꝝ noia aut ꝑ ꝓclama l. ſi eo tpe. C. ſi vt ſe ab
ſtinere. abſti. qꝛ i actib⁹ ꝑiudicialib⁹ vocãdi ſũt oẽs quoꝝ intereſt
l. de vno quoqꝫ. ff de re iudica. l. in cauſe, §. cauſa. ff. Tertio
dñt vocarii teſtes ſteſtamẽtarij et recognoſcere ſigilla et ſigna
q̇b⁹ recognitis dñt interrogari. An fuerint rogati intereẽ in

testamēto.l.hac consultissima.C. qui test.fa. pos.et.l.hac con sultissima.C.de testa. Quarto hūt deponere dicti testes testa torē dixisse illud eē testamētū suū et se rogatos subscripsisse ⁊ subsignasse illacꝫ eē signacl'a et sigilla sua vl' si testes sint mor tui iquiretur cū alijs de subscriptōib⁹ et sigillis testiū videlicꝫ an cognoscat si ille tales subscriptōes et sigilloꝝ ipressiones fuerint proprijs manib⁹ et sigillis testiū i instrumēto noiatoꝝ facte q̄ si ita dixerint ꝙ sufficit vt diximus supra in tertio requi sito. Tūc his pactis iudex publicabit illō istrumētū seu cartā cōtinere volūtatē tal' testatoris ⁊ tāq̄ tale pnūciabit ⁊ decre tabit obtinebit q̄ ppetui roboris firmitatē. Nūc de testamen tis nuncupatiuis i scriptis per tabellionē et corā testib⁹ reda dactis dicēdū eēt sꝫ qꝛ vsus et practica ipoꝝ testamētoꝝ satis est cōis ⁊ vsitat⁹ nec eget alia publicatōe. vt vult glo.in.l.ij. ff.q̄admodū testa apiā. iō āpli⁹ dicere de illo sup̄sedeo.§.Et ad vltimū modū testādi.s.qn̄ q̄s testaf corā testib⁹ sine tabel lione et scriptura vel cū priuata scriptura qd̄ idē ē in cōuerto Et qꝛ iste mod⁹ testādi multū frequētaf in ista puicia occitan na. Ex eo ꝙ frequētes ibidē vigēt pestes pp̄ter influentias ex paludib⁹ maritimis siue maritiuis in surgētes de hoc mō te stādi aliq̄d vidēdū ē p quo distiguēdū ē ꝙ aut testātes testā tur i ifirmitate aut extra infirmitatē si extra infirmitatē et i lo co insigni in quo copia possit haberi testiū. Tūc requirūtur se ptē testes rogati pn̄tes ⁊ audiētes nō d̄ familia testātis ⁊ ta les cū q̄b⁹ testi factō sit vt supra dictū ē p iura pal. Si vō te stamētū fiat i aliquo mēse villagio seu pago in quo testiū co pia haberi nō possit tūc sufficiūt quīqꝫ qꝛ i eo casu necessitas excusat p supradictā.l.fi.C.d̄ testa. Sꝫ si fiat i ifermitate distin guendū eēt d̄ qualitate ifirmitatis.s.an sit ifirmitas cōtagio sa vel nō. Qꝛ si nō sit cōtagiosa tūc reqrūtur.vij. testes ⁊ alia p̄dicta i testamēto nūcupatiuo req̄sita. Sꝫ si ex morbo cōta giosō veluti peste qꝛ pp̄t cōtagionē nō pn̄t reperiri testes q̄ se velit piculo cōtagiōis exponere ⁊ emiet necessitas testādi ⁊ difficultas testiū itroduxerūt doctoꝝ ꝙ illi tales p̄uilegio mi litari testari possint hoc ē cū duob⁹ vl' trib⁹ testib⁹ qꝛ illō ē qō dā bellū celeste. Ex arguēdo d̄ bello celesti ad bellū terrenuꝫ fit extensio p̄uilegij testādi et difficultatis numeri testiū q̄ad modū i testa.i castris fctō vbi copia n̄ p̄t repiri d̄ q̄ p do.i.l.

vnica ꝺ bo.pos.ex tes.mi.⁊ i.c.r̃latũ ⁊ i.c.cũ ee͂s ꝺ tes. De his
sũt tes.nũcupatis siue scriptis sctis q̃lit r̃digi possint i scriptis
ad hoc ꝙ ꝑpetuo faciãt fidẽ ⁊ dic ꝙ ille q̃ scit se heredez noia
tũ fuisse ꝑ testatorẽ p̃t adire i ciuitatibꝰ ptãtes ⁊ i alijs locis
mg̃ratꝰ.vl' ordinarios locoꝝ.§.nulla i auc.ꝺ dec.ci.⁊ corã di
cto mg̃ratu vl' ordinario iudice dabit req̃stã ꝑ ꝙ̃ narabit test.
factõez vl' si fuerit ꝑ priuatã scripturã.memoratu illã loco sup
plicatois exhibebit ꝯcludẽs ⁊ reqrẽs qꝺ placeat mg̃ratui vel
iudici sibi ꝯceder̃ lr̃as ad citari faciẽdũ testes q̃ p̃ntes fuerũt
dũ tes.fiebat ⁊ ẽt ad citãdũ seu euocãdũ noiati si noiatiz sciat
vl' ꝑ ꝓclama publicũ si ignoꝝ illos q̃ succeder̃ potuissẽt ab itest
Et gnal'r os itereẽ hr̃e p̃tendẽtes ⁊ cũ itimatõe ꝑẽptoria qꝺ
alias ad examinatõez ⁊ publicatõez ꝓcedet. Et obtentis lr̃is
fieri faciet adiornamẽta seu citatões corã dicto mg̃ratu vl' iu
dice ad diẽ locũ ⁊ horã cõpetẽtes q̃ die. Si cõpareãt in coꝝ
cõtumatia ꝓducet testes sup meõriali ꝓ testa.ꝑ priuatũ scri
ptorẽ retẽto vl' sup cõtẽtis i req̃sta cõtinẽte volũtatẽ ⁊ dispo
sitõez testatoris ⁊ illos iuratos ⁊ receptos examiari faciet.q̃s
q̃dẽ testes audito tenore meõrial' si meõriale retẽtũ fuerit di
cẽt ⁊ ꝺponẽt veꝝ eẽ vt scriptũ ẽ ⁊ q: ita audierũt ab ore test.
ꝑ dictã.l.her.palã. Sz si ñ fuerit retẽtũ aliqꝺ meõriale. Tunc
hñt testes ꝺponer̃ singl'arit̃ sr̃ singl'is.c.i req̃sta dispositõez te
statoris ꝯtinẽte ꝺscriptis ⁊ eoꝝ ꝺpositõs registrari ꝑ notariũ
publicũ vt i sili fit i redactõe actoꝝ.c.qm̃ ꝯtra falsã ꝺ ꝓba. Et
si nulli appeãt cõtradictores examiatis ipis testibꝰ eoꝝ dctã
publicabit ⁊ ꝓnũciabit publicatõez rite factã ac tãtaz fidẽ i
li scripte eẽ adhibẽdã ꝙ̃ta adhiberet̃ originali volũtati ꝺfũ
cti. Si i scriptis eo mãdãte ⁊ iubẽte redacta fuissz. Et ꝺ oibꝰ
his ꝺñt fieri acta. Et his ꝑ actis tal' scripta tanꝙ̃ publica vbi
ꝙ ꝓbabit ꝑ ea q̃ colligũt̃ ꝑ do.i.l.pub.E.ꝺ tes. Si vo appe
ant cõtradictores volẽtes ipedire publicatõez. Et tūc sũmati
discutiet̃ cõtradictio an sit sufficiẽs ad ipediẽdũ pub.vl' nc.⁊
ẽ aduertẽdũ ꝙ si heres noiatꝰ tendat solũmõ i suis req̃stis
ad pu.tes.⁊ ñ ad missionẽ i pos.ex tes.publicãdo tũc nullꝰ eẽt
legitimꝰ cõtradictor nisi appeʒet aliqs q̃ diceret ⁊ iustificaret
se eẽ heredẽ ex tes.eiusdẽ testato ꝓ p̃cedẽti hñte clausulã ꝺroga
toriã cuiꝰ ñ eẽt sequuta reuocatoria In scꝺo ꝑ g.⁊ do.i.l.fi.E
ꝺ ed.di.adri.tol.lz si her.noiatꝰ i r̃q̃sta ꝯcluderet ñ solũ ad pu.

s; etiā ad missionē i possionē tūc possidēs ex alio ti. testamēti puta ex vēditōe donatōe vl' pmutatōe habito. A testatore l; talis nō posset ipedire publicatōem ipediet tñ missionē i possionē donec discusso negocio potioritatis tituli scdm mētem glo. et docto. in dicta. l. fi. et discus. viribus tituli. sim. lis vel dissimilis magistratus vel iudex eū mittet in possessionē qui potiorē titulū h; debebūt tñ tales cōtradictiones breuiter terminari p. l. ij. c. ti. de edic. dū adri. Qualiter aūt codicilli cōficiantur dic q pñt fieri codicilli cū scriptis vl' sine scriptis vt vult glo. sup rubrica isti. de iure codi. et. c. ti. §. nō tm et. l. ab intestato. ff. e. O; tñ q siue ex testamēto siue ab intestato fiāt sp persone sint tales cū qbus testamenti factio sit vt in testa. dictū ē. ff. de iure codi. l. diuus. §. pen. Et hñt aliqua conueniētia et aliqua discōuenientia testamentū et codicilli. Ná sicut pt qs plura testamenta facere ita et plures codicillos. l. si qs cū. ff. de iure codi. Jte; et quemadmodū testamentū nūcupatiuu; pōt fieri sine scriptis vt supra visū est ita et codicilli. glo. insti. de codicil. super rubrica differūt tñ i alijs q2 q q in testamento reliqui possit hereditas seu directe institui vel substitui in codicillis tñ nō quinymo institutio in eis directe facta trahitur a fideicōmis. l. sceuola. ff. ad trebel. Jte; differūt q2 per secundum testamentū rūpitur primu; s; nō p secundu; codicillu; rumpit pcedens nisi expresse caueatur. l. cu; pponas. C. d codilli. nisi esset tertiu; derogatoriu; primi p cōtraditōe; voluntatis vt in dicta. l. cu; pponas. Jte; q2 maior numerus testiu; reqrit i testamētis q i codicillis regularit vt dictum est Jtē differunt q2 p agnationē postumi rumpit testamentu;. s; per agnatione; postumi nō rumpit codicillus eius q ab itestato codicillauit. l. si qs cum primo respō. ff. de iure codi. Jte; q2 in testamtis vt supra visu; est nō pñt esse testes nisi rogati et tñ in codicillis pñt esse fortuiti. Jte; q2 i testamtis o; testes esse masculos. in codicillis vero femine pñt esse testes vt no. glo. in dicta. l. fi. in fi. C. e. et vr pbari in. l. qui testamto. §. mulier. ff. d testa. Et nota q si quis vult pfecte valere suā vltimā voluntate; in omne; casu; et euentu; apponat clausulā codicillare; sequente; v; z si nō val; vel valebit iure testamenti vale at iure codicillo; vel cuiuslib; alterius vltime voluntatis. Nam

magni est effectꝰ ista clausula ꝑ ea que le. et no ꝑ doc. ff. ď testa mu. l. iij. in fine ⁊. ff. de vul. substi. l. coheredi. §. cū filie ⁊. C. ď codicil. l. fi. §. illď quoqꝫ. ⁊. ff. ď iure codi. l. cōficiūtur. ⁊. ff. de verbo. oblig. l. si ita stipulatus fueri. §. i. et. l. si a colono. e. ti. Et vr̄ glo. fi. hoc declarare isti. de pupil. substi. §. masculo. ⁊ plene ꝑ docto. in aucteñ. ex cā. C. de libere p̄teri.

Seq̄tur rubrica de substitutionibus.

Postquam premisimus aliqua licet pauca de materia testamentoꝝ. Nūc vidēdū ē de substitutionibꝰ Verū qꝛ materia subtil' lata diffusa ⁊ ꝓfūda ē aliq̄ cotbidiana et practibilia colligā reliqua solertibꝰ iuriū inq̄sitoribꝰ reliquēdo. Primo igiṫ q̄raꝫ qbꝰ verbis sit que libet subititutio. Et scđo quot sūt effectꝰ cuiuslꝫ substitutōis. Sꝫ p̄mittēda ē differētia quā iura glo. et doc. assignāt iter vba mere directa mere obliqua. Et cōia siue anologa. quoꝝ cognitio seruiet ad oēs species substitutionū. Ex eo qđ scđm vi verborum diuersificanṫ substitutionū intellectus. Et ideo p̄mitto ꝙ qn̄qꝫ substitutio fit ꝑ verba mere directa puta heres esto. heredē instituo vel similia. Qn̄qꝫ ꝑ verbū anologiū puta substituo. Quandoqꝫ per verba cōia puta deuoluatur perueniat deueniat ꝑtineat reuertatur vel reddeat ⁊ similia. Aliquādo ꝑ verba obliqua vel precaria puta rogo peto volo ꝙ det vel restituat vl' ipꝫonaliṫ ꝙ deṫ vl' restituaṫ et hec ē obliq̄ Et hoꝝ oim tā ex ꝑte cōditōis q̄ ex ꝑte dispositiōis varius ē effectꝰ. Et dic ꝙ mere directa sūt illa per que ex ꝓpria virtute verboꝝ q̄s imediate vocaṫ ad ius existentie heredis illiꝰ ď cuius hereditate agiṫ seu in cuiꝰ hereditate facta ē substitutio vl' clarius verba directa sūt illa ꝑ que dirigiṫ hereditas in institutū siue alteriꝰ q̄ soliꝰ testatoꝝ misterio vt cū testator disponit ꝑ hec v̄ba heres esto vel heredē facio vel ordino vl' istituo vl' her. mihi sꝫstituo her. illi reliq̄ vl' volo ꝙ hereditas mea cadat i illū put colligiṫ isti. e. et. C. ď testa. l. qm̄. ff. de here. insti. l. his verbis. Nā hoc verbo heres ꝓprio sensu verbi notat ius hereditariū ciuile directū et imediatū in ea hereditate in qua ē adiectū. Nā bn̄ seq̄tur ꝙ ex illis verbis ē heres directe et immediate ciuil' successor. Et notāter dr̄ in hereditate in q̄ adiectū ē qꝛ ex vulgari directo et imediate fit heres i hereditate tes

statis ex pupillari directa imediate ⁊ i hereditate pupilli siue ipub. ⁊ etiā in hereditate furiosi ⁊ mediate ē heres testātis. ⁊ hoc si ipubes fuit heres institut⁹. Si aūt ē exhereditat⁹. tūc soli⁹ ipuberi sit heres nō ēt testatoꝝ. Qd aūt v̄bū heres sit v̄buꝫ directū veꝝ est regulariꝭ qm̄ q̄n꜠ flectiꝭ ad obliquū vel ex q̄litate seu ex defectu solēnitatis. vt qꝛ in min⁹ solēni volūtate seu testō qd testatoꝛ legitimū voluit h̄ri vt. l. codi. §. fi. ff. de leg. ij. vel codiciꝭ. testamēto p fideicōmissuꝫ ꝯfirmatis vt i. l. cū q̄s §. seya. de le. iij. vel i pupillari substitutōe i codi. facta vt. l. sceuola. ff. ad trebel. q̄ lꝫ aliq̄ cōtradicant dꝫ intelligi i substitutōne verbis directis fcā. Qd pꝫ ex eo qd dicit ex begnina intpretatōe valere iure fideicō. Si em̄ essꝫ facta p verbū cōe n̄ eēt opus begnina intpretatōe. Sꝫ ex verboꝝ cōi ꝯsensu iure fideicōmissi valeret. Itē flectiꝭ verbū heres rōe adiūcti si iūgatur verbis p̄caris alteri⁹ factū exigētib⁹ q̄le est verbū rogo vł peto vt. l. filiussa. §. si q̄s de le. i. ⁊ l. pat filiū. §. fi. de le. iij. Licꝫ aūt verbū heres sit directū siue i recto ponaꝭ vt heres esto siue in obliquo vt heredē facio vel instituo vel ordino. Tn̄ verbū hereditas nō est directū. sꝫ poci⁹ cōe. siue in recto ponaꝭ siue in obliquo. verba aūt mere obliq̄ sūt que sola important ius obliquū mediatū. s. alteri⁹ onerati ministeriū exigencia vt sūt p̄caria ⁊ fideicōmis. vt rogo peto volo mādo q facias ad ticiū ptinere ⁊ silia. ff. ad trebel. in pluribꝰ legibꝰ et insti. de fideicō. here. §. i primis. Sic q qꝛ ad eoꝝ effectū alteri⁹ restitutōes req̄runꭁ oblicātur seu obliquū coartanꭁ vt. l. vbi pure. ff. ad trebel. in prin. Nec obstat p̄dictis q filiosa. vel seruo alieno instituto acq̄ritur patri vel dn̄o ministerio filij vel serui. Et tn̄ ius directū queriꭁ patri vel dn̄o. Qꝛ ibi nō igitur ministeriū onerati sꝫ soli⁹ instituti q̄ si sit filiussa. eadē psona iuris ministerio cēsetur cū eo q̄ sit heres vt. l. fi. C. de ipu. ⁊ ali. substi. Vel si sit seruus dn̄s ei⁹ capiat vt insti. de noxa. §. oēs aūt. Et ex psona dn̄i ius capiendi hꝫ vt. l. debitoꝛ. §. seruo de le. ij. ⁊ C. de here. insti. l. nec꜠ p se verba vero anologa sūt illa q̄ ꝓprie ⁊ p pri⁹ iportant ius directū. Sꝫ posteri⁹ ⁊ impꝛoprie notāt ius obliquū vt est verbū substituo qd aliq̄n dꝛ esse cōe. l. iaꝫ hoc iure. §. sꝫ si alter. ff. eo. Tn̄ nō est uerbū qd sit simplr cōe. qꝛ verbū cōe indifferēter se hꝫ ad ius directū obliquū ex ꝓprio significato verbi. Sꝫ verbū substituo est eiusdē ꝯpositionis q instituo sola exi

stente dñia in sillaba sub q̃ nil mutaꝛ in sensu verbi instituo ni
si ꝙ notat posterioritatē seu inferioritatē gradꝰ Cōstat aūt ꝙ
verbū sbstituo est verbū directū ⁊ ꝙ sit directū ꝓbaꝛ in.l.tut.
q̇.§.heres.ff.de ami.tuto.⁊.l.latinꝰ largꝰ de le.ij.⁊.l.recusare.
§.ticiꝰ ⁊.§.i.ff.ad trebel. Quibꝰ apte dꝛ ꝙ fideicōmis. vniuersa
le nō est substitutio nec fideicōmissariꝰ substitutꝰ. Et hoc ē ve
rū ꝓprie stricto.⁊ ꝓprio sūpto vocabulo Sꝫ late ⁊ iproprie et
posteriꝰ dr̄ substitutꝰ vt.l.ticia.§.seya.de le.ij.⁊ pꝫ ꝙ ꝓprie ⁊ ꝑ
priꝰ est directū.sꝫ iproprie ⁊ ꝑ posteriꝰ ē obliquū vt dixi.sꝫ insta
bis verbū instituo ē mere directum.ergo verbū substituo eadē
rōe non ē directū vt pꝫ ex p̄missis. Rn̄deo verbum instituo ꝓ
prie referꝛ ad primū gradū. Et primꝰ ē semꝑ directꝰ ⁊ imedia
tus.aliqn̄ tn̄ vt subdiceꝛ trahitur ad scdm. Sic ⁊ ꝑiter verbuꝫ
substituo qḋ lꝫ sꝑ de suo ꝓprio significato referaꝛ ad scḋꝫ gra
dū tn̄ qn̄qꝫ vt visuꝫ ē ꝑ impropriationeꝫ trahitur ad primum
Et ideo viceuersa verbū instituo relatū ad primū gradū pōt
qn̄qꝫ impropriari cū oīs substitutio sit institutio.vt.l.iij.rōe.l
i.§.fi.filio.ad.l.falci.ff.⁊ in.l.gallꝰ in prin.ḋ libe.⁊ postu.et qḋ
ibi notaꝛ vbi expōitur institutio.i.substitutio. Et sic possꝫ ad
aptari.iproprie ⁊ ꝑ posteriꝰ ad fideicōmis. Ná fideicōmissariꝰ
ē institutꝰ vt.l.q̇ quadraginta.uersus nā heres.ff.ad trebell.
vn̄ si testator extraneo ticio herede instituto diceꝛ si ticiꝰ post
annū adhite hereditatis decesserit seyū instituo non adiecto
ꝟbo heredē seu talis ītitutꝰ esto nō adiecto verbo heres. Cer
tū ē ꝙ his verbis essꝫ fideicōmissū rite relictū ꝑinde ac si dixis
set substituo facit dicta.l.q̇ q̄draginta ⁊.l.gallꝰ in prin.nō ob
stat.l.i.§.⁊ si ita de her.insti.. Qꝛ ibi subaudiꝛ verbū heres ne
substitutio sit inualida h̄ aūt nō subaudiꝛ ne substitutio uicie
tur cū interminis suppositis nō pōt esse directa nisi i milite.l
ita in prin.de mili.testa. Sic ēt hoc uerbū instituo relatum ad
scḋꝫ gradū ē analogū qꝛ qn̄qꝫ ꝑ posteriꝰ improprie ē obliquū
seu indirectū.s.qn̄ refertur ad scdm gradū obliquū sicut uerbū
substituo relatū ad primū gradū idē in uerbo ꝯstituo ex vi po
ris dispōnis. Ná uerbū cōstituo ꝑ priꝰ ē directū ut.l.ꝑcibꝰ. C
to.⁊ ꝑ posteriꝰ ē obliquū ut dicta.l.q̇ q̄dragita. vn̄ si dicat te
stator ticiū filiū ipuberē here.insti. Et si i pupillari etate deces
serit seyuꝫ sibi constituo uel simpliciter constituo absqꝫ uerbo

sibi erit directa substitutio ac si dixisset substituo. ar. dicte. l. p-
cib⁹. Itez verbū instituo relatū ad primū gradū qn̄qz flectit
ex vera vel p̄sumpta volūtate testātis p casū notabilē in pal.
l. codicillis. §. fi. de le. ij. Q̄d aūt dr̄ verbū substituo nō eē me
re seu simplr̄ directuz verū ē nisi addat v̄bo mere directo puta
heredez substituo. Q: ppt adiectionē verbi directi cohartatur
ad ius directū vt. l. coheredi. §. fi. ff. de vulga. v̄ba aūt cōia st
q̄ vtroqz mō directū ⁊ obliquū seu alterutrū ex vi verbi piter
ipoztāt qualia sūt verba succedat pueniat ptineat deueniat ⁊
huiōi silia. Itez ⁊ verbū relinquo. nā bn̄ seqtur esto heres er-
go successoz vt. l. nichil aliud. ⁊. l. heredis appellatiōe de ver-
bo sig. ⁊. l. potuit. C. de iure delibe. Itē seqr̄ ē fideicōmissari⁹
ergo successoz. vt. l. cogi. in prin. ff. ad trebel. ⁊. l. nō ca. e. ti. Itē
est heres ergo ad eū ptinet qd̄ ptinuit hereditati vt. l. sciendū
de ver. sig. ⁊. l. si auia. C. de iure. delibe. Itez econtra successoz
vel ad eū ptinet hereditas nō magis infert ergo est heres q̄
est fidecōmissari⁹ nec ecōtra. Itez ⁊ verbū pueniat ad vtrūqz
ius trahit seu vtriqz cōuenit vt. l. heredib⁹. §. tici⁹. ff. ad treb.
iuncta. l. cū vir. C. de fideicō. ⁊ sic de singulis vt ptz ex sensu
verboꝝ Ex p̄dictis ptz q̄ lz verbū heres esto vel heredē insti
tuo vel facio sit mere directū. Tn̄ verbū hereditas est cōe siue
ponat in recto vt volo q̄ hereditas mea sit ticij siue i obliquo
vt hereditatis mee sit dn̄s vel hereditatez meā ticio reliquo.
Hec oīa verba pn̄t verificari ⁊ iure directo. vt. l. his verbis i
prin. ff. de here. insti. ⁊ etiā ex obliquo vt. l. facta in prin. ff. ad
trebel. ⁊ ibi notat. Nec obstat q̄ verbū dn̄s videat esse dire-
ctū sicut verbū heres. ar. l. sceuola. ff. ad trebel. cū eūdez effec-
tū importet insti. de here. q̄li. et diffe. §. penu. facit qd̄ notat i
dicta. l. his verbis. vbi glo. rōez assignat. Q: heres et dn̄s idē
sūt. q: illa glo. nō debz simplr̄ intelligi. sz q̄ tenent vt gen⁹ et
spēs. na: bn̄ seqtur heres est ergo dn̄s vt dicta. l. cū heredes
in prin. Sz nō pertert est dn̄s ergo heres vt sentit glo. in. l.
i. de bo. posses. ff. ex quib⁹ cōcluditur q̄ verbū dn̄s ē comune.
Et quāq̄ p p̄missa satis pateat doctrina diuersitatis verboꝝ
institutionib⁹ occurrere solitoꝝ ⁊ de eoꝝ interp̄tatione. Clari
us tn̄ pōt dictoꝝ verboꝝ p sequen. regulas dari doctrina Et
primo in verbis directis in quib⁹ prima regula est ista q̄ ver-

bū directū qđ de se importat tale ius ex quo pōt recta via adi
ri hereditas de iure ṗtorio ē directū. Scđa regula daꝛ. ꝙ omē
verbū importās vt succedaꝛ imediate ⁊ vniuersaliꝛ testatori
est ⁊ dꝛ directū ita nota. in. l. eaꝫ quā. C. de fideicō. Tertia re
gula daꝛ ꝙ verbū directū significat successionē descēdere ab
instituto deficiente in substitututū imediate ⁊ incōtinenti ita
dicit glo. in dicta. l. eā quā. Quarta regula daꝛ ꝙ oēe verbum
platū a testatore qđ excludit oie ministeriū alteri⁹ i substitus
vniuersali est directū iuxta theoricam. l. si quis cum ibi notas
tis. ff. de vsufruc. Item circa verba oblica dantur iste regule q̄
rū prima ē illud ē verbū obliquū qđ requirit factū et ministe
riū alicui⁹ ad transferendū ius hereditariū in alterū. Scđa re
gule ē ꝙ omne verbū ꝙ iportat tale ius ex quo nō possit ad
hiri hereditas nec bo. po. peti ē verbuꝫ obliquū. Tertia regu
la ē ꝙ omne verbum ꝑ qđ mediate succedaꝛ testatori est obli
quū. Quarta regula ē ꝙ nullū verbū ē ita directū ꝙ si positū
sit in alterius ministerio q̄ nō efficiaꝛ obliquū. vt. l. ex facto.
ff. ad trebel. Quinta regula daꝛ ꝙ capere de manib⁹ alteri⁹ q̄
testatorꝫ congruit substitutōi oblice seu fideicōmisso vniuer
sali Sꝫ mera restitutio facti reꝫ hereditariū que fit habēti ius
hereditariū de ꝑ se cōuenit substitutione directe vt. l. inter om
nes cū ibi notetis. ff. qui satis da. cog. §. Itē circa verba cōia
dātur iste regule quaꝝ prima ē oīe verbū qđ eque ꝓprie stat
sub significatōe verbi directi et obliqui adiectū substitutōi di
uersali ē cōe. Scđa regula daꝛ ꝙ oīe verbū qđ qn̄qꝫ reperiꝛ
in significatōe verbi directi et eius effectū iportat. Et qn̄qꝫ in
significatōe verbi obliqui et ei⁹ effectū iportat ē cōe eo qꝛ ei⁹ sig
nifi. cōuenit plurib⁹ speciеb⁹ substitutionū. §. et vt nō ꝓces
dam⁹ per ignota de quolibet ponam⁹ exēpla. Et primo i ver
bis directis vñ verba instituo heres sit vel esto dn̄s sit vl' esto
⁊c. adhibitō. adiudico. assigno do. cedo. cōcedo accrescat vñ
si testator dicat sic īstituo filiū meū heredē ⁊ qn̄cūqꝫ decesserit
talem instituo vel talis heres sit vel heres esto vl' hereditatis
mee dn̄s sit vl' esto vl' tali bona mea adhibitō assigno do. ce
do. ꝯcedo adiudico. Vel si dicat bona mea deueniāt aut per
ueniāt ad taleꝫ ipso facto tunc propter istud adiunctum ipso
facto illa verba perueniāt seu deueniāt sunt in officio verboꝝ

Directoꝝ lꝫ de sui natura sint cōia qꝛ illa verba eo ipo opātur
sine ministerio alicuius hominis ita exponit̄ vt notat̄ i.c. cū
ꝗ extra de p̄ben.li.vi. ꝛ in.l.fi.L.de sacro san.eccle.per do.ver
ba aūt p̄dicta et alia similia icludūt dispositionē et executio
nē dispositionis quāti iuris ē. Itē exempla verboꝝ aliquoꝝ
sūt detur restituat̄ tradat̄ reddat̄ det reddat tradat. restituat.
Nā ista verba ministeriū alteri⁹ includunt. Ergo sūt obliqua
seu fideicōmisso.ꝑ regulas supradictas. Itē exempla verboꝝ
cōiuꝫ sūt substituo perueniat deueniat succedat redeat ꝑma
neat deuoluatur hereditas mea ꝛc. vl' ꝑ alia verba similia ꝛ
sciēdū ꝙ i significatōe istoꝝ verboꝝ tā directoꝝ ꝙ̄ obliquoꝝ
et cōiuꝫ ē actēdēda cōsuetudo seu mōis significādi ꝑ cōsuetu
dinē nā cōsuetudo loquēdi pōt dare itellectū et ꝗdā modum
significādi vocabul' iuxta notata i.l. libroꝝ.§.ꝙ tn̄ cassi⁹.ff.ꝺ
le.iij. vlteri⁹ ē sciēdū ꝙ ꝑ quecūꝗ verba siue ꝑ verba mere di
recta siue oblica siue cōia fiat. Pria istitutio n̄ refert qꝛ sp̄ ēdi
recta istitucio. Et ille censet̄ eē istitut⁹ iure directo ꝑ.l.qm̄ L.
de testa.cū ibi notatis. Et distinctio p̄dicta verboꝝ actēdit̄ ꝛ
cōsiderat̄ i scd̄a istitutōe seu i substitutōe vlteri⁹ ē sciendū vl
tra p̄dicta ꝙ verboꝝ directoꝝ quedā sunt directe ciuilia tan
tum et quedaꝫ directa directe. de ꝗb⁹ dicet̄ ifra in materia sub
stitutionis cōpēdiose Nūc de speciebus et effectib⁹ substituti
onū dicēdū.ꝑ quo p̄mictem⁹ in qualibꝫ dr̄as verboꝝ testan
tiū et qualitatū heredū ac substitutoꝝ. Et lꝫ qualitas seruilis
multas cōstituat dr̄as in materia istitutōnū ꝛ substitutionū
de ꝗb⁹ ad oēs āplectendas dr̄as dicēdū foret Et tn̄ obmit
tam. Ne iutilit̄ ꝑtendā volumē ex eo ꝙ i p̄nti regno frācie ces
sat seruit⁹ cū oēs sint liberi frustra igit̄ eēt h̄ ꝺ illis tractare cū
eoꝝ theorica nō reducat̄ ad praxi. Videam⁹ igit̄ primo ꝺ vul
gari substitutōe tria quesita. Primū qualib⁹ siue ꝗb⁹ modis
ꝟbis ve. fit. scd̄o ꝗlit̄ expirat. et tertio quales sūt ei⁹ effectus.
Ad primū ꝗsitū dicēdū ē breuit̄ ꝙ vulgaris substitutio fit ali
quādo expresse aliqn̄ tacite. Et aliqn̄ ꝑti expsse ꝛ ꝑti tacite. ex
presse adhuc fit triplicit̄.s.ꝑ specialē verboꝝ expressionē aut ꝑ
specialiorē vl' ꝑ specialissimā ꝑ specialē adhuc duplicit̄. Quia
aut verbis negatiuis aut verbis affirmatiuis. Affirmatiuis
vt qꝛ dicit testator substituo ticiū vulgariter vl' i primū casum
q̄d idē ē.l.luci⁹.ff.ꝺ he.isti. ꝛ.l.p̄cib⁹.L.e. vl' qꝛ dicit testator

quisquis mihi heres erit sit heres filio meo uel heredes meos
iuicē substituo tales ⁊c. Sciēdū tn̄ ē i istis vltimis exēplis sub
stitutōis verbis appellatiuis facte ꝙ illa verba appellatiua
nō referūtur ad heredes heredū scriptoꝝ neqꝫ referūtur nisi ad
eos q̄ scripti fuerūt heredes nō aūt si aliq̄s efficiat heres per
aliū vt puta pr̄ ꝑ filiū dn̄s ꝑ seruū qꝛ tales nō vocātur uigore
substitutōis sꝫ iuris ministerio.ff.ꝺ vul.l.cū filio.l.si itestamēs
to heredes cū cōcoꝛ.⁊ isti.ꝺ vul.§.sꝫ ⁊ si ex disparibꝰ.ff.ad tre
bel.l.quotiēs. Qn̄qꝫ uerbis negatiuis ut dictū ē ⁊ supple im
portātibꝰ ꝯditōēꝫ hoc mō si heres nō erit talꝭ heres mihi esto
l.i.i pri.ꝺ vul. Aliquotiēs vero fit verbis spāliorib9 qꝛ dicit si
heres eē n̄ potuerit vꝭ noluerit talē substituo.l.luciꝰ ticiꝰ q̄ fra
trē.ff.ꝺ he.isti.⁊.l.cū ꝓponas Qn̄qꝫ fit verbis spālissimis pu
ta si hereditatē repudiauerit vꝭ si me viuo decedat.vꝭ si postu
mꝰ istitutꝰ nō nascat vel si postumꝰ aboriciat ꝓut hec exēpla
ꝓbētur i.l.si q̄s ita he.isti.ff.ꝺ he. isti.⁊.l.gallꝰ i prin.ff.de lib
et postu.et.l.cū i testō i pri.ff.ꝺ he.isti.et.l.fi.C.ꝺ isti. ⁊ substi.
sub cōdi.fac. Que q̄dē exēpla ꝯphēdūtur sub casu noticce aut
ipotētie expsse substitutōis vulgaris ⁊ ē sciēdū ꝙ casus nos
lētie trahit ad casū ipotētie ⁊ ecōtra ꝑ l.gallꝰ in.§.⁊ q̄d si tās
tū.ff.ꝺ libe.⁊ postu.⁊ in dicta.l.fi.ꝺ isti.et substi.sub cōdi.fac:
Nunc videamus qualiter fiat tacita vulgaris et dicitur ta
cita quia nec i genere nec in specie comprehenditur ex ui uer
borum sed ex legis mente presumpta seu cōiecturata per quā
presumitur testatorem uoluisse ꝓuidere post adhitam heredis
tatem per pupillum et in casum desistencie uenire secundo vo
catos in uim vulgaris subintellecte.l.iam hoc iure.ff.de uuls
ga.⁊ in notatis in.l.fi.C.de.insti.et substi. sub condi.fac. pre
sumendū enim est testatorem uoluisse prouidere sue successios
ni in utroqꝫ casu uidelicet adhita hereditate per pupillarē et
nō adhita per uulgarem. Ultimo videamus de mixta.scꝫ
de partim tacita ⁊ ꝑtim expressa. Et dic ꝙ huiusmodi ē substi
tutio uulgaris facta in unū casuꝫ sciꝫ nolentie ex subintellec
ta mēte testatoris porrecta ad casuꝫ impotētie per ea q̄ supra
dicta sunt Ad scd̄ꝫ quesitū quo querebatur q̄liter expiret re
spōsio ē clara ꝙ substitutio uulgaris ꝑ quam imediate succes
ditur testatori expirat instituto adeunte hereditatem.l.post a
dicaꝫ.C.de impu.et ali substi.cum suis concoꝛ.Sed quen po

test an substitutio vulgaris possit a quo casu fieri sine expres sa institutõe et dic qꝫ sic hoc mõ si legitim⁹ heres mihi ñ erit talis heres esto vt colligit ex.l.si quis ita et ex.l.cũ i testamẽto ff.de here.insti.cũ cor. Sꝫ dubitat an ꝑ adictionem vni⁹ here dum extingat substitutio alteri⁹ coheredis nõ adeuntis ⁊ dic qꝫ substitutio fuit facta copulatiue seu cõiũcti tũc expirat ꝑ ea que le. ⁊ no.in.l.testamẽto. C.ꝺ impu.l.i.§.p.ij.C.de ca.tol. Sꝫ si diffinitiue seu disiũcti.tũc expirat quo ad euntẽ tm̃.l.per ff.ꝺ iniusto rup.et.l.duob⁹.§.fi.l.cũ filio.§.fi.l.coheredi.§ coheres.ff.de vulgari. Sꝫ ponamus qꝫ testator fecerit plures grad⁹ substitutõis vulgaris an ꝑ adictõeꝫ primi expiret. Alij grad⁹ et dic qꝫ sic ꝑ.l.cũ in testamẽto al's in testamẽtũ.ff.ꝺ he re.insti.facit.l.si mr i.§.fi.ff.ꝺ vulga. Sꝫ pone qꝫ aditio nõ du rat puta qꝛ minor adiẽs restituit aduersus adictõem an veni at substitut⁹. et dic qꝫ sic qꝛ sufficit fuisse adipletã adictõem. ar.cor que le.et no.in.l.ex cõtractu.ff.ꝺ re iudi. Supest vi dere de principali ⁊ practicabili qõ.s.q̃les sunt dicte substitu tionis vulgaris effect⁹. Et qꝛ satis ẽ hec materia trita ꝑ tex. g.et doc.paucis absoluã et dico qꝫ vl'garũ repiũtur eẽ quiqꝫ ef fect⁹ pͥcipales Prim⁹ i her.suis iuris quẽ testator suis iuris eẽ sciebat illa ṽba vl'garia si he.ñ erit aliũ ex sep ducũt effectũ ex subintellecta mẽte testãtis.videlꝫ vl' mutata cõditõe aliũ he redẽ ñ fecerit.l.iij.ꝯtra ibi no.C.ꝺ he.insti.⁊ isti.ꝺ vul.§.fi.⁊.l l.si pr̃fami.titiũ.ff.ꝺ here.insti. Secund⁹ effectus est qꝛ testa mẽtũ põt sumere vires a substitutõe vulgari.l.iij.§.fi.ff.de li be.⁊ postu Qꝛ testamẽtũ a secũdis tabul' põt accipere vires ꝑ l.i.§.p.scꝺo.C.ꝺ cadu.tol.⁊ ibi glo.⁊.l.thayas.§.si splendoso r⁹.ff.de fideicõ.libe. Terti⁹ effect⁹ ẽ qꝛ expressa vulgaris cõti net tacitã pupillarẽ dicta.l.q̃uis.C.ꝺ ipu.⁊.l.fi.C.ꝺ insti.et substi.sub cõdi.fac.Q.ꝺ intellige et limitta si alia nõ sint ver ba restrictiua cõtrariã volũtatẽ testãtis indicãtia. Qꝛ scꝺm illã restrictõeꝫ oporteret limittare ṽba ⁊ mẽteꝫ testãtis eo qꝫ adiectio qualitatis coartat orõneꝫ cui adicit.l.pauci⁹.ff.ꝺ au ro ⁊ ar.lega.l.comodissime.ff.ꝺ libe.⁊ postu. Et qꝫ ṽba calesi catiua restringãt effectũ substitu. hoc clare ꝓbat lex si pr̃.ff.de vulga.⁊ pupil. Stãtib⁹ tñ verbis generalib⁹ sine restrictione tunc vulgaris facta impuberi continet tacitam pupillarem ꝑ dictam legem iam hoc iure. Fallit tamen in multis ca

sib⁹ Prio si appeat de ↄtraria volūtate deffūcti dicta.l.iā hoc
iure i fine. Qꝛ volūtas testatoris in his limittat dispositōem
iuris p. §. disponat in auct. de nup. Scd̄o fallit in casu.l.fi.p̄
dicte. C. de isti. substi. sb ↄdi. fac. s. qn̄ mr̄ ē in medio Naz q̄dīu
mater ē in medio dicta pupillaris ↄtinetur in ipa vulgari cō
ditional'r videlz si mr̄ supuiuat et succedere velit. qꝛ si moriaꝛ
aut succedere nolit nō transmittit priuilegiū vt sentit dicta.l.
fi. in fine. Et ideo viuente mr̄e sum⁹ incerti An pupillaris cōti
neatur in vulgari vel nō. qꝛ futur⁹ euent⁹ declarat. Naz si maꝛ
supuiuat et velit succedere nō subintelligiꝛ seu cōcludiꝛ pupil
laris saltez actualiter ⁊ effectual'r ⁊ habitudinaliꝛ q̄ potētia et
habitudo redducūtur ad actū hoc est ad effectum pupillaris
subitellecte si mr̄ durāte pupillaritate sui pupilli decedat. aut
se nolle succedere declaret. qꝛ tūc eluscessit virtus dicte pupilla
ris scd̄m no. p glo. et docto. in dicta.l.fi. ⁊ in.l. p̄cib⁹. C. de ipu
et ali. substi. Et est dicta pupillaris subintellecta matre viuē
te ipedita pducere effectū sicuti virtutes intellectuales aīe pu
pilli impediūtur in eaꝝ opatione ꝓpter inhabilitatē organo
rū corpis ⁊ q̄admodū p habilitatōez organoꝝ que fit adoles
scēte pupillo aīa intellectiua exercet suas opationes quas ēt
a prima sui creatiōe habitualiꝛ habebat ita sublata de medio
mr̄e vel declaratiōe facta q̄ nō vult succedere illud velamen
p̄uilegij maternalis tolliꝛ qd̄ ipediebat virtutē opatiuam di
cte pupillaris subitellecte que exinde opatur fauore substituti
Qd̄ limita nisi paꝛ esset in medio. qꝛ priuilegiū maternū extē
ditur ad paternū. Nā si auus substituat vulgariꝛ nepoti ex fi
lio in pupillaritate existenti. Tūc tacita pupillaris subitelligi
tur cū ↄditionib⁹ p̄dictis de quib⁹ dictū est i matre. Nā non est
verisil'e auū sue soboli exneū substitutū p̄ferri voluisse vt.l. ge
neraliter. §. cū aūt eo. ti. C. de insti. ⁊ substi. sub condi. fac. Et
breuiter in his ⁊ alijs subauditionib⁹ sp recurrendū est ad mē
tez testantis ⁊ ↄsiderandū q̄d verisimili⁹ voluerit vl' sensierit
testatoꝛ.l. luci⁹ in fi. ff. de here. insti. vbi hon⁹ casus ⁊ i dicto. §.
cū aūt Tertio fallit qn̄ ex subauditiōe pupillaris resultaret i
eq̄litas qꝛ tūc vna subintelligiꝛ in altera p.l. q̄uis. C. de ipu.
⁊c. Et in hoc casu nil opatur priuilegiū materiū. Sz dato in
eq̄lis coheredis. ⁊ iō maꝛ nō excludiꝛ a successiōe ipuberis d

functi i vim alicui⁹ subintellecte pupil laris substitutiõis q̄ñ
põt subintelligi ꝑpter ineq̄litatē ꝑsonaꝝ ex eo ꝙ illa determi
natiua substitutio nõ posset equal'r determinare mentē testā
tis cū puberi nõ possit pupillarit̄ substitui Jtez fa llit in casu
l. si pr̄ filiū ipubēre. ff. de vulga. scdm vnū intel lectū intelligē
do ꝙ pr̄ in casu illi⁹. l. substituisſz vulgarit̄. Sz itelligēdo ꝙ sub
stituisſz pupillarit̄. nõ esset casus fallēcie. Qz in vna pupillari
alia nõ subintelligit̄ ex eo ꝙ expssuz cessare facit tacitū. l. ille.
§. cū in v̄bis. ff. de lega. iij. Et rõ q̄re in casu illi⁹ legis p̄suppo
sito ꝙ vulgaris fuisset substitutio nõ subintelligat̄ pupillaris
est. qꝛ testatoꝛ vnū casuz obmiserat ꝑ quē postum⁹ rūpebat̄ p̄
terit⁹ ⁊ sic testamentū nullū ⁊ vulgaris nõ fuit sortita effectū
Et sic ecce non potuit producere effectum tacite pupillaris. qꝛ
ad esse pupil. p̄supponitur existentia heredis actu vel aptitu
dine vt in. l. moꝛb⁹. ff. de vulga. Jtez fallit gñaliter vt plures
casus sub isto cōpꝛehendam⁹ v bicūq̄ ex appentib⁹ circūstan
cijs aut cõiecturatis volūtatib⁹ aliter testatoꝛē sensisse p̄sumi
tur. puta qꝛ pietas vel caritas sua det testatoꝛē subintelligere
voluisse pupillarez ex circūstancijs ⁊ in fauoꝛē eoꝝ q̄ in pieta
te ⁊ caritate sibi pꝛ: mioꝛes existebāt subītelligi ⁊ pꝛimū. s. de
caritate ꝓbatur in. l. cū acutissimi. C. de fideicõ. ⁊ in. l. luci⁹. §.
fi. ff. de here insti. Scdꝫ vero ꝓbatur ad l'ram in. c. si pr̄ de tes
stamē. in sexto de quib⁹ laci⁹ dicet̄ infra in materia fideicõmi.
substitutõis Quart⁹ effect⁹ est qꝛ ꝑ dictā vulgarē substitutio
nez succedit̄ imediate testatori ⁊ no ei cui est facta substitutio
insti. de vulga. ⁊ pupillis i pꝛin. Et iõ si institut⁹ repudiet vel
abstineat substitut⁹ pupillaris vigoꝛe vulgaris subītellecte in
pupillari succedet testatori ꝑ. l. fi. ꝑdictā. C. de insti. ⁊ substi. sb
condi. fac. de quo decet̄ in materia pupillaris Et ē sciendum
atq̄ notandū ꝙ q̄admodū nolētia. aut ipotentia locū facit
substitutioni vulgari ita ⁊ abstentio ꝑ ea q̄ legūtur ⁊ notant̄
in. l. iulian⁹. ff. de acqui here. Et sic in casib⁹ in quib⁹ in casu no
lencie aut ipotentie lo c⁹ est substitutioni pupillari eisdez est in
casu abstinētie ꝑ lec. et no. cõiter ꝑ docto. in dicta. l. iulianus.
Quit⁹ ⁊ vltim⁹ effect⁹ ē qꝛ vulgaris substitutio facit de suovo
luntariū. vt in. l. si fili⁹. ff. de libe. ⁊ postu. ⁊. l. si filius qui patri
ff. de vulga. Querit̄ vltra p̄missa an substitutio vulgaris i
pediat trasmissionē heredītatis in aliū. Pꝛo quo pꝛemitte ꝙ

substitutio vulgaris hꝫ duo capita scꝫ ĩpotentie et nolẽtie Et
caput ĩpotentie hꝫ tria mẽbra.s.ĩpotentie naturalis .impoten
tie iuꝝ ꝛ ĩpotentie facti Pri͞o naturalis puta qꝛ instituitur po
stumꝰ et nõ nascit᷑ vel natꝰ viuo testatore morit᷑.vt.l.lex corne
lia.ff.co .ti.De scd͞o scꝫ impotentia iuris.Puta qꝛ primꝰ gradꝰ
de iure nõ valuit nec tenuit.vt.l.iij.§.fi.ff.de libe.ꝛ postu.vl
qꝛ ꝯditio institutõis defficit vt.l.q̄ sub cõditõe.ff.de here.in
sti.Tertio dcm̄ ē ꝑ inpotentiã facti de qua in.l.cũ q̄dã ĩ pri
et.l.pantoniꝰ.ff.de acqui.here.videlꝫ qñ istitutꝰ rei publice cã
aberat ꝛ ibi decesserat.Et qꝛ rõnabile nõ erat ꝙ eo tp̄e tp̄a d̄
liberatoria ei curreret vult impator ei succurri.Qꝛ pr̄ ꝓ filio i
stituto facta restitutõe adibit vt apit ibi glo.Qd̄ in oi occupa
tione ꝓ re pu.ꝓcedit eo ꝙ oĩs interp̄tatio in fauorē absentis
nꝫ ꝛ descendentiũ ꝓ re pu.fieri debꝫ insti.de excusa.tu.§.sꝫ si
in bello ꝛ hec satis rõni cõuenenĩũt.De scd͞o ꝟo mẽbro scꝫ no
limitatis locꝰ fit substitutio cũ institutꝰ clare dixit nolo eē he
redes vel repudio seu recuso vel aliquos actꝰ gerit ex quibꝰ in
ducit᷑ repudiatio.Qꝛ ꝑ simplicē taciturnitatē etiã si tacēs mo
rietur tp̄e deliberatõis durãte nõ ꝓpterea fieret locꝰ substitu
to qꝛ moriēs nõ videt᷑ repudiare neqꝫ adire.l.cũ antiqoribꝰ.
C.de iure deli.Et ꝙ diu tacet cõditio substitutiõis pendet.Et
iõ institutꝰ decedēs infra tp̄s deliberãdi transmittit ius deli
beratoriũ ad suũ heredē ꝑ ea q̄ legũtur ꝛ no.in.l.cũ ꝓponas
C.de here.insti.Secꝰ aũt si decedat post tp̄s deliberandi lap
sũ qꝛ tũc ius qd̄ eēt extinctũ nõ trasmitteret᷑ nec succederet sub
stitutꝰ ex dispositione apta testatoris ꝓpter ꝑuersionē ordinis
Sꝫ succederet ex subĩtellecta videlꝫ ex capite caducitatis.per.l
vni.§.ꝑ scd͞o.C.de caduci.tollen.verũtñ ex vtroqꝫ idē resul
tat effectus Queritur etiam si testator tres gradus.Substi
tutionis vulgaris fecerit puta si gayus heres nõ erit titius sit
heres ꝛ si ticius heres non erit sit seyus et cetera.Gayꝰ adit
hereditatem an per aditionem ipsius gaij per quam expirauit
vulgaris.l.post aditam p̄allega.An sĩlr expirauerint sequen
tes gradus ꝛ dic ꝙ sic per ea que leguntur et notãtur in.l.cũ
in testamento.ff.de hered.insti.ꝛ.l.si mater.ff.de vulgari.cũ
vtrobiqꝫ notatis.Et non soluꝫ facit cessare gradus sequētes
Sed etiam excludit ius accrescendi vt in.§.si vero istitutio d̄

bere. et falci. coll. i. Possent addi alij tres effect⁹ ꝙꝙ aliqui exp̄missis depēdeant qꝛ testamentū sumit vires a substitutione vulgari qn̄ prim⁹ grad⁹ est ip̄o iure null⁹ puta qꝛ nulla Iniusta vel viciosa fuit ista istitutio vt in. l. iij. §. i. ff. de inius. rup irritq̄. fac. tes. ⁊. l. ei. q̇ soluendo. ff. de h ere. insti. Si aūt ab initio prim⁹ gradus institutōis. voluerit. Sꝫ postea desierit valere puta repudiatōe morte naturali vel ciuili. Tunc ꝓpter desistanciā transfert efficatia iuris primi gradus in scdꝫ. Et tunc nō dr̄ ꝓprie incipe a scdo sꝫ ꝯtinuari ad scdm. verūtn̄ idez est effectus. Sed pone ꝙ institut⁹ aliq̄ ex cā efficit indign⁹ et auffertur ei hereditas an substitut⁹ excludet fiscū Dic ꝙ nō ꝑ l. si sequēs in prin. ff. ad sylleya Septimus effectus pōt assignari qꝛ ꝑ eaꝫ imediate succedit deffuncto nō ei cui fit substitutio. l. ij. §. sꝫ si q̇s ita. ff. de vulga. Sꝫ querit circa hūc effectū An hoc sit sp̄ verꝫ ꝙ ꝑ vulgarem succedat testatori ⁊ nō instituto et p̄dictus. §. sed si q̇s ita h inde p̄stat argumentū propt illā dictioneꝫ ei ibi positaꝫ Naꝫ si refferam⁹ lo. ei ad testatoreꝫ clare ꝓbatur ex illo tex. ꝙ ꝑ vulgareꝫ succeditur testatori Et si referam⁹ lo. ei ad istitutū ⁊c dicem⁹ ꝙ ꝑ vulgarē succedit vtriq̄ Cōis tn̄ snia tenet ꝙ lo. ei reffertur ad testatorē qꝛ si vellemus refferre ad institutū ⁊ ꝑ tacitaꝫ substitutōeꝫ vulgarē cōp̄hensam impupillari vel pupillareꝫ cōprehensaꝫ in vulgari oporteret locū fuisse primo gradui ⁊ desijsse ꝑ. l. iaꝫ hoc iure. ff. de vulga. Et iō ꝑ dictaꝫ vulgarē non succeditur nisi testatori ad qd̄ accedūt lec. et notata in. l. fi. C. de nup. ⁊ alij substi. ⁊ ibi glo. Et iō hodie ex cōi stillo notarioꝝ oēs substitutōes exprimūtur scꝫ si heres nō erit seu esse noluerit vel nō potuerit siue erit Et in pupillari etate seu al's qn̄cunqꝫ sine liberis decesserit eideꝫ sic descendēti substituo vulgarit pupillariter ⁊ ꝑ fideicōmissum ⁊c. Et cū adiectōe clausule codicillaris q̄ magni ē effectus vt infra dicetur in materia substitutōis cōpendiose per quā quasi infinite cessant iuriū altercatōes ꝓpter exp̄ssiones et adiectōes clausulaꝝ p̄dictaꝝ q̄s cōsulo apponi ⁊ sub v̄bis futuri tp̄is ad cedandū dictas q̄ones. Octau⁹ effectus eē pōt Qꝛ ꝑ dationeꝫ substituti vulgaris suus heres efficitur voluntarius ꝑ. l. si filius scdm vnū intellectum. ff. de libe. et postu. Sed huic accedit alia q̄o. An datio substituti vulgaris impe

diat transmissionez hereditatis in heredis istitutis. Pro quo
cōsiderādū est ꝙ tripliciter transfert ius de instituto in substi-
tutū vulgarē. Uno modo ꝙtū ad ius deliberādi et istud ius
deliberandi nō ipeditur ꝑ datione substituti ꝑ ea q̄ no. in. l. si
fratris ꝛ i. l. cū antiqoꝛib⁹. C. d iure deliberan. Alia ē transmis
sio que fit ex iure dispositione de q̄ in. l. vnica. C. de his q̄ añ
apta tabu. hoc est ꝙ hereditas ascendentiū transfertur in de
sceden tes etiā nō agnita vel adita nō obstāte datiōe substi
tuti vulgaris hoc ē dicere ꝙ suus excludit substitutū vulgarē
Alia et tertia est transmissio que fit ad heredē extraneū et nō
suū instituti Et in hoc articulo opiniones sūt varie in. l. cum
antiquioꝛib⁹. C. de iure deliberan. et in. l. cū ꝓponas. C. d he
re. insti. et in dicta. l. vnica: C. de his q̄ añ aper. tabu. in quib⁹
cōioꝛ sententia vr̄ inclinare in illam ꝑtem ꝙ datio substituti
vulgaris nō ipediat transmissionez hereditatis ad heredē in
stituti etiā nō suū facit. l. si pater ff. de here. isti. ꝛ. l. cū ꝓponas
C. e. qꝛ in substitutione subauditur illa clausula videlicet vel
aliū heredē nō fecerit per iura proxime allegata et que lex lis
cet dura seruanda tñ ē Superest videre q̄ impediāt ꝑmissos ef
fectus substitutionis vulgaris. Et dic primo ꝙ aditio institu
ti ꝑ preallegatā. l. post aditam ꝛ ꝑ aucten. hoc ampli⁹. C. de fi
deicō. et in ꝑsona oīum substitutoꝝ ꝑ. l. cōi testamēto al's cū
in testamētu. ff. de here. insti. et per. l. si mater. §. fi. ff. de vulga.
et ꝑ glo. insti. de vul. et pupilla. qđ in prin. sup v̄bo nouissimo
limitta cū tex. suo. Sed lz dicta substitutio vulgaris ꝑ aditio
nē expiret ex verbis legis nō tñ semꝑ ex mente qꝛ aliqb⁹ casi
bus de quib⁹ in auctē. hoc ampli⁹. C. de fideicō. eius effectus
transmittitur etiā post aditā. Queritur si institut⁹ minoꝛ re
pudiet et substitutus adeat et post hec tēpus ad eundi ꝑ pu-
pillū labat. pupill⁹ vero postea restituat ad obmissaz heredi-
tatē an nō obstāte restitutōe substitutus veniet. et dic ꝙ sic de
iuris rigore. Qꝛ semel fuit sibi aperta via. l. et si sine. §. sed qđ
papinian⁹. ff. de mino. et. l. ex cōtractu. ff. de re iudi. Aliqui ta
men dicūt ꝙ minoꝛ restitut⁹ aduersus obmissionē hereditatis
paterne euocat a substituto ꝓpter equitatē iuris fauentis fili
is et libere i hereditate ꝑentū. Et rō assignari possz qꝛ heredi-
tas paterna censet filij per. l. in suis. ff. de libe. ꝛ postu. cuz suis

r

concor. ita q̃ et sine iudicio defũcti hereditas pñs ad eũ peruenirent qd̃ iec⁹ ē i hereditate ab extraneo d̃lata. et mior abstinẽdo ñ rñnũciat absolute alr̃ ñ possz r̃currer ad r̃mediũ r̃stitutõis g̃ nec trãsit absolute ꝛ irretractabilr̃ ad sb̃ itituitũ et si sb̃stitut⁹ ꝯquerar̃ dicẽdo q̃ tollir̃ sibi ius iã q̃sitũ r̃ñdet minor q̃ ñ erat q̃sitũ irretracta bilir̃. Sec⁹ aũt hereditate extranei reputata p minorẽ qꝛ minor nihil ꝑdit d̃ iure suo. Et iõ dr̃ hereditas extranei repudiari et repudiẽdo seu reffutãdo hereditatẽ ab extraneo sibi de.atã nihil ꝑdit. Qꝛ nihil iuz habuit in auctent añ aditõez ꝛ ius i potẽtia p repudiatõez i blatũ fuit a minore instituto ꝛ translatũ ad sb̃stitutũ cui fact⁹ ē loc⁹ p repudiationẽ p̃dictã et lapsũ tẽpoꝝ adeñdi ꝛ p ꝯñs sb̃stituto ius irretractabilr̃ q̃sitũ p dicta iura cũ i eis notatis accedũt le. et no. i. l. q̃diu p̃or ꝛ i. l. quãdiu istitut⁹. ff. d̃ aqui. her. ꝛ i. l. ij. §. ego ēt. ff. de vulga. et pupil. Sz qꝛ supra vidim⁹ q̃ fili⁹ istituti excludit sb̃stitutũ. Et hoc clarũ ē p. l. cũ accutissimi. C. d̃ fideicõ. et. l. generalr̃. §. cũ aũt. C. d̃ isti. ꝛ sb̃sti. subcõdi. fac. Queritur an pater instituti excludat sb̃stitutũ cõclusio ē glo. ꝛ do. i. l. cũ nõ solũ i pri. C. d̃ bo. q̃ lib. q̃ sicut fili⁹ excludit sb̃stitutũ ita et pr̃ ꝑpter illã sbaudītõez supplẽtẽ dispositõez vulgarẽ videlicet vl̃ aliũ heredẽ nõ fecerit p dictã. l. si pr̃. ff. d̃ he. isti. Queritur ēt supra visũ ē q̃ testamẽtũ p̃t icipere a secũdis tabul' exp̃ssis et hoc ē sine dubio. an idẽ sit in tacitis hoc est querere an queãdmodũ testamẽtũ põt sumere vires ab expressa vulgari possit ēt sumere a tacita cõprehẽsa in expressa pupillari. hec q̃stio dubia ē inter do. Sz post plura cõis sentẽtia ē q̃ ita põt icipere a tacita vulgari. Nã clarũ ē q̃ põt icipe ab expressa vulgari vt. l. thays. §. splẽdoforus. ff. d̃ fideicõmis. liberta. et p eaque le. et no. i. l. i. et. l. si pr̃. ff. d̃ vulga. ergo a tacita cũ ita sit tacita a iure itroducta queãdmodũ expressa. Et ita eã fecisse intelligir̃ testator sicuti expressã p lec. et no. i. l. iã hoc iure. ff. de vul. ita q̃ queãdmodũ expirãte vulgari non expirat pupillaris tacita ita nec econtra. Sz adhuc querir̃ testator sb̃stituti pupillariter postumo expirat pupillaris. An ēt tacita vulgaris expiret. et dic q̃ nõ glo. sup verbo agnatũ i. l. lex cornelia. ff. d̃ vulga. Et rõ ē qꝛ iuris dispositio nõ artar̃ ad simplicẽ nolẽtiã aut ipotẽtiã quiymo ēt ad nõ existẽtiã vt. l. i. ff. d̃ vulg. Et sic cõtinet q̃ttuor cãus tres exp̃ssos et vnũ tacitũ. l. si her

res nō erit aut si heres eē noluerit aut heres eē nō potuerit. Et
q̄rū subauditū vl' aliū heredē nō fecerit ꝑ sepe alle. l. si pr̄. ff. ꝺ
here. insti. Et iō i casu nr̄o pupillaris expressa facta pupillo cō
tinet tacitā vulgarē in q̄ venit mēbrū p̄dictū nō existātie per
ea que le. et no. i. l. pen. ff. ꝺ ven. inspiciē. ꝛ melꝰ in. l. fi. C. de
insti. ꝛ sbsti. sub condi. fac. Sꝫ iterū queritur an quēadmo-
dū mr̄ filij impedit effectū tacite pupillaris p̄ter ēt ipediat ef
fectū tacite vulgaris distingue q: aut queris de successiōe pa
tris et q: nihil ad matrē eā nō ipedit ꝑ notata in. l. fi. C. de in
sti. et substi. sub cōdi. fac. Uerūtamē pater testatoꝝ hn̄ ipedie
ret arguēdo a simili de matre filij ad matrē testatoris per q̄li-
tatē rōnis ꝛ eq̄tatis ad p̄sūpte mētis testatoris. Sꝫ q: nō re-
perit iure cautū forte magis staret dispositōi iuris. l. iā ꝫ hoc
iure. ff. de vulga. s. ꝙ ex vi tacite vulgaris cōp̄hēse i expssa pu
pillari veniat sbstitutꝰ fauore testati q: alias mr̄ succederet ab
intestato ꝛ ꝙdiu pōt succedi ex testamēto cessat cā itestati ꝑ
vulgatā. l. ꝙdiu pōt. ff. de acqui. here. Ulteriꝰ q̄rit an vul
garis facta i codicillis valeat dic ꝙ nō iure directo ꝑ. l. heredi
tatem. C. de codicillis. Sed iuris fideicommissi valet per glo
sam in. l. sceuola. C. ad trebel. Et in hoc incipienda est mens
testantis per ea que leguntur et notantur in. l. illuc. §. tractari
ff. de iure codicillo Et ideo distinguendum est in hac questio
ne que sepe accidit. Aut testator nullum fecerat testamentum
ex quo codicillus posset sumere vires aut fecerat. si primū. ite
rū subdistinguendū ē quia aut testator declarauit se intende
re testari ꝛ nō valet illa sbscrptio ꝑ dictā. l. heredidatē Aut de
clarauit se velle fideicōmittere ꝛ valet tūc iure fideicōmissi ꝑ
l. coheredi. § cū filie. ff. ꝺ vulga. ꝛ. l. i. ff. de iure codicillis. Aut
ē dubiū si voluerit testari codicillare aut fideicōmittere et re
currēdū ē ad mētē ꝫ testantis ꝑ dictū. §. tractari Et v nū finale ē
ꝙ i his multū valet circūspectio iudicis q̄ animi sui motū for
mare dꝫ in his dubijs ex presumptione voluntatis testatoꝝ.
Querit. an i alijs relictis seu dispositionibꝰ que fiūt alio iu
re ꝙ institutionis puta in donationibus cā mortis ꝛ legatis
possit vulgarit substitui. dic ꝙ sic ꝑ le. et no. in. l. vt heredibꝰ
ff. de lega. ij. et. l. vna. §. in primo. et §. ꝑ secundo. et. §. qꝺ si in
medio. C. de cadu. tollen. Sꝫ iterū querit q̄liter potest fieri ta

lis substitutio. Et tex. in dicta. l. vt heredib⁹. dat formā q̄ fiat in donatiōe cā mortis p̄ modū stipulatōis. Alia forma ponitur in. l. seya in fi. ff. de dote prele. scʒ q̄ fideicōmissarie. ⁊ iste mod⁹ est bon⁹ ⁊ tut⁹ ac indubi⁹ p̄. l. sciendū. §. cōficiūtur i pri. et. §. i. de le. ij. Sʒ iteꝝ quero an possit pupillarit̄ substitui. et dic q̄ ad instar pupillaris substitutōis pōt substitui puta si legatari⁹ vel fideicōmi. i pupillari etate decesserit talē substituo l. iij. §. si q̄s ita. ff. de adimen. lega. Nūc de pupillari dicendū ē. et primo q̄rendū ē q̄s p̄t substituere pupillarit̄. ⁊ dic q̄ hn̄s in ptāte. l. morb⁹ circa prin. ff. de vul. ⁊ pupil. nā lʒ nō hn̄tes i ptāte possint instituere vel substituere v̄bis pupillarib⁹ nō p̄ hoc tn̄ d̄r substitutio pupillaris. sʒ d̄r quedā ꝯditionalis institutio p̄ quā rite ⁊ imediate heres pupill⁹ instituit̄ vel sb̄stituit̄. Et ē diuersitas effectuū pupillarit̄ substitutōis p̄ regulas substitutionū q̄r ex vi pupillaris substitutōis substitut⁹ admittit̄ nō tm̄ ad bōa testatoris sʒ etiā ad bona pupilli. Sʒ ⁊ ex vi cōditōis institutōis nō admittit̄ nisi ad bona testatoris d̄ quo in. l. sed si plures. §. ad substitutos cū ibi notatis p̄ docto. ff. d̄ vul. ⁊ pu. Fit aūt substitutio pupillaꝝ libero in ptāte alterius nō recasura dicta. l. ij. in prin. Et dictū ē libero. vt cōtineatur nepos ex filio. l. cū ex filio. §. filio. ff. de vulga. Et ratio ē q̄r recasuri nō essent eoꝝ iuris tp̄e mortis ⁊ tn̄ oʒ q̄ is q̄ testat⁹ decedit tp̄e mortis sit sui iuris. nā hij qui in aliena ptāte sūt constituti testamēti factionē actiuam nō hn̄t. l. qui in ptāte. ff. de testa. ⁊. C. eo. l. iij. Videam⁹ nūc qualr̄ fit hec pupillaris substitutio. ⁊ dic q̄ duplicit̄ scʒ aut verbis exp̄ssit sicuti hec. Si filius me⁹ michi heres erit ⁊ in pupillari etate decesserit tal' sit ei heres insti. de pupillis substituti. i rn̄sorio. vl' tacitis verbis fit hoc mō. Quisq̄s michi heres erit sit heres filio meo vt isti. de pupil. substi. §. substituit̄ vel cū pat̄ filio ipuberi substituit i vulgarē casuʒ. Nā etiā intelligit̄ substituisse ⁊ in pupillarem. l. q̄uis. C. de ipube. nisi tn̄ obstaret ineq̄litas puta q̄r vn⁹ ex liberis esset pubes. Alter impubes. alter in ptāte ⁊ alter. emācipat⁹. ff. de vulga. l. iam hoc iure et. l. hereditate et. l. q̄uis. C. de impuberis. Q̄r tūc nō p̄sumeretur substitutio pupillaris tacita ne liberi ad ipaꝛia iudicarētur. Fit ēt substitutio pupillaris tacita in dispositōe compēdiose ⁊ reciproce substitutionū de q̄b⁹ ifra suis locis dicet̄. Et ē notandū q̄ pupillaris subst

stitutio presuponit heredi.insti.pro principio et fundamento Itē sit deliberis institut⁹ insti.de pupilla in prin. Itē fili us sit institutus vel exheredat⁹ cū cā alias nō valeret substi tutio.l.ij.ff.de vul. Presuponit etiā filius sit pupill⁹ hoc est mascul⁹ intra quatuordecimū annū filia vero īfra.xij.vt in di cta.l.ij.in principio. Et sint in potestate tempore mortis te stantis et in alteri⁹ nō recasuri vt supra dictū ē per dictam.l. ij.§.nepotibus fallit in milite q̄ pōt substituere filio suo ema cipato vel etiā manen.in potestate aui in cuius potestate est etiā ipe fili⁹ in bonis ipsius testātis vt.l.miles ita.§.ex he redato et.l.cū fili⁹.ff.de mili.testa. In bonis vero aliūde pro uentis nō pōt dic.§.exheredato facit.l.miles etiā.e.ti. Quod aūt dictū ē militē filio ī aliena potestate recasuro substituere posse intelligit quo ad ea que sūt iuris ipsius militis sed iura auitiua tollere nō pōt q̄ sūt iura potestatis pter recasum vt dicta.l.cū filius. Quero an que dicta sūt de filio īpubere na turali et legitimo pcedūt in filio naturali tm̄ legitimo p prin cipē post mortē pris iuxta theoricā auc. Itē si q̄s.C. de natu. li. Legitimatus em̄ nihil differt a legitimo pter fictionez re stitutōis ad iura naturalitatis vt in aucten.qui.mo. na. effi: sui.§.illud iuncto.§.sed si extraneū.in.l.ij.de vulga.preal. Ar guendo de arrogatione ad legitimationem. Reqritur etiam ad validitatē substitutionis pupillaris ille talis pupillus cui fit substitutio nō exeat potestatē testantis viuo testatore. Nā si viuo testan.expiret viciaret substitutio. p.l.coheredi.§. cū filie.ff.de vulga. Itē requirit testamētū prīn sit vali dū dicta.l.ij.§.a deo et in dicta.l.coheredi.§.cū filie.v.alioqui et.l.ex testamēto.C.de fideicō. Sz per quā limita precedentia pcedere qn̄ aliq̄s de liberis ē īstitut⁹ et alter substitut⁹ qz tunc censetur dispositio inter liberos que multū cōtinet fauoris si ue ī primo gradu siue in scdo fiat.l.hac consultissima.§.ex im perfecto.C.de testa.et in his multū ē attendēda volūtas te stantis cōiecturenda ex verbis Nā posset eē talia verba que facerēt valere dispositionez predictam iure fideicōmissi per ea que le.et no.in.l.codicillis.§.fi.ff.de le.ij.vbi tacitū fideicom missū ex cōiecturata mēte testātis psumptū tm̄ ogatur quātū expressum in quo notatur maxim⁹ effect⁹ cōiecturate mentis

testātis etiā tacite que cessare facit expressā iuris cōis dispositionē. Reqruntur etiā ꝙ hereditas testantis adeatur dicta.l.ij.§.a deo et.l.ꝫ si plures.§.si ex asse.ff.de vulga. Itē ē si nō adeatur sed ꝑ adita habeatur puta per existantiā sui heredis l.si filius qui pr̄i.e.ti.ff.de vul.et.l.fili⁹ q̄ se ꝛ sequen.ff.de acq. here.et.l.pater de priui.cre. Superest videre q̄s sit effect⁹ substitutionis pupillaris.ꝛ dic ꝙ multiplex primus ꝙ continet tacitā vulgarē.l.iā hoc iure.ff.de vulga.sepe allegata. Fallit tn̄ in aliquib⁹ casibus. Primo si apparet tacite vel expresse de cōtraria voluntate testātis.l.iam hoc iure.§.ita eē ꝛ.l.ꝗuis.C.de impube. Itē fallit si vulgaris sit expressa q: vbi ē expressa cessat tacita per notata in dicta.l.i.ff.de vulga. Itez fallit vbi nō capax ex bonis pr̄is ē pupillo substitut⁹. Q: tūc nefraus fiat legi nō admittit subauditio dicte vulgaris substitutionis idē in pupillari facta filio sī filio impuri pater substituit aliū filiū suū exheredit.q: n̄ ē verisimile legē velle venire ad hereditatē testantis ex tacita substitutione eū quē repellit ex expressa.l.si is q̄ ex bonis.ff.d̄ vul. Notandū tn̄ ꝙ aliquando fit pupillaris expressa adiecta cōditōne si heres erit et in pupillari etate decesserit vel sola illa si heres erit Et tūc illa ē sola expressa pupillaris in casū expressū si heres erit ꝛ nō in aliū casum Et supposito nō cōstet de contraria voluntate continet tn̄ vulgarē tacitā siue sit adiecta illa conditio si i pupillari.etate decesserit vel non vt dicta.l.iam hoc iure ꝛ.l.quāuis.C.e.ti.Nec curandū hoc casu an fiat per verbū heres esto Itē nō curatur an in ea sit appositū i verbis dispositiuis verbū mihi vel verbū sibi vel vtrūq; vel neutrum.ꝫ simpliciṫ heres esto vel substituto. Q: sēper ꝑpter conditionem si heres erit coartatur ad pupillarē in scōm cām existētie heredis et cōtinet vulgarē tacitā vt dicit.l.iā hoc iure inprin.et.l.luti⁹.ff.e

Aliqn̄ sub illa cōditōe si intra pubertatē seu i pupillari etate decesserit non adiecta illa clausula si heres vt.l.q̄ plures et l.paterfamilias et.l.qui habeat.ff.e.ꝛ.l.paterfamilias de priuile.credi. Aut ē facta ꝑ verbū heres esto aut heredē substituo Primo casu qn̄ ē facta ꝑ verbū heres esto aut ē simpliciṫ ꝛ ipsonaliter facta nō adiecto verbo mihi nec v̄bo sibi. Aut adiecto alterutro aut vtroq; primo casu qn̄ neutrū ē adiectū puta

si filius in pupillari etate decesserit talis heres esto non adiec
to sibi nec mihi nec adicta cõditione si heres erit. Tũc in illis
verbis inest vulgaris expressa conditionata conditione si in
pupillari etate decesserit ꝓpter generalia verba. Item inest
pupillaris expressa in vtrũq; casum. s. si heres nõ erit siue he-
res erit. Nã illa verba sui generalitate cõprehendũt vtrũq; ca
sũ. Itẽ cõprehendũt ꝓuisionẽ vtriusq;. Et sic inest vulgaris
in cãm nõ existẽtie heredis et pupillaris in vtrũq; cãm et pu-
pillo abstento seu abstinẽte vel al's nõ existẽte herede i pupil
lari etate defuncto admittetur substitut⁹ ex vulgari expssa sb
generalitate cõprehẽsa ad bona patris et ex pupillari ad bo-
na ipuberis aliũde quesita. Eo vero nõ abstento seu abstin
ente in pupillari etate defuncto admittet̃ ex pupillari ad oĩa
bona et sic hoc casu qñ ẽ verbũ mihi nulla vulgaris tacita cõ
tinetur. ar. l. cũ ex filio. § i. ff. e. Aut est appositum verbũ mihi
Et tunc absq; dubio inest vulgaris vt predixi conditionata.
Itẽ inest pupillaris expssa in casũ existẽtie heredis ad oĩa bo-
na q2 ex hac substitutõe verificat̃ verbũ mihi cũ heres pupilli
sit heres patris cuius pupillus fuit heres vt. l. paterfamilias
in fi. ff. e. ti. Sz his verbis nõ ẽ pupillaris in casũ nõ existen-
tie heredis ad bona ipuberis hoc ẽ pupillo abstento vel al's
nõ existente herede q2 huic nõ cõgruit sz repugnat verbũ mi-
hi. q2 cũ pupill⁹ nõ fuerit heres patris admissus i hac pupilla
ri nõ ẽ heres pr̃is sz ipuberis tm̃. Et i hoc differt hic casus a
pcedẽti vbi nõ ẽ appositũ verbũ mihi. Et hoc casu nõ cõtine
tur aliq̃ tacita vulgaris. ar. dicte. l. cũ ex filio. Aut ẽ appositũ
ṽbũ sibi vl' eq̃pollẽs vt q2 dixit si i pupillari etate ḋcesserit ta
lis sibi vl' ei heres esto. Tũc h̃ iest vt i pmo casu duplex pupil-
laris hoc ẽ i vtrũq; casũ ñ exñtie ꝛ existẽtie heredis Sz inest
vulgaris expssa ꝓpt̃ ṽbũ sibi vl' si ñ ꝯgruit vulgaris ꝑ q̃ nõ
pupillo ñ succedit̃ sz testãti verũtñ hoc casu sb pupillari expſ
so vulgaris tacita cõpħẽdit̃. vt dicta. l. iã hoc iure. Aut ẽ ap-
positũ vtrũq; vt q2 dixit si i pupillari etate decesserit tal' mihi ꝛ
sibi heres esto. Tũc isũt oẽs pdicte tres ꝯditões al's sbstitutio
nes expsse ꝓpt̃ expssionẽ ṽboꝝ. Sz ṽo sit facta ꝑ ṽbũ sbstituo
Tũc si neutrũ istoꝝ verboꝝ mihi vl' sibi vl' eq̃pollẽs ẽ apposi
tũ vl' si sit appositũ ṽbũ mihi vl' vtrũq; idẽ ẽ ꝑ oĩa q̃ supra di

xi qñ est facta p verbū heres esto eadez rōe. Si vero sit oppo
situ solū verbū sibi. tūc in istis verbis inest vulgaris ꝛ duplex
pupillaris sicut qñ neutrū vel vtrūqꝫ ē appositū ꝛ sic i hoc ca
su ē aliud ꝙ qñ ē facta p verbū. Heres esto. qꝛ vbū sibi substi
tuo nō repugnat sꝫ ꝯgruit vulgari cū sit vex dicere amissuz ex
vulgari esse substitutū pupillo Si nō ē vex dicere eū esse eius
heredē. iō sec9 in verbo heres esto vt mō dixi Et hoc vex nisi
ista fcā p verbū substituo essꝫ adiectū verbū pupillarit vł ver
bū in scđꝫ casū qđ idē iportat vt. l. luci9. ff. e. vel aliud verbuz
qđ hñet vim ꝛ effectū vbi directi ꝛ pcise cohoartaret eaꝫ ad pu
pillarē. Qꝛ tūc nō essꝫ vulgaris expssa sꝫ vt tacita cōtineret vt
l. iā hoc iure. Si vero sit appositū vtrūqꝫ qꝛ dicit substituo he
redē. ꝛ sp itellige factā sub cōditōe si i pupillari etate decesse
rit nō adiecta illa si heres ñ erit vt supra. qꝛ tūc si nō ē opposi
tū verbū sibi vel eqpollēs idez ē ꝙ supra scꝫ ꝙ insūt tres expſ
se. Si aūt sit oppositū verbū sibi vel eqpollēs ꝛ dicit heredē
ei sbstituo vel heres ei substitut9 esto ei itex cōtinuet vulgaris
ppter pleniorē fauorē q debet iterptatōis vltimax volūtatū
ar. l. in testamētis. ff. de regu. iuris. Aliqñ fit pupil. substitutio
neutra illax duax cōditionū adiecta sꝫ simplr p verbū heres
esto puta qꝛ ipubere instituto dicit testator sēpronij filio heres
est. ꝛ tūc cōtinet pupillarē in vtrūqꝫ casuz nō exñtie heredis.
Quicqd tñ sit illa demōstratiua michi ei vł sibi ꝛ silia pñt vnū
p alio capi scđꝫ qđ mēs testātis iudicat. Nā si cōphendat te
statorez substitutū sibi testatori succedere voluisse lꝫ substituat
p demōstratiuū ꝛ illđ demōstratiuū referet ad testātē ꝛ ñ ad
substitutū iuxta lec. ꝛ no. i. l. fi. q ad hoc ē nota. C. de here. isti.
q lex iterptat demōstratiua ei ꝛ sibi referri ēt ad testantē iterp
tando dicta demōstratiua ei ꝛ sibi p verba hoc ē in ei9 locū he
res esto. Scđs effect9 substitutōis pupillaris ē ꝙ p eā princi
paliter directe ꝛ imediate succedit pupil. vt. l. cū filio. ꝛ. l. ſꝫ si
plures. §. quos possuz. ꝛ trib9. §. se. cum multis si. ff. de vulga.
Qñqꝫ etiā p eandē substitutionē succedit testāti medio impu
beris. p. § filio in dicta. l. ſꝫ si plures ꝛ. l. pr̃familias in fi. eo. tt.
Et admittitur substitut9 ad oia bona pupi. p dictā. l. sed si ples
§. ad substitutos. nisi testator miles fuerit ꝛ aliter sēserit vt ibi
dē. Aliud etiā i filio arrogato qꝛ tūc nō admittit nisi ad qr̃taz

ꝑ.l.si arrogator.ff.de adoptio. ⁊ ꝑ dictā.l.s; si plures.§.in arro
gato. Quero an si pupil.exp̄ssa nō valeat iure directo ꝓpter cō
ditionē ꝑsone que eā facit vel cui fit an saltē trahet̄ ad fideicō
missuz. Glo.fi.in.l.verbis ciuilib⁹.ff.de vul.tenet ꝙ trahitur
ad fideicom.ꝑ.l.sceuola ⁊ ꝑ.l.ex facto in princ.ff.ad trebelli.
S; cōtrariū tenet glo.insti.eo.§.extraneo in fi.q̄ forte de iuris ri
gore ꝓcederet q: verba mere directa nō trahunt̄ ad fideicom
missuz ꝑ dictā.l.verbis ⁊.l.in pupil.ff.de vul.in quib⁹ ꝓbatur
ꝙ substi.pupillaris q̄ nō pōt valere iure directo nō trahit̄ ad
fideicōmissum sed expirat vel finitur vt verbis dicte.l.i pupil
lari vtamur. Ego aūt distinguerē ꝑ cōcordia dictaꝝ glosarū
et iuriū in eis allegatoꝝ videl; an ap̄pear aliquo mō ex verb
testamēti siue gn̄alib⁹ siue sp̄alib⁹ testatorē oīmodo substitutū
cap̄e voluisse deficiēte instituto puta q: in dicto testamēto suo
apposuit clausulā codicillare cui⁹ vis nō tā magna ꝙ etiā ma
xima ē ꝑ ea que volūt doc.in.l.i.ff.de iure.codicill.⁊ in.l.fi.C.
de codicill.de cui⁹ virtute laci⁹ infra ī materia cōpēdiose dicā.
Nā tūc ꝓcedet dicta glo.fi.in.l.verbis ciuilib⁹.⁊ iura ī ea alle
gata. Aut ⁊ scdo nō ap̄pet ex verbis gn̄alib⁹ vel specialib⁹ te
stamenti testatorē in omnē casum ⁊ euentū deficiente institu
to substitutū capere voluisse.et tunc starem cum glosa.in dicto
§.extraneo.quas per hoc credo satis cōcordare. Aduertanduz
tū in secundo casu qui essent illi qui essent substituti. Nam si es
sent substituti veniētes ab intestato tunc ex generali itellectu
verboꝝ ⁊ mēte testātis dicerez adhuc illa verba ciuilia trahi
ad fideicōmissuz per.l.ex testamento.C.de fideicōmissis.que
lex multas extendit in vltimis voluntatib⁹ interpretationes
Tertti⁹ effect⁹ exp̄sse pupilla.substitutionis ē ꝙ excludit viaz
intestati q̄diu pōt.ff.de acquir.here.sic et taliter ꝙ oīa bona
pupilli etiā legitima paterna transeūt ad substitutuz exclusis
venientib⁹ ab intestato pupillo etiā exclusa mr̄e et alijs ascē
dentib⁹ quos alias filius p̄terire nō potuisset si testatus fuis
set.l.sed si plures.§.ad substitutos.ff.d vul.⁊.l.luti⁹.e.ti.⁊ in
l.papinian⁹.§.sed nec impuberis.ff.de inoffi.testa.⁊ expressis
in.c.si pater.de testa.li.vi. Sed itez quero an q̄admodū sub
stitutio pupillaris excludit veniētes ab intestato p̄iter exclus
dat monasteriū qd ingressus est pupillus. Et dic ꝙ aūt ingre

ditur pupill⁹ monasteriū viuo patre. Aut mortuo. Si viuo tūc
iterꝫ distingue. qꝛ aut volēte pre aut nolēte. si volēte tūc tenet
ingressus ꝑ c. significatū. de regulari. ⁊ exit primā ptātē ꝑ in-
gressuz religionis ꝑ ea que le. ⁊ notan. in. l. cuz ꝑtor in fine. ff.
de iudi. ⁊ in auc. ingressi. in illis verbis se ⁊ sua. C. de sac. san.
eccle. ꝑditqꝫ ex ipo igressu testamēti factionē vt in dicta auct.
ingressi. ⁊ pupillaris substitutio non pōt fieri recasuro in alte-
rius ptāte. l. ij. ff. de vulga. Cuiusmodi esset talis pupill⁹ qui
recaderet in potestate monasterij sui ⁊ sui abbatis vt in auct.
de monachis. §. cogitandū merito diceren⁹ his cōcurrentib⁹
expirasse pupillarē viuo patre ⁊ venire monasteriū qd loco fi
lij habeꝛ vt in auc. de sanctissimis epis. §. et sꝫ h⁹ depn̄ti. Sive
ro ingrediꝛ monasteriū inuito patre nō valet ingressus qꝛ cō
petit patri reuocatoria ꝑ ea que volūt docto: in. c. i. ⁊ in. c. por
rectū ⁊ in plurib⁹ alijs capi. de regula. ⁊ transeūtib⁹ ad religi
onē. Et sic ꝑ ingressum factū nolente patre nō expirat pupilla
ris. Sed si decederet in pupillari etate post ingressum mortuo
patre est maius dubiū. An monasteriū veniret ab intestato q̄
si ille talis ingressus non fuerit ꝑfect⁹ sed reuocabilis ad nutū
ingredientis vsqꝫ ad annos pubertatis ꝓbationis ⁊ ꝑfectō
nis ⁊ repetere bona paterna ꝑ capi. cū sum⁹ de regula. Et tūc
hoc casu dicerē venientes ab intestato excludere monasteriuꝫ
qꝛ ingressus p̄dictus reputareꝛ inualidus ꝑ lec. ⁊ notata in di
cto. c. cum sumus. ⁊ in. c. ad nostrā. de regu. ⁊ in. c. i. eo. ti. li. vi.
Secundū membrū scꝫ qn̄ mortuo patre ingrediꝛ decisum ē in
c. in p̄ntia de ꝓba. ⁊ ibi vide. Quero an pupillaris tacita exclu
dat matrē puberis. tex. ē ꝙ non in. l. fi. C. de insti. ⁊ substi. sub
cōdi. fac. ⁊ allegaꝛ casus in. l. p̄cib⁹ in prin. C. eo. Ille tn̄ varie
intelligūtur qꝛ quidam intelligūt ꝙ eo casu quo mater supui
uet filio tacita pupillaris nō cōtinetur in vulgari exp̄ssa ⁊ sic
intelligunt dictam. l. fi. Hoc dicit glo. in. l. centurio. ff. eo. Alij
intelligunt ꝙ ymo ⁊ tunc intelligatur contineri sed nō admit
tatur cōtra matrē ⁊ hoc innuit tex. in dicta. l. fi. qui dicit respu
endam. ⁊ hoc plus placꝫ. Et est magnus effectus quia si non
contineatur ⁊ mater repudiet hereditatem impuberis defun-
cti non admittetur substitutus ex tacita pupillari vt pote non
contenta. Si vero continetur sed non sit efficax contra matrē

admittetur substitutus matre repudiante cū ad effectū de quo
querit̄ ꝑinde sit ac sit mat̄ nō supessz. qꝛ tūc cū mater repudiat
nō pōt dici admitti ꝯtra mr̄ez. Dico tn̄ semꝑ cōsiderandū fo
re an sint substituti venientes ab intestato vel ne. qꝛ si sint sub
stituti venientes ab intestato tunc nō continebitur. Si vero
non sint substituti venientes ab intestato tunc cōtinebitur fa
uore matris sumendo semper argumentum ex dicta. l. ex testa
mento. C. de fideicōmis. iuncta equitate. l. cum acutissimi in fi.
eodem titulo. ⁊ l. lucius ticius qui fratrē in fine. ff. de here. ins
sti. Per que iura debemus semper coniecturare mentem testā
tis fuisse ordine caritatiuo ad suam successionem hereditatem
et bonoꝝ possessionem quos in testamēto nominauit aut sub
intellexit vocari voluisse Et quia verisimilius ē propriā agna
tionem pretulisse vxori que nullo agnationis iure eum perti
nebat. dicerem ꝙ eo casu substituti excludunt matrem per. l. lu
cius. ff. de vulga. l. precibus. C. eodem. primo responso. l. pa
pinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoffi. testamē. ⁊ c. si pa
ter. de testamen. preallega. libro sexto. Ubi vero non sunt
substituti venientes ab intestato tunc non repellerent matrē
quoniam licet non sit agnata vel cognata est tamen affinis
et principium affinitatis et de personis quas pretor ad suc
cessiones vocat vt in rubro ⁊ nigro. C. vnde vir et vxor et ta
men pretor nec lex. xij. tabu. non vocant ad successiōes nisi ve
nientes ab intestato ex iure vel pretoris dispositione et eandē
mentem censendus ē testator habuisse cum sit super charitate
fundata. Et ꝙ per hec testator vxorem preferre voluerit in sua
ipsius testatoris successione extraneis licet substitutus ꝑstant
argumentum lec. ⁊ notata per doctoꝛ. in. l. gallus. §. quidaꝫ re
cte. ff. de her. ⁊ postu. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad trebell. l. lu
ticia seyo. §. seyo. ff. de lega. ij. maximam enim partem confes
runt pietas ⁊ caritas ad limitandas ⁊ interpretendas deces
dentium voluntates dicto. ca. si pr̄. iuncta. l. ꝑcibus ꝑall. Ubi
ꝗūt ꝯstaret de volūtate tes atis mr̄eꝫ excludere volētis hoc i
dubiū eēt qꝛ tūc mr̄ repelleret̄ ꝑ. l. iaꝫ hoc iure. §. fi. ff. de vul. et
ꝑ. l. in testamēto in fi. C. de testa. militis. ⁊ l. ꝗuis. C. de ipu
be. per quas. ll. limitatur. l. fi. C. de insti. ⁊ subitutu. que nō ads

mittit tacitã pupillarem contra matrez vt illa.l.fi. itelligatur et itelligi debeat vbi nõ apparet de contraria volũtate testã tis. Alie vero.ll.intelligantur qñ apparet de cõtraria volũtas te et cui concor. videt. glo.in dicta.l.pcibus. Qñ aũt ꝛ quib⁹ casib⁹ intelligat testatorez matrem succedere noluisse. dic ꝙ tã ex vbis descriptis in testamẽto ꝙ̃ ẽt platis extra testamentuz p testatorez. Et primo ex his que testator dixit extra testamen tũ vt si dixisset si filius me⁹ moreret nollez mrẽm eius habere vnũ obolũ vl' similia ar.l.quotiens.§.i.et qđ notat ibi.ff.de here.isti. Scđo ex verbis positis i testamẽto vt si relinqt aliqd mr̃i volens eã esse cõtentã et ꝙ pl⁹ đ bonis suis petere ñ pos set ar.l.paulo calimacho.§.i.ff.đ le.iij.eadez est pñ̃ptio si vir aliqd reliqt vxori dũ vidualez vitã duxerit et ipa transit ad se cunda vota. Nã ea rõne q̃ voluit testator eã priuari illo relic to i psonã sbstituti alt'⁹ pupilli p cursũ ꝛ successionez tpis p transitũ ad secũda vota pt pñ̃mi ꝙ voluit ipã excludi p di ctũ transitũ ex tacita pupillari. Tertio ex cõditõe psone mr̃is et cõsimiliũ psonarũ đ qb⁹ excludendis agat vt puta pp̃ter imicicias graues seu capitales.l.iij.i fi.ꝛ.i.ex pte.ff.đ adi.le. ꝛ.l.si imicicie.ff.đ his qb⁹ vt idi.ꝛ.l.fideicõ.C.đ fideicõ.qrto ex pditõe psone sbstitute vt qꝛ frater pupilli fili⁹ testatoris ẽ ipi pupillo substitut⁹ vulgaris ar.l.cũ acutissimi cũ simiib⁹ C.de fideicõ.idez i mr̃e defũcti pari rõne sec⁹ i fr̃e testatoris patruo pupilli ar.l.iij.ij.respõso.ff.de leg.prestan.pmissa colligũt ex dictis do.i.l.ij.ff.đ vul ꝛ.l.pcib⁹ C.đ ipu.ꝛ alijs substi. De pu pillari vo ptenta i breuiloq ꝛ cõpendiosa ifra suis locis dice m⁹. Jtez qro an i casib⁹ in qb⁹ mr̃ tãꝙ̃ idigna repellit a succes sione filij puta qꝛ itra ãnũ pupillo tutorez nõ pecijt iuxta.l.sci ant.C.de.elgi.here.vl' qꝛ aliqd turpe seu ihonestũ etiam post mortem viri pperrauit iuxta notata in.l.fideicõ.C.đ fideicõ. Nũquid veniet substitut⁹ ꝛ dic ꝙ ita qꝛ postꝙ̃ deficit vl' sub ducit đ medio mr̃ q̃ ipediebat transmissionez ad veniẽtes ab inte. Sblato dicto impedimẽto veniẽt substituti aut alij inde fectu substitutorum venientes ab intestato per.l.ꝙ̃diu pt.ff. de acqui.here.ꝛ.l.ij.§.fi.ff. ad tercul.et.l.i.§.penul.ꝛ.l.si post mortez.§.liberi.ff.de contracta.ꝛ.l.pater filium cum sua glo. ff.đ ioffi.testa. Sꝫ pone ꝙ pater instituerit nepotẽ ex filio ꝛ ei

substitnerit filiũ ipsi⁹ testatoris patruũq₃ ipsi⁹ nepotis nulla
adiecta conditõe extãtiũ liberoꝝ accidit ꝙ decedit nepos in
stitut⁹ relictis liberis et patruo eis substituto. Querit an pa
truus substitut⁹ excludet liberos nepotis ꝛ hincide poss₃ ar
gui cãus ẽ decisus ꝑ.l.cũ auus filiũ.ff.de condi.et de. videli
cet ꝙ liberi nepotis instituti excludũt frẽm substitutũ qḋ no
ta. Nã illa.l.mirabiles ꝑit i vltimis volũtatib⁹ effect⁹ i eo.ꝙ
vult ipa.l.ꝙ oẽs cãus quos verisimilit testator explicare ḋbu
iss₃ ꝓsumãtur ꝑ errorẽ scribẽtis.testamẽtũ omissi ꝛ ꝙ ꝓsumat
pl⁹ dictũ ꝛ dispositũ ꝑ testatorẽ ꝙ̄ i scriptis redactũ ꝑ notari
um vł tabellionẽ maxime vbi illos cãus omissos adiuuin
culat pietas vt i dicta.l.cũ au⁹ vł caritas vt i.c.si pr̃ et in.l.cũ
acutissimi et in.l.luci⁹.ꝛ.l.ex testamẽto ꝑal. ꝑ quas leges in
numerabiles p̃nt dirimi qões q̃ cadũt sup interp̃tatoibus ꝛ
ambiguitatib⁹ vltimaꝝ decedẽtiũ volũtatũ ita ꝙ coniectura
volũtatis testãtis sumi debeat in ambiguis ꝑ illa ꝑte quã pi
etas vel caritas coadiuuari vt sepe supra dictũ ẽ et infra dicit
Iterũ q̄ro quid si auia paterna hoc ẽ mater testãtis eẽt substi
tuta vulagrit nepoti ipuberi an tacita pupillaris sub illa vul
gari cõprehẽsa excludat matrẽ ipuberis et videret ꝙ nõ. Or
primior ẽ mr̃ ipuberi ꝙ̄ sit ei⁹ auia. Et iõ glo.in aucten.defun
cto.C.ad tercul.ꝓfert p̃rem auo ꝛ mr̃em auie. In oppositũ tñ
ẽ veritas. Or ispici d₃ mẽs testãtis qui equali gradu dilexisse
ꝓsumit mr̃ez suã et filiũ suũ ar.l.isti q̇dez.ff.ꝙ me.cau.ꝛ.l.cu₃
furiosus i prin .C.de cura.furio. Et iõ q₂ maior arguit affectõ
ꝛ caritas testatoris in ei⁹ matre ꝙ̄ vxore dicerẽ ꝙ auia ꝑ taci
tã pupillarẽ excludit matrẽ ꝛ maxime in bonis testatoris q₂
etiã ab itestato ita futurũ eẽt ꝑ dictã aucten.defuncto. Licet
forte in bonis aliũde quesitis pupillo eẽt maius dubiũ q₂ i il
lis inspiciẽd⁹ ẽ aim⁹ filij heredis ꝛ nõ testatoris et q₂ verisi
mili⁹ ẽ ꝙ dict⁹ pupill⁹ pubes factus testat⁹ decessiss₃ poti⁹ ei⁹
mr̃em ꝙ auiã instituiss₃ licerẽ ꝙ in bonis aliũde quesitis ma
ter excluderet auiã ꝑ ea que le.ꝛ no.ꝑ do.i dicta.aucten.defũ
cto.C.ad trebel.et in.l.qḋ scit .C.de bonisꝙ li. Quero ẽt an
tacita pupillaris cõtẽta in vulgari excludat fr̃em vtroqꝫ fra
trẽ vtroqꝫ latere vł vno.s.ex ꝑte pr̃is tm̃ cõiũctũ. Et dic ꝙ nõ
ex ꝓsũpta volũtate defũcti dicte.l.cu₃ acutissimi ꝛ cũ sociab⁹
suis sepe supra allegatis.faciũt que habẽtur in.l.cũ quidã.C.

de impube. et alijs substi. Quartus effect⁹ est ꝙ heres extra-
neus dat⁹ pupillo et substitut⁹ pupillarē cogit̄ et pr̄nā agno-
scere hereditatē et sic vel vtrāq₃ omittere vt. l. quidaz elogio
C. de iure deliberan. Quintus effectus est ꝙ' per eam fit ne-
cessari⁹ pupillo q̄ alias eēt necessarius testatori. l. sʒ et si plu-
res. §. quos possum. ff. de vul. et ē effect⁹ hui⁹ cōmoditas tal'
ꝙ ex vi huiusmodi existētie heredis transmittit̄ hereditas pu
pillaris etiā nō agnita eadē rōne qua paterna. p. l. idez ē ⁊ si
de testamēto in fi. ff. de milita. testa. q̄ effect⁹ nō ē modic⁹ ppt̄
cōtrariū d̄. l. si ifāti. C. d̄ iure delibe. Nūc vidēdū seu querēdū
est qn̄ equalit̄ opētur dicti effect⁹ ⁊ dic reqri necessario ꝙ pu-
pill⁹ decedat i pupillari etate. Qꝛ p aduētuz pubertatis expi-
rat pupillaris substitutio. l. i pupillari. ff. de vul. l. cū q̄dā. C. d̄
impub. ⁊ alijs substi. Et iō qn̄ pupillis dedit i pupillari eta-
te icipiūt opari dicti effect⁹. Pro quo distiguēdū ē qꝛ aut ē fa
cta sb̄ duplici cōditōe copulatiue. s. si heres erit ⁊ in pupillari
etate decesserit ⁊ tūc oꝫ vtrāq₃ cōditōeꝫ ipleri aliter nō hꝫ ef-
fectū dicta pupillaris sb̄stitutio p lec. et no. i. l. si heredi pluresˀ
ff. d̄ cōdi. isti. vl' scd̄o sub vna tm̄ cōditōe videlʒ si heres non
erit. Et tūc aut est facta p verba directa puta heres esto vel te
heradē instituo. ⁊ tūc subintalligit̄ pupillaris sub dicta vul-
gari expressa. l. in pupillari ⁊ l. verbis. ff. de vulga. ⁊ vtraq₃ p
expssa habet̄ nisi obstaret fauor matris vt supra visū ē. Aut ē
facta p verbū cōe substituo ⁊ tūc iterū subintelligit̄ pupilla-
ris. s. si in pupillari etate decesserit. l. iā hoc iure. ff. de vulga.
Qꝛ verbū heredē directū trahit verbū substituo obliquuʒ ad
naturā directi. l. ex duob⁹. ff. de vulga. Aut fit substitutio pu-
pillaris sb̄ expressione cōditionis si intra pupillarē etatē deces-
serit que ē vnica cōditio. Et tūc aut est appositū verbuʒ mihi
aut verbū sibi vel equipollēs aut vtrūq₃ aut neutrū. Primo
casu qn̄ est appositū verbū mihi vt qꝛ dicit si fili⁹ in pupillari
etate decesserit mihi heres esto vel titiū heredē mihi sb̄stituo
Tūc ad hui⁹ effectū subintelligit̄ necessario conditio si heres
erit ppter verbū mihi nō eū posset substitut⁹ vt pupillaris he
res eēt testanti vl' testāti substitut⁹ nisi pupill⁹ fuerit pr̄is he-
res imediat⁹ ⁊ filio substitut⁹ mediat⁹ vt. l. paterfa. in fi. ff. de
priuile. credi. vtraq₃ ergo cōditōe existēte hꝫ effectū pupilla-

res substitutio ⁊ nō aliā. Scḋo casu qñ ē appositū verbū sibi vel ei eq̄polēs vt qꝛ dicit si filius in pupillari etate decesserit titi⸗us ei heres esto vel ticiū ei sbstituo ⁊ tertio ⁊ quarto casibus qñ vtrūqꝫ hoꝝ verboꝝ mihi et sibi vel eq̄pollēs ē appositum seu qñ neutrū ē appositū vt quia dicit ticiū pupillariter substi tuo vel ticius substitu⁹ heres esto. Tūc in oib⁹ istis casib⁹ iest pupillaris in vtrūqꝫ casum. s. si pupill⁹ heres non sit ad bona ipuberis tm̄ et si heres sit ad oia bona vt colligit̄ in dictis iu⸗ribus. Finitur aūt pupillaris vndecim modis Primo puber⸗tate vt. l. in pupillari. ff. de vulga. ⁊ sufficit tempus quo potest testari quod ponitur in lege ex qua etate. ff. de testa. Secun⸗do per aliud testamentum quod valet vt. l. si quis eum. §. fin. ff. de vulgari. Tertio agnatione postumi vt. l. si pater filium. ff. eodē titu. licet hodie per aucten. ex causa in dicto casu ⁊ qñ rumpitur per querelam totum conseruentur tabule pupilla⸗res iuxta ea que ponuntur per doctores in. l. prima in fine. ff. eo. ti. ⁊ in dicta. l. in pupillari Quarto si non adeatur here⸗ditas ex paterno testamento. l. ij. §. ad eo. ff. eo. nisi per aliud ius substineatur puta quia fraudulo se sit omissa cā testamen⸗ti quia talis fraus non preiudicat pupillari substitutioni. l. ijt §. plane. ff. de vulgari. Secūdo potest sbstineri institutus era suus quia suitas que causat existentium heredis cōfirmat ta⸗bulas pupillares. l. si filius qui patri. ff. de vul. ⁊. l. iulianus. ff. de arqui. here. Quinto si testator fuerit deportatus vnde ir⸗ritatur eius testamentū. vt. l. si quis filio. §. irritum. ff. de in⸗iusto rup. vel. ir. tes. ⁊ alij ⁊ modis ibidem positis quibus mo⸗dis testamentum irritatur. Sexto capitis diminutione etiaꝫ minima pupilli vt. §. alio. isti. qui. mo. testa. ifir. que sbstitutio lꝫ designal ipso iure tm̄ in effectu remanet valida qꝛ debetur hereditas substitutione illis qui succederent si ad optio facta nō eēt. l. nō aliter et. l. ex hijs verbis. ff. de adop. qꝛ fit i fauorē filij. Sec⁹ in magna capitis diminutōe que fit i odiū eiusdem Qꝛ tūc remota minori etate viciant̄ tabule pupillares. vt no⸗tatur in dicta. l. in pupillari Septimo taxatione tēporis testā⸗tis vt. l. si ita quis. ff. eo. titulo. Octauo per ingressū ipsius pu⸗pilli ad religionēꝫ ex dispositōe pape. Sec⁹ ex dispositione pa⸗rentū cū talis possit penitere et non sit perpetuo tradit⁹ vt su

pra dictũ ẽ in p̄cedẽtib⁹ Nono p emancipatõez ip̄ius pupill añ mortẽ p̄ris. vt.l. coheredi. §.cũ filie.ff. de vul. idẽ si ipubes habuit filiũ q: malicia suppleuit etatẽ glo.i.c. ipuberes ꝺ ſpõ ipu. Decimo finit substitutio pupillaris p defectũ ip̄i⁹ substituentis vt si ẽ facta sub cõditione extrinseca q̃ deficit vt.l.q̃ liberis.ij.respõso.ff.de vulga.s.qñ hereditas ex alio iudicio q̃ꝫ paterno aditur. Undecimo expirat alio filio in eiusdẽ p̄tãte cõstituto sub p̄tãtius cõditõe i vltimo vite exitu nõ iplebili instituto moriente noie vulgarit substituto. vt.l.fi.ꝟ. q̃ si neminẽ ff.ꝺ.cõ di.insti. Sec⁹ si hꝫ vulgarẽ substitutũ vt ea.l.§.nã. superior q̃ꝺ mẽbꝝ nõ p̄sequor sꝫ omitto q: lꝫ sint subtilia sũt tñ parũ practicabilia cũ vix ymo nunq̃ꝫ videri accidere casũ seu casus dicte.l.fi. Itẽ expirat i totũ rupto testamẽto p q̃rela sec⁹ si in p̄te expugnato vt.l.papinian⁹.§.sꝫ nec ipuberis ꝺ ioffi.test.ff. Sec⁹ si p cõtra tabul.ruptũ sit q: firma manet pupillaris vt l.ex duob⁹ in fine.§.fi.cũ.l.se.ff. de vulga. ⁊ in aucten.ex cã ⁊ ibi docto.C.de libe.p̄ete.vl' ex hereditatis. De exẽplari q̃ humanitatis ituitu parẽtib⁹ idulta est multa scõm doctrinã doctoꝝ dici ac deduci possent. Nã lꝫ paꝝ si in vsu multas tñ hꝫ i se et ei⁹ materia subtilitates verũtñ q: subtilitates parũ practice occurrẽtes et min⁹ comoditatis afferẽtes ab initio p̄testat⁹ sũ huic opusculo nõ anectere aliq̃ pauca de paꝝ vtili et occurrẽti materia subdicã. Dicitur aũt exẽplaris q: ad exẽplũ pupillaris fuit introducta p.l.humanitatis.C.de impu.et alis substi.et per ea que le.et no.in.§.qua rõne insti.de pupillis et ibi.glo.que similitudo causatur ex duob⁹.s.ex miseranda ineptitudine ex p̄te eius cui sit substitutio et ex caritatiua aptitudine ei⁹ qui facit dixi ex ineptitudine eius cui fit. Et primo pupillaris q: pupill⁹ testari nõ põt.l.ex qua etate.ff.de testa. cõgruũ eñ erat vt p̄r eñ hñs i p̄tãte sibi et filio testaret.l.moribus in prin.ff.de vulga. Et q: simile ẽ quẽ eẽ ipeditũ mentis captione vel etate ad testamẽti factionez actiuã.l.seniũ.C.q̃ test.fa.pos.vel non ⁊.l.ij.ff.e.merito voluerũt iura succurrere hoc impedimẽto p̄peditis q: honor est habere heredez p lec. et no.in.l.habeat.C.de sacro san.eccle.concessa igitur fuit facultas parentib⁹ supplere deffectuz mentis liberoꝛuz et hoc ex p̄te p̄entũ. Et ex p̄te vero liberoꝝ pariter congruũ fuit pu

deri qz nō minus impeditur qui morbo ꝙ ꝗ etate testari vt i
iurib⁹ ṗalle. Subuenit igit liberis a parentib⁹ altero modo-
rū ṗdictorū impeditis. Et ꝑ breui resolutōe videndū in quo
conueniunt et in quo disconueniūt pupillaris et exēplaris ꝑ
que videbim⁹ ea que sūt necessaria ad practicā exēplaris. Co
ueniūt igit primo in hoc ꝙ queadmodū ad validitatē pupil
laris substitutōis requirit ꝙ is cui pupillarit substituit sit de
liberis. l. ij. ff. de vulga. sic et in exemplari dicta. l. humanita-
tis. Scōo ꝙ queadmodū in pupillari oz ꝙ pater sibiipṡi faci-
at testamētū si sit pagan⁹ lz sec⁹ in milite ꝑpter priuilegiū mi
litare. l. ij. §. qsquis aut. ⁊. §. pri⁹ aūt. ff. de vulgari. Similiter
etiā requiritur in exemplari ꝙ parentes testētur vt in dicta. l.
humanitatis in illis verbis liceat eiusdez parentib⁹ legitima
portōe ei vel eis relicta quod voluerit his substituere ⁊c. Ter
cio requirit in pupillari ꝙ impubes sit institut⁹ aut iuste exhe
redatus dicta. l. ij. circa prin. et theoricā glo. in. §. nō solū ins
sti. de pupil. ita ēt in exēplari vt in dicta. l. humanitatis et in
verbis ṗannotatis. Quarto sicut requirit in pupillari ad ei⁹
validitatem ꝙ pupill⁹ decedat in pupillari etate sic etiā req-
ritur in exemplari ꝙ liberi tales qb⁹ fit decedāt in mētis cap-
tione dicta. l. humanitatis. v. ita tñ. Et quito qz queadmoduz
adueniēte pubertate expirat pupillaris ita per resipicientiam
seu mentis conualescentiā expirat exemplaris vt i dicto ver.
ita tñ Differūt tñ in aliquib⁹ pupillaris et exemplaris. Pri
mo qz pupillaris hz taxatū tp̄s isra qd̄ fieri pt. s. vsq3 ad. xij. ān.
in filia et q̄ttuordecim in filio dicta. l. ij. ff. de vulgari in prin-
cipio. In exemplari vero nullum est taxatū tp̄s sz cuiuscūq3 te
poris vel etatis fuerit mēte capt⁹ pōt ei substitui dicta. l. hu-
manitatis in distincte loquentis. Scōo differūt qz in pupilla
ri ē in arbitrio parentuz. s. patris aui vel proaui substituere q̄s-
cūq3 personas honestas sec⁹ in exemplari qz necessario hz mē
te capto substituere eos q̄ successuri ecēnt ab intestato de mēti
vel mēte capto. dicta. l. humanitatis in fine. Tertio disconue
niūt in eo ꝙ pupillarē substitutōem nō p̄nt facere parentes li
nee feminee cū nō habeāt liberos in ptāte. C. de pa. po. l. fi. ⁊
§. femine institu. de pa. po. qd̄ ad validitatē pupillaris substi-
tutionis req̄ritur dicta. l. ij. in prin. ff. de vulga. et tñ exempla

riam p̄n̄t facere vtrics gentes tā linee masculine q̄ linee femi
nee. vt in dicta. l. humanitatis et. l. ex facto. ff. de vulga. cum
ibi notatis. Quarto potest assignari pro conuenientia et dis
conuenientia propter varias opinintones doct. de q̄bus in
l. si filius q̄ patri. ff. de. vul. opinatū in illo articulo an existen
tia sui heredis confirmet tabulas pupillares tam fauore suo
rū q̄ extraneo℞. possum⁹ tamē assignare aliqualē differētiam
Q: ad validitatē pupillaris oȝ q̄ hereditas paterna adheat
aut dolose adhiri omittat vt supra dictū ē in pupillari in exē
plari nō sic ꝫ cū distinctione Q: aut solus mēte captus est in
stitutus apparente in cuius ē potestate. Et tūc sola existentia
heredū confirmat exēplarē sicut pupillaris vt. l. fi. §. primo. C.
de cura. furi. et. l. si fili⁹ q̄ patri. ff. de vulgari. Si vero nō erat
in potestate vel erat et habebat coheredē etiam req̄ritur adi
tio hereditatis vt. l. apud iulianū. §. idē iulian⁹. ff. ad trebell.
vel agnitio bono℞ possessionis per curatorē mēti capti vt di
cta. l. fi. §. i. C. d̄ cura. furiosi alias si nec hereditas adita nec p̄
adita habita. sit nec bonoruȝ possessio agnita expirat exēpla
ris sicut pupillaris que abstinente filio ex pretoris beneficio
n̄ succederꝫ ex pupillari nisi eēt q̄ i⁹ ciuile necessitate filiū figit
ex dcā necessitate filiū he. extitisse et sic he. p̄ adita hitaȝ ⁊ tab.
pupillares ꝯfirmatas fuisse ⁊ eē. Itē quinto differūt q: pupil
laris expirat media capitis diminutione. l. si arrogati. ff. d̄ tu
tel. Sec⁹ in exemplari. Itē expirat pupillaris si filius viuo pa
tre exeat de ei⁹ potestate Secus in exemplari in qua nō requi
ritur patria potestas vt superius visum est. Item differunt q:
pupillaris non potest expirare agnatione postumi. Q: in illa
etate nō pōt habere liberos. Exemplaris t̄n̄ pōt defficere a
gnatione postumi q: trahitur etiam ad etatem in qua mente
captus pōt etiam habere liberos dicta. l. ex facto. ff. de vulga
post prin. ver. igitur etiam si per hoc tamē non negat̄ q̄ si su
pra naturam pupillus impugnaret prout referūt canoniste in
c. de illis de despon. impu. Tūc talis agnatio faceret expirare
pupillarem vt volūt doc. in dicta. l. ij. ff. d̄ vulga. Et ex hac dif
ferētia posset resoluere alia q̄ existētia sui heredis regulariť n̄
pōt cōualidare tabulas pupillares sed bene exemplares p̄ rō
nem supradictā et dixi regulariter p̄pter ea que volūt docto
res i. dicta. l. si fili⁹ q̄ p̄ri. ff. de vulga. ⁊ pu. Ceteras cōuenientias

et disconuenientias pōt quilibet faciliter colligere Uenio igi
tur ad qōnes practicabiles. Et primo quero an ad substitu
tum exēplarē transeant oia bona quēadmodum ad pupillas
rem p. §. ad substiuutos in. l. sz si plures. ff. de vulga. et dic ꝙ sic
qꝛ ad exēplū pupillaris inducta ē vt dicta. l. humanitatis et
insti. de pupil. §. qꝛ rōe ⁊c. Ergo ad oia bona trahitur maxie
qꝛ per istā nō pñt excludi primiores qui bona essent habitu
ri ymo dn̄t substitui vt dicta. l. humanitatis. Itē hec substitu
tio ē testamētum mēte capiti. vt. l. ex facto. ff. e. Ergo cōtinet
oia bona. vt. l. ius nostrū de re. iu. Nec obstat. l. humanitatis
q̄ dicit ō legitia qꝛ n̄ dic̄ sbstitui i legitia sz simplr sbstitui legi
tia flicta Uñ ⁊ si in legitima substitutio valeret Ergo in oi
bus bonis suis vt. l. i. §. si ex fundo. ff. de heredi. insti. ⁊. l. cohe.
§. fi. de vul. ⁊ pupilla. ꝙ oia bona. cōtineat ⁊ ꝙ p hāc substitu
tionē fiat heres mēte capiti pbaſ aperte i dicta. l. ex facto cuz
dicit qꝛ nil interest aliū heredē ⁊c. Ergo substitutꝰ erit futurus
heres ex testamēto ergo i oibꝰ bonis. Et hec vera sunt si sit fa
cta a parentibus naturalibus de quibꝰ loquiſ. l. humanitatis
Quero etiā qñ ⁊ qualiter expirat exemplaris. Et dic ꝙ primo
expirat qñ parētis testamētū capitis diminutōe infirmaſ ar.
§. alio aūt modo insti. qui. mo. tes. infir. Itez expirat si pr̄ seu
parens reuocet testamentum suū vl̄ cancellet ppriā substitu
tionem qꝛ mutata intelligiſ voluntas ar. l. prime. ff. de his q̄
intesta. delenſ. Itez expirat si pr̄is vel parentis testamentū re
scidiſ seu rumpiſ natiuitate postumi vel reuersione filij quem
pater falsa opinione p̄sūpserat obijsse ar. l. si cum vel in vtero.
C. ō mili. tes. ⁊. l. eplaz i pri. ff. ad trebel. Itez expirat si sbstitu
tio facta dementi efficiaſ quasi caduca vt qꝛ moriaſ substitu
tus supstite. testatore vel mente capto ar. eo. que le. ⁊ no. i. §. p
scdo in. l. vnica. C. de cadu. tol. Itez si mente captꝰ recipuerit
vt dicta. l. huma. Itē si eidē demēti filiꝰ natꝰ fuerit q̄ nō reperi
aſ et substitutꝰ vl̄ in aliquo institutꝰ dicta. l. ex facto. ff. ō. vul.
Itē si dictꝰ mēte captꝰ habeat dillucida iterualla et tpe dilu
cido delictū ꝯmittat p qō deporteſ ar. eo. et not. i. l. si qs post
C. de bon. proscrip. Plura alia possent deduci concernentia
et tanguentia materiam huiusmodi substitutionis sed qu a
vt iā premisi, parū est in vsu et per cōsequens parū affert vti li

tatis cetera relinquo. Uenio igr ad materiā breuiloq̄ seu reci
pͨce substitutōis que satis ē in vsu ꝛ in vocabulo nō facio vi
ab aliquib⁹ em̄ appellat reciproca Et ab aliquib⁹ breuiloqua
de quo in.l.iam hoc iure in tex.glo.ꝛ cōmentis.ff.ď vulga.ꝛ
ē de substitutionib⁹ noiatis p glo.sup rubrica.ff.de vul.ꝛ in
sti.de pupillari. Possꝫ tn̄ nō ab re mixta nūcupari qꝛ p eā com
miscent seu veri⁹ copulant vulgaris ꝛ pupillaris qn̄ breuiloq̄
fit psonis humilib⁹ ad vtrāq̄ substitutionē de qua q̄daꝫ sub
stitutione tractat.l.luci⁹.ff.de vul.ꝛ ibi docto. Quero igr pͥo
quotuplex est substitutio breuiloqua seu reciproca Et dic ꝙ la
te sumpto vocabulo substitutōis ꝙ ē triplex vna directa sim
plex de qua pn̄s ē aspect⁹. Et hec pōt ꝯpħēdere vulgarē ꝛ pu
pillarē. Itē ꝛ exēplariā iuxta psonaꝝ hilitatē. Alia recipͨca cō
pendiosa de q̄ infra dicā. Alia obliqua. Nā fideicōmissaria pt
fieri recipͨce seu breuiloce vt.l.heredib⁹.ꝛ.l.heres mei.§.cū ita
ff.ad trebel. igr q̄ro qb⁹mōis fiat directa. dic ꝙ cōis seu regu
laris forma verboꝝ ē vos inuicē substituo vt dicta.l.luci⁹.ꝛ.l.
coheredi.§.ex his verbis.ff.de vul.ꝛ.l.ex testamento.C.ď mi
lita.testa.cū multis silib⁹.idē si diceret inuiceꝫ substitui sūpto
verbo.l.in tes.§.hec ṽba.ff.de here.insti.idē si diceret instituti
sūpto omisso verbo inuicē vt dicto.§.hec verba.ij.r̄nso. Et p
hec dico ꝙ si plib⁹ institutis dicat vos substituo omisso ṽbo
īuicē eēt breuiloq̄ ꝛ recipͨca sbstitutio rectefacta vt dicto.§.hᵉ
verba i fi. Itē mltomagis si diceret vos recipͨce sbstituo ar.di
cte.l.iā hoc iure. Et idē si diceret vice mutua vos sbstituo vt
i.l.cohere.§.q̄ discretas.ff.ď vul.idē si diceret vnū alteri sbstitu
tuo. Nā tm̄ valet vnū alteri ꝙtū īuicē dicta.l.cū in testō.ꝛ sic
de silib⁹ verbis eq̄pollētib⁹ Quero q̄s sit effect⁹ breuiloce. Et
dic ꝙ cōsiderāde sūt q̄litates psonaꝝ institutāꝝ. Nā aut vter
q̄ ē pubes aut vterqꝫ ipubes. aut vn⁹ pubes alter ipubes Et
qn̄ vterq̄ ē pubes qꝛ pupillaris ei fieri nō pōt. nō pōt tal' ver
boꝝ cōceptio cōtinere pupillares cū nō cōuiāt psonis ꝓpe
dictā.l.ij.ff.de vul.sꝫ cōtinere poterit duas vulga.cōueniētes
puberib⁹.p.l.i.e.ti. Ubi aūt vterqꝫ eēt ipubes qꝛ i psona cui⁹
libet ipuberis cō currere pn̄t due substitutōes scꝫ vulga.ꝛ pu
pil. Dicem⁹ ꝙ in recipͨca duob⁹ ipuberib⁹ facta cōtinet quatu
oꝛ scꝫ vna vulgaris p quolꝫ q̄ sūt due.ꝛ vna pupil. p quolibꝫ

due sunt alie due et sic sūt quattuor et hoc satis grossuz est ꝑ
lec. ⁊ no. ꝑ doc. in dicta .l. luci⁹ ⁊ in .l. testamēto. C. de impu.
et tali subiti. ⁊ sūt glo. nigre. in .c. si pater in .c. de testa .l. vi. ⁊ i
l. iā hoc iure. ff. de vulga. Et generaliter hec substitutio breuis
loca cōprehendit oēs substitutōes q̄ pñt cōpetere ꝑsonis ⁊
verbis q̄b⁹ fit vt in notatis in dictis iurib⁹. Hec tñ substitutō
pt fieri adhuc duob⁹ modis. primo sua breuiloco cōceptu d.
dicto sine aliq̄ adiectione cōditōis. Scdo cū aliq̄ adiectōne
cōditōis. Primo cāu .s. qn̄ fit simplicit sine cōditōe v̄ pēe ad li
beros i ptate cōstitutos. Et tūc cōtinet illas q̄ttuor q̄s p̄mis
sim⁹. Si aūt aliq̄b⁹ alterutra tm̄ ꝯuenit ⁊ aliquib⁹ vtraq̄ aut
cuilꝫ ipoꝝ altera tm̄ videtur sibi iuicē sbstituti i illa tm̄ specie
substitutōis i q̄ ꝑsone et q̄litates cōueniūt. Nā oꝫ ꝑsonas
ibis cōuenire ita q̄ si oīb⁹ sola vulgaris cōueniat solas con
tinet vulgares Si v̄o oīb⁹ pupillaris cōueniat exhereditatez
adiuerit expiratis vulgarib⁹ ꝑ aditōez remanēt pupillares vſ
qꝫ ad tp̄s pubertatis. Si q̄ de aliq̄b⁹ alterutra tm̄ cōueit ⁊ ali
quib⁹ vtraq̄ sit illi q̄b⁹ altera tm̄ cōuenit videtur sibi iuicez
et et alijs quib⁹ vtraq̄ cōuenit iuxta ꝑtatē in illa cōcurrētez
sibi tm̄ cōuenietem eē substituti. Alij vero q̄b⁹ vtraq̄ cōuenit
videtur sibi inuicē in vtroq̄ casu. Alij vero in illa tm̄ q̄ eis
cōuenit substituti vt in dictis iurib⁹. Sed iterū subdistinguē
dū e de principali institutione que fit multipliciter. Nā q̄nq̄
fit sub specie mere vulgaris .s. si heredes non erit ⁊ q̄nq̄ꝫ sub
specie mere pupillaris .s. si in pupillari etate decesserit. Et quā
doq̄ et tertio sub specie mere cōpēdiose vt quādocūq̄ decesse
runt in primo casu tūc cōtinet vulgarē expressam in ꝑsonam
cuiuslibꝫ substitutorū. Verūtamē hoc casu ille tales sūt expres
se in personis habilib⁹ dicta .l. iā hoc iure. ff. de vulga. cū simi
lib⁹. Secundo casu quādo fit sub conditione pupillaris et ꝑ
sone sint habiles. Qꝛ vterq̄ heredū ipubes. Tūc continet
pupillarem in casu existentie heredis. Tertio vero casu quā
do vtriusq̄ substitutionis .s. vulgaris ⁊ pupillaris cōditio ē
expressa .s. si heredes nō erint vel erint et in pupillari etate de
cesserint eos iuicē substituo. Tūc sūt specialiter et expresse
vulgares et pupillares lꝫ reciproce. Quarto mō fit substitutio
reciproca sub conditione compendiosa puta quia plurib⁹ he

redibus institutis testator dixit ⁊ quādocūq̄ decesserint eos
inuicem substituo. Et hec substitutio continet vulgares et
pupillares si conueniant personis et temporib⁹ vt dictum ē
et vltra hec duas fideicōmissarias. Et dicemus sic ꝙ a tēpore
mortis testantis vsq̄ ad tēpus aditionis dicētur vulgares q̄
per aditionē expirabunt ⁊ a tēpore aditionis vsq̄ ad temp⁹
pubertatis pariter dicentur pupillares que per euētum puber
tatis similiter expirabunt. Et sic iste quattuor substitutiones
directe. s. due vulgares et due pupillares expirant modis pre
missis. s. aditione et pubertate que post se relinquūt fideicom
missarias in vim illius distributiui t̄pis q̄ncūq̄ Q2 si non
eēt illa clausula distributiua q̄ncūq̄ decesserint euenta puber
tate cessarēt oēs directe substitutōes. Sȝ ꝓpter distributōem
p̄dictā transeūt directe in fideicōmissarias ꝓut hec oia ꝓban
tur in p̄all e. legib⁹ iā hoc iure. ff. de vul. ⁊. l. titi⁹. ff. de here. in
sti. ⁊. l. luci⁹ d̄ leg. ij. ⁊. l. recusare. §. tici⁹ ff. ad trebel. et. l. ticia. §
seya. ⁊. l. heredes mei. §. cū ita. ff. ad trebel. cū mu tis similib⁹
Quito cāu fieri p̄t substitutio breuiloqua sub aliqua extrinse
qua conditione puta si nauis ex asia venerit. Et iterum. con
tinet omnes directas. dūm̄ cōueniat personis ⁊ tēporib⁹ ꝑ
lec. ⁊ no. in. l. q̄ liberis i̊ prin. ff. de vul. ⁊ pupil. ⁊ in. l. iuus quo
q̄ȝ. ff. de here. insti. pōt ēt addi sext⁹ modus substitutionis reci
proce puta si institutis duob⁹ heredib⁹ ticio ⁊ seyo impube
rib⁹ testator dicat s ticius here s erit ⁊ in pupilari etate deces
serit eos inuicē aut alterꝫ alteri sb̄stituo vl' ticiū seyo seu seyuȝ
ticio. Nā vltima verba faciūt reciprocā sb̄stitutōeȝ ꝑ. l. sextilia
de le. iij. Nā lȝ videaꝶ plurimū verboꝝ ibi cōteries vltima t̄n
verba declarāt recipcā. Possȝ h̄ d̄ plurib⁹ exemplis reciproce
substitutionis q̄ueri quas vl' quales ꝯtineant sb̄stitutōes pu
ta d̄ duob⁹ i͞puberib⁹ ⁊ vno pubere i͞uicē substitutis ⁊ de tri
bus i͞puberib⁹ quoꝝ vn⁹ ē exheredat⁹. vl' d̄ duob⁹ i͞puberib⁹
quoꝝ vnus ē i͞stitut⁹ et alter exheredat⁹ vl' de duob⁹ filijs vno
i͞pubere. ⁊ altero pubere furioso vel de duob⁹ i͞puberib⁹ furio
sis ⁊ de multis alijs similib⁹ exēplis que qōes mouētur ꝑ do
cto. in p̄alle. iurib⁹ Et post plura vera resolutio ē ꝙ testator vi
deaꝶ ex verbis reciprocis tot facere voluisse substitutōes quot
cōuenire p̄nt ꝑsonis tēporib⁹ ⁊ rebus ne ad i͞peria iudicentur

substituti. p. l. iã hoc iure. ff. d vul. sepe alle. Et qz vna determinatio recipiens plura determinabilia determiare dz ea equaliter maxime in materia in qua sum9. §. substitutionum. l. lucius. ff. de vul. l. in testamēto. C. d mili. tes. et. l. hereditatē. C. d ipuberū et ali. substi. Et iõ facile ē viro legali et practico considerare ex qualitate personaꝝ et tēporū que et quales substitutiones possint reciprocis seu breuiloquis verbis cōprehendi seruata predicta regula. §. ꝙ conueniant oibus substitutis. Et qualitas omniū substitutorū substitutiones determinent per regulaz predictaz ꝙ vna determinatio respiciēs plura determinabilia dz ea determinare equaliter p dictā. l. iam hoc iure. ff. de vul. et. l. quāuis. C. de ipube. que ad hoc allegant. Quero an breuiloqua facta impuberib9 cōtineat seu trahat ad fideicōmissaria. Et videt ꝙ sic per. l. q plures. ff. de vul. In oppositum facit quia substitutio que semel valet iure directo amplius non dz obliquari. l. verbis ciuil bus ꝛ. l. in pupillari. ff. de vul. vide infra in materia fideicommissarie. Quero testator habens tres liberos et duab9 vxoribus substituit recipce vn9 repudiat aut decedit. Quero anrater ei vtr oqz latere coniunct9 excludat aliū vno tantū latere An vero in vim generalium verborum reciprocorū veniet omnes. questio ē disputata per docto. sz cōclusio cōis videt ꝙ oēs veniāt nō facta dr̄ia si vno vl duob9 lateri b9 sint cōiūcti p. l. cohere. §. q prez. ff. d vul. et p l. fi. i fi. ff. ad trebel. Et rõ eē pt qz ista substitutio fuit ꝯiūcta secus si fuissz discreta et sepata vt i dicta. l. coheredi. §. qui discretas. Ulteri9 querit retētis terminis recipce ipuberib9 facte vno adeūte alio nō vl vno pubescēte aliū querit an extiguatur vulgaris in psonā adeūtis vl pupillaris i psonā adhuc impuberis. Et hec qõ pit disputat p doc. Sz cōclusio ē ꝙ nō qz cēset ab initio vtriqz pticulant facta. Et cas9 supueniēs non facit psumi cessare volūtatē ab iitio cōceptū. l. fideicōmissa. §. si rē. ff. d le. iij. ꝛ p hac pte facit. l. luci9. ff. d. vul. i suo itellectu facit ēt. l. q. plures illo eo. ti. Simil quero testator vnum instituit in re certa ꝛ alios fecit vniuersales. ꝛ omnib9 breuiloce substituit an institutus in re certa censeat substitutus aliis ꝛ econtra. Et dic ꝙ nō per. §. qui discretas in. l. cohere. ff. de vul. Reliqua d materia reciproce pnt elici ex ga. supra sepe allega.

tractatib⁹ p̄cedentib⁹ vulgaris ꝛ pupil. substitutōis cōponē
tib⁹ recipꝛocā quib⁹ me latius remitto. Ultio p̄gnās et ābiguare
stat tractāda cōpēdiose substitutōis materia q̄ lꝫ p doctores mi
ta sit i mḃris tn̄ adhuc remanet pplexa ābigua ꝛ iuoluta. Et
intm̄ ꝙ in pl'ib⁹ op⁹ esset nouis legib⁹ p enodādis aliquibus
articulis de q̄bus subdicet. Dr igr̄ cōpendiosa ex eo ꝙ sub cō
pendio v̄boꝝ pl'es substitutōes pluresq̄ꝫ etates ꝛ tpa cōpbē
di de q̄ tractat in duab⁹ p̄cipue legib⁹. s. in. l. cēturio. ff. d vul.
et in. l. p̄cibus. C. de impube et canoniste in. c. raynūcius. de
testa. ꝛ in. c. si pater eo. ti. li. vi. Prio igitur docto. mouent que
stionem an cōpendiosa si spēs substitutionis de p se Et dicūt
ꝙ si fiat a milite ē species. Sꝫ si fiat a pagano ē quedam adie
ctio et nō est spēs. Et ego credo eā esse verā spēz substitutiōis
a quocūq̄ꝫ fiat. Et capio fundamentū a naturalibus q̄d argu
mentū valet de iure. l. arecusa. ff. de sta. ho. Nam in hoīe sunt
tres aie diuersis tpibus scꝫ embrionis organizationis ꝛ infu
sionis qn̄ embrio augmentat atrahit ꝛ nutrit viuit aia vege
tatiua qn̄ organizat sentit dilatatur aut retrahit ꝛ tunc viuit
aia sensitiua ꝛ post cōpletā organizatōeꝫ aia rōnalis infun
ditur ꝛ viuit aia intellectiua q̄ supueniēte ab ea denoiat cor
pus hūanum tanq̄ pfect⁹ ꝛ pleni⁹ informatuꝫ. sic in ppōsito
dicam⁹ paganū facere talē substitutōem si fili⁹ me⁹ heres non
erit vel erit i ꝛ pupillari etate seu al's qn̄cūqꝫ decesserit ꝛc. Ec
ce ꝙ in prima clausula ē vulgaris. in scd'a pupillaris et in ter
tia pp̄ter distributiuū tp̄is cōpēdiosa ꝛ ab illa denoiat tanq̄
ab ea q̄ oia tpa cōpbendit scꝫ tp̄s a tp̄e mortis testatoris vs
qꝫ ad tp̄s aditōis p vulgarē ꝛ tp̄s a tp̄e aditōis vsqꝫ ad tp̄s
pubertatis. ꝛ tertiū tp̄e pubertatis vsqꝫ ad tp̄s mortis istitu
ti. Possꝫ ēt dari casus i quo cōpēdiosa facta a pagano alit nō
posset noiari vt puta instituto filio dicit testator ꝛ qn̄cūqꝫ de
cesserit nulla facta specificata mentōe in casu vulgaris vel pu
pillaris. Et ista nō pōt aliter noiari q̄ cōpendiosa q̄ in se cō
tinet vulgarem et pupillarē. Uerūtn̄ pupillaris nō sp hꝫ effe
ctū pp̄ter existentiā matris illaꝫ ipedientis ꝛ subintellecto iu
ris fauore de quo subdicetur. Qn̄qꝫ vero in cōpendiosa n̄ po
nitur tp̄s gn̄aliter vt in p̄cedēti diximus de verbo qn̄cunqꝫ sꝫ
limittatur vel a principio vel a medio vel a fine. Nā pōt āpli

ficare vulgarē vt si instituto herede testator dicat si heres nō
erit aut qñcunqꝫ decesserit. Silr etiā pōt ampliare pupillarē
vt si instituto filio ipubere testator dicat ⁊ si in pupillari etate
aut alias qñcunqꝫ vel si instituto pupillo dicat si testator si si
sine liberis decesserit que verba oia tp̄a amplectūtur. l. cū ex filio
. ff. de vulga. intelligēdo tex. vt iacet absqꝫ calūniatiōe. Ali
quotiēs etiā limitātur cū certis expssionib⁹ tēpoꝝ ⁊ etatuꝫ
ut qr testator dicit si fili⁹ me⁹ post ifantiā decesserit talis sit he
res vel talē instituo ⁊ si añ. xxv. tricesimū q̄dragesimū ⁊ sic de
alijs annis vel ꝯditionib⁹ talis sit heres vel talem substituo.
Aliqñ cū tp̄e ⁊ etate vt si dicat si i pupillari etate seu al's qñcū
qꝫ aliqñ etiā fit cū adiectione cōditiōis puta si heres erit vl' nō
erit vel si nauis ex asia venerit vel aliā ꝗlibet ⁊ iteꝝ cōsiderā
da ⁊ notāda sūt verba ꝑ que fit. Naꝫ q̄daꝫ sūt ꝟba mere obliq̄ ⁊
quedā cōia seu analoga vt supra in pricipio substitutionū p̄
missū est ibi videatur. Nūc de effectu cōpendiose substitutōis
facte a pagano videdū ē. Nā cognoscēdo ꝯ requisitis qñ fit a pa
gano satis cognoscem⁹ que reqrātur qñ fit a milite raro, apō
nos ꝯtigēte. Et iō i paganica p̄io qñ fit ipuberi istituto ꝟbis
directis. ⁊ dic ꝗ cōtinet pupillarē gñalr expssaꝫ i casū extie
heredis ad bona ipuberis tm̄. vt. l. iulian⁹ de acq. here. ⁊. l. p̄r
famil. de inoffi. te. nisi hoc casu verbū michi eēt appositū vt
qr dixisset qñcūqꝫ decesserit talis michi heres esto. tūc ei n̄ cō
tineretur hec pupillaris ppt verbū michi restringēs fūctionē
ad p̄rnam. Sec⁹ ē in vulgari expssa, sub qua sp̄ cōprehenditur
pupillaris. l. iam hoc iure. ff. de vulga. Sꝫ iterū querit an cō
pendiosa semp cōtineat vulgarē qr de pupillari non ē dubiū
per dicta. ll. ⁊ per. l. centurio ⁊. l. precib⁹ vulgatas ⁊ videtur ꝙ
nō per. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad trebel. Ecōtra videt ꝙ
cōtinet vulgarē ꝑ. l. iā hoc iure. ff. de vulga. arguēdo de breui
loqua ad fideicōmissariā. Vel pōt aliter dici distinguendo ꝙ
aut cōpendiosa continet pupillarē. Et tūc continet vulgareꝫ
vt in dicta. l. iam hoc iure. Aut nō continet pupillarē vt quia
fit pubere vel extraneo. Et tūc aut fit per verba mere obliqua
et nō cōtinet vulgarē cū non sit directa sed solū fideicōmissa
ria. Aut ꝑ verba directa vt heres esto. et continet vulgarē an
te aditam hereditatem qr ad eā est aptū verbū heres esto vt

in.l.fi.C.de here.insti.a.ꝛ post aditā hereditatē cōtinet fideicō
missariā ar.l.filiusfamil.§ vt q̇s delega.i.ꝛ.l.ex testō.in prin:
et.l.qui filiū ꝛ.l.sceuola.ff.ad trebel. Et idē i verbo substituo
qꝛ etiā aptū ē ad directā.vt.l.luci⁹.ff.eo. Nūc vero restant pri
cipales articuli hui⁹ materie scꝫ qn̄ cōpendiosa dicat cōtinere
solas directas ꝛ qn̄ fideicōmis. Et ꝑ elucidatiōe hmōi quesi
ti distinguēde sūt ꝑsone testantiū. Scdo ꝑsone substitutorū
Tertio verba quib⁹ fiūt institutōes ꝛ substi. Prio ꝑsone testā
tiū an miles an vero pagan⁹.i.non miles sit testator Scdo
substitutoꝝ vꝫ an extranei sint substituti an vero q̇ alias erant
successuri ab intestato. Tertio dcm̄ ē de verbis.nā verba sunt
attendēda qꝛ aut sūt mere directa aut mere obliq̄ aut cōia seu
analoga ad directā ꝛ obliquā substitutōeꝫ. Et quatin⁹ cōcer
nit ꝑsonaꝝ dr̄ iaꝫ multa ꝑmittūtur militib⁹ circa eoꝝ vltimas
volūtates q̄ nō ꝑmittūtur paganis. Et hoc ꝓpter priuilegiū
militare. Et qꝛ hodie apȯ nos paꝝ sūt in vsu testamēta mili
taria cū vt plurimū oēs testenᷓ iure cōi paganico cōi ꝛ nō pri
uilegiato anq̄ accedāt ad exercitū ꝛ sic raro cōtingit apȯ nos
qȯ de testamēto militis ꝓut attestari possū qui iam.xx.annis
aut circa practice operā dedi ꝛ nullū vidi in contēcioso iudi
cio deductū. De raro igr̄ cōtingētib⁹ nō sensio i hoc opusculo
fiendā mētioneꝫ sꝫ de cōiter accidentib⁹ ꝛ fructuꝫ seu comod
afferentib⁹. Fateor tm̄ ꝙ nō ē possibile q̄ōnes paganicas siue
militarib⁹ expediri ꝛ si nō pricipaliter saltēꝫ incidēter ꝑ modū
oppositoꝝ. Qua de re expediēdo paganas dispositiōes tangē
tur ꝛ expedienᷓ saltē ꝙtū ꝓposito seruiūt militares Redeo
igiᷓ ad distinctōeꝫ verboꝝ ꝑ que pagani substituūt. Nā q̇daꝫ
sunt vt sepe dictū ē verba mere directa quedā mere obliqua ꝛ
quedā cōia seu analoga de quib⁹ tetigi supra i pri. hui⁹ tracta
tus substitutionū ꝛ ibi recurre. Et breuiter attingendo mate
riaꝫ sine intricatiōe ꝛ cauillatione textuū ꝛ veritatis.scdꝫ mē
brū qn̄ substitutio fit ꝑ verba mere obliqua nō hꝫ dubiuꝫ siue
a milite siue a pagano fiat qꝛ semꝑ censeᷓ fideicōmissaria vt si
fiant ꝑ verba Rogo volo peto mando ꝛ silr̄ia exigentia mini
sterū alteri⁹ ad trāsmissioneꝫ hereditatis ꝓut sonāt leges eo.
ti.ff.ꝛ.C.ad trebel.ꝛ insti.de fideicō.he.§.in primis ꝛ multis
similib⁹ facit optime.l.vbi pure in prin.ff.ad trebel. Fallit ꝑ

sonis in quib⁹ cadit fictio iuris inter grauatū ꝛ substitutuz ꝑ
vna ꝛ eadē ꝑsona reputatis vti de patre ꝛ filio dño ꝛ seruo.
de primo scꝫ filio habeť i.l.fi.C.de ipube.ꝛ aliis substitutio de
seruo.C.de here.insti.l.nec.ꝓ se.ꝛ.ff.de lega.i.l.si michi ꝛ tu
bi.§.regula.Quo casu lꝫ verba de se iportent fideicōmissū pa
ter tū et dñs recipiunt iure directo cessante ministerio necessi
tatis ꝑsone transmittere debētis vt in dictis iuribus. Uidea
mus ergo nūc qñ ē facta substitutio a pagano ꝑ verba mere
directa cū distributiuo qñcunqꝫ vt fit cōiter apud nos in quo
membro varii varia dicunt.Nam legiste vt plurimū pro expe
dicto habent ꝙ infra tempora pupillaris etatis euanscat ito
tum ꝑ.l.verbis ciuilib⁹ ꝛ.l.centurio ꝛ.l precib⁹.C.de impu.
Canoniste vero vt plurimū in.c.rainūcius ꝛ.c.si pater.ꝑalle:
tenere videnť ꝙ infra tꝑa pupillaris etatis valeat iure direc
to sicut legiste volūt.sed post pubertatem nō expiret in totum
vt volunt legiste imo ꝙ vim distributoꝝ verboꝛuz ꝑdictorum
verba directa trahūtur ad fideicōmissuz.nam ꝛ h lege ꝓbant
qꝛ verba directa impropriant et trahunt ad fideicōmissū.l.fi
liusfamil.§.vt qs heredē.ff.de leg.i.ꝛ.l.impator.§.cum q̇daz.
ff.de leg.ii: que iꝑpropriatio sumiť in dictis iurib⁹ ex cōiecturas
ta mente testantis qꝺ videť similiť posse ꝛ debere fieri in aliis
casib⁹.Et ꝑ ipis canonistis faciūt dicta capi.rainuncius.ꝛ si
pater.cōiūgendo vnū cū altero ꝛ canonistaꝝ sententia soluz
tendit ad cōstructionē ꝛ fauorisationē volūtatis defuncti et
interꝑtatio legistaꝝ ad destructionē cōtra dispositionē.c.cum
dilect⁹ de dona.in ratione sui in eo ꝙ dicit ꝙ in vltimis volū
tatib⁹ ambiguis capit interꝑtatio extēsiua de qua loquūť do.
in materia statutoꝝ municipalū in.l.oēs populi.ff.de iusticia
et iure.et istud nō reputo modicū fundamentū vt semꝑ exten
damus volūtatem defuncti iuxta eius mentē ꝛ vt magis va
leat ꝙ pereat.l.si miles qui.ff.de mili.testa.vbi ꝓbať ꝙ pre
sumendū nō ē testatorem aliquid ambiguū posuisse i sua dis
ꝑositione ꝑ quod possit ei⁹ supremū iudiciū ipugnari.facit ad
idē.l.ꝙdiu institut⁹ et.l.ꝙdiu potest.ff.de acqui.heredi.verꝫ
tū ē ꝙ ad adminiculandū istam testatoꝝ ambigue volūtatis
extensiuam interꝑtationē opoꝛtet ꝙ concurrant alia scilicet

Prio verisimilitudo volūtatis testātis que ē sūmēda ex eo q̄ verisimiliter quilibet prudēs testator voluisse vel intellexisse crederetur et signanter circa prelationez psonaruz sibi magis coniunctarum vt eas semp pretulisse videatur in ambiguita te sermonis per sepe allegatis.ll.generaliter.§.cum autē.C.d insti.ꝛ substi.et.l.cum quidaz.C.de impube.et.l.lucius ticius ff.de here.insti. ꝛ per.l.ex testamēto et.l.cum accutissimi.C.d fideicōmi.et insti.de pupil.substi.§.vel singulis et in.l.cōficiunt.ff.de iure codicil.et.l.si pater impuberes.ff.d vul.cū mul tis aliis similib⁹ Scd̄o oꝫ concurrere aptitudo verboꝝ testā tis ita q̄ sint talia verba que sint apta nata recipere talem in terp̄tationē qꝛ nō eēt oīno ip̄proprīāda p lec.et no.i.l.liberorū §.quod tamē casius.ff.de le.iij.c.preterea de sponsa.et glo.i cle.pleriqꝫ de elec.C.d testa.l.verba. Verbū aūt distributiuū q̄ncūqꝫ adaptat et disponit verba mere directa que d sua na tura n̄ excederēt pupillarē etatē vl' tp̄s aditōis ad tp̄s puber tatis ꝛ tp̄s post aditionem. Nā alias sup̄flueret il.d distri butiuū quādocūqꝫ quod nō est dicendū per lec.et no.in.c.si papa.de priui.in.vi.vba eni dn̄t de aliquo operari vt in dic to.c.si papa.et in.l.si q̄s.ff.de le.primo Et sic cū queritur an substitutio cōpendiosa facta a pagano verbis directis ipube ri cū distributiuo tēporis post pubertatez valeat iure fideicō missi cōcordādo iura distinguerez ex mente iuriū qꝛ aut mr̄ ē imedio vl' nō si nō est i medio i dubiū ē q̄ valꝫ iure fideicom mi.qꝛ iura volentia expirare hoc ītroduxerūt fauore mr̄is.l. fi.C.de insti.et.l.p̄cib⁹.C.de ipube. vbi ergo mater nō est in medio cessat ratio illarū legū ergo lex per lec.et notata.i.l.cū mulier.ff.so.matri et in.l.adigere.§.quāuis.ff.de iure patro.

Matre vero existente in medio subdistinguendum est qui et quales sunt substituti. Nam qualitas substitutorum va riat totaz istam interpretationem extensiuam.ꝛ distinguo sic Aut sunt substituti tales in quib⁹ cadit ex parte testantis cari tas puta proximiores qui successuri essent ab intestato qꝛ pro ximiorib⁹ nr̄is magis tenemur q̄ remotiorib⁹ scd̄z ordinē cari tatis vt in p̄al.ll.generaliter.§.si.l.cum quidam.l.lucius.l.cū accutissimi ꝛ similib⁹ vel sunt tales in quibus cadit pietas vt q̄n substituūtur pauperes pie cause vel pia loca. Aut ecōtrario

sūt substituti tales in quib⁹ nō cadit caritas vel pietas. i prio casu subdistinguēdū est an substitut⁹ decedat impubes tūc si i institutis cadat caritas vel pietas valz iure directo ꝛ excluditur mater etiā a legitima pupilli vt in dicto. c. si pater ꝛ in. l. luci⁹. ff. de vulga. qd sentit glo. fi. in fine in dicta. l. pcib⁹. q2 psona et bona ipi⁹ iuris fictione erāt in ptāte patris nec fit iniuria. matrie psona filij qui relinqre nō potuit pter etatē. Nec ex psona pris q2 matri. filij pater reliquere nō tenet cū ibi sit ex. nea. l papinian⁹. §. sz nec ipubex. ff. de inoffi. tes. Sz sint substitutis nō cadat caritas vel pietas. tūc ex cōiecturata mēte testantis qua nō psumit matrē voluisse oio puari liberox successione ꝛ in exneos trāsferri saluaz bz legitimā mr. p glo. in. l. pcib⁹. C. d impu. ꝛ in. l. ex trib⁹. C. de inoffi. testa. exeqtate. l. huanitatis. C. de ipubex. arguendo de exēplari ad pupillarē que i hoc parificant vt mater habeat solatiuz liberox amissox. l. vni. C. de his qui añ aptas tabulas. l. fi. C. de insti. ꝛ substi. scdz vnū intellectū. Si vero pubes decedat ꝛ substitutos cadat caritas vel pietas Tūc q2 talē etatē attigit in qua potuit testari ꝛ in q pater p eo testari nō potuisset. Tunc ē cōsideranda verisilitudo volūtatis puberis ꝛ nō pris. Et q2 verisilr pubes ille matrem nō preterijsset ꝛ tūc qp in substitutis caderet caritas vl pietas obliquat fauore matris q vltra legetima detrahit trebellianicā per dicta iura. Si veri in substitutis nō cadat caritas vl pietas ꝛ pubes decedat obliquatur vt in precedenti dictuz est. Si vero decedat impubes tūc salua sit legitima matri per. l. qm in prioribus. C. de inoffi. testa. Q2 tunc oino grauatur fili⁹ in legitima inqtū deferretur penit⁹ extraneis relicta ppria matre qd nō est rationabile Nec obstant vt dictum est in dicta. l. ex trib⁹ ca. raynūcius ꝛ. c si pater Q2 subaudiendū est ibi fuisse substitutos tales inter quos cadebat caritas vel pietas ꝛ hoc etiā tex. illi aperiūt. ꝛ appet ex eox tenorib⁹ Et in cōtrarijs habemus intelligere substitutos tales i quos nō cadebat caritas vel pietas. Et scdm hanc distinctionez reducimus voluntatē ambiguā testantium ad interptationez et verisimilitudinem dispositionis quam quilibet prudēs testator habuisse presumeretur. Naz aliam sumere interpretationem non esset sanus intellectus imo esset contra omnē verisi

militudinem voluntatis testantis. Si vero substitutio com/
pendiosa fiat a pagano puberi cū distributiuo omni tempore
valet vt fideicōmissaria ar.l.sceuola.ff.ad trebel.⁊ per ratio/
nem generalem que se habet vt res potius valeat ꝙ pereat.l
quotiens.ff.de rebus dubijs ⁊.l.quotiens.ff.de vsufru. Nūc
restat de substitutione compendiosa facta a pagano filio im/
puberi per verba cōmunia seu analoga vti est verbum substi
tuo ⁊ similia de quibus supra dictum est in princi.tractatus
que hic non repetunt ⁊ cū distributiuo. Et in hoc membro.si/
militer varij varia dicunt. Nam quidam dicūt caz omni tem
pore esse fideicōmissariam ex eo ꝙ verba cōmunia sunt apta
ad fideicommissuz.l.generaliter.§.si.C.de institu.⁊ substi.sub
condi.fac.⁊.l.ticia.§.seya.ff.de lega.ij.⁊.l.heredes mei.§.cuz
ita.ff.ad trebel. Et hanc opinionē tenuit glo.in dictis.ll.cen/
turio ⁊ in.l.precib⁹.⁊.C.de inoffi.testa.⁊.l.ex tribus. sed glo.
in.§.qua ratione insti.de pupil. dixit ꝙ valet iure directo īfra
pupillarē etatem ⁊ post trahitur ad fideicōmissum ⁊ aliq̄ do
cto.sequūtur primas glo.⁊ alij glo.in dicto.§.qua rōne. Ego
autem distinguerez vt in precedenti membro valet ꝙ aut ma
ter est in medio vel non. Et si non sit.non est curandum de ei⁹
fauore. Si vero sit in medio iterū subdistinguerem vt in prece
denti membro.qꝛ aut sunt substituti tales in quos cadit cari
tas vel pietas ⁊ procedit glo.in.§.qua ratione iuxta theoricā
c.raynunci⁹.⁊.c.si pater prealle.in quibus substitutiones fie/
bant per verba cōmunia scilicet succedat.perueniat. pertine/
at.⁊ similia puta moriaꝛ ⁊ in.c.si pater.in quo ē verbū moria
tur quod interpretaꝛ intra tpūs pupillaris etatis directum ex
eo ꝙ pauperes erant substituti in quos cadit pietas ⁊.ca.rai/
nuncius in quo ē verbū succedat interp̄taꝛ eam post puberta/
tem fideicōmissariam ⁊ hoc fauore substitutoꝝ q̄ erant de p/
ximis in quos cadit caritas Ubi aūt essent substituti tales
in quos non cadit caritas vel pietas ⁊ mater ē in medio tūc
starem cū glo.in dictis.ll.centurio.precib⁹ et ex trib⁹. Et ex his
facilis patet responsio si fierent argumēta de dictis legib⁹ vel
capitalis matre existente in medio.vt dicam⁹ intelligi deberꝫ
rainūcius ⁊.c.si pater qn̄ i substitutis cadit caritas vel pietas
et dictas glo.cū iurib⁹ in eis allegatis in dictis.ll.cēturio pre

cibus ⁊ ex trib⁹. qñ sunt tales substituti in quos nõ cadit cari
tas vel pietas nec dissonat a iure hec distinctio ꝑ quã iura iu
rib⁹ cõcordãt imo cõuenit qꝛ verba cõia ideo dicũtur cõia qꝛ
pñt referri ad plura significata vel plura tempora. l. iaz hoc iu
re. ff. de vulga. ⁊. l. coheredi. §. fi. eo. ti. l. his verbis in prin. ff.
de here. insti. iuncta. l. facta in prin. ff. ad trebel. ⁊ ibi notatur ⁊
in. l. sceuola eo. ti. Quero pagan⁹ testator substituit filio īstitu
to tm̃ mõ ꝑ verba si sine liberis decesserit q̃rit an sit idẽ iuris
ꝙ qñ ꝑ distributiuũ qñcũqꝫ hoc ẽ q̃rere an sit fideicõmis. ꝑ to
tꝑe ⁊ dic ꝙ qꝛ pupill⁹ potest decedere sine liberis in pupil
lari etate vel post pupillarẽ etatem imo etiaz in senio ⁊ decre
pitu illa verba si sine liberis decesserit tm̃ iportare videt̃ ꝙtũ
illa verba qñcunqꝫ decesserit. lz glo. magna in dicta. l. precib⁹
faciat eam omni tempore fideicomissariaz. Ego tñ puto eam
in pupillari etate directam. Et post adueniente pubertate ob
liquari cũ distinctionib⁹ tñ premissis qñ fit ꝑ verba distributi
ua scz vt considerẽt an mater sit in medio ⁊ an sint substituti
tales in quibus cadat caritas vel pietas Nec obstat rõ dicte
glo. qꝛ respõ. ꝙ illa verba si sine liberis compendiose plata ita
bñ possunt comprehendere vulgares ⁊ pupillares sicuti distri
butiua illa qñcũqꝫ. ⁊ talis videt̃ esse q̃libet substitutio qualẽ
amittit q̃dĩz temp⁹ cui adaptat̃ vt notat̃ in dictis. l. centurio
et. c. si pater ad quod adaptat̃ cõis vsus testantiũ q̃ talib⁹ ver
bis si sine liberis cõiter vtunt̃ credẽtes illa v̄ba si sine liberis
referri ad oia tẽpora q̃cquid subtilizent doct. ⁊ iuris interpre
tes. et iõ qꝛ vt sepe dixi in interpretãdis vltimis volũtatibus
decedentiũ maxime attendendũ est id quod verisimiliter vo
luisse credũtur testatores qꝛ testatoris voluntas debet interꝑ
tari ex mente. l. iij. C. de libe. ꝑete. ⁊ secunduz equitatem. l. in
bis. ff. de condi. ⁊ demõ. ⁊ per alia iura ad hoc vulgata. et iste
vsus loquendi seu substituendi communiter ita interpretatur
secundũ vulgarem intellectuz qui attendi debet per lec ⁊ no.
in. l. cum de lanionis. §. asinam. ff. de ffunct. instruc. esto igitur
et te arresta cum dicta cõi et vulgari verborũ interpretatione
per ea que leguntur ⁊ notantur in. l. liberorũ. §. q̃d tñ cassius
ff. de le. iij. et. l. labeo. d̃ supel. lega. et dicta. l. cũ delanionis. §.
asinã. xxij. q. v. c. humane de v̄bo. signi. ca. intelligẽtia ⁊ quic

quid sit incontrariū pro argumēto sensus ꝓuincie nostre cam
ꝓmisimus recipit interꝑtatoēz quā sequor ꝑ.c.certificari.de se
pul. Et sensus cuiuslibet ꝓuintie interꝑtatoib⁹ fiendis attēdē
dus ē ꝑ ea que le.et no.in.c.certificari de sepul. Itez quero qd
iuris ut qn̄ verba directa comunia vel anologa sūt mixta in
substitutionem. Et dic per mēbra sequētia ꝙ aut vn⁹ ē sub
stitut⁹ simpliciter ꝑ verba directa ali⁹ vero nō simpliciter sed
incerta portione ꝑ verba cōia et tūc substitut⁹ simpliciter per
verba directa admittet directe vt heres. ali⁹ vero vt fideicō
missari⁹.q₂ verbū cōe nō trahit ad ius directū vbi ali⁹ ē heres
vniuersalis.vt.l.his verbis cū ibi notatis.ff.de here.isti. Qn̄
ꝙ vtrūqꝫ substituit in certa portione vnū ꝑ verbū directū in
vna aliu ꝑ verbū cōe in alia nullo simplicit istituto ⁊ tunc i
stitutio ꝑ verbum cōe trahitur ad directū q₂ i illa portōe nul
lus ē institutus. Qñqꝫ vnū substituit incerta portōe ꝑ verbū
directū.aliū in alia portione ꝑ verba mere obliqua. Et tūc sb
stitutus directe totū capit vt heres.vt.l.coheredi.§.cū filie.ff
e. Alius ē fideicōmissarius in sua portione per verbū cōe.
Alius incerta portione ꝑ verbum obliquū.tūc vtraqꝫ substi
tutio ē obliqua. Q₂ verbū cōe ita trahit demū ad directuz si
addātur vniuersalitati seu totalitati bonoꝝ vt dicta.l.his ver
bis Ex quo ergo alia portio est exꝑsse per fideicōmissū relicta
sic istū verbū cōe dubiū interꝑtabitur vt fideicōmissum et sic
per obliquā substitutōem alia declarat etiam eē obliqua ar.
l.si seruus plurium i fine.ff.d le.primo Postremo queritur ꝑ
quem modū expiret seu impediatur istitutio compendiosa a
pagano facta Et dic ꝙ tot modis quot modis expirant ꝑti
culares substitutiōes in ea cōprehense de q̀bus supra vidim⁹
in tractatu singularium substitutionum. Quero ab extra d
tali questione testator instituit filium et inde substituit cōpē
diose hoc modo quandocūqꝫ filius meus decesserit lego tali
bona mea qualis iudicabitur hec substitutio.s.directa in pu
pillari et fideicōmissiaria post pupillarem an vero sēper fidei
cōmissaria et dic ꝙ aut ille cui fit substitutio fuit heres ꝑ adi
tionem aut non.primo casu valet substitutio iure legati fidei
com.ar.l.cogi.§.si quis heres.ff.ad trebel.si vero dictus insti
tut⁹ nō fuerit effect⁹ heres per aditionem tūc infra pupillarē
etatem instituti valet vt directa ex eo q₂ verbū lego trahit de

sus natura ad substitutionē.l.filiū.§.si legata.ff.de lega.pstā
Quero testator dixit filio meo ipuberi si decesserit talez substi
tuo. An p hoc verbū ipuberi videatur limitata substitutio ad
tp̄s pupillaris etatis. Et distingue qr aut verbū ipuberi adici
tur v̄bo dispositiuo sicuti verbo istituo vl' substituo. Aut ver
bo executiuo puta succedant vel accipiāt. In primo casu tunc
verbū ipuberi nō limitat sz demonstrat q̄litatē instituti.l.me
la in prin.ff.de ali.ꝛ ciba.le. In scd̄o vero casu.s.qn̄ verbo ex
ecutiuo tūc coartat substitutōez ad tp̄s pupillaris etatis ar.l.
iij.ff.de au.ꝛ argē.le. Plures alie ꝛ quasi inumere qōnes pos
sent moueri circa materiam fideicommissariam substitutio
nū. Sed quia stilus notariorum apud nos intantum inole
uit ꝙ omnes fere clausulas necessarias ad tollendas dubita
tiones adolebāt per modum codicillaris clausule īfra scripte
iō illas qōnes omitto. Tenor vero dicte clausule est talis. Et
hāc dicit eē vltimā volūtatē suā quā vult valere omni meli
ori mō forma via ꝛ iure quib⁹ pt ꝛ dz ꝛ si nō valeat vel vale
bat iure testamēti valeat seu valebit iure codicilloꝝ aut alteri
us cuiuslibe. vltime voluntatis. Ista eñ clausula in fine apo
sita videt̄ in qualibet pte testamenti repetita.l.ticia.§.fi.ff. de
verbo.obli.ꝛ iō ista verba cōuertūt substitutōez directā in fi
deicōmissariā. vt volūt doc.i.l.verbis ciuilib⁹.ff.de vul.et.in
l.p̄cib⁹.C.de ipu. Facit.l.si frater tu⁹.C.de fideicomiss. ꝛ glo.
fi.isti.de pu.substi.in.§.masculo.maxime ēt cōfert in istis vlti
mis voluntatib⁹ testātis cōiecturata voluntas p.l.in cōditi
onibus primū in principio.ff.de cōdi.ꝛ demō. Secundo psō
na instituti.s.an sint de liberis.p.l.hac cōsultissima.§.ex imp
fecto.C.de testa.vel veniētes ab intestato.l.ex testamēto.C.
de fideicōmis.vel in quos cadat pietas vel caritas vt supra di
ctū ē. Tertio verba p que fit istitutio vel substitutio ꝛ signāter
vis clausule codicillorū p̄misse cuius vires ponūt ꝛ extēdunt
docto.in.l.i.ff.de iure codicilloꝝ.ꝛ.l.fi.C.de codicill. Nā vbi
hec cōcurrūt in multis flectunt̄ iuris rigores et exuberāt fauo
re substitutoꝝ interpretationes. Ultimo quero qr sepe cōtin
git ꝙ in vltimis voluntatibus cōiūgūtur plures heredes vel
plures substituti.q̄liter succedere debeāt tales cōiūcti docto.
tractāt hāc materiā in.l.re cōiūcti.ff.de le.iij.ꝛ in plurib⁹ alis

is iuris partibꝰ ⁊ ꝓ breui sũmula distĩgue q̄ aut testator vocauit tales nominibꝰ ꝓprijs aut appellatiuis. Si ꝓprijs aut expressit portiones aut nõ si expresserit portiones tũc seruande sũt ille si vero testator non expresserit portiones tunc subdistingueq̄ȝ aut sunt oẽs positi ĩ vna orõne aut in diuersis. si in vna veniunt ꝑ viriles portiones nisi onꝰ iniũctum aliud inducat vt no. glo. in. l. i. C. de impu. et ali substi. Aut vero sunt vocati in diuersis orationibꝰ. Et tũc positi in vna oratõe vocãtur ꝑ viriles respectu alterius ꝓ boc. l. ticiꝰ ⁊. l. interdũ. ij. responso. ff. de here. insti. Scd̃o casu principali qñ vocãtur ꝑ nomina appellatiua. Et tunc aut tales sunt heredes ĩstituti aut nõ si sũt ĩstituti tũc veniũt ꝓ hereditarijs portionibꝰ. l. si plures et. l. q̄ cũ plures. ff. de vul. siue dispositio fiat per verbũ distributiuũ singulare vt in dictis legibꝰ. siue plurale. l. si pater. e ti. nisi ex verbis expressi ⁊ aliud constaret de volũtate testatoris. l. lucīꝰ testamẽto. §. luciꝰ. ff. d̃ le. ij. Aut ex his aliq̄ nõ fuerũt instituti vt si substituit heredes suos ⁊ fratres. Et tũc instituti respectu fratrũ veniunt per viriles portiones licȝ postea inter se diuidant pro hereditarijs portionibꝰ. Fratres autem diuidunt inter se ꝑ virilibꝰ cũ non fuerunt heredes instituti.

Tertio casu principali aut signum distributiuũ fuit appositum nomĩbꝰ appellatiuis ⁊ tunc veniunt per viriles. aut nullum signũ distributiuum fuit appositum et tunc vocati per talia appellatiua faciũt vnã partẽ ⁊ adiunctus aliã. l. si pater. ff. de vul. de quo latius vide per doc. in iuribus pḡalega.

Sequitur rubrica de legatis.

Iso de titulis vniuersalibus quibus

bona descendentiuȝ transferũt videñdũ restat d̃ ꝑticularibus hoc est quomodo titulo legati bona particularia descedentium ad legatarios ꝑticulares transferãtur. Pro quo premitto tria quesita. Primo quis legare possit. Scd̃o cui. Tertio q̄d. Ad primũ respondeo ꝙ põt legare is solus q̄ p̄t facere testamẽtũ. ff. de le. i. l. ij. Fallit ad pias causas in qbꝰ nõ valens testari p̄t legare per lec. et no. i. c. ad hec de testa. Ad secũdũ respondeo ꝙ ei legari p̄t q̄ põt heres instituti. verũtamen circa hec considerande sunt persone legantiũ ⁊ legatariorũ ⁊ tp̄ra. Nã ĩ capacibus relinq̄ non põt sicutinec heredes institui pñt vt supra visum est. C. de here. insti. l. i. et

ibi notatur Dr̃a tñ ē inter heredē instituere et legatũ relin-
quere. qꝛ oꝫ ꝙ heres institut⁹ sit tā tp̃e testamēti q̃ mortis q̃
etiā additiōis habilis. ff. de here insti. l. si alienũ. §. i extrane
is et institute de heredita. quali. ⁊ diffe. §. in extraneis quod
procedit tā in suis q̃ necessarijs in dicta. l. si alienũ primo re
sponso. Sed in legatis et mortis cā donationib⁹ satis est ꝙ
tp̃e mortis testatoris legatarius vel donatari⁹ sit habilis.
ff. de dona. cā mortis. l. in mortis ⁊ de condi. ⁊ demo. l. cuꝫ q̃
et. ff. de iure fis. l. nō intelligitur. §. qñ. Nec obstat regula catho
niana de qua insti. de le. §. an seruo qꝛ illa intelligit̃ cũ deficit
legatũ ex ꝑsona relinquētis et legatarij simul vt in p̃dicto. §. an
seruo ⁊. C. de legatis. l. seruis secus si deficiat ꝑpt̃ ꝑsonā lega-
tarij tm̃ vt in dicto. §. an seruo cũ ibi notatis heredi tñ a seip-
so legari nō pōt sꝫ a coherede pōt et vocat̃ ꝓlegatũ ꝙ licꝫ ille
coheres prelegatarius repudiet hereditatē nihilominꝰ pete-
re poterit legatum: q̃uis nō tenuerit pro ea parte q̃ ipe heres
erat. vt. ff. de le. i. l. q̃ filiab⁹ in fi. Ad tertiũ quo querebatur
q̃d legari possit rñdet̃ ꝙ p̃t legari nō solũ res testatoris sꝫ ēt
heredis. ff. ꝺ le. ij. l. vinu. §. si re tuā Iteꝫ extranei res p̃nt le-
gari quoddā et qualiter procedat distingue quia aut testator
legat rē alienā sciens alienaꝫ. Aut legat rem alienā credēs es-
se suā Et primo casu si ille alius habeat rē venalē cōpellit̃ he-
res emere et tradere legatario. Si vero nolit vēdere soluitur
extimatio. ff. de le. iij. l. non dubium. §. vltimo. Si autem
testator ignorans rem esse alienam credens esse suam legaue-
rit iterũ distinguēdum est qꝛ aut legatarius est extraneus te-
statori aut de coniũctis personis testatoris. In primo ca-
su non debet̃ legatũ nec extimatio nisi eēt talis ꝑsona cui ali-
as fuissꝫ relictur⁹ ēt rē alienam ꝑ lec. ⁊ no. in. l. cũ alienā. C. ꝺ
lega. Scd̃o casu sic Sed iterũ quero si testator legauit rē suaꝫ
iā ꝑ eũ pignori obligatā querit̃ an heres luere teneat̃. Et di-
stingue aut sciuit aut ignorauit. Et iterum aut legatur coniũ
to aut extraneo. Prio cāu vꝫ si sciuit tenet̃ heres luere ⁊ si igno
rauit legatarius. Secũdo casu qñ cōiũcto iteꝝ luit heres. Sꝫ
si extraneo distinguit̃ qꝛ aut creditũ absorbet legatũ aut non
Primo casu tenet̃ heres luere secũdo nō ꝑut hec ꝓbari vidē-
tur in. l. obligata p̃dia. C. de fideicōmis. ⁊ in. l. si res obligata.

ff.de le.i.Jtē legari pōt res que nō ē in rerū natura si tñ futu
ra sit veluti fruct⁹ q̇ in tali fūdo nascēť vel fet⁹ pecudū insti.de
le.§.ea quoq; res ⁊.ff.de le.i.l.qđ i reꝝ. Sꝫ iuxta hec quero
si testator legauerit.decē sextaria frumēti ex tali fūdo vel duo
modia vini ex tali vinea seu.x.agnos ex tali grege an si tātus
fruct⁹ vel tant⁹ fet⁹ nō nascať debebūtur integraliter ꝑ here-
dem. Et dic ꝙ ita per lec.et nota.in.l.quidā testamēto in prin
cipio.ff.de le.i.et per.l. paulo calimacho.§.fi.al's ē.l.iuli⁹ seue
rus.ff.de.le.iij.et ꝑ.l.luci⁹.ff.de alimētis ⁊ ciba.lega.cū vtro
biqꝫ nota. Nā cāpuꝫ vineaꝫ.vel gregē magis demōstratōis
ꝙ conditōis grā apposuisse videť vt in dictis iurib⁹ Jteꝝ
quero si testator legauerit ⁊ deinde cōualeat ⁊ soluat legata-
rio deinde testator decedat an legatarius poterit iterū petere
legatū ab herede dic ꝙ nō qꝛ legata solui pñt ꝑ testatoreꝫ eo
viuo ⁊ soluēdo liberat heredeꝫ ꝑ.l.lucius ticius in testamēto
suo in prin.ff.de.le.ij.glo.in cle.dudū de sepul. Jtē legari pōt
optio seruoꝝ iumētoꝝ vel vestiū ⁊ similiū vt.ff.de op. legata
quasi ꝑ totū. Jtē legari pōt vt liceat alicui in lapidicina uel
silua cedua cedere lapides uel legere ligna cedua.ff.de lega.i.
l.apđ iulianuꝫ.§.si q̇s cū ibi notatis Uerumtamē facultas ñ
transmititur ad heredes nisi testator hoc expresse disposuerit.
vt in dicto.§.si quis alicui. Jtē legari pōt res cōis testatori ⁊
alteri ⁊ tūc parteꝫ suam testator dum taxat legasse censeť.ff.de
le.i.l.serui edictione §.fi. Quero testator vnicā hñs filiā in
suo testamēto retinuit vnaꝫ sūmā puta mille libraꝝ ꝓ filiab⁹
suis maritādis intēdēs taꝫ de iā natis ꝙ de postumis nulla
nasciť postuma. Queritur vtꝝ heres soluere teneať itegra mil
le superstiti. Dic ꝙ sic ꝑ.l.qui quartā.§.fi.ff.de le.i. Jtē ius ac
crescendi hꝫ locū in legatis dicto.§ fi.cū.l.se ꝓ quo faciūt no-
tata in.l a ticio.ff.de ver.obli. Quero ad idē testator dispo
suit ꝙ si aliq̇ filia sibi nasceretť heres cētū daret ꝓ ea maritan-
da nascunť due. An cuilibꝫ cētū debebūtur: Dic ꝙ sic ꝑ.l.qui
filiabus.§.si q̇s ita.ff.de le.i. Quero vtꝝ ea que acrescūt re-
b⁹ legatis viuo testatore cedāt lucro legatario.dic ꝙ sic per.l
si grege.ff.de lega.i.qđ intellige ex tempore more vt in.l.que
situm §.fi.de lega.i.ꝑ quā ꝓbať ꝙ oꝫ ꝙ interpellatio sit iudi-
cialis et per litis contestationē verumtamē de materia more

latius. vide in. l. si quis seruo. ff. de lega. ij. et C. de vsuris auct. ad hec vbi videntur doct. velle quod sufficiat interpellatio extra iudicialis hoc tamen remittendum credo arbitrio iudicis iuxta qualitatem personarum arbitrandum. Sed quero quid de fructibus. Dic quod cedunt lucro legatarij a tempore more heredis. ff. de le. i. l. si quis bonorum. An mora vero sunt heredis. Item pone testator legauit sextam partem domorum terrarum et vinearum suarum sempronio euenit quod dictus sempronius petit de qualibet domo de quolibet predio de qualibet vinea sextam partem heres dicit quod non potest commode diuidi sed est paratus soluere extimationem. Queritur an sit audiendus heres Dic quod si res est indiuisibilis de sua natura vel etiam quando diuisio esset incommoda heredi. habet optionem heres soluendi extimationem l. non amplius. §. cum bonorum. ff. de le. i. Si vero heres non habeat pecunias paratas ad soluendum extimationem poterit adire iudicem et vocato legatario petere committi expertos qui in vno vel duobus prediis assignent partes ceterorum prediorum. l. pot aut heres. ff. de le. i. Pone testator legauit vnam de vineis suis vnum de equis suis vel vnam de tasseis suis et sic de alijs. In optione erit heredis quam vineam quem equum vel quam tasseam dare voluerit dum tamen non det de deterioribus sed de mediocribus. l. l. legato generaliter. ff. de le. i. Item pone quod testator legauit lanam vxori sue deinde ex lana fit vestimentum queritur an vxor petere poterit illud vestimentum Dic quod sic l. seruum filij. §. si pocula. vers. Item si lana. ff. de le. i. Sed pone testator legauit aream et nihil dicit de domuncula in area edificata queritur vtrum cedat legato dic quod sic dicta. l. seruum filij §. si aree siue tunc esset constructa domuncula siue post testamentum fuerit constructa. l. si aree. ff. de le. ij Quero testator legauit instrumentum alicuius debiti an debitum legasse videatur dic quod sic vt in dicta. l. seruum filij. §. cum quis cyrographum. Sed pone quod ex decem debitis in instrumento soluta erant quinque an heres teneatur in plus quam sit debitum. dic quod non sed liberatur cedendo legatario actiones terrantis debiti dicta. l. seruum filij. §. sed si nomen. Quero si fundus animal vestis vel similia legata pereant An heres tenebitur ad extimationem dic quod aut heres est in mora tradendi soluendi vel relaxandi vel non primo casu tenetur secundo non. l. cum res §. fi. et. l. hmoi. §. si cui bo. ff. de le. i. et dicitur esse in mora heres cum prestare possit et non prestat. Si autem iuste impediatur

puta q: nō habet pecuniaꝫ legati numerataꝫ vel reꝫ alienā ab eo legatā et ita cito emere et expedire nō pōt rigor temperandus ē et danda dilatio arbitrio iudicis. l. si dom⁹. §. i pecunia et. §. ff. de le. i. Quero testator legauit alicui filie. x. cū ad ānos nubiles puenerit decedit ante annos nubiles relicta matre queritur an matri debeātur illa. x. vel remaneant penes heredē. Dic ꝙ si filia erat extranea testatori vel etiaꝫ si erat filia ppria testatoris sꝫ ei reliquebātur illa. x. vltra portiōeꝫ legitime ꝑpiquiori dote seu tribimēto nō debent mr̄i sꝫ remaneāt penes heredē. l. si cui leget. i prin. ff. de le. i. pone testator legauit primo filio suo quādā ipsi⁹ testatoris domū casu quo dictus semproni⁹ pmoueret ad sacros ordines mortuo testatore sempromi⁹ delibera: pmoueri. heres expedit sibi domū sempronius illā edificat postea penitētia duct⁹ ad nuptias cōuolat heres repetit domū ppter defectū cōditōis semproni⁹ dicit solue mihi expen. Querit an heres teneat dic ꝙ nō p. l. supt⁹. ff. de le. i. Pone testator legauit domum quādā superuiuit multis dieb⁹ exuritur aut demolit dom⁹ et eā reficit testator deinde nō mutata voluntate decedit querit an debeat domus distingue q: aut i totū fuit destructa et refecta aut in pte primo casu non debet. Scdo debet. l. si ita legatū sit. §. si dom⁹. ff. de le. i. Itē quero an relicta ab instituto cēseat repetita a substituto ⁊ ista materia repetitōis ē i pluribus iuris ptibus tractata vꝫ in. l. lꝫ ipator. ff. de le. i. ⁊ in. l. celsus. ff. d le. ij. ⁊ i. l. sub cōditōe. ff. d heredi. isti. ⁊ i. l. nō iustā. C. ad trebel. Et breuis resolutio eē videt in trib⁹ mēbris. Aut ē claꝝ testatoreꝫ voluisse repetere et tūc sine dubio debētur a sbstituto Aut ē claꝝ ꝙ noluit repeti qd cōtigit multis mōis Primo q: hoc arguūt verba volūtatis testātis vel rōne dīe qualitatū istituti ⁊ sbstituti ⁊ reꝝ substitutaꝝ ⁊ tūc nō debētur a substituto. Aut ⁊ tertio casu sum⁹ i dubio an voluerit vel noluerit repeti ⁊ tūc in dubio cēset repeti a substituto dicta. l. lꝫ ipator. ff. de le. i. qd limitta veꝝ si illd relictū ad substitutū puenerit q: si nō puenisset ad substitutū repetitio nihil operet nec ab eo deberet per. l. fideicōmissū qd a legatario de lega. i. Quero de sepissime cōtingēti qō e testator maritauerat filiā dederat cētū in doteꝫ postea veniēs ad mortē cōdidit testamētū in quo filiā in qui

ꝙ solid' et in cētū dotis noīe dotis īstituit queritur an gener
petere possit cētuz ex dote ⁊ filia alia cētū ex testamēto dic ꝙ
nō qꝛ nō cēset repetita sūma. l. huiusmodi. §. cū pater. ff. de le.
i. Quero fūdꝰ est legatꝰ cōiūcti duobꝰ. s. ticio et meuio ticiꝰ
est cōtentꝰ recipe extimatōez legati in pecunia ⁊ capit meuiꝰ
totū vēdicare vult et ē contentꝰ reddere preciū extimationis
p̄tis cōlegatarij querit᷑ vtrū admittat᷑. Dic ꝙ nō per. l. duobꝰ
cōiūctim. ff. de le. i. Quero p̄r testando prelegat filio post hec
ipsū p̄legatariū ⁊ aliū filiū coheredes īstituit p̄legatarius ab
stinet ab hereditate querit᷑ an perdat legatū Distingue qꝛ aut
cū cā vel sine cā abstinet. si cū cā nō priuat᷑. l. filio pater. ff. d̾ le.
i. Sʒ si sine cā legitima priuat᷑ tāꝙ idignꝰ ꝑ lec. et no. in. l. que
sti. ... hoc ampliꝰ. C. de fideicōmis. Quero d̾ alia ses
stiones et auct. hoc ampliꝰ. C. de fideicōmis. Quero d̾ alia ses
pe occurrēti qōne maxime inter nōnullos viros ecclesiasticos
in quos cā nō acceptandi votū castitatis ꝑuenit qui ex cōcu
binis suceptis liberis relinquere cupientes legant fratribus
suis dictorūꝙ liberoꝝ patrius vel alij capacibꝰ cū pacto se cre
to per cautionē priuatam inter eos corroborato ꝙ dictis na
turalibꝰ et ex dānato coitu natis restituere teneantur quero
an valeat tale relictū et videret᷑ ꝙ ita ꝑ le. ⁊ no. i. l. si fidei mee
ff. de. le. iij. in oppositū tñ ē veritas ꝑ le. in tacitis. ff. de. le. i. ⁊
ad. l. si fidei mei r̄ndet᷑ ꝙ ibi fidei alteriꝰ cōmittebat᷑ sine frau
de sʒ qꝛ i casu p̄missō eminet fraus procedit. l. p̄dicta i tacitis
⁊ talia legata ꝑ nō scriptis et nō relictis hn̄tur. l. turpia in pri
ff. d̾ le. i. Quero testatoꝛ legauit fūdū cū cōditiōe ꝙ alienet᷑
an tal' cōditio teneat hec qō hʒ multas iuriū altercatōes de
quibꝰ ꝑ docto. in. l. fi. C. d̾ indicta viduitate ⁊ in. l. ij. C. de vsu
ca. ꝑ emptoꝛe et in. l. voluntas. C. de fideicōmis. et in. l. filiusfa. §. diui. ff. de lega. iij. Et circa hec sūt glo. cōtrarie. Nā glo.
i dicta. l. ij. C. de vsuca. ꝑ empto et in dicto. §. diui. videtur cō
trarie ꝑ quarū concordia distingue qꝛ aut testatoꝛ simpliciter
ꝓhibet et sine cā legitima alienationem aut cum cā legitima
In primo casu nō ꝓcedit ꝑ quo faciūt lec. ⁊ no. in. l. ticio cen
tū in prin. ff. de condi. ⁊ demō. ⁊ in. l. peto. §. fratre. ff. de le. ij.
sed talis ꝓhibitio nō impedit necessariaz alienatōez puta ad
satisfaciendum creditoꝛibus. l. pater filiū in prin. ff. de le. iij. de

hoc tñ plenius me remitto ad notata per doc. in dictis iuribus qz longus et valde disputatus est articulus. Quero testator instituit duos heredes vnuz in octo vncijs et aliuz in. iiij. et in eodē testamēto ab heredibus suis legauit sempronio. xij. queritur qualiter solui debeat legatū per dictos heredes. Dic q si heredes noiati sunt proprijs noibus tunc quilz soluit mediā partez legati. Sed si noiati nō essent proprijs sz appellatiuis. s. sub vbo heredis tūc soluentur scdz hereditarias portões scz institutus in octo vncijs octo et institutus in quattuor. quattuor. l. si heredes noiatim. l. si ex toto le. turpia. ff. de leg. i. cū ibi notatis Quero testator legauit fundum supuixit multis diebus quo viuēte fundus accreuit deinde decedit testator legatarius petit legatum cum accremēto heres vult instituere funduz sine cremeto. queritur qd iuris. Distingue aut testator eo viuo possedit accrementū seorsuz a fundo aut nō primo casu nō debetur legatario. scdo debetur per casū in. l. cū fundus noiatim. ff. de le. ij. Quero testator legauit oē bladū qd habebat i tali orreo. legatarius forte domesticus testatori maiorē bladi qntitatē itulit qritur an illa debeatur. Dic q nō per. l. cū ita legatur in prin. ff. de leg. ij. Quero an legatario legari vel fideicōmitti possit an defuncto legatario heres legatarij restituere cogatur. Dic q sic vt i dicta. l. cū ita legatur. §. qd a legatario Quero testator legat vsūfructum ad quinqz ānos moritur infra duos legatarius an transeat ad heredez legatarij pro residuo tpis dic q sic. l. vxori vsufruc. §. quesitum. ff. de vsufruc. lega. Finito vero tempore reuertitur ad heredem per glo. singularem in. l. fi. C. de leg. Quero legatur fundus emptus sed nondum solutus an heres tenetur soluere preciuz dic q sic per lec. et notata in. l. his verbis. §. fi. ff. de leg. iij. quero legatū efficitur caducum ad quem transit. Dic q remanet penes heredem. l. alumne. §. ticia. ff. de adi. lega. l. ticia. ff. de annis lega. et per hoc potest multas questiones soluere Quero quid si testator legauit calicez alicui ecclesie nec adiecit de quo pondere vel valore nec de quo metallo. modo queritur de quo valore vel de quo metallo debeatur. Dic q de meliori metallo quo dicta ecclesia vtitur in similibus vasis ar. ff. de auro et argento lega. l. ticia. §. sempronie et de condi. et de leg. ij. §. testamento in fine Item quid si testator dixerit lego talē rem deo vel

xpo. cui debeatur respondeo illi ecclesie vbi testator habet do
micilium in auc. de ecclesi. titu. §. si quis in noie. ar. ff. de codi.
et de. l. q̄ conditio. §. fi. Quero testator legauit vineam ticio
quam post decē annos expediri voluit. queritur lapsis annis
an debeatur fruct⁹ percepti tp̄e intermedio. Dic q̄ aut tp̄s fuit
adiectū fauore heredis aut fauore legatarij. Nam fruct⁹ sunt
illius in cui⁹ fauorē tp̄s fuit adiectū. l. si ita relictū. §. pegasus
ff. de leg. ij. Pone q̄ duo testamēta exhibētur eodē die facta
An legatarij in vtroqz. an in altero ⁊ ex quo debebūtur Dic
q̄ ea in quib⁹ minus relinquit per. l. semproni⁹ proculo. ff. de
lega. ij. Quero legat⁹ est bos. moritur sine culpa heredis an
debeatur corum legatario. Dic q̄ non per. l. mortuo bone. ff.
de lega. ij. Quero an quemadmoduz in legatis substitui po
test. l. si legata. C. de lega. an idē in donationib⁹ causa mortis
Dic q̄ sic per lec. ⁊ notata in. l. vt heredibus. ff. de lega. ij. Que
ro rogatus est heres restituere quicquid ex hereditate tempo
re sue mortis superelit. Heres multis annis vixit ⁊ plurima p̄
dia permutauit aliqua vero vendidit ⁊ ex precijs alia compa
rauit queritur an permutata ⁊ empta veniant in restitutione
fideicōmissi. Dic q̄ sic per casum in. l. imperator. §. fi. cum. l. se.
ff. de lega. ij. Pone testator institutis filijs ab eis legauit do
mum. irritatur testamentum propter preteritionē vnius libe
rorum ⁊ veniunt ab intestato rupto testamēto quero an lega
tum debebitur. Dic q̄ sic per auct. ex causa. C. de libe. prete vel
exhereda. Sed restat dubium an idem sit si testamentum rum
patur propt defectum solēnitatum. dic q̄ non qz tūc nō debēt
legata. C. de fideicō. l. ex testamēto ⁊. C. de testa. l. hac ꝯsultis
sima. §. ex impfecto ⁊ extra de testa. c. cum tibi. nisi venientes
ab intestato cēnt rogati. ff. de inoffi. testa. l. ticia ⁊. l. i. C. d̄ fi
deicō. liber. vel quia in testamēto ē clausula codicillaris vt di
cta. l. ex testō. Similiter legata nō debētur si testamētuz nati
uitate postumi rūpatur. C. de post here. insti. l. i. Quero qua
liter censetur rogati venientes ab intestato. dic q̄ si testator di
xit q̄ voluit legata solui per quecūq̄ heredem scdm glo. in. l
ex duob⁹. §. i. ff. d̄ vul. Caute ergo faciet testator si sic disponat
Quero testator debitor ticij oia bona et spāliter quandam
vineam obligauerat deinde in testamēto suo dictam vineaz

creditori legauerat petit creditū ex stipulatōe ⁊ legatum ex te
stamēto q̄rit an possit. dic ꝙ sic nisi cōstet testatorē se liberare
volēdo a credito legasse. l. creditorē suū. ff. de leg. ij. Quero le
gat testator debitori suo quicq̄d sibi dꝫ supuiuit testator ⁊ mul
tas alias sūmas mutat legatario deinde testator defuncto he
res repetit credita a tp̄e testamēti citra. legatari⁹ dicit oīa i le
gato venisse. q̄d iuris. Dicit i legato venisse solū q̄ debebātur
tp̄e cōditi testamēti. l. vxori sue. §. vxori sue. ff. de lega. iij. Et
idē in legato facto vxori de iocalib⁹ q̄ post testm̄ empta non
veniūt i legato vt ibidē. Quero de sepe cōtingenti q̄ōne testa
tor ordinat ꝙ filie sue maritāẜ arbitrio ticij fris sui mortuo te
statore decedit tici⁹ añ arbitriū querit an dos p aliū arbitran
da debebit. dic ꝙ sic ⁊ arbitrabit scd̄ꝫ dignitatem facultates ⁊
numeꝝ liberoꝝ testatoris. l. si filie pri. ff. de le. iij. Quero d̄ q̄ōe
sepe occurrēti. testator h̄ns duas vel plures filias prime iure i
stitutōis legat centū que solui vult p heredē infra annuꝫ post
hec dicit. Itē lego scd̄e filie mee alia centū ⁊ nō dicit iur̄ insti
tutionis an p hoc censeat ꝑterita ⁊ possit rumpere testamentū
Et videtur ꝙ sic p lec. ⁊ nota. in. §. aliud quoqꝫ in auc. vt cū d̄
app. cogno. ⁊ i auc. ex causa. C. de libe. ꝑte. Sꝫ dic ꝯtra ꝓpter
subauditionē repetitōis. Nā legēdo scd̄e centū intelligit repe
tijsse illa verba iure institutiōis p notata i. l. in repetendis. ff.
de le. iij. ⁊ in. c. raynūcius de testa. ⁊ in. c. i. eo. tit. li. vi. Quero
testator legauit oues an cōtineātur agni. dic ꝙ non. l. legatis
seruis. §. ouib⁹. ff. de le. iij. Sic nec econtra legatis agnis oues
cōtineātur. l. cū quereretur in p̄in. eo. ti. Et vsqꝫ ad qd̄ temp⁹
agni appellētur dic vsqꝫ ad annū vt in dicta. l. cuꝫ quereretur
nisi aliud haberet cōsuetudo loci vt i dicto. §. ouib⁹ que cōsue
tudo attendēda ē interp̄ratōe v̄ boꝝ. l. cū de lanionis. §. asinā
ff. de i tū. instructo. Quero an legatis equis cōtineātur eque.
dic ꝙ sic dicta. l. legatis. §. iumētis. Quid si testator legauit pe
cora sua que aīalia venient in legato. Dic ꝙ oīa quadrupedia
que pascuntur dicta. l. legatis. §. pecorib⁹. Sed si legetur grex
omniū tūc cōtinebuntur agni et arietes. l. seruis legatis. §. fi.
ff. de le. iij. Quero sepe cōtigit ꝙ isti rustici legāt multos suos
aratorios supuiuētes testator cōmutat multos in multas an
multe veniant in legato dic ꝙ sic. l. q̄ duos multos. ff. d̄ le. iij.

Quero testator legauit lanā queritur que lana dicatur. an lo ta et nō lota neta et nō neta. Dic q sic et generaliter eius lana que nō ē adhuc cōtexta dū tn̄ nō sit tincta. l. si cui lana. in prin cipio et in. §. lane. ff. de le. iij. et in hoc differt a ligno legato qr appellatione lini venit etiā cōtextū dicta. l. si cui lana. §. lino Quero testator legat oia mobilia sua vni ex liberis suis an in legato veniāt pecunie in cassia exn̄tes. Dic q pecunie q̄s te statoz habebat pro mercādo vel mutuādo nō cōtinētur sz ille solū quas custodie cā i cassia reposuerat et q̄s vulgus appel lat apd̄ nos denarios mybostos. i. popidos gal. migno. l3. l. si chor. §. his et his. ff. d̄ le. iij. Et idē dicēdū ē d̄ alijs mobili b' mercimonij cā dispositi. l. generali. §. vxori. ff. de vsufructu legato. Itē legata domo cū oib' que in ea sunt non veniunt merces. l. generaliter. §. i. ff. de vsufruc. lega. l. p̄dia. §. liberto. ff de fūdo instruc. vbi glo. magistra in materia accessionis lega tor q que finaliter vult in omnibus accessionib' attendi veri similem volūtatē defuncti Et sic legata domo nō veniūt pe cunie lzīē darie vel apposite custodie cā in cassia. l. vxorem. §. legauerat. ff. de le. iij. Quero legata dom' cōburitur queritur an extingatur legatū. Dic q si in totū cōburatur extinguitur nec recōtraualescit si per heredē postea reficiatur. ff. de cōdi. in debi. l. q̄ exceptōez. Sec' si pro pte cōburatur. ff. de le. i. l. si ita legatū. §. fi. cū suis cōcor. Quero an legato argēto veniant cy phi vel alia vasa conflata. Dic q sic. l. cū auru. ff. de auro et ar gen. lega. in prin. et. l. lane. §. fi. ff. de le. iij. Itez an veniant nūmi argentei. dic q nō. l. quit' in prin. ff. de auro. et argē. le. Fallit si testator legaret argētū operatū seu abrasū vt ibidem Quero testator legauit vxori sue pannos q̄ erāt in tali archa an vestes cōtinebūtur. Et videtur primo q debeatur vestis per. l. seruum filij. §. si pocula. ff. de le. . Sed dic q nō continet nisi sola rudis materia pāni. s. que n̄ ēt speciē trāslatū qz lega to marmore n̄ deberet spēs d̄ marmore sz sola rudis materia marmor. ff. d̄ le. iij. l. quesitū. §. i. d̄ fortasse. Itē lana legata is distinte n̄ debetur lana tincta. de le. iij. l. si tibi lana in pri. Itē lignis legatis non debentur nisi ligna ad comburendum. Materia aūt ad edificiū parata nō debetur. ff. de le. iij. l. ligna. Et dic q ex legato generis regulariter n̄ debetur nisi rudis ma

teris generis ꝛ nō qd̕ in aliquā speciē translatum est dicto. §. illud fortasse hoc verū nisi aliud senserit testator ff. de au. ꝛ ar. gēto le. l. pedicul̕. §. labeo Itē nisi adiciatur legato signum vniuersale. scilicet omne vniuersū totum quodcūq vel his simile qꝛ tūc spēs legato cedūt ꝺ le. iij. l. heres me⁹. §. ij. et de auro et argē. lega. l. iij. Et ad. §. si pocula rn̄det ꝙ ibi dies legati cesserat añq ex lana fieret vestamētū. Sꝫ vbi ex lana fit vestimentum anteq̄ dies legati cedat sec⁹ per. l. lana legata. ff. de le. iij. debebit in extimatio lane qꝛ factū heredis nō dꝫ obesse legatario vt supra sepe visuꝫ est. Quero testator fecit plura legata post que dicit que quideꝫ legata ꝑ heredē meuꝫ īfra scriptū solui volo ꝛ deinde facit plures heredes an intelligatur ab oib⁹ reliq̄sse dic ꝙ sic. l. si plures sūt grad⁹. ff. ꝺ le. iij. Quero testator legauit vxori donec caste vixerit nūq̄d ꝑdit legatum si nubat. Et primo videt̄ ꝙ nō qꝛ nō videt̄ deficere ꝯditio qꝛ m̄rimonium est res honesta vt ī auc. de nup. ī prin. xxviij. q. i. c. sic eni. xxxiij. q. ij. c. ij. Iteꝫ ex hoc induceret̄ viduitas qd̕ est prohibitum. l. ij. C. de iudi. vidu. tol. Ad idem facit. ff. ꝺ cōdi. et demon. l. cū tale. §. meuie. Econtra ꝙ sit qꝛ deficit ꝯditio qꝛ coitus et castitas opponūtur ergo perdit legatū per auct. de nup. §. qꝛ vero que ponit̄ ī dicta. l. ij. vñ nubēdo vel luxuriose viuendo legatū ꝑdit vt notat̄ ī dicto. §. meuie Sꝫ verius est ꝙ debeatur qꝛ ī casu ꝓposito nō fuit adiecta cōditio exp̄ssa nō nubendi ergo nec deficit qꝛ nō facit cōtra volūtateꝫ mariti nubendo. qꝛ hoc exp̄sse nō ꝓhibuit. Iteꝫ in his que tacito scꝫ intra annū succ⁹ nubūt videt̄ facta prohibitio ergo nō in alijs ar. ff ꝺ iure patro. l. adigere. §. fi. Nam etiam mulier secundo nubēs castitatem seruat vt in aucten. de nup. §. sinaūt ꝛ idē extra de diuor. c. gaudemus in fi. ad hoc text⁹ notabilis in l. mulier. §. cum ꝓponeret̄. ff. ad trebell̕. Et ibi doctores. Et quia fauore matrimonij debemus iudicare ar. ff. de regu. iuris l. in ambiguis ꝛ. l. in testamentis eodem titulo. Et quia non fuit expressa conditio nuptiarum tacite subintelligi nō debet per lec. et notata in auctē. hoc locum. C. si secū. nup. Ceterum cōditio que tacite inest non reddit legatū ꝯditionale ff. ꝺ. cōdi. et demō. l. ꝯditōes q̄ extrinsec⁹ vnde dicūt quidaꝫ sufficere ꝙ nō nubat infra annum qd̕ mihi videtur iuriconsonum pre

pter lecta et notata in dictis iuribus Item quero maritus
relinquit vxorem suam dominam et vsufructuariam omniu
bonoꝝ suoꝝ modo queritur vtrū ipsamet vxor debeat acci-
pere sibi necessaria an vero debeāt ꝯstitui per iudicē ⁊ sibi tra
di per man⁹ heredum. Primo videtur ꝙ per man⁹ heredū
habere debeat et ab eis accipere q2 illa verba adaptāt̃ ad le-
gata que constat debere ꝯstitui ꝑ manū coꝝ q̇ ꝑ testatorē vel
iudicē fuerūt deputati ꝺ ali. ⁊ ciba. l. iij. ⁊. l. verba ⁊. l. pecunie
sortem et. l. cum alimēta in prin. ⁊. l. fi. Item si legantur alicui
fructus vel reddit⁹ hereditatis vel alicuius ꝑtis. legatari⁹ dz
petere nō aūt pōt ipse ꝑcipere quia tale legatuz assimulat̃ le-
gato rei corporalis. ff. de vsufruc. leg. l. seprońio alias ē. §. ⁊. l.
patrimonij et. l. fūdi trebaciani eodē ti. cū ergo debeat fruct⁹
percipere sequit̃ ꝙ de manu heredis nō autem sua auctorita
te. Et econtra videt̃ ꝙ illa verba dn̄am et vsufructuariam in
successione bonoꝝ intelliguntur ꝙ habeat ius vtendi ⁊ fru-
endi iure cōi scripto. ff. ꝺ vsufruc. elatōes ad eā ꝑtinere dn̄i et
de sua manu ꝓpria recipere. ff. de vsufruc. le. l. vxori. Et per il-
la verba videt̃ vsufructuaria oim̄ bonoꝝ de dictis legatis. et
ideo de manu sua ꝓpria ꝑcipere pōt vt plene nota in dicta. l.
fūdi trebaciani. Itē q2 legare fruct⁹ ānuos et legare fructum
sunt paria. ff. de vsufruc. le. l. si q̇s ⁊. l. cū ita vn̄ dico ꝙ si man
dasſz necessaria vxori dari ꝙ tūc est legataria simpliciter ⁊ nō
fructuaria et tūc hz necesse petere et de manu heredis percipe
re vt dicta. l. si pr̃imonij. et nota. ff. de vsufruc. le. l. si q̇s. Sz ꝑ
ꝑdicta verba vsufructuariā. poterit de manu sua ꝑcipere fru-
tus et reddit⁹ sibi sufficiētes et nō hz expectare ꝙ de manu he
redū sibi dētur. ff. ꝺ vsu et ha. l. fūdi ⁊. l. si hitatio. §. si vs⁹ fūdi
Quero si fructus plus ascēdant ꝙ̄ sint necessarij vxori q̇d
fiet de illo pluri dic ꝙ si sint liberi ex illo matrimonio dn̄t illi
reseruari per glo. ad hoc approbatā in ꝑalleg. auct. hoc locuz
C. si secū nup. ubi aūt nō stant disponi ꝓ libito de residuo ut
uult dicta glo. Quero testator legauit lectū an intelligatur le-
uasse cortinas. dic ꝙ sic. l. librorum. §. fi. et ibi glo. de lega. iij.
Quero legatur fūdus uel domus an ueniāt arrea yragia debi
ta ꝑ colonum vel inq̇linū Dic ꝙ nō ꝑ. l. ꝑdijs. §. i. ff. de le. iij.
Quero legat̃ dom⁹ an cēseatur legatū balneū uel ortus dic

ꝙ si et domo ē ingressꝰ ad balneū vel ortū qꝛ tūc gr̄a domꝰ cē
senť cōpata domui legate cedūt. l. predijs ꝑallegata in. §. bal
nea ⁊. §. qui domū Quero an legatū factū ad aliquā piā cau
sam possit cōmutari in aliaȝ magis licitam. dic ꝙ sic ar. lec. ⁊
notata in. l. legatum. ff. de vsu. le. ⁊ in. l. fi. ff. de ope. publicis.
Quero a quo tp̄e extimari debȝ valoꝛ rei legate dic ꝙ a tp̄e cō
diti testamēti seu legati relicti ꝑ. §. filio ex pte in. l. nomē. ff. de
le. iij. Et hic seqtiť ꝙ legās liberatōeȝ intelligiť legare de pte
ritis ⁊ pn̄tibꝰ nō aūt de futuris debitis. l. aureliꝰ. §. ticius. ff.
de libe. lega. Quero an requirať ad hoc ꝙ legata debeanť ꝙ
hereditas adeatur Dic ꝙ sic ꝑ lec. ⁊ no. C. de cadu. tollen. l. i
§ in nouissimo Et idem ē si testamentū rumpať vľ annulletur
qꝛ oportet adiri hereditatē ꝑ heredes ab intestato venientes
l. q̄ filio. §. i. ⁊ ibi glo. sup verbo ex codicillis. ff. de here. insti.
Quero legatū factū est viro intuitu vxoris. an vir in vita vxo
re exigit legatū dic ꝙ sic per. l. ticio centum. §. ticio genero. ff.
de condi. ⁊ de. Quero legatū est duobus sub conditiōe po
testatiua alter implet alter non an iplenti accrescat pars nō im
plentis. ⁊ dic ꝙ sic si vtriusq̄ conditionē adimpleat ꝑ casum
in. l. si q̄s legata. §. fiˀ ff. de condi. ⁊ de. Quero an legatū ali-
mentoꝝ sit legatū pie cause. dic ꝙ sic per lec. ⁊ notata in. l. pa
trem. C. de nup. Sed iterū iuxta hec quero an pro legato ali-
mentoꝝ seu qđ fit pro aīa qđ pioꝛum appellatione cōtinetur
ꝑ lec. ⁊ no. in. l. si quis ticio iuncta glo: ff. de le. ij. Et ideȝ si re
linquitur alicui pauperi parenti ꝑ glo. in. c. ij. de sepul. vel alio
quolibet pio. possit laycus cōueniri coram iudice eccl̄iastico.
Dic quot sic ar. lec. et nota. ꝑ docto. in. c. iohēs de testa. ⁊ i cle.
dispēdiosam de iudi. ⁊ in. l. ꝓfecticia. ff. de iur. do. ⁊ in. l. mela
ff. de ali. ⁊ ciba. lega. et in. l. fi. ff. de ap. reci. Pone testatoꝛ le
gauit alicui impuberi alimenta p̄standa ꝑ heredeȝ donec ille
talis impubes ad annos pubertatis ꝑuenerit. Quero de qua
pubertate sensisse videať testatoꝛ an de plena vel plenissima
Et dic ꝙ de plenissima ꝑ. l. mela. ff. de ali. ⁊ ciba. lega. Ite-
rum quero testatoꝛ cōduxerat seu arrēdauerat ad triēnium vt
sepe cōtingit fructus alicuius castri vel loci ⁊ tempoꝛe locatō
nis soluit aliquam partem precij. Deinde veniens ad moꝛtem
legat dictum arrendamentum nūc arrendās seu locans pe-

tit residuū precij ocationis seu arrendamenti. Quero q̄s sol-
uere tenetur heres vel legatarius dic ꝙ heres per.l.qui cō cu-
bins in alias incipit qui quattuor.§.q̄ ortos.ff.de le.iij. Que
ro testator legauit mā suz suū quē hz in parochia sancti cosme
ille mansus habet aliquas ptinentias i prochia declarē saco-
an ille ptinētie veniēt in legato Dic ꝙ sic p casū ad hoc nota-
bilē i.l.patron⁹.§.sempronio.ff.de le.iij. Quero post ꝙ te-
stator testat⁹ fuit supuixit ꝛ eo pēdēte sborte fuerūt inimicicie i
ter testatorē ꝛ legatariū an cēsceat tacite adēptū legatū. Di-
stingue q: aut culpa legatarij suborte fuerūt inimicicie aut cul
pa testatoris. Primo casu cēsceẜ adēptū per glo.isti.de adē.le-
ga. Scd̄o vero casu nō p glo.i.l.cū tabul.§.i.ff.d̄ his qui.vt i
di. Itē nota qd̄ legatū cōmicte psone puta filio vel filie p taci
tas adēptiones nō cēsceẜ adēptū nisi iteruenia t expssa Casus
ē in.l.pe.§.fi.ff.de adē.le. Nec obstat glo. que ibidē vult qd̄ p
beẜ testatorez adimere voluisse p cōiecturā et tacitā volūtatē
q: contra glo.facit.l.luci⁹ tici⁹ in testamēto suo.ff.de le.ij.que
vu t on⁹ incūbere heredi pbādi testatorez reuocare voluisse
maxime vbi per modū legati fidei cōmissari.ē relictus vt vbi
videẜ eē casus. Cetera cōcernētia materiā adēptionis legato
rum quilibet per se perscrutari potest

Sequitur quarta pars tractatus iudicialis

Ltimum quod nobis restabat dicen
dum et tractandū est et erat materia iudical' per
quam quo quis ordine et cautela experiaẜ in criminib⁹ cōtrac
tibus ꝛ vltimis voluntatibus practicabitur. Et vt eundem
semper seruemus stilum primū de criminibus eēt agendū ve
rūtamē quia taz ad crimina contractus ꝙ etiaz vltimas vo
luntates multa concurrunt crimina ideo illa promiscue preā-
bule tractabimus Generaliter igitur et primo premittens
dum est quod in omni iudicio ordinario assignantur decem
tempora vel decem termini qui cōmuniter i iudicijs obseruā-
tur. Primū igiẜ tp̄s qd̄ ē spectandū seu cōsiderādū ꝛ aduer-
tēdū apd̄ quēlibz practicū ē tp̄s p̄meditatōis seu cōsultatōis
qn̄ citatōez seu pmotōez ad cām. Et quia regulare ē qd̄ in oī
iudicio interueniūt actor et re⁹. Videndū ē primo de cautelis
quas obseruare dēbz actor in ius vocare volēs suū debitorez
Quarū vna ē vtilitas alia necessitatis Altera vero ē vrbanita

tis. vtilitatis prio est videlz q cauere dz actor añq citet ptez suam si ipemet habeat legitimā psonā standi in iudicio 7 petendi qd petere itēdit. l. i. C. q legi. pso. Et si nō habeat faciat se habilitari vel p ptez vt dñm. tutorē vel curatorem epm vel abbatē. Debet etiā pmeditari 7 cōsulere q habeat iustaz causam litigādi al's caderet ab expen. l. eū quē temere. ff. de iudi. Itez debz cōsiderare si reus pariter bz legitimā psonā vt nō recipiat eū nisi habilitatū vt dcm est in ipo actore. Itē etiā cauere debet q trahat reū coraz cōpetenti iudice. Nā al's in vanū et nullit laboraret 7 caderet ar. expn. C. si a nō cōpe. iudi. l. i. 7 ij. Necessitas ē q ps cū qua actor expiri intendit vocetur. Nā cotra ptez nō vocataz vel in auditā nichil statuere possum9. c. i. de cau. pos. 7 de ppie. citatio em ē de iure naturali notat i cle. pastoralis de re. iudi. Est ergo de necessitate vocanda ps i omni iudicio qz qdlibet iudiciū ab ea pte que ē de i ius vocādo sumit exordiū vt nota. extra de pcura. c. in nra in fine. 7 C. de sen. 7 interlo. oi iudi. l. platā. al's iudiciū nullū vt i dictis iuribus 7 insti. de offi. iudi. in prin. 7 in. §. oēm. in auctē. de litigio. col. viij. glo. in. c. prudentiaz. §. i. de offi. dele. dicit q citatio est de pcessu. Alij vero dicunt q iudicia sumunt exordium alitis cōtestatione vt in auc. de litigio. §. si a presid. 7 C. d iudi. l. aptissimi. 7 sumunt occasionez ex eo quot post litis cōtestationem non pōt forum declinari. ff. de iudi. l. i. 7. ij. 7 C. deditis. cō. l. i. Quicqd tn si dicere possum9 q citatio seu vocatio ptis sit de prioribz 7 cessent talibus reqsitis ymo de formalibus ad iudiciū ex eo q omisso illi9 reddit iudiciū retro nullū p lec. 7 nota. in. l. de vno q. ff. de re iudi. et in. ca. i. de causa pos. et ppie. Aliud est reqsitū de vrbanitate scz q anteq actor reum pulset in iudicio eū moneat ad satisfactionē ar. l. qdam vberius. ff. de serui. verba predio. et C. de pig. l. debitores. Sed circa hec insurgit talis questio Quid si aliqs est pns in iudicio contra quē petat actor ius fieri de re9 interogat9 domine iudex nolo ad pns respondere sed faciat actor me solēniter citari. Or volo habere dilationem actor uero instat q re9 respondere dz qz est pns modo qritur qd iuris Et primo uidetur q nō teneat respondere qz interest citati habere dilationē ad querenduz aduocatos 7 procuratores quorū consilio ille

respondeat.ff.ex qui.cau.maio.l.ab hostib⁹ ꝛ.l.ea.§.fi. Ecōtra videtur ꝙ respondere seu libellum accipere cogat͛ sine aliqua citatione. Effect⁹ eni citationis ē compatio iō ei citatur vt compareat igitur.vt circuit⁹ euitet͛ videtur frustratoria alia citatio.ff.de cō di.inde.l.dn̄s. Et qꝛ cert⁹ certificari nō dꝫ.ff.d acti.emp.l.i. Ad idē.qꝛ denūtiatio que fiēda ē venditori vt asistat in iuditio euictionis.vt.ff.de euic.l.in rem.§.fi.sufficit si fiat venditori pn̄ti vt in eo.ti.l.si omne.§.fi. ymo si sciat vēditor absq̄ denūtiatōe satis ē et notat͛. C.e.ti.l.i.sūdi.ꝛ ibi doc.

Et iō veri⁹ vr̄ ꝙ nō sit op⁹ citatōe offerat͛ ergo reo pn̄ti libell⁹ ꝛ īfra terminū deliberatōis poterit aduocatū querere ꝛ īteriꝫ iuriū suoꝝ remedia pparare Quare pdicte.ll'.nō obstāt fallit i bis q̄b⁹ cōpetit ius reuocādi domū d q̄b⁹ i.l.ij.§.legat⁹.ff.de iudicijs cū ibi notatis.C.vbi de cri.agi.opoꝛ.l.i. Si tn̄ eēt cā vel negotiū cui oporteret rn̄dere tūc credo ꝙ eēt necessaria citatio ꝛ p hoc appet ꝙ sine cā n̄ vꝫ citatio.Nā citatō dꝫ eē certa vt extra d offi.dele.c.prudētiā.Si ergo deficit causa censetur nuda ꝛ indiscreta ꝛ iō nō valet per lec. ꝛ nota. in c.si eps in.q.ij.Sicut ꝛ alias dicitur de cautōe sine cā que indiscreta dr̄ ꝛ indeterminata extra de fide instru.c.i.ff.de pba.l.cū de idebito.Itē libell⁹ sine cā nō pcedit.ff.de edē.l.i.C.de anna.excep.l.fi.ꝛ ibi de hoc notat͛ si et promissio sine cā non tenet ff.de do.excep.l.ij.§.circa.Itē volēs transigere sup alimētis sine cā non audit͛.ff.de transac.l.cū hi.§.si ptoꝛ. Si tamē caut⁹ ille talis iudicialiter repert⁹ in respondēdo qꝛ si allegat defectū citationis nō excusatur a comparendo. Sed si allegat defectū non deliberatōis auditur per ea que le. ꝛ no. in dicta.l.ij.ff.de iudi.ꝛ in.ca.i.eo.ti. Secūdū ergo temp⁹ est tempus citationis que citatio est de substantia iudicij.§.omnē in.auctē.de litigio coll'.viij pro quo ē notanduꝫ ꝙ tal' citatio fieri dꝫ mādato iudicis vt in aucten.de man.prin.§.eo non permitten.Nemo enim citand⁹ est absq̄ iudicis iussu.ff.de in ius vo.l.sꝫ si.§.ptoꝛ etiā in criminalibus.C.de exhi.re.l.nullus ꝛ.l.neminē. Ad tollendū tamē oēs nullitates que oriri pn̄t ex citatione facta sine mandato iudicis curia p̄sidial' ne mansij obseruat in vrbe ꝙ seruen̄.pn̄t citare quoscūq̄ in dicta ciuitate reptos ex generali mandato eis super hec concessi

so et ē bona practica propter vacabundos qui interiz quo qs vacaret circa mādatum iudicis obtinēdū posset re⁹ se absentare. Et hec practica ꝓbatur ꝑ glo. in. l. cum proponas. C. quē et qñ iudex tñ contra oēs non decreuit edictum citatoꝝ eo ꝙ excipiūt persone de quib⁹. ff. et. C. de in ius vocan. contra quas non reddit iudiciū puta si vocās sit in potestate vocanti vt fili⁹ aut ser⁹ q̄ si exiuerint ptātē ꝑ manumissionē vl' alias possent venia a iudice īpetrata eos vocare et dixi a iudice qꝛ iudex decernere dꝫ edictū de citādo ad instātiā ptis per ea q̄ le. et no. in. l. omnes. §. verū si apparitor. C. de epi. et cle. Qd autē dixi de exūte in ptāte fallit in filiofa. hñte bona castrensia. ff. de iudi. l. lis nulla cum ibi notatis Requiritur etiā ꝙ citatio fiat congruo tpe qꝛ incongruo cōpere nō tenetur citat⁹. l. dies festos. C. de ferijs et. l. ij. in fine. ff. si qs in ius vo. nō ierit. Quinymo tenetur citans ad expeñ. citato per lec. et no. in. l. ij. §. si dubitetur. ff. de iudi. et in. l. fi. ff. de iurisdi. omni. iu. et in. l. i. ff. de ferijs. Ex cōi tñ vsu stilo et obseruantia curiarū introductum ē ꝙ citat⁹ ad diem feriatā cōparere tenetur die non feriata inde sequēti ex eo ꝙ effect⁹ ipsius citationis confertur et trahitur ad eū diē ad quem citari potuit vt volūt doctores in. ll. ꝑalle. dies festos de fer. facit optime. l. in tempus ff. de here. insti. ⁊. l. ij. §. si quis ī iudicio. ff. si quis cautionib⁹ ⁊ meli⁹ in. c. veniens de accusa. Quero an valeat citatio facta ad domū sic taliter et in tantum ꝙ per eā artetur citat⁹. Et distingue ex mēte docto. in. l. iiij. §. tociens. ff. de dā. infec. et i l. i. §. i. ff. de libe. agno. et i. l. aut qui aliter. §. ij. ff. ꝙ vi aut clā de do. et contu. c. cām que et ibi bona. glo. que dicit ꝙ si citādus possit personaliter reperiri citatio in personā eius fienda ē. c. i. qui mři acusa. pos. c. ex tue de cleri non residēn. Aut sic et taliter ꝙ ad eius noticiaꝫ perueniat. §. fi. insti. de pena temeꝛ litig. Si vero nō pōt personaliter apprehendi puta qꝛ est absens a prouincia vel ciuitate et cā ꝓ qua citatur celeritatē exigit et tūc pōt citari ad domū vt in ꝑalle. c. cām que de dolo ⁊ cōtu. et in. c. fi. de eo. q̄ mit. in pos. Et dicitur citatio in domicilio facta qñ sit in ea domo in qua citatus hitat qꝛ si citaretur in domo sua in qua nō hitat nō valeret citatio. vt ī dictis iuribus. Verūtñ si plura haberet domicilia indeterminata suffi

cit citatio in altero ex mēte glo. in.l.fi.C.de longi tē. prescrip.
Aduertādū tn̄ ꝙ latitās vel dolose se absentans seu alias agēs et faciens quominꝰ citatio ad eum ꝑueniat pro p̄n̄ taliꝶ citato habeꝶ vt volunt doc.in dictis iuribꝰ quasi velit dicere ꝙ tn̄ valet in eo casu facta in personā docto.c.cām que faciūt lec.et no.in.c.cum olim de dolo et contu. Ista tn̄ fictio n̄ hꝫ locū in criminalibꝰ ꝑ ea que le.et no.in.l.absentē.ff. de penis et in.c.quisquis.iiij.q.v.Nā reus criminis ꝑsonaliter ē citandus al's ꝓcessus eēt nullꝰ.lꝫ ēt in criminibꝰ quo ad annotationem bonoꝝ sufficiat citatio ad domū iuxta theoricā ti. de requi.re.de quo subdiceꝶ suo loco Sꝫ pone ꝙ ꝑfecte nesciꝶ qui sūt scietur ꝑ ꝓclama cū sono tube scd̄m glo.in.l.hoc autē ff.ex qui.cau.in pos.ea.et ita practicatur Quero etiam an et quādo valeat citatio in personam procuratoris distingue ꝙ aut querimus de citatōe ad introductionem litis aut de citatione ad ꝓsecutionē Primo casu necessaria ē partis citatio ꝑ ea que le.et no.in.c.i.de ꝓcura.et in.c.cām que de dolo et in.l.item veniūt.§.petitā.ff.de peti.here.nisi ille talis citandꝰ maliciose vel dolose se absentaret ⁊ de cuiꝰ dolo vel malicia appareret q꞉ tūc admitteretur citatio in personam procuratoris generalis ad lites ar.eorum que leguntur et notantur in cle. instrumēto de procu.et in.c.i.de iudicijs et in dicto.c.cāꝫ que ꝺ dolo.Si v̄o nō ēet ꝓcurator ḡneral'.sꝫ specialis ad vnā litē pēdētē vl' terminatā q꞉ talis ꝓcurator nō ꝯpelliꝶ alias lites ꝓsequi ꝑ dictā cle.instrumēto ⁊.l.iuitꝰ.C.ꝺ ꝓcu.nō valeret citatio tanꝙ̄ nō artās citatū ꝓ eo ꝙ ex ea nō possꝫ cāri iudiciū cuiꝰ natura ē vt reddaꝶ in iuitū.l.iter stipulētē.§.i.ff. de verb. obli.de hac materia vtrū citatio valeat in ꝑsonā ꝓcuratoris vide i.l.eū q̇.C.ꝺ procu.⁊ i.l.ossa.§.fi.ff.ꝺ reli.⁊ sūpti.fune.⁊ i.l.fi.ff.de vi et vi ar.Scd̄o v̄o casu.s.qn̄ citatio fit ad prosecutōem litis tūc valet citatio i ꝑsonā ꝓcuratoris dominilitis effecti.l.si dictū.§.si p̄n̄te.ff.de euic.et no.i dicto.c.cāꝫ que ꝺ dolo ⁊ cōtu.l.itē ait.§.hoc aūt.ff.ex q̇.cau.maio.vbi tn̄ vterqꝫ esset p̄sens.s.tā dn̄s ꝙ̄ procurator vtile foret vtrūqꝫ vocari vt i dictis.c.q̇squis ⁊ cāꝫ q̇.sꝫ ponamꝰ ꝙ p̄cipal' sit abs̄ēs nec procuratorē dimiserit ⁊ se absētauerit q̄rit q̇ iure aut q̇ remedio ꝓuidebiꝶ creditori ⁊ distigue q꞉ aut ꝓponiꝶ petitō ciuil' aut cri

lis.si ciuilis seruanda est theorica ⁊ practica.l.cum proponas cū sua auct.ei q̇ iurat.C.de bo.auc.iudi.pos.vz vt creditor adeat iudicem ⁊ petat se mitti in possessionem bonoꝝ debitoris absentis quiq̇dez iudex statim ex suo officio aīm suū informare debet si appareat de credito vel debito.⁊ si sit puꝝ vel conditionale.⁊ si debitor si maior vel minor.cōpos vel incōpos mētis.⁊ si ē absens ex iuxta cā vel dolosa vt iuxta eam quam sūpserit informationē aīm suū declinet ad ꝓuidēdū creditori Naz si sit puꝝ a maiore ⁊ cōpote dolose se absentante debituz post edicta iubētur vendi bona debitoris ꝑ mesura debiti vt in dicta auc.ei qui ⁊ in.l.fulcin⁹.§.i.ij.⁊.iij.ff.eo.ti. Si autez nō latitat in fraudē sz est absens ex iuxta vel ꝓbabili causa.⁊ iteꝝ aut ē maior vel mior.Si mior ꝓcedit iuxta theoricam.l.si mior cū se.ff.de bo.auc.iudi.pos.Sz q꞉ cōiter a tutorib⁹ vl' curatorib⁹ defendūtur nō insisto. Sz vbi maior nō latitat tunc creditores mittuntur in possessionem oim bonorum.ff.ex qui.cau.ma.in inte.resti.l. Item ait.§.hec aūt ⁊.ff.de acqui.po.l.possideri.§.vltimo Et audiūtur debitores ad luenduz bona contra bienniū vel quadriēniū.Post vero vēditiones auctoritate iudicium ⁊ seruatis edictis ac solēnitatib⁹ distrahendorum pignoꝝ factis rate manēt.l.fi.C.de bo.auc.iudi pos.⁊.l.fi.C.de iur̄ dñij impe.que procedunt in ꝓviris cōtumacib⁹ Nā si ab aliquib⁹ defenderent nō haberēt locū. Et iō caute fiet si creditor volēs ꝑ credito facere distrahi bō a debitoris;absētis obtineat a iudice edictū citatoriū ꝑ qḋ i defectu debitoris nō cōꝑentis vel se exhibētis faciat euocari per ꝓclama publicū in locis ⁊ tꝑibus cōsuetis iuxta cōsuetudines locoꝝ omēs et q̄scunqꝫ ꝑsonas ius actionē seu defensionē i bonis illi⁹ talis absentis hr̄e p̄tendētes.qui si nō cōparuerint ⁊ defensioni se nō iniecerit ⁊ cautionē debitā nō p̄stiterit nō impedit missio al's secus.ff.ex q̇.cau.maio.in iteg.re.l.Item ait.§.vltio ⁊ pre alle.l.fulcin⁹.§.i.Quicquid tn̄ sit in tempore edictorum ⁊ etiam in modo subastationū ⁊ liberationū.primo recurritur ad stilos curiaꝝ deinde ad consuetudines locoꝝ. vltimo ad iuris cōis dispositionem de qua supra In secundo vero casu quando intentatur actio realis contra absentem.Et tunc aut vocatus latitat vel est absens.Aut cum dolo desijt possidere

primo casu qñ latitat fit missio oim bonorum si ad oia agat
vel rei petite si ad vnā rē agatur.ff.qb9 ex cāis in pos.ea.l. ful
cinius.§.Itē videam9 Cōtra vero absētez fit missio ꝑ mensu
ra per.l.celsus.e.ti.et.C.vbi in rem actio.l.si qs ⁊.C.de prescri
xxx.vel.xl.an.l.si qs.§.pen. Et interuenit ēt in hoc casu que
dā sūmaria cognitio vt in ꝑalle.l.si quis.C.vbi in rez actio.
In tertio casu qñ dolo desijt possidere fit missio in posses.bo
norū dolo possidere desinentis pro extimatione rei petite ad
instar actionis personalis ar.lec.⁊ notata in auct.de exbi.⁊ i
tromitten.reis.§.si vero q̇daz Notādū etiā ꝙ hij cōtra quos
fit missio audiūtur intra ipsa et cū cautionib9 de quib9 in di
ctis iurib9.l.si qs.§.pen.C.de prescrip.xxx.vel.xl.an.⁊ in.l.cū
proponas cū sua auten.ei qui iurat.C.d bo.auto.pos.Qñ au
tem missi in possessionez faciant fruct9 suos notat in dictis iu
rib9.Cetera vide in sūma ti.predicti de bo.auc.iudi.po. ꝙtuz
ad ea que cōcernūt ciuilitatē Qualiter vero contra reos cri
minū absentes ⁊ latitātes procedat. Et dic ꝙ requirendi sūt
bi q̇ pñt iuridice accusari de quib9.C.de accusa.quasi per totū
⁊ quasi idē effect9 quo ad bona insurgit et euocatione debi
toris ciuilis seu debitoris absentis qualis insurgit ex ānota
tione bonoꝝ rei criminis latitantis vel absentis. respectiue
tñ secundū diuersas qualitates. Proceditur aūt in hmōi ac
cusationib9 aliter ⁊ aliter scđm diuersitates ⁊ stilos curiarum
Nam in aliquibus iure consuetudinario aliter ꝓceditur ꝙ in
prima iure scripto ⁊ in talibus locis in quibus statuta muni
cipalia locū sibi vendicāt seruandus est stilus locoruz vel pro
uinciaruz in quibus fiunt actus executoriales bonoꝝ ar.lec.⁊
no.in.l.si fund9.ff.de euictio.et in.c.raynuncius.de testa.⁊ in
c.i.de consue.Et iō circa hec certa non pōt assignari doctrina
ex eo ꝙ videm9 tot et tantas crebrescere vrbiuz ⁊ villarū ⁊ pa
gorum consuetudines seu municipales stilos ⁊ ordinatōes
ꝙ certa apud nos nō valet in ptib9 assignari doctrina. quia
q̇libet ꝓuincia suo sensu abūdat.c.certificari de sepul.Quātuz
tñ est de iure cōi iudex seu ali9 q̇ iurisdictioni ꝑest bona reorū
criminuz post ꝯmissa absentātiū ponit ad manū curie penes
cuius iurisdictionē crimina cōmissa sūt quod iura appellant
an notare.ff.de exbi.reis.l.annotatione ⁊ facta hmōi re ducti

one seu annotatione bonoꝝ ad manum curie tanq̄ de bonis
fugitiui et dolose se absentātis ꝓcedit cōtra eū per edicta. Nā
primo vocatur dictꝰ reus q̄ cōpareat personaliter rn̄surus ti-
tulis ꝑuencionalibꝰ contra eū formatis et fit dictū adiorna-
mētum seu dicta citatio ad ꝑsonaliter cōparēdū. qꝛ in crimi-
nibꝰ regulariter nō admittit ꝓcurator ꝑ ea. que le. et no. in. c.
in nr̄a de procura. Distinguendū tn̄ eēt inter cās mere crimi-
nales et mixtas Nā si sit cā criminales ex qua non subseq-
tur mors delati sꝫ relegatio vel minor pena puta amotio ab
ordine tunc pōt constitui ꝓcurator cū et pena relegationis i-
fligat absenti accusato sicut et in pecuniaria causa fert contra
absentē sentētiam. vt. ff. an ꝑ aliū cā app. l. i. et de penis. l. ab-
sentem nec distinguo in capitali cā sit lis cōtestata cōtra reū
an nō. vt. C. de ꝓcura. l. nihil. ⁊. l. nulla. Pōt tn̄ ꝓcurator in-
teruenire etiā minor vel femina et qui alias nō pn̄t procura-
tores esse nō vt defendāt iura principalis cāe sꝫ cās absentie
accusati ꝓponant. vt. ff. de ꝓcu. l. seruū. § publice ⁊. l. absentis
⁊ de accu. l. reos qui si nō cōꝑat aut excusatorē legitimū mi-
tat ⁊ tria edicta substineat que edicta fieri dn̄t ꝑ lr̄as reqsito-
rias mḡratꝰ penes quē degit ⁊ per talia interualla infra que seu
coꝝ alteꝝ citatꝰ seu adiornatꝰ cōꝑere possꝫ iuxta lec. et no. i. l.
i. C. d req. reis et si talꝭ reꝰ ꝯpeat vꝭ se exhibeat īfra annū audit
purgādo morā se dfendēdo ⁊ iudicio ꝑēdo dicta. l. i. d req. re-
is Sed si venerit intra annū et nundum edocto de suis defē-
sionibꝰ seu inocētijs hoc ē ipꝫ nōdū purgato ad īpositis decesserit
ꝓcessus defensionalꝭ trāsmittit ad heredes dicta. l. i. C. d
requi. re. in fi. ⁊. ff. e. l. i. in. fi. ⁊. l. ij. C. si. pen. ab mors interuene-
rit. Si vero reꝰ veniat post annū ⁊ se purget nihilominꝰ i odi-
um cōtumacie quā in non cōparendo contraxit duplici dāno
afficitur. Nā primo bona nō recuperat etiam purgata contu-
matia per ea que le. ⁊ no. in. l. quicūqꝫ. C. de req. reis siue edo-
cto de viris innocētijs iustificationibꝰ et purgationibꝰ suis si-
ue nō ꝑ casuꝫ i dicta l. q̇cūq꜄ in fine. Purgat tn̄ hec ꝯtumatia
ꝑ cōtrariā negligētiam fisci puta si fiscꝰ ꝑ. xx. annos cessauerit
reqrere reū absente per ea que le. et no. in. l. querela. C. de fal.
Sunt ergo duo casus i qbꝰ bona reseruātur successoribꝰ in ali-
is criminibꝰ q̄ lese maiestatis. Primꝰ si reꝰ intra annum ve-
nerit et processum suum defensionalē inchoauerit. Scd̄s si fis

sc⁹ q̄ diligẽtare debuit per.xx.annos cessauerit.ff.de exhi.reis l.i.§.p̄sides ⁊.§.sȝ et papinian⁹. Grauatur ⁊ secūdo re⁹cris cō tumax ⁊ nō cōp̄es q̄ nō solū bonoꝝ sȝ etiaȝ fame patit̄ iactu rā vt in.l.fi.C.de requi.reis. Item quero circa istam materi aȝ citatōis si fiat citatio ad duos vel tres dies nūquid cōpu tabitur secūd⁹ vel tertius in citatione vt in illo die possit cōp ere citat⁹ an vero ante illū diem compere teneatur dic q̄ ille vltim⁹ dies in citatōne expressus cedit p̄ dilatōe ac i ea cōclu ditur.ff.de ver.obli.l.q̄ kalēdis ⁊.l.eū q̄ ita.ff.de adulte. Nā lȝ sit appellandū infra deceȝ dies vltima tn̄ cōp̄hendit̄ vt no ta.ij.q.vi.quasi p̄ totū et.ff.de succe.edic.l.i.§.dicim⁹ et per di ctam.l.p̄bat̄ q̄ si dat̄ terminus vt soluas vel p̄ponas vel fa cias de iure tuo vsq̄ ad decē dies vel hinc ad decē dies q̄ tūc illo decimo die fieri ⁊ p̄poni poterit q̄ tot⁹ ille dies cadit in dilatione vt nota.insti.de verbo.obli.§.si in diem. Et lȝ in cita tione expediat̄ pronūtiatio verbo ibus reliq̄ñ.tn̄ cause cogni tioneȝ requirint.ff.de offi.procō.l.nec quicq̄.§.vbi decretum ff.de minoꝝ in cāe et.l.ō vno quoq̄ de re iud. Qr de iure cōi p̄ expedito habet̄ q̄ relationi nūcij seu seruiētis iurati credit̄ ff.de reb⁹ coꝝ.l.magis puto.§.ne tn̄ et in.c.cū parati de app. Nūquid asserēs se nō eē citatū admittet̄ ad p̄bandū istā ne gatiuā. Et dic q̄ ista si sit tal' que possit verisimiliter p̄bari per coartationeȝ tp̄is vel loci ar.eoꝝ que le.et no.in.c.cōsāguinei de re iudi.⁊ in.l.ij.ff.de proba.et in.l.non nudis.C.eo.et in. c.cū ecclesia de cā pos. Quero qualiter cōitas vel collegiuȝ citetur dic q̄ in p̄sonā maioris cōitatis vti consiliū vel sindi coꝝ.l.aliud.§.refert̄.ff.de re.iur.c.si caplo.de cōce.prebē.li.vi. l.municipib⁹.ff.de cōdi.et demonstra. Quero an in cāis cri minalibus possit quis citari personaliter cōparitur⁹ Et dic q̄ ita in casib⁹ de quib⁹ per glo.⁊ doc.in.c.fi.C.de p̄cura.et.l.i. in prin.ff.eo.et.C.de his qui veniam.eta.impe.l.iij.et.ff.ex q̄. cau.in pos.eta.t.l.ait pretor et in.c.pastoralis de iudi.q̄ oīs casus sub vna consideratōe resoluūtur vȝ quotiens iudici ne cessarium oportunum aut vtile videbit̄ Naȝ ex multis potest suum animum informare p̄tis principalis ministerio q̄ð nō posset procuratoris medio iuxta le.et nota. in.c.pastoralis de iudi. Et ideo in his nō p̄ōt certa regula dari cū ex arbitrio

depēdeant iudicātis Quero etiaꝫ de sepe cōtingēti qōne .citatur q̄s ciuilr̄ trib⁹ edictis vel vno ꝑēptorio ꝓ oib⁹.ff.de re iudi.l.cōtumacia.§.i.ꝙ cōꝑeat.in vltia hora termini nec post actor ꝯo cōꝑens accusauit i termino ꝯtumaciā ei⁹ deide iudex nō in die termini nec in die sequēti sꝫ post duos vel p̄les pronūciat cōtra cōtumacē querit̄ an valeat. Et primo videt̄ ꝙ n̄ qꝛ circunductū videt̄ edictum.ff.de iudi.l.ꝛ post edictuꝫ.§.circunducto.extra de offi.dele.consuluit.ꝛ iō ex integro videtur citand⁹ extra de dolo ꝛ cōtu.c.actor li.vi. Predict⁹ namq̄ processus videt̄ null⁹ ipo iure ꝛ citra appellatiōem.C.quō ꝛ qn̄ iudex.l.i. Econtra videt̄ ꝙ valeat qꝛ iudici nō imponit̄ necessitas ꝓnunciādi vt in dicta.l.i. Qꝛ potest differre ꝛ expectare reum an in sua cōtumacia ꝑseuerer vt in eodē ti.l.cōsentaneū extra de dolo ꝛ cōtu.c.cū dilecti. Itē qꝛ nō videt̄ fieri iniuria absenti sed gr̄a in expectando qꝺ quidē iudex facere pōt dicta l.consentaneū.nisi finiatur ei⁹ officiū dicto.c.cōsuluit.ymo ꝺꝫ pretor festinare ad decretum interponendū.ff.de dam.ifec.l.si finita.§.si forte.ꝛ ibi nota. Item sicut admittitur reus post quinq̄ vel plures dies ad purgandum moram.l.ꝛ si post tres ff.si quis cautio. Sic licet expectare iudici reum contumacem. ymo cum expectando si non veniat tantomaior est cōtumacia extra vt lite nō conte.ca.qm̄ frequenter.ꝛ de offi.de le.c.sane.ꝛ dicto.c.cum dilecti. Nam cōtumacia accumulat penā.ff de penis.l.relegati.C.de here.auct.gazaros.extra eo.tit.c.excōmunicamus.quequidē contumacia multis modis coercet̄ ff.de regu.iuris.l.non videtur ꝛ in.c.qm̄ contra.de ꝓba. Quāto magis ergo durat cōtumacia tanto magis durat culpa. Et ideo non mitius sed grauı⁹ puniēda est qꝛ pro mō culpe est pena infligāda.ff.de penis.l.respiciēdū in prin.nec iō iudex videtur in mora ar.ff.de iniuris.l.sciēdū extra de elec.ca.pastoralis ꝛ ibi notat̄.nec ꝑ lapsuꝫ termini videt̄ absolut⁹ reus extra de dolo ꝛ cōtu.c.cuꝫ dilecti.§.p̄terea in fine ꝛ bocrationis ē qꝛ non esset equum ꝙ differēte iudice actor assistens suo iure priuaretur sine culpa ar.C.de inoffi.testa.l.si quis in suo. Ad cōtraria allegata r̄ndeo p̄io ad.§.circūducto ꝙ nō loquit̄ in reo sed in actore cōtumace cui⁹ est maior cōtumacia q̄ꝫ rei vt i dicto.c.actor. Item ad alia cōtraria dic ꝙ loquunt̄ in diffini-

tiua snia que cum maiori solẽnitate ferenda est. C. de senten. l. cũ snia Item circa hec quero an iudex possit abreuiare dilationes a iure concessas. Et dic breuiter ꝙ ita cum cã. sine cã vero nõ ꝑ ea que legunt᷑ ꝛ notan: in. l. ij. ff. de re iudi. vide melius ꝛ moderne in cle. sepe ꝛ ibi cardinalis. de verbo. signifi. Quero an citatio sit necessaria in ꝓductione instrumẽtoꝝ sicut in ꝓductione testiũ dic ꝙ sic al's ꝓductio facta pte absẽte non valet ad ꝓbationẽ ꝑ. l. iudices. C. de fide istru. Quero an citatio ptis cõdẽnate in expñ. vl' ad fruct⁹ sit necessaria ad taxationẽ expñ. vl' fructuũ ꝛ dic ꝙ nõ de iuris rigore q2 illi sũt act⁹ q̃ nõ pñt ipediri ꝑ pñtiã ptiũ ex eo ꝙ dependẽt ex arbitrio iudicis. ꝛ act⁹ q̃ depẽdẽt ex arbitrio iudicis ñ ipediunt᷑ ꝑ ñ vocationẽ ptis ar. lec. ꝛ no. ꝑ docto. in. l. nã ita diuus. ff. ꝺ adop et. ff. ꝺ ve. inspi. l. i. §. denũciari. q̃re i ꝑmissis ꝛ silib⁹ casib⁹ nõ est necc̃a ptis vocatio ꝑ ea q̃ volũt doc. i. c. i. de iudi. ꝛ in. ca. alberic⁹ de testi. ꝛ in. l. sʒ si hac. §. pretor. ff. de in ius vo. Practica th̃ curiaꝝ nr̃aꝝ vocari iubet saltẽ ꝓcuratores Et est bona practica ad euitandũ iuriũ ambiguitates. Quero quid operetur citatio generalis ad totã causaʒ qua multi iudices vtunt᷑. Et dic ꝙ talis citatio huc hʒ effectũ ꝙ põt contra talẽ citatũ procedi vsqʒ ad sniaʒ inclusiue sine alia citatione Uerũtamẽ si post citationẽ generaleʒ semel comparet expirat vigor edicti. primũ ꝓbat᷑ ex dictis docto. in. c. i. de iudi. ꝛ in. c. fi. de dolo. et cõtu. ꝛ in. l. cõsentaneũ. C. quõ et qñ iudex Secundũ võ in. l. et post edictuʒ. §. circũducto. ff. de iudicis. Quero respectiue ad ꝑmissas questiones pone ꝙ citari faciens siue in vim gñalis siue spãlis edicti nõ cõparet ꝓpt᷑ legitimũ impedimentũ quod petitur An anteꝙ̃ audiatur teneatur refundere expeñ: dic ꝙ non per lec. et notata in. c. veneralib⁹. §. idem de senten. excom. li. vi. Et hic multi docti iudices sumunt practicã ꝙ qñ laxant cõtra aliquos lr̃as cõtumaciales adñciũt talẽ clausulã saluis suis legitimis excusationib⁹ Curia. vo ꝓsidalis nem. ꝓdicta tpe minoꝝ frigoꝝ inundationis aquarũ pestis aut incursus gentiũ armoꝝ quod sepe apud nos cõtingit consueuit iterdicere ne expediant᷑ lr̃e cõtumaciales de. vi. viij. aut deceʒ dieb⁹ infra quos si cõtumax veniat audit᷑ sine expeñ. ꝓpt᷑ presumptionẽ verisimilẽ impedimẽti quod equũ est ꝛ tollerabile

q2 materia dilationū hodie est vt plurimū in arbitrio iudicis p lec. ꝛ notata in dicta.l.ij.ff.de re iudi. Et ideo citat⁹ ad locum nō tutū nō artat compare nota.de appella.c.ex parte et in cle.pastoralis.et ibi glo.sup verbo notoriū de re iudi. Quero qui debent citari.dic generaliter oēs quoꝝ interest.l.in cause.§.causa cognita.ff.de minori.l.de vno.ff.de iudi.c.iter quatuor de maio.ꝛ obe. Et qn̄ nescitur specialiter quorū interest vocātur p pclama.publicū ꝛ sonū tube.glo.in.l.hoc autē.ff.ex q̄.cau.in po.ea.Quero rescriptū cōtinet ꝙ si tali ꝛc.constiterit ꝛc.an vocādi sint iteresse habentes cū uo exprimat vocari debere Respondeo ꝙ ita p glo.in cle.fi.de cēsi.sup v̓bo cōstiterit.ꝛ alia in cle.ij.de penis tex.ꝛ glo.in.c.rep̄hensibilis d̓ appel.qđ nota q2 sepe cōtingit.Quero q̄liter sūt citādi vagabūdi qui nullū hn̄t domiciliū.Respon.ex mēte glo.magne in.l.fi.C.de longi.tempo.prescrip.ꝛ in.c.fi.de eo qui mit.in pos.ꝙ vocari seu citari dn̄t more absētiū d̓ quoꝝ forma supra visuȝ ē Cetera ptinētia ad citationes vide in dictis iurib⁹ p docto. et in glo.magistra.in.c.vnico.de mili.vassallo qui cōtu.est in vsib⁹feudoꝝ.Itē terciū tp̄s est tp̄s cōparationis i iudicio i quo sūt distinguende quattuor qualitates Nam p̄io aut cōparet vterq̄ aut ꝛ secundo neuter vel ꝛ tercio actor ꝛ nō reus.seu et quarto econtra reus ꝛ non actor Primus casus indubius est quia vtroq̄ cōparente iudiciū recte fundatur ar.c.forus.§ in omni de verbo.signi.et in.l.properandum in princi. C.de iudi.Secundo vero casu scȝ qn̄ neuter comparet tūc nulle sūt partes iudicij q2 per non cōparationem partiū circunducitur seu p cancellato habet edictū p.l.ꝛ post edictū.§.circūducto ff.de iudicijs et iudex non impartit officiū suū nisi requisitus iuxta lecta et notata p doc.in.c.i.ꝛ in.c.causam que de iudi. quare ꝛc.In tercio vero casu scȝ qn̄ compet actor ꝛ non reus tunc repetenda sunt edicta intm̄ ꝙ pueniatur ad peremptorium si tanta fuerit rei contumacia qui reus si pertinaciter substinuerit patietur contra se missionā i possessioneȝ vt supra in precedentibus dictum est.Veniens tn̄ intra pemptorium audit⁹ reseruatis exp̄n.in fine litis si sine dolo vel malicia comparare omisserit puta q2 citatio facta fuerat in domicilio vel in psonam procuratoris ar.l.i.ff.si quis ius dicenti non obtē.

et.l.contumacia.ff.de re iudi.vbi autem dolose aut maliciose comparere omisisset et inde ante pereptoriū cōparet nō audietur sine refusione expn̄.p.l.scimus.C.de iudi.et.l.nō ignoret cū ibi notatis.C de fruc.et li.expen.et in.c.finē de dolo et cōtu.et iste intellect⁹ colligitur ex.§.sin aūt reus relato ad.§.et si quidē ps actor̄ ꝓpter verbū fatiget ibi positū i.l.ꝓperādū.C de iudi.qḋ verbū denotat dolū et maliciā et semper presumit dol⁹ vel malicia vbi fuit repert⁹ ꝑsonaliter p ea que le.et notātur i.c.primo de iudi.et in dicta.l.i.ff.si quis ius dicēti nō obtēp.Quarto vero casu qn̄ reus ē pn̄s et actor absens cōpetūt reo duo remedia.s.ꝙ petat cancellari edictū hoc est se absolui ab instācia iudicij p.l.et post edictum.ff.de iudi.vel impetrare a iudice ꝙ vocetur actor per edicta vsqz ad peremptoriū litem prosecuturus institutam et visurus proponi deduci et iustificari per ipm reum exceptiones peremptorias qui si nō cōpeat poterit reus lapso anno suas exceptiones deducere et iustificare et ipis iustificatis diffinitiue absolui et actori ꝑpetuū silētium in odiū cōtumacie imponi et eadem snīa in oib⁹ expensis erga reū propter victoriā cōdēnari prout hec probātur in auctē.qui semel.C.quō et quādo iudex et.§.et si quidē ps actor̄ cū.§.se.l.properādū pdicte.C.de iudi.iuncta.l.circa.ff.de proba.et sic p alterā istarū duar̄ viarum succurritur seu subuenitur reo aduersus actorē latitantē seu litez institutam prosequi nolentem.Quartū vero tp̄s est tp̄s proponendaruz exceptionum et inter ceteras proponēde sunt exceptōes respicientes ꝑsonā ptis vel personā iudicis vel rescriptū si fuerit delegat⁹ et dixi circa ꝑsonā ptis puta qz re⁹ dixit actorē fore excōmunicatū et p ꝯn̄s repellēdū ab agēdo per ea que le.et no.in c.intelleximus de iudi.et in.c.pia de excep.li.vi.et contra iudicem dicit eum suspectum cum sit eius inimicus vel aduersarius de familia vel consanguine⁹ actor̄ aut ex alia iusta causa suspectus quequidez cause satis enumerantur in iure per docto in.c.cām que inter de iudi.et in.c.cū speciali de appella.et in.c.suspitionis.de offi.delega.et in ca.legitima de appel.li.vi.l.apertissimi.C.de iudiciis auctēn.et cōsequenter.C.ḋ senten.et interlo.omi.iudi.Tutius est igitur iudicē prio recusare ne si forte in personam exceptionez opponeret et in ea obtine

et ad recusatõez iudicis sero recurreret. vt. ff. ꝺ iudi. l. ij. i prin.
Nam cum se recipiẽdo interlocutoriã iudicez approbauit nõ
poterit postea reprobare. vt. ff. de neg. ge. l. põpeius. et. C. de
testib⁹. l. si quis testib⁹. ⁊. C. de sen. et interlo. oi iudi. l. penult.
Secus aũt si succũberet cum vtraqꝫ via ei⁹ declinare itendat
examẽ. vt. C. de inoffi. tes. l. si quis. Opponi pt ꝯtra rescriptũ
primo falsitas si falsuz sit de cri. fal. per totum quaꝝ falsitatuz
detegẽdarũ practica habet in. c. lꝫ ꝺ cri. fal. ⁊ in. c. inter dilec
tos de fide instru. Itẽ ꝙ cõtra stilũ rescribẽtis de quo in. c. ꝗ
graui de cri. fal. de rescrip. c. eã te ⁊. c. cõstitut⁹. Item ꝙ est im
petratum tacita veritate ꝙ ẽ subripere et expressa falsitate qꝺ
est obripere et ꝑut hee due differencie vocabulorum obripere
et subripere probantur per. l. primam et fi. C. ne rei dñice vel
tẽplo. ⁊. l. si quis obrepserit. ff. de fal. ⁊ in. c. super litteris extra
de rescri. in anti. ad qꝺ pauci practici aduertũt sꝫ vnũ pro alio
ponunt. Et ꝙ per hec impugnet rescriptũ iura sunt vulgata.
Possꝫ tñ allegari. c. suꝑ lrĩs de rescri. iam supra allegatũ. Iteꝫ
oppositio ꝙ obijt impetrans vel impetrat⁹ priusꝙ citatio fie
ret de offi. dele. cum oliꝫ de rescrip. c. significauit. l. ij. ff. que sen
ten. sine appel. rescindit. c. fi. de rescrip. qꝺ qualiter ꝓcedat no
tatur in dictis iuribus et infra aliquid dicetur q: magnas hꝫ
distinctiones hec materia Item ꝙ obijt cõcedẽs ꝺ offi. dele.
c. licꝫ ⁊. c. gratum. et. c. relatũ et. ff. de iur. omi. iudi. l. et q:. ff. ꝺ
iudi. l. mortuo. Item ꝙ est subannuatum hoc est elapsus an
n⁹ ab impetratione. Et ꝗtum attinet stilũ pñtis regni oia re
scripta facere sunt annualia iuxta theoricam. c. plerũqꝫ de res
scrip. ⁊ contra theoricã. l. falso. C. de diuer. rescrip. Item impu
gnatur ex eo ꝙ nõ facit mẽtionẽ de alijs precedẽtib⁹ mãda
tis. c. certũ de rescriptis de offi. dele. c. ij. Itẽ ꝙ tacet in eo sta
tus cause. c. inter monasterium de re iudi. C. quõ et quãdo iu
dex auct. qui semel. Et iõ apꝺ nos op⁹ est noua impetratõe ꝑ
quam rex mandat ꝙ vult mandatum exequi non obstãte sb
annotatione et ita per omnia ꝑlamẽta et i curia presidiales
hui⁹ francoꝝ regni practicat. sꝫ dubiũ ẽ si infra ãnuz moriatur
ĩpetrãs vel ĩpetrat⁹ an poterit exequi rescriptuz varij varia di
cunt. Resolutio tamẽ eẽ videt ex mẽte iurium et doctoꝝ in lo
cis prealegatis et in. c. si autẽ aliqs et. c. significauit de rescrip

tis ⁊ in.c.q² de iudi. ꝙ ea que ex iuris misterio seu dispositiõe
transeũt actiue vel passiue cessante quocunq̃ rescripto ad ipe
trantẽ vel impetratũ seu beredẽ vl' successorẽ ipetrãtis aut im
petrati pñt ꝑ eos ad quos transeũt etiã mediante rescripto i
iudicium deduci Sꝫ ea que nõ transeũt iuris ministerio aut
dispositõe ad impetrantes vel impetratos seu eoꝝ beredes vl'
successores non pñt vigore illi⁹ antiq̃ ⁊ subanniti rescripti vel
etiam non subanniti ꝑ iam defunctos vel econtra defunctos
impetrati cõtenta in rescripto in iudiciũ deduci. Sed op⁹erit
reuocatione rescripti vt supra dictum est Et per banc breuẽ
doctrinam ⁊ resolutionẽ soluuntur multe intricationes q̃ pos
sent fieri ⁊ adduci in materia rescriptoꝝ Consueuerunt etiã
multa opponi cõtra libellũ de obscuritate ⁊ multis alijs que
notanť tam in glo. ꝙ in tex. vt. ff. de reiuen. l. in rem. ff. de posi
ti. l. i. §. si quis argentũ. ff. de ferijs. l. in actionem Aduertens
dum tñ est ꝙ iudex põt prefigere terminũ reo ad ꝓponendũ
exceptiones dilatorias vt in. c. pastoralis. de excep. Post quẽ
terminum nõ auditur regulariter ꝓponere volens. Et dixi re
gulariter ꝓpter tres casus exceptos in dicta decre. pastoralis.
Cauere tñ debet reus comparare volens vt cõparendo corã
iudice quẽ recusare intendit nõ cõpareat simpliciter sed cũ pro
testatione vt ꝓtestetur ꝙ cõparet citra omnẽ cõsensuꝫ indubi
um iurisdictionis attributionẽ ⁊ iurisdictionis ꝓrogationeꝫ
quã iurisdictõ eꝫ in ipm iudicẽ recusandũ minime facere app
bare intẽdit nisi si ⁊ q̃tinus a iure artareť ⁊ illico eũ recuset in
scriptis si cas⁹ exigat. ⁊ siml' ⁊ semel arbitros ꝑ sui ꝑte eligat ⁊
nisi recusatio admittať appellet. ⁊ si iudex vellet ꝙ arbitri co
gnoscerent de dicta suspitõe poterit semꝑ cõparare citra ꝯsen
sum indebitũ Aduertendũ tñ est ꝙ nõ eodeꝫ mõ recusaretur
ordinarius quo ⁊ delegat⁹ suspect⁹ recusatus ꝓbatis suspitio
num ac recusationũ causis in totuꝫ repellitur ꝑ ea que legun
tur ⁊ notantur in. c. suspitionis de offi. dele. ⁊ in suis concor.
Secus est in ordinario qui nõ in totum recusatur sed ali⁹ sibi
adiũgitur seu associatur vt in auc. vt diffe. iudi. §. si vero cõtis
gerit. licet aliqui tenuerint contrarium vt refert glo. in supra al
lega. auct. ⁊ cõsequẽter. Cõis tñ vsus consuetudo ⁊ stil⁹ apud
nos occitanos approbat' primaꝫ sniam scꝫ ꝙ nõ in totum re

cusetur sed ali⁹ sibi associet. Si vero reus iudicē suspectū nō habeat pōt petere offerri libellum iuxta auct. offeratur. C. de litis contesta. ꝛ extra de libel. obla. quasi per totū. qui si non detur petitus reddit iudiciū nullū glo. in cle. sepe de ꝟbo. sig. Oblato vero libel. hꝫ diē ad deliberandū. pōt etiaꝫ petere distributionem ꝓcuratoris aduocati seu cōsilij ꝛ dabit̃ put probatur ex dicta auct. offerat̃ ꝛ in. l. rem nō nouā. C. de iudi. iūcta. l. nō videt̃. ff. de iudicijs in quib⁹ iurib⁹ proxime dicta probantur Et q꞉ ꝓxime dictū est ꝙ actor tenet̃ edere libellum videndū est summatim de pͥcipalib⁹ verbis requisitis in libellis quaꝝ iꝫ actionū omissis alijs sup̄fluitatib⁹ ne vltra ꝓpositum nr̄m opusculum p̄ns dilatemus. Igit̃ premissuꝫ ordineꝫ scꝫ deducendo practicabilia ꝛ obmittendo non practicabilia insequendo libellos paucos crīales q꞉ apud nos parū in vsu habent̃ ex eo ꝙ oēs processus crīales per moduꝫ inq̄sitionis exordiūtur mediātur ꝛ terminātur adduco. Residuū ꝟo suppletur in materia inq̄sitionali de qua subdicā. Sꝫ ne oino illorum practica omittat̃ pōt sic in actione manifesti furti magis cōtingēti libell⁹ formari Corā vobis clarissimo mag. et potenti viro dn̄o senescallo ꝓuincie bellicardi ꝛ nemansi p̄side seu vr̄o locūten. altero. ve quolibet vr̄i vice p̄sidente dicit ponit asserit ꝛ q̄tin⁹ opus erit citra tn̄ onus cuiuslibet sup̄flue et nō necessarie ꝓbatōis iustificare intēdit tici⁹ de nemāso ꝯtra semproniū mōtispessullani seu ꝯtrumcūꝙ partē aduersaꝫ etiā ꝑ modū summarie petitōis ad victoriaꝫ cause obseruādā sufficienter ꝙ anno dn̄i. M. cccc. lxxviij. ꝛ die. xvij. mensis augusti Idem dicendo de alio tp̄e de quo per ꝓcessum apparuerit ꝙ dictus reus deum p̄ oculis non hn̄s alienis inuidens ꝛ de alieno locupletari satagens die predicta hora prima post meridiem vel circa furtiue subripuit dicto ticio quandaꝫ vestem panni rubei ꝑpinhani ex domo habitatōis ipius actoris secū qꝫ inuito ipso actore dictā vestē ꝯtractādo detulit quaꝫ cū deferret fuit dep̄hensus cū dicta veste ꝑ euꝫ vt dictū est furata et cōtracta q̄ quidē vestis cōi extimatiōe valebat tp̄e cōtractionis. x. libras turoñ. iudiciali tn̄ taxatione salua Quare ex his et alijs ex ꝓcessu resultantib⁹ petit dictum reum in quadruplo vna cum oibus expensis factis ꝛ fiendis de quib⁹ ꝑ expressū

libell⁹ furti manifesti

ꝑstatur erga dictū actorē ꝓdēnari cōdēnatūq3 ad dādū et soluendū ꝑture virib⁹ cogi ꝛ cōpelli ꝛ al's ius ꝛ iusticiā sibi fieri ꝛ administrari vr̄m benignū qḋ̄cūq̄le ac ꝗtū decꝫ officiū etiā3 loco actōis si op⁹ fuerit humilit̄ implorando Hee tn̄ penales actōes nichil aut pa℞ sunt apd̄ nos in vsu q3 sufficit ꝙ dānis nū passis restituant̄ ablata iudicis officio inquirētis de criminibus ad cuius officiū spectat primo dānna lesis resarciri face re prout facere tenet̄ ꝑ vulgatam theoricā3. §. quos si delinqn tis in auct. de man. prin. colla. iij. ꝛ. in. §. duplū insti. de acti. l. in hoc iudicio. ff. de seruo corrupto. In actione vero furti nō manifesti format̄ libell⁹ alit̄ ex eo ꝙ dr̄a ē iter actōem furti manifesti et actionē furti nō manifesti. Q3 actio furti manifesti est ꝑtoria et actio furti nō manifesti ē ciuil' ꝛ illa tpal' hec vero ꝑpetua insti. de ꝑpe ꝛ tēpo. actio. §. i. Et rō ē q3 quanto penaliores sūt tanto magis sūt tꝑales ꝛ transitorie quo ad penā3 q3 quo ad rei persecutionē sūt ꝑpetue ꝑ cōditōe3 furtiua3 ex lec. et no. ibidē ꝛ. C. de condi. fur. l. i. ꝛ insti. de noxa. actio. §. sūt oēs et insti. de obli. que ex delic. nas. §. manifestus et sequenti et. §. pena et. §. finali. In hoc tamen diuersificantur libelli. Quia in actione furti non manifesti non est necessarium exprimi ꝙ fuerit deprehensus fur cum re furtiua in narratione ꝛ etiam in conclusione concluditur ad duplum et non ad quadruplum possemus etiam formare libellum in actione furti aduesus nautas ꝛ i actōe vi bono℞ rapto℞ ꝛ similiū S3 q3 vt ꝑmissi apd̄ nos nō sūt i vsu iō membranas n̄ ocupo verū quia in ꝑn̄ti prouincia sunt multi viri ceruitori ex eo ꝙ maxie regantur colera propt̄ aeris dispositionē ꝛ multū frequētant̄ actiones iniuriaru3 ideo de eis subiūgo libellū. Premitto tn̄ pro euidentia ꝙ actio iniuriarū est duplex. quedam est ciuilis alia est pretoria Et ciuilis est illa q̄ descēdit ex lege cornelia q̄ cōpetit in trib⁹ casib⁹ puta si quis pulsauit verberauit vel domum introiuit. ff. de iniurijs. l. lex cornelia. i alijs ꝯo casib⁹ est ꝑtoria idem tn̄ resultat in vtraq3 effectus. s. vindicta et persecutio iīurie insti. de iīurijs. §. penales et. ff. de iniurijs. l. iīuria℞ Et ex vtraq3 potest q̄s ciuiliter vl' crimialit̄ agere vna tn̄ via electa cessat alia. ff. de iīurijs. l. qḋ senatus et. l. ꝑto℞. §. i. Et hoc ideo q3 vtraq3 actio siue ciuilis siue crīalis tēdit ad vindi

ctam vt dictuz est. Sz ex ciuilia restat actio seu psecutio dãni
ff. de iniurijs. l. Itē apđ. §. si qs seruo v̄berato. formaƀ igiƀ sic
libell⁹ corā vobis clarissimo magi et potenti viro. ꝛc. ꝙ ipso
ticio actore existente die. xix. mēsis augusti proxime p̄teriti bo
ra terciaꝝ vel circa in arenis nemansij añ ecclesiā scti petri ꝛ i
ꝯmittiua pluriũ nobiliũ ꝑsonaꝝ pascifice cōseruādo nemiq̄
iniuriā iferēdo supuenit ibidē dict⁹ sēproni⁹ re⁹ q̄ aio iniurio
so ipm actorē ꝓuocauit ꝛ incitauit ꝑ rixosas ꝛ iniuriosas al
locutiones ꝛ quā ꝙ dict⁹ actor ipm reũ dulcib⁹ ꝛ placabilib⁹
verbis refrenare ꝛ mittigare niteretur dict⁹ tñ reus super ma
gis atqz magis incedebat ꝛ in iiurias ꝓrũpebat ꝛ intñ ꝙ in
ipsum actorez talia v̄ba seu in effectu similia honoꝝ nominis
ꝛ fame ipi⁹ actoris denigratoria ꝛ ifamatoria iniuriose ꝓtu
lit dicens ribault laron tu ne fais que rober. Et qꝛ dict⁹ ac
tor talia sibi iponēdo dixit ꝙ mētiebaƀ dict⁹ re⁹ nō cōtēt⁹ d v̄
balib⁹ iiurijs p̄fatis ad reales ꝛ facti iiurias ꝓcessit ꝛ in per
sonā ipi⁹ actoris irruit ꝛ cũ pugno plurib⁹ ictib⁹ ipaz actorez
in facie ꝑcussit liuores ꝛ cōcussiones fecit ꝛ alias iiurias plu
rimas itulit q̄s q̄dez iiurias dict⁹ actor mox illico ꝛ in conti
nēti ad aiam reuocauit et iteꝝ reuocat nolens tales ꝛ taz atro
ces iniurias sibi illatas fuisse ꝓ sũma mille libraruz turonen̄.
quinymo mallet tñ ꝑdidisse ꝙ dictas iniurias sustinuisse vl
passus fuisse ꝛ ad quamq̄dā sumā dictas iiurias extimat iu
diciali tñ vr̄a semper taxatione salua. Quare ex his ꝛ alijs ex
ꝓcessu resultātib⁹ agit dict⁹ actor cōtra dictũ reum ꝛ petit per
vos vr̄amqz diffinitiuā sniam ꝓ suoꝝ nois ꝛ fame reintegra
tione dctm̄ reũ ad publice disonādũ profitendũ ꝛ declarādũ
dicat verba diffinitoria ꝛ iniuriosa fuisse per euz inconsulte ꝛ
contra veritatē dicta ꝛ prolata ꝛ pro satisfactione iniuriaruz
predictarũ ad dandũ et soluendum eidem actori summam p̄
dictam mille libraꝝ turonen̄. iudiciali tñ vr̄a vt sepe dictũ est
taxatione salua vna cũ oib⁹ expen̄. factis et fiendis de quib⁹
dict⁹ actor ꝑ expssuz protestatur cōdēnari ꝯdēnatũqz cogi et
cōpelli vijs iuris et remedijs oportunis et alias petit i oib⁹
ius et iusticiam sibi fieri et administrari vr̄m begnignũ quod
q̄le acꝙtuz decet officiũ humiliter ēt loco actionis si op⁹ fue
rit implorādo. Qꝛ supra i prima ꝑte vbi de criminibus tra

ctaui, de hac materia iniuriaꝝ nil tetigi hic aliqua pauca pra
cticabilia iudicā ordinē libelli predicti i sequen. primo q̄dem
posui mense augusti. ꝓxime effluxi. Tempus ponitur propter
ea que leguntur et notantur .in parapho atrox. institutа de
iniurijs. Et ad demonstrandum ꝙ intra annum intantatur
actio ꝓpter ꝑtoria actionē que deducit in verbali iniuria que
anno finitur vt supra dictū est. Item subiunxi illa verba ho
ra tertiarū. ꝛc. vsq ad verbum personarum q: per illas clau-
sulas aggrauatur iniuria. Nā temp⁹ loc⁹ et persona in quibus
et per q̄s infert ꝛ magnitudo vulneris ac etiam verborū acer
bitas aggrauāt iniuriaȝ ꝑ ea que le. et no. ff. de iniurijs. l. pre-
tor. §. vltimo ꝛ. l. vulneris. ꝛ. l. si est questionis et. l. sȝ si vnus
§. quedā. ff. de iniurijs. ꝛ insti. e. §. atrox. et. §. pena et in. c. cuȝ
re de iudi. cū suis cōcor. dicitur etiaȝ pascifice q: si actor fuisset
incitator et ꝓcurator rixe seu iniuriarū magis esset ei ꝙ reo i-
putandum ar. lec. ꝛ nota. per glo. in. l. ob hec verba. ff. de hijs
qui notan. infra in. l. i. §. cū arietes. ff. si quadrupes pauperē fe
cis. di. quia non pōt dici iniuriam fecisse qui ad sui defēsioneȝ
in continēti et eo modo quo aggreditur se defēdit hoc ē si cuȝ
armis inuadatur armis resistat et si verbis verbis ar. lec. et no
ta. in. l. vt vim. ff. de iusti. et iure. et in. l. si quis percussorem. C.
ad. l. cor. de sica. Sȝ si excederet modum in repellendo iniuriaȝ
puta quia aggressus verbis armis resisteret et resistendo pul-
saret vel vulnaret ten eretur ciuili actione iniuriarum per lec.
et notata in. l. scienciam. §. qui cum aliter. ff. ad. l. aquil. et eti-
am ad restitutionē damni illati. per. le: Item apud labeonē
§. si quis. seruo verberato. ff. de iniuri. et hinc dici ꝯ metrice so
let versus. Res dare pro rebus pro verbis verba solennus.
pro buffis buffas pro truffis reddere truffas. Hoc est dictu ꝙ
temperamentum habēdū est in resistendo in iniurijs verbali
b⁹ ꝛ facti. Dictum est etiam animo iniurioso q: si aliquis truf
fando seu iocando pulset vel buffonet nō tn̄ aio iniuriandi sȝ
forte iocādi nō tenet actōe iiuriaꝝ ꝑ ea q̄ le. et no. in. l. illud ꝑ
eque. ff. de iniurijs et in. l. si nō cōuicij. C. de iniurijs et arguit
animis et ex actu per. lec. et no. in. c. de presūptio Dictum est
etiam ꝙ mentiebatur ad demonstrandū ꝙ illa verba nō irro
gabāt illataȝ. Nam licitū est verbis diffamatorijs iiuriaro in

iuriam refellendo iniurianti dicere tu mentiris per ea que le-
gū. ꝛ no. in. l. si quis extraneꝰ in prin. ff. de aqui. here. et in. c. cā
te de iure iuran. licitū est cū iniuriam verbalē contrarijs ver
bis repellere. ff. de procu. l. que omnia equipollētibꝰ deffensa-
re dūmō incontinēti et cū moderamine vt supra dictum est pro
quo. l. eū q̄ nocētē in prin. ff. de iniurijs. Et est sciēdū ꝙ iiuria
tripliciter infertur facto vt in exemplis ciuilis accidunt supra
dictū ē. Et verbis vt supra ēt exemplificatū ē. notandū tamē
ꝙ verbalis que fit cū tumulti et in cetu dicit̄ ꝓprie conuiciū.
sed illa que nō fit in cetu nec cū tumultu proprie dicit̄ infamia.
l. itē apud. §. cui nō sine cā. ff. de iniurijs ꝓbatur in. l. i. §. cū pa
tronus. ff. de offi. prefecti. vrb. Et tertio scriptis vt. C. d̄ famo
sis libellis per totum ꝛ cōpetit actio nō solum contra inferē-
tem iiuriaꝫ Sꝫ etiaꝫ contra mandanteꝫ vel auxiliantem insti
tu. de iiurijs. §. nō solā et. ff. de iniurijs. l. nō solum primo re-
spōso et. §. si mādatū ꝛ. §. ꝑculꝰ. Itē notandū. ꝙ actio iniuri-
arum nō dat̄ heredi iniuriati nec contra heredem iniuriantis
nisi lite cōtestata ex eo ꝙ ad solā vindictā ꝓdita ē vt insti. de
iiurijs. §. nō omnes ꝛ. §. penales ꝛ. ff. de iniurijs. l. iniuriaꝝ.
Expirat etiaꝫ per dissimulationē insti. de iniurijs. §. vltimo.
Et iō hinc inoleuerūt cōes due practice. Prima ꝙ iniuriati il
lico reuocāt ad animū vt supra in libello positum est ad deno
tādū ꝙ nō dissimulat nec ꝓ nō iniuria hꝫ Et pariter secūda ꝙ
iniuriati illico reuocata iniuria ad animū ꝓtestātur ꝙ nō in
tendūt illā talē iniuriaꝫ per dissimulationē remittere ꝛ illa ta
lis ꝓtestatio que ēt cōiter fit in iudicijs p̄seruat iniuriatū ne bi
bēdo cōmedēdo loquēdo vel operādo cū iniuriante remitte-
re videat̄ iiuriaꝫ sibi illataꝫ qꝛ ꝓtestatio p̄seruat ius infuturū
per iura vulgata. Dictū ē etiā mallet perdidisse ꝛ nō lucra-
tꝰ fuisse ex eo ꝙ facilꝰ taxaret passus iniuriam in bonis non
acquirendis seu in lucris cessantibꝰ ad mille libras q̄ in bo-
nis acquisitis ꝑdēdis vł exponēdis ad quingētas Et qꝛ ista
actio ē vindicte persecutiua vt sepe dictū ē ꝛ sic odiosa merito
dꝫ restrigi et refrenari aīmꝰ agētis ad minorē sūmā ꝙ euenit
dū actor i libello describit se mallēs tm̄ ꝑdidisse ꝓ q̄ faciūt lec.
et no. ꝑ glo. supͣ v̄bo damnis in. c. ij. de offi. ordi. li. vi. ꝛ ea que
habētur in. l. constitutionibꝰ. §. etiā. ff. de iniurijs ꝛ insti. codē

§.pena Dictū est etiam ad disauoādū ꝛc. vt nō solū ꝓuideat reo sꝫ etiam cōscientie rei. Nā ex doctrina euangelica cautū habem⁹ ꝙ si quis dixerit fratri suo răca re⁹ erit cōsilio Si vero dixerit fatue reus erit iudicio. Et iteꝝ si quis habet rancorem cū fratre suo offerre volēs munus ad altare dꝫ dimittere mun⁹ et pri⁹ accēdere recōsiliari fratri suo et inde mun⁹ offerre facit.c.si quis cōtristat⁹.xc.di.Cōgruū enim est ꝙ iniurias omne dānū esarciat vt in p̄dictis iuribus. Petitio vero pecuniaria venit ex extimatione lesionis illate per reū ꝛ passe per actorem vt supra dictū ē. Et ꝙ possit eodē libello concludi ad vtrūqꝫ.s.ad emēdā bonoꝝ et dāni restitutoriā ꝓbat in.l.item apud labeonē.§.si quis seruo in.l.scientiā palle. Cetera ad hanc actionē et libellū pertinētia quslibet theoricus et practic⁹ aduocatus ex iurib⁹ p̄dictis cū in eis notatis colligere pōt Et hec sufficiāt qn̄ ꝓcedit ꝑ actionē. Sꝫ qꝛ aliquotiēs ꝓcedit ꝑ viā denūtiatōis ꝛ aliquotiēs ꝑ modū inquisitionis maxime in iniurijs facti ex officio iudicis qđ fieri pōt etiam si iniuriat⁹ iniuriā remitteret de quo ꝑ glo.in.l.diu⁹.ff.ad sill.đ restispoli.c.solicite de iure iurā.ad nr̄am iō ista duo membra ꝓsequor quoꝝ practica cōis ē ad oia crimina. Et primo aggrediꝛ articulū denūciationis. Quero igr̄ de practica tenēda quādo cria ꝓsequūtur per modū đnūtōis general' đ q̄ tractat in l.diu⁹.ff.đ custodia ꝛ exhibitōe reoꝝ et i.l.ab accusatōe.ff. ad turpill.ꝛ i.l.i.C.đ decurio li.xij.ꝛ i.l.ea q̄dē.C.đ accusa.ꝛ in ista generali qꝛ officio iudicis expedit.c.romana.§.sane đ cē si.li.vi.n̄ curat de p̄cedēti admonitōe. Sꝫ qn̄ cōtra aliquē ꝓcedit ꝑ modū spālis denūtiationis Aduertendū ē ꝙ de iure canonico q̄libet qui bono zelo vel proprio intereē mouet ad denūciandum admonere dꝫ reū vt se corrigat vt.in.c qualit ꝛ qn̄ de accu.et.i.c.cū.i.et.a. de re iudi.et.in.c.lꝫ hely đ symo. De iure aūt ciuili admittūt ad đnūciādū soli officiales ad hec deputati vt dicta.l.diu⁹ ꝛ qđ notat in.l.ea q̄deꝫ.C. de accu. et in.l.rescripto.§.si accusatorē.ff.de mu.ꝛ ho. Sed apud nos admittūtur ad denūciādū oēs interē habētes quod videtur eē tollerabile ēt de iure ciuili per ea que leguntur et no.ꝑ doc in.l.i.§.incidit.ff ad turpill.et i.l.sciuerint.C. de excusa. tuto. ꝛ in.l.nulla.C.de delato.e.li.et.in.c.ij.et.in.c.dilect⁹ de accu.

et in.c.licet de symo.verũtñ tales pro quasi a curatorib⁹ ha-
bẽtur sic ⁊ taliter ꝙ si dolosa fuerit denũciatio ⁊ denũciat⁹ ab
soluatur.tenet talis denũciator ad oẽs expñ.q̃s fecit denũcia
tus se defendẽdo ꝑ lec.⁊ nota.ĩ dictis iurib⁹.Et vltra hec pu
nit extra ordinarie ꝑ lec.⁊ nota.in.l.ab accusatione.§.nũcia
torẽ.ff.ad trebell.⁊ ĩ dicta.l.ea quidẽ ⁊ ĩ.c.fi.de calũniatorib⁹
ymo scđm aliquos põt puniri eadem pena qua puniretur de-
nunciat⁹ si essent vera que sibi imponuntur ꝑ lec.⁊ nota.in.c
super his.§.nunciatores de accusa.⁊ in.c.qualiter ⁊ qñ in glo
penul.e.ti. Cũ aũt quis denũciatur de crimine tũc de iure ci
uili suꝑ denũciatione formanda est ꝑ iudicẽ inq̃sitio q̃ sic cõi
ter solet formari.Nã premittit titulus talis Cũ nuper ad de
nũciationẽ talis ⁊c.iuncta querimonia dñi ꝓcuratoris regij.
Si procedatur per inquisitõez absqꝫ denũciatore dicetur sic
Cũ nuper publica fama insinuante vel facti euidẽtia demon
strañ.ad pñtis curie clarissimi magi ⁊ potẽtis viri dñi senesca
li bellicardi ⁊ nem̃.ꝑuenerit auditũ talẽ cõmisse plura crimia
et signãter raptũ fructũ ⁊ homicidiũ ⁊c.in ꝑsonã talis ⁊ talis
de quib⁹ nulla fuit subsecuta punitio.ꝙ qꝫ conuenit reipubli-
ce ne crimia remaneãt ĩpunita;⁊ vt ꝑ pena vni⁹ sit met⁹ multoꝝ
et talia;vel sĩlia seu grauiora ꝯmittere attẽptãtes si nõ virtu-
tis amore saltẽ metu pene coerceãt.Igr̃ dict⁹ dñs senescallus
instãte ꝓmouẽte ⁊ ꝓsequẽte dicto dño regio procuratore ad
v̄ificatões p̄missoꝝ ꝑ talẽ ⁊c.ꝯmissariũ ꝑ eũ ad ea deputatum
vel ꝑ ei⁹ locũteñ.infra scriptũ procedi fecit.Hic siq̃dẽ fuit ⁊ est
ꝙ ãno dñi.M.cccc.lxxviij.⁊ die.xx.mẽsis augusti dictus do-
minus locũtenens vel cõmissari⁹ ad veritatẽ sciuisse dicũtur
ꝓ veritate sciẽda ⁊ testimonio ferẽdo ꝑ talẽ seruiẽtẽ regiũ ita
fecisse referentẽ ad hos diẽ locũ ⁊ horã euocari fecit quos siq̃
dem testes cõparentes dñs locũtenens seu cõmissari⁹ iurare
fecit recepit ⁊ exaĩauit ⁊ q̃quidẽ testes vn⁹ post alium de et su
per p̄missis testificati fuerũt vt in ipsorũ et cuiuslibet eoꝝ de
positionibus infrascriptis continet et aduerte qꝛ licet multe
sint solẽnitates a iure introducte ĩ materia ĩquisitõis.Hodie
tñ iudices ⁊ officiales illis;omissis.et supradictis sũmarie ser
uatis procedũt eoꝝ sumẽtes practicã ex.l.cõgruit.ff.de offi.p̄
si ⁊ in auct.de colla.§.iubem⁹ auctẽ.C.de.custo.⁊ exi.reo.l.

prima de offi.ordi.c.i.glo.in.c.bone de elec.et in.c.qualiter de accusa. Et nota q nō dr̄ q fuerint pducti iurati et recepti parte pn̄te vel vocata qz vbi pceditur ex officio curie veritatē inquirendo nō ē necessaria partis citatio in productione test. ut per ea que volunt docto.in.c.qualiter et qn̄.lo.ij.de accusa.licet aliq voluerūt contrarium. Usus tn̄ cōsuetudo et stilus prima approbat vz q dum testes recipiūtur ex officio iudicis p veritate habenda nō vocatꝰ pars Uerūtamē ex illa tali testius depositione nō proceditur nisi ad inquisitionē ⁊ nō ad cōdemnationem Nā tūc p ducendi essent parte pn̄te vel citata l.si qn̄.C.de testi. Ubi tn̄ examinantur ad fines inquirēdi sufficit ipsos examinari etiā pte nō vocata.qz lz nō faciant plenā fidē ad cōdēnationē.faciūt tn̄ talē q̄lē pbationē ad inquisitionē sufficientez ar.lec.⁊ no.per glo. et doc.in.l.post legatum.§.heredes vero.ff.de his quibꝰ vt indi.⁊ in predicta.l.si quando et per hec concordantur predicte due opiniones doctoꝝ in dicto.c.si quando vt opinio tenentiū q pars debeat citari qn̄ testes examinātur per modum inquisitionis intelligatur qn̄ iudex intendit pcedere ex illoꝝ depositione ad cōdemnationem. Opinio vero alioꝝ tenentium nō eē necessariū pcedat qn̄ iudex testes recipit ad fines inquirendi et non pdēnandi ⁊c. Sz queritur an publicatis attestationibꝰ possint alij testes ad pbādū latiꝰ crimē pduci et exaiari distigue aut iquirit officio curie aut ad ptis īstātis interēē denunciationē primo casu possunt p ea que le.et no.in.c.i primis.ij.q.i. et eadē.q.v.hz et i.c.cū clamor de testi. Secūdo vero casu non propter dubiū sbornatōis per iura ad hoc vulgata. Notandū ē vbi dicitur q testatꝰ denūciationi iuratoꝝ curiarū vel villaꝝ vti seruientiū et bannerioꝝ q hoc recipit distinctōez. Nā q̄dā sūt crimina grauia ⁊ i istis nō creditꝰ eis. alia sūt leuia ⁊ i his creditꝰ ar.lec.et nota.l.i.§.qs.ff.de offi.prefec.vr. Sz nō i grauioribꝰ vt dictū ē p lec.⁊ no.i dictis.ll.diuꝰ et ea q̄dē ⁊ in dicto.c.q̄liter faciūt lec.⁊ no.in.c.cū parati de appel.⁊ hec distinctio placet qz vt plurimū tales seruientes et bannerij sūt viri fame tenuis ⁊ hoc videmꝰ per experientiaz et iō minꝰ eis credēdū per.l.iij.§.tu magis.ff.de testi.et maxime in grauioribꝰ in quibꝰ pena corporalis infligitꝰ et per consequens cautius

agēduz c. vbi maius de elec. li. vi. et in talibus testes dñt esse omni exceptione maiores et luce meridiana clariores. l. sciāt cuncti. C. de proba. Et viles aut infames denūtiatores non sūt admitendi. c. cū in tua. de spon. Item nec inimici de accu sa. c. cum dilectus et. c. cū oporteat. Itez nec petens puniri de nunciatū qz nō dñt denūciare vt puniatur sz vt ad penitenti am reducat vt notat in dicto. c. qualiter ⁊ qñ ⁊ in. c. si peccaue rit. ij. q. i. Facta igit testium examinatione si criminis qua litas captōez ⁊ detētatōez persone exigat puta qz ē tale crimē p quo pena sanguinis de iure infligitur vt nota. in palle. l. di u⁹. ff. de custo. reo. Et tūc iudex decernit talez criminosuz capi endū. Nā nemini licet sine decreto iudicis aliquē criminosum capere vel incarcerare. vt. C. de exhibeñ. reis. l. fi. Sz hoc fallit in aliquib⁹ criminibus in quib⁹ ē permissum capere crimino sos etiam sine decreto iudicis ad fines tñ ducēdi ad psidem proē vel aliū iudicē ad quē notitio et punitio ptinet. Et pri mo i falso monetario. C. de fal. moneta. l. i. in prin. Scdo i de sertore militie Tertio in latrone publico. Et quarto in rapto re virginis. Nā cū illos liceat offēdere mlto magis cape ⁊ iu dici pñtare iuitos. C. qñ liceat vnicuiqz sine iudice. l. i. ⁊. ij. C. de rap. vir. l. i. Et idē dici poss3 et quito in fure fugiēte cū re fu rata ar. lec. ⁊ notator in. l. interdū. §. q furez. ff. de furtis. acce dāt lec. ⁊ no. in. l. capite. quinto. ff. ad. l. iuliaz de adulterum. Nā p iusticie auxiliū adhibetur Qz hucusqz peruētū ē. s. ad in carceratōez delati et qd restat de pcessu cōiter ē ad pcessum in qsitionalē et denūciatōis iō pmitto generalia inqsitōis vtp missi generalia denūciatōis vt inde pueniaz ad residuū pra ctice pcessus agitandi in vtroqz. Premitto igitur ad materiā inquisitōis qp inquisitio fit ex mero iudicis officio inquirētis prout le. et no. per glo. et doc. in. l. ij. §. si publico. ff. ad. l. iuliā de adulte. ⁊. ff. de offi. psi. l. congruit. ⁊. ff. de magistra conue. l. prima.. §. si pses. ff. ad sylleya. l. i. §. questionē. et in. c. i. d ordi cog. Et nota qp siue inquiratur de crimine pprio motu iudi cis siue ad alterius den ūciatōez semp expedit officio iudicis vt notatur in. c. qualit ⁊ quando de accu. in magna glo. Et li cet de iure ciuili nō procedatur nisi in. xiij. casib⁹ per inquisiti onez de quib⁹ per docto. in dicto. §. si publico. et in dicta. l. ca

quidē de iure tñ canonico in omni crimine pōt ꝓcedi ꝑ inq̄si
tionē vt in dicto.c.qualiter et qñ de accusa.et notaꝛ in.c.i. vt
eccle.bñfi.si de cōse.et illā iuris canonici dispositionem apud
nos seruāt cōiter practici iudices Sūt tñ aliqua preābule re-
quisita añ q̄ iudex ꝓcedere possit Primuz ꝙ ꝓcedat infamia
contra eum contra quē inquiriꝛ.Et dico infamia.s. de crimi-
ne de quo inquirēdū ē.Itē ꝙ si subditꝰ inquirēti.Itē ꝙ nō so
lū ab vno sȝ a pluribꝰ sic infamatꝰ.Itez ꝙ nō a malis ⁊ indi-
scretis sȝ a certis et fide dignis.Itē ꝙ nō ex malicia vel odio
sȝ iusticie zelo moueantur.Nam sicut in accusatione precedere
debet inscriptio ita in inquisitione famosa insinuatio. Et
hec omnia ꝓbantur in p̄allegatis capitulis super his et.c. q̄li
ter et qñ de accusa. et in. c.cum oporteat.Itē requiritur ꝙ sit
tale crimen cuius punitio intersit reipublice vt in.c. inquisiti
onis de accu. Facta igitur inquisitione si iudex cognoscat se
cundum acta et probata fore capiendū facit eum capi et īcar
cerari et sic sumus nunc in parietate denūciationis et inquisi
tionis quia in denunciatione supra dictum est vsqȝ ad incar-
natōez inclusiue et hic similiter in inquisitione. Intrusis igi
tur reis criminū siue ꝑ viā denūciatōis siue ꝑ viā inq̄sitōis i-
cipit iudex formare ꝓcessū et adito incarcerato inquirit ab eo
de varietate iᵱositoꝝ.Et tūc aut reꝰ est ꝑatus respondere aut
nō puta qꝛ vult deliberare et hr̄e copiā tituloꝝ quo casu faci-
enda ē sibi copia titulorū seu capitulorū cōtra ipsū iᵱositoruȝ
et super quibus cōtra eū inquiritur vt facta et data dicta co-
pia habeat facultatē r̄ndendi et se defēdēdi vt ī dicto.c.q̄liter
⁊ qñ ⁊ in.ca.ex tenore de testi.data vero ⁊ habita copia ⁊ di-
latōe ad r̄ndēdū ⁊ euētotermio r̄ndet reꝰ.Et siquidē cōfiteaꝛ
crimē ⁊ se culpabilē.Tūc iterū subdistiguēduȝ ē quia aut cō-
stat de crimine puta ꝙ occisus fuit is de quo iᵱetiꝛ denūcia-
tus vł ī inquisitꝰ.Aut nō cōstat ⁊ si nō cōstat primo iq̄rendū
est an casus iᵱositꝰ euenerit.Nam al's accidit ꝙ dum cō dēna
tus ad patibulū duceretꝛ tanq̄ homicida superuenit il'e de cu
ius morte īculpabiꝛ vniꝰ ⁊ illeius quo viso ꝑ iudiceȝ tāta fuit
iudex animi ꝑturbatione motꝰ et aritꝰ ꝙ p̄dolose mori credi-
dit Et iō cōsu.o vt oino cōstet iudici de casu etiā cōfessato ꝑ

inquisitū vel denunciatū anq̄ cū cōdēnet ad mortē q2 multi
sunt rei qui tedio vite vel in pacientia sūt cōtenti mori.l non
tm̄.ff.de appel.⁊ plures seipos deferunt.⁊ iō obuiandum eis
q2 volens mori audiri nō dz vt in dicta.l.non tm̄. Constare
igitur dz de casu per.l.i.⁊.§.Item illud sciendū.ff.ad sylleya
num.Nec valet cōfessio etiā voluntaria ad cōdemnādū nisi
ↄstet de casu p lec.⁊ nota.in dicto.§.Itē illud sciendū.⁊ in.l.
i.§.si quis vultro.ff.de questio. Sed ponamus q̄ constet de
casu ⁊ q̄ interuenerit vnica cōfessio rei.Querit an illa vnica
cōfessio sufficiat ad condēnandū glo.sup hoc contrarie.Nam
glo.i.l.i.ff.de custo.⁊ exhibi.re.⁊.l.si q̄s in ea.C.codē ti.tenet
q̄ vnica cōfessio nō sufficiat sed requirit scōa p quē pcedit in
pena idemq̄ sentit glo.in.l.i.§.diuus seuerus.ff.de questio In
cōtrariū vero facere videt glo.in l.pinde.ff.ad le.acquil.et.l
i.C.de cōfes.⁊.l.si debitori.ff.de iudi.cū ibi notatis p quarū
quidē glo.cōcordia distinguendū est Or aut quis cōfitetur
sponte aut metu tormentoꝝ.Et si spōte tunc sufficit vna ↄfes
sio vt in primis glo.Si vero metu tormētoꝝ.tūc requirit scōa
confessio spontanea prime cōfirmatoria per lecta.⁊ notata in
l.si confessus.ff.de custo.⁊ exhi.reo.⁊.l.i.§.questioni.⁊.§.sed
an vltro.ff.de q̄stio. Ubi aūt reus negat se culpabilē. Tūc
procedit iudex ad recipiendū pbatōes ⁊ indicia.Et siq̄dē p
bat plene ⁊ clare delicto cōdēnabit ex ill' claris probationib9
q̄ in criminib9 exigūt.l.sciāt.C.de pba.facit.l.i.cū ibi notatis
C.quoꝝ app.nō reci.Si aūt probatōes n̄ sūt plene ⁊ clare sz
quedā indicia ⁊ semiplene probatōes.Tūc cōsiderabit iudex
q̄litatē criminis videlz an sit leue vl' graue.et q̄ ⁊ qualia sint
hec indicia ⁊ an sufficiant ad torturam vel non vt.l.abn̄tē in
prin.⁊.l.aut facta.ff.de penis.⁊ infra dicam. Interim autē
pendente hmōi processu si sit pro delicto imponēda pena cor
poralis tunc reus detrudetur in carcerez.Si autē sit sola pena
imponenda pecuniaria.Tunc datis ydoneis fideiussoribus
relaxabitur vt hec habentur in.l.si confessus.⁊.l.prima e.l.di
uus.ff.de custo.⁊ exhi.re. Fallit aūt in muliere que si nō pos
sit dare fideiussorem statur iuratorie seu cautioni vt in auct.vt
nulli iudi.§.fi.Cū aūt pro delicto quis est incarcerat9 tenet iu
dex infra mensem causam examinare relaxādo vel cōdēnādo

vt.l.fi.C.de custo.ꝛ exhi.re. Supest nūc querere an pro oī crimine possit quis torqueri extentibꝰ indicijs cōtra euz.quia nō extentibꝰ indicijs nō debet quis regulariter subici tormēti vt.l.i.post prin.ꝛ.l.vnꝰ.§.i ea cā.ff.de questio. Et breuiter dic ꝙ si loquaꝛ in seruo tunc ille pōt arbitrio iudicis subici tormē tis tam in causa pecuniaria ꝙ criminali vt habeꝛ ꝛ nota.in.l. diuus.ff.de questio. Si vero loqtur in libero hoīe.tūc in cau sis ciuilibꝰ nullomō torquendꝰ est. In causis aūt grauibꝰ ꝛ cri minibꝰ tm̄ torqri pōt In leuibꝰ aūt crimibꝰ nequaꝙ vt habe tur i.l.dictū.ff.de questi.ꝛ hꝛ ꝛ nota.in.l.i.C.de questi.cuz si. Que aūt sunt leuia cria ꝛ grauia crimia ius ciuile appellat pu blica. Canones vero aliter distingūt. Nā leuia sūt quibꝰ quis damnaꝛ tpaliter. Grauia vero sūt qbꝰ damnaꝛ eternaliꝛ que enumerātur in.ca.si quis.xxv.distin. Proporcionando igitur penas ciuiles canoni.dicere possumꝰ ꝙ crimina grauia sūt q̄ rū pena tollit vitā. Leuia vero sūt quoꝝ pena nō tollit vitaz ex mēte dictoꝝ iuriū ꝛ notatoꝝ i illis. Si vero reus neget de lictū. Tūc recurrendū est ad probatōes. Nā ex mltis ꝛ varijs modis isurgit ꝓbatio delicti puta ꝑ testes ꝑ instrumēta.ꝑ ar gumenta.per famam ꝛ indicia de quo inferiꝰ sub parte seu ru bricella de probationibus dicetur ꝛ ibi remitto Ubi vō cri men non probatur contra delatū nec plene nec semiplene tūc libere relaxandis est.quia actore non probante ꝛc. Sȝ si pro batum sit plene vel semiplene sic ꝛ taliꝛ ꝙ oporteat reū purga ri ꝑ defēsiones ad quas dādas petat se admitti dȝ sine dubio ad illas dādas admitti Qꝛ defensio est de iure diuino na turali ꝛ humano premissa.ꝛ debet iudex cōcedere ꝛ dare co piam titulorum ꝛ responsionis reo per dictuz.c.qualiter et qn̄ facit.c.i.de accusa.li.vi.etiam copiam aliorum actorum si req̄ ratur per reum.per.l.is apud quez cum ibi notatis.C.de eden do.ꝛ ex officio suo prouidere reo de aduocato seu defensore ꝑ lec.ꝛ notata in.l.ꝛ si non defendentur.ff.de penis.ꝛ in.l.i.ff. de questio.eo ꝙ bonis iudex potius zelare dȝ rei innocentiaz ꝙ culpā His igitur sic actis ꝛ expletis reus seu eius procu rator vel aduocatus pōt si vult petere recusari seu repeti ifor matōes et de innocentia sicuti de culpa inqri et forte per aliū notariū vl' cōmissariū quod vtiqꝫ cōcedendū est ar.lec.et no.

in.l.si qs.C.de bonis proscrip. ꝛ in ꝑalle.l.diuus.ff.de custo.
re.Et cuꝫ bis si recensio releuet relaxatur nõ tñ absoluit quis
si ampliores supuenirent iformatões recapetur relaxatiõe nõ
obsteñ.ar.lec.ꝛ nota.in.l.licitatio.§.socijs.ff.de publica.ꝛ in
c.latores.c.tenor de re iudi.glo.i.l.diuus.ff.ad sylleianũ.Si
vero recensio non reuelat.suas dat defensiones cõtra imposi
ta ꝛ intitulata que sic vt sequit pñt formari ꝛ multipliciter ex
ordiri scdm varios aduocatoꝝ stilos et ritus curiarũ.Nã prio
possunt principiari vt supra dictũ est i articulis primi ꝛ secun
di capitum vel ꝑ modos sequentes primo Ut vobis c'ari
simo magnifico ꝛc.constet et legitime appareat de innocẽtijs
inculpabilitate ꝛ legitimis defensionib'talis vel sic ꝛc.adeo
ꝙ vobis ꝛc.vl' sic.Ad fines et effect'ꝙ vobis ꝛc. Ut in prior
vel sic Bonoꝝ iudiciũ est delectari in odore bone fame ꝛ i
nocẽtia subditoꝝ ꝛ voluntarioꝝ ac malignoꝝ deferentium
seu denũciatiũ veneficas linguas ꝛ nociuos appetitus repri
mere.vel sic.Nulla põt deterior inueniri in vrbe pestis ꝙ ðtra
bentis proximo lingua famã ꝓximi cõtaminẽs eo ꝙ tres of
fendit deũ videlicet iudiceꝫ ꝛ ꝓximũ.Plurib' alijs modis et
quasi inumeralib' post q̃s exordiri qꝛ exordiuꝫ stat ad placitũ
exordiri volentiũ dumtñ exordium seu intendit defensionale
veras ꝛ iuridicas in se habeat narrationes prosequor ergo
Constet ꝛ legitime appareat de innocẽtijs inculpabilitatib'
legitimisqꝫ defensionib'talis ꝛc.delati ꝑuenti seu inquisiti ip
samqꝫ ad malaꝫ iniustã dolosaꝫ ꝛ iniquã nõnulloꝝ suoꝝ ma
liuoloꝝ ꝛ inimicoꝝ delationẽ instigatiõeꝫ seu denũciatiõem
fuisse dño regio ꝓcuratore ꝓmouẽte ꝛ ꝓsequẽte crialiter ꝑuẽ
tũ et in processu inolutũ.Et per vos vr̃amqꝫ diffinitiuã sniaꝫ
dictus ꝛc.delatus ꝑuent'seu inq̃sit'pronuncietur et declaret
innocẽs exoneratus ꝛ minime culpabilis sibi impositorum
et vt ab eisdẽ impositis eadẽ vestra snia absoluatur ꝛ ab im
petitione dicti dñi regij procuratoris relaxetur eidemqꝫ dño
procuratori perpetuuꝫ silentiũ imponatur. Dicti vero denun
ciatores in oibus damnis interesse et expeñ.erga eũdeꝫ dela
tum preuentum seu inquisitum condemnetur condemnatiqꝫ
ad resartiendũ et soluendum cogantur et compellãtur et al's
ius ꝛ iusticia eidẽ preuento et intitulato fiat et administretur

Ad hos siquidē fines ⁊c. cape supra in practica primi et scdi capitū .ll. regta⁊. Protestatur tñ in primis. Cape etiā vt supra In primis igit̄ dicit ponit asserit ⁊ quatinus op⁹erit prout supra iustificare intendit ꝙ ipse ꝑuentus seu denunciat⁹ ex nobilibus catholicis legalib⁹ probis honestis et in omi gñe virtutis exercitatis parentib⁹ seu genitorib⁹ traxit originē. Notandū hic per modū interpositōis ꝙ aduocat⁹ qui defēsiones dictat articulādo dꝫ habere respectū ad ea de quib⁹ intitulatur vel ꝑuenitur re⁹ et scdꝫ crimia que iponūtur ponere ⁊ articulare pro defensione virtutē oppositā vitio imposita. exēpli grā si ititulet̄ de cōcussionib⁹ ponat et articulet de ꝓbitate ⁊ legalitate parentū intitulati seu preuēti et si intituletur de sortilego articulet̄ ꝙ est cabolic⁹. Et si intituletur de v̄berio ⁊ homicidio articuletur ꝙ semꝑ fuit pacific⁹ nō rixosus sꝫ māsuetus et sic de aliis. Prosequor ergo supponēdo ꝙ ista tria crimia fuerint imposita scꝫ furtum. homicidium. et sortilegiū dixi de sortilegio et nō de heresi qꝛ de heresi nō pōt cognoscere senescallus nec quiuis alius iudex tpalis per. c. vt inqsitionis. §. prohibem⁹ de here. li. vi. Sꝫ de sortilegio cū sit crimē cōe potest cognoscere iudex tēporalis vt ibidē. ponam⁹ ergo et ꝯtinuemus Item dicit et ponit ꝙ dict⁹ intitulat⁹ et ꝑuentus vestigia dictorum parentū suorū insequēs toto tēpore vite sue fuit et ē catholic⁹ legalis probus honest⁹ et in omni genere virtutis virtuosus absqꝫ eo et preter id ꝙ de eodem intitulato seu preuēto aliqua laborauerit infamia sinistra suspitio aut mala fama Itē ꝙ a primeuis et tenellis suis annis fuit artib⁹ liberalib⁹ erudit⁹ pacifice probe legaliter catholice et honeste se hñdo et conuersando. Item ꝙ expletis primis artium rudimentis ad maiora suspirās facultati legali et canonice operā nabare cepit et in vniuersitatib⁹ occitanis vꝫ tholose catursi mōtispessullani et valēcie ac etiā gallicanis vti parisius aurelianis biturris andegauis et pictauis et aliis iuri operā acurate dedit semꝑ ꝓbe et legaliter pacifice et quiete catholice et virtuose se hñdo et ꝯuersando. Item ꝙ intm̄ proficit ꝙ suis exigentib⁹ vigiliarum meritis fuit ad magisterii et doctoratus gradus in premissis facultatib⁹ merito sublimatus. Item ꝙ qꝛ virtus virtuosos act⁹ parit. ꝙ qꝫ ideo hoies intellectu vigentes

tanq̄ virtuosiores alioꝝ sunt dn̄i et rectores fuit dictus p̄uis-
t⁹ ⁊ intitulat⁹ in iudicē ordinariū ciuitatis nemāsi p regiā ma-
iestatē p̄mot⁹ et institut⁹ Itē q̄ dictū officiū iudicature recte
rite probe et legaliter exercuit iusticiam absq̄ vlla p̄sonarum
acceptatōe ministrando Itē negat q̄ per aliq̄d datū vel pro-
missum dilectū vel oditū seu metuitū in aliquā sinistram co-
gnoscēdo vel iudicando declinauerit p̄tez aut aliquā icurre
rit ꝑcussionez. Itē ⁊ q̄d super pascifice et q̄ete iter oēs ꝯciues
se habuit ⁊ cōuersat⁹ fuit oib⁹ ꝓdessēdo ⁊ neminē ledēdo seu
offendendo. Itē negat se dictū ⁊c. verberasse vel occidisse et
ei vel cuiq̄ alteri via facti seu alias in corpore nocuisse vulne-
ra liuores vl̄ cōcussiones intulisse Itē q̄ sp catholice et vir-
tuose vixit ⁊ se habuit ecclesiā frequētādo missas horas ser-
mones ⁊ alia diuina officia pie ⁊ deuote tpib⁹ ab ecclesia di-
spositis ⁊ ordinatis ecclesiastica sacramēta recipiēdo ⁊ al's i
oib⁹ prout quelibz .x. veꝝ catholicū et ortodoxū se hn̄do. Itē
negat se vnq̄ quicq̄ erroris aut supstitōis fidei catholice cō-
trariū credidisse fecisse vl̄ egisse faciētibusq̄ credētib⁹ seu agē-
tib⁹ ꝯcēsisse. Itē q̄ denūciatio seu isinuatio q̄ cōtra ip̄z ititula-
tū seu p̄uentū insurrexit processit ab inimicis seu maliuolis. et
potius tipo malicie q̄ zelo iusticie instigātib⁹ prout lati⁹ duꝫ
cōtra testes oppone͛ et obicie͛ suo loco demōstrabi͛. Itē q̄
ex his appet dictū ititulatū et p̄uētū fuisse et eē a sibi ipositis i-
nocētē exoneratū et minime culpabilē ad malā et iniustam
causā indebiteq̄ et iniuste intitulatū et p̄uētū et in processu
criminali inuolutū fuisse et ꝑtū et p cōsequentiam in via ab-
solutionis et relaxationis fore et eē. Itez q̄ p̄missa ⁊c. cape
residuū vt supra in practicis. ll. regiaꝝ Aduertendū q̄ in istis
et superioribus articuloꝝ formis iura nō deduxi vel educo ex
eo q̄ iura ad aptāda sūt scd̄ʒ facta q̄ ex facto i⁹ orit͛. l. si ex pla-
gis. § .inclino. ff. ad. l. acqui. Sʒ quilibz ꝑit⁹ illa faciliter iura
deducere poterit adaptando sermones suos iuridicos scd̄m
materias subiectas. Nūc vero restaret videdū q̄liter se dʒ ha-
bere procurator fiscal'i replicādo sʒ q̄ vltra q̄ diceret sūt tricti
et cauti ita vt ēt sub colore officij p casib⁹ ciuilib⁹ et q̄ ad ciui-
le p̄tinēt examen subditos in cāʒ criminalē trahāt vt le. et no-
ta͛ in. l. seueriter. C. de excu. tuto. et in. l. vniuersi. C. vbi cau.

fis.iō eoꝝ nolo mltiplicare cautelas q: sufficit diei malicia sua. Et ideo ꝑsupposito ꝙ ꝓcurator fiscalis replicauerit ⁊ intētionē curie laci⁹ fundauerit ꝑ testium dispositōes vel al's productiones. Tūc delat⁹ seu inq̄situs poterit obicere seu opponere contra testes ⁊ documēta secundū ꝙ testiuꝫ ⁊ documentorū qualitas exigit ⁊ de obiectionib⁹ cōtra testes supra aliq̄d dictū est in practica casu nouitatis: ⁊ aliq̄d tā de testib⁹ ꝙ̄ documētis infra i materia probationū dicetur Presupposito igit̄ ꝓcessu vsqꝫ huc iudex antiquā ad aliquā ꝓcedat sniam considerare dꝫ ꝙ oīa requisita in tabulis fuerint obseruata. Et primo an informatōes facte contra delatū fuerīt valide ad captionē. C. de bo. proscrip. l. si q̄s circa fi. ⁊ l. ij. C. de exhi. reis. q: sine talib⁹ nō procedit̄ nisi flagrāte crīe ꝓcessuꝫ esset ad captionē. ff. ad syll̄. l. i. §. questionē facit capt: euidētia de accusa. Secundo dꝫ cōsiderare an testis per cui⁹ depositōem processit ad captionem vel ad questionē esset oī exceptione maior q: ꝑ depositionem vni⁹ testis nisi sit oī exceptōe maior non dꝫ procedi ad questioneꝫ ꝑ lec. ⁊ nota. in. l. i. §. questionē ⁊ in. l. marit⁹ ff. de questio. ⁊ infra latius in matia probationū dicetur. Tertio dꝫ aduertere an sit plene vel semiplene probatū Et dico semiplene puta ꝑ vnum bonum testē ⁊ ꝑ famā ⁊ si suspectus ⁊ fuerint indicia cōtra euꝫ nam licet ex his nō posset condēnari tñ si crimen sit graue cōdēnatur ad questionē vel dat̄ in exilium ad tēpus ꝓbatur. C. de questio. l. i. ⁊ l. marit⁹. ⁊ dꝫ interloqui ad questionandū ⁊ si appe et appellatio est admittēda. probatur. C. quo appel. nō re. l ante fineꝫ tp̄s. Quarto ꝙ si nō sit locus questioni in dubio absoluit̄. Sꝫ si cōfitetur sine tormētis vel persistat in confessione vel probatur clare per duos testes vel perplures non reprobatos cōdēnatur. vt iuris ē Probatur. ff. de penis. l. absentem. ⁊ si probetur licet neget potest ad mortem condēnari si clare probatur vt. C. de pe. l. qui sententiā ⁊ de q̄stio. l. si decurio. Quīto ꝙ vbi agit̄ ex officio pena ē arbitraria ⁊ pena corꝑalis pōt cōuerti i pecuniariā vel aliā minorē corporalē ꝙ̄ lege caueatur ꝑ glo. in. l. q̄ falsa vl' varia ff. de testi. in. c. inquisitionis. de accusa. nisi sit crimen horribile q: tunc posset superior sniam reformare ꝑ lec. ⁊ no. ff. de penis l. hodie. Item vbi nō est certa pena in iure statuta arbitrio iu

dicis imponit sȝ dȝ seruare equitatē ne sit nimis grauis seu as pera iuxta delictū. pbatur. ff. de effracto. ꝛ expilato. l. i. §. expi latores de offi. delega. ca. de causis ꝛ in dicta. l. hodie. Et hec procedūt vbi reus fuit capt⁹ aut cōparuit. Sed si re⁹ nō fuerit captus nec cōparuerit sed contumaciter se absentet tunc citaꝛ personaliter cōparitur⁹ titulis contra eum formatis responsu rus. qđ intelligo qñ crimē est tale in quo nō admittiꝛ pcura. qui si nō compareat citaꝛ secundo cum pena Tertio si nō re periatur voce preconis ꝛ si sit nec sic cōpareat ponūtur bōa d. lati sub inuētario sub manu curie a qua emanat inqsitio ꝛ ite rum voce pconia per tria edicta citaꝛ quoꝝ vltimum est p em ptoriuȝ sub pena annotationis bonoꝝ iam captoꝝ ꝛ inuēta rizatoꝝ. qui si nō veniat seu cōpareat in termino peremptorio bona annotātur. Verūtñ si veniat ꝛ se exhibeat infra annum auditur ꝛ recuperat bona ꝛ expectatur euent⁹ finis litis Si vero nō cōpareat poniꝛ in banno put hec pbantur. C. de re qui. reis. l. ij. ꝛ fi. in dicta. l. si qs. C. de bonis proscrip. ꝛ. C. de cobar. l. preter. li. xij. ꝛ in penā contumacie si nō veniat infra annum pdit bona sed p hoc nō clauditur sibi via defensionis qꝛ ip auditur in suis iustificationib⁹ qꝛ probatio cris ex cōiect tura contumacie est ficta p quā nullus sanementis iudex con demnat ad penam corporalē per lec. ꝛ nota. in. l. sciant cuncti C. de probatio. Sed bene pōt punire cōtumacē in ānotatiōe bonoꝝ vt hec probantur in pallegatis iurib⁹ ꝛ aliqua dixi su pra circa scđm tēpus. His siquidem vt premissum est visis clauditur processus ad ius seu ad audiendū sententiam quo clauso iudex si caute procedere velit dȝ illuȝ in iurispitoꝝ con silio reportare seu referre ꝛ narrato prius palam ꝛ publice pro cessus tenore saltem in substātia poterit sniam ferre secunduȝ veram et cōem opinionē ꝛ maxie mitiorē ꝛ humaniorē quā sequi tucius est sniam cuiusquidez snie tenor poterit esse talis.

Et nos senescall⁹ predict⁹ snia absolutoria visis ꝛ diligenter iurisperitoꝝ nře psidialis curie consilio toci⁹ pñtis process⁹ me ritis appensate diligēter ꝛ a curate examinatis Qꝛ p proces sum defensionalē dicti rei puenti denūciati ꝛ intitulati elidiꝛ intētio procu. nře curie iō ex his ꝛ alijs ex processu resultātib⁹ p hāc nřam diffinitiuā sniam quā pro tribu nali more maioꝝ

nroꝝ sedeñ. in his scriptis dicimꝰ pronunciamꝰ et declaramus dictũ reũ denunciatũ ⁊ ꝑuentum nõ fuisse vel esse criminũ sibi ipositoꝝ culpabilẽ. Quinymo a dictis criminibꝰ sibi ipositis fore ⁊ esse absoluendũ ac ab ipetitiõe procuratoris predicti absoluendũ dictoq; procu. regio ꝑpetuũ silentiũ imponendo ⁊ quez eadez nostra snia absoluimꝰ et ab impetitione dicti procuratoris relaxamꝰ ꝑpetuũ silẽtiũ eidẽ procuratori iponẽdo expẽsa hincide factas ex cã cõpensando et ex ista absoluatoria põt elici forma ꝯdemnatõis. Aduertandu est tamẽ ꝙ sua snia saluare actiõez iniurie damnatoꝝ iteresse ⁊ expeñ. denunciato cõtra denũciantes ⁊ adijciẽ snie in fine tal' clausula dicto denũciato ⁊ ꝑuento cõtra denũciantes actionem sup damnis iniuria interesse ⁊ expeñ. dum ⁊ qñ contra illos experiri voluerit reseruãtes Et huiꝰ rõ est q: iudex super his fuerat exordio articuloꝝ defensionaliũ de iusticia ministranda requisitꝰ q: multa sunt que sunt in arbitrio iudicis. vbi vero denunciatꝰ vel preuentꝰ nõ releuarẽ per defensiones s; illis nõ obstantibꝰ remaneret intẽtio fisci seu procuratoris regij fũdata tũc ferenda esset snia ⁊ ꝯdemnari deberet reus seruata iurium theorica ꝑdicta q̃ si cõdemnetur poterit snia exequi cũ distinctione tñ infrascripta v; ꝙ vbi est pena corporalis ⁊ reus nõ est conuictꝰ et cõfessus audiẽ appellans per. l. i. C. quorum ap. nõ reci. Sed si nõ appellet poterit mandari executiõi vl' et si appellet dumtñ fuerit conuictꝰ ⁊ confessus vt in dicta. l. i. Si vero nõ sit cõuictꝰ nec cõfessus audiẽ appellans ⁊ differẽda ẽ executio donec snia ꝑ supiorez cõfirmetur vel infirmetur prout notatur in dicta. .i. ⁊ in. l. reus. ⁊. l. ne diu. C. de penis: et in capitulo querenti. de offi. delega. Post hec igitur dicẽdum est de actionibus ciuilibus. Et primo de generalibꝰ inde vero de particularibꝰ dicamꝰ sed premittenda sũt aliqua cõsiderabilia in hac materia libelloꝝ. Primũ ꝙ nostris in temporibꝰ principaliter attẽdere debemꝰ breui calle lites ⁊ cãs ad finẽ et finalẽ effectũ deducere. nã imortalitas et lõga seu exosa causaꝝ ꝓtelatio iusticiã offẽdit q; ius iuñ postulãti reddit differẽ. Et iõ cũ antiqꝰ .. dñ primariaz iuriũ introductionez fuisset formale actionũ pro veritate causarum introducte et q̃ a syllaba ceciderat cadebat toto et in rubro et nigro. C. de

for.et impe.ac subla.quodq; tā illis q̄ nūc tēporibus tāta es set et sic formularū actionū cō culcatio.q̄ in eis caute exp̄iēdū ē hois vix sufficiebat etas quinymo cautele sup̄abant etatē et ad id deueniebatur; q̄ multi iustas improsecutas et indefē sas relinquebant merito causas iō fuit introductū et etatib⁹ ac malicijs hoim cōsultū q̄ dicte formule proponendarum actionum de medio tollerentur.put in dictis rubro et nigro. Nec mirandum est quia hoc reipublice expedit vz q̄ scd3 mo res hoim statuta mutēt vt in.c.nō d3 de cōsan.et affi. Et ideo hodie nihil aliud expectam⁹ in forma libellorum nisi q̄ p cāz editaz reus possit cerciorari q2 p nulla alia cā fit editio actio nis nisi vt reus possit plene deliberare cedere an cōtēdere de beat vt.ff.de edēdo.l.i. Vñ si aliter sit cerciorat⁹ qualitercū q3 satisfactū est edicto vel volūtati iurius. Et iō dicimus q̄ semper ita faciēda est editio iuris sui ab actore q̄ ex editōe fa cta possit reus deliberare etc. Et illud qualiter cūq3 fiat siue p edictionem solius actionis siue solius actionis cause vel alio modo nō curamus Et non refert quid qualiter vel a quo fiat dummō fiat ar.ff.de ver.obli.l.cum seru⁹ ꝛ.C.si manci.ita ve ne prostri.l.fi.si man.ita fue.alie vt ma.l.fi.ff.de peti.heredi.l. Item veniūt.§.q̄d ergo. Notandū est etiam q̄ nos habem⁹ actiones generales ꝛ vniuersales ac etiā3 particulares vni uersales vti petitionem hereditatis generalis vti actionem tutele particulares vti actionem locati vēditi ꝛ similes de q̄ bus infra subdicēt Similiter aduertendū est q̄ regulariter res que petiē ꝛ ius qd̄ petitur designari d3 in libello p ea que le.et no.extra in ti.de libel.obla.ꝛ in.l.si in rē.ff.de reivendi.ꝛ pariter.ff.de censi.l.forma.C.de bo.p̄scri.l.si quis in auctē. de litig.§.ad explanandū.C.de epi.et cleri.auctē. generalit̄ Fallitn̄ in vniuersalib⁹ ꝛ generalib⁹ iudicijs in quibus nō d3 singulariter designari.sed sufficit generaliter cōprehendi vi delicet post narrata concludere peto hereditatis petitione he reditatē ticij totam vel saltā3 cotā3 portionē si possibile sit il lā3 quotā3 designari. Sed si sit impossibile p̄pter dubiū euē tū designari quotam sufficit petere i genere.vt.ff. si pars here. peta.l.i.§.fi.ꝛ.l.antiq̄ et q̄ nō sit necesse exprimi p̄baē q2 ꝛ si sic videm⁹ in sententia que fertur super petitione hereditatis

vt hec omnia comprobantur.ff.de peti.heredi.l.iiij.⁊.l.si quo
tpe et.C.de peti. here.l.i.Dixi scdo ꝙ habem⁹ actionē genera
lē sicuti tutele.Et iterū sufficit generaliter exprimi res que pe-
tuntur.s.rationem reddi et reliq̄ prestari ꝓut hec ꝓbātur.C.ar
bitriū tutele.l.tutor.⁊.l.curator et.l.fi.ff.de tute.⁊ rōnibus di
strahen.l.i.§.officio.et de his ponētur forme infra post libel-
los particulares Et lʒ ordinate h̄ caderēt cōgruū tn̄ fuit ꝓpt
practicā legū regiarū que post dictos libellos ⁊ pro excercitio
dictarū actionū subiūgunt postponere. Supest vt d̄ particu
larib⁹ aliq̄ exēplo tben⁹ subnotem⁹ ⁊ primo d̄ publiciana que
inter vēdicatorias generalior ē que intētat ab eo q̄ nō ē ver⁹
dn̄s sʒ putāte se dn̄ʒ ex aliqua cā.ff.de publiciana.l.i.Et iō qr
ille tal' vēdicās ē i pplexo ⁊ dubio qr lʒ sciat de nō eē verū ⁊ i
dubitatū dn̄ʒ ⁊ sic sibi nō cōpetere directā rei vēdicatōeʒ que
vō dn̄o dat.ff.de rei vendi.l.officiū.Econtra vero nō arbitra
tur oino se nō eē dn̄ʒ sʒ cogitat se dn̄m effectū p vsucapioneʒ
vel p̄scriptōeʒ iō necessariū fuit adinuenire vnū modū p quē
illa tal' dubia vendibatio ꝓponeret que fuit actio publiciana
in qua altero de duob⁹ mois pōt cō cipi libell⁹.primo sic pro-
satce Corā vobis ⁊c.magnifico et potēti viro dn̄o senescallo
bellic.et nemāsi seu vr̄o locuntenē.dicit ponit asserit ⁊ q̄rinus
op⁹erit citra on⁹ cuiuslibʒ superflue et non necessarie ꝓbatōis
iustificare intendit titi⁹ seu ei⁹ ꝓcurator ꝓ eo aduersus seu con
tra semproniū seu aliaʒ quācūqʒ ꝑteʒ aduersaʒ. Etiā p modū
sūmarie petitōis ad victoriaʒ cāe obtinēdaʒ sufficiētis ꝙ ipse
tici⁹ bona fide ac titulo pure ꝑfecte simplicis et irreuocabilis
vēditōis emit gayo forte nō dn̄o quē tn̄ dn̄ʒ tūc eē credebat
quēdā equū pili nigri hn̄tē pedē dextrū ꝑte anteriori album
et vnū oculū variū vl' vouʒ pratū sitū in territorio nem̄. loco
dicto i prata maiori cū fron.ab vna ꝑte.s.ab oriēte cū riparia-
vistri.Et ab illa parte vʒ ab occidēte cū prato leprosorū dicte
ville p̄cio ⁊c.per ipʒ actorē realiter soluto. Aut saltē p ipsuʒ
reū ꝓ recepto hito qd̄ q̄deʒ pratū tenuit et possedit pacifice a
decē annis inter p̄ntes.vel.xx.inter abn̄tes scd̄m casus acci-
dentiaʒ vel si de equo cōcludas quattuor annis palaʒ et pu-
blice et qd̄ quideʒ pratū vel quē quideʒ equū dictus sēproni⁹
re⁹ de p̄nti detinet ⁊ occupat illudqʒ seu illū reddere et restitu

ere cõtradixit lz facullatẽ restituẽdi habuerit atqz hẽat atqz de reddendo ⁊ restituendo fuerit cepissime ꝑ dictũ ticiũ reqsi t⁹ Quare ex his petit ꝑ vos pfatũ dñz declarari dictũ pratũ vel equũ iure dñij vl' qsi eidẽ actori ptinuisse ⁊ ptinere dictũ qꝫ reũ ad reddẽdũ ⁊ restituẽdũ eidez actori dictũ pratum vel equũ vnacũ fructib⁹ de iure debitis ac ẽt oib⁹ expẽsis factis ⁊ fiendis eadẽ vr̃a snia cõdẽnari cõdẽnatũqz cogi et compelli vis iuris ⁊ remediis oportunis et alias petit in oibus iuxta pnarrata ius ⁊ iusticiaz sibi fieri et administrari vr̃m qꝫ quale ac qñtũ decet officiũ humiliter ẽt loco actionis si op⁹ fuerit im plorãdo Aduertend ũ tñ qꝫ anteqꝫ actor suũ det libellũ con siderare dz an sibi cõpetãt omnia necessaria ad intentandum publicianã. primo qꝫ emerit bona fide. l. cũ q̃. §. pretor ait et fi. ff. de publiciana Scd̃o qꝫ sit talis res q̃ per emptorẽ possit p scribi. l. siue autez. §. hec actio e. ti. Tertio qꝫ ex titulo de iure ꝑ misso acq̃sierit. l. quicũqz in pricipio e. ti. Quarto qꝫ res potue rit alienari. l. cũ spõsis. §. si res e. ti. Quito qꝫ res fuerit tradita l. i. e. ti. qꝛ nisi ipi actori pmissa cõpeterẽt temere ageret vt col ligitur in dictis iurib⁹. et in. c. abbate de re iudi. li. vi. vel sic ar ticulate põt libellari. Corã vobis vt supra in psaico vsqꝫ ad verbum sufficiẽter sequẽtia. Potestat tñ in primis qꝫ ꝑ ali qua que dicat faciat ꝑponat vel cõfiteatur dici fi ri ꝑponi vl' cõfiteri faciat. Nõ intẽdit pti aduerse iniuriari Sz nec quicqꝫ de ipi⁹ pr̃is aduerse intentõe confiteri et min⁹ iuri ipi⁹ actoris in aliquomõ piudicari vel derogari Et si secus contigeret qd̃ nõ credit id totũ ex nũc ꝑut ex tũc ⁊ ecõtra cassat reuocat ⁊ an nu lat pcꝫ nõ dictis factis propositis vel cõfessatis vult ha beri ⁊ intẽdit. In primis igitur dicit et ponit qꝫ anno dñi millesimo. cccc. lxxviij. et in mẽse iulij idẽ dicendo de alio tẽ pore de quo apparuerit gay⁹ habebat tenebat et possidebat tãqꝫ suũ et ꝑ suo quoddã pratũ ve. quẽdẽ equũ ⁊c. designavt supra Itẽ qꝫ tũc tẽporis publice apd̃ oẽs de eo notitiã hñtes reputabat ver⁹ dñs dicti prati vel dicti equi. Itẽ qꝫ si constet vel appareat dictũ gayũ tũc tẽporis non fuisse dñm negat ipe actor se d̃ illo nõ dño fuisse certificatũ. Itẽ dicit ⁊ ponit qꝫ dicto ãno. ⁊c. mẽse et die. xxij. eiusdẽ mẽsis fuit tractatũ d̃ em ptione et vẽditõe dicti prati vel dicti equi interdictũ gayum

vēdentez ex vna. et dictū actorez ementez ex altera. Item ꝙ post tractat⁹ iuicez habitos ꝓcessū fuit ad cōtractū sic et alit ꝙ dict⁹ gayus gratis et sponte tituloꝗꝫ pure perfecte simplicis ꝛ irreuocabilis venditionis vendidit eidem actori stipulañ. et ementi dictum pratum vel equū tali ꝑcio ꝛc. inter eos cōuento. Itez ꝙ dict⁹ actor eidez gayo dictū ꝑciū prati vel eq ꝛc. iter eos cōuentū realiter soluit vel si nō fuerit real' solutio articulabit ꝙ dict⁹ gay⁹ de dicto ꝑcio iter eos cōuento fidem habuit vel se ꝓ bñ satisfacto ꝛ cōtento tenuit eūdemꝗꝫ actorez emptorez quictauit quictūqꝫ haberi et teneri voluit omne ius possessionez et actionē ipe abducādo et in dictū emptorē transferendo. Item ꝙ medio venditionis ꝑdicte dict⁹ actor et emptor realē corporalez et actualem possessionez dicti prati vel dicti eq ex tūc adept⁹ fuit illamqꝫ ex post palam et publice tenuit et possedit. Item ꝙ ex his apparet ipm actorez et emptorem ꝑdictū pratū tenuisse ꝛ possedisse spacio decez annorum inter pñtes vel dictū equū per quattuor annos et sic de iure ꝑscripsisse vl' vsucepisse Itez ꝙ ex his nō licuit dicto sē pronio reo de facto i dicto prato se itrudere vel equū vel pratū detinere seu occupare ꝓut de facto detinet et occupat ipm ꝗꝫ pratū vel equum reddere et restituere cōtradixit et ꝯtradicit recusauit et recusat in ipi⁹ actoris ꝑiudiciū facultatē restituendi habuerit ꝙꝙ et habeat deqꝫ reddēdo et restituendo fuerit cepissime reqsit⁹. Itez ꝙ ꝑiter ex his ꝯstat et apparet ipꝫ reuz fuisse et eē illegitimū dicti prati vl' dicti equi detentorē Item ꝙ ꝑmissa sūt vā notoria ꝛ manifesta de eiusdemꝗꝫ fuit et est vox et fama publica i ꝑmemoratis locis et circū vicinis int omnes de ꝑmissis noticiā hñtes. Quare ex his petit dict⁹ actor seu ei⁹ ꝓcurator ꝓ vos ꝑfatū dñz ꝛc. cape supra i ꝑsaico libello. Potes sbiūgere p⁹ ꝯclusiouez vnū arti. ꝓtestatōnū quē practici apponere solēt vꝫ Dās ꝑmissa saluo iure addēdi diminuēdi corrigēdi emēdādi et i meli⁹ reformādi. Postremo vero pōit iterrogatoriū ꝓ qō petit an oia iterrogari re⁹ si teneat ꝛ si possideat et si in totū vel pro parte et si pro ꝑte pro q̄. Et nota qꝛ si re⁹ rñdet libello nō dū respōso interrogatorio nulliter constatur glo. in. l. ā petitorio. ff. de rei. vend. Et aduerte quia dum libellus datur ꝛ lis sup eo cōtestat lite contestata actor seu eius procurator reproducit assertiones cōtentas i libello ꝓ

positionib⁹ et articulis ⁊ pōt petere si vult singulari singulis ꝑ eum .ñ derivl' si velit illico intrare ꝓbatōes ⁊ petere ad probandū admitti. ſʒ hec reliquūtur ꝑicieī ꝓ cu. qui scd̄m cōtigētiā causaꝝ viā quā maluerit sequant. Sciēdū tñ est ꝙ dū sup libello ꝓsaico lis cōtestat oꝫ exinde ponere ⁊ articulare in q̄ seruat alia forma pricipiandi ⁊ finiēdi positiōes ⁊ articulos vt sequit. vt vobis magnifico ⁊ potēti viro ⁊c. vel sic. Adeo ꝙ vobis magni. ⁊c. vel sic. Ad fines et effect⁹ ꝙ vobis clarissimo magnifico et potēti viro dño senescallo bellic. et nemāsi seu vr̄o locūten. et vestre venerabili p̄sidiali curie cōstet et legitime appeat de assertis in libello corā vobis ꝑ pte ticij cōtra semproniū tradito decꝫ de bonis iur̄ et iusticia rectaqꝫ intentiōe seu defensiōe dicti rei ⁊ vt ꝑ vos vr̄amqꝫ diffinitiuaꝫ sniam ꝯclusiones ipi⁹ libelli aut alie q̄cunqꝫ inridice eidē actori adiudicent ⁊ al's ius et iusticia eidē actori fiat et administret. ad hos siq̄dē fines ⁊ alios quoscūqꝫ sibi meliores et vtiles pti ꝯo rei p̄iudiciales dicit pōit asserit et q̄tin⁹ opus erit citra on⁹ cuiuslibet supflue et nō necessarie ꝓbatōis iustificare itendit dict⁹ actor seu ei⁹ ꝓcurator pro eo sequētia prestat tamē cape et supra ī libello articl'ato. ī p̄mis igr̄ dicit et ponit ⁊c. cape vt ī libello articulato

Conclusio

Cōcludit igitur dict⁹ actor seu ei⁹ procurator vt in p̄nti intēdit petens q̄tinus p̄missa in facto cōsistūt et probatiōe egent se ad probandū admitti. quatin⁹ vero in iure ius ⁊ iusticiaꝫ sibi fieri et administrari vestrū benignū qd̄ quale ac ꝙtum decet officiū hūiliter etiaꝫ loco actionis si op⁹ fuerit implorando Que dat saluo iure lati⁹ ponēdi et articulandi emendandi corrigendi ⁊ in meli⁹ reformandi Premisse formule multas hn̄t clausulas p̄gnantes quas si explicari ex dictis dictoꝝ libellātium et sup oīb⁹ clausulis appostillare vellē hoc breue opusculum nimis dilatarē sed ex iō relinquo cogitandū speculatiuis viris. Notandū tñ est ꝙ multi libellantes solent accumulare in eodē libello directaꝫ rei vendicatōem et etiam publicianā hoc mō. Peto talē rem iure dñij vel quasi michi pertinentem Nam ꝑ hoc qd̄ dicunt iure dñij proponunt directam rei vendicatōem. in hoc vero ꝙ dicunt vel quasi proponunt publicianā. Et licꝫ dicta forma libellandi esset impugnabilis propter

alternationē que de iure reprobaẜ.ff.de tribu.l.quod in bere dem.§.eligere et.ff.de regu.iu.l.nemo.§.quotiens cū multis similib⁹ De cōi tñ vsu et cautela iudicioꝝ apd̄ nos īdistincte recipiẜ talis libell⁹ ꝑ ea. que le. et no.in.l.vbi autē.§.q.illud. ff.de verbo.obli.et in.c.abbate de re iudi.in vi. Et dictu ē co pulatiue bz tenet ꝛ possidet ꝛ facultatez ꝛc. qꝛ non sufficeret babere facultatē restituēdi nisi ēt possideret vt le. et no.in.l.se cūdū.ff.de vsuca.sufficit tñ ꝓbare reū possedisse tempoꝛe mo te litis.l.nō ignoꝛabit.C.ad exibē. Et qꝛ supꝛa i libello publi an.conclusimus ad fruct⁹.boc satis iuri cōuenit ꝑ ea que le.ꝛ no i.l.cū q.§.in publiciana.ff.de publiciana et in.l.ex diuerso et.l.iulian⁹.§.i.et.ij. et in.l.fi.ff.ď rei.ven.Et ꝑea que dicta sūt de publiciana satis apparet foꝛma libellandi in directa rei vē dicatōe.s.omittendo verba quē dñm eē credebat.Et illa iure dñij vł q̄si et in ceteris planū ē quia libellus in rei vendicatio ne directa nibil bz subtilitatis eo ꝙ in iure et pꝛactica est tota ei⁹ foꝛma per lecta et no.in.l.in rē.ff.de rei ven.et in.l. vnica C.de alie mutan.iudi.causa fac.

Notandum tamen circa petitionem fructuum quia si detē toꝛ fuerit male fidei possessoꝛ tenetur restituere omnes fruct⁹ a tempoꝛe occupationis ante litē et post litem perceptos siue fuerint naturales siue industriales.si stent per rei vendicatio onem vel publicianam.ff.de rei.vendi.l.fructus. Si vero sunt consūpti conditione ex lege ber.l.mala fide.C.de condi. ex.l.Sed bone fidei possessoꝛ fructus perceptos et consūptos añ litē contesta.siue naturales siue industriales facit suos.insti. de rerū diui.§.si quis a nō dño.C.de rei ven.certū.ff.e.l.ex di uerso.§.i.et.l.fructus. Si vero nō sint consūpti sȝ stent tūc res stituuntur vt notantur in dictis iuribus. In perceptis vero post litem contestatam non est distinguendum qꝛ siue sint na turales siue industriales restituit nec facit suos vt colligiẜ ex notatis in dictis iuribus.vnum tamen est ꝙ si fecit sumptus vel luit ypotbecas compensantur fructus per lec.et nota.in.l. sumptus et.l.emptoꝛ.ff.de rei vendi.

De recisoꝛia

In ceteris libelloꝛum subscriptoꝛum foꝛmis nil ex oꝛdine s mus sed solūmodo substancialia verba requisita apponi post

illa. ꝙ ipse ꝛc. persequimur ꝓut in proxima sequit̃. s. i recisoria in qua acticue veteres fecerũt vim an in eodẽ libello possint ꝓponi iudiciũ rescindẽs et recissoriũ. Nã aliquib⁹ videbatur ꝙ q꞉ vnũ est preparatoriũ alterius nõ peterant simul intẽtari q꞉ rescissorium presupponit rescindens. Nam sine rescindenti actio extincta non reuiuisceret per ea que le. ꝛ no. in. l. fi. C. ex quibus cãis maiores et in. l. in actionibus. §. sed cũ rescisa. ff. de ac. et obli. Uerũtamẽ q꞉ boni et equi iudices totũ coꝝ desiderium ꝛ iusticie zelũ defigere dñt in abreuiãdis et descidẽdis litibus. l. properandum. C. de. iudicijs. c. finem de dolo et in alijs pluribus iuris ꝑtib⁹ hodie apꝺ nos inoleuit practica ꝙ arbitror sanctã et iustã ꝑ lec. et no. in. l. si q̃. ff. ex qui. cau. maio et. in. l. ij. ff. como. ff. fami. her. l. heredes. §. de plurib⁹ melius i l. ait p̃tor. §. si minor. ff. de iureiuran. per quã vtrũq꞉ iudicium simul intentatur et maxime in vim illarũ generaliũ clausularum in libellis apponi sollitarum v꞉ vestrũ benignũ officiuꝫ ꝛc. ꝛ alias petit ius et iusticiam. ꝛc. quequidẽ clausule sũt magni effect⁹ ꝑ ea que volũt doc. in. c. fi. de offi. iudi. et in. l. edita C. de edẽdo. Et quãquaꝫ recisoria competat ei cuius res i absentia probabili ꝛ necessaria est vsucapta vel prescripta cui per bñficiũ restitutionis subuenit pretor vt in. l. i. C. de in inte. re. mili. ꝛ eo. qui rei publice cã absfuerũt. ff. de excepti. l. exceptiones §. vltimo. quibus ex cau. maio. l. vltima. ergo ꝙtum in eo ꝓposito seruit extendo illã ad omnem casum in quo caderãt in integrũ restitutio. Et sic cõpetet deceptio vltra dimidiam iusti precij. per. l. rem maiores. C. de rescin. ven. ꝛ in oĩ contractu in quo cadit rescisio vt q꞉ per dolum et fraudẽ vel per vim ꝛ metũ q̃s vẽdidit donauit ꝑmutauit aut al's quolibet modo alienauit. Et iõ post narrata ꝑ que debuit vel debet cõtract⁹ vel p̃scriptio seu vsucapio rescindi concluderetur ex cãis narratis ad recisionẽ ac etiã restitutionẽ quid videtur tollerabile per ea que legũtur et notant̃. ff. de rei ven. si autẽ. §. i. ff. de peculio quesitum et. ff. de pigno. acti. l. si rem. §. pe. Et exẽpli gratia in ea potest sic formari libellus. Corã vobis ꝛc. Cape vt supra gñalia. ꝛ sequitur ꝙ dictus re⁹. xv. menses labuntur vel circa induxit dictũ actorem per dolum fraudem ꝛ deceptionem ad vendendum quoddam ipsius actoris pra

tū valoris centū librarū turoneñ. p. xl. libris turoneñ. ſic ipm̄ vltra dimidiam iuſti precij decipiendo. Et qꝛ de iure tales vēditiones dn̄t reſcindi quib9 dol9 dat cāz cōtractui petit dict9 actoꝛ per vos et vr̄am diffinitiuā sn̄iaz dictā vēditionē nullā et inefficacē ꝓnūciari ⁊ declarari aut saltē annullari ac eadez vr̄a sentēcia dictū reū ad reddēdū et reſtituendū eidem actori dictum pratū vnacū fructib9 ac expēſis factis paſſis et ſuſtētis faciēdis paciēdis ⁊ ſuſtinēdis ꝑ ipz actorem de q̄b9 ꝑ expreſſū ꝓteſtat̄ cōdēnari. ⁊c. vt ſupra in alio. Dixi notāter ꝑ dolū qꝛ vbi dol9 nō dediſſz cāz cōtractui ſz re ipa iteruenisſz tunc cōtractus nō fuiſſz ipo iure null9 ſz ānulland9 per ea que le. ⁊ no. in. l. elegāter. ff. de dolo et in. l. i cauſe. ff. de mino. qꝛ tūc ēt in electōe rei ēptoris aut reddere rē vl' ſupplere iuſtū pciū. l. ij C. de reſcin. vēdi. et vbi nō iteruenisſz deceptio vltra dimidiā nec dol9 dediſſz cāz cōtractui ſz tn̄ in modicitate pcij inſurgeret aliqualis dol9 q̄ tn̄ nō dediſſz cāz cōtractui tūc ceſſaret actio reciſſoria. qꝛ licitū ē cōtrahētib9 ſe decipe re ipa vſq ad mediā vt i dicta. l. i cāe. §. pe. ⁊ ff. loca. l. Jtē pcio. §. vl. Dixi ēt annullari ꝓpter deceptōez vltra dimidiā iteruenīērē re ipa ⁊ nō ex dolo. ꝓpoſito qꝛ tūc nō ꝓnūciat̄ cōtract9 retro null9 ſz annullat̄ ex vi actōis ꝓpoſite vt i dictis iurib9 ⁊ marie ꝑ iploratōez officij iudicis. C. q̄b9 ex cāis ma. l. i cōtractib9 cū ſimilib9

Ad idē pt accedere libell9 i actōe q̄ dat̄ metū paſſo i q̄ ēt cōcurrūt recidēs et reciſſoriū in qua actoꝛ poſt exordiū libelli exponit ꝙ re9 detinet ⁊ occupat talē rē quā actoꝛ vēdidit ꝑ metū ⁊ qꝛ vēditio ꝑ vi ⁊ metū extorta ď iure nō tenet petit ꝓnūciari et declarari vēditionē nō tenuiſſe vel tenere debere et illa n̄ obſtn̄. cōdēnari reū ad reddēdū ar. eoꝝ q̄ habētur i. l. metū. ff. ꝙ met9 cā et iſti. de actio. §. ſequēs. Aduertēdū tn̄ eſt ꝙ hec actio cōpetit metū paſſo nō ſolū cōtra metū inferentē ſz etiam contra poſſidentē rē metu vēditā vl' alienatā. Verūtamē diuerſo calle ꝓcedūt libelli qꝛ terti9 non ſuccedēs in vicio liberatur reſtituendo rem ſed nō metū inferens Jtem non tenetur poſſidens ſine vicio ad reſtitutionem fructuuz ſed vim inferens ſic. Jtem liberatur poſſeſſoꝛ qui poſſedit interitu rei contingēte ſine dolo vel culpa ſua non autem metuz inferēs prout hec probantur. C. de his que vi me. ve cā fi. l. ſi vi vel

metu.et.ff.qđ metus cau.l.sed ꝛ ptus.et.ff.de his q̄ in frau. credi.l.ait.§.per hanc et.C.de agricol.et cēsitis.l.quemadmo dū ꝛ.ff.de rei ven.l.si nauis.§.vltimo ꝛ.ff.qđ metus causa.l.si cum.§.aliquando et.§.sꝫ et si quis p vim et.§.fi. Et nota ꝙ si ille terci⁹possessoꝛ vēdiderit et p̄ciū receperit ꝛ deide res ina esse desierit nichilomin⁹tenet̃ qꝛ nō dꝫ locupletari cum aliena iactura vt in dicto.§.aliqñ ꝛ.§.pedius Et silr̄ libellari post in vi et impressione.ꝛ gn̄aliter in oibus edilicijs actionibus vti redibitoria ꝛ q̄nto minoꝝ de q̄b⁹aliq̄d subdicet̃. Poss̄ēt tñ di cte actōes vis et met⁹penalit̃ intātari vt ī dicto.§.aliqñ ꝛ i.l. extat eo.ti. Et qđ dictū est de recisione cōtract⁹venditiōis ra tione minoritatis p̄cij. Idē pōt dixi ratione etatis vt in mino re leso.C.de i inte.resti.mino.l.vl.C.q̄ et aduer.quos.l.i. Itē rōne solēnitatis omisse vt in p̄dijs eccl̄ie.auctē.hocius.C.de sacrosanc.eccle.vl̄ in p̄dijs seu reb⁹minoꝝ.C.de admi.tutoꝝ l.lex que tutores Itē in p̄dijs reipublice.l.si quos.C.đ rescin ven.ꝛ in.l.si tp̄a.C.de fide instru.ꝛ iure haste fisca.li.x. Itē ra tione pacti nō seruati.C.de pac.inter emp.quasi p totū maxi me qñ non obseruatio resoluit contractū. Item in pactis cō missorijs vel adiectōis in diē que oīa curiosis lectorib⁹et pra cticis relinq̄m⁹qꝛ oīa in paucis exprimere non valemus

De seruiana ꝛ quasi seruiana

¶ In his actionib⁹ppoñt̃ rei vēdicatōes vtiles ꝯtra tercios possidēres res tacite vel exp̄sse ypotecatas tacite vt i seruiana insti.de actionib⁹.§.Itē seruiana.ꝛ in.§.sequēti.q̄ actōes sūt euocare rei ypotecate ad fines habēdi ꝛ in tenēdi p creditorē Verūtñ qꝛ eoꝝ forma non est apud nos in vsu qꝛ creditores đ alijs remedijs sibi p̄spiciunt et puidēt ideo eaꝝ libellos omit to practicā vero aduco. Pone ticiū esse debitorem scij et obli gatum virib⁹alicuius curie put semp in omni obligatione fit creditoꝛ cōqueri iudici curie ad cui⁹vires est facta obligatio et iudex cōcedit litteras creditori ad compellendū debitorē p bonoꝝ suoꝝ captionē ad soluendū creditori. Et tūc habitis lr̄is deliberat creditoꝛ penes se si debitoꝛ sit soluēdo in bonis penes se existētib⁹ et nōdū alienatis aut nō. Et iterū an alie nata sīent đ specialr̄ vl̄ đ gn̄alr̄ ypotecatis. Nam si debitoꝛ sic soluēdo in bonis nondū alienatis fatu⁹essꝫ creditoꝛ p̄seq̄ ter

cios possessores vbi a principali pōt cōsequi debitū ar. lec. et
nota. in dicta auc. p̄nte. C. de pig. etiā si alienata essent d̄ spe
cialiter ypotbecatis. qꝛ sufficit sibi ꝙ ex gñali ipotbeca penes
debitore remanente debitū assequatꝛ per lec. ꝛ not. in. l. q̄uis.
C. de pig. Debitorē vero nō soluendo ex̄nte tunc creditor facit
fieri diligētiā p executores lr̄aꝝ de re periēdis bonis debitoris
iuxta ordinē. l. adiu. pio. §. in venditōe. ff. de re iudi. scꝫ primo
de mobilibꝰ ꝛ se mouētibꝰ. Scd̄o de imobilibꝰ ꝛ tercio d̄ no
minibꝰ debitoꝝ. Et facta diligenti pquisitōe et nullꝰ reptis vl̄
repertis sꝫ nō ad sufficientiā de quo executor dꝫ facere expres-
sam mētionē in suis explectis tunc recurrit ad tercios pigno
rū possessores ꝛ fit executio in bonis ipotbecatis licꝫ alienatis
Et tunc aut ille terciꝰ cōsentit executioni aut dissenti. Et si cō-
sentiat res ē sine dubio qꝛ creditor facit subastari vendi ꝛ libe
rari seruata solennitate locorū vbi res q̄ distrabuntꝛ sunt site p
ea q̄ legun. ꝛ notā. in. l. si tpa. C. de fide instru. et iure baste fi-
sca li. x. ꝛ in dicto. §. in venditione et in auc. bocius porectum
C. de sacrosan. eccle. Si vero ille tercius possessor se opponat as-
signatꝛ sibi dies coram iudice cōcedente ad dicendum causas
sue opositionis ꝛ creditor fundat iudiciū per instrumentum
ipotbecariū ad vires curie iudicis passatim. ꝛ ille tercius au-
ditꝛ volēs probare bona in quibꝰ facta ē executio eē sua ppria
ꝛ creditori minime obligata. qui si p bauerit liberatꝛ. Si vero
non pbet pficitꝛ executio oppositione non obstāte ꝛ sic credi-
tor facilitꝛ assequitꝛ suus debitū absq; eo ꝙ p oppositiones ac-
tionū lōgiorē faciat pcessum. Sunt tn̄ alique curie apud nos
que volūt ꝙ añ q̄ exactionibꝰ ipotbecaris vl̄ psonalibus q̄s
compellatꝛ sumetꝛ ꝛ requiratꝛ debitor d̄ soluēdo ꝛ eius effectu
fiat executio q̄ practica notatꝛ in. l. debitores. C. de pigno. ꝛ ē
vtilis propꝛ expēsas que debētur ex mora vt ibi volunt doc.
ꝛ in. l. ij. C. de obse. a libe. pa. pstan. Sꝫ ego distinguerem siue
ipotbecarijs de quibus in dicta. l. debitores siue psonalibus
de quibus in. §. in psonalibus al's est versi. in. §. sic itaq; insti.
de actio. scꝫ quia aut sint dies apposita aut non. primo casu p
summato ꝛ requisito babetꝛ quia dies interpellans pro bomi
ne inducit moram ꝛ facit cōmitti penam. l. magnam. C. de cō
trabē. ꝛ commit. stipu. l. traiecticie. §. d̄ illo. ff. d̄ ac. ꝛ obli. cum

vbiqꝫ notatis. Nā tūc pōt debitoꝛ exeq̄ sine noua sūmatōe la: pso die ⁊ tenet ad expen. scdo ꝫ docto. i dictis iurib⁹ ⁊ in. l. si re⁹ ꝑatus. ff. de ꝓcu. Scdo vero casu scꝫ qn̄ nō est dies prefinita Tunc vtilis propt expēsas est cautela et practica ꝙ debitoꝛ i terpellet seu sūmetur. ⁊ ita intelligo. l. ꝑdicta debitores Sed nō necessaria tali necessitate ꝙ illa omissa essꝫ nulla executio et hoc clare aperit dictus. §. seu versi. in personaꝫ

De vtili in rem que datur superficiario.

ꝙ reus detinet ⁊ occupat talē dn̄m quā actoꝛ ꝯduxit ad lō gum tp̄s vel cui⁹ fruct⁹ emit quā petit sibi restitui ⁊c. Iste libel lus sumit ex. l. i. §. i. ⁊. ij. ⁊. iij. ff. de supficieb⁹. sꝫ apud nos non succurrit expulsis ꝑ actionē sꝫ ꝑ int dictuꝫ vti possidetis iuxta cōsiliū dicte. l. i. §. i. ⁊ sequēti cuius practica habet infra in fi ne libelloꝝ vbi de legib⁹ regijs adducimus practicam

De redibitoria

ꝙ dict⁹ reus vēdidit michi quēdaꝫ equū viciosuꝫ ⁊ morbo: sū vicijs et morbis latentib⁹ et quē oī vicio carere ip̄m ꝯmē dādo dicebat quē emi ꝑcio. x. librarū al'. nō emptur⁹ si vicia sci uissem. Quare peto ꝙ oia hicinde data cū accessionib⁹ vltro citroqꝫ reddātur ⁊ restituant ꝓbatur. ff. de redibitoria. l. i. et in plurib⁹ alijs legib⁹ dicti tituli. Et nota ꝙ hec actio pōt esse pe nalis si reus restituere differat et posset actoꝛ cumulare ciuilē et penalem. ff. de edili. edicto. l. redibitoria et vna sentētia ter minabūtur sicut supra diximꝰ in rescindēte et recisoria Et ideꝫ possum⁹ dicere in oībus actionib⁹ penalibus. et cōpetit etiam ex ꝑmutatiōe dicta. l. i. Sꝫ pro reb⁹ donatis nō competit. l. ad res eo. ti. cōpetit tn̄ vtilis redibitoria pro libro falso pro carne leprosa pro agro salsugioso ⁊ genera l̄ter ꝑ omni vicio latenti inherente rei ante venditionē vel ꝑmutationem dumtamē emens vel ꝑmutans ignorauerit ꝑut hec oia probantur ex di cta. prima ⁊. C. de edilic. actio. l. si ꝑdium. Et debꝫ hec actio infra sex mēses itentari. l. sciendū tn̄. §. fi. ff. de edil. edic.

De quanto minoꝝ.

ꝙ reus vendidit michi equū viciosuꝫ tali vl' tali vicio macu latuꝫ quam credebam non esse viciosum precio deceꝫ libraruꝫ quem si sciuissem fuisse vitiosum non dedissem vltra sex. Qua re peto condemnari dictum reū ad dandū et soluendū michi

quattuor. quia tanto minori empturus eram Probatur. ff. de excep. rei iudi. si is qui. §. primo et. l. quod si nolit. §. si quis egent. Et dz hec actio itentari infra ānū. l. sciendū īn preallc.

Exempto.

ꝙ reus vendidit ipi actori digestū vetꝰ i magno volumie cartis vitellinis ⁊ lr̄a bonōica descriptū cuiꝰ glose ꝓcedūt ꝑ capita lr̄as ⁊ virgulas ⁊ ē illuiatū d̄ auro ⁊ azuro p̄cio. xx. scutoꝝ auri ꝑ ipm actorē eidē reo realr̄ solutoꝝ q̄d quidem digestū tradere cōtradixit ⁊ cōtradixit lz facultatē tradendi et expediēdi habuerit ⁊ habeat. Quare petit ipz reū ad tradēdū ⁊ expediēdū cōdemnari ⁊c. Et iste libellꝰ ꝓcedit vbi vēditor adhuc hz in posse suo rē venditā ⁊ hz facultatē illā tradendi iuxta lec. ⁊ nota. in. l. i. ff. de actionibꝰ empti. Sed vbi actor emptor suspicatur ꝙ venditor alibi forte maiori precio distraxerit. Tūc debet libellꝰ alternatiue cōcipi. Et illa ꝟba facultatez restituendi hz nō dn̄t inseri. Sz sufficit simplicit̄ narrari venditionē ⁊ cōtradictionē tradendi. Et cōcludet̄ hoc mō. Quare petit dictū reū cōdēnari ad tradēdū dictū librū aut ad p̄standū interesse q̄d extimat dictꝰ actor quinqȝ scutoꝝ iudiciali īn taxatione salua ⁊c. ꝓbat̄ ex lec. ⁊ nota. in dicta. l. i. ff. de actio. emp. ⁊ ex. l. exempto. eodē titulo reqsita aditentādū hanc actionē ⁊ seqn̄tem vi de supra parte scd̄a ti. de emp. ⁊ ven.

Ex vendito

ꝙ actor vēdidit equū talē ⁊c. p̄cio ⁊c. dictūqz equū dcō reo tradidit dictꝰ tn̄ reꝰ p̄ciū dare ⁊ soluere cōtradixit ⁊ cōtradicit rē ⁊ p̄ciū sil̄ penes se detinēdo ⁊ occupādo i ipiꝰ actoris maximū p̄iudiciū. Quare petit ⁊c. ꝯdēnari dictū reū ad dādū ⁊ soluendū dicto actori dictū p̄ciū vnacū oībꝰ dānis interesse ⁊ expen̄. ⁊c. probatur. ff. de ac. emp. l. exempto. i. rn̄so. et in. l. iulianus. §. ex vendito eo. ti. et. C. eo. l. cū venditorē et. l. fructꝰ. Cetera vide supra parte secunda titulo de emptio. et vendi.

Locato et conducto

Iste actiones ad instar duarum precedentium sunt introducte. ff. locati. l. i. et instit. eodem in principio Et ideo diligēs et soleres adūocatus faciliter libellos ex eis conficere poterit Cetera vide supra parte secunda titulo. de locatione

Pro socio

Q.ꝺ reꝰ bꝫ detinet ⁊ occupat talē libꝛū vel talē equū q̄ fuerūt ⁊ sūt ad cām societatis inter nos olim vice mutua contracte cōes illosqꝫ i cōe reponere ⁊ comunicare teneť ꝙ facere distulit et differt ⁊c. Quare petit ipm cōdēnari ad responēdū in cōione ꝓbať.ff.ꝓ socio.l.cū duobꝰ.§.cū duo et.l.si q̄s societatem. Et nota ꝙ hec actio proponitur vt cōia diuidantur finita societate quia durante societate nō cōpetit hec actio ad fines ꝙ diuidať p.l.tādiu.C.pro socio.sꝫ bñ cōpetit vt reponantur in cōione.ff.ꝑ socio.l.si q̄s societatem et.l.actōe.§.nō nūꝙ̄. Et iō pitꝰ ⁊ cautꝰ aduocatꝰ conspicere dꝫ an duret societas vel an sit finita qꝛ si duret dꝫ concludere ꝙ illa bona cōia reponanť i cōioe et ad cōmunes vsus societatis. Si ꝟo societas sit finita poterit concludere ꝙ media ps illoꝝ reꝝ oli comuniū reddatur et restituať tradať seu expediatur actori tāꝙ̄ ad eū pertinens ex vi dicte societatis olim inite et contracte inter eos ꝓut probantur ex lec.et notatis in dictis iuribus.

Cōmuni diuidundo

Q.ꝺ talis bꝫ talē rē vel talē māsū cōes equis partibꝰ mecū et cum nemo inuitꝰ in cōmunione stare cōpellatur velimqꝫ seorsum ab eo partem meā possidere peto. Ideo per vr̄am diffinitiuā sniam p̄dictam rem vel mansum diuidendū fore decerni et declarari et partēꝫ seorsum mihi assignari et expediri ⁊c. ista probanť ex.§.si familie.v̄.e.insti.de offi.iudi.et.ff.cōdiuidūdo.l.i.ij.⁊.iij. In quo iudicio peti pñt fructꝰ expēse ⁊ dāna ꝑ lec.et no.in.§.quidā insti.de acti.ff.cōi di.l.in cōi di.et.l.per hoc iudiciū.§.sicut.et.l.si nō oēs.§.venit. Et si res diuidi nō possit diuidať cōmoditas per tempora vel p̄cia.l.arbor.§.aquaꝝ eo.ti.vel forte dirimať.l.ij.§.in tribus.e.ti.l.inter coheredes.§.q̄ familie.ff.famil.er.l.in tribus.ff.de iudicis cū ibi notatis. Et est sciēdū atqꝫ aduertendū ꝙ anteꝙ̄ hec actio tute.intenteť dñt ꝓuideri req̄sita. Primū ꝙ res que diuidi petitur sit cōis.ff.cōi di.l.i. Scōm ꝙ aduersarius fateať reꝫ esse cōmunem.ff.cōmuni diuiduum.l.iij.alias agēdū eēt rei vendicatione pro parte que pretēditur.ff.de excep.l.fūdi.alia plura possent adduci que pñt colligi supra pte.ij.ti.de societate.

De permutatione.

Q.ꝺ ipe actor permutauit quoddam suum dige [illegible] num nouū

cuz codice ipsius rei ipeqz actor ex parte sua satisfecit scilicz q digestum suũ tradidit. dictus vero reus codicem vice mutua permutatũ eidem actori tradere recusat ꝙꝙ facultatem tradẽ di habeat quare petit ipm condemnari ad tradendum ⁊ expe diendum ⁊c. Et ista forma procedit qñ ex parte actoris est ad implendũ pactum seu placitum permutationis. Sed si nõ fue rit adimpletũ ex parte actoris tunc oportet cõcludere alterna tiue vt in venditione scilicet ad retraditionez vel interesse qr soluendo iteresse liberabit reꝰ ar. lec. ⁊ no. in. l. ex placito et in l. cũ precibꝰ et sequẽti ⁊ in. l. emptionẽ. C. de re pmu. ⁊ i. l. pri ma. ff. eo. Cetera reqsita vide supra pte. ij. de re. pmu.

Ex donato

Quod reus dedit donatione inter viuos tituloqz pure pfe cte ⁊c. quandam domum sitã ⁊c. quãquidaz domũ dictꝰ do natoꝛ ex post detinuit. tradere ⁊ expedire contradixit adhucqz detinet tradereqz ⁊ expedire cõtradicit licet de illa tradẽda re laxanda ⁊ expedienda fuerit sepissime requisitꝰ. Quare ex his petit ⁊c. condemnari ad relaxandum dimittendũ ⁊ expediẽ dũ dictã domũ cũ fructibꝰ ⁊ expensis ⁊c. Colligit iste libellꝰ ex theorica. l. sicut. C. de acti. ⁊ obli. cuiꝰ theorica est gñalis ad oẽs contractꝰ. Naz licet oẽs cõtractꝰ ab initio sint volũtarij ⁊ post facto tñ efficiũtur necessarij. Et iõ lz ab initio foret volũ tariũ donanti donare ex post tñ facto est necessariũ obseruari et cõpetit actio donatario ꝯtra donãtẽ vt i. §. pficiũtur isti. d dona. ⁊ in. l. si qs argẽtũ. §. i. C. de do. reliq vid supra pte scda titu. de dona.

Tutele

Qd reus fuit legitimꝰ seu in testamẽto vel p iudicẽ supple se cundũ ꝙ casus euenit datꝰ eidẽ actori tutoꝛ. Quiqdem reꝰ bo na ipiꝰ tunc pupilli rexit ⁊ admistrauit fructꝰ iura ⁊ emolumẽ ta pcepit delquibꝰ nullã rõem reddit nec reliqua que supsũt re stituit. Quare ⁊c. petit cõdemnari dictũ reum ad reddendum plenaz ⁊ debitaz rõem de p eũ administratis. necnon ad dã dum soluẽdũ tradendũ ⁊ restituendũ eidẽ actori omnia ⁊ sin gula bona ⁊ inuẽtario conscripta simul cũ fructibꝰ prouẽtibꝰ et redditibꝰ p ipm hñtis ⁊ pceptis ex bonis p̄dictis ⁊ cũ re liquoꝝ oim integra satisfactione. nec nõ etiã dãnatoꝝ iteresse et expensarũ p̄statione et redditione. pbat p̄scripta forma in

l.i.§.officio.⁊ in.l.nisi finita.ff.de tutelis ⁊ rõib⁹ distrahẽdis et in.l.ij.et.l.rõnes.C.de admi.tuto.⁊ vtrobiqꝫ ꝑ doc.notantur reqĩta ad hãc actõem vt supra de ꝑte.ij.titulo de tutelis.

De feudo aperto

Qđ actor infeudauerat eidẽ reo castrũ scti cosme et ꝑ quo dict⁹ re⁹ in oĩb⁹ capitib⁹ fidelitatis fidelẽ se erga dictũ actorem habiturũ ꝓmiserat ⁊ iurauerat his tñ nõ obstantib⁹ dictus re⁹ cõtra naturã feudi ⁊ fidelitatis formã directe veniẽdo plures qꝫ felonias cõmittẽdo dictũ actorem atrociter verberauit vel verbis opprobriosis procacib⁹ et cõtumeliosis iniuriat⁹ fuit ⁊c. Cape articulũ infidelitatis q̃ occurret. Quare ex his petit ⁊c. ex causis p̃missis pronũciari et declarari dictũ reũ a iure qđ in dicto castro habuerat fuisse et esse priuatũ aut saltem priuandũ ipmqꝫ castrũ seu feudũ fuisse ⁊ esse apertũ dicto actori ⁊ ad dictũ actorem reuolutũ eadẽqꝫ snia petit dictũ reum ad reddendũ dimittẽdũ seu relaxandũ eidẽ actori dictũ castrũ cũ pertinentijs suis necnõ oĩbus dãnis interesse ⁊ expensis factis et fiendis sustẽtis et sustinẽdis ꝑ dictũ actorẽ cõdẽnari cõdẽnatũqꝫ ⁊c. vt supra ista forma fidelitatis ⁊ de noua fidelitatis forma ⁊ extr. q̃ cã feu.amicta.xij.q.vlti.c.de forma đ excel.pla.graue. Cetera req̃.viđ supra in cõtractu feudali.parte.ij.

De cõmisso empbiteosis.

Hunc libellũ potes formare ad instar p̃cedẽtis mutata narratiua q̃ in ista cause ꝯmissionũ sunt.s.cessatio solutõis canonis deterioratio rei.nõ facta inuestitura. Recognitio denegata ꝑ empbiteotã q̃ vel carũ altera scđm ꝙ accidit dñt narrari et ꝙ si empbiteota alienauerit irreq̃sito dño agit dñs direct⁹ contra emptorem rei vendicatione de quo vide supra in titulo de loca. ⁊ conduc.parte.ij.

De petitione hereditatis ab intestato.

Qđ ticius decessit ab intestato sine liberis ⁊ descẽdentibus relicto ip̃o actore ei⁹ fratre vnico q̃ eidẽ ex iuris cõis dispositõne tanꝙ proximior in gradu ab itestato successit. Quã q̃dem hereditatẽ dict⁹ re⁹ detinuit ⁊ occupauit adhucqꝫ detinet ⁊ occupat illãqꝫ eidẽ actori reddere ⁊ restituere recusauit ⁊ adhuc recusat idebite ⁊ iiuste ⁊c. Quare ⁊c. ꝓnũciari et declarari dictã hereditatem eidẽ actori ꝑtinuisse et ꝑtinere et eadẽ vr̃a snia

eundez reū ad reddendū et restituendū dimittēdū seu relaxan dū eidez actori dictā hereditatē resqz et bona hereditaria vna cum fructib⁹ dānis interesse ⁊ expēsis ⁊c. cōdēnari ⁊c. ꝓbatur ex. l. i. ij. et. iij. ff. de peti. heredi. Aduertēdum tñ est ꝙ aliquo tiens actori nō cōpetit integralr̄ et inso lidum hereditas sꝫ ꝑ parte vt in rubrica. ff. si pars hereditatis petatur. Et tunc pra cticus aduocatus deliberare dꝫ an illa pars sit clara et liqui da aut nō. Nam si ē clara et liquida dꝫ scōm illaꝫ ptē ꝑpone re actionē. l. i. in principio et. §. i. ff. si pars hereditatis petatur Si vero non est liquida puta quia nescitur quot partus postu morum in vtero habentur et sic actor de certa quota delibera re non potest. tunc admittetur petitio incerte partis ipsius he reditatis dicta. l. i. in fine et. l. antiqui. ff. si pars heredi. petatur et. l. cum quidem. ff. de acqui⁹ heredi.

De petitione hereditatis ex testamento.

Qđ ticius instituit heredē suū vniuersalē ipm actorē prout de dicta institutione cōstat i instrumēto publico in notā sūp to et recepto ꝑ magistrū petrū payam notariū nemensi quāq dē institutionē acceptauit et acceptat ipe actor et quāquidem hereditatē ac bona hereditaria eiusdē dict⁹ re⁹ detinet et occu pat. restituereqꝫ dimittere ⁊ relaxare eidē actori cōtradixit ⁊ cō tradicit indebite iniuste ⁊ sine cā. Quar ⁊c. petit et reqrit ⁊c. ꝓnūciari ⁊ declarari ex causis ꝑmissis dictā hereditatē eidē a ctori ꝑtinuisse ⁊ ꝑtinet ipmqꝫ actorē i possessionē realē dicte hereditatis ⁊ bonoꝝ imittēđ fore ⁊ īmitti debere. eadēqꝫ vr̄a sentētia ipꝫ actorē i possessionē amoto dicto reo ⁊ alio quolꝫ illicito detētore. ⁊ occupatore induci et ipm iductū manutene ri et defendi ꝑiterqꝫ eadeꝫ sn̄ia petit dictū reuꝫ ad reddendum et restituēdū fruct⁹ ꝑ eū ꝑceptos si extāt. Sin aūt ꝑ illoꝝ valo re decē li. turoneñ. iudiciali taxatione salua vnacum expeñ ⁊c. Fūdat ⁊ ꝓbat libell⁹ ex lec. et no. in. l. fi. C. de edicto diui. adri tollen. et. l. iteꝫ veniūt. §. fruct⁹. ff. de peti. heredi. Que aūt veni ant in restitutione hereditatis. viđ i. l. iteꝫ videndū. §. fi. cuꝫ. l. seqn. vsqꝫ ad fineꝫ titu. ff. đ peti. heredi. qꝛ longissimuꝫ esꝫ hec oīa deducere. Notandū tñ est ꝙ iste libell⁹ ꝓcedit vbi actor nū ꝗ habuit possessionē hereditatis qꝛ si habuisset vel apretore. vel a iudice qđ hodie sufficit. C. qui admit. ad bonoꝝ pos. l. vl

ti. ⁊ insti. de bonoꝝ pos. §. vlti. et si inde priuat⁹ fuissꝫ cōpete- ret sibi rei vēdicatoria bonoꝝ pos. et cōcluderet hereditatē cū fructib⁹ restitui. ff. de peti. heredi. lꝫ si. l. §. petitio et insti. de ac- tio. §. sequēs ⁊. ff. de peti. heredi. l. itē videndū. §. fi. et. ff. d̄ pos sessoria heredi. peti. l. ij. ⁊. ff. de peti. heredi. l. iteꝫ veniunt. §. fi. Qd̄ autē dictū ē de fructibus recipit distinctōeꝫ de q̄ per glo. et doc. in dicto. §. fructus et in §. petitam. ea. l.

Quando petitur hereditas in vim substitutionis.

Quod sempronius olim suū cōdidit testamentū in quo seyum heredeꝫ instituit eidēqꝫ substituit ipm actorē per talia verba ⁊c. insere iuxta dispositionē testātis Et q꞉ dict⁹ heres hereditateꝫ nō adiuit vel si adiuerit sine liberis decessit Et ex his vel alijs secunduꝫ casus accidētiam cōditio substitutōis euenerit ⁊ hereditas dicti testantis ad ipm de iura peruene- rit dict⁹ tn̄ re⁹ de facto cū de iure nō posset dictam hereditateꝫ occupauit ⁊ detinuit adhucqꝫ detinet et occupat illam q̄ red dere et restituere cōtradicit et contradicit lꝫ plures ⁊ debite re quisit⁹ in ipsius actoris maximū p̄iudiciū. Quare ⁊c. declara- ri dictā hereditatē ꝑtinuisse ⁊ spectasse pertinere ⁊ spectare de bere dicto actori ipmqꝫ reū ad reddendū ⁊ restituēdū dimi- diā ꝑteꝫ si institut⁹ erat fili⁹ testatoris Q꞉ scd̄ꝫ cōm sniāꝫ detra- hit duas quartas vt in. c. raynuū ci⁹ ⁊ in. c. raynald⁹ de testa. vl nouē vncias si institut⁹ nō erat fili⁹ q꞉ alij nō detrahūt nisi tre bellianicā vnacū fructib⁹ ꝑceptis et q̄ ꝑcepi potuerūt a tem- pore ipius instituti citra nec nō cū oib⁹ dānis interesse et expē sis cōdānari. ⁊c. Aduertēdū tn̄ ē ꝙ in materia substitutionuꝫ directaꝝ que directe transeunt ad substitutos sine ministerio hois procedit p̄dict⁹ libell⁹ sed in obliquis seu l fideicōmissari is in quibus bona testatoris nō transeūt ad substitutū direc- te sed ministerio hoīs tūc aliter cōcluditur. s. ꝙ ille talis detē- tor si sit talis per cui⁹ man⁹ debeat fieri restitutio cogat̄ ad re- stituēdū per. l. cogi. et. l. nāqꝫ d̄. §. primo ⁊. l. postulāte. ff. ad tre bellia. cū suis concor. Si vero ille qui detinet nō sit talis per- sona ꝑ cuius man⁹ debeat fieri restitutio fideicōmissi tunc pri us agēdū ē contra illuꝫ q̄ restituere tenetur vt restituat saltez verbaliter per dicta iura cum in eis notatis et demum facta restitutione agat contra possessorē seu detētorem intantan-

do fideicõmissariam hereditatis petitionẽ p l. fi. ff. de fideicõ missaria hereditatis petitõe de qua supra dictũ est Et ẽ sciẽ dum quia in libello concluditur ad fructus q̄ vbicũq3 heres vel alius rogatus dare legatum vel restituere hereditatem est in mora tenetur ad fructus non solum quos legatarius vel fi deicommissarius heres percipere potuit per lec. et notata in. l. apd̃ iulianum in prin. ff. de lega. primo ⁊. l. is qui fideicommis suz. ff. de le. iij. et secundũ has practicas proceditur de iure cõ muni veruntamen secundum leges regias regni francorum in expeditione possessoriorum vtilissime introductas quarum vna vocatur querimonia nouitatis. Alia vero quereia noue dissayzine ⁊ quarum vtilitates fundate sunt super theorica. l is qui destinauit. ff. d̃ rei ven. rõnes vero illarũ sup iterdictis recupande ⁊ retinẽde possessionis adipiscende etiãq3 natura lis p habẽtem ciuilez scd̃m diuersas practicas et modos pra cticãdi illaz in idez effectualiter tendentiũ hodie apd̃ nos in vsu et stilo tritissimarũ ymo trutinatissimarũ et in tm̃ q̄ q2 sti lus et praxis illarũ aios rusticoz pulsauit defferũtur oẽs vie ordinarie agẽdi ⁊ experiẽdi pro hereditatib9 substitutionib9 ⁊ fideicõmis. et intentant̃ remedia possessoria ac si ip̃o iure eẽnt adite transmisse aut restitute hereditates que practice dũ ta mẽ eis q̃s non abutant̃ fuerũt sũme vtiliter adinuẽte in fauo rẽ paupez ⁊ ruraliũ viroz q̃ i. x. dieb9 assequũtur qd̃ oli via or dinaria interdictoz in decẽ annis nõ assequebãtur. Et q̄q̄ in tm̃ vt pmisi apd̃ nos ioleuerit dictarũ legũ stil9 et practica q̄ q̃si rediculũ videat̃ aliq̃d de eis scribere ad instructionẽ tm̃ no uoz aduocatorũ aliq̃ d̃ praxi illaz iuxta stilũ pñtis p̄sidatus seu senescalie bellicen. ⁊ nem. breuit̃ subnotabo. Et p euidẽ tia subdicẽdoz pmitto q̄ possessio i gñe subdiuidit̃. Et primo vt vult iuriscõsult9 i. l. iij. §. gña. ff. d̃ acq. pos. diuidit̃ i duo mẽ bra. s. i eã q̃ fit cũ mala fide. Alia fit diuisio in. c. cũ nr̃is de cõ ces. p̄ben. vbi diuidit̃ in possessionẽ iuris tm̃ facti tm̃ ⁊ posses sionẽ iuris et facti simul Alij i ciuilẽ tm̃. naturalẽ tm̃ et ciuilẽ ac naturalẽ simul vt i glo. l. i. C. de acq̃ pos. Alij in vacuã et ĩ vacuã glo. i. l. fi. C. vñ vi. Alij vero diuidũt in possessionẽ pro priã ipropriã ⁊ iproprijssimã Et q̄q̄ p̄fate diuisiones et dr̃e sint vere sũt tm̃ nouis practicis difficiles. Et iõ q2 hoc opuscu

lū nouis practicis edidi legis regis possessionē. Ad clariorē
itelligētiā i. vi. mēbra distiguere dcreui vt seqns figura edocz

possessionum
alia

naturalis — vera tm̄ — nō vera tm̄ — precaria
vt naturalis tm̄
ciuilis — vt precaria
propria tm̄ — impropria tm̄ — clandestina
vt ciuilis tm̄ — vt candestina

naturalꝭ et ciuilis — vera et ꝓpria sꝭ — nō vera et ipropria sꝭ — violēta
vt naturalis et ciuilis — vt violenta

Capio igitur primū mēbrū vz possessionis vere tm̄. Et icipiam ei⁹ ꝛ ceterarū specierū declarationē a diffinitione cuiuslibet speciei Que quidē diffinitōes ꝓbātur ex iurib⁹ in singulis mēbris sparū allegatis. Quero igr̄ primo quid est possessio in gn̄e supra. Et est insistentia cā possidēdi facta. in his quatuor verbis generaliter ꝓlatis cōprehenduntur omnes species ꝛ mēbra premisse figure. Nā siue vere tm̄ siue n̄ vere tm̄ siue proprie tm̄ siue iꝓprie tm̄ siue vē ꝛ ꝓprie n̄ vē ꝛ iꝓprie siue alteri⁹ cuiuslibz spērū rā i figura q̄ extra supra enumeratarū pn̄t sub his v̄bis cōprehēdi ex qb⁹ p̄fata diffinitio satis p̄t dici generica pro eo q̄ diffinitio generica dz eē taliū verborū conflatu cōtexata q̄ verba conueniant oīb⁹ specieb⁹ sub genere contentis per lec. et no. in. §. plebicitū insti. de iure natu. gen. ꝛ ciuili. Qd̄ tm̄ nō faceret si diffinirem⁹ vt cōiter solet diffiniri. s. ius insistēdi re corporali nō prohibite possideri Nam primo verbum ius non cōuenit violēte ꝛ clandestine cū sint preter et contra ius vt in ti. ff. quod vi aut clam. Et tn̄ sūt species sub gn̄e contente. Scd̄m verbum. s. insistēdi satis est generícuz Tertio verba rei corporalis non cōueniūt ciuili tm̄ cū possidens non insistit rei. l. si quis fūdū cum ibi notatis in prin. ff. de acquirē. pos. Quarto aūt et vltimo verba vz non ꝓhibite possideri nō conueniūt precario sine ꝓre quod lz sit premissum per hoc tn̄

non est vera possessio qꝛ reuocabilis ad nutū.ff.de precario q̄ si p totū. Et hec pauca de diffinitōe generica sufficiant. Et venio ad diffinitiones specificas. primo ad primū membꝛuꝫ vꝫ possessionis vere seu naturalis tm̄ diffinitur igit sic. Est naturalis insistentia rei ab alio ciuiliter possesse aio vtēdi repossessa facta Et hec dico qꝛ in possessione vera seu naturali tātum cōsideraf sola detētio pꝛincipaliter vt vult glo.in.l. naturalis in pꝛin.ff.de acquirēda pos. Et ideo dico animo vtendi quis illū animū hn̄t fructuarius colonus et inquilinus qui licet ꝓ pꝛie n̄ possideāt per lec.et no.in.l.i.et in dicta.l.naturaliter.ff. de acq.pos.et in.§.possidere insti.de interdic. vere tn̄ seu naturaliter possidēt ꝓut possessio ex lata vi et significatione vocabuli cōpꝛehēdit pedaneā et corpoꝛalē possessionē seu tenutaꝫ dicta.l.i.in pꝛin. verū tn̄ est ꝙ illa talis naturalis possessio seu tenuta opaf suos effect⁹ pꝛincipales fauoꝛe hn̄tis ciuileꝫ vti pr̄is dn̄i locatoꝛis cōm̄ uetis et similiū. Et fili⁹ seruus colon⁹ iquilinus fructuari⁹ et similes sunt instrumēta naturalia qb⁹ possessio ciuilis exercetur in naturali per regulā qua cauef ꝙ is possidet cui⁹ nomē possidef de qua in.l.ꝙ meo in pꝛin.ff. ꝺ acquiren. possessione. Et quod habentibus naturalē seu tenutam cōpetant interdicta possessoꝛia seu remedia dictarum legum regiarum. Et pꝛimo de colono pꝛobaf ex lec.et no.in.l.i. §.deijcitur et i.l.colon⁹.versi.igr̄.ff.de vi.et vi armata ⁊ in.l. non solū.§.cū hec.ff.de vsucapio.in̄de vt in glo.dicti.§.super verbo recipienda.vꝫ nullā possessionē pꝛeiuditialē hn̄ti vtuē vel nullā.l.ciuilē vt vult glo.in eodeꝫ.§.neqꝫ i verbo possideant. Et ꝙ colonus habeat naturalem clare tenet glo.in.l.si id quod.§.i.super verbo intelligim⁹.ff.de acquiren. pos.facit.l. quanꝙ.ff. quod vi aut clā. De inquilino pꝛobatur ex lectis ⁊ no.in.l.edem et.l.emptoꝛū.C.loca.et.l.si vt certo.§.si duob⁹. ff.como.cū vtrobibꝫ notatis. De vsufructuario ex lectis ⁊ no .l.iij.ff.de vsufruc.l.i pꝛuinciali.§.fi.ff.de ope.no.nū.l.prima ⁊ fi.ff.vti.possi.ex.§.eque insti.de actio. De emphiteota ⁊ vassallo pꝛobaf ex not.i dicta.l.si vt certo.§.si duobus et in.l.iij.§. econtrario.ff.de acqui.pos.⁊ in.l.si finita.§.si de vectigalib⁹ ff.de dam.infec.⁊ in.le.cum sponsus.§.in vectigalibus.ff.de

publica.et i.l.f. ꝛ q̄ſi ꝑ totū.ff.ſi ager vectiga.vel ēphi.pe. De p̄cario poſſidēte ꝓbat ex notatis ex.l.in reb⁹. §.i.ꝛ i.l.et hꝫ.§. cū q̄.et in.l.qui p̄cario.ff.de p̄cario cū ſi͛lib⁹ Q̄ŏ aūt dixi dari eis remedia poſſeſſoria interdictoꝝ ſeu dictaꝝ legū regiaꝝ intelligo ad tp̄s colonat⁹ inquilinat⁹ vſuſfruct⁹ aut p̄cariat⁹ dicta.l.in reb⁹. §.fi.cū.l.ſe.ff.de p̄ca. Empbiteota v̄o aut vaſſal⁹ h̄ñt ꝑpetuo ꝛ ſimilit̄ ſupficiarius per lec. ꝛ nota.in.l.i.§. ꝓponitur et. §.fi.ff.de ſuperficiebus pro quo faciunt lec.et not. in.l.litibus.C.de agri.et cenſi.li.xi.ꝛ eſt glo.in.l.iij.C.vbi in rem actio. ꝛ licet hij proprie nō poſſideant vere tñ poſſideant et ideo dant̄ eis interdicta poſſeſſoria. Sed pone aliq̄s emit a nō dño quē tñ dñm eſſe credebat et poſſedit ſed p̄ſcriptio nō ē cōpleta an ei cōpetet interdictū dic ſic qꝛ vere ſeu naturaliter poſſidet ꝛ quēadmodū vero dño turbato cōpetūt directa interdicta ita etiā quaſi dño cōpetunt vtilia quoꝝ idē ē effect⁹ ſaltē tuende poſſeſſionis. Et ideo añ cōpletā p̄ſcriptionē cōpetūt vtilia.l.ſi ego. §.i.ff. de pub i.l.quotiēs.ff.ſi ſer vendi. ꝛ in dicto. §.ꝓponitur. Poſt v̄o cōpletā cōpetunt directa quia fictuꝫ dñiuꝫ tranſiuit in verū ꝑ lec.et no.in.l.ij. ꝛ.l.ſi ēptoꝛ.ff.ꝓ emptore.et.l.nō eſt mirꝫ.ff.de pig.actio. ꝛ iſte caſus ſepe contingit Propriā vero tm̄ ſeu ciuilis tm̄ pōt ſic diffiniri. Eſt ciuilis inſiſteñ.rei naturaliter ꝑmiſſe poſſideri alteri⁹ miſterio facta ꝛ dictum eſt alteri⁹ miſterio qꝛ alteri⁹ miſterio exercet̄.l.i.in prin. ꝛ ibi glo.ſuꝑ verbo naturaliter ꝛ. §.ꝑ ſeruū ea.l.naturaliter ꝛ in l.iij. §.ecōtrario. ꝛ. §.nerati⁹.ff.de acqui.poſ. ꝛ in. l.acquiritur. §.nō ſoluꝫ.ff.de vſucapio. Et dant̄ ciuiliter poſſidenti interdicta ſeu remedia dictaꝝ legum regiaꝝ per lec. ꝛ nota.in. l.clam poſſidere. §.penul. ꝛ. §.q̄.ad nundinas et ibi glo.ff.de acq̄.poſ et intelligeret̄ turbat⁹ poſſidens ciuilit̄ cum is cui⁹ miniſterio ſuā poſſeſionē exercebat deijcit̄ a poſſeſſione ꝑ lec.et not.in.l. prima. §.non aūt cum ſequen.ff.de vi et vi.arma. Et iō q̄ꝺ diu poſſidens naturaliter tantum non eſt expulſus non competit interdictum ciuiliter poſſidenti dicta.l.prima. §.ſi quis.ff.de vi et vi armata.verumtamen poſſet etiam habens ciuilē turbari extra perſonam habentium naturaleꝫ puta quia aliquis tercius vult vſurpare iura feudalia vel ēphitheocaria que domini habent in vaſſallos vel emphitheotas; Nam tunc h̄ñs

ciuilem pōt intētare interdictū lȝ non sit deiect⁹ vassall⁹ vel empbitbeota a re feudali vel empbitbeotbecaria ꝑ lec. ⁊ no. in.l.ij.C.vbi in rē actio et in.l.cuiuscūqȝ.ff.de vsufruc. ⁊ ꝑ lec. ⁊ no.in dicto.§.eque insti.de actio vnū tm̄ no.ꝙ si bn̄t ciuilē succūbat in interdicto ꝑ boc nō p̄iudicat babēti naturalē nec ecōtra per lec.et no.in.l.pomponius.§.si is.qui.ff.de acquirē pos.et sup rubrica.ff.de rei ven.vera et ꝓpria seu ciuilis ⁊ na tural possessorio pōt sic diffiniri. Est iuridica isistancia rei nō probibite sȝ ꝑmisse possideri ꝑ se vel suo mādato facta bec dif finitio oīa mēbra cōprebēdit siue quis per seipm̄ siue per filiū seruū ꝓcuratorē tutorē curatorē creditorez depositarium aut quēcūqȝ familiarē possideat. Et cōprebendit effect⁹ taȝ natu rales ꝙ ciuiles qꝛ simul cōcurrūt. Quiquidē effect⁹ ꝓbantur ex multis legibus.Nā primo parit vsucapionē seu p̄scriptio nē vt toto ti.ff. de vsucap.et in.l.iij.§.econtrario.ff. de aquir. pos.⁊ in.l.male agit.C.de prescrip.xxx.vel.xl.an.⁊ in.l.cōpe rit eo.titu.et in.l.si finita.§.si de vectigalib⁹.ff.dam.infec. cuȝ multis similibus p̄allegatis et in bac specie nullū cadit dubi um quin cōpetāt interdicta et dictaꝝ legū regiarum remedia ⁊c.⁊ pro primis membris bec sufficiant Et venio ad alia.Et primo ad nō veram seu p̄cariā sic pōt diffiniri.Est ab inicio p̄ missa insistencia rei ꝓpter sequentem voluntatis concedātis mutationē aut temporis effluctionē ꝓbibita in qua quidem diffinitione due sūt notāde spēs precarij.vna que fit sine pre sumptione tēpoꝝ.alia que fit cū p̄sumptione Et ꝓ prima cō petit interdictū p̄cario possidenti contra oēs excepto cōcedē te qꝛ turbādo reuocat p̄cariū per quā reuocationez desinit ro gatoꝛ p̄carij possidere.ff.de p̄ca.Et ipō desinēte possidere nō pōt intētare interdictū retinēde sȝ neqȝ recupāde cū nō babe at ius in re nec ad rē.Sȝ cōtra alios tertios bȝ interdicta seu remedia dictarū legū regiarū vtilia vt supra dictū ē i vera seu naturali tātū ⁊ ē boc satis expressuȝ in.l.i.§.fi.ff.vti.pos.⁊ ibi glo.pro secūda vero specie.s.quādo ē cōcessuȝ ad tēpus vt in l.in reb⁹.§.fi.cū.l.sequeñ.in fine.ff.de precario competit inter dictum roganti ꝑ illo tempore tā contra extraneos ꝙ ēt con tra concedēte qꝛ nō bȝ fraudari tp̄e concesso ex quo cōcedēs se necessitauit tp̄e ꝑ dicta iura facit.qđ volūt glo.et doc.in di

cto. §.fi. Nunc de impropria dicendū ē. ⁊ dic ꝙ impropria tm̄ est idem ꝙ clandestina et pōt sic diffiniri Est in ciuius insistentia rei aīo appropriandi facta pro ista nullū datur regulariter interdictū vel cōpetit dictarū legū regiaꝝ remediū. ff. qd vi aut clam. quasi per totū. ff. vti. possi. l. in prin. et in fine glo. C. de seruis fugi. Et dixi regulariter qꝛ pōt viciū clancule possessiōis purgari si habēs cuꝰ lē negligit repetere naturalē quā scit occupatā per clandestinū possessorem Qꝛ tunc vr̄ possessionem illaz habere ꝓ derelicta. l. si id quod. §. qd aūt. ff. d acqui. pos. Et sufficiet si per annum integruz a tempore sciētie occupationis neglexerit qꝛ interdicta in quorū locū leges regie ꝑdicte subrogātur sunt annalia per lec. et notata in. l. i. §. fi. ff. d interdic. Et tempus dꝫ arbitrari iuxta materiam subiectaꝫ ar. eorū que vult glo. in. l. fructum. §. i. ff. de vsu capio. Et dixi tempore scientie qꝛ ignoranti nō preiudicat. l. quamuis saltꝰ. ff. de acqui. pos. Similiter nec scienti. dū tm̄ intra annuz intētet remedia possessoria. Ultimo restat de non vera et impropria hoc est violenta dicendū que sic pōt diffiniri. Est iniusta insistentia animo vsurpandi facta Et pro ista nullum datur interdictum aut legum predictarum regiarum remedium. quia violētus nō possidet. l. fi. in prin. ff. quod vi aut clam qd maxime dicitur in ꝑiudiciū violēti quinymo violētatus etiam si sine quouis titulo per prius possedisset in odiuz violentie ante oīa venit restituēdus. l. incerti iuris. C. de interdic. l. si quis cōductōis. C. loca. l. momētanee. C. vnde vi. C. si ꝑ vim vl' alio mo io. l. i. c. i litteris de resti. spoli. cū multis sīm lībꝰ nec refert ꝙ violētas potior sit in fi. ꝑ lec. in. l. i. §. i. ff. qd vi aut clam posse tamen purgari viciū si violētās alienaret in bone fidei emptorē qui ꝑ annuz possideret ꝑ lec. et no. in. l. semp. §. h aūt. ff. qd vi aut clam et in. c. v. qꝛ extra de iudicijs ⁊ ibi doc. Generaliter no. ꝙ in oī possessione turbata datur remedium dictarum legū regiaꝝ exceptis casibꝰ fallētiaꝝ ꝑannotatis i singlis mēbris. Sciēdū igr̄ ꝙ i querimonia nouitatis ⁊ ēt i querela dissaysine ꝓcedit ꝑ duo capita. s. ꝑ primū et secūdū. et secūdoꝝ capitū vtriusq; legis idē ē effectꝰ. s. ꝙ ꝑs potior i pleno possessorio manutenet ⁊ manꝰ regia ac oē aliud īpedimētū i rebꝰ cōtētiosis per execuōēz primi capitis apposuū tollit ⁊ amouet

et ps in dicto capite secūdo succūbēs in oib⁹ expensis tā pri⸗mi ꝙ secūdi capitū cōdemnatur Quo vero ad prima capita ꝯparu legū ē differētia q: ex primo capite querimonie nouitatis fit equestratio rei pretiose sub manu regia et neuter contēdentium ē possessor donec p iudicē oppositionis adiudicetur alteri ꝑtiū gaudētia seu recedentia Sz in querela noue dissaysine remanet possessor in possessione sub manu tm̄ regia. Pre⸗supponam⁹ ergo nūc vnā ipetratione in casu querimonie nouitatis ⁊ aliā in casu querele dissaysine. Et inde transibimus ad formā practicādi. Forma igit̄ literaꝝ querimonie nouitatis talis est. Ludouicus dei gratia francoꝝ rex ⁊c. Forma vero literarum querele noue dissaysine est talis.
Antonius de lauro miles consiliarius. ⁊c. Que forme in tanto vsu habent̄ ꝙ non est opus inserere:
Optētis igr̄ lr̄is querimonie nouitatis impetrans facit illas primo registrari penes registrū ordinariū curie regie apd̄ quā fienda erit executio et obtinet lr̄as annexe seu depareatis p q̄s mādat̄ primo seruiēti regio sup hoc req̄rādo q̄tinus oīa vniuersa et singula ī dictis lr̄is querimonie ꝯtenta exeq̄tur et hoc scd̄o Tertio ps ipetrās ꝑsētat dictas lr̄as cū annexa vni seruienti ⁊ si p̄t hōi lr̄ato q̄ sciat facere ꝓcessū suū manu sua ꝓpria. Si vero nō reperiat talē habeat aliū cū adiūctione notarij publici qui suppleat deffectū executoris. Quarto faciat citari ptez ipetratā ⁊ illā si possibile sit apprehendat personalit̄ alioquin in domicilio vt supra diximus in tractatu citatōis comparituā super loco contentioso die et hora oportunis et caueat ꝙ terminus nō sit art⁹ sz cōpetēs et talis infra quem possit citatus verisimiliter instructu⁹ comparere q: alias citacio nō artaret citatū cum esset indiscreta per ea que supra diximus ī materia citationis. Quito euēto termino excutor se exhibet sup loco cōtētioso ibiqꝫ ꝑparata aliq̄ honesta sede ꝓpt honorē regis sedet et ps ipetrās d̄ nouo quatin⁹ op⁹ ē cū modica ꝑfatione alloq̄tur dictū ꝯmissariū dicēs dn̄e cōmissarie de mādato vr̄o et ad instātiā; talis vl̄ ta' ipetrātis fuit adiornat⁹ tal' vl̄ tal' ipetratus ad hos diē locū et horaz cōparituris visurus per vos ꝓcedi ad itermnarōēz et totalē executionē vr̄e comissionis. Quare petit an̄ ꝙ adulterioꝛa ꝓcedat̄ sūmariuz

aprisiaȝ siue īformatōeȝ ꝑ vos fieri cū testib⁹ ibidē p̄ntib⁹ si iste sit
loc⁹ ad quē ꝑs cōparitura fuit citata ⁊ si dies ⁊ hora qb⁹ com
ꝑere tenebaꝛ sint euēte. Et tūc cōmissari⁹ facit sūmaria inq̄si
tionē quā aprisiā dicim⁹ cū testib⁹ ibidē p̄ntib⁹ ī loco die ⁊ ho
ra p̄dictis q̄ si ita esse repit facit fieri audientiā de patre in cu
ius p̄ntia vel cōtumacia que accusaꝛ ꝑ impetrantē impetrās
narrat substācialiꝛ cōtenta in suis lr̄is ⁊ cōcludit vt in eis scȝ
se manuteneri ⁊ parti īpetrate inhiberi ne turbet. Et si ꝑs īpe
trata nō cōpeat executoꝛ manutenet īpetrantē ⁊ inhibȝ inhi
beri q̄ꝫ mādat ⁊ iubet pti īpetrate ne de cetero īpetrantē turbet
inq̄etet seu molestet ⁊ ī possessionib⁹ ⁊ saysinis in quib⁹ eun
dē impetrantē fuisse et esse repit ⁊ in signum p̄missoꝝ affigi ar
ma regia floꝛib⁹ lilij depicta in aliq̄ pte eminēti rei cōtenciose
et hoc de quito. Sexto his gestis executoꝛ gesta pti impetrate
intimat ⁊ inhibet vt supra. Et tūc īpetrat⁹ r̄ndet ꝙ sibi videꝛ.
Et de oib⁹ his executoꝛ facit mentioneȝ ī suo ꝑcessu. Aduertā
dū tn̄ est ꝙ aliquotiēs aliq̄ impetrati dū tales eis fiūt intima
tiones se opponunt. Sed executoꝛ qui iam functus est officio
suo eos nō recipit prouidetur tn̄ de remedio opponēti ꝑ iudi
cem oppositōis scȝ ꝑ eū cui oppositio dicte q̄rimonie nouita
tis dirigebaꝛ quiq̄dē iudex ꝓcedit lr̄as impetrato ꝑ quas cita
tur impetrans portaturus litteras ⁊ explecta vsurus impetra
tum ad oppositionem admitti. Et tūc impetrans illas ⁊ illa
portat q̄bus portatis iudex admittit impetratū ad oppositio
nem et facit qd̄ fecisset executoꝛ si citatus coram eo comparu
isset Notandum tn̄ ꝙ añ q̄ȝ executoꝛ vel iudex admittāt op
positionem īpetratus teneꝛ restituere ablata realiter vel figu
ratiue sup̄ quo est attendēd⁹ tenoꝛ lr̄arum querimonie Nam si
mandaꝛ fieri restitutionem seu restabilimentū realiter opoꝛȝ
ꝙ etiam fiat realiter vt forma mandati obseruetur. c. cum dile
cta de rescriptis. Si vero mandatur fieri restabilimentuȝ sine
illa adiectione realiter tūc stilus habet ꝙ recipitur figuratiuū
cū promissione de faciendo reale arbitrio iudicis curie cui op
positio dirigiꝛ. Et hoc vltimū procedit ex eo ꝙ verba illa per
que mandatur fieri restabilimentum sine adiectione dictiōis
restringentis significatum sunt amonologa ad reale vel figu
ratiuum restabilimentū. Et quia possunt verificari in figurati

uo executores illā ptez tanq̄ benigniorez sequunť qđ videtur
etiā colonū iuri vi in sili dicem⁹ ircautione p̄standa q: aut adi
citur v̄bū coartans puta ydonea vľ legitima vľ nō. Nā primo
casu nō sufficit nuda vľ iuratoria Sc̄do sic p̄ ea que legū. et
no. in. l. sanxim⁹. C. de verbo. sig. ⁊ in. c. ij. de viuris li. vi. et in
auc. gñali. C. de epi. ⁊ cleri. ⁊ in. l. vnica. C. đ assertione tollen
facto igitur restabimento altero de p̄dictis modis reponiť res
contentiosa ad magnū regiā et deputātur sequestri seu tercia=
rij qui sub eadem manu regia dictam rem contēciosam ad sal
uum ius babentis lite pendente ⁊ donec aliud ordinetur gu=
bernāt regūt ⁊ administrant et de reddēdo cōputū ⁊ reliqua
qn̄ et quib⁹ pertinuerit in forma se vbligant Et bis gestis re=
cipitur ipetrās ad oppositionē ⁊ assignať sibi termin⁹ ad illā
p̄sequendam in curia iudicis oppositionis. ⁊ hic ordo recte ⁊
iuridice seruať in odiū violētorū q̄ nō d̄nt audiri nisi pri⁹ pur
gat violētia ar. lec. ⁊ nota. in. l. si p̄ impressionē. C. qđ met⁹ cau.
et in. c. in litteris ⁊. c. sepe. de resti. spoli. ⁊ in. c. reintegrāda. iij.
q. i. Et bona rō est q: iura voluerūt ⁊ volunt p̄uidere spolia=
tis ⁊ violētatis oi via ciuili vel criminali agendo vel excipi=
endo vt in. c. cum dilect⁹. ⁊. c. sup̄ spoliatiōe de or. cog. ⁊. l. i. §.
i. neq̄ aūt ⁊. §. illud. ff. de vi ⁊ vi armata que violētia cōmitti
tur altero. iiij. modoꝝ scʒ expellēdo ꝯpellēdo inq̄etando ⁊ au
ferendo. vt nota. glo. in. l. extat. ff. qđ met⁹ cā. Et de prima spe
cie scʒ expulsiua loq̄tur totus titul⁹. ff. de vi ⁊ vi armata et. C.
vn̄ vi. ⁊ de resti. spoli. in antiq̄s. De sc̄da vero specie scʒ de cō=
pulsiua loq̄tur tot⁹ titul⁹. ff. ⁊. C. quod metus causa. De tertia
scʒ inq̄etatia seu turbatiua loquiť tot⁹ titulus. ff. ⁊. C. vti possi
deris. De quarta vero ⁊ vltima scʒ oblatiua loq̄tur totus titu
lus. ff. de vi bonoꝝ raptorū. Et licet aduersus dictas violen=
tias ⁊ sp̄ēs violentiaꝝ diuersis remedijs actionib⁹ ⁊ interdi
ctis succurrať hodie tn̄ apud nos p̄ alterum remedioꝝ dictaꝝ
legum regiaꝝ quas regia statuta appellam⁹ nobis et clientu
lis nostris p̄spicim⁹ p̄ conditionē ex dictis statutis ⁊ legibus
p̄ut facere possum⁹ ar. lec. ⁊ nota. in. l. i. ff. ⁊. C. de conditiōe ex
lege ⁊ exequimur illas ad instar īterdictoꝝ siue sit turbata pos
sessio rei imobilis. ff. ⁊. C. vti possideris. siue rei imobilis vt ff
vtrobi. l. i. siue etiā sit turbatio iuriū secundū glo. ⁊ docto. i. l

ff. L. vti possidetis. facit ad idē. l. sicut. §. aristo. ⁊ l. ij. in fine et l. si forte. §. sciendū. ff. si seruit⁹ vendi. ⁊ not. p glo. magnā in fi. in. c. lȝ de pba. His vero sic gestis ⁊ euenta die oppositōis litigat causus p ptes qd appellat facti ⁊ vbalis ppositio. Aliquotiens vero ptes couenīūt q omittat illa verbal' propositio. q̄ om ssa de cōsensu ptiū assignat ptib⁹ ad ponendū ⁊ articulandū sup possessorio ad fines obtinendi recredēciā in quib⁹ hnt deducere recensiores possessiones ⁊ p magis vltima tpa et expleta ⁊ signant ab āno ⁊ die citra ex eo q iterdicta sūt annalia ⁊ pnt ptes ad oēs fines possessorios si velint articulare cū pstatione q prio fiat eis ius sup recredēcia obtinenda ⁊ vtroq mō subdicit articulendō. Et prio qn simplr articulat ad fines obtinēti recredentiā articulat sic Adeo ⁊c. sic potes pn cipiare vl' alijs sequentib⁹ mōis vt vobis ⁊c. vel sic Ad fines et effect⁹ p vos magnificiū ⁊ potentē viꝛ dñni senescallū belicardri ⁊ nemāsi cōmissariū in hac pte auctoritate regia dputatū stat⁹ cause ⁊ rei ptenciose de q̄ iubdicet recredētia tali vl' talib⁹ ipetranti seu ipetrātib⁹ p vos ⁊ iudiciū curie vestre saltē lite pendēte pambule ⁊ añ oīa adiudicetur ⁊ al's circa hec et alia ius ⁊ iusticia sibi fiat ⁊ admistret ad hos si q̄dez fines dicit ponit asserit ⁊ quatin⁹ opus erit citra tñ on⁹ cuiuslibȝ su pfiue ⁊ nō necessarie pbatōis iustificare itendit dict⁹ impetrās seu ei⁹ procurator pro eo sequētia. Protestatur itñ i primis q ꝑ aliqua que dicat faciat proponat vl' cōfiteat dici fieri proponi seu confiteri faciat nō itendit parti impetrate iniuriari nec quicq̄ de ei⁹ intentione confiteri et minus iuri ipsius ponentis in aliquo preiudicari vel derogari In primis igitur dicit ponit et asserit q ipe impetrās certis iustis ⁊ legitimis titulis loco et tpibus declarendis et tam medio sui q suoꝝ pdecessoꝛuȝ a quib⁹ ius titulū seu causam habuit ⁊ hȝ fuitest ac esse debet in veris viu possessione facultate ⁊ saysina seu quasi habendi tenēdi ⁊ possidēdi castrū sancti cosme cū toto eius territorio et omnimoda iurisdictiōe diocesis nem. ⁊ in valle nigra eiusdez dioc. Itez i poss. ⁊ saysina seu q̄si fructus prouent⁹ reddit⁹ ⁊ emolumēta illi⁹ exigēdi ⁊ recupandi ex acta ⁊ recupata in suos vius cōuertēdi ⁊ al's de eidez prout q̄libet ver⁹ dñs ⁊ iust⁹ possessor facere pōt et dȝ disponendi. Itez in possessione ⁊ saysina seu quasi i dictis castro territorio ⁊ iurisdictione officiari

os vti baiulū iudecem procuratorē notariū seruiētes et alios officiarios necessarios ꝑ administratōe iusticie ⁊ exercēda iurisditionis istruēdi istitutosq3 hn̄di et tenēdi. Jtez i possessiōe ⁊ saysina seu q̄si oimodaz iurisdictōem in causis tam ciuilib⁹ q̄ʒ crimialib⁹ medio ⁊ ministerio dictoꝝ suoꝝ officiarioꝝ exercēdi administrandi exercen seu administrari faciendi. Jtez q̄ de dictis vsicus possessionib⁹ facultatib⁹ ⁊ saisinis seu q̄si in eis ꝑdictis vsus ⁊ gausus fuit ab vno duob⁹ tribus decez vigiti trigita.xl.ita ⁊ cētū ānis citra ⁊ vltra ac ꝑ vlria ⁊ nouissima tp̄a seu explecta palā publice pacifice ⁊ quiete sciente vidente paciēte ⁊ nō ꝯtradicēte dicto ipetrato et alijs cūctis hoc scire et videre volētib⁹. Jtē q̄ ex his nō licuit tali ipedimento. ⁊c. ip̄z ipetrantē in dictis suis vsib⁹ possessionib⁹ facultatib⁹ ⁊ saisinis seu quasi turbare inquietare vel molestare ⁊c. Jtem q̄ his nō obstātib⁹ dict⁹ impetrat⁹ ip̄m ipetrantē ab anno ⁊ die citra turbauit inq̄etauit seu molestauit seu turbari ꝑ suos seruitores et mādatarios fecit et ꝓcurauit se pro dn̄o dicti castri gerēdo act⁹ iurisditionales suo noie exercēdo seu exerceri faciendo fruct⁹ ꝓuent⁹ et emolumēta exigendo recipiendo seu exigi et recipi faciendo ip̄mq3 ipetrantez expellere seu expelli facere itendo et alias plures turbas inq̄etatōes nouitates et molestatōes inferēdo seu inferri faciēdo de quib⁹ ꝑ ꝓcessuz liq̄bit Jtem q̄ ex his dictus impetrans merito querulus supplicauit se doluit et planxit et litteras vr̄e commissionis impetrauit atq3 obtinuit et q̄ per consequens stat⁹ cause seu rei contēciose recredentia venit et est eidē ipetranti ꝑ vos adiudicand⁹ et adiudicāda. Jtem q̄ p̄missa sūt vera3 notoria et maifesta ꝺ eisdē ē vox ⁊ fama publica i loco p̄dicto ⁊ oib⁹ circūuicinis i ter noticiā habentis Concludit igr̄ vt in p̄nti intēdit et petit q̄ tn̄⁹ in facto p̄missa ꝯsistūt et ꝓbatiōe egent se ad probanduz admitti. quatin⁹ vo i iure ius ⁊ iusticia3 s̄ sibi fieri et admistrari vr̄m begninū officiuz hūiliter iplorando. Dans p̄missa saluo iure lati⁹ deducēdi ponendi ⁊ articulādi emēdandi corrigēdi et i meli⁹ et reformādi Et h̄ modus articulādi ꝓcedit cū articulaſ in primo capite non ad oēs fines possessorios scʒ deducendo semiplenū possessoriū ꝑ recredentia obtinenda. dico semiplenū illud in quo q̄rit̄ de nuda possessiōe nil cōsiderato ꝺ

titulo sed put possessio nuda plus h3 facti iuris vt i.l.i.§.i. verii.l3 pupillus.⁊.§.si vir.ff.de acqui.pos.et in.c.cū nr̄is de concei.preben. Plenū vero possessoriū ē in quo adducit titu lus vt i scđis capitibus dictarū legū put diffinitio possessio nis quā ponūt doc.in dicta.l.i.sonat v3 ē ius quoddā insistē di rei nō prohibite possideri. Na3 verbum ius ponit vt sonet i titulū ⁊ nō i violētiā illa reatis possessio qz vera possessio h3 in se ius p.l.i.p egre.i prin.⁊.l.cū heredes.ff.de acqui.pos.⁊.l. nemo.C.e.ti.et in.l.non io.C.de libera.cā et per lecta et nota ta in dicto.c.cū nr̄is verūtamē ē et si ipetrans obtineat in pleno possessorio seu scđis capitib⁹ ipārū legū p hoc tn̄ nō p cluditur via petitoria ipetrato in possessorio succūbēti qz pote rit cōtra resaisitū resaisimēto nō obstēte itētare petitorium ex eo petitorium et possessorium nihil habent commune nec vnum p̄it exceptionem rei iudicate in alio per lecta ⁊ notata in.l.naturaliter.§.nihil cōe.ff.de acqui.possessione ⁊ i.c.pasto ralis et ibi.glo.et doc.de cau.pos.et ppie ⁊ in.ca.significaue rūt extra de testi.l3 sit fienda differētia inter possessoriū adipi scende vel retinēde possessionis vt notatur in dictis iuribus.

Et vt aliquid ex practica attigam⁹ videlicet qn̄ sentencia la ta super possessorio noceat petitorio vel ecōtra. Possumus sic distinguere faciendo tria mēbra. Qr aut loquimur de possesso rio recuperāde aut de possessorio retinende aut de possessorio adipiscende possessiōis. Primo casu sententia sup petitorio lata non impedit agere possessorio recuperande possessionis pro fructibus perceptis vel qui percipi potuerūt a tpe deiecti onis p.c.grauis đ resti.spo.quos n̄ ꝯnter p rei vēditionē nisi a tpe litis contestate.l.certū.C.de rei vendi. Itē pficit sibi ad consequēdum mobilia etiam aliena que erant in re inuasa.l. i.§.si fundus.ff.de vi et vi ar. Scđo vero casu quādo agitur interdicto retinēde dicim⁹ agenti possessorio hoc interdicto regulariter nō obstat snīa lata in petitorio si de ei⁹ iusta posses sione constet vt sentire videtur glo.in.l.si de eo.§.fi.ff.de acq pos. Si vero nō cōstet đ ei⁹ pessessione pfecte puta qz ei⁹ pbati ones sup possorio elidūtur p pitarē ꝯtrariū possessionū. certe tunc sentencia lata super petitorio pdesset ⁊ faceret succūbere sup possessorio illū cōtra quē eēt lata sentētia i petitorio p lec

et nota.ꝑ docto.in.l.i.C.vti possidetis ⁊ in dicto.§.nihil cōe
Naz vtroq̄ equaliter ꝓbante possessionē equalit̄ proficit pro
batio in possessorio. Sz si possessio vni⁹ ꝑ titulū iuuat̄ ille ob
tinebit ⁊ hinc inoleuit illa apd̄ nos practica ꝙ articulātes in
possessorio admiculant̄ illud ꝑ deductionē et iustificationem
petitorij ꝑcedente tn̄ ꝓtestatione ꝙ nō intēdūt deducere pe
titoriuz nisi ad cōfortationē possessorij ⁊ hoc ad cautelā ne si
succūberent in possessorio cū quo simul petitoriū deduxissent
pareret eis in petitorio exceptiōez rei iudicate que practica sūs
pta est ex theorica docto.in.c.cū dilect⁹ de ordi.cog.nec dicūs
tur impertinētes tales articuli. qꝛ iudex admittere dꝫ oēs pro
bationes faciētes ꝓ fundāda intētione ptis siue plene siue se
miplene ꝑ lec.⁊ nota.in.l.ad ꝓbationē.C.de ꝓbatio. In ter
cio vero casu scꝫ qn̄ agit̄ interdicto adipiscende tunc si ꝓ impe
trato lata fuerit prius snīa in petitorio.distinguenduz esset qꝛ
aut ille talis impetrat⁹ fuerat victus in petitorio.qꝛ nō potue
rat docere de iure suo et sic ꝑ exclusiones.Et tūc scdm vnū in
tellectū doc.in dicto.§.nihil cōe talis exceptio ꝓprietatis nō
īpedit interdictū nec executionē q̄rimonie ꝑdicte. Sz si impes
trat⁹ succubuisset in petitorio postq̄ꝫ plene de iurib⁹ suis edocu
isset puta qꝛ ꝑ͛s aduersa de potētiorib⁹ et meliorib⁹ iuribus et
titul͛ edocuisset tunc exceptio dnij in promptu ꝓbata impedit
executionē legis regie q̄rimonie nouitatis seu statuti q̄rele ꝑ
lec.et nota.in.l.si de vi.ff.de iudi.⁊ in.c.cū dilect⁹ de cau.pos.
et ꝓprie et in.c.lr̄as de rest.spo.qꝛ iustior est proprietatis causa
q̄ꝫ possessionis.l.bona fides.ff.depositi.Et ideo apud nos vt
ꝑdixi aduocati ⁊ practici ꝑmissa ꝓtestatione ꝙ non intēdūt
petitoriū deducere nisi ad cōfortationez possessorij deducunt
petitoriū maxime in scd̄o capite dictaꝝ legū q̄rimonie nouita
tis et querele de nouis desaysinis qꝛ sufficit iudici vn̄cūq̄ꝫ ve
ritas eluscat et animi sui motū ex plurib⁹ probationib⁹ ⁊ indi
cijs informare dꝫ vt in.c.iudicantez.xxx.q.v.Cū vero articu
lat̄ in primo capite dicte querimonie nouitatis vt ī pleno pos
sessorio oms articuli predicti possessorij deducūtur Sed aliqui
petitorium cōcernētes ꝑponūtur aut simul cum illis deducū
tur secundum ꝙ congruentius allocātur.quorū quidez articu
loruz forma talis est.Ut vobis vel sic.Adeo ꝙ vobis.vel sic

Ad fines ⁊ effect⁹ ꝙ vobis magnifico ⁊ potēti viro dn̄o sen-
scallo bellicadri. ⁊ nem̄. ꝯmissario ī hac pte specialr deputato
seu vr̄o locūtenēn. ⁊ vr̄e venerabili p̄sidiali curie constet ⁊ le-
gitime appeat de bonis iure ⁊ iusticia rectaq̄ȝ intētione talis
⁊c. Ꝛrap vr̄e cōmissionis ipetrātis ⁊ de nō iure ī iusticia ma-
laq̄ȝ et puersa oppositōe exceptiōe seu defensiōe talis ⁊c. ipe-
trati deq3 possessionib⁹ vsib⁹ facultatib⁹ ⁊ saysinis seu q̄si ipi⁹
īpedimētis turbis nouitatib⁹ et ipedimētis p ipetratū illatis
ī lr̄is vestre p̄fate cōmissiōis late de scriptis ⁊ mēsionatis ⁊ i
feri⁹ lati⁹ exprimēdis ⁊ declarādis. Et vt p vos vr̄amq3 diffi-
nitiuā sniam dict⁹ ipetrās in suis iam dictis vsib⁹ iurib⁹ posses-
sionib⁹ facultatib⁹ ⁊ saysinis seu q̄si manuteneat ⁊ cōseruetur
et man⁹ regia ac oē aliud īpedimētū ī dictis castro territorio
iurisdictōe ⁊ alijs reb⁹ cōtēciosis appositū tollat et amoueat
dict⁹ vo ⁊c. ipetrat⁹ tāq̄ȝ temere opponēs ī oib⁹ expēsis factis
et fiēdis. De q̄b⁹ dictus ipetrās ꝯtra eūdē ipetratū p expssū p-
testat cōdēnetur cōdēnatusq3 et cogat cōpellatur. Et ī eū ca-
suȝ ī quē cā p̄n̄s tractu haberet stat⁹ cause et rei cōtēciose recre-
dentia saltē lite pēdente an̄ oia p̄ambule eideȝ ipetrenti adiu-
dicētur et alias ius et iusticia eideȝ ipetranti fiat et admistre-
tur. ad hos si q̄ dē fines et alios quoscūq3 sibi meliores et vtili-
ores p̄ti vero aduerse dānosos et p̄iudicabiles dicit pōit asse-
rit et q̄tn⁹ opus erit citra onus cuiuslibȝ supflue et nō necessa-
rie pbatōis iustificare intēdit dict⁹ impetrās seu ei⁹ pcurator
p eo sequētia Protestat t̄n in primis. cape vt supra in p̄cedē-
tib⁹. Hiis igr̄ et alijs ꝓtestationib⁹ in talib⁹ fieri et pponi soli-
tis p factis p̄missis ⁊ ī qualȝ pte litis seu p̄ntis pcessus p re-
petitis habitis dicit pōit ⁊ asserit put supra ⁊c. ꝙ fuit in rerū
natura tici⁹ p̄i⁹ impetran̄. pr̄ ac dū viueret dn̄s et possessor ca-
stri territorij iurisdictionis et ptinēciarū sancti cosme in vale
nigra nemausensis dioce. Iteȝ ꝙ dict⁹ tici⁹ quandiu in huma-
nis egit fuit ab oibus de eo noticiam hn̄tibus ver⁹ dn̄s ⁊ pos-
sessor dictoꝝ castri territorij iurisdictionis et ptinenciaꝝ habi-
tus tent⁹ et reputat⁹. Item ꝙ dictus tici⁹ q̄diu vixit oēs act⁹
et possessorios taȝ p se q̄ per officiarios seruitores et mādata-
rios suos exercuit seu exerceri fecit causas ciuiles et crimiales
qualcunq3 audiendo examinando et terminādo fruct⁹ puens

tus em olumēta q̄cūqȝ exigendo ꝑcipiēdo ⁊ i vsus suos cō uertando exigi ꝑcipi et i vsus suos ꝯuerti faciēdo et al's de eis dem ꝛoponendo ꝓut q̄libet ver⁹ dñs et iustus possessoꝛ de re sua ꝓpa facere disponere pōt atqȝ dȝ palā publice pacifice ⁊ quiet scientib⁹ videntib⁹ paciētib⁹ ⁊ nō cōtradicētib⁹ q̄buscunqȝ hoc scire et videre volētib⁹. Jteȝ ꝙ dict⁹ ticius ip̄i⁹ impetrātis paꝶ ab hūanis decē anni lapsi fuit intestat⁹ relicto ipso ipetrante suo vnico filio decessit. Jteȝ ꝙ dict⁹ impetrans ꝑ herede vniuersali dicti quondaȝ tiꝗ̄ sui pris se gessit a tēpoꝛe mortis seu decess⁹ dicti quōdā sui pris citra et adhuc ꝺ p̄senti gerit. Jtem et ꝙ possessionē coꝛpalēȝ realē ⁊ actualem heredi tatis et bonoꝝ q̄ fuere dicti quonꝺ sui pris dicto eius p̄re de medio sublato adept⁹ fuit habuit tenuit ⁊ possedit vsqȝ in dies em turbaꝝ nouitatū et ipedimētoꝝ ab anno et die citra ꝑ dictū impetratū sibi illataꝝ et p̄stitarū de q̄bus subdicetur. Jtē ꝙ medijs titulis ⁊ iurib⁹ p̄dictis et taȝ i medio sui ꝙ̄ suoꝝ p̄decessoꝝ quoꝝ possessionib⁹ accedit et a quibus i us titulū seu cāȝ hȝ et habuit fuit ē ac eē dȝ in viris vsu iure facultaete possessione ⁊ saysina seu quasi habendi tenēdi ⁊ possidenti predictū castrum territoꝛiū ⁊ iurisdictionē cū ꝑtinencijs vniuersis Jtem in possessione ⁊ saysina. ⁊c. Cape vt supra in primis articulis ꝓximo p̄cedentib⁹ in quib⁹ deducit̄ possessoꝛiū et conclude vt in eis q: cōclusiones sunt eedē: eo ꝙ referunt̄ ad fines ꝓpositos ⁊ intētos in exoꝛdio articuloꝝ p̄missos. Datis igit̄ et redditis articulis ꝑ impetrātē dȝ vicissim ⁊ eodeȝ ꝯtextu impetratus dare suos si vult suꝑ simplici possessoꝛio ad fines res credentiā obtinēdi vt dictū est i impetrāte vl' suꝑ pleno possessoꝛio et cum cautela supra posita i articulis ipetrātis mutatis tñ mutādis in p̄facionib⁹ articuloꝝ vt loco ipetrātis ponatur ipetrat⁹ q̄ mutatōes faciles et grosse sunt q̄re alit̄ non insisto.

Quib⁹ quidē articulis hincide datis ⁊ redditis iudex admittit eos saluo iure impꝯtinentiū ⁊ nō admittendoꝝ iuxta theoricā gio. i. c. ij. de cōfe l. li. vi. ⁊ i cle. cōstitutōeȝ de elec. in cle. et ꝑtes faciūt earū inquestas seu ꝓbatōes suꝑ eoꝝ articulis Et dictas iquestas seu probationes clausas seu secretas curie reportant q̄d est octauum Reportatis ꝟo inquestis seu pro

bationib⁹ super iam dictis articulis factis recipiuntur p iudicem inqueste ad fines iudicādi sup recredentia possessorij nec fit hoc capite aliq̄ publicatio respectu partiū. Sȝ iudex secrete i suo consilio examinat pcessū et pbationes ⁊ adiudicat possessoriū idest recredētiā lite pendēte illi quē iuenit nouissimaȝ seu recētioreȝ nō clādestinā precariā violentā viciosaȝ aut impbā possessionē habuisse ⁊ habere. Et hec adiudicatio nō est nisi quedā puisio momētanea de qua loquitur titul⁹. L. si de momentanea posse. fuerit appella. et. L. qui legitimam personam in iudicijs ha. vel nō. l. fina. Nā sepe numero vidi accidere in practica q̄ ille qui obtinebat recredētiam in semipleno seu sūmario possessorio qd̄ nos primū caput dictaꝝ legū regiarū appellam⁹ subcūbebat in pleno possessorio hoc ē in secūdo capite dictaꝝ legū q: in secūdo capite maxime habet respect⁹ ad titulū lȝ etiā habeatur respectus ad possessoriū Et sic est ordo cōuersus in primo et secūdo capitis dictarū leguȝ. Naȝ in primo capite principaliter habetur respect⁹ ad possessionem ⁊ cōsequenter aliqualiter ad titulū coadiuuando et confortando possessoriū. Sȝ in secūdo capite econuerso principaliter habetur respect⁹ ad titulū seu pprietateȝ et cōsequenter ad possessioneȝ coadiuuando pprietateȝ. quia q̄tūcūqȝ bonū titulum q̄s haberet si nō hūisȝ aliqualeȝ possessioneȝ nō obtineret i secundo capite quia vtrūqȝ caput tractant de possessorio lȝ alio et alio respectu vt dictū est Sȝ anteq̄ iudex ad suaȝ procedat in secū do capite diffinitioneȝ multa hȝ cōsiderare de quib⁹ infra suo loco dicet. In primo vero capite quo ad adiudicationeȝ possessorij sufficit probasse recenteȝ possessioneȝ quia possessio antiqua quantūcūq̄ longeua nō sufficeret ad obtinendū in primo capite nec est necesse in ip̄o primo capite probare dn̄ȝ vel quasi rei contentiose nisi in causis bn̄ficialib⁹ per regulaȝ primam de regu. iu. li. vi. q̄m in bn̄ficialib⁹ hn̄s tituluȝ pfertur etiaȝ in possessorio nō habēti fallit si possessor possedisset pacifice per trienniū per le. ⁊ nota. in cle. vnica d̄ sequestra po. ⁊ fruc. ⁊ magis moderne in. c. quicūqȝ non violentus titu de pacifi. posses. in sacris basil. concilijs ⁊ pragma. sanctione vel nisi eo casu quo vtriqȝ tam ipetrans q̄ impetrat⁹ equalit docerent de possessione. Nam tūc vtile est docere de titulo ad

confortationem et colorationem possessorij. Naz ille qui ꝺ do
mino vel quasi simul cū possessorio melius ꝓbat vincit in pri
mo capite per doctrinā doctoꝝ in dicta.l.i.C.vti possidetis ꝛ
in dicto.c.licet de proba. Forma autem interlocutionis adiu
dicationis recredentie possessionis que fit per iudicem cōmu
niter est talis.

Visis cunctis hincinde ꝑ vtrāq3 ꝑtiū corā nobis deductis
ꝓductis ꝛ iustificatis statū cāe seu rei contenciose recredenti
az adiudicam⁹ ticio ipetranti lite pēdēte et donec aliꝺ ꝑ vos
ꝑtib⁹ lati⁹ auditis fuerit ordinato l͞ras et seruiētes super his
concedēdo. Et pariter ordinat adiudicatur ipetrato mutatis
mutādis Decimo adiudicata vt dictū est recredentia alteri
ꝑtium assignat ꝑti contra quā adiudicata est termin⁹ ad po-
nēdū et articulandū in scēdo capite ꝛ ꝑ modū pleni posses-
sorij quod apꝺ nos appellam⁹ dare facta cōtraria que dātur
ꝓut in prime ꝓcedētib⁹ articulis mutatis mutandis q2 dicti
articuli narrant et concludunt ꝓ impetrāte et res saysito. isti
vero narrare et cōcludere dn̄t ꝓ ipetrato in quo seruat alius
modus faciēdi ꝓfatiōnē siue intendit articulorum qui modus
potest eē talis. A deo ꝙ vobis ꝛc. vel sic. Ut vobis magni
fico ꝛc. vel sic. Ad fines et effectus ꝙ vobis magnifico et
potenti viro dn̄o senescallo bellica. et nem̄. cōmissario in hac
ꝑte spāliter deputato seu vr̄o locūtenen̄. ꝛ vr̄e venerabili ꝓsi-
dali curie cōstet et legitime appareat de bonis iure et iusticia
deq3 veris et iustis possessionib⁹ facultatib⁹ ꝛ saysinis seu q̄si
necnō recta et iuridica oppositione et defensione sempronij, i-
petrati et opponētis in materia querimonie et nouitatis ad-
uersus ipetrationē et executionē dicte querimonie ꝓ parte et
ad instantiā ticij i ꝛ sup reb⁹ cōtēciosis in dictis l͞ris querimo
nie mēcionatis ꝛ ifra lati⁹ specificādis mēcionādis et declarā
dis deq3 non iure in iusticia mala intentione ac etiaz dolosa
vexatiua temeratiua et iniusta impetratione ac executōe di-
cte q̄rimonie ipi⁹ ipetrantis et vt per vos vr̄amq3 diffinitiuā
sentētiā dicat ꝓnūciet et declaret dictū ticiū ipetrātē ad ma
lā et iniustā cāz se doluisse et planxisse et exequi fecisse. dictum
vero semproniū impetratū ad bonā et iustam cāz se aduersus
ipetrationē ꝛ executionē dictaꝝ l͞rarū opposuisse parīq3 et ea-

dem vr̄a sn̄ia dictus sempronius ipetrat⁹ manuteneat et con
seruetur in dictis suis iuribus vsib⁹ facultatib⁹ possessionibus
et saysinis de quib⁹ lati⁹ infra dicetur manu sqȝ regia ac omne
aliud impedimen̄tū. Cape residuū vsqȝ ad finem vt in precedē
tibus articulis. Cape etiam protestationes vt supra.

Super articulis nō pōt certa forma dari q̄ꝛ articulatur secū
dū ꝙ impetratus hȝ exceptiones et defensiones. Sȝ q̄libet
cautus aduocat⁹ faciliter hoc perpendere potest Et pro op
positione seu defensione ipetrati aduertēdū ē ꝙ si ip̄e impetra
tus ꝓbaret ꝙ possessio ipetrantis fuisset hita ab ip̄o ipetrato
vi clā vł p̄cario tūc nō ꝓdesset ipetranti talis possessio.l.i.in
prin.et.§.fi.ff.vti.pos.Probatur aūt ꝙ vi claȝ vel p̄cario pos
sederit impetrās ab impetrato plurib⁹ modis Primo ꝓbādo
de ip̄ius ipetrati antiquiriori possessione.Nā tūc seq̄ns pos
sessio impetrantis p̄sumitur clandestina vel violēta nisi ipe
trans ꝓbet titulum legitimum sue possessionis vt volūt do
ctores in preal.c.lȝ de proba.⁊ in p̄alle.c.sepe de resti.spoli.et i
dicta.l.i.ff.vti possidetis.⁊ dictū ē ab impetrato q̄ꝛ nil ꝓdes
set ip̄i ipetrato violēta clandestina vel p̄cario possessio quam
haberet ipetrās ab alio quā ab ipetrato ꝑ ea que le.et no.in.l
i.in fi.et.l.ij.ff.vti pos.et in.l.i.§ qui via me.ff.de vi ⁊ vi ar.⁊
in.c.in lr̄is de resti.spoli.Qui aūt sit vi clam aut p̄cario possi
sidere notat glo.in.l.i.§.quod ait p̄tor.ff.vti possi.et pōt quis
dici a me vi possidere cū me prohibet edificare reficere vel co
lere seu similia facere.ff.de vi et vi ar.l.vim facit.⁊ ita ponit̄
prim⁹ casus illi⁹ legis si duo.ff.vti pos.Nā q̄ rōne vi me ꝓhi
bet ne possideā eadē rōne vi facit vt ip̄e possidere videat̄.et
violētia que mihi auferre possessionē videt̄ illi possessionē at
tribuere putatur. Clam vero a me quis possidere dr̄ cuȝ clan
culo me absente sibi possidere quis volēs ingredit̄ fūdū meū
quem ego possideo nec inde suspicor me posse repelli et ita me
absente et inuito sepissime facit.ff.ꝙ vi aut clā in.l.iij.§.vlti.
Precario aūt q̄s a me possidet qn̄ ei⁹ p̄cib⁹ aliquā rē ei petēti
vtēdā concessi q̄ꝺdiu mihi concedenti placuerit et ab eo rece
ptur⁹ q̄ꝺ primū mihi libuerit. et ē quasi simile cōmodato. naȝ
qn̄ comodat rem suā sic comodat vt nō faciat rē accipiētis s
vt re comodata eū vti ꝑmittat.ff.de p̄ca.l.i.ē tn̄ dr̄ia inter co

modatū et precariū et iō sūt diuersi tituli sz nō quātū ad ꝑpo situm attinet qꝛ in reb⁹ mobilib⁹ et imo bilib⁹ et in seruitutib⁹ velut si me precario rogaueris vt per fūdū meū ire vel agere tibi liceat vel vt in tectū vel dom⁹ me stilicidiū vl tignū imissū habeas super ꝑsumit ꝑ caria.ff.de ꝑca.l.ij.§.vl.et.l.iij ⁊.l.iiij.i pri. vnū tñ ē notandū ꝙ intētare volēs interdictū cōtra ꝑcario possidentē et recussantē relaxare ꝑ quaꝫ recusationē icipit turbare dꝫ primo reuocare ꝑcariū ꝙ iaꝫ intētare interdictū vt detinēs et ipediēs reperiatur sine ꝟa possessione ꝑ theoricā dictoꝝ iuriū Et his gestis ipetrans q̄ fuit ressaysitus si vult pōt replicare cōtra facta seu articulata opponētis suꝑ quo attendit hec cautela. Qꝛ si ipetrans ressaysit⁹ i primo capite possessorij articulauerit et deduxerit ad oēs fines et sensiat se satis munitū iurib⁹ et ꝓbatōib⁹ ex illa prima iquesta seu ex illis primis ꝓbationib⁹ pōt si vult ad euitādū expēsas seu sūpt⁹ re producere primam inquestam ad elidēdū intentionem opponētis qꝛ in eo mos ē sibi gerend⁹ ad abbreuiandum litem. ar. lec. ⁊ no. in.l.circa.ff.de proba. Nec obstat ꝙ cōiter dici solet vꝫ ꝙ probationes facte in sūmario iudicio nō ꝑiudicant i plenario ꝑ lec. et no. ꝑ doc. in.c.veniēs lo.ij.de testi. et in.c.solicite de resti.spoli. et in.l.ait ꝑtoꝛ.§.ij.ff.de iureiuran. ⁊ in multis alijs iuris ꝑtib⁹ qꝛ hoc veꝝ ē q̄n sūmarij et plenarij iudicij sūt diuersi effect⁹ sec⁹ si idē ex vtroqꝫ resultet effect⁹ hoc est ꝙ sententia lata in sūmario qꝛ tūc attestationes et probationes facte in sūmario prosūt in plenario per lec. et no. per docto. in. c.inter dilectos.§.porro de fide instru. et.l.adiuuo pio.§.si suꝑ rebus.ff.de re iudica. ⁊ in.l.ticio.ff.de his q̄ sūt sui vel alie.iu. vt sentiūt effectualiꝟ in dictis iuribus docto. Qꝛ nūc sic est ꝙ ex primo et scōo capitib⁹ idem resultat effectus scꝫ vt indebite turbatus impeditus vel molestatus in sua possessione pacific⁹ remaneat et turbe inquietationes et molestationes. tollantur conueniens ē vt probationes facte i primo capite possessorij prosint in scōo cū pro vno proces[s]u habeanꝟ ⁊ ꝺ sua natura scōm caput trahit ad se primū. et lꝫ videretur primum caput finitū per adiudicationē recredētie hoc tñ nō veꝝ qꝛ ymo remanet pēdēs ⁊ sub futuro fnie i scōo capite ferēde euētu ⁊ ex iterlocutōe i primo capite nō fit nisi quedaꝫ ꝓuisio ad fines

ꝙ possessor remaneat possessor lite pēdente nec cogat litigare spoliat⁹.c.frequēs ꝺ resti.spoli.i vi.et iō cū nō cesseant diuersi processi⁹ probatōes facte in pᵒio capite probāt et faciūt fidē in scꝺo et hoc iure indistincte apꝺ nos vtimur etc. Si ꝟo ressaisi t⁹ nō cōfidat i probationib⁹ suis factis in pᵒio capite et latius vulit ꝺducere ponere et articulare hoc facere pōt.ex ordieturqꝫ ꝑfatōeꝫ seu lo.intendit suoꝝ articuloꝝ vt sequtur Ad repellen dū vel sic Ad elidendū quedā sōpniate dolose et adinuente ac lōge a veritate deducta pro pte sempronij impetrātis et oppo nentis in pñti causa q̄ nomine et nouitatis corā vobis magni fico et potēti viro dn̄o senescallo bellicardi et nemausi seu vr̄o locūtenen̄ cōmissario in hac pte specialr deputato inter ipm sempronīu opponēteꝫ ex vna.et ticiū predictū īpetrantem ex altera et vt illis non obstantib⁹ nulloqꝫ ꝑ vos respectu ad ea habito cōclusiōes pro pte ipi⁹ ticij ipetrātis taꝫ prīdē adiudi cari petite ex aduerso ꝺductis productis et iustificatis nō ob stātib⁹ eideꝫ ticio impetranti ꝑ vos vr̄amqꝫ diffinitiuaꝫ sniaꝫ adiucētur et adiudicādo dictus impetrās i suis sepe dictis iu ribus vsib⁹ possessionib⁹ facultatib⁹ et saisinis seu quasi manu teneatur ⁊ cōseruet man⁹ regia ⁊ oīa alia īpedimenta apposi ta tollant ⁊ amoueant.dict⁹ ꝟo ipetrāt⁹ et opponēs in oībus expēsis factis ⁊ fiendis de quib⁹ cōtra eū dict⁹ impetrās ꝓtes stat ꝓdēnet ⁊ alr̄.ius ⁊ iusticia eidē impetrāti fiat ⁊ admini stretur ⁊c.residuū cape vt supra in ꝑce.arti. Quo vero ad arti culos replicatorios subordinādos post ꝓdutū intēdit.nō pōt dari regl̄a q꞉ illꝺ relinqtur cōtingentie facti ⁊ pciei aduocati꞉

Sciendū ē etiā ꝙ q꞉ nil dꝫ licere reo q̄n liceat actori nec ecō tra queādmodū ipetrat⁹ descēdit ꝯtra facta seu articulata ipe trantis vt in ꝓx.me ꝑcedēti forma sic etiā pōt ipetrat⁹ replica re cōtra facta ⁊ articulata īpetrāti sic tn̄ ⁊ taliter ꝙ nō exceda tur vltra terciaꝫ inquestaꝫ seu testiū ꝓductiōeꝫ iuxta lec. ⁊ not. in.c.vltra de testibus.et fit inquesta et reportatur Undeci mo his actis et gestis ptes si volūt pn̄t obicere cōtra testes ⁊ cōtradicere documētis ꝓductis. Et q꞉ cause obiciandi cōtra testes et cōtradicēdi documentis ꝓductis sūt mlr̄te nō possuꝫ in hoc breui opusculo singl̄as narrare causas sed aliq̄s magis occurrentes paucis verbis adduco. Primo igr̄ apponi potest

cõtra testes ꝙ sũt sibi inuicẽ cõtrarij. Nã testis sibi inuicẽ con trarij repellũtur a testimonio vt in.c.lz cãm de ꝓba.c.solicitu dinẽ in fi.de appella.l.i.in prin.et.l.ob cãm.§.si testis et.l. qui falsa vel varia.ff.de testi.iij.questione.ix.nihilominus.iij.q. iij.v.itẽ q̃ falso. Et dicũtur cõtrarij dupliciꝶ vl' qꝫ vn⁹sibi ipsi cõtrariatꝶ vel qꝫ vnus alteri in dispositõe ẽ cõtrari⁹ vt notatur in dictis iurib⁹. Opponiꝶ scõo contra testes ꝙ sũt varij quo rũ testimoniũ pariter repelliꝶ.c.pterea de testi.cogẽ. Et assigna tur dñia inter cõtrarios varios et vacillantes Naz cõtrarij dicũtur q̃ sup vno.c.dicũt contractũ factũ fuisse nemausi. et i alio dicũt celebratũ fuisse in monte pesullano. Varij vero sũt q̃ primo dicunt vnũ.s.ticiam aggressum fuisse semproniũ. Et in alio dicũt semproniũ aggressũ fuisse ticium qḋ ẽ totũ contrarium. Vacillentes vero dicunꝶ illi q̃ dubitãdo aut tu mẽdo loquũꝶ.ff.ḋ fal.l.q̃ eos ff.ḋtes.l.iij.⁊.l.q̃ falsa quoꝶ oiuz testimoniũ est nullum plec.⁊ nota.in.l.nullum. C.de testib⁹ Opponitur et tercio ꝙ sunt pturi q̃ eni piur⁹ est a testimonio faciliꝶ repelliꝶ ex eo ꝙ presumiꝶ faciliꝶ dierare vt i.c.testimoniũ de testib⁹et in.c.accusat⁹.§.lz de hereti.li.vi.notaꝶ in.l.lucius ff.de his q̃ notantur infamia. Quod procedit nõ solũ i periu rio ſz ẽt in oĩ crimine irrogãte infamiã ꝑ lec.⁊ no.in.c.testimo nium de testi.⁊ in.c.cũ oporteat de accusationib⁹.ff.codez.l. iij.§.lege iulia. Quarto opponitur ꝙ sũt falsarij quorum testi moniũ similiter reprobaꝶ.c.i.de fals. Et diciꝶ falsarius hoc ca su qñ corrupt⁹ dedit testimoniũ vel instructus et subornatus testificaꝶ. C.e.l.si quis ⁊.l.eos ⁊.c.i.et.c.sicut nobis.e.ti. Op poniꝶ ⁊ quĩto ꝙ sũt singulares ⁊ dicũtur singulares qñ vn⁹ solus de aliquo testificatur nec hꝫ aliũ sibi cõtestẽ concordã tem i dispositione ei⁹cuz ipso. Et ideo ei⁹testimoniũ nõ valet tanꝙ singulare seu vnius ex eo ꝙ omni iure diuino vlꝫ ⁊ hu mano requiritur testimoniũ duoꝶ vel triũ.l.iurisiu. C.de tes. c.licz ex quadã de testi.c.lz.§.quanꝙ de proba. Sũt tñ aliqui casus in q̃b⁹operaꝶ vox vni⁹saltẽ ad ꝑsumptionẽ de quibus per glo.in.c.nuper ḋ testi. Sexto opponitur ꝙ deposuerunt nõ iurati et sic eorum depositio nõ valet dicta.l.iurisiurandi. C.de testib⁹ et.c.nuper de testibus Opponitur septimo ꝙ i facto proprio deponunt quoꝶ testimoniũ nõ est recipienduz

iiij q.iij.§.null⁹ et in.c.insuper ᵭ testib⁹ ⁊ in.l.oib⁹.C.de testi.
et in.l.nullus.ff.de testi.et dicit factū ꝓpriū hoc cāu omne il
lud ex quo pōt testis cōmodū singulariter reportare vt in di
ctis iurib⁹ ⁊ in.c.cū nūci⁹ de testi.cū ibi notatis.faciūt ēt lec.
et no.in.l.in tm̄.§.vniuersitatis.ff.de rer̄ diui.Et dictū est sin
gulari᷑ q: si vniuersitatis nō ꝑ modū singulariū tūc valeret
testimoniū scd̄m doctrinā doc.in dictis iurib⁹.Octauo oppo
nitur ꝙ nō reddūt rōnez vl' cām cor̄ dicti ꝙ tn̄ reqri᷑ ad vali
ditatē attestatōis testis ꝑ le.⁊ no.ꝑ doc.in.l.solā.C.ᵭ testib⁹
⁊ i.l.cū bis.§.nihil.ff.ᵭ transac.⁊ i.c.cū cāz ᵭ testi.⁊ iō si testis
interrogat⁹ super aliquo.c.dicat cōtenta in ip̄o.c.eē vā ⁊ inte
rogot⁹ de rōne ⁊ cā scienda dicat ꝙ q: audiui sic a plurib⁹ per
sonis dici certe talis rō vel cā tanꝙ friuola cōfundit dictum
testis precedēs quo dixerat contenta eē vera vt nota in.l.testi
um.C.de testi.⁊ in.c.lȝ ex quadam de testi.vbi autē testis non
interrogaretur de cā valet dictū ei⁹ regulariter vt in dicta.l.
solā.C.de testib⁹ cū ibi notatis.Fallit vbi eius dictum esset
potius iuris ꝙ facti.Quia tunc etiā nō īterrogat⁹ dȝ reddere
rationē sui dicti puta cū deponit super dn̄o q: dȝ dicere causā
dn̄ij puta ꝙ vidit aliquē se gerere pro dn̄o et gaudere tanquā
dominuȝ tempore longo vel longissimo ar.l.ticia.ff.de solu.
et.l.ij.C.de acq̄.pos.faciunt lec.et no.in dicto.c.cū cām de te
stibus. Opponitur nono ꝙ de alieno auditu testificantur
quia quilibet testis de proprio sensu debet deponere vt nota
tur in dicta.l.testium.C.de testi.⁊ in dicto.c.licet ex quadam
de testibus in fine. Et hoc veruȝ est cū testis deponit super
facto recenti q: si deponeret super vetustissimo negocio tūc be
ne valeret testimoniū de auditu alieno per ea que legūtur et
notantur i.l.si arbiter et in.l.sensus.ff.de proba.⁊ in.l.ij.§.an
pe.ff.de aqua pluuiali arcēda ⁊ glo.in dicto.c.lȝ testes enim
de proprio sensu conuenienti rei super qua deponit deponere
debet.xiiij q.ij.sup de testi.c.cuȝ cām que ⁊.c.preterea.iiij.q.
iij.§.Alia ē.C.de testi.l.testium Decimo opponitur ꝙ de
ponūt de credulitate quia ad officium testis pertinet depone
re sic eē vel non eē non autem sic se credere vel non credere.iij
q.ix.c.testes.⁊ notata in dicta.l.testiū. Itē ꝙ ē inimic⁹ ca
pitalis aut alias magnus inimic⁹ in auct.de testibus.§.si vo

quis dicat. Item q est parens vel filius eius pro quo attesta
tur.l.parentis. C.de testi Item q ē frater habens bona com
munia. C.eodem.l.ij.et.c.multis eodem ti. Itē q est mer-
cenari9 p lec.et no.in.l.i.§.si seru9.ff.de questio. Item q depo
nit obscure vel confuse.iiij.q.iij.§.in testib9.ij.c.cū clamor de
testib9.c.pterea de testi.cogē.ꝛ in auct.testes C.de testi. Itē
q ē pauper nō habēs.l.aureos in bonis cōtra quē p̄sumit in
aucten.de testi.§.i.et.§.sancim9.ij.q.i.in primis versi.sꝫ ꝛ de p
sonis ꝛ.§.phibētur.l.ij.§.i.ff.de testi.qđ pcedit qn̄ ppter pau
pertatē viuit i honestate q2 si nō obstante paupertate eēt ho-
nesta persona valeret eius testimonium per lecta et notata i.
c.si qui testium de testi. Item q reportaturus est cōmoduꝫ
propter similitudinem cause.cap.personas de testibus vel pro
pter honorem victorie .c.romana de testibus in sexto.ff.eodē
l.fi.vel quia venditor ppter commodum euictionis vel dona
tor vel fideiussor et generaliter omnes qui reportaturi sunt cō
modum per dictam.l. omnibus. C. eodem et.l.nullus.ff.eo.

Alios casus causas et modos opponendi cōtra testes po-
test quilibet curiosus et cautus aduocatus ex doctrina docto
rum in dictis iuribus colligere

Contra instrumēta seu documēta multipliciter potest op-
poni seu contradici super quo attendenduꝫ est primo qualis
sit scriptura scilicet an plublica vel priuata quia publica scri-
ptura regulariter probat et fidem facit dumtamen non sit ra
sa vituperata an alias suspecta vt in auc.de fide instru.§.si vo
moniātur.alias nō statur ei.capitulo ex litteris et capitulo in
ter dilectos de fide instru.l.ij.ff.eo.ymo vtēs punitur.l.si vte
ris de fide instru. C.Ecōtrario vero scriptura priuata regula-
riter nō probat p lecta et nota.per docto.in.l. rationes. C. de
proba.ꝛ in.l.admonendi.ff.de iureiurando et.in.l. quedā.§.
numerarios.ff.de eden.Scriptura tamē qualiscumqꝫ sit ex ar
chiuo publico producta facit plenam fidem scđm glo.in.c. cū
causam de probati.dum tamen habeat signa consueta scđm
glo.in.c.ad audientiam de prescrip. Alia que possunt dici vel
obici in scripturas publicas et priuatas potest diligens et ac
curatus aduocatus colligere ex dictis docto.in prealle.iurib9
et prout necessitas casuum occurentium dictabit.

Duodecimo ⁊ vltio ꝑmiſ.oibus geſtis ꝯcludit in cā ⁊ fert
ſnia diffinitiua ꝑ ipetrante vł ipetrato ſubſequēti v̾boꝝ vł ſili
um forma. Viſo ꝓceſſu ⁊ eiꝰ meritis impitoꝝ curie nr̄e conſi-
lio mature ⁊ accurate examiatis ꝑ hanc nr̄aȝ diffinitiuā ſniaȝ
quaȝ more maioꝝ nr̄oꝝ pro tribunali ſedentiū in his ferimus
ſcriptis pronūciamꝰ ⁊ declaramꝰ prefactū ticiū impetrantē ad
bonaȝ ⁊ iuſtā cām ſe doluiſſe ⁊ plāxiſſe lr̄as q̄rimonie nr̄e cō-
miſ.impetraſſe et exeq̄ feciſſe. Dictū vero ſemproniū ipetratuȝ
ad malaȝ et iiuſtā cām ſe oppoſuiſſe ⁊ ꝑ ꝯñs dictū ipetranteȝ
in ſuis vſibꝰ iuribꝰ poſſeſſionibꝰ facultatibꝰ et ſaiſinis ſeu qua-
ſi in dictis lr̄is ⁊ proceſſu mēcionatis et declaratis manutenē-
dū manūq; regiā et oē aliđ ipedimētū tollendū fore et quem
hac eadē nr̄a ſnia manuteneamꝰ et cōſeruamꝰ manūqȝ regiaȝ
et oē aliđ ipedimentū oppoſitū tollimꝰ et amouemꝰ. Pariqȝ ⁊
eadeȝ noſtra ſnia dictū ſēproniū ipetratū dicto ticio ipetranti
procuratoꝝ ip̄aꝝ ꝑtinȝ miſterio in oibus expenſis huculqȝ fa-
ctis cōdēnamꝰ illaꝝ taxatione nobis ⁊ curie nr̄e in poſteꝝ re-
ſeruata. A qua ſnia pōt ſi vult cōdēnatus appellare cuiꝰ appel
latiōis elici poterit ex gñali forma appellationū que ponitur
infra prope finē opis. Et hec ſufficiant ꝓ eruditōe nouoꝝ ad-
uocatoꝝ quo ad gñales terminos tenēdos i practica primi et
ſcđi capitū legis regie q̄rimōie et nouitatis. Nūc vero ad pra-
cticaȝ legis regie q̄rele de nouis diſſayſinis ſtilū verto. in qua
termios gñales ⁊ practicabiles proſeq̄r. et in mł'tis ad practi
caȝ ꝑcedētis legis me remittaȝ qꝛ in mł'tis leges regie ꝑdicte
ſimboliſant ⁊ maxie i forma ponēdi et articulādi ⁊ in pluribꝰ
alijs termis de quibꝰ ꝑ diſcurſuȝ practice dicte legis dicet. Et
merito in multis cōueniūt practica et ſtilus ip̄aꝝ legū regiaꝝ
qꝛ etiā ip̄aꝝ ideȝ reſultat reſpectu ipedientiū ⁊ impetratoꝝ ef-
fectꝰ ꝓut ſingula mēbra diſcurrēdo appebit. In eo tñ primum
differunt qꝛ lr̄e querimonie nouitatis obtinētur a pcipe. Sȝ
lr̄e querele de nouis diſſayſinis obtinētur a ꝑſidibꝰ prouiciaꝝ
ſcilȝ ſeneſcallis vel balliuis ſeu viguerijs regis ſuffraganeis ⁊
ſubalternis ꝑſidū. Scđo qꝛ in caſu nouitatis fit ſequeſtratio
rei cōtencioſe ⁊ in ſtatuto querele de nouis diſſaiſinis reſſaſiꝰ
diſſaytꝰ vt ſupra dictū eſt. Tercio qꝛ littere querimonie noui-
tatis pncipalit̄ dātur pro vi expulſiua et lr̄e querele de nouiſ

dissaisinis dant principaliter pro vi inquietatiua siue turbatiua Sed hodie sunt apud nos exequate dicte querimonie quo ad causas ipetrādi. Turbatio igit aliquo in sua possessiōe ex regia quere de nouis dissaisinis de remedio puidet. Et que q̄dez lex ita practicat. Nā primo turbat' recurrit ad senescallū presidez puīcie vel ad balliuos seu viguerios regios q̄ quo ad hec adeūtur et narrata querela obtinet l̄ras sup dicta lege regia querele de nouis dissaisinis fūdatas tenoris hui' Anthonius ꝛc. vel iohēs balliu'. vel paul' viguerī' ꝛc. Obtētis igit dictis l̄ris adit ipetrās cōmissariū sibi deputatū ꝛ datū p senescallū balliuū vel viguerīū cuiqdez cōmissario p̄ntat litteras sue cōmissionis petēs ꝛ reqrēs p eū pcedi ad incūbētia dicte sue cōmissionis. Et tūc dict' cōmissari' cōcedit l̄ras pti ipetrāti ad citari faciendū ptē ipetrātē cōpituꝝ corā ipo comissario sup loco cōtēcioso vel altera pte eiuidē p ceteris ptib' et locis electa ꝛ spāli assignata ad certā diē ꝛ horā diei puta prime tertiaꝝ meredici vesporꝝ vel cōpletorij visurus p eū procedi ad iterinationē et totalē executionē cōtentorꝝ i l̄ris sue cōmissiōis Et ad oēs ac singl'os act' etiā vsq ad ordinationez inclusiue et cū cōtinuatione dieꝝ horaꝝ ꝛ locoꝝ p ipm cōmissariū fienda que citatio pēptoria lz regl'r nō possit fieri vno edicto p ea legun. et notā. in. l. ad pemptoriū. ff. de iudi. hoc tñ in casu in quo agit de momētanea possessiōe ꝛ leui p̄iudicio apud nos iuxta stilū dicte legis regie que sūmariā iportat cognitionem admittit ac in vsu ꝛ stilo habet etiaz ex iuris cōis dispositiōe p ea que legū. ꝛ notan. p doc. in cle. sepe de ver. sig. ꝛ in. l. consentaneū. ꝛ auctē. q̄ semel. C. quō ꝛ qñ iudex. ꝛ in. l. contumacia. §. i. ff. de re iudi. Verūtñ lz pars ipetrata fuerit citata vno edicto pemptorio p oib' p vberiori iuris cautela cōsueuerūt cōmissarij in termino ordinatōis ferēde iterato citari facere ptem ad illū actuz scz ad videndū ordinari. que cautela fundari pōt sup theorica glo. c. euz. q̄ de dolo ꝛ cōtu. in. vi. Cetera de materia citatōis vid supra i rubricella de citatiōe vbi satis dictū ē. ꝛ hec de scdo sufficiāt. Tercio euento termio citatōis cōmissari' se exhibz sup loco cōtēcioso ad quē ē fcā citatio ꝛ ibidē sup aliq̄ p̄pata sede honesta sedente cōparet ipetrās q̄ suo vl' alicui' causidici seu ad vocati organo sūmati expōit se fuis-

se turbatũ p impetratũ in suis possessionib⁹ ⁊ saysinis rei cō-
tēciose ꝓpter qđ recursũ habuit ad dñm senescallũ balliuũ vł
viguerium scꝫ emanarint cōmissio ⁊ lr̃e sup lege regia querele
de nouis dissaysinis tũdatas dicto dño cōmissario directas
et alias p̄ntatas obtinuit et q̃squidē lr̃as iteꝝ ⁊ ex habũdāti
eidē cōmissario p̄ntat et exhibet petēs supplicās ⁊ req̄rans p
dictũ cōmissariũ ꝓcedi ad interinatōeꝫ ⁊ totalē executionem
cōtētoꝝ i dictis lr̃is sue cōmissiōis q̄quidē cōmissari⁹ dictis lit-
teris cōmissiōis cũ honore et reuerētia debitis receptis facit
fieri illaꝝ lecturaꝝ qua facta assumit seu adiũgit sibi duos p-
bos et hōestos viros quos hicide sedere facit. deīde facit sũ-
mariā apsiā cũ p̄bis testib⁹ p̄ntib⁹ đ loco die ⁊ hora citatōis. s
si loc⁹ vbi sedet est loc⁹ ad quē fuit citat⁹ ipetrat⁹ ⁊ de die et ho-
ra si est dies et hora diei euēta ad quā cōpere in p̄dicto loco fu-
erat ps citata et cōpto ex dicta inq̄sitiōe sũmaria ita eē iubet
fieri audiētiā de pte cui⁹ si nō cōpet cōtumacia p ipetrantē ac-
cusaꝝ ⁊ i ei⁹ cōtumacia ꝓcedi petiꝝ vł in ei⁹ p̄ntia si cōpear. Et
his gestis ipetrās i cōtumacia ipetrati iā accusata vel in eius
p̄ntia si cōpareat litigat casum suũ iuxta cōtenta i dictis lr̃is
sue cōmissionis. Sꝫ añq̄ litiget p̄mittit solitas fieri ꝓtestatio-
nes sequeñ. In p̄mis ꝓtestaꝝ dict⁹ impetrās ꝙ p aliq̄ q̄ dicat
faciat ꝓponat vł cōfiteaꝝ dici fieri ꝓponi seu cōfiteri faciat nō
intēdit pti impetrate iniuriari nec petitoriũ cũ possessorio nisi
ad cōfortatōem ipi⁹ possessorij cōmiceri. Sꝫ neqꝫ quicq̄ đ di-
cte ptis impetrate intentiōe cōfiteri et min⁹ iuri ipi⁹ ponētis i
aliquo p̄iudicari vel derogari q̃squidē protestatōnes et alias
necessarias et fieri solitas in q̄ liber pte ꝓcessus pro factis ⁊ re-
petitis vult et intēdit haberi. Et his p̄missis protestationib⁹
exordiꝝ litigatũ suũ narrādo iura possessiōes vsus facultates
et saisinas turbas ⁊ ipedimēta descriptos descriptas descrip-
ta in lr̃is et eēt lati⁹ āpliando vł restrigēdo cũ ēt illa facultas
sibi cōcedaꝝ ex tenore lr̃aꝝ cōmissionis. Est tñ in optione ipe-
trātis ꝟbo litigare vel in scriptis p modũ articuloꝝ deducere
et sanior et vtilior via ē deducere in scriptis ꝙ si in scriptis ⁊ i
articulatis q̄s deducere voluerit eũdē modũ quē p̄misim⁹ in. l
q̄rimonie nouitatis tenere poterit saluo ꝙ vbi in exordio di-
cit Ad fines ⁊c. ꝙ vobis dño senescallo balliuo viguerio seu

iudici ꝛc. Ponit ꝙ vobis dño iohãni vl' petro ꝛc. cõmissario ad exequandũ statutũ q̃rele legis regis de nouis dissaysinis ĩpetratũ et obtẽtũ pro pte ticij cõtra sẽproniũ ad cãꝫ reꝝ cõtẽtiosaꝝ i lr̃is vr̃e cõmissiõis mẽtionataꝝ et declarataꝝ et lati⁹ mẽtionãdaꝝ et declarãdaꝝ specialr' p dñꝫ senescallũ balliuuꝫ vel vigueriũ deputato cõstet et legitie appeat d' possessionib⁹ iurib⁹ vsib⁹ facultatib⁹ ꝛ saysinis turbis nouitatib⁹ ĩpedimẽtis et dissaisinis i dictis lr̃is vr̃e cõmissiõis pro pte ipi⁹ impetrantis mẽtionatis declaratis ꝛ specificatis. Et vt cõstito vobis de p̃missis et alijs cõstare mãdatis saltẽ ad sufficientiam p vos dicat' pronũciet' ꝛ d'claret' locũ fuisse et eẽ statuto legis regie querele de nouis dissaisinis p̃dicto qȯqꝫ etiaꝫ loc⁹ debati et res cõtẽciosa resassiat' et restabiliat' turbeqꝫ nouitatis et ipedimẽta apposite et apposita tollãtur et amoueant' ad vtilitatẽ dicti ticij ĩpetrantis et alias in oib⁹ et circa oia p vos pcedat' iuxta mentẽ tenorẽ stilũ et practicã dicte. l. regie ad hos si q̃deꝫ fines ꝛ alios ꝛc. cape residuũ vt supra. Datis igitur et redditis articul' p̃dictis vel facto litigato v̄bali vt dictũ est dict⁹ ĩpetrãs dicit ꝙ de mãdato dicti cõmissarij qȯ producit cũ executõe citari fecit certos testes de q̃bus petit audientiaꝫ fieri et ip̃os si cõpeant recipi et examiari. si vero ñ cõpeãt cõtumaces reputari et i eoꝝ cõtumacia ac defectu iterato eos eoꝝ sũptibus et expẽsis et sub pena citari q̃quidẽ cõmissari⁹ p suuꝫ notariũ et pcci⁹ scribã facit fieri audientiaꝫ de dictis testib⁹ q̇ si cõpeant iurant in manib⁹ cõmissarij super sancta dei euãgelia de veritate dicenda super his de quib⁹ ip̃os interrogari et examiari cõtinget et ꝙ p̃cibus p̃cio amore vel odio a veritate nõ deuiabũt Ipis vero testib⁹ iuratis cõmissari⁹ interloquitur ꝙ ip̃os recipit more testiũ de iure recipiendoꝝ. Nõ cõparentes vero et debite citatos ponit in cõtumacia et defectu ordinando ꝙ citent' iterato eorũ sumptib⁹ et sub pena decem marchaꝝ argẽti dño nr̃o regi applicanda. qui si sic iterato cõparere nolũt mulctant' et pignorantur donec veniant phibituri testimoniũ veritatis et hoc q̃rto. Quito cõmissari⁹ procedit sup loco cõtẽcioso ad examiati onẽ testiũ et meli⁹ valeant deponere ar. lec. et nota. in. l. si irruptione. ff. finium regundorũ ac tam bñ possent alibi examiari dũm super loco fuerint recep

ti et loc⁹ contenciosus semel fuerit subiect⁹ ocul' ipoꝝ testiū q̄
ꝑ hoc satisfactū eēt iuri cōi ⁊ etiā dispoſitioni dicte legis regie
querele d̄ nouis dissaysinis que mādat locū debati cuȝ ꝓbis
viris .i. testib⁹ adiri ⁊ d̄ veritate cū eisdē ꝓbis viris seu testib⁹
īquiri Ad tollēdū tm̄ oē scruplū ꝯmissarij si loca ⁊ tpoꝝ dispo
sitōes hoc paciātur examiare ꝯsueuert testes sup loco vl' si lo
ca ⁊ tpa hoc nō patiātur d̄ ptiū cōsēsu d̄ quo cōstat in pcessu
alibi in diuersorio vel in alio loco apto examināt testes et in
his nō ē magna vis Sexto examinatis dictis testib⁹ cōmis
sari⁹ interrogat ipetratū si p̄ns sit vel et⁹ pcuratorē qui p eo in
teruenit si vult aliq̄ deducere pducere vel iustificare. Et tunc
dict⁹ ipetrat⁹ p̄t deducere alterā triū exceptionū scȝ stilum ⁊
practicā dicte legis regie admissibilium. s. litis pēdētiā seu p̄
uentionē cause in possessorio alibi pendentē de eadeȝ re inter
easdem ptes ⁊ eodē mō agendi iuxta theoricā .l. ⁊ an eandeȝ
ff. de excep. rei iudi. vel ꝙ alias executa fuit similis querela vl'
equalis. s. querimonia nouitatis qd̄ appellam⁹ casū supra ca-
sū qd̄ nō ē pmissū q̄ executio vnius pit exceptionē rei iudica
te in altero maxime cōcurrētib⁹ p̄missis et exceptio rei iudica-
te ipedit cursum cuiuslibet litis vt in .c. exceptionē de litis con
tes. li. vi. ⁊ de hoc penaliter ꝓhibēs que appellatur lex desino
al's sine gradu ꝙ si repiat executa q̄rimonia supra querimoni
aȝ vl' casus supra casū qd̄ idē ē ānullat scd̄a executio expeñ. i-
petrātis p iudicē cōmittētē q̄ cōmissari⁹ de validitate vl' iua
liditate expletaꝝ n̄ h̄ȝ cognitōeȝ vl' tertio p̄t ipetrat⁹ deducere
ꝯtrarias possessiones possessionib⁹ ipetrantis ⁊ illas ꝓbare ⁊
iustificare quis si ꝓbauerit et iustificauerit meliores iustiores
⁊ recētiores obtineret ꝯtra ipetrātē iuxͣ mētōeȝ suoꝝ articulo
rū q̄ differt a itētōe ipetrātis. Et iō ipetrat⁹ suos articl'os ꝯtra
rias possessiones ꝯtinētes exordit vt seq̄tur. Ut vobis vene
rabili ⁊c. cōmissario vl' sic. Ad fines ꝙ vob̄ ⁊c. vl' sic vt p vos
venerabilē viꝝ dn̄ȝ ⁊c. assertū cōmissariū ad exequēdū statu-
tū q̄rele legis regie d̄ nouis dissaysinis ipetratū p ticiū cōtra
sēpniū ad cāȝ reꝝ cōtētiosaꝝ mētionataꝝ ⁊ d̄clarataꝝ in lr̄is
vr̄e cōmissionis vr̄aȝq̄ sniaȝ siue ordinatōeȝ dicat pnūciet et
d̄claret n̄ fuisse vl' eē locū statuto querele legis regie p̄dicte. ⁊
p ꝯn̄a dict⁹ impetrat⁹ ab ipetratōe dicti ipetrātis relaxat di

ct⁹ ꝯo ipetrās in oib⁹ expēn. factis ꝛ fiēdis de q̄b⁹ idez ipetra
tus ꝑ expēsuz ꝑstaꝶ cōdēneꝶ ꝛ alias ius ꝛ iusticia eidez ipe-
trato fiat ꝛ admistreꝶ ad hos siquidē fines ꝛc. Cape vt supra
Aduertēdū tn̄ ē ꝙ qn̄ ipetratus scit se h̄re bonas et validas
possessiones et saisinas si velit vtiliꝶ ꝓcedere pōt ipetrare aliā
cōmissionē ꝑ quē mandeꝶ eidē cōmissario vel et ꝛ alteri adiū
cto q̄ faciliꝰ admīgitur qn̄ hz primū suspectū vt cotbidie vide-
mus fieri ꝛ satis pōt de iure sustineri qꝛ in his vterqꝫ est actor
et re⁹ ꝑ lec. ꝛ no. in. §. tercia insti. de interdic. ꝙ ipm̄ ipetratum
audiat i dictis suis cōtrarijs posses. ꝛ saisinis et ꝑtez meli⁹ pro
bantez et poti⁹ius in possessorio h̄ntem ressaisiant et alias ꝑti-
bus iuxta mentē stilū et ꝑdictā dicte legis regie q̄rele d̄ nouis
dissaisinis cui⁹ tenor etiā in dictis l̄ris inseriꝶ iusticiā mistrent
hoc effectu aliter cōtinēt ille l̄re et hoc casu ipetrat⁹ n̄ articulat
ad fines in ꝓximo ꝑcedēti itendit sempros scz ꝙ simpl'r ꝓnun-
cietur nō ee locū statuto. sz concludit etiā vt ipe ressaisiaꝶ pos-
sessionib⁹ ꝛ saisinis. ex aduerso ꝑ ipetratē deductis nō obstan
tib⁹ ꝛ cui⁹ q̄dez itendit seu ꝑfatōis tenor taꝶ ē vt vobis dn̄is
cōmissarijs ꝛc. vl' sic adeo ꝙ vobis ꝛc. vl' sic ad fines ꝛ effect⁹
ꝙ vobis venerabilib⁹ viris dn̄is ꝛc. cōmissarijs i hac ꝑte spā
liꝶ deputatis ad exequēdū statutuz q̄rele legis regie de nouis
dissaisinis hincide ipetratū ꝛ obtentū ꝑ ticiū originarium et
sēproniū cōsecutiuū ipetrātis ꝛ ipetratos cōstet ꝛ legitie ap-
ꝑeat de viris iustis ꝛ legitis possessionib⁹ et saisinis dicti sem
pronij deqꝫ turbis nouitatib⁹ ꝛ ipedimētis ꝑ dictū ticiū ibi
illatis ꝛ i dictis l̄ris v̄re cōmissiōis mētionatis ꝛ specificatis et
īfra lati⁹ specificādis et declarādis et vt cōstito vob̄ saltez ad
sufficiētiā d̄ cōstare mādatis ꝑ vos v̄ramqꝫ sn̄iaz seu ordina-
tōez dicaꝶ ꝓnūcieꝶ et d̄clareꝶ locū fuisse et esse statuto q̄rele. l.
regie de nouis dissaisinis ꝑdicto ipi⁹ sempronij ipetrato et ob
tento ex aduerso ꝓ ꝑte dicti ticij d̄ductis ꝓductis allegatis ꝛ
iustificatis nō obstatib⁹ ꝛ ꝑ ꝯn̄s loc⁹ debati seu res cōtēciosa
ressaisiatur et restabiliaꝶ ad vtilitatē dicti sēpronij et alias per
vos in oib⁹ et circa oia ꝛc. Cape residuū vt supra. Productis
igr̄ dictis articulis admittiꝶ ad ꝓbādum et producit testes su
os q̄ examianꝶ vt supra dictū ē de testib⁹ originalis ipetran. ꝛ
seruatis cautel' ꝑdictis originali ipetrātis i productione testi

um seruari declaratis. Aduerte tñ ꝙ in articulis turbe iste sem
ꝑni⁹ ipetrat⁹ q̄ nūc efficiť ipetrās non bꝫ necessario deducere
alias turbas ꝙ ipetratōeꝫ ꝛ executionē ticīj originalis impe
trantis que sľ formalis turba ipi sepronio. Sed si alias reales
turbas habeat puta qꝛ tici⁹ se ꝑ dño rei ꝯtēciose gessit. fruct⁹ ꝑ
cepit aut ipm sepronium possidere ꝓhibuit seu ipediuit vel siľia
fecit poterit pro habūdantiori cautela illas turbas spāliter ꝺ
ducere Sciendū tñ est ꝙ i ꝺictis primis capitib⁹. ll. regiaꝝ p̄di
ctaꝝ scđm statuta p̄fate curie reprimiť nūer⁹ effrenatus testiuꝫ
ita ꝙ nō est ꝯmissa examiatio vltra numeꝝ. x. que prohibitio
fūdari pōt ꝑ. c. significauerūt cū sequētib⁹ extra de testi. ꝛ i. c.
de testi. co. ti. ꝛ in. l. i. i fine. ff. de testi. ac tñ vbi eminet mľtitu
do articuloꝝ seu capituloꝝ ꝓbandoꝝ ꝑ testes tūc faciliť dispē
satur sup āpliori nūero ne ius ꝑtis probātis inopia probatio
nū ꝑeat qꝛ probatōes nō sūt illo casu angustāde. Septimo fa
ctis hicinde inquestis seu receptis attestationib⁹ ꝑ comissari
um seu ꝯmissarios ꝛ oib⁹ productis ꝑ vtrāqꝫ ꝑtiū receptis cō
missari⁹ vľ comissarij procedit seu ꝓcedūt ad ordinatōeꝫ scđꝫ
tñ diuersos stilos p̄dictos q̄ sūt tres de quib⁹ in forma sniarū
siue ordinationū diceť. Sꝫ in senescallijs bellicadri ꝛ carcasso
ne cōmissari⁹ nō cōsueuit producere ad ordinatōem sed remit
tit curie cōmittēti in q̄ cōꝑantib⁹ ꝑtib⁹ viso processu ferť ordi
natio sup ꝺicto primo capite. Sꝫ hoc nō variat ius ꝑtiū neqꝫ
subāni. ll. p̄dictaꝝ Sed añ ꝙ cōmissari⁹ seu cōmissarij proce
dat seu procedāt cōsiderare dꝫ seu ꝺñt ad fines bñ ꝛ recte iudi
canditaꝫ ex ꝑte impetrātis ꝙ ex ꝑte impetrati sequētia. Et pri
mo ex ꝑte ipetrātis attēdere dꝫ ꝙ ipetrās ex ꝑte sui probꝫ tur
bā ꝛ dissaysinā. ꝑ lec. ꝛ no. in. §. retinēde ꝛ in. §. cōmodū isti.
de interdic. ꝛ in. l. i. §. qđ ait p̄tor. ff. vti pos. ꝛ in. l. ij. C. eo. ꝛ p̄
sumiť probata possessio cōtumacia si probeť añ turbaꝫ ꝛ tp̄e
turbe possedisse vt volūt doc. in. l. nō ignorabit. C. ad exhibē.
et in. l. siue possidetis. C. ꝺ proba. ꝛ ꝺꝛ probari ťba sufficienter
probato quocūqꝫ actu ꝑ quē ipetrat⁹ nō siniť libere ꝛ q̄ete pos
sidere ꝑ lec. ꝛ no. i pa. l. l. vim facit. ff. ꝺ vi ꝛ vi ar. ꝛ in. l. vim fa.
ff. ꝙ vi aut clā. nec req̄ritur de necessitate ꝙ turbās p̄tendit se
possidere sed sufficit turbaꝫ illataꝫ fuisse puta p̄cedisse arbores
fruct⁹ colligisse. colonū expulisse laborantē. censuꝫ vel canonē

solvere prohibuisse vł q̄d al' ꝺ dāni vel inq̄etatiōis intulisse ꝑ glo. dicte. l. i. ff. vti pos. in. §. huiōi aūt inł dicti et. §. restituende facit lex si dño i prin. ꝛ. §. si vicin⁹ ꝛ. §. itē videam⁹. ff. vti pos. q̄nymo etiā si ibib⁹ ꝑ lr̄as manutenētie ne turbet se opponat consueuit talis oppositio accipi pro turba que practica inole uit ex dictis doct. in. c. mandatū de rescrip. ꝛ in. c. suborta. ꝺ re iudi. et hoc iure vtimur. Notandū tñ ē ꝙ nō sufficeret probari possessionē ꝑ instrumēta ꝑ lec. ꝛ no. in. l. iique istruct⁹. C. de ac q̄. pos. ꝛ in. l. p̄dia. ff. eo. ꝛ in. c. inł dilectos de fide. instrumen.

Querił an turba illata possit turbans peītere sic ꝛ talił ꝙ tur bat⁹ nō possit cōtra eū intētare reme diū dictaꝝ legū et videre tur ꝙ turbans esset audiend⁹ dūtñ offerret oia integre emēda re et reꝑare ar. lec. et no. in. l. si reus ꝑatus. ff. de procu. et insti. ꝺ offi. iudi. §. fi. et. l. fideiussor. ff. de doli. excep. Si vero non offe rat oia integre emēdare et recuꝑare nō impediret ei⁹ penitens tia ꝑ lec et no. in. l. insulaꝫ. ff. de verbo. obli. et in dicta. l. i. §. fi. ff. vti possidetis. Oꝛ effect⁹ dictaꝝ legū ē ꝙ ablata ꝑ turbantē restituanł turbato et ꝙ acerto nō molester seu turbet. l. pen. ff. de aq̄ coti. et esti. Sed si turbata fuerit facti dꝫ de facto reꝑari. bꝫ etiā ipetrat⁹ alia remedia d e q̄bus supꝛa dictū ē practica q̄ rimōie cas⁹ nouitatis et ibi remitto ne repite mēbranas ꝛc.

Querit tñ pōt an si impetrat⁹ clarissime doceret de vero titu. im pediret ressaysimētū ferendū et videreł prima facie ꝙ deberet impedire ꝑ r'am iuris dolo. facit et ꝑ. l. dolo. ff. de doli excep. ꝛ ꝑ glo. in dicta. l. si ꝺ vi. ff. de iudi. i cōtrariū facit tex. et glo. in l. si de eo. §. si serui. ff. de acqui. pos. Accedūt lec. et nota. in. c. pa storalis p̄alle. de causa pos. et prop̄e. et in. c. lꝫ causaꝫ. §. exp̄mis. ꝺ. maxime extra de praba. Et rō est pro hac ꝑte bona qꝛ petis torium et possessoriū nichil habent cōe. p̄alle. §. nichil cōe. in. l naturaliter. ff. de acqui pos. Cū et alia ratōe ne quis sua auda cia ius sibi dicat auctē propria i rubro ꝛ nigro. C. ne q̄s in sua causa et. C. q̄n liceat vnicuiqꝫ. et in. l. si q̄s in tantā. C. vnde vi

Cetera vide in p̄cedēti lege q̄rimonie nouitatis q̄ p̄nt practis ce hui⁹ legis querele legis regie ꝺ nouis dissaysinis adaptari

Octauo his oib⁹ cōpletis cōmissarius ꝑced it ad suā ordina tionē que diuersificatur tripliciter scd̄m triplicē modū expedi tione supꝛa p̄missū. Nā aut ipetrās solus facit ꝑcessū sic ꝙ impetras

tus nil obstat vel opponit et tūc ferē vno modo snia. Aut i-
petrans nō iustificat iꝫ impetratꝰ opponit et obstat ꝓpter li-
quidas contrarias possessionis et tūc fertur alio mō. Aut ꝛ ter
tio originarꝰ ipoꝛratꝰ pariter cōpetrat vt supra dictum est et
tūc ferē sentētia in alia forma quaꝝ forme sequūtur et possūt
eē tales et primo qñ ipetrās solus facit ꝓcessum sic ꝙ ipetra-
tus nil obstat vel opponit pōt sic formari sentētia. Uisis nr̄e
cōmissionis litteris necnō deductis ꝓductis ꝓbatis ꝛ iustifi
catis ꝑ dictū ticiū ipetrātē qꝛ nobis constitit et constat saltē
ad sufficientiā de cōtētis in dictis litteris dicte nostre cōmis
sionis rō legis regie predicte mētē nostreqꝫ cōmisi tenorē sti-
lumqꝫ et practicam curie dñi cōmittentis in sequētes ꝓnunci
amꝰ et declaramꝰ locū fuisse ꝛ eē statuto querele legis regie ð
nouis dissay inis et propterea locū debati fore ꝛ eē ressaysiē-
dū et restabiliēdū ad vtilitatē dicti ticij ipetrātis ꝛ queꝫ nr̄a
pñti ordinatōe resayꝰimꝰ et restabilimꝰ ꝑ das nouitates et alia
iped mr̄a tollēdo ꝛ amouēdo ðbatūqꝫ ꝛ rē cōtētiosā ꝑ ꝛ ptes
interdictas ad manū regiā tanꝙ supiorē ponimꝰ et reducimꝰ
inhibendo et inhiberi mandando dicto sempronio ipetrato
ne in ꝑiudiciū dicti ressaysimēti manusqꝫ regie appositionis
quicꝙ attēptet vl' inouet attēptariqꝫ seu innouari faciat vel
procuret per se vel ꝑ aliū directe seu per obliquū et in signum
oium ꝑmissorum arma regia floribus lilij depicta in altera ꝑ
te loci contenciosi iubemꝰ affigi assignantes ptibus si sup se-
cūdo capite dicte legis experiri voluerint ad talē diem ꝛc. in
curia dñi talis vel talis i qua nr̄a emanauit cōmissio litteras
et seruien. super hoc cōcedēdo et hoc nono Decimo lata di-
cta ordinatione cōmissariꝰ cōcedit littera ꝛ executorias dicte
sue ordinationi pti resaysite ꝑ illa executioni demandanda ꝛ
in vim illius cōpellit turbatoꝛ inquietatoꝛ seu molestatoꝛ ad
fructuum per eum medio turbe inqsitionis seu molestationis
ꝑceptoꝝ restitutionē per. l. i. §. ex die cū ibi notatis. ff. de. vi ꝛ
vi. ar. et. l videamꝰ. §. i fauiana. ff. de vsuris cū similibus. ꝛ si
opus ē ipsemet commissarius ptem ad hoc ꝑture viribꝰ cōstri
git Scdo vo casu. s. qñ impetrans nō iustificat vel iustificat iꝫ
impetratꝰ opponit et obstat propter liqdas cōtrarias possessi
onis deductiones et iustificationes ꝛ tūc ferē vt sequitur sen

tencia: Uisis nre comissionis lris necno hincinde deductis pductis probatis et iustificatis per vtraq ptiu cu nobis no constiterit seu constet ad sufficiencia de constare mandatis narratis et expressis in litteris nostre comissionis io pronutiamus et declaramus no fuisse vel ee locu statuto querele legis regie de nouis dissaisinis p pte ticij cotra semproniu ipetrato et per ons non posse pcedere ad vlteriora nre dicte comissionis nisi in assignado dicto ipetranti ad copendu cora dno q nos comittente visuru ad causam temere ipetrationis se codenari erga impetratu in expesis et que nostra pnti ordinatione ad diem etc. imediate sequente assignamus lras et seruiete super his concededo. Tertio aut casu. s. qn originarius ipetratus pariter coipetrat tuc si originarius ipetras potioribus iuribus et possessionibus fulciat fertur p eo sentetia vt supra dictu e si vero impetratus et scdo loco impetras similiter melioribus iuribus et possessionibus fulciatur fert p eo cotra originarium ipetrante snia seu ordinario et forma vnius est forma alterius vt sequit Uisis nre comissionis lris necno hincinde p vtraq ptiu deductis pductis pbatis et iustificatis vt supra in prima forma pnunciamus et declaramus fuisse et ee locum statuto querele legis regie de nouis dissaysinis p pte ticij cotra semproniu vel econtra put casus euenit impetratu ex aduerso p pte talis vel talis supple contra que fertur ressaysimetum deductis pductis allegatis et iustificatis no obstantibus et per conseques turbas nouitatis et impedimeta appositas et apposita fore et ee tolledas et amouenda et que nra pnti ordinatione tollimus et amouemus debatu et rem contenciosa ad manum regia tanq superiorem etc. Cape residuu vt in prima et de executione eiusde vt supra dictu est post prima formam

Aduertendum tn e q in vtraqz lege regia pdicta pot euenire casus q vtraq partiu equalit probat possessione et titulum et iste e casus multu inopinatis comissarijs et executoribus dictarum legum nec reperitur alia via tutior comissarijs q remittere cam decidendam cosilio curie cuius est cognitio scdi capitis in qua qdem curia speculari debet si sit oimoda paritas tituli et possessionis qr qntucuqz parua isurgat disparitas sufficeret p ressaysimeto feredo i fauore pcelletis in petitorio vel

possessorio ar.lec.⁊ no.in p̄dicta.l.i.C.vti.pos.et in.c.lz de ꝓ-
batio.ita ꝙ vbi vterqȝ probaret recentē ⁊ antiquā possessio-
nē lȝ vn⁹ antiqorem de vno anno vel forte minus illa pauca
dispitas sufficeret ar.le.⁊ no.in dictis iurib⁹ ⁊ in.c.cū ecclesia
de elec. Ubi vero tāta eēt petitorij ⁊ possessorij equalitas ꝙ
vix vel raro cōtingit.tūc pronūciādū esset vti possidedis ita
possideatis ex mēte dictoꝝ iuriū cū additione tn̄ prohibitio-
nis in snia ne altera ipaꝝ ptiū ad arma seu viam facti ꝓcede
re hr̄et sub pena et pos.eo casu tal' formari snia. Uisis cūctis
q̄ per hincinde ꝑ ptes corā nobis deducta et iustificata iura
possessoria ptiū equalia reducūtur. Sic et taliter ꝙ sine pleni
orī iuris ⁊ possessorij ptiū p̄dictaꝝ examinatione ꝑ p̄nti non
possum⁹ alteri ptiū iā dictaꝝ statū cāe seu rei cōtenciose recre
denciaȝ adiudicare iō per hāc nr̄am sniam seu ordinationeȝ
pronunciam⁹ et declaramus ꝙ partes p̄dicte vti hucusqȝ pos-
siderūt in futuꝝ sub manu tn̄ regia possideāt omnē portum ⁊
vsū armoꝝ ac oēm viā facti dicis ptib⁹ sub pena centuȝ mar-
charū argēti.xxv.l.C.mille ⁊c.scdȝ q̄litatē ꝑsonaꝝ mulctāda
rum dn̄o nr̄o regi applicāda iterdicendo ⁊ hoc totū ꝑ modū
prouisionis ⁊ donec ptib⁹ lati⁹ auditis ꝑ curiā a q̄ nr̄a emana
uit cōmissio aliud fuerit ordinatū. Assignādo dictis ptib⁹ le-
gitime cōpituris in dicta curia ad dieȝ ⁊c. d̄ dictis eoꝝ iurib⁹
et possessionib⁹ lati⁹ docturis et iustificaturis vt cunctis vi-
sis partibusqȝ predictis lati⁹ auditis per eandē curiaȝ ordina
rij valeat qd̄ iustū fuerit ⁊ rōnis lr̄as ⁊ seruicīē sup his con-
cedēdo. Ego tn̄ tuti⁹ reputarē ꝙ hoc casu practicaret̄ seque-
strū ad istar legis querele nouitatis ne ptes sub colore ꝓxime
dicte snie ꝓhibitōe nō obstāte venirēt ad arma et eēt cōsulti
us ꝓcessū d̄ quo supra dictū ē i practica dicte legis q̄rimonie
nouitatis que sequestratio d̄ iure hoc cāu satis vr̄ ꝑmitti ꝑ le.
⁊ no.i.l.eq̄ssimū i pri.ff.d̄ vsufr.ꝑ quā ꝓbat̄ ꝙ iudex dȝ ꝓuide
re ne ptes cōtēdētes veniāt ad arma Notādū ꝙ i istis primis
capitibus dictaꝝ le.re.duo regularit̄ cessāt.primo obiect⁹ con
tra testes scdo appellatio ab ordinatōe. Et dico primo obie-
ct⁹ cōtra testes salua distictōe que seq̄t̄.nā lȝ regulariter testiū
reꝓbatio nō admittat̄ i iudicio sūmario ꝑ lec.⁊ no.ꝑ hoc i.c.
veniēs d̄ tes.ex eo ꝙ primū caput dictaꝝ legū ē sūmariū ⁊ ob

sect⁹ testiū altaꝫ exigūt idaginē vt supra visū ē in casu nouita
tis ⁊ de iure ē ꝙ exceptio reqrēs altiorē madaginē ꝙ iudiciū
vl' causa ad qd̄ vl' quaꝫ ꝓponif deferi i alio iudicio scd̄ꝫ lec. et
no. ꝑ doc. in. l. ij. C. de edicto diui adri. tol. vbi v̄o nō reqrit al
tiorē ēdaginē sꝫ illico pōt expediri ⁊ tūc dn̄t admitti ar. nota
toꝝ in. c. pastoral'. §. p̄terea de offi. dele. et in. c. nō solū d̄ ap. li.
vi. ⁊ i. l. ait p̄tor. ff. de iureiurā. Dixi scd̄o ꝙ nō admittif appel
latio et hoc regulare ē in rubro et nigro cu ibi lec. et no. ꝑ glo.
et doc. C. si d̄ momētanea possessione appellatū fue. Uerū tn̄
circa hec cadit distinctio qꝛ lꝫ regulare sit ꝙ ab adiudicatione
momētanee possessionis n̄ appellef. p̄t tn̄ a medijs ꝑ que ad
dictā adiudicatōeꝫ ꝑuenif appellari. puta a denegatōe visio
nis seu cōcessionis copie ꝯmissionis qꝛ q̄libꝫ ꝯmissari⁹ p̄sumi
tur priuata ꝑsona nisi doceat de sua cōmissione ꝑ lec. et no. in
c. cū i iure d̄ offi. dele. vel ab arta dilatōis ꝯcessiōe ꝑ lec. ⁊ no.
ī. c. p̄terea d̄ dilatio. vl' a denegatōe audiētie ar. lec. ⁊ no. i. l. fi.
§. illo in fi. C. de tēp. ap. ⁊ i. c. cū sit generale de foro cōp. qꝛ nō
solū ꝑmittif talib⁹ appellari ymo ēt in ptē formalē iudex acci
pif. vt i. c. dn̄s. xx ij. q. ij. faciūt lec. et no. in. c. fi. de rescriptis et
hinc vidi sepissime apd̄ nos practicari ꝙ cōmissarij q̄ circa p̄
missa delinquebant ex ordinatione curie viso processu abusi
ue per eos facto ordinabantur istāte ꝓcuratore regio intitula
to cōtra eos responsuri et merito per ea que le. et no. in. l. fi. C.
de pena iudicis q̄ male iudica. et. ij. q. vi. c. hoc etiam et in. c.
cū eterni de re iudi. in sexto. ⁊ id̄ caueant sibi tales cōmissarij
ꝙ p̄ceptio fauore vel odio non ꝓcedant. Sed regulate iuridi
ce rite ac rete exequantur qꝛ quāꝙ prima capita dictaꝝ leguꝫ
sint summaria. nō tn̄ a deo sunt sūmaria quin partes audian
tur per lec. et no. in clemē. dispendiosam de iudicijs. et in cle.
sepe de verbo. signi. ⁊ in. l. etiam. §. vltimo. ff. de minoribus ⁊
in. l. illate. C. de fide instru. et in auctēti. si quis in aliquo. C.
edendo. et in. c. alberic⁹ de testib⁹ et in plurib⁹ alijs iuris parti
bus et iudex vel cōmissari⁹ faciēs litē suā tenef pti ad oia dā
na et interesse scd̄m lec. ⁊ no. in dicta. l. fi. C. de pena iudi. cum
sequētib⁹ iurib⁹ p̄al. Et id̄ cauti dn̄t eē tales cōmissarij et iudi
ces primoꝝ capitū dictaꝝ legū ꝙ oia prudenter faciāt qꝛ me
lius ē modicū tradere ꝙ̄ p̄cipitanter ⁊ temere ꝓcedere ⁊ se pu

culis spūalib⁹ et tp̄alib⁹ exponere. vbi vero appellatio sine iusta cā vel grauamie iterponit ab ipo cōmissario iuste illā refutare pōt ⁊ dz p lec. ⁊ no. in. c. cū appellationib⁹ friuolis de appella. li. vi. ⁊ pōt esse forma appellādi talis. Aduertandū est pambule q̄ i exordijs appellationū interponēdarū nō potest certa forma dari qz exordia nō sunt subā et ideo fiūt scōm motū animi dictātis aliq̄ eni sic vt seq̄tur exordiūtur. exn̄s coraz vobis ⁊c. vel sic. Constitut⁹ corā vobis ⁊c. vel sic cōparēs coraz vobis ⁊c. vel sic veniēs corā vobis ⁊c. vel sic. Scōm trutinatam formā appellatōis remediū ⁊c. alij vero magis retborici et in practica triti. exordiūtur ab aliquo elegāti dicto. sup quo tanq̄ i cardine reuoluitur appellādi cā et retento themate p̄missoꝝ grauaminū scz de negationis visionis seu cōcessionis copie cōmissionis et datōis arte dilationis ac denegationis audiētie dictū exordiens cōez bn̄s respectū ad dicta tria grauamia pōt eē talis. Scriptū ē q̄ i iudicijs nō dz esse acceptio psonaꝝ vt in. c. nouit de iudicijs vel sic. Potissia iudicioꝝ ps cōsistit in ptiū disceptatōe p lec. ⁊ no. in. c. i. de seq̄stra pos. et fruc. qz negoꝝ merita partiū assertione pandūtur. C. si p viz vel alio mō. ⁊ cū ita sit q̄ vos venerabilis vir dn̄e talis ⁊c. cōmissari⁹ assert⁹ ad exequendū primū caput. l. regie querele d̄ nouis dissaysinis pro pte et ad instantiā ticij cōtra me sēpronū impetratū quo zelo duct⁹ nescitur denegaueritis michi visionē seu copiā lraꝝ vestre p̄tense cōmissionis. Et his nō content⁹ inde corā vobis cōpituꝝ intra triū horaꝝ spaciū in loco cōtenciosos assignastis qd̄ michi impossibile erat ex eo q̄ domiciliū meū in quo morā facere cōsueui distabat ⁊ distat a loco p̄dicto cōtencioso quatuor leucis ⁊ sic nō fuit michi possibile q̄ in tam breui termīo instruct⁹ corā vobis cōpere potuerim. Et lz ex p⁹ facto ⁊ quā primū potui corā vobis cōparuerī et ad deducendū probandū ⁊ iustificandū iura mea inde admitti petierim vos tn̄ grauamina p̄dicta iam predem michi illata multiplicando me admittere ⁊ audire noluistis q̄nimo p̄cipitanter ⁊ me mandato ad v̄ram talē qualez nullaz abusiuam iniquā ⁊ iniustaz processistis ordinatōez p quā me iusta legitima pacifica et quieta mea possessione iure incognito fauore nimio dicti ticij ipetrantis priuastis et alia plura graua

mina de quibus per pcessum liquebit mihi intulistis amplio racꝫ īferre cōminati fuistis ex quib⁹ et aliis a ex pcessu resultan tib⁹ sentiens me supra modū oppressuz et aggrauatū timēsqꝫ magis atqꝫ magis in futuꝝ opprimi et aggrauari a vobis to taliqꝫ vr̄a potestate audiētia et cognitōe dictisqꝫ grauamini nib⁹ mihi illatis et inferri ampli⁹ ꝯminatis i ꝛ cū his scriptis p uoco ꝛ appello ad serinissimū ꝛ xp̄ianissimū dn̄m nr̄m regeꝫ eius metuēdā plamēti supmā curiā necꝫ nō ad dn̄ꝫ ꝛc.et ad illum seu ad alios ad quem vel quos mea pn̄s appellatio de uolui de iure stilo vel ꝯsuetudine poterit seu debuerit petēs aplos ꝛ lr̄as dimissorias semel secūdo tertio sepe sepi⁹ instant ꝛ instantissime mihi dari ꝛ cōcedi petēdo a quoꝝ denegatōe iteꝝ put et ad quos supra puoco ꝛ appello prestās de hmōi mea appellatione psequēda via nullitatis querele iusticie de fect⁹ abusus seu iniq̄tatis aut alia q̄ibꝫ via iuridica ꝛ mihi p missa submittēs me ꝛ bona mea prectōi et saluagardie domi ni seu dn̄oꝝ p̄dictoꝝ ibibēs q̄ntū de iure possū ꝛ valeo vigore mee p̄sētis appellatōis ne quicq̄ in cōtrariū mei p̄iudiciū at tēptare seu inouare habeatis ꝺ qb⁹ ꝛ respōsione peto īstrumē tū a vobis notario testes pn̄tes īuocādo Forma vero respō dēdi appelationi pōt eē talis. Uisa tali quali cedula appella toria nobis p pte sempronii īpetrati reddita in qua se p nos grauatū fuisse p̄tendens a nobis appellare satagit q̄ꝙ dicta appellatio tanq̄ sup mere falsis ꝛ dolose adiuētis fūdata res sponsionē nō mereat̄ attamē ne aures dn̄oꝝ ad quos appel lare satagit falsis ꝛ dolosis grauaminū ad iuētōib⁹ ībuerent̄ diximus⁹ vt sequit̄ respōdēdū.ꝛ primo ad id qꝺ dicit̄ nos visio nē seu copiā nr̄e cōmissionis denegare cōtrariū apparet ex ac tis ꝛ pcessu corā nobis agittato p cui⁹ tenorē apparet ꝙ dic to īpetrato visionē ꝛ copiā dicte nr̄e cōmissioni votiue cōces sim⁹. Ad scd̄m vero ex aduerso grauamē p̄tēsū de arctatōe dilationis respōdem⁹ ꝙ appellare nitens ex eo se grauatū le gitime p̄tēdere nō pōt qꝛ dict⁹ sempronī⁹ īpetrat⁹ fuit ꝺ die ad diē citat⁹ cōpitur⁹ ad locū cōtēciosū distātē a loco sue habita tōis p duas leucas et sic appet ꝙ habuit āplissimā dilatōem ad ꝯpēdū. Quo ꝺo ad tertiū et vltimū grauamē sup denega tōe audiētie fūdamētū respōdem⁹ ꝙ totū oppositū ē veritas

vt ex tenore ꝓcessus corā nobis agitati appꝫ. Nā semꝑ ⁊ cōti
nue obtulimꝰ dicto sēpronio īpetrato ⁊ appellare intēti ipsuꝫ
benigne audire in oībus admissibilibꝰ et sic ex his apparet ip
suꝫ sine cā aut saltē sine legitimo grauamine appellare. Qua
re ex his et alijs ex ꝓcessu resultētibꝰ dictam eiꝰ appellatōem
tanq̄ friuolā et inanē a nullo saltē legitimo grauamine iterie
ctā pecātēqꝫ in materia et forma nō admittimꝰ dictā responsi
onē pro apl'is refutatorijs cū dimissorijs nō sit locus honore
tñ et reuerētia dñorū ad quos appellare nititur semꝑ saluis
cōcedēdo. Expedito igitur vt p̄missum ē primo capite dicte le
gis regie querele de nouis dissaysinis sit transitus ad scōꝫ vt
sequit̃. Nā die assignata ptibꝰ ꝑ commissariū primi capitis ꝓ
cessuris super scōo in curia a q̄ sua emanauit cōmissio cōpet
pars ressaysita cū processu seu explectis primi capitis si illum
tācito habuisse potuerit aut cū lr̄is ressaysimēti in q̄bꝰ inserit̃
ordinatio ressaysimēti ⁊ in p̄ntia ptis cōtra quā processit res
saysimētū si cōpeat vel in eiꝰ cōtumacia petit ꝓcedit suꝑ dic
to scōo capite ⁊ ꝓcedēdo nisi ꝑs aduersa det facta seu ponat
det ⁊ articulet de iure suo petit ressaysitus si diffinitiue manu
teneri ⁊ manū regiā ac omne aliud īpedimētū in re cōtēciosa
appositū talli et amoueri ad vtilitatē ipiꝰ īpetrātis et tūc aut
ꝑs īpetrata ⁊ citata captat terminū ad hoc faciēdū aut ñ pu
ta q2 ñ cōpet pmo casu petit copiā explectoꝝ primi capitis ⁊
terminū cōgruū ad dandū facta hoc ē deducendō ponēduꝫ et
articulādū latiꝰ d̄ iure suo q̄ q̄dē copia ⁊ dilatio sibi cōcedun
tur. Impetrās v̄o ⁊ ressaysitꝰ petit q̄ iteri ressaysimētū suum
sorciat̃ effectū suꝑ quo interloq̄tur iudex. Si nō īpugnet̃ ordi
nādo iteri illō suū debere sortiri effectꝰ et suꝑ hoc cōcedit lr̄as
suas Si v̄o īpugnet̃ puta de nullitate q2 īpetratꝰ dicit explec
ta nulla ex eoꝝ tenore deducēs nullitates ī scriptis q̄s repit
resultare ex actis et tūc tal' nullitas in promptu ꝓposita ⁊ pro
bata īpedit sortimētū dicti ressaysimēti donec visis explectis
appareat si ꝓcessus sit validꝰ vel nullꝰ p. l. iiij. § cōdēnatū cuꝫ
ibi le. et no. ff. de re iudi. Sꝫ apunctat inde nil noui fieri donec
visis explectis seu processu primi capitis aliud fuerit ordinatū
Si vero aliud ꝓponatur ad impediendū sortimētū dicti res
saysimēti q̄ altiorē indaginē exigat tūc talia nō īpediūt sorti
mētū ymo ordinat iudex ressaysimētū suū sorciri effectū. Cuꝫ

vero ipetratus ē cōtumax et non cōpet iudex cōcedit lr̄as im
petrati ad iterū citari faciūt impetratū processurum in cā dicti
secūdi capitis et cū intimatione q ipetrās et ressaysit᷒ diffi-
nitiue et forcius manutenebit et q manus regia tolleur ad
vtilitatē ipetrātis et ressaysiti et super hoc cōcedit suas litte-
ras quas exeq̄ facit pars et interi ressaisimētū sortit effectum.
Adiornata igitur pte impetrata cōpet impetrās ad diē as-
signatā q̄ in pn̄tia partis si cōpareat aut in eius con tumacia
quā accusat petit se manuteneri diffinitiue et manum regiam
tolli ad sui vtilitatē cū expen̄. et sic citat᷒ nō cōpareat manu-
tenetur impetrās et tollitur man᷒ regia ad sui vtilitatez et cō-
demnat impetrat᷒ in expen̄. Si vō citatus compeat et velit
de iure suo docere audit et copia pcessus primi capitis sibi cō
cedit suis sūptib᷒ et expensis q̄ quidez copia bita dat ponit et
articulat de iure suo sb forma sequenti adeo q vob dn̄o sup-
ple a qua emanauit cōmisso et cui secūdi capitis cognitio per
tinet et vel sic. Vt vobis vel sic Ad fines et effect᷒ q vob cla-
rissimo magnifico et potenti viro dn̄o senescallo bellicardi ꝛ
neman. seu vr̄o locūtenen. et vr̄e venerabili p̄sidiali curie con
stet ꝛ legitime appareat de bonis iure et iusticia rectaq; oppo
sitione et defensione iustis et legitimis possessionib᷒ vsib᷒ iu-
rib᷒ facultatib᷒ ꝛ saisinis seu quasi sempronij impetrati deq;
malo iure iniusta cā ꝛ temeraria impetratōe nullaq; et abu-
siua p cōmissariū primi capitis statuti querele legis regie de
nouis dissaisinis p pte ticij impetrantis executione. et vt per
vos vr̄amq; diffinitiuā sententiā dict᷒ semproni᷒ impetrat᷒
in dictis suis possessionib᷒ iurib᷒ vsib᷒ facultatib᷒ ꝛ saisinis seu
q̄si manuteneat ꝛ cōseruet manusq; regia ac oē aliud impe-
dimentum in reb᷒ cōtentiosis appositū tollatur ꝛ amoueat
ad vtilitatē dicti sempronij. dict᷒ vero tici᷒ tanq̄ temere im-
petrās in oib᷒ expēsis factis et fiēdis de quib᷒ dict᷒ semproni
us ptestat condenetur cōdemnatusq; cogat ꝛ cōpellat ꝛ al's
ius ꝛ iusticia eidē sēpronio fiat et administret. Ad hos siq̄dē
ꝛc. Cape vt sup̄. Datis igr̄ dictis articulis iudex eos admit-
tit saluo iure ipertinētiū et nō admittēdoꝝ et fit iquesta seu re
cipiūtur attestatōes sup eis ꝛ curie reportatur q̄b᷒ reportatis
si impetrans ressaisitus velit replicare latiusq; ponere et arti

culare de iure suo admittit quo amisso deducit ponit ⁊ articu
lat vt sequit. Ad repellendū quedā p pte sēpronij impetrāti
contra ticiū ipetrantē inciuiliter iniuste dolose adiūcte ⁊ imp
tinēter deducta ⁊ vt illis nō obstantib⁹ p vos magnificū et
potentē ⁊c. vr̄amq̄ diffinitiuā sniam dicat pnūciet ⁊ declare
tur p cōmissariū primi capitis dicte legis regie bn̄ ⁊ debite fu
isse pcessū cognitū ⁊ ordinatū ⁊ p pte dicti sēpronij oppone-
tis pperam indebite ⁊ iniuste oppositū. ⁊ vt p vos vr̄amq̄ p̄
fatam sniam dict⁹ ipetrans ex aduerso deductis pductis ⁊ iu
stificatis nō obstātib⁹ in dictis suis possessionib⁹ iurib⁹ facul-
tatib⁹ ⁊ saysinis seu q̄si manutencatur ⁊ cōseruetur manusq̄
regia ac oē aliud ipedimētū in dictis iurib⁹ cōtēciosis apposi
tū tollat ⁊ amoueat ad vtilitatē dicti ticij ipetrātis. Dict⁹ vo
sempronī⁹ ipetrat⁹ ⁊ opponēs i oib⁹ expēsis factis ⁊ fiendis ꝺ
quib⁹ in cōtrariū ptestat ꝯdēnet. cōdēnatusq̄ cogat ⁊ cōpel
latur ad bos siq̄dē ⁊c. cape residuū vt supra. Datis igr̄ p̄dictis
articul ⁊ ad pbandū saluo iure ipertinentiū ⁊ nō admittēdo
rū amissis. Fit inq̄sta seu recipiūtur attestatōnes et facte pdu
cūtur ⁊ si sēpronī⁹ ipetrat⁹ velit replicare admittitur et replicā
do ipugnat articulata ticij ipetrantis ⁊ stil⁹ replicādi satis pōt
colligi ex p̄cedentib⁹ ⁊ piter faciet sup articulis suis inquestaꝫ
seu attestatōes ⁊ reportabit curie ⁊ parit vice mutua sempro
ni⁹ si velit duplicabit ⁊ sic binide fient pares in nūero iqueste
q̄ nihil dꝫ licere ipetranti q̄n liceat ipetrato. Et his gestis cō-
cluditur pcessus. nisi ptes velint obicere vel cōtradicere testi-
bus ⁊ documētis qꝺ eis lꝫ si velint et sup obiectib⁹ ⁊ ꝯtradi
ctis quatin⁹ in facto cōsistūt facere inquestas seu recipi facere
attestatōes ⁊ illas reportare curie et in eisdēmet obiectib⁹ et
cōtradictis pōt obiciēs vl' cōtradicēs ꝺ iurib⁹ sue ptis p ꝺdu
ctionē et allegatōeꝫ rationū et iuriū edocere in quib⁹ quidem
obiectib⁹ ⁊ cōtradictis et allegationib⁹ poterit obiciēs et cō-
tradicens et allegās vt seq̄tur intēdere et exordiri. Ut p vos
clarissimū magnificū ⁊ potentē viꝝ ⁊c. nullus respectus habe
atur in iudicando processuꝫ sup scꝺe capite legis regie querele
de nouis dissaysinis corā vobis exordiū ⁊ pendentē indeci
sum inter ticiū impetrātē et seriū impetratum ad testificata p
ducta et allegata pro pte dicti sēpronij. Et ꝙ illis nō obstāti

bus cōclusiones pro pte ipi⁹ ticij ipetrantis sepe ac repetite as sumpte et adiudicari petite eidē adiudicētur et alias ius ⁊ iusticia ⁊c. Cape residuū vt supra et de obiectionib⁹ cōtra testes pariter supra in casu nouitatis Dis igr̄ oībus sic gestis assignatur ptib⁹ ad audiendū sniam in cā ferendam ad certam diem tunc futurā. Et pōt iudex interī si cām habeat dubiam reportare in cōsilio curie sue ⁊ iuxta dicti cōsilij deliberationē ferre sniam cui⁹ tenor pōt esse talis. Visto processu et ei⁹ meritis impetitorū curie nostre cōsilio mature et accurate examinatis p hanc nostrā diffinitiuā sniam quā more maioꝝ nostrorum pro tribunali sedētes in his ferim⁹ scriptis pronūciamus et declaram⁹ p cōmissariū primi capitis bene ⁊ debite fuisse processū ⁊ ressaysitū. dictūq; ticiū impetrantē fore ⁊ esse forti⁹ manutenēdū manūq; regis et oē aliud ipedimentū appositā et appositū tollendā et amouendū. Et quē nr̄a eadē snia manu tenem⁹ et cōseruam⁹. dictasq; manu regia ⁊ alia quecūq; impedimēta tollim⁹ et amouim⁹. dictūq; sēpronīū impetratum pfato ticio ipetranti procuratoꝝ ipaꝝ ptiū ministerio in oīb⁹ expeñ. hucusq; factis cōdēnando illaꝝ taxatione nobis et curie nostre i posteꝝ reseruata. Et qr hoc snia ē diffinitia pōt grauat⁹ vꝫ valiř appellare cui appellāti teneř iudex rñdere et deferre p. l. qm̄ iudices. C. de appella. cuiusqꝫ dē rñsionis tenor poterit esse talis. Et nos iudex pdict⁹ vobis sēpronio appellare nitenti rñdemus qꝫ intendim⁹ bñ et iuste iudicasse et vos in nullo grauasse et p cōsequēs dictā vr̄am talē q̄lē appellationē mīe fore admittēdā prout nec admittim⁹ nisi si et in q̄tū dñi ad quos appellare itimū illā dixerint admittendā ad pn̄tē rñsionē pro aplīs ōbitis honore tñ et reuerētia dictoꝝ dñoꝝ ad quos appellare satagittis sp saluis cōcedēdo. Oblatis igr̄ libellis pdictis procediř q̄nto ad litis cōtestatōē i q̄ pmitto qꝫ cāe q̄ i iudicijs agūtur sř in duplici dr̄ia. Naꝫ q̄dē sunt in q̄bus plenaria. Quedā vō i q̄b⁹ sūmaria reqriř cognitio de q̄b⁹ i cle. dispendiosā de iudi. ⁊ in cle. sepe de ver. sig. Et in iudicijs in quib⁹ proceditur sūmarie nō exigitur formalis litis cōtestatio qr sufficit q̄cūq; iudicialis cōtradictio vt in. c. qm̄ frequenter vt li. nō contes. et p lec. ⁊ nota. per doc. in. l. si fund⁹. §. in vendicatione. ff. de pigno. et in. l. instrumēta. C. de proba. et in. l. sā

ximus.§.cū aūt. C.ad trebel. Fit aūt litis cōtestatio negatiue vel affirmatiue. De negatiua litis cōtestatōe satis apiunt l.ij. C.de litis cōtesta.ꝛ.l.ij.C.de iura.calū.et.c.i.de li.cōte. De affirmatiua vō loquūtur.l.iulian⁹.ff.de cōfes.l.si debitori.ff.ō iudicis et.l.pinde.§.v l.ff.ad.l.acql. Qualit aūt fiat litis cōtest. iura pdicta satis apiunt ná fit seu fieri pōt vt dictū est negatiue vel affirmatiue. Et qñ fit negatie pbata intētiōe agētis sequit cōdenatio. Si vero fiat affirmatiue nulle sk ptes iudicis in cognoscēdo sz tm̄ mō in pnūciando et ita intelligat.§.fi.l. proinde pal. Circa vero tps litis cōtes.aliā incidit iuramēti calūnie pstatio et dixi aliqñ qꝛ tacite pōt remitti a pte pti ar. nota.ff.de procu.l.filiusfa.§.v teraz. Et iō ɔsiderare oz actor si expedit ꝙ iuret in ca decalūnia Q.ō qdē iuramtū cōtinet.iiij.capita.vn vlus. Jllō iuretur ꝙ lis sibi iusta videt. Et si q̄rat verū nō inficietur. Et lis tradet dilatio nulla petetur. Nil pmittet vt falsa probatio det. Si aūt tale iuramtū calūnie omittat nō aūt expsse pōt iudex exigere ex officio si velit. Et tūc eēt dāda dilatio ad iurādū de calūnia si petat. Et si vna ps iuret ꝛ alia nolit iurare asserta i libello cōtra eū habētur p ɔfessatis ꝛ pricipales p one si sint pn̄tes tenētur iurare. Si aūt sint absentes pñt iurare p procuratorē hñtez ad hoc mandatū spāle vt i dicta.l.ij.C.de iura.calū.et auc.ibi posita et in.c.i.et q̄si p totuz de litis cōtest. Ubi aūt petitur pstari hincide iuramētū primo pstandū est ab actore q̄ a reo vt in dicta.l.ij.in pri.C.de iurā calū. Et lz vt dicrū est possit tacite remitti iuramentū calūnie nō tn̄ expsse dicta.l.ij.§.sz qꝛ veremur Notandū ꝙ si re⁹ rn̄deat obscure litē cōtestādo cōpellit rn̄dere clare alioqn punitur ac si taceret vt.ff.de interro.ac.l.de etate.§.q tacuit ꝛ.§.qō āt et.§.nihil interest. Si aūt dubitat datur ei tps ad deliberandū nisi esset persona suspecta ad malignandū .ff.de interro. acti.l.q interrogatur et qui satisda.cogātur.l.si fideiussor. Hec pauca de iuramēto calūnie pro nunc sufficiant qꝛ cetera faciliter pñt videri et haberi per lec.ꝛ no.in preallē.iuribus.

[H]unc sexto loco de probationibus dicendū restat in qb⁹ aia pcessuū cōsistit. Sz qꝛ matia ē de se in vtroqꝫ iure diffusa quaz h̄ repetere essz opis nomen tollere.iō aliq pauca practicabilia et sepi⁹ cōtingentia adducā.et pmo gn̄alr reqsita ad materiaz probationū.primuz

q pñte pte aduersa dñt produci testes vel absente si ps aduersa absens si p cõtumaciaz vt. C. de testib⁹. l. si qñ. ⁊. in noie dñi de testi. Scdm q dñt esse iuriati vt in pal. l. si qñ et. l. iurisiurã di. eo. ti. Terciũ qz expense mistrari dñt a pte que producit. C de testi. l. qm liberi. Quarto q sup circũstantijs a parte cõtra quaz producũtur vel' ei⁹ ad vocato interrogatoria fieri possũt. ff. de interro. acti. l. ij. cũ multis sequentib⁹. et hoc in ciuili. In criminali vero habetur. ff. de qstio. l. i. §. qni questionẽ ⁊ redacte in scriptis cõsueuerũt tradi iudici vt p ipm fiant. Naz si ps ipa p se infrogaret quodãmõ videretur dedicisse testificata ⁊ ideo quanq epte tradanẽ fiũt tñ p iudicez vt in dictis iurib⁹ de quo vide glo. in. c. penult. de iura. calũ. Quitũ q ex quo qs testes producerit ter. nõ poterit quarto producere nisi cũ solẽnitate que hr in. §. qz vero multi in auct. de testibus et in. c. vltra terciaz de testibus. An aũt danda sit tm vna dilatio et q ex causa plures productões fieri pñt vel plures dilatões danđe sint. habes notatum in dicto. §. qz vero et. ff. de pto. stipu. l. vltima. et dicto. c. vltra de testibus. De consuetudine aũt põt qz consuetudo est optima legum interpres. ff. de leg. et se. consul. l. si de interpretatione. potest iudex plures ex iusta causa dare dilationes. Sextum q si testis verbum obscurũ posuit. poterit declarare cum eius qui dicit sic interpretari. ff. de pto stip. l. in pretorijs et. ff. de verbo. obli. l. in conuentionalib⁹ ⁊. ff. de iudicijs. l. si quis intencione. C. de legi. et consti. si imperialis. Potest etiam testis si in testificando errauerit non studiose in cõtinenti se corrigere vt de testibus cogen. c. preterea. Septimũ q iudex post publicationẽ testes examiat si cõfuse fuerint testificati vt. ff. de questio. l. repeti. ⁊ de testi. c. cũ clamor. In casu tñ lz cõfuse nõ dixerint tñ nichilominus examinãtur iteruz si aduersario placuerit etiam super eodem ⁊ ad idem admittuntur vt de testibus. c. veniens. Octauuz q iudex officio suo testes cõpellit testificari ⁊ ad testimoninm venire vt. C. de testibus. l. si qñ ⁊. C. queadmodum testamenta aperi. l. testamẽti. In criminalibus aũt causis secundum canones testes nõ compelluntur vt de testi. cogen. c. dilectorum cum ibi notatis Nonum q iudex non debet pati effrenatam multitudinẽ testium produci de testi. ff. l. i. §. quã q Effrenata multitudo inter

ꝓtatur vltra quadragessimũ numerꝫ de testi.c.cũ cãz.vel iudicis arbitrio vt ibi notatur. Decimũ ꝙ testes lite nõ ꝯtesta.nũꝙ admittuntur ex ꝑte actorꝫ nisi in casibus in auctẽ.de testibus.§. qꝫ vo et vt litis nõ cõte.c.qm̃ frequẽter circa princi. Quo etiã casu reo monito et non cõpẽte sine malitia vt iueniri nõ possit absẽte admittũtur et valebũt eorꝫ attestatões dummõ cõueniat reum infra annũ vel saltem denũciet receptionez testium alias non valet vt dicta decre.qm̃ frequẽter. Reus testes suos ꝓducere põt cũ nõ sit in ei⁹ arbitrio differre.l.pure i fi.ff. de doli excep.⁊.C.de tẽpo.in ite.re.l.petẽde.⁊.C.de dila.l.si qñ. Undecimũ ꝙ testis cãm sui dicti debeat exponere qđ sic intelligo si fuerit requisit⁹ vt.C.de test.b⁹.l.i.et.l.solã.e.ti. Et sup circũstãcijs singulis prudẽter sũt inquirẽdi supple de causis loco tpe fama visu auditu scia credulitate ⁊ certitudine de tes.c.cũ cãm. Duodecimũ ꝙ si altera ptiũ didiscerit testificata nullomõ decetero poterit testes ꝓducere in aucten.de testi.§. qꝫ vero et in cle.ij.de testi. Aduertẽdũ tñ est ꝙ vbi supradixi ñ licere post didiscita testificata ꝓducere de nouo testes. Fallit primo si facto ptis aduerse vel iudicis fuerit impeditus ar.lec et no.in.l.officiũ cũ sua glo.in prin.ff.de rei ven. Scđo fallit si culpa iudicis vel cõmissi examinãtis nõ fuerint debite examinati super iterrogatorijs positõib⁹ vel articulis ꝑ lec.et no in auct.at q̃ semel.C.de ꝓba. Tertio fallit i minore milite muliere ⁊ rustico ꝑ no.ꝑ doc.i.l.vbi.ff.de edẽ. Itẽ fallit i crialib⁹ ⁊ mrimonialib⁹ causis ꝑ lec.et no.per doc.in.c.lator et i.c.tenor đ re iud.⁊ no.regulariter ꝙ testes nõ tenẽtur reddere cãz seu rõnẽ sui dicti nisi fuerit reqsiti. Fallit qñ iterrogantur sup bis q̃ sensu corporali nõ pcipiũtur.puta si interrogentur de dñio vl đ qlitatib⁹ intrinsecis puta ira vel ebrietate et similib⁹ qꝫ tũc tenentur reddere cãm sui dicti etiam si non fuerit interrogati ꝑ lec.et no.ꝑ doc.i.l.solã.C.đ test.et i.c.cãz đ testi.et rõ ẽ euidẽs in istis casib⁹ qꝫ testis ꝓbare dꝫ iudici.l.iij.§.tu magis.ff.de testib⁹. Sꝫ vbi testis deponit de re nõ sensibili sꝫ intelligibili ñ probat iudici nisi dicat cãz intelligẽtie q̃re ⁊c. Decimotertio cõsiderare dꝫ actor si velit probare ꝑ testes vl' istrumẽta qꝫ expedit ꝙ ipe actor primo reddat positões facti ex q̃b⁹ si probẽter deat reddi cõcusio i snia ⁊ actoro ositões affirmat medio

iuramēto asserendo τ dicēdo ꝙ credit eas fore ꝟas si reqrat ex pte rei τ demū petat suis positionib⁹ ridert p verbū credit vel nō credit et psonā ꝓpriā rei semoto pcuratore τ quocūq alio instructore medio iuramento p ipm reū pstito ad hoc vt actor releuet ab onere ꝓbandi τ si reus iussus p iudicē rndere recuset. positōes dnt haberi p cōfessatis vt. c. ij. de cōfes. li. vi. et practicā ponēdi τ articulandi possumꝰ supra i practica. ll. regiaꝝ vid glo. in. c. i. d ꝯfes. li. vi. τ ibi recurre. qꝛ optie et ad plenū ibi meliꝰ ꝙ alibi videb. de materia vero iterrogatorioꝝ vide in. c. pe. de iura. calū. τ. ff. de interro. ac q̄si p totū. Decio quarto est notandū ꝙ ad ꝓbandū positōes cōcedūt actori q̄ primo dꝫ facere suu cursuꝫ prima scda τ tercia dilatōes τ quarta cū iuris solēnitate que solēnitas ē vt ille q̄ petit iuret ꝙ eam nō petit cā malicie seu prolōgatōis nec dicta testiū diuulgauerit nec potuerit hr̄e testes vel nesciebat eos vl qꝛ de nouo puenit ad eiꝰ noticiaꝫ τ iste dilatōes dnt esse cōpetētes. Sꝫ si testes essent ex prouiciaꝫ vel regionē vel vltra mare dant longiores ad probandū pducēdūq istrumēta vt. C. de dila. l. i. vl cōmittitur examiatio testiū p lras ꝯmissarias cū titulis iterclusis vt ptiū pcatur laborib⁹ et expeñ. destinatas iudici sub quo testes morantur expeñ. pducentis vt hec ꝓbant. C. de testi. auct. at q̄ semel et auc. apd eloquētissimū. C. de fide istrumē. hodie tñ apd nos cōmittit notario cause aut alijs locoꝝ ordinarijs nō suspectis qd satis pcedit i ciuilib⁹ causis p lec. τ no. i dictis iurib⁹. In crialib⁹ vero q̄cquid obseruet practica ego vbi esseꝫ iudex vellē p meipm interrogare nec ꝓprio fratri cōmitterē sꝫ starē cū theorica dicte auctē. i fine propt picula q̄ vertūt in criali bus causis q̄ quilꝫ practicꝰ pōt cōsiderare pro q̄ optie faciūt q̄ hn̄tur in. l. curent. ff. de testib⁹. Itē post ꝙ actor probauerit reꝰ admittit ad deducendū ius suu et ad probandū dant dilationes sibi prout dātur actori Ex quo nota ꝙ actor facit prio cursuꝫ sui processꝰ τ postea reꝰ facit hoc ē probat exceptōnes suas vl admittit ad probādū. Supest videre de aliqb⁹ qualitatib⁹ seu q̄lificationib⁹ dictoꝝ testiū ad q̄s aduertere dꝫ iudex. τ primo ponamꝰ ꝙ testis deponat de valore fundi dicēs valere. x. queritur an eiꝰ testimonio stet. Pro quo distingue ꝙ valor bonitas et certe qualitates pñt esse in duplici dr̄ia. aut em̄ sūt in

trinsece aut extrinsece. Et iterum aut pcipiũtur cũ discursu aut si
ne discursu ⁊ i primis casib⁹ scʒ qñ qualitates sũt intrisece ⁊ p
cipiũtur cũ discursu tũc testes tenẽtur reddere cãm ⁊ rõem sui
dicti puta valore fundi qꝛ est pinguis ⁊ frugifer ex quo annis
singulis seritur ⁊ fructificat. De equo qꝛ equitauit in cõmitiua
in qua erat et concepit ꝙ bono corde itinerat bene bibit. be
ne comedit est cordat⁹ et nõ rigidus tibijs estqꝫ iuuenis scdʒ
aspectũ dentiuʒ. et ratio est qꝛ dictũ testis dʒ cõcludere per lec
et not. in. c. i pñtia de pba. In scdo vero casu qñ qualitates
rei sunt extrinsece ⁊ pcipiũtur sine discursu vt in pannis laneis
vel lineis et vasis ligneis et sil'ib⁹. et tunc qꝛ tales qualitates
sensu siue discursu pcipiũtur valet dispositio testis sine redditi
one rationis si nõ fuerit de ratõe reddenda interrogat⁹ et ita
limitaẽ. l. solam et. l. testiũ. C. de testibus et. c. cãm de testi. cuʒ
similib⁹. Dixi supra ꝙ testis nõ requisit⁹ nõ tenetur reddere ra
tionem sui dicti p not. doc. in dictis iuribus, Et ratio est quia
nõ debet esse verbosus idest ad plura rñdere ꝙ̃ nõ interrogeẽ
Uerũtñ si interrogeẽ sup his que sensu nõ percipiũtur puta d
dñio tenetur reddere rõem sui dicti vt supra dictũ est. Proba
tio dñij difficilis est de quo per doc. in. l. proprietatis et i. l. cũ
res. C. de fide instru. Tres tñ sunt modi magis visitati pro
bandi dñium. Prim⁹ per famã publicam per quã reputatur ta
lis dñs talis rei de quo est glo. in. l. at qui natura. ff. de neg. ge
stis. scds modus est pscriptionũ. puta qꝛ testis dicit ꝙ talis ẽ
dñs talis pdij qꝛ vidit eũ tenere et possidere palaʒ et pacifice
tã per se ꝙ̃ suos pdecessores nõ solũ. x. ymo viginti ãnis ⁊ vl
tra. Et qꝛ pscriptio est vn⁹ de modis acqrendarum rerum per iura
vulgata satis reddit ratõeʒ testis. Terci⁹ si dicat se fuisse pñtẽ
dũ talis sibi vendidit vel pmutauit seu donauit et tradidit qꝛ
lʒ dñium sine possessione queri possit nõ tñ sine traditione per
lec. ⁊ no. in. l. traditionib⁹. C. d pactis. ⁊ i. l. si fundũ vbi glo.
ff. de fun. do. et in. l. Et iõ. ff. de cõdi. fur. ⁊ in. l. i. ij. et. iij. ff. d pu
bliciana Sʒ qrẽ si testis deponat d possessione alicui⁹ predij
dicẽs taleʒ vidisse possidere tale pdiuʒ et nõ adiecit rõeʒ dicti
an pbet. videẽ ꝙ nõ qꝛ possessio ẽ ius insistẽdi rei nõ prohibi
te possideri vt diffiniũt doc. in. l. i. ff. de acq. pos. et sic cũ testis
deponat super illo iure videreẽ ꝙ deberet reddere rõem sui dis
cietiaʒ nõ interrogat⁹ p ea que supra dicta st. In oppositũ tñ

est veritas q2 tale testimoniũ admittit̃ ꝑ glo. i. l. stipulatio ista
§. hec ꝗ͂. ff. de verbo. obli. Et rõ est q2 possessio plus hꝫ facti ꝙ̃
iuris maxĩe in ꝓbantis ꝑ lec. ⁊ no. in. c. n̄ris de cõcel. pñde. Et
iõ q2 plus hꝫ facti ꝙ̃ iuris valꝫ dictũ testis suꝑ ea deponentis
nõ reddita rõne nisi fuerit interrogat⁹ vt sepe dictũ est. Et iterũ
quero si testes deponãt singl'arit̃ in pos. seruitutis seu al's i ac
tibus possessorijs puta dicam⁹ vni⁹ prati ⁊ producunt̃ tres te
stes quoꝝ vn⁹ dicit rigari alter siccari alt̃ herbaꝫ colligi vidis
se ⁊ sic ponunt de diuersis actib⁹ ⁊ diuersis tꝑib⁹ factis an vi
deant̃ singulares ⁊ nõ probare sufficiẽter videtur ꝙ sic q̃a te
stes singl'ares nõ probãt r'ariter sꝫ fallit i seruitutib⁹ q2 oẽs isti
act⁹ tẽdũt ad vnũ finẽ scꝫ ad finẽ ꝓbandi facultatẽ ꝑcipiendi
fruct⁹. Et q2 rigare ⁊ falcare seu secare sunt p̄ordinatiua collec
tiõis herbe videtur oẽs ad eundẽ finẽ depositiõis tẽdere ⁊ eo
tũ stat̃ depositiõib⁹ scd̃ꝫ doctrinã doc. in. l. vbi nũer⁹. ff. de test.
et in. c. noie dñi co. ti. Quero testis interrogat⁹ suꝑ cõtentis
en aliquo arti. dicit v̄a esse q2 sic dici audiuit querit̃ an valeat
ei⁹ depositio. Et dic ꝙ nõ ꝑ no. i dicta. l. testiũ. C. de testi. et. ff.
de aq̃ plu. arcen. l. ij. §. idẽ labeo. lo. ij. Et ista questio incidit in
aliã vꝫ an testimoniũ de auditu dici sit validũ videt̃ ꝙ non ꝑ
no. in dictis iurib⁹. In oppositũ faciũt lec. ⁊ no. in. l. curent. ff.
de testi. Pro cõcordia sic distigue q2 aut testis deponit se audi
uisse ab alio auditõe ex̃ iudiciali puta referẽdo vl' fabulãdo d̄
gestis ⁊ ꝑ eũ visis ⁊ tũc tale testimoniũ de auditu alieno nõ
probat ꝑ illã auc. m'lto magis. C. de sacrosan. scꝫ si illd̄ qd̄ ma
gis videt̃ inesse ñ inest nec illd̄ qd̄ min⁹. sꝫ magis videret̃ stan
dũ dicto d̄ cui⁹ relatu deponit ꙙ̃ suo ⁊ tñ nõ stat̃ q2 ex̃ iudiciũ
fabulose ⁊ recitatorie dictũ est et testi. nõ creditur nisi produc
to parte p̄ñte vel cõtumace recepto ꝑ iudicẽ iurato ⁊ examina
to ꝑ iura vulgaria iam p̄al. ergo multo min⁹ creditur recitanti
Sꝫ vbi testis diceret se audiuisse ticiũ deponentẽ suꝑ tali vl' ta
li materia dũ interrogaretur ꝑ talẽ vel talẽ iudicẽ seu cõmissariũ
qui interrogat⁹ dixit ⁊ deposuit se tale q̇d vidisse vel audiuis
se. Naꝫ tũc tali testimonio bñ staretur ꝑ lec. ⁊ no. in dicta. l. cu
rent ⁊ in dicta. l. testiũ. C. de testib⁹ Quero testis deponit se
credere esse vera. Queritur an ei⁹ dicto stetur sine alia ratione
vel cã dicti Distingue q2 aut deponit super ꝑtita alicuius ar

tis aut sup alia re nō depēden. experītia artis. Primo casu valet depositio ar. lec. ⁊ no. in. l. i. ff. de ven. inspi. In scdo vero casu nō vȝ nec artat vt vbi notat et. in. c. licet ex q̄dā ð testi. ꝙ aūt testimoniū ð credulitate nō sit sufficiēs probat glo. relata ad tex. in dicta. l. i. ff. de vē. inspiciē. et accedūt lec. ⁊ no. i. l. q̄d tn̄. §. si arbiter. ff. de arbitris. Quero testis interrogatur de moribus hominis q̄ sēsu proprie nō p̄cipiūtur q̄ vel qual' debeat p eūdē testē rō assignari. Et dic ꝙ ad probādū bonos mores hōis oȝ ꝙ testis deponat de bonis ⁊ virtuosis opibus ei⁹ de cui⁹ morib⁹ tractat Nā scriptū ē i euangelio ꝙ a fructib⁹ eoruȝ cognoscetis eos de quo p glo. in. l. qđ si nolit. §. q̄ mancipia. ff de edili. edic. Et sic ut hn̄t factū bonū p̄sumit habere auctorem. c. in pn̄a ð renū. c fi. de p̄sūp. iūctis no. i. l. i. C. de contrahen. emp. ita malefactū prauū p̄sumit habuisse actorem. l. nā ludus. ff. ad. l. acqil. faciūt nota. in. c. i. de p̄sūp. et in. c. osius. de elec. Iteȝ quero q̄d si testis deponat super promissione. Et dicat ꝙ vidit dū tici⁹ promisit sempronio. x. an. valeat talis depositio et videretur ꝙ nō qꝛ nō deponit p propriuȝ sensū. Nā promissio fit ore et percipitur aure et per p̄ns deberet deponere ꝙ audiuit et non ꝙ vidit. In oppositū tn̄ ē veritas ex eo ꝙ in materia probabili accipimus sensum visus cōiter se hn̄teȝ ad oēs tanꝙ elegantiorem inter sēsus corporeos vt alios cōprebendat et testis deponēs se vidisse promittere interpretatur. i. audiuisse scdm doctrinā docto. in p̄allegatis iurib⁹ ⁊ in c. testē. iij. q. ix. Itē pone ꝙ testis dicit pro ratōe sui dicti se fuisse pn̄tē querit an hec rō sit valida. videret ꝙ nō qꝛ potuit esse pn̄s et n̄ audiēs vel vidēs. Sȝ dic ꝙ ymo valet qꝛ ex quo reddit rōnē ꝙ fuit pn̄s vr̄ reddere rōnē de omni sensibili apto actui de quo deponit puta si ē res que visu percipitur intelligat se vidisse ⁊ si aure se audiuisse et si tactu se palpasse per sepe allegatam le. testium. C. de testi. in illis verbis q̄ sub pn̄a eius ⁊c. faciūt lec. ⁊ no. in. §. si vero absint in aucten. de her. ⁊ fal. ⁊ in. l. diē proferre. §. corā. ff. ð arbi. Sȝ pone ꝙ testis deponit p verbum vr̄ an probȝ ⁊ ista q̄stio deciditur p qōnē quam supra posui de verbo credit ⁊ ibi vide Pone ꝙ testes de volūtate ptium examinātur in turma vt sepe contingit an ps contra quā fuerūt producti poterit p alios contrarium probare.

Dic ꝙ non q2 pro publicatis hn̄tur glo.in.l.minime.ff. de le-
gib9 Quero ad idem sepe cōtingit ꝙ in materia possessoria
ꝓducūtur testes familiares domestici q regulariter nō probāt
lȝ in aliqb9 casib9 de qb9 in.l.cōsensu.C.de repu.probēt an sal
tē faciant indiciū. Dic ꝙ sic ꝑ tex.in.l.si qn̄.C.vnde.vi. Po-
ne testis dicit talē fuisse in possessione et saysina tanto tꝑe cu
ius inicij memoria nō extat in contrariū An valeat ei9 depo-
sitio. dic ꝙ sic si dicat ita super vidisse et a maioribus suis dici
audiuisse ita tex.in.l.ij.§.idē labeo.lo.ij.ff.de aqua plu.ar.

Itē pone ꝙ testes que producūtur sunt subditi producentis
an valeat eoꝝ testimoniū. Et dic ꝙ aut ꝑducens recognoscit
superiorem aut nō. In primo casu iterū subdistigue q2 aut te-
stes sūt tales quibus pōt īparari aut non. Primo casu nō va-
let eoꝝ depositio per lec.et no.in.c.i.iij.q.v.et in.c.i lr̄is et ibi
glo.et doc.extra de testib9. Si vero nō recognoscit superiorē
vti rex nr̄ tūc non valet testimoniū per lec.et no.in.l.eos.C.d
testibus. Oia tn̄ in arbitrio sūt iudicis qui cōsiderare bȝ seue-
ritatē aut mansuetudinem dn̄i ita ꝙ si sit seuerus p̄sumat co-
actionem.si sit mā suet9 nō ⁊ scdm̄ hoc vel illud adhibere vel
nō adhibere fidē testib9 ꝑ sepe all'.§.tu magis in.l.iij.ff.de te-
sti. Quero de sepe in materia possessoria occurrenti questio
ne. Agit vniuersitas contra aliam vniuersitatem vel vnum
ꝑticularē an stetur testibus productis de vniuersitate questio
tangitur per doc.in.c.super et in.c.cum nūcius de testibus ⁊ i
l.in tm̄.§.vniuersitatis.ff.de reꝝ diui.et in.l.parētes.et.l.etiaȝ
C.de testi. Et resolutio consistit i.. duab9 considerationibus
q̄s prudēs iudex considerare dȝ eo ꝙ arbitrium iudicis mul-
tum confert in approbandis vel reprobādis testibus dicto.§.
tu magis. Quarum quidem considerationum vna respicit
factum et alia ius. Prima que respicit factum est considerare
an vtilitas que potest euenire testi ex sua dispositione eueni-
at immediate vel mediate ad ipsum testem hoc est suo pro-
prio et non alterius ministerio. An vero mediate et alterius
ministerio prout de vtroqȝ membrorum predictorum late ex
emplificant doc.in preallegatis.turibus. secunda vero considera-
tio que est circa ius est an probationes possent fieri per alios
q̄ꝫ de vniuersitate an vero nō in primis casibus qn̄ cōmoduȝ

euenit mediate et alter ius ministerio et nō potest cōmode ꝑ alios probari tūc indistincte admittūtur. in scđo vero casu. s. qñ euenit imediate ⁊ sine alteri⁹ ministerrio vt in iure de pascendi legitimādi et similib⁹ et pōt per alios probari ⁊ nō admittuntur. hec ē resolutio doctoꝝ in dictis iurib⁹ que videtur satis veritati ⁊ equitati amica. Quero testes sunt ꝓducti in aliquo processu et examinati. ſ3 nūdū publicati et ca sic relinquitur iperfecta deinde suscitat̄ alia qo seu aliud nouum idiciū inter easdem partes vel alias an ꝓbationes predicte nōdum publicate faciāt fidē. dic ꝙ non per glo. in. l. gesta. ff. de re iudi. et no. ꝑ doc. in dicta. l. solā. C. d̄. testib⁹ Nūc de probationibus criminalium causarum videam⁹ hoc ē quib⁹ aut qualib⁹ modis probētur crimina et dic ꝙ crimina pñt probari ꝑ instrumēta. ꝑ testes. ꝑ idicia seu argumēta. ꝑ famā ⁊ confessionē que mēbra sūmatim prosequoꝛ. Primo quero an crimina valeāt seu possint probari ꝑ instrumēta ⁊ videt̄ ꝙ non ꝑ lec. et no. in. c. cū in ecclesijs de meio. et hec. et in. c. epiphanum. v. q. vi. Econtra videtur ꝙ ymo qꝛ iudex d3 informare animū suum ꝑ omnē spē3 ꝓbationis. ff. de testi. l. iij. . eiusdē Itē qꝛ cōiuratio vel cōspiratio aliquoꝝ cōspirātium vel cōiurantium in malū publicū vel priuatum vt plurimū fit per istrumēta vel ꝑ scripturas. ergo ꝑ talē scripturā ꝓbatur ar. lec. et no. in. l. i. ad. l. iuli. ma. de hoc tñ latius ĩfra in alijs mēbris dic. t. Quero qualiter ꝓbētur crimina ꝑ testes. et dic ꝙ ꝑ testes omni exceptione maiores ⁊ clare deponētes vt in. l. sciāt cūcti cū sua materia. C. de ꝓba. S3 insurgit dubiū an ex dicto vni⁹ testis possīt q̇s torqueri et ad confitendū crimē cogi causa plene ꝓbationis habēde et videt̄ ꝙ non. qꝛ ad hoc ꝙ quis torqueatur reqrūtur plura indicia ꝑ lec. ⁊ no. per doc. i. l. fi. C. de ꝓba. ⁊ in. l. i. ⁊. l. maritus. ff. de questio. ſ3 vni⁹ testis vnicū facit indicium. l. theopōp⁹. ff. de dote ple. ⁊ ꝑ vnicū inditiū vt ꝓ dictū ē vn⁹ testis ⁊ hoc videtur quasi expressū in. l. mariti⁹. ff. de questio. et in. l. i. ⁊. l. milites. C. e. inditia eñi in plurari ⁊ ñ in singulari ꝓcedere dñt vt in dictis iurib⁹. ⁊ ibi pluralitas requiritur nō sufficit vnitas. ff. de iti. actuq3 pri. l. i. hoc interdictū et. l. vbi numerus ff. de testi. ꝓterea in criminalibus vbi tormēta exigūtur. l. diuus. ff. de qōnib⁹ dictū vnius testis nō

facit semiplenam pbationē.ff.de re iudi.l.iij.et.c.venies ꝺ te
sti.ergo per dictū vnius testis nō ꝺȝ torqueri. Ecōtra vide
tur ꝙ tā per dictū vni⁹ testis ꝙ̄ per plura indicia nō fieret ple-
na pbatio nec sufficiūt ad condēnatōeȝ qꝛ nemo ex p̄sumpti
onibus cōdēnatur.ff.de penis.l.absētē tn̄ ex plurib⁹ testibus
pōt qs condēnari per iura vulgata. Pro quorum concordia
distiguēdū ē ꝙ indicia sūt in duplici dr̄ia. Nā quedaȝ sunt in
dicia īdubitata et q̄daȝ dubitata. Et iteȝ q̄ro an per indubita
ta procedatur ad condemnationeȝ et videt̄ ꝙ non. C. de que
stio.l.militi. Nā in probatōib⁹ dn̄t eē probatoes luce clariores
l.fi.C.de proba.qꝛ nemo vt supra dixi dȝ ex presumptionibus
condēnari vt dicta.l.absentem.ff.de penis ⁊.ij.q.i.in prin.im
mo sanctius ē absoluere vt ibi Contrarium colligitur ex dic-
ta.l.fi.in tex.et glo. Nā vbi sūt indicia indubitata que etiam
adiuuantur ab aliȷ̄s aduīculis circa factū de quo querit̄ cō-
tingentibus videtur tūc ad condemnationem posse procedi
p dictā.l.sciant qꝛ et que nō p̄sūt singula multa iuuāt vt no.
ff.de testi.l.iij.extra ꝺ succes.ab intes.c.vl.verbigr̄a occisus est
petrus ⁊ nō probat̄ de occisione qꝛ nemo eū vidit occidi. sed
probat̄ qꝛ ticius visus ē solus cū dicto petro et ē̄ fuit vis⁹ cuȝ
gladio sanguinolēto fugere ꝺ loco et probat̄ ꝙ ticius erat in
imicus dicti petri occisi. Jteȝ probat̄ contra ticiuȝ de publica
fama certe p̄dictā viderent̄ idubitata indicia coadiuuantib⁹
p̄dictis adminiculis.s.inimicicia et fama publica ꝙ videt̄ suf
ficere ad condemnationem. Nā ex p̄dictis possȝ dici ꝙ vix re-
us posset negare.vt.C.de penis.l.qui sententiam nam p̄ntia
in loco malificiȷ̄ facit cōtra p̄ntem.ff.de his qui deie.vel effu
de.l.i. Jtē gladi⁹ sāguinolent⁹ q̇ nō est sine sanguinis effusio
ne cruētat⁹ vt ex euidētia facti ondītur. Jtē fuga qꝛ fuga accu
sat fugiētē in aucten.ꝺ testi.§.si vero noluerit et habet̄ pro cō
fesso.C.de assesso.l.iij.vnde sua scia ⁊ fuga eū cōdenāt.ff.de
suspec.tu.l.i puberib⁹ i fi.⁊.ff.ꝺ tes.l.iij.vn̄ ex p̄dictis tā idubi
tatis ⁊ pbabilib⁹ īdiciȷ̄s ⁊ euidētib⁹ admicul' possȝ h° casu cō-
dēnatio fieri vt dicta.l.iij. Sūt ei p̄dicte p̄sūptōes q̇b⁹ stādū
videt̄ donec cōtrariū pbet̄.ff.ꝙ met⁹ cā.l.vl. Nā ex articul' cā
decidit̄ vt.c.for⁹ ꝺ ver.signi.ista procedere videret̄ ꝺ stricto iu-
rigo.sȝ prime rōnes sūt tuciores ⁊ eq̇ores nā occis⁹ potuissȝ eē

inuasor et occidens inuasus et se defendendo potuisset cruentasse cutellū bn̄ debite ⁊ inculpate se defendēdo per lec.et no. in.l.vt vim.ff.de iusti.et iure ⁊.l.i.§.qui cum telo.⁊.l.si q̄s per cussorem.C.ad.l.cor.de sic. Et iō dicere vltra p̄missa requiri cō fessionē per questionē ⁊ perseueratam sine questione alias ex illis indicijs nū q̄ cōdēnarē ad mortem sed starez cū primis iuribus scz cum.l.i.ff.de questio.⁊.l.militis C.eo.et.l.qui sen tentiaz hoc clare probātē.C.de penis.qr indubijs tucior via est tenenda et vbi maius periculum ibi caucius agendum vt no.in dicta.l.fi.C.de proba. Sunt preterea quedam alia in dicia non omnino euidēcia vel indubitata sūt tamen aliquo modo propinqua p̄ que procedit etiam ad tormenta puta si homicidiū fuerit commissum in aliqua domo seu camera que hz tantum vnū exitū per quē tunc fuit visus reus exire cū an nis cruentis et palidus in facie vel in loco delicti in agro vel vinea a longe fuit visus reus quando ducebat arma cōtra il lū q̄ fuit occisus vł si apd̄ reū repiūtur aliq̄ res q̄ fuerīt apd̄ oc ciū tūc tp̄is vel si dicat q̄ mādato ticij vel si ticius iactasset se de offendēdo vel occidēdo illū qui postea occisus reperitur vel offensus Item qr tali est iste re⁹ q̄ verisimiliter talia p̄ petrasset vel predicta est solitus facere vel forte reus extra iudi ciū hoc delictū fuerit confessus lz nō faciat plenam probatio nē cōtra eū ar.ff.de p̄ba.l.fi.faciūt q̄ h̄ntur et notā.ff.d̄ adul. l.i.Item si delictū ɔmittat nocte ⁊ fuerit inuēt⁹ ibi re⁹ illo tp̄e hn̄ presūptio ē cōtra eū qr tenebre sūt apte ad malū ɔmittēd̄ vt.ff.d̄ vē.īspi.l.i.§.tria luiaria ⁊ qr nox aggrauat d̄lictū. C.d̄ adult.l.gracc⁹.ff.de effrac.l.fi.Predicta āt ⁊ alia inūerabilia i dicta p̄nt occurrere scd̄z factoꝝ varietatē ⁊ iō nō possz certa do ctrina app̄hēdi ar.ff.d̄ testi.l.iij.§.eiusdē.qr pl̄a sūt negocia q̄ vocabula.ff.d̄ p̄scrip.v̄bis.l.natura.p̄dicta aūt idicia de q̄bus supra exēplificauim⁹ p̄nt his legib⁹ approbari.ff.de vē.inspi.l i.§.in quo ⁊ de dā.infec.l.qd̄ ɔclaue i fine.ff.de testib⁹.l.iij.in prin.de q̄stio.l.d̄ miore.§.fi.Nā pallor ɔtra p̄cussorē facit p̄sū ptionē vt no.C.vn̄ vi.l.i.Q̄ncq ɔtra portantē arma ⁊ arma te nentē p̄sumit in.l.i.in prin.de sicca.ff.qr eoꝝ vsus est īterdict⁹ in auc.de armis p̄ totū.Itez p̄bat cōtra eū eo q̄ est dep̄hens⁹ in facinore.ff.de fur.l.v.⁊ in auct.de defen.ciui.§.fideiussores

Itez pbat̄ ꝙ receptores vel cōsocij sūt criminis ⁊ iō cū crimi
nosis puniūtur. ff. de recepta. per totum. Itē ⁊ de fama habe
tur. ff. de arbi. l. lʒ ⁊ ibi no. ⁊. C. ꝙ met⁹ ca. l. metū. C. ex q̄bus
ca. l. ij. et ꝓpter minas et iactationes factas ab inicio secuta
postea iniuria contra minātē p̄sumitur. C. de adulter. l. si qui.
ff. de accusa. l. sicut de pig. act. l. vel vniuersoꝝ. Itē qꝛ solit⁹. sol
liti eni actus manā p̄sumtōez inducūt. C. de epi. audi. l. ij. ad
idē. ff. de re mili. l. ij. §. is qui ⁊ l. nō omnis. §. a barbaris. ⁊ ex̄
de pig. c. illo. facit ēt ad corroboratione p̄missoꝝ qꝛ inditia p̄
dicta insurgūt ex q̄dē facti euidētia que facit quādā ꝓbatōis
speciē. c. cum ad sedē de resti. spo. l. si irruptione. ff. finiū regū.
nulle eīt sūt validiores ꝓbatōes ꝙ que fiūt vel que habētur
ꝑ facti euidētiā ex̄ de iureiuran. c. ad nr̄am. itē ex q̄litate fci ca
pitur ꝯiectura. ff. de dona. inter vir. et vxo. l. veroꝝ. Itē ēt ex q̄
litate ꝑsonarū aliquid p̄sumit̄. ff. de proba. l. ꝓcula ⁊ l. si seru⁹
cōis de do. inter vi. ⁊ vxo. et per ea que notā. extra de p̄ben. c.
nisi. C. de suspec. tuto. l. pietatis. ff. de rei ven. l. in fūdo cū simi
libus. Hec aūt sūt vera nisi personarū cōditio tormēta nō pa
tetur vt dicta. l. militis. C. de questi. qđ dic vt infra dicet̄. No
ta tn̄ ꝙ p̄dicta idicia locū habēt demū qn̄ cōstat maleficium
eē cōmissū. ff. ad syllei. l. i. §. Itē illđ. al's aūt frustra quereretur
de indicijs et coniecturis habēdis qꝛ ei⁹ qđ nō ē nulle sūt cau
se. vt. ff. de iure condi. l. quidā referūt. Sʒ iuxta p̄missa quero
nōne indisticte quelʒ et cuius lʒ cōditōis torqueri possit. Itez
an in omni crimine sit ad tormēta ꝓcedēdū. ⁊ dic ꝙ regulari
ter tā liberi ꝙ serui et tā mares ꝙ femine ac etiam testes pn̄t
torqueri. ff. de questio. l. vnius et in aucten. de tes. §. si vero col
la. iiij. Sʒ mulier p̄gnans nō torquet̄ sʒ nec punit̄ no. i. l. pre
gnātis. ff. đ penis similiter nō torquet̄ ipubes. l. i. §. ipubes. ff
ad silleya. sa. q̄ habent̄ i. l. đ minore ⁊ l. ex libero. §. minor. ff. đ
q̄oni. Itē idecrepita etate cōstitu⁹ nō torquet̄ ff. ad silley. l. iij.
§. ignoscit ⁊ dic ꝙ decrepit⁹ ē a. lxx. an. supra. ff. de iure imuni
ta. l. maiores. Itē milites ⁊ decuriones nō torquētur. ff. đ q̄sti
li. militis. et. l. decuriones ⁊ l. diuo marco. ff. đ. decurio. l. fi. ⁊
ꝑ hoc idē i militib⁹ q̄ militāt h̄ tn̄ vr̄ idē ʒ i militib⁹ nr̄i tp̄is qꝛ
ipsi cū nō vacēt curie ⁊ expeditōi rei publice hoc priuilegio nō
gaudēt vt no. i auc. đ ma. prin. §. fi. ⁊ ar. de epi. ⁊ cleri. l. gn̄alit̄

tñ i casib⁹ positis i dicta.l.de minore et de re. mili.l.ꝑtor.⁊.l. ꝓditores torquẽtur. Quid de clericis an sint verberib⁹ vl' tormẽtis subiciẽdi ⁊ vr ꝙ nõ.L.ð epi.⁊ cle.l.ꝑsbiteri.⁊.v.ij.q.v.c.illi.Sꝫ dic ꝙ clerici maioꝝ ꝑ cribus qõnãtur vt notat.v.q.v.c.illi.Jtẽ no.ꝙ clerici ñ pñt torqueri a layco sꝫ ab epo vt ex depo.c.i.Jtẽ dic ꝙ testes torquẽtur tã in ciuili ꝙ̃ i crimia.i.vt si ẽ seru⁹ vel vill'ꝑsona vl' ẽt liber si sit criminosus vl' infamis vl' excõicat⁹ vl' ĩnot⁹ tales ei ñ recipiunꝫ ad testimoniũ nisi cũ qõnibus ẽt si sint clerici ⁊ de hoc plene.xv.q.vi.i prin.et in auteñ.de tes.§.nos igiꝫ. Ad scðꝫ q̃sitũ nũq̃d i oĩ cã sit habẽda qõ ⁊ adhibẽda tormẽta Dic primo ꝙ vr i oĩ cã tã ciuili ꝙ̃ criminali qõ possit haberi tormẽtoꝝ.ff.ð.questio.l.diuus.Torquẽtur ei i casu.s.qñ ṽitas aliꝫ hẽri nõ põt.vt dicta l diu⁹ Sꝫ icõtrariũ vr in.l.diuo.L.e.ti.vbi dr i cã ciuili qꝛ ñ ꝓhibetur in in leuiorib⁹ delictis.vt.ff.de questio.l.edictũ ergo ⁊ hoc casu vbi minorẽ rõ ⁊ hoc ẽ veꝝ qð itellige i liberis ꝑsonis.l.q̃ũ ꝙ cũ similib⁹.L.de seruis fugiti.Notãdũ tñ ẽ ꝙ vbi dixi ꝙ milites ⁊ decuriones torqueri nõ dñt fallit in militib⁹ missis ⁊ in ð curionib⁹ macula pudoris aspſ.l.milites ⁊.l.decuriones.L ð questio et rõ eẽ ꝑt qꝛ i talib⁹ reat⁹ omnẽ honorẽ excludit.l.i L.vbi senato.vl' claris.vi.et cũ ꝓpꝫ honorẽ militarẽ vl' decurionat⁹ ad hoc eẽnt priuilegiati ne torq̃renꝫ ille honor ꝑterit⁹ ꝑ eos nũc ꝑdit⁹ eos ñ iuuat torquenꝫ etiã decuriones in alio casu .s.qñ añ decurionatũ gesserũt officiũ tabellionis et querit ð fide scripture ꝑoꝝ.Nã illo casu pñt torqueri vt apiãt ṽitatez.L.ad.l.cor.de fal.l.si q̃s decurio.Jtez querit q̃d si iudex extorquet ꝑ tormẽta cõfessionez a reo indiciis nõ ꝑcedentib⁹ et ab eo q̃ torqueri ñ potuit.Nũquid re⁹ ex tali cõfessione obligetur ⁊ primo vr ꝙ si sic qꝛ lꝫ fieri nõ debuerit tñ ex q̃ cõfiteꝫ vr tenere ar.ff.qñ app.sit.l.i.§.ꝙ similimõ et facit.ff.ꝙ me.cau.l.fi.§.fi.ad idez facit qꝛ si q̃s coact⁹ ꝓmittit postea soluit qð promisit nõ repetit.l.ij.L.me.cã et ibi no.et multa ꝓhibenꝫ fieri que tñ facta.tenent.ff.ad treb.l.seruo iuito.§.cũ ꝑtor. Ecõtra ꝙ ñ obligeꝫ re⁹ qꝛ factũ est cõtra.l.ꝓhibitõez.ergo ꝓ nõ facto est habendũ.l.non dubiũ.L.ð legi.vñ nec extorqueri debuit nec ex tortura re⁹ cõuiciꝫ.ff.de dã ifec.l.fluuiũ.§.viciũ.ff.vt in pos.le.l.ij i prin.Jtẽ sicut ñ ꝑiudicat snia a nõ suo iudice lata nec cõfessio corã iudicẽ nõ suo.c.at si clerici de iudi.et ar.L.de

appel.l.nõ minatões.et hec est veritas que pbaт.ff.ð questi.
l.i.§.diuꝰin fi.et.l.ciues.§.ij. Quero an qõ seu confessio facta
die feriata valeat. dic ꝙ h si sit facta tortura die feriato qꝛ tũc
nec tortura nec confessio nec aliquis actꝰiudiciariꝰ valet.C.ð
ferijs.l.die.fe.l.oẽs ex̃.e.c.cõ questꝰsic ẽt possꝫ dici circa datio-
nẽ fideiussoꝝ i cã criminis facta in die feriato que daт i cã cri-
minis.C.q̃ accu nõ pos.l.iij.et qꝛ cõdẽnato reo fit executio in
fideiussores.C.de vsu rei iudi.l.fi.§.si forte. Ergo vꝫ abiectio
cũ talis prohibetur datio. Quero an cõdemnato reo videaт
condemnatꝰ fideiussor ad id ꝓ quo fideiussit vt i eũ possit fieri
executio dic ꝙ sic i fideiussore iudicij cũ ꝓmisit iudicatũ solui.
Secꝰsi ꝓmisit de iudicato sisti tñ.qꝛ tũc cõdẽnato reo absolui-
tur fideiussor.ff.de fideiussor.l.grece.§.an ergo qð intellige se-
cũ duꝫ ea q̃ no.extra ð iniuri.⁊ dã.da.C.i.in.vi.i.glo.sup vbo
qð eẽ nõ dꝫ Itẽ quero an reꝰ possit sepe torqueri seu an que-
stio possit repeti.dic ꝙ si tortꝰ negauerit ⁊ tortꝰ in negatõe ꝑ-
seuerauerit ãpliꝰ nõ ẽ torquẽdꝰ sine nouis ĩdicijs ꝑ lec.et no.
ꝑ doc.in.l.repeti.ff.ð questio.et dicũtur noua indicia puta qꝛ
testes priꝰ dixerãt vidisse igredi domũ occisi ⁊ vnicũ ostiũ.Nũc
alij dicũt vidisse exire ꝑ idẽ ostiũ cũ gladio sãguinolẽto ⁊ si-
milia tũc p̃t repeti actũ iudex i tali repetitõe dꝫ adhibere tẽꝑa-
mẽtũ.ff.ð quest.l.ð mi ori.§.tormẽta.⁊ ꝯsiderare q̃litates ꝑso-
naꝝ torquẽdaꝝ ⁊ grauiꝰ vł remissiꝰ ꝓcedere qualitate pensata
.l.i.§.questioni.ff.ð questio.⁊.ff.ð termio amo.l.ij.cũ simili-
bus.Quero an qõnatꝰ debeat iterrogari ð suis cõsocijs ⁊ de
receptatoribꝰ eoꝝ dic ꝙ si.vt.ff.ð custo.reo.l.diuꝰ⁊.l.ij.⁊ idẽ
i alijs cribꝰ exceptis q̃ notaнт.C.ð acu.l.fi. In alijs aũt cribꝰ
nõ ẽ de alijs socijs iterrogãdo pl'ibꝰ rõnibus Prio qꝛ so.cris
nõ crediт.C.de maleficis.l.fi.⁊ ð tes.l.q̃m liberi.nã laborant
eodẽ morbo ex̃ de testi.ꝑsonas.Itẽ qꝛ cũ reo nõ crediт.C.de
questi.l.sicuti.al's icipit ꝑs.Itẽ qꝛ testes dñt eẽ oi exceptione
maiores.C.de cõtrahẽ.⁊ cõmit.stipu.l.optimã extra de testi.
c.lꝫ ex quadã vñ ñ facit ꝓbatõeꝫ.vt notaт in dicta.l.fi.si tñ p̃-
cedat p̃sũtio cõtra reũ noiati tũc cõfessio cõtrarei facit aliqua-
lẽ p̃sũptionẽ cõtra illũ vt ibi notaт. q̃m q̃ ꝑ se singula nõ suf-
ficiũt mł'ta iuuãt vt nota.i dicta.l.fi.vñ ñ nocꝫ alteri ꝙtũ ad
aliq̃lẽ p̃sũptõeꝫ sꝫ cõtra alios crio sos ñ socios possꝫ dici ꝙ dic

tū rei sit ꝑ testimoīo vnꝰ testis vn̄ forte sufficeret ad tormēta cōtra illos ꝑ ea q̄ dixi supra. Quero nūc de ꝓbatōe que fit ꝑ famā hoc ē testis dicit ꝙ publice dr̄ talē occidisse talē nunq̄d ex hoc fama publica erit ꝓbata ꝛ videt̄ ꝙ nō q₂ ista rō sc₃ ꝙ publice dr̄ nō est sufficiēs ad probatōe₃ fame q₂ glo. cōiter dicūt ꝙ testes q̄ de fama deponūt dn̄t dicere maiorē ꝑte₃ ppl'i ita sētire vt nota. ff. de testi. l. iij. §. eiusdē ꝛ cū in q̄ōne ꝓposita non sic se habeat dispositio ꝯcludit̄ ꝙ fama nō sit probata sufficiēter ꝛ ad hoc accidit qꝺ dr̄ ꝙ fama est cōis opinio s₃ cōis opinio nō colligit̄ ex opinionibꝰ singuloꝝ vel ex eo ꝙ publice dr̄ sed ex opinione ꝛ existimatōe vniuersoꝝ vt colligi p̄t ex notatis in. c. vr̄a de coha. cle. ꝛ mulie. . ff. de fun. instruc. instrumēto ꝗ legato. l. cū de lanionis. §. i. Cū igr̄ deposuerūt testes publice ꝛ palam esse ideo q₂ ita dicebat̄ nō sequit̄ cōem opinionē vel famā eē probatā ꝑ quo faciūt lec. ꝛ no. in. c. cū in ap̄lica et c. cū in tua. de spō. Simpl'r ergo ꝛ sine determiatōe ꝓbatio referri d₃ ad actū ꝛ interp̄tatio ad eā ꝑtē que minꝰ odij cōtinet trahi. ff. de penis. l. si p̄ses ꝛ de suspec. tuto. l. q̄d ergo. sed qꝺ intelligit̄ probatis cōtinet odiū igr̄ repellendū. In oppositū eē videt̄ ꝙ ꝑ p̄missa fama sit ꝓbata ꝑ ea que le. ꝛ no. in. l. iij. §. s₃ q₂ publice. ff. ad mace. Judex tn̄ ex p̄missis animi motū in formare poterit Et ponamꝰ famā eē probatā Quero an talis fama sit sufficiēs ad torquēdū. Et dic ꝙ nō q₂ fama nō facit nisi vnū indiciū ꝛ ꝑ vnicū idiciū nō ꝓcedit̄ ad torturā ꝑ lec. ꝛ no. in. l. i. ff. de questio. Itē fama nō facit indiciū sed coadiuuat ꝛ cōfirmat vt supra dictū est vt puta facta est ꝓbatio ꝑ testes q̄ nō sūt oī exceptiōe maiores vel q̄ sūt īimici nō tn̄ capitali inimici nō tn̄ capitali īimicitia. Nam ꝙuis non esset eis al's dāda fides plena vt. l. optimā. C. de ꝯtrahē. ꝛ comi. stipu. ꝛ no. extra de symo. c. ꝑ tuas. §. i. assistente tn̄ fama publica ꝯfirmātur coꝝ testimonia et ita intelligit̄ glo. l. iij. ff. de testibꝰ S₃ aliquis vno solo indicio nō torquetur etiā exn̄te fama q̄ solū coadiuuat ꝛ nō probat vt nota. ff. de testi. l. iij. extra de testi. c veniens. vide glo. in. c. cum in diocesi de vsuꝝ. ꝛ in. c. cū causā de proba. vbi nulla fama est apta ad ꝯdemnandū nec ergo ex fama sine alijs probationibꝰ condemnare quia potius facit p̄sumptā ꝙ verem probationē per lec. et nota. in. l. absentem in

prin. ff. de penis. Si queras ergo de q̄ p̄derit illa fama dic q̄ nihil d̄ p se s3 adminiculata idicijs vel suspitionib⁹ vt. l. pe. ꝛ fi. ff. de questio. Nā tūc sufficeret ad torturā. In ciuilib⁹ autem cāis nō solū coadiuuāte fama ex vno teste s3 ex q̄libet semiplena probatione defert iuramētū vt notat. C. d̄ re. cre. l. i bone fidei admonēdi. ff. de iureiurā. ymo ex multis idicijs vr̄ plena p̄batio iduci i cā ciuili ar. C. de p̄ba. l. p̄prietatis. l. sciēt. C. de p̄ba. de rei ven. l. idicia de p̄scrip. ver. solēt. C. q̄ tes. fa. poss. l. hac cōsultissima. et extra de here. c. excomunicam⁹ in fine ꝛ i multis alijs locis. Itē quero an p testimoniū mulieꝝ i delictis p̄bet delictū vel fama seu indiciū. Et vr̄ q̄ nō p. c. for⁹ de ver. sig. nisi p̄cederet p viā iquisitōis vt i. c. qm̄ d̄ testi. S3 dic q̄ illd̄ ē veꝝ de iure canonico s3 de iure ciuili et cōi obseruantia curiarū mulieres in criminib⁹ ad testimoniu3 admittūtur cū exp̄sse non prohibētur. q2 edictū de testib⁹ ē p̄hibitoriū. ff. de tes. l. i. Cū ergo nō p̄hibeātur mulieres ergo admittūtur. ff ex q. cau. ma. l. necnon. §. qd̄ eis. p̄terea probat ex eo q̄ mulier in testamēto est p̄hibita ferre testimonium. ff. de testa. l. qui testamēto. §. mulier per qd̄ relinq̄tur q̄ regulariter admittitur q2 exceptio regulā firmat. l. nā qd̄. §. fi. ff. de penu. lega. ff. de regu. iu. l. i. p̄terea si delictū cōmissum non pōt p̄bari per mares q2 forte ibi null⁹ erat et femine non testificētur crimē remanebit impunitū qd̄ eē n̄ d3. l. ita. ff. ad legē. aquil. et penā ob maleficia solui magna rō suadet. ff. de fideius. l. si a reo. Ite3 ferre testimoniū ē dignitatis. xxxij. q. v. c. p̄ceptū a qua no repellit magis femina q̄ masculus nec in hoc inuenim⁹ deteriorē cōditionē generis masculini q̄ feminei ergo ꝛc. Quid de minore. xxv. annis vide i. l. inuiti. et. l. testimoniū. ff. de testi. vbi habetur q̄ minores. xx. annis nō admittūtur in criminali ad testimoniū l3 faciāt indiciū qd̄ limita vt ibi per doc. Postremo restat vidēdū de p̄batione criminis per cōfessione criminosi. vn̄ sciēdū ē q̄ criminosi duob⁹ mōis cōfitētur. s. p tormēta vel spōte In primo casu. s. qn̄ p tormēta vel alit iuiti cōfitētur tūc audit re⁹ rauocare volēs q2 talis cōfessio non ē plena. s3 semiplena ēt si in ea p̄sitat p lec. et no. i. l. ij. ff. de custo. reo. et dicit p̄sistere i cōfessione qn̄ ex̄ tormēta et p̄ncā illoꝝ p̄seuerat. et hic inoleuit practica iudicū q̄ post cōfessionē factā i tor

mētis corā se et extra tormēta ac pñciā tormētorū adduci faciūt reū ad sciēdū si pseueret vel ne iuxta doctrinā docto.i.dicta.l.ij.faciūt lec et no in.c.quid ergo xi.q.iij.τ.l.i.§.si qs vltra.ff.de questio.si aūt cōfessio non fuerit meticulosa seu metu tormētoꝝ extra admittit reuocatio dūm cāz adijciat reuocandi puta q2 dixit φ p viz τ metū carceris seu tormētoꝝ vel alias errone cōfessus ē se delictū ppetrasse cōtra veritatē ar.lec.et no.in.l.si dom⁹.§.q confitetur.ff.de le.i.Cōstat ei φ error facti pt qñcūqz reuocari añ sniaz pbato errore.C.de iure.et fac igno.l.error.et.l.creditor.§.iussus.ff.de appel.et in.c.vlti.de confes.qōni ei babite fides nō semp adbibēda est q2 piculosa probatio ē Nā sepe contra veritatez emittitur cōfessio i tormētis eo φ pleriqz in tormētis tāta ducūtur paciēcia vt nō solū de se confiteantur quinymo ēt alios inocentes criminētur q̄re si confessione nō obstāte apparet de innocentia confitētis liberari dz.ff.de questio.l.i.§.diu⁹τ.§.si qs vltro et iō cautos imo cautissimos eē oz iudices circa ea.Ne dū reos cōtra veritatē p tormēta cōfessos se iuste cōdēnare putāt seipos coram eterni iudicis tribnnal eterno iuditio subiciant p ea que le.et notant in.c.cū eterni de re iudica.li.vi. Ubi vero reus perseuerat in cōfessione et cōstat de casu confessato pōt condēnari scdz theoricā.do.in dicta.l.ij.et in.l.si cōfessus.ff.de cus.re.τ i c.ij.de cōfes.c.qualiter.lo.ij.de accu.c.fi.de cele.mis.in oib⁹ tñ caute se dz babere iudex q2 dubia ē cōdēnatio que fit ex sola ptis cōfessione. Septimū tps assignāt aliqui tps exclusionis a pl⁹ pbādo p testes et illoꝝ publicatōis qd vno cōtextu fieri solz et copia pcessꝰ fitiptib⁹ oiginali remanēte penes iudicē vl notariū scdz stilos curiaꝝ de quo i.c.qm cōtra falsā d pba. Sciēdū tñ ē φ ex sola exclutio iudicis sine cōsensu ptis facta ñ claudit viā pbādi pti quo min⁹ testes q fuerāt absētes nūc de nouo recipiant vl illi q de nouo ad ei⁹ noticiā puenerūt τ examinari possit dūm testificata nō deducerit τ φ calūniose boc nō postulet iurauerit put bec probātur i auc.de tes.§.qm τ q2 vo τ.§.illd tñ.τ.§.si vero. Ubi aūt exclusio fieret de cōsensu ptis p modū renūciationis et cōclusionis in cā de quo in auc.iubem⁹.C.de iudi.τ i dicto.c.qm cōtra falsaz.tūc nō admitterētur p lec.et nota.in dictis iuribus propt dubium sub

ornationis. Respectu vero instrumentoꝝ ⁊ documētoꝝ nō sit
ꝓprie exclusio qꝛ semꝑ pn̄t produci ⁊ nō solū quarta ymo etiā
vi. vij. ⁊ octaua dilatio dari ex cā ad illa ꝓducēda quia ī illis
cessat dubiū subornatōis. ⁊ hoc iure curie nr̄e in ꝑtibꝰ vtūtur
et ad ipugnationē illoꝝ daꝛ dilatio parti vel si ꝑs malit ad tē
pus disputationū dicte ipugnatōes reseruanꝛ in hoc tn̄ non ē
vis Nā quelibet curia in suo stilo ⁊ pra ctica habūdat. Octa
uū vero tp̄s qd̄ est de obiectibꝰ ꝯtra testes expeditū est supra
ī practica casꝰ nouitatis. Nonū tp̄s assignaꝛ tp̄s renūciatiōis
et ꝯclusionis in cā et assignatio ad sniaꝫ q̄ simlˀ fiūt de quibus
habeꝛ. C. de iudi. in dicta auc. iubemꝰ ⁊. c. qm̄ ꝯtra fallaꝫ ex̄ de
ꝓba. iudex tn̄ sepe ⁊ sepiꝰ vtrāq; ꝑtē interrogat an̄ cōclusiōem
cause vtrū voluerit plꝰ ꝓbare vel aliud iustū dicere. Et si ꝑtes
dixerit ꝙ nō pō: in cā cōcludere ⁊ assignare ꝑtibꝰ terminū ad
sniam ferendā vt. C. de iudi. l. iudices ⁊. ff. de interro. ac. l. pe.
Et an̄q̄ꝫ sit renūciatū ⁊ ꝯclusuꝫ in cā dn̄t tradi allegatōes iu-
riū ꝑ ꝑtes alˀs nō admittētur de iuris rigore post renūciatio-
nē ⁊ cōclusionē verūtn̄ i curia nr̄a vt p̄dixi nō fiūt exp̄sse renū
ciationes ⁊ cōclusiōes i cā ſꝫ tacite scꝫ ꝑ assignatione ad sniaꝫ
iuxta gl o. circa fi. i cle. sepe de v̄bo sig. ⁊ ꝑ. c. cū dilectꝰ cum ibi
no. d̄ fi. instru. Et iō ꝓducūt ꝑtes q̄cunq; gn̄a documētorū et
iuris allegatōes an̄ sniam ⁊ si nolunt dare i scriptis iuris alle
gatōes illas reseruāt deducēdas verbaliter ad tp̄s disputatō
nū iuriū ꝑtiū scꝫ dū ꝓcessus refertur seu reportaꝛ in cōsilio Sꝫ
que est rō q̄re fiūt allegatōes iuꝝ i fine cause cū ius sit finituꝫ
et certū. vt. l. in oī ꝑte. ff. de iuꝝ et fac. igno. respō. ꝙ illud fit ad
maiorē facti euidētiā ⁊ declarationē aī iudicis. sic. C. de bo. q̄
libe. l. non sine rōne ⁊c. Decimū ⁊ vltimū tp̄s est tp̄s ꝓlatio-
nis snie quā sniam iudex nō dꝫ proferre subito sine deliberatō
ne p̄habita cōsilij sui vel alteriꝰ qꝛ lꝫ alienū petierit consilium
nō necessitatur illud sequi si videat ꝙ tale cōsiliū a vero decu-
et ꝑ lec. ⁊ no. in. c. ne innitaris de cōsti. ⁊. C. de rela. q̄si ꝑ totuꝫ
et clariꝰ ex odi. xxiij. c. vbi habeꝛ. Nec i iudicio plurimoꝝ acqui
escens vel snie vt a vero deuies. In dubio tn̄ tuciꝰ est iudici se
qui cōsiliū qꝛ consilium eū releuat a dolo et ne possit sindicari
vt notatur ꝑ docto. in. l. i. C. vt oēs iudices post depositā ad-
ministrationē et in. l. i. ff. de legibus ⁊ in dicto. c. ne innitaris.

et in.c.cū olim ꝛ.c.cū dilecti.de arbi.et i.c.calūniā de penis ꝑ docto. Precipitate quidē ꝛ indeliberate sniē tristem so lēt parere exitū qꝛ frequēter anullant vt infra dicetur. vbi de causis ꝑ q̄s anullat ꝓcessus tēgem⁹. Et nota ꝙ snia cōtinere dꝫ con demnationē vel absolutionē al's nō valꝫ vt.ff.de sen.ex ꝑicu reci.l.ꝑses glo.in.l.i.C.si aduer.rē iudi.l.in sūma et.ff.de arbi. l.q̄d tū.§.si arbit.ꝛ.ff.si certū peta.l.certū est dꝫ ferri snia in pu blico nō i secreto vt.C.d' sē.ꝛ iterlo.oi iu.l.cū sniaꝫ.i.vbi dari cōsueuit saluo iure maioꝝ vt.ff.de insti.et iur.l.penul. nō aūt in turpi loco vt.ff.de arbi.l.si cū dies.§.pe. Iteꝫ vtraq̄ ꝑte p̄n te.ff.de re iudi.l.quesitū ꝛ.C.quō ꝛ q̄n iudex.l.ea q̄. Itē i snia ferēda iudex seruare dꝫ ordinē iuꝝ vt.ff.de sen.ꝛ iterlo.oi.iudi l.ꝑlatā. Itē nō incerta sꝫ certa esse dꝫ vt.C.de sen.q̄ sine cer.q̄ ti.ꝑ totū ꝛ insti de actio.§.curare. Iteꝫ iudex lata snia diffini tiua desinit eē iudex cū funct⁹ sit officio suo vt.ff.de re iudi.l.iu dex ꝛ ex̄ de offi.dele.c.in lr̄s ꝛ ideo de cetero nihil pōt addere vel diminuere vl' mutare nisi quo ad gramaticā vt dictum est vel nisi in mulcta que remittit ꝓpter inopā vt.C.de mō mul cta.l.fi.et.ff.de offi.ꝑ̄i.l.illicitas.§.vl. vel nisi suppleat ea que ꝑtinēt ad ꝓnam vt de expē.ꝛ sitib⁹ ꝛ hoc eadeꝫ die vt.ff.de re iudi.l.paul⁹ la.ꝓmiere.ꝛ.C.de fruc.ꝛ lit.expē.l.determina to dꝫ eñ iudex victū victori cōdēnare in expē.nec eñ dꝫ esse lege clemētior vt hic probat ꝛ in auc.de iudi.§.oportet colla. vi. Si.m̄ ꝑspicit neutrū ex sua snia cōdēnandū in sūptibus ea deꝫ sua snia decernat vt in dicto.§.oꝫ v̄.si eñ ꝑspicit. Sꝫ q̄ro iudex post latā sniam diffinitiuā siue in crimiali siue i ciuili co gnoscit se male iudicasse ꝛ a snia nō est appellatū ꝛ forte ex sē tentia criminali imponit pena mortis. Quero qualiter cōsule tur ei. Et videtur ꝙ nō possit sibi seccuri de aliquo consilio qꝛ sniam suā non pōt reuocare per dictam.l.iudex.ff. de re iudi. quia siue bene siue male iudicauerit fructus est officio suo vt i dicta.l.iudex ꝛ.c.in litteris de offi.dele. Dic ꝙ licet non possit sniam reuocare qꝛ siue bene siue male iudicauerit functus ē of ficio suo vt in dictis iuribus. Ad cautelā tamen sui poterit cō sulere suū superiorē qui sniam reformatur⁹ erat si appellatū fu isset ar.lec.ꝛ nota.in.l.i.in fine.ff.de q̄stio. Et interim differre executionem Sed iterum restat dubiū casu quo ille supior

cõsult⁹ nolit se itromittere ex eo ꝙ cã nõ deuoluit̃ ad eũ ꝑ cãm reformalẽ qꝛ sine recursu reformali nõ dꝫ se intromittere ꝑ lec. et nota. in .c. romana de ap. li. vi. Quid fiet ⁊ quo remedio subuenit̃ ex practica põt eẽ duplex ꝙ ipemet iudex fingat vnũ terciũ qui supplicet iudici ad quẽ significãdo ꝙ ipe iudex iniq ⁊ iiuste ꝯdẽnauit ad morte talẽ requirẽs ꝑ modũ querele et defectus iusticie prisonerũ adduci ꝓcessum reiuderi ⁊ sniam reformari iuxta lec. et no. in .l. eos. C. de appella. ⁊ in auc. in medio litis nõ fieri sa. iub. ⁊ in p̃dicto .c. romana. ⁊ tũc ille talis iudex supior per querelã aditus necessariat⁹ in vim supplicatõnis admittet supplicantẽ ex theorica .l. non tm̃. C. de ap. Ex q̈ admittũtur appellantes pro perire volentib⁹ ⁊ hoc mõ ille iudex supior reformabit iudiciũ inferioris. Alia põt esse practica ꝙ idem iudex faciat seipm̃ adiri ꝑ requestaꝫ allegãdo i reqsta reũ fuisse notorie lesuꝫ ex snia ⁊ petere in itegrũ restitui ex gña li clausula edicti restitutorij. tũc iudex cognito grauamie poterit restituere. §. qꝛ lꝫ ꝑ sniam expiret officiũ iudicis mercenariũ nõ tñ expirat nobile ex quo pẽdet restitutio ꝑ lec. ⁊ no. in .l. in cause la. ij. §. fi. al's est .l. in ꝑcio. ff. de mio. ⁊ .l. diu⁹. ff. ð i inte resti. facit .l. i. §. ceteꝝ. ff. de postulãdo. In qua p̃tor ꝑ remediũ restitutionis remittit̃ infamiã Sꝫ hinc practice ꝯtrariari videt̃ .l. i. §. fi. ff. de questio. que dicit rescribi debere supiori. Et iõ pro cõcordia vt in aliquo casu ꝓcedat hec practica dicerẽ cõsiderari debere prio eminentiã grauãtis. Secũdo miseriam grauati Exemplum primi puta qꝛ sententia data esset a supremis iudicibus scilicet prefectis pretorio vt sentire videtur glo. in .l. vnica. C. de sen. prefec. preto. Exemplum secundi scilicet qꝛ minor prout sentire videtur glo. in dicta .l. in cause. Et his cõcurrentibus tũc procedeat. §. fi. in .l. i cause. Sed vbi iudex nõ esset supremus ymo subalternus tunc procedat̃ practica. §. fi. in .l. prima. ff. de questio. etiã si cõdemnat⁹ esset mior. Puto tñ primã practicam esse tutiorem propter dubiũ sindicationis Naꝫ plures emuli possent impingere iudici restituenti ꝙ cõcussus vel pecunia corruptus restituisset Lata siquidem sententia si appellatur habes formã appellãdi supra i practica .ll. regiaꝝ. Si vero nõ appelletur mandat̃ executioni cõtra reũ Sꝫ ponam⁹ in snia ciuili ꝙ res in q̈ eminet fienda executio sit penes terciũ

iuxta theoricā.l.a diuo.pio:§.si sup reb⁹.ff.de re iudi. Nūqd il le terci⁹ impediat executionē indistincte. Dic aut terci⁹ sciuit rē fuisse in iudiciū deductā aut ignorauit. primo casu subdistin gue q: aut terci⁹ potuit ipedire iudiciū aut nō Prio casu si res fuerit in iudiciū deducta per reū qui potuit in iudiciū dedu cere in preiudiciū tercij scientis oppositio tercij non impedit.

Sed si eo ignorante aut sciente qn̄ reus nō potuit rē in iu diciū deducere tunc subdistingue. q: aut fit executio in alia re ꝙ̄ petita. ⁊ iter subdistingue q: aut vict⁹ possidet aut tercius primo casu nō impedit. scd̄o casu subdistingue q: aut il le terci us possidens h₃ causam ab alio ꝙ̄ a victo aut victo. primo ca su sc₃ si h₃ cām ab alio ꝙ̄ a victo impedit. Sed si h₃ a victo nō impedit. ista theorica colligitur ex dictis docto. in dicto. §. si sup rebus et in.l.sepe.ff.de re iudi. ⁊ in.c.penul.de re iudi.et in.c.veniēs de sponsali. ⁊ in.c.q:.v.de iudi. pōt tn̄ sententie ex ecutio impediri etiā pet condēnatū absq eo ꝙ appellet sc₃ ꝑ in inte.resti. vt dictū est. Scd̄o per modū nullitatis maxime vbi statim appet de illa ꝑ lec. ⁊ nota.in.l.iiij.§.condemnatū ff.de re iudi. ⁊ in p̄dictis iurib⁹ de quibusdē nullitatib⁹ infra latius dicetur Nūc restat videre quas cautelas obseruare de beant pcactici in ꝓsecutione appellatōis. Et dic primo vt in fra.x.dies appelletur vt in auc.hodie.C.de appel. siue grauā men sit iudiciale siue extraiudiciale.c.concertationi de app.li. vi. Itē adherentes debent infra.x.dies declarare glo.in.c. vt circa de elec.li.vi. Scd̄o ꝙ diffinitiua sn̄ia lata sufficit.du₃ tn̄ illico appelletur dicere appello sine scriptis ⁊ cedula Sed si post appellaꝛ d₃ appellari in scriptis ꝑ lec. ⁊ nota.in.l.ij.ff.de appel. ⁊ notatur. C.de ap.l.eos.§.i.et.l.litigatorib⁹ eo.ti. S₃ ab interlocutoria semꝑ appellatur in scriptis.c.i.eo.ti.li.vi. et ibi vide Tercio ꝙ appellans ab interlocutoria petat apl'os infra.xxx.dies semel secundo tercio sepius instanter ⁊ instan tissime ⁊ ꝙ intra.xxx.dies iudex concedat apostolos al's pu nitur et ꝓsequitur appellās suam ap.de appel.c.ab eo et.c.cor di.e.ti.li.vi.C.eo.l.qm̄ iudices Cū vero a diffinitiua appella tur iudex d₃ illico rn̄dere appellationi al's punitur vt in dicta l.qm̄ Et appellans pōt suam releuare appellationē vt in di ctis iuribus que sunt satis in practica vulgata. quarta ꝙ ta les

xxx. dies cōputent a tpe late snie vel gravaminis vel scientie vt. C. de ap. l. iudicib⁹ ꝛ. c. ab eo eo. ti. li. vi. quinto ꝙ iudex pt abbreuiare il os. xxx. dies retēto iuris termino ꝛ nisi appellās in termīo assignato cōpareat ad recipiendū aplos appellatio erit deserta vt cle. qnis rigor de ap. ꝛ in. c. i. eo. ti. li. vi. sexto ꝙ iudex pōt statuere ambab⁹ ptibus terminū ad psequendū ap pe lationē corā iudice ad quē appellat ꝛ si appellās nō com pareat in termīo assignato reputabitur cōtumax ꝛ appellatio habebit p deserta vt. c. sepe de ap. ꝛ. c. significauit eo. ti. dūmō termin⁹ fuerit cōpetēs ꝛ legitim⁹ p lec. ꝛ no. in. c. oblate d ap. Et si appellat⁹ nō cōpareat habet pro cōtumace ꝛ cōdēnabi tur in expē. ꝛ procedit in appel. c. cordi. de ap. li. vi. Scdm tn̄ stilū curiaꝝ nostraꝝ citatur iterū appellat⁹ qui si nō cōpareat lis habetur p cōtestata ex priuilegio causaꝝ appellatōem pro sequit appellās in cōtumacia appellati iuxta theoricā. l. aplio rem. C. de appel. ꝛ in dicto. c. cordi. Septīo ꝙ ille q̄ appellat pōt adiornari facere iudicē a quo appellat si sua putauerit in teresse et partē appellatā coram iudice appellationis vel alio ad cōparendū corā dicto iudice appellatōis processuꝝ in cau sa appellationis cū appellatur ad certā diem cōpetentē p lr̄as iudicis appellationis ad hoc decretatis iuxta theoricam. c. ro mana. §. fi. de appel. li. vi. licet scdm iura antiqua pars appel lans possit sue appellationi terminū prefigere ꝛ talis profictō valeret tm̄ ac si essent citati per litteras iudicis appellatōis vt notat in. c. nicholao de ap. Hodie tn̄ stilus seruat ius nouum scilicet ꝙ citatur appellat⁹ per lr̄as iudicis appellationis. Ce tera requisita ad validitatē appellationis vide in. c. i. de app. li. vi. in tex. et glo. Octauo datur appellanti annus ad psequē dum appellationem et cōputatur a tempore late snie siue gra uaminis vel a tpe scie et ille annus vocat primum fatale. et si appellans fuit īpeditus primo anno ex iuxta cā habebit scdm fatale ꝛ si fuerit negligens tpe fataliū appellatio erit deserta lapsu fataliū ꝛ appellās in expē. cōdēnabit. l. i. ꝛ auc. ei q. C de tempo. ap. Item si in secundo fatali impeditur per iudicē vel per partem tunc restituitur officio iudicis vt notatur in di cta aucten. ei qui all. c. ex ratione de appellatio. Nono ꝙ i cau a appel atio. datur libell⁹ appellatorius et iudex appellatio

nũ in cõtumatiã ptis põt habere p responso τ litẽ p cõtestata l.ãpliorẽ.℄.de ap. Decio iudex appellatõis pt facere reuocari oia innouata τ attẽptata post appellatõez τ añ ꝙ lis contestet.c.nõ solũ de ap.li.vi.qđ itellige qñ ẽ qđ ppietatis: Sȝ si eẽt qđ inter partes de possessione τ vtraqȝ ptẽderet si posside re nõ cadit attẽptatoꝝ reuocatio qꝛ qui vtit possessione sua ñ attemptat vt notat glo.indicto.c.nõ soluȝ. Undecimo ꝙ iudex appellatõis dȝ mãdare suaȝ sniam executioni vel mandare iudici ordinario ꝙ exequat .l.eos.℄. đ appel. Duodecimo ꝙ in vna causa nõ dȝ tertio appellari.l.i.℄.ne liceat in vna τ eadẽ cau.tertio ap.τ.c.sicut de ap. Decimotertio ꝙ i alijs pũctis aditamentis dilationib⁹ τ pbatõib⁹ seruat ius cõe vt in causa principali exceptis q̃busdaȝ casib⁹ specialib⁹ in ꝯsistorio principis vbi nõ currũt fatalia nec dant dilationes ordinarie sȝ causa appellatõis diffinit p processũ cause pricipal.l. si appelationem.l.in offerẽdis.℄. de tẽp. ap. τ appellantur tales processus in scriptis in curijs supmis hui⁹ regni hoc est qꝛ sine nouis deductionib⁹ ex actis pime istantie iudicant. Iteȝ nota ꝙ lȝ appellatio deseret poterit tñ attemptatoꝝ fieri reparatio qꝛ attemptata nõ transeũt in desertioneȝ p lec. et no.in ex pte de rescrip. Iteȝ siue appellat a diffinitiua sie ab interlocutoria fit attentatoꝝ reparitio p lec.τ no.i.c.i.de dila.τ in.c. ñ solũ de appel.li.vi. Sȝ attẽptata ante inhibitionẽ nõ reperiãtur cõtra iudicẽ qꝛ man⁹ nõ sũt ei ligate añ pbibitões vt no. in dicto.c.nõ solũ. Quero an appellatõe deserta liceat iudici a quo sniaȝ suã mandare executioni. Et dic ꝙ sic p lec. τ no in.l.qñ τ in.l.eos.℄.de ap.et in.c.personas de appella.ẽt si đtulissȝ appellatõi vt vult glo.i.c.cũ appellatõib⁹ i v̈bo tenẽda đ ap.i.vi. Itẽ nota ꝙ criosus detẽt⁹ appellẽs dȝ mitti ad iudiceȝ ad queȝ iuxta lec. τ no.in.l eos.§.sup his.℄. đ app. τ actuũ.xxv.c.vbi loq̃t tex.đ paulo dicẽs ad cesarẽ apellasti ad cesarẽ ibis: τ ibi sibi puidet de defẽsore iuxta theoricã.l.si ñ đ fẽdant.ff.đ penis.vt supra visũ ẽ.τ ide facto pcessu dat snia ꝯfirmatoria vl' ifirmatoria vl' ẽt rformatoria vt sup visũ ẽ. Sȝ q̃ro an pcurator admittet i cã criali ad defẽdẽdũ vr̃ ꝙ ñ.ff. đ pu.iudi.l.pen. §.ad crie. Sȝ distigue. Nã aut cãe sũt mere criales aut mixte. Et iteꝝ aut agit đ crie crialit τ ciuilit τ iteꝝ aut

procurator cōparet ad defendendū causam principalē. aut ad
allegandū causas absente ⁊ eas ꝓbandū. In primis casibus
tūc nō admittitur si criminū pena est relegatōis vel maior vt
dicto. §. ad crimē ⁊. ff. an per aliū causa appellatōis. l. i. In se-
cūdis casib⁹ q̄n sunt mixte aut intētant ciuilr̄ ⁊ procurator ve
nit excusando. Et tūc admittit̄ ꝓcurator extra de ꝓcu. c. tria. ⁊
de accusa. sup̱ his in fine et dixi procuratorē in criminib⁹ penā
maiorē cōtinentib⁹ nō admitti ad defendenduz reū a crimine
obiecto. Sz ad allegandū causas absentie etiā eas ꝓponēdas
bn̄ admittitur p̱. §. publice in. l. seruū q̄z. ff. de ꝓcu. Itē admitti
tur ꝓcurator in criminalib⁹ ad excipiendū ⁊ exceptōes pro reo
ꝓponendū ⁊ probandū nō dico excipiēdo vt excuset eū reum
a crimine de quo est inculpat⁹ Sz ꝓponendo dilatorias exce
ptiones vel declinatorias que veniūt ꝓponēde ⁊ examinan
de an litis cōtes. vt si excipiatur q̄ reus est alicui⁹ fori vel q2 re
scriptū nō valet vel q2 iudex esset excōicat⁹ vel incōpetens et
sic de alijs hmōi exceptionib⁹ vt notatur in. c. venies in glo.
de accusa. Qd̄ aūt est dictū procuratorē posse allegare causas
absentie intelligitur de absentia que habet iustam rationem
ff. de publi. iudi. l. penu. in fine. Q2 voluntaria absentia non ꝓ
bat excusationē vt ibi faciūt lec. ⁊ no. i. c. cū bertold⁹ de re iu-
di. cū concor. Ultimo quero quot ⁊ quales sint cause quibus
acta ānullātur. Et dic q̄ primo annullant̄. si litis cōtes. fiat cū
vno procuratore ⁊ fiat translatio in aliū similē nulla mētione
habita vel sine ei⁹ volūtate trāslatio est facta. ff. de ꝓcu. l. i cau
se ⁊. l. post litē. C. de procu. l. ꝓcuratorib⁹ ⁊. ff. de ꝓcura. l. pau-
lus cū similib⁹. Item si dn̄s cōparet nō protestat⁹ q̄ nō intē-
dit reuocare ꝓcuratorē suū. Quicq̄d postea cū illo procurato-
re agitur est nullū nisi ratificetur exp̄sse vel citate p̱ appellatio
nē. ff. mandati. l. q̄ mutuā. ⁊ de ꝓcu. l. licet. et rē. ra. ha. l. iij. §. fi.
Itez si procedat̄ sine citatione scd̄m illos dicētes citationē eē
de substātia iudicij vt in auctē. de liti. §. oēm coll'. viij. de quos
supra vbi de citatione dictū est. Itē si agat prio super possesso
rio retinēde ⁊ an̄ finitā instan̄. offerat libellū i petitorio q2 q̄c
quid sup̱ petitorio ꝓcedit̄ an̄ litē finitā in possessorio totū est
nullū. ff. de iudi. l. si de vi. in prin. Item ⁊ gn̄alr̄ si intentet̄ alia
actio q̄ debeat vt. l. i. §. i. ff. si p̱s here. petat̄. Itē si agatur iter

pr̃em ⁊ filiũ venia nõ petita ⁊ obtenta.ff.de in ius vo.l.i.et ij.⁊.l.fi.C.de in ius vocari. Item si agatur cũ falso tutore vt.l ĩ.ff.qd̓ fal.tuto.auc. Item cũ agitur cũ datiuo cũ legitimꝰ debeat esse q: nichil valet vt.C.de epi.audiẽ.l.de creationibus. Item si cũ test ibꝰ pecunia corruptis ꝓcedat.ff.de re iudi. dicti oĩs Item si ex falsis instrumẽtis.l.i.⁊.ij.et fi.C.si ex fal.instru. Itẽ si habeat locũ legitima tutela ⁊ ꝓximior nõ fuerit datꝰ dũm esset ydoneꝰ q: quicqd agitur cũ illo q̃ nõ est ꝓximior est nulla vt.l.si sororis.C.q̃ da.tuto.non pos. Et notat̃ plene de ista materia.C.qñ mul.tu.offi.fun.po.auc.mater in fi.illiꝰ auctẽ. Itẽ si aliquã ꝑsona in cã rõne ꝓximitatis agat ⁊ aliꝰ p̃cedebat eã in gradu vt.ff.de inoffi.testa.l.postumꝰ.§.i.et.§.fi. Itẽ si ordo ꝑturbetur in actionibꝰ ⁊ exceptionibꝰ ꝓponendis quã do vna est alteri preparatoria. ⁊ si ꝑuertat̃ nõ valet qd̓ agit̃ vt ĩ actione ad exhibendũ vt notat̃ in.l.iij.§.est aũt.ff.ad exhibẽ. et in.c.exhibita de iudicijs. Item qñ ille q̃ agit non hz legitimã ꝑsonã vt in pupillo sine tutore ⁊ miore sine curatore.C.q̃ legi.ꝑso.l.fi. Sed si ꝑ eis iudicatũ fuerit valet.l.nõ eo minꝰ et l.necꝫ.C.de ꝓcu. Item si filiꝰ agat sine ꝯsensu patris pro rebꝰ in quibꝰ pr̃ hz vsumfructũ.C.de bonis.q̃ lib.l cũ oꝫ.§.necessitate. Nec valet ratihabitio facta ꝑ partem vt ibi notatur. Sed in illis in quibꝰ pr̃ nõ habet vsumfructũ põt filiusfamil̃.esse in iudicio sine cõsensu pr̃is vt nota glo.in.l.si infanti.C.de iure delibe. Item si obiciat̃ tutori agenti ꝙ nõ fecerit inuentariũ: C.arbi.tu.l.fi.et.ff.de admi.tuto.l.tutor qui reꝑtoriũ. Itẽ et et p̃cipue anullatur ꝓcessus corã incõpetenti iudice factꝰ.C.si a nõ compe.iudi.l.i.⁊.ij.nisi esset talis iudex cuiꝰ incõpetentia posset tacite ratificari.ff.de iudi.l.i.⁊.ij.C.si a nõ cõpe.iud. l.i. Et põt dici incõpetẽs delegatꝰ procedẽs ĩ vim rescripti subrepticij.c.cõstitutꝰ de rescriptis.c.ad audientiam de cõce.preben.c.si motu ꝓprio de p̃ben.li.vi. Itẽ est nullꝰ si delegatꝰ exequatur cõtra formã rescripti.c.cũ dilecta de rescripti.c.venerabili de offi.dele. Item si omittatur petiti libelli oblatio glo.in cle.sepe de verbo.sig. Et faciunt lec.in auc.offeratur.C.d̓ litis cõtesta. Item iuramenti calũnie prestari requisiti p̃termisso vt supra visum est in iuramẽto calũnie.l.ij.§.sed q: veremur cuꝫ ibi notatis.C.de iureiuran.propter calũniam dando. Item si

testes producant absente vel nõ vocata pte. C. de testi. l. si qñ
et. c. in nomine dñi de testib⁹. Itez si feratur sñia pte nõ pñte
vel vocata. l. i. §. penulti. ff. que sen. sine ap. rescin. ⁊ glo. in. c. te
nor de re iudica. Item si sententia diffinitiua. feratur sine scri-
ptis nisi i casibus excep. per glo. in. c. fi. de re iudi. li. vi. Itez et
qñ iudex corrupt⁹ aut concussus venalez profert sententiã per
l. venales. C. qñ prouo. non est necesse. q̃d si seruaretur multi
processus ãnullarẽtur de quo vide supra parte prima ti. de cõ-
cus. Notandum tñ ꝙ qñ nullitas prouenit circa sñie prolatio-
nem vt in duobus pximme p̄ceden. casibus tũc anullatur ter-
minus sñie ⁊c. acta firma manent per lec. ⁊ no. in. c. pysanis d̃
resti. spoli. ⁊. ff. de iudi. l. i. ⁊. l. ⁊ post edictum. vbi aũt anullat
processus tunc ex integro. de nouo agendum est hoc est libel-
lus dari litis contestatio fieri per lec. et nota. in. c. dudum lo. ij
de elec. Et si reus petat absolui ab instantia anullata debz ab
solui. ff. de accu. l. libellorum. §. fi. Apud nos tamen pro vali-
datione actorum nobis prouidemus per remediuz. l. vine. scz
per impetrationem a principe qui processus pacientes defec-
tus dum tamen nõ deficiant in formalibus et subalibus faci
liter humilitat vt partiũ percatur laboribus pariter et expens.
quod legi cõuenit summi ⁊ eterni dei cui sit laus honor et glo
ria per infinita secula Amen.

Finis est laus deo

20

